L. & M. ANNÆI SENECAE ATQVE ALIORVM TRAGOEDIÆ.

ANIMADVERSIONIBVS ET NOTIS MARGINALIbus fideliter emendatæ atque illuſtratæ.

LONDINI
Excudebat *Felix Kingſtonius* impenſis *Gulielmi Welby*.
1613.

L. ANN. SENECA

ATQVE ALIORVM TRAGOEDIÆ

ANIMADVERSIONIBVS ET NOTIS MARGINALIBVS

[illegible]

Londini
Excudebat Felix Kyngstonius impensis Petri Cunningham.
1613.

VIRO LITERARVM HVMANIORVM STVDIOSISSIMO THOMAE ROLANDO.

QVod antiquis, apud quos nihil nisi auspicio prius sumpto gerebatur, factitatum, vt, ex more, [a] nuptijs Auspices interpositi, quamuis auspicia desijssent, ipso tamen nomine veteris consuetudinis vestigia vsurparent: hoc plerisque nostrûm quos vexat insanabile hoc scribendi cacoëthes vsu venit, vt quamuis patronorũ exoleuerit cùm autoritas, tùm benignitas, non citra ambitionem tamen summis & grauibus viris perituræ chartæ tutelam obtrudamus. Mihi tamen illud hîc necessariò aduenit. [b] *Epistolam namque accipiebant olim tragœdi, quibus pro se* (ex sua sc. persona, in poemate Dramatico) *loqui non licuit.* [c] *Quam vocalissimus aliquis è Curionibus eligebatur qui legeret*, si quid esset, quod vel a principe petitum, vel populo commendatum vellent. Quidnam igitur id est quod tragicorum nomine per epistolam ego quasi theatralis præco exequi velim? Ipsorum equidem tragicorum dignitati parũ consulere, politioris literaturæ virorum iudiciis & quantum vbique est venustiorum hominum ingeniis diffidere viderer, si in tragœdiæ latè patentes laudes discurrerem. de harum tamen autoribus & ordine sunt quæ lectorem moneam, sed pro more, seorsim. Cùm verò eò sit malignitatis ventum, vt bonas literas (quæ sibi olim insularum loco) non aliud maneat præmium quàm conuicium, neque id

[a] *Val. Max. 2. l. 1. c.*

[b] *Martialis epist. ad 2. lib. epigr.*

[c] *Plinius epist. 4. lib. 7.*

à Momis modò, ſed & Archilochis, dum πίπλιξ μὲν πίπλιγξ ἐχθρὸς, μύρμακι δὲ μύρμαξ, Tutani, vel ἀλεξικωτάτε patrocinium fruſtra inuocem. Si tamen laruas & Romanæ Orcheſtræ ſyparia minùs infeliciter ſublata viderit delicata huius ætatis iuuentus, cui cum [d] Grammatico illo τὸ μέγα βιβλίον ἴσον τῷ μεγάλῳ κακῷ, & quæ librum (qualem illo puellam, *Nolo*, inquit, *nimis facilem difficilemue nimis. Nec volo quæ ſatiet nec volo quæ cruciet*) librum, inquam, probet, qui ingenium acuat, non torqueat, non obtundat: Si hîc reperiat æquanimus ſpectator vnde nec queratur *lumbos ſedendo, oculos ſpectando dolere*, neque ſibi opus eſſe Theſpidis plauſtris quæ tricubitales commentarios, ocioſa ſcholia, voluminoſas criticorum animaduerſiones, varias lectiones, aduerſaria, adnotationes &c. vehant; cum illi ruſticanti vel etiam peregrinanti ad manum, imo in manu ſit tragœdiarum Lat. decas expeditiori educidata operâ: habebit, de quo illi gratias agat, cuius auſpiciis publicum indipiſcuntur-admarginales iſti ignarii & ocliferia, quæ lectoris, non omnino ab his ſtudiis feriati, aurem vellant. Tu autem (vir humaniſſime) cui gratiſſimam ſemper fuiſſe nôrim ipſam cothurnatam philoſophiam; nec apparatum hunc vtcunque rudem, fæces, ceſpiteſque aſpernare; & hoc qualecunque cape eo quo offertur animo, ſimplici, candido, facili. quod autem ab ingenio meo habet leue, genio tuo penſa, & feliciter vale.

[d] *Callimacho apud Athenæum 3. l. 1. c.*

Officioſo amore tibi deuinctiſſimus

THOMAS FARNABY.

AD

AD ÆQVANIMOS LECTORES.

INcubuisset prius cum Aiace in spongiam quàm in proscenium prodijsset iste siue choragus siue monitor tragicus, nisi eiusdem nuper in Satyris denudandis & enodandis operam fauentiæ vestræ dixerim an facilitatis subleuasset aura. Ecce indulgentiam vestram! nec qui retractus erat, iam Fiet homo aut ponet famosæ mortis honorem. Quin deridendum se rursus propinat cum tumultuarijs nescio quibus adnotatiunculis ad nescio quas tragœdias. Imo, extra iocum, nescio quorum. Namq; ego vel ijs impudentior qui L. An. Senecæ obijciebant eloquentiæ laudem sibi vni adsciuisse, & carmina crebrius factitalse, postquam Neroni amor eorum venisset; si tanto philosopho, si vni autori decem has tragœdias tribuerem. Discrepant mens, disciplina, ὀικονομία artificium, ætas, character. Ego itaq; illustrium virorum Iusti Lipsij, Ant. Delrij, Ios. Scaligeri, & Dan. Heinsij de autoribus iudicio fretus, altam Medeam, floridum Hippolytum, diuinam Troada L. Annæo Senecæ philosopho adscribo, necnon eidem (si ab Heinsij iudicio discedere liceat) πολυμαθέστατον Oedipoda; Marco An. Senecæ tragico, Agamemnona, Herc. Furentem, Thyestem & eiusdem ferme cum Thyeste commatis, accersitarum sententiarum, affectati acuminis ambigue & ab inexpectato respondentis Thebaida, nisi forte proprium habeat autorem; poetastro cuipiam è declamatorciulorum schola ocioso sum Herculem in Oeta; nec feliciori artifici languidam Octauiam. Et quamuis temporum ratione Oedipus, ævo (quod arguit styli puritas) notâ Hippolytus, vulgatarum editionum prærogatiuâ primum sibi iocum vendicet Herc. Furens; mihi tamen ab autoribus & tragœdiarum dignitate hic ordo, quem qui probauerit, Et sapit, & mecum facit, & Ioue iudicat æquo. Neq; hoc sine exemplo, sine autoritate. Post antiquissimos codices iudicauit hoc Lipsius, expressit Delrius, expressurus erat in editione sua Heinsius nisi hoc illius animaduersionibus vacantis consilium præuertisset typographi festinatio. Voluj insuper omnosum Herculis tetradistæ ab hoc qualicunq; opusculo amoliri auspicium, ne & quartâ natus

Tacit. Annal. 14.

lunâ

lunâ hic succisuarum horarum fœtus in monstra incideret,
non Herculea illa, sed Plautina ista. Asinos qui mordicibus jcindant, boues qui incurſent cornibus. *Quos rudes*
Plaut. Aulu. *inimicos scientiæ & petulcos satageos non moratus ad æquanimi lectoris candorem prouocat. Cuius ſuſurrum (neq; enim*
applauſum speraxe fas est) ſi promerebitur, *(iuſtiam enim*
mauult gratiam quàm precariam) vas factus est Cordubensis
iſte ſiſtendi propediem conterraneum ſuum Bilbilitanum, qui
Geſtit Paulinas iamdudum habitare tabernas. *Ego au-*
tem præpropero meo Satyrorum (malo omine Iacchi fulmine
ejecti & Dithyrambi comitum) partu admonitus, vt & Pa-
lephatiæ huius papyri (fabulis enim plena ſunt tragica hæc
monſtra) mihi, priuſquam lucem ferre poſſe videatur à bi-
bliopola excuſſæ ſucceſſum veritus, domi maneat iubeo &
dulcis muſti decoquat humorem *vt ætatem aliquando*
ferre poſſit. His interim fruimini & Valete.

T.F.

DE FARNABIO AD LECTOREM.

QVi tantum *modò* lectus erat lectiſſimus autor,
Nunc intellectus, non modò lectus, erit.
Suſpenſum *Senecæ* te *litera* nulla tenebit,
Farnabij dum te *ſpiritus* intus agit.

Ioannes Audoenus.

MEDEA.

Personæ.

MEDEA. CREO. CHORVS.
IASON. NVTRIX. NVNCIVS.

ARGVMENTVM.

Medeam, cuius ope vellere aureo potitus fuerat, Iason ob maleficia repudiarat. thalamis exturbatam & Corintho (quo iam profugerat Iason) eijci oportebat. Illa vnius diei impetratâ morâ Creusæ Creontis regis Corinthorum natæ Iasoni desponsatæ pallam aliaq; munera magicis infecta venenis mittit: quibus indutis ignem corripuit palla, miseréq; exarsit noua nupta vna cum patre in natæ auxilium accurrente. Medea deniq; filijs, quos Iasoni pepererat, in patris conspectu trucidatis per aëra aufugit.

ACTVS PRIMVS.

MEDEA.

Medea deserta superos inferosque Iasonis vltores inuocat.

[a] *Dij coniugales; tuque* [b] *genialis tori*
[c] *Lucina custos,* [d] *quæque* [e] *domitorem freti*

a *Iupiter & Iuno* γαμήλιοι *seu* τέλειοι: Πειθὼ *ceu Suada* nuptiarum conciliatrix, pronuba: *Diana*: operis domestici & familiæ administrandæ præses: *Lucina* de qua mox, nota. C. *Venus* γενετυλλὶ genituræ domina: *Genie*, qui quod vnâ natus sit natosque tueatur, vel quod vt generemur curet, à gignendo nomen habet, & *Hymenæe*. de quo Thebaïd. v. 262.

b Qui in Genij honorem nuptijs sternitur.

c Εἰλείθυια, puerperij præses Diana, parturientibus à Parcis præfecta, quòd ipsam sine dolore in vtero gestasset mater & absque sensu in lucem edidisset. *Callimach.* Lucina dicta Ouid. *dedit hæc tibi nomina lucus, Aut quia principium tu dea lucis habes.* ad pariendum a. confert Luna.

d Minerua.

e Vide Troad. 817. & inf. v. 318. & 617.

[f] Tiphyn [g] nouam [h] frænare docuisti ratem;
Et [i] tu profundi sæue dominator maris;
Clarumque [k] Titan [l] diuidens orbi diem;
[m] Tacitisque præbens conscium sacris iubar
[n] Hecate [n] triformis; [o] quosque iurauit mihi
Deos Iason: quosque [p] Medeæ magis
Fas est precari; [q] noctis æternæ [q] chaos
[r] Aduersa superis regna, [s] manesque impios,
[t] Dominumque regni tristis, & [u] dominam fide
[x] Meliore raptam, voce non fausta precor:
Adeste, adeste sceleris [y] vltrices deæ,
[a] Crinem solutis squallidæ serpentibus,
Atram cruentis manibus amplexæ facem,
Adeste: [b] thalamis horridæ quondam meis
Quales stetistis: [c] coniugi letum nouæ,
Letumque [d] socero & [e] regiæ stirpi date.
[f] Mihi peius aliquid quod precer sponso malum;
Viuat; per vrbes erret [g] ignotas egens,
Exul, pauens, inuisus, incerti [h] laris:
Me coniugem optet; limen alienum expetat,
[i] Iam notus hospes: quoque non aliud queam
Peius precari, liberos [k] similes patri,
[l] Similesque matri, parta iam parta vltio est.

[f] Gubernatorem nauis in Argonautica expeditione.
[g] Primam infra v. 318.
[h] Metaph. audacior.
[i] Neptune.
[k] Sol filii Hyperionis qui vnus è Titanibus. *vi. Herc. Fu. 966.*
[l] Alternam præbens vtrique Hemisphærio lucem.
[m] Noctu & in locis secretis fieri solitis, magicis, necromanticis. *alij*, Eleusinis. *vi. Herc. Fu.* v. 300. & v. 844.
[n] Vide Hippolyt. v. 411.
[o] Vel generaliter deos, pro more, in contrahendis nuptijs iureiurando testes adhibitos? *vel* Sidera & Horas. inf. v. 481.
[p] Infernis, sacris, magicis initiatæ.
[q] Vid. Herc. Fu. 100. & Thyest. 830.
[r] Infera, tristia, obscura, letalia, mala, opposita superis, lætis, lucidis, vitalibus, bonis.
[s] Vmbras, ceu animas impiorum corpore exutas?
[t] Plutonem.
[u] Proserpinam.
[x] Neque enim eâ mente rapuit eam Pluto vt repudiaret, quod fecit in me Iason.
[y] Eumenides. Pœnæ. Furiæ. Herc. Fu. v. 100.
[a] Erinnys, Furiæ, excutite *pronam flagranti vertice pinum Stridentesque comas.*
[b] Nuptijs infausti exitus furias statuunt auspices & pronubas. *Nam mihi nec Iuno nec Hymen sed tristis Erinnys Prætulit infaustas sanguinolenta comas.* Hypsipile Ouidiana. vide *Octau.* 23 & 158.
[c] Creusç. *al.* Glauce.
[d] Creonti.
[e] Liberis Iasonis meisque.
[f] Suggerite mihi peius aliquod letho malum quod Iasoni imprecer. *Et hoc est* Viuat, &c.
[g] Inimicas.
[h] Domus, loci habitandi.
[i] Namque & hic apud Creontem hospes est.
[k] Perfidos.
[l] Veneficos, crudeles.

[m] *Peperi.*

m *Peperi. querelas verbaque incassum fero.*
Non ibo in n *hostes? o manibus excutiam fa-*
ces,
p *Cœloque lucem? spectat hoc* q *nostri sator*
Sol generis & r *spectator? & curru insidens*
Per solita s *puri spatia decurrit poli?*
Non redit in ortus, & remetitur diem?
Da, da per auras curribus t *patrijs vehi.*
Committe habenas, genitor, & flagrantibus
u *Ignifera loris tribue moderari* u *iuga.*
x *Gemino Corinthus litori opponens moras,*
Cremata flammis maria committet duo.
Hoc restat vnum: pronubam thalamo feram
Vt ipsa y *pinum; post quę* z *sacrificas preces*
Cædam dicatis 2 *victimas altaribus.*
Per 2 *viscera ipsa quære supplicio viam,*
3 *Si viuis anime: sed quid antiqui tibi*
Remanet vigoris, pelle femineos metus,
Et inhospitalem a *Caucasum mente indue.*
b *Quodcunq; vidit Phasis aut Pontus nefas,*
Videbit Isthmos. effera, ignota, horrida,

m Liberos tales futuros. *vel*, quos in patris vltionem trucidem, peperi.
n Creontem, Creusam, Iasonem & liberos?
o Ex manibus ἀνδράχων illas Creusæ nuptijs præferentium.
p Inducamque extinctis facibus tenebras.
q Æthes enim Medeæ pater fuit Solis ex Persa Neptuni filia natus.
r Non transeunter & obiter, sed otiosus & lentus spectator? Lips. legi vult *Spectatur*? quasi dicat, annon horrens refugit, vultusque suos tegit? *Et hanc lectionem astruere videntur quæ sequuntur.* s Non mutati, nulla nube maculati, nec in ortum redeuntis, vt in scelere Thyestæo? vid. Act 4. cum choro, & act. 5. Thyest. t Me auitis, vt Phaëtonta quondam patris curru. u Equos ignipedes, flammiuomos. x Et comburam Corinthiacum Isthmum cum vrbe in quâ Creon, Iason, Creusa. Sic *Qui secat & geminum gracilis mare separat Isthmos Nec patitur conferre fretum; si terra recedat, Ionium Ægæo franget mare.* y Facem è pinu. vid. inf. v. 111. & Thebaid. v. 263. Sunt qui *Spinum* legunt: nam & è Spina alba faces nuptiales fieri solitæ. innuit autem ignem illum venenatum quo Creusam perdet cum patre suo. z In nuptijs quidem adhibitæ preces & sacrificia. Medea autem incantationes suas intelligit. 2 Liberos suos ex Iasone innuit quos mactare instituit. 3 Se ad vindictam incitat. a Feritatem & crudelitatem Heniochorum & Scytharum qui ad Caucasum. Thyest. v. 1046. vel etiam meam quæ è Colchide. b Tale hîc in Corintho patrabo facinus quale olim in Colchide cuius Phasis fluuius est, quæque Ponto contermina. vbi sc. fratrem Absyrtum discerpsi dispersique vt patri me insequenti moram injcerem dum artus dissipatos colligeret.

c Tremenda cælo pariter ac terris mala,
Mens intus agitat; vulnera, & cædem, & vagum
Funus per artus. leuia memoraui nimis;
d Hæc virgo feci. grauior exsurgat dolor.
Maiora iam me scelera post partus decent.
Accingere ira, teque in exitum para
Furore toto: e paria narrentur tua
Repudia thalamis. quo virum linquis modo?
Hoc quo secuta es. rumpe iam segnes moras:
Quæ scelere pacta est scelere rumpetur fides.

d Hæc in fratre Absyrto feci virgo vt Iasoni nuberem, cui nuptæ & ex eo matri factæ, ne dimittar, vel etiam in repudij vindictam, maiora sunt scelera excogitanda.

e Nuptias proditione patris & cæde fratris conciliaui, repudium cæde superinductæ Creusæ & propriorum liberûm vlciscar.

CHORVS.

Chorus è mulieribus Corinthijs Iasonis & Creusæ nuptijs Epithalamium præcinunt.

f AD regum thalamos numine prospero,
Qui cœlum, superi, quique regunt fretum,
Adsint, cum populis & rite fauentibus.
Primus sceptriferis colla h Tonantibus
i Taurus celsa ferat tergore candido.
k Lucinam niuei femina corporis
Intentata iugo placet: & asperi
Martis sanguineas l quæ cohibet manus,
Quæ dat belligeris fœdera gentibus

f Ad Iasonis & Creusæ nuptias.

g In sacris, principum inaugurationibus, adoptionibus, nuptijs, adstantes fauebant linguâ, id est, malis verbis abstinebant, bona dicebant, εὐφήμειν: votis & acclamationibus fausta lætaque ominati. vid. Octau. 697. h Ioui & Plutoni. Dio quidem rubentes tribuunt manubias, easque interdiù missas: Summano albas vel nigras, easque noctu. Sed & Iuno, Pallas, alijque è dijs fulmen iaculari dicuntur, sed quod à Ioue acceperunt. i Neptuno, Apollini, Marti taurum immolari, Ioui nequaquam vult Seruius. has itaque infaustas fore nuptias ominatur. Sed τῷ Διὶ ἤγοντο ταῦροι παίγνιοι δὲ εἰς τέρατας. Xenoph. Cyripæd. Et, ἔθυσε τῷ Διὶ βασιλικῶς, τέλειον λευκὸν. Iulian. ad Libanium k *Iunonem ante omnes cui vincla iugalia curæ, Candida & intactâ placet ceruice iuuenca.* l *Vel* Venus, quæ *Pace frui mortem cogere sola potest.* Et huc respicit quod subiungitur.

Et

Et [2] cornu retinet diuite copiam;
[3] Donetur tenera mitior hostia.
Et [m] tu qui [n] facibus legitimis ades,
Noctem discutiens [p] auspice dextera,
Huc incede gradu [a] marcidus ebrio,
Præcingens roseo tempora vinculo.
Et [b] tu quæ gemini præuia temporis
[c] Tardè stella redis semper amantibus.
Te matres auidæ, te cupiunt nurus,
Quamprimum radios spargere lucidos.
Vincit [d] virgineus decor
Longe [e] Cecropias nurus:
[f] Et quas [g] Taygeti iugis
[h] Muris quod caret oppidum
Exercet iuuenum modo,
[i] Et quas [k] Aonius latex,
[*] Alpheusque sacer lauat.
Cedent [l] Æsonio duci,
Si forma velit aspici,
[m] Proles fulminis improbi,
[n] Aptat qui iuga tigribus:

3 *Donetur tenera mitior hostia.* sic Flaccus, *Mactatâ veniet lenior hostiâ:* quæ meri patera cum thure. quandoque tamen sus illi mactabatur, & hinc festum ὑγιεία. *vel* Pax ceu Concordia, *vnde fluit* 2 *pleno cunctorum copia cornu.* alluditq; ad κέρας Ἀχελῴας ceu Acheloi. Sed & Paci bos cædebatur, verum seorsim extra Deæ conspectum.

m Hymenæe, Deus nuptialis, Bacchi fili, &c. mox, nota. a.

n Legitimis nuptijs. inf. v. 114.

o face quam præfers nuptijs. *p* Vide Troad. 861. *a* Namque *marcentes gaudet vibrare coronas, Et quassare faces & noctem ducere ludo,* vti decet Bacchi filium Veneriſque patrem: *alijs* Apollinis & Calliopes filium. *b* Veneris stella, noctis præuie Hesperе, diei prænuncie Phosphore. Hippol. v. 748. *c Vt nox longa quibus mentitur amica,* &c. Ita sponsorum, nouèque nuptarum desiderio tarde procedere videtur dies nuptijs dictus. *d* Virginis sponsæ Creusæ seu Glauces. *e* Atticas puellas nubiles. *f* Et Lacænas virgines quæ patrio more exercentur virilibus officijs: cursu, venatione, palæstra, idque nudæ. *g* Laconiæ montis Spartæ imminentis. *Virginibus bacchata Lacænis Taygeta.* *h* Quod tamen postea muris cingi cœpit. prius αὐδήεσσα κὴ οὐκ πολίνδοις στεφανώμενον. *i* Vincitque Thebanas virgines. Bœotia autem priùs Aonia dicta est ab Aone Neptuni filio. *k* Dirce fons Bœotiæ prope Thebas Musis sacer. adeòque tacite ipsis Musis Creusam confert. * v. 116. *Thyest.* *l* Iasoni filio Æsonis, qui filius Cretæi, Cretæus Æoli. *m* Bacchus vid. Herc. Fu. 455. v. pulcher, Hippol. v. 751. *n* Oedip. v. 425. & Hippol. v. 753.

Nec non o *qui tripodas mouet,*
Frater p *virginis asperæ.*
Cedet q *Castore cum suo*
Pollux cæstibus aptior.
Sic sic, Cœlicolæ, precor,
Vincat r *femina coniuges,*
Vir longe superet viros.
Hæc cum virgineo constitit in choro,
Vnius facies præminet omnibus.
Sic cum sole perit sideribus decor;
Et t *densi latitant Pleiadum* t *greges,*
Cum Phœbe solitum lumine a *non suo*
b *Orbem circuitis cornibus alligat.*
c *Ostro sic niueus* d *phœnicco color*
Perfusus rubuit: e *sic nitidum iubar*
Pastor luce noua e *roscidus aspicit.*
Ereptus thalamis g *Phasidos horridis,*
Effrenæ solitus pectora coniugis
Inuita trepidus prendere dextera,
Felix h *Aoniam prendito virginem*
i *Nunc primum* k *soceris sponte volentibus.*
l *Concesso iuuenes ludite* l *iurgio,*

o Apollò cuius responsa reddit vates in tripode stans. vi. Oed. 227. v.
p Dianæ venatricis, montiuagæ, perpetuæ virginis.
q Κάστωρ δ' ἱππόδαμος καὶ πύξ ἀγαθὸς Πολυδεύκης pulcherrimi, Ioue quippe cygno geniti: Hippol. v. 807.
r Creusa.
s Sicubi soli orienti velut lumini maiori suam cedunt lucem stellæ.
t Alludit ad etymon sideris septistellij ἀπὸ τοῦ πλείειν, id est, à pluralitate & vicinitate stellarum. *alijs* autem ἀπὸ τοῦ πλεῖν quòd ortæ nauigandi tempus designent Atlantides, Vergiliæ. a Lumine notho & mutuato à sole lucens. vide Hippol. v. 741. b In plenilunio Hippol. v. 742. c ὡς δ' ὅτι τὶς τ' ἐλέφαντα γαιόχῳ φοίνικι μίξῃ, &c. *Fulget ebur veluti, Tyrio quod tinxerit ostro Mæonis aut Paphijs lilia mista rosis.* d Thyest. v. 344. e Hæc ad Endymionem sunt qui referunt. rectius ad solem orientem, *Quale nouo Phœbo aut Tithoni coniuge cœlum subrubet.* f Vigil, rore nocturno madens, vel luce nouâ, id est, Aurorâ roscidâ, *Hypallage.* g Medeæ ad Phasim natæ. sup. v. 44. barbaræ, crudelis, veneficæ sc. cuius thalamos Iason meritò horreat. h ἀντιθέτως Phasidi, id est, barbaræ. *Græcam* sup. v. 80. vel lege *Æoliam.* Creonti enim patri Creusæ Sisyphus pater qui filius Æoli. inf. v. 746. commendaturque sponsa à Deo generis authore. i Namque in priores non consenserat Æson, Æthâ certè inuito. k Æsone & Creonte. l In nuptijs enim dicteria in sponsum sponsamque iacere licuit.

m *Hinc*

m Hinc illinc iuuenes mittite carmina:
Rara est in dominos n iusta licentia.
Candida thyrsigeri o proles generosa Lyæi,
p Multifidam iam tempus erat succendere q pinũ
r Excute solemnem digitis* marcentibus s ignem.
Festa dicax fundat t conuicia u Fescenninus.
Soluat turba iocos. x tacitis eat illa tenebris,
Si qua peregrino nubit fugitiua marito.

m Epithalamium à virginibus & adolescentibus alternè cantatum, ante thalamum ne compressæ à viro puellæ audiretur vox.

n Lege *ista licentia* sc. liber eloquendi quidlibet apud dominos rarò permissa est, in Mercurialibus apud Cretenses, Saceæ festo apud Babylonios, Pelorijs apud Thessalos, Saturnalibus apud Romanos, vt & Nuptialibus. o Hymenæe Bacchi fili. sup. v. 67. p In modum spicarum incisam, quò facilius flammam concipiat. q Sup. v. 38. r Concute, iacta, *inquit Delrius*. credo ego in nuptijs felicibus Hymenæi partes fuisse ignem nuptialem extinguere sponsumque & sponsam in thalamos vocare. & ad hanc coniecturam facit quod Medea sup. v. 27. minata est velle se faces excutere, infelici omine. & sup. 67. * Supra. v. 69. s Fax in nuptijs prælata in honorem Cereris. ignis & aqua adhibita, quod fœtus animantium calore & humore corporentur atque animentur ad vitam. t Dicta iocularia. u Pueri versus Fescenninos omni verborum lasciuiâ imo obscænitate refertos canebant vt nouæ nuptæ aures returarent, sed positâ prius prætextâ cuius purpura verecundiæ symbolum. dict. a. Fescennio Hetruriæ oppido ? alijs à *fascino*. quòd ad nimias laudes (quæ in Epithalamio occinebantur) à Nemesi vindicandas & arcendum fascinum, à præfiscinis adijciebantur Fescennini. x Deducatur ad maritum illa absque facibus, epithalamio, Fescennino quæ domo patris profuga peregrinum secuta raptori clàm & inconcessò nupsit. quod fecerat Medea, in quam hoc obiter iactum est conuicium.

ACTVS SECVNDVS.

MEDEA. NVTRIX.

Audito Hymenæo furit Medea, quam sedare nutrix laborat, sed frustra.

Occidimus. aures pepulit y Hymenæus meas.
Vix ipsa tantum vix adhuc credo malum.
Hæc facere Iason potuit? z erepto patre,
Patria atq; regno, sedibus solam exteris
Deserere?

y Epithalamium carmen nuptiale. Theb. v. 262.

z Postquam eripuit me patri, patriæ, regno.

Deſerere? [x] *durus merita contempſit mea,*
Qui ſcelere [y] *flammas viderat vinci &* [z] *mare?*
[a] *Adeone credit omne conſumptum nefas?*
Incerta, vecors, mente non ſana feror
Partes in omnes, vnde me vlciſci queam.
Vtinam eſſet [b] *illi frater! eſt coniux, in hanc*
Ferrum exigatur. hoc meis ſatis eſt malis.
Si quod Pelaſgæ, ſi quod vrbes barbaræ
Nouere facinus, quod [c] *tuæ ignorant manus,*
Nunc eſt parandum. [d] *ſcelera te hortentur tua;*
[d] *Et cuncta redeant:* [c] *inclytum regni decus*
[f] *Raptum; & nefandæ virginis* [g] *paruus comes*
Diuiſus enſe, funus [h] *incertum patri,*
Sparſumq́ [i] *ponto corpus; &* [k] *Peliæ ſenis*
Decocta aheno membra. funeſtum impie
Quam ſæpe fudi ſanguinem? [l] *at nullum ſcelus*
Frata feci. ſæuit infelix amor.
Quid tamen Iaſon potuit [m] *alieni arbitrij,*
Iuriſq́ factus? [n] *debuit ferro obuium*
Offerre pectus. [o] *melius, ah melius dolor*
Furioſe loquere. ſi poteſt, viuat meus,
Vt fuit, Iaſon; ſin minus, viuat tamen,
Memorque noſtri, muneri [p] *parcat meo.*
Culpa eſt Creontis tota, qui [q] *ſceptro impotens*
[r] *Coniugia ſoluit; quique* [ſ] *genitricem abſtrahit*
Natis; & arcto pignore adſtrictam fidem
Dirimit: petatur ſolus hic, pœnas luat

x Ingratus, immemor.
y Herbis & incantamentis illi à me datis vicit æripedes & igniuomos tauros.
z Mare pacatum artubus laceratis fratris.
a Itane conſumptam mihi credit omnem malarum herbarum ſcientiam, & magicas artes ad ſcelera potentes, vt nihil reliqui ſit in ipſius vindictam?
b Quem diſcerperem, vt feci meum. ſup. v. 44.
c O Medea. *ſe alloquitur.*
d Ad animum revoces priora ſcelera, atque ab ijs exempla capias & conſilia de futuris.
e Vellus aureum arietis quo vectus Phryxus è Bœotia in Colchos transfretauit. vid. Troad. v. 1032. f A Iaſone, mea arte, conſilio, auxilio. g Abſyrtus frater, ex eodem patre, matre autem Aſtero, à me diſcerptus. ſup. v 44. h Sparſit enim artus, vt patrem inſequentem tardaret v. 44. ſupra. i Mari, vt modo v, 121. vel regione Ponti, *Vnde Tomos dictus locus eſt quia fertur in illo Membra ſoror fratris conſecuiſſe ſui.* k Patrui Iaſonis. inf. v. 257. l Emphaticè. Iam autem irata in ſcelus accingor. m Hùc à Creonte coactus. n Potiùs quàm me deſerere. o Epanorthoſis. p Magis appoſite tamen legas *Parcas.* q. d. permitte illum ô dolor vitâ quam illi dederim frui. q Imperio ſuo. r Mei & Iaſonis. ſ Me.

Quas

Quas debet. alto cinere cumulabo domum.
Videbit [t] *atrum verticem flammis agi*
[u] *Malea longas nauibus flectens moras.*
NV. *Sile obsecro, questusq; secreto abditos*
Manda dolori. grauia quisquis vulnera
Patiente & æquo [a] *immotus animo pertulit;*
[b] *Referre potuit. ira, quæ tegitur, nocet.*
Professa produnt odia vindictæ locum.
ME. *Leuis est dolor, qui capere consilium potest*
Et [c] *clepere sese: magna non latitant mala.*
Libet [d] *ire contra.* NV. *siste furialem impetum*
Alumna; [e] *vix te tacita defendit quies.*
ME. *Fortuna fortes metuit; ignauos premit.*
NV. [f] *Tunc est probanda, si locum virtus habet.*
ME. *Nunquam potest non esse virtuti locus.*
NV. *Spes nulla monstrat rebus afflictis viam.*
ME. *Qui nil potest sperare, desperet nihil.*
NV. [g] *Abiere Colchi,* [h] *coniugis nulla est fides,*
Nihilq; supersest opibus e tantis tibi.
ME. *Medea supersest:* [i] *hæc mare & terras vi-*
Ferrumq; & ignes, & deos, & fulmina. (*des,*
NV. *Rex est timendus.* ME. [k] *rex meus fuerat pater.*
NV. *Nõ metuis arma?* ME. [l] *sint licet terra edita.*

t Nigrum regiæ vel Corinthi fumum sinuoso flexu ascendentem.
u Promontorium Laconiæ prope Corinthum hodiè *Capo Melio.* quod per quinque millia passuum in mare protensum ventisque expositum procellosum sinuumque sequacibus vndis inquietum reddit mare, nauigantibus moras inhibet. *Et ratibus longè flexum donare Maleæ.* Lucan. 6.
a Alij leg. *Mutus*, id est, tacite & dissimulanter.
b Par pari reddere, vlcisci.
c Tegere, celare. vid. Herc. Fu. 798. v.
d Apertè occurrere. e Etiamsi tacita quiescas vix tuta eris; multo minus si quid moueas. f Tunc quidem fortitudo est probanda vbi te aliquid per virtutem consequuturum speres, alioqui furor est, stupor, desperatio, &c. vltra spem & vires niti. g A te alienati; tibi infesti sunt Colchi. h Iasonis. i Quæ omnia hæc arte sua potest perturbare inque suam opem vocare. *vel quid si interrogatiuè legamus hoc modo?* An vero hîc vides maria, terræ motus, ferrum, ignes, deos, fulmina, quæ etiam fortis timeat? cum ex præceptionibus Ethicis, εἰ μὴ ἄν τις μαινόμενος καὶ ἀνάλγητος εἰ μηδὲν φοβοῖτο, μήτε σεισμὸν μήτε κύματα &c. atque ad hanc coniecturam meam facit quæ præcedebant v. 160. quæque sequuntur *& tamen rex est timendus, arma*, &c. k Neque tamen eum timui, verum Iasoni contra eum steti. l Non etiam Gigantea & terrâ è dentibus serpentinis edita. Namque & hæc mea arte debellauit Iason.

N. *Moni-*

N. *Moriere.* M. *cupio.* N. *profuge.* M. *pœnituit* 170
m *fugæ.*
n *Medea fugiam?* NV. o *mater es.* ME. p *cui*
sim vides.
NV. *Profugere dubitas?* M. *fugiam: at vlciscar*
prius.
NV. *Vindex sequetur.* M. *forsan inueniam*
q *moras.*
NV. *Compesce verba; parce iam demens minis,*
r *Animosq; minue. tempori aptari decet.* 175
ME. *Fortuna opes auferre, non animum potest.*
s *Sed cuius ictu regius cardo strepit?*
Ipse est, Pelasgo tumidus imperio, Creo.

m Qua patrem deserui Iasonem secuta.
n *Emphaticè.* Egone tam magicis potens, tàm prius pertinax & pericula contemnens?
o In liberorum tamen gratiam fuge, vel respicit ad v. 25. sup.
p Ex quo tamen sim vides, Iasone. sc.
q Vt cùm me sequeretur pater. sup. v. 44. & 133.
r Animi pertinaciam & ferociam.
s Sed, crepuëre fores regiæ, quis egreditur?

CREO. MEDEA.

Creon Medeam in exilium properè abire imperio vrget: illa diei vnius moram impetrat.

MEdea, a *Colchi noxium* a *Æëtæ genus,*
Nondum meis exportat e regnis pedem? 180
Molitur aliquid: nota fraus, nota est manus.
b *Cui parcit illa? quemue securum sinit?*
c *Abolere propere pessimam ferro luem*
Equidem parabam; precibus euicit d *gener.*
Concessa vita est: liberet fines metu; 185
Abeatque tuta. fert gradum contra ferox,
Minaxq; nostros propius affatus petit.
Arcete famuli tactu & accessu procul,
Iubete fileat, regium imperium pati
Aliquando discat. e *vade veloci via,* 190
Monstrumq; sæuum, horribile, iam dudũ auehe.
ME. *Quod crimen aut quæ culpa multatur fuga?*
CR. *Quæ causſa pellat,* f *innocens mulier rogat.*
ME. g *Si iudicas, cognosce: si regnas, iube.*
CH. *Æquum*

a Colchorum regis.
b Qui non patri pepercit, non fratri.
c Medeam de medio tollere statueram.
d Iason.
e Satellitum aliquis vadat & auehat.
f Ironicè. q. d. nocentissima.
g Si rex iustus es, de causâ meâ priùs cognosce; si tyrannicè pro lubidine imperas, inauditâ causâ eijce.

CR. [h] *Æquum atq; iniquum regis imperium feras.*
ME. *Iniqua numquam regna perpetuo manent.*
OR. *I, querere Colchis.* M. *redeo: qui aduexit, ferat.*
CR. *Vox constituto sera* [i] *decreto venit.*
ME *Qui statuit aliquid parte inaudita altera,*
Æquum licet statuerit, haud æquus fuit.
CR. *Auditus a te* [k] *Pelia supplicium tulit.*
Sed fare: causæ detur egregiæ locus.
ME. [l] *Difficile quam sit animum ab ira flectere*
Iam concitatum; quamq; regale hoc putet,
Sceptris superbas quisquis admouit manus,
Quæ cepit ire; regia didici mea.
Quamuis enim sim clade miseranda obruta,
Expulsa, supplex, sola, deserta, vndique
Afflicta; quondam [a] *nobili fulsi* [a] *patre,*
Auoque clarum Sole deduxi genus:
Quodcumque placidis flexibus [b] *Phasis rigat;*
[c] *Pontusq; quidquid Scythicus a tergo videt;*
Palustribus qua maria dulcescunt aquis;
Armata [d] *peltis quidquid exercet* [e] *cohors*
Inclusa ripis [f] *vidua* [g] *Thermodontijs:*
Hoc omne noster genitor imperio regit.
Generosa, felix, decore regali potens
Fulsi. petebant tunc meos thalamos [h] *viri,*
Qui nunc petuntur. rapida Fortuna ac leuis,
Præcepsque regno eripuit, exilio dedit.
Confide regnis, cum leuis magnas opes
Huc ferat & illuc casus. hoc reges habent
Magnificum & ingens, nulla quod rapiat dies;
Prodesse miseris, supplices fido lare
Protegere: solum hoc Colchico regno extuli;

h Regiæ subiecta potestati ne disputes de imperio æquo aut iniquo, sed quod regi lubet feras.
i Quod cognitâ causâ pronuntiatur, latâ sententiâ.
k Pelias, voc. pro Nomin. inf. v. 259.
l Quàm pertinaciter reges iram de leui qualicumque iniustâ-ve causâ conceptam foueant vrgeantque & ipsa rege orta noui.
a Æta Solis filio.
b Colchorum fluu. max.
c Mare Euxinum ab Occidente Colchida claudit.
dulcius quàm cætera maria, vt quod Mæotidi commiscetur atque in quod Tanaïs innumerique alij fluuij influunt.
d Scutis breuibus quorum extrema lunantur in cornua.
e Amazonidum lunatis agmina peltis, &c. vide Agam. 217.
f Vid. Hippolyt. 620. *g* Vid. Herc. Fu. 245. *h* Proci alij. *vel* per indignationem Synecdochicam, Iason.

Decus

Decus illud ingens, [i] *Græciæ florem inclytum,*
Præsidia Achiuæ gentis, & [k] *prolem deûm*
Seruasse memet: [l] *munus est Orpheus meum,*
Qui saxa cantu mulcet, & syluas trahit; (est;
Geminumq; munus [m] *Castor & Pollux, meum*
[n] *Satique Borea;* [o] *quique trans Pontum quoque*
Summota [o] *Lynceus lumine immisso videt;*
Omnesque [a] *Minyæ: nam ducum taceo* [b] *ducem:*
Pro quo nihil debetur, hunc nulli imputo.
Vobis reuexi cæteros; vnum mihi.
Incesse nunc, & cuncta iugere; flagitia ingere;
Fatebor: obici crimen hoc solum potest,
[c] *Argo reuersa.* [d] *virgini placeat pudor,*
Paterq; placeat; tota cum ducibus ruet
Pelasga tellus: hic tuus primus gener
[*] *Tauri ferocis ore flagranti occidet,*
[e] *Fortuna causam, qua volet, nostram premat:*
Non pœnitet seruasse tot regum decus.
Quodcunque culpa [f] *præmium ex omni tuli,*
Hoc est penes te. si placet, damna ream:
Sed redde [f] *crimen. sum nocens, fateor, Creo;*

[i] αἰδῶ Ἀργείων iuuenum nobilium, Heroum florem.
[k] Argonautas, Heroas, dijs genitos. *quorum plerosque enumerat.*
[l] Mei muneris est quod viuit Orpheus.
ὅστις ἀτειρέας ὄρμοι πέτρας Θέλξειν ἀοιδάων ἐνοπῇ, ποταμῶν τε ῥέεθρα Φήγας τ' ἀγελείδας, &c. *Mulcens lapides & agens carmine quercus.*
[m] Sup. v. 88.
[n] Calais & Zetes
ὃς ποτ' Ἐρεχθηὶς Βορέη τέκεν, Ὠρείθυια. [o] παῖ τῶν ἀνδρῶν ὀξυτάτοις ἄλος.
qui ex Taygeti cacumine totam Peloponnesum fertur prospexisse; Castorem & Pollucem in cauâ quercu latitantes vidisse; è Sicilia classem Punicam è Carthaginis portu soluentem oculis lustrasse, numerumque notasse, &c. Non tamen credibile id fieri vel à perspicacissimo Lynceo, vel à Varronis illo Strabone, vt 1500 stadiorum (tot enim à Lilybæo in Africam sunt) spatium prospiceret, cùm intentam ab oculis aciem per planum pergere vltra 180 stadia negent philosophi. multo minus mari in orbem per tantam distantiam vergente. [a] Thessali comites Iasonis in expeditione Colchica ab Orchomeno Thessaliæ fluuio, qui prius Minyeus, dicti. [b] Iasonem. [c] Quòd ἀργὸς velox, *vel* ab Argo fabricatore, *vel*, quod ea vecti *Argiui delecti viri.* [d] Quòd si mihi magis pudor paterque placuisset quam Iason, perijssent Thessali; Argiui vniuersæ denique Græciæ flos. nec Iason igniuomos Tauros (* Duos namque fuisse refert Apollonius ταύροιν χαλκόποδε σώματι φλόγα φυσιόωντε) effugisset, tibi gener futurus. vide inf. v. 466. [e] Vtcunque mea causa iniqua sit. [f] Iasonem.

[g] *Talem*

ꝫ *Talem sciebas esse, cum* [h] *genua attigi,*
Fidemq́ꝫ supplex præsidis [h] *dextræ petij.*
Terra hac miseriis angulum & sedem rogo,
Latebrasque viles. vrbe si pelli placet,
Detur remotus aliquis in regnis locus.
CR. *Non esse me, qui sceptra violenter geram,*
Nec qui superbo miserias calcem pede,
Testatus equidem videor haud clare parum,
Generum[i] *exulem legendo, & afflictum, & graui*
Terrore pauidum. quippe te pœnæ expetit
Letoq́, Acastus, regna Thessalica obtinens:
Senio trementem debili atque æuo grauem,
Patrem peremptum queritur, & cæsi senis
Discissa membra; cum dolo captæ tuo
[a] *Piæ sorores impium auderent nefas.*
Potest Iason, si tuam caussam amoues,
Suam tueri: nullus innocuum cruor
Contaminauit, abfuit ferro manus,
Proculq́, vestro purus a cœtu stetit.
Sed tu malorum machinatrix facinorum,
Cui feminea nequitia ad audendum omnia,
Virile robur, nulla famæ memoria est,
Egredere, [b] *purga regna; letales simul*
Tecum aufer [c] *herbas, libera ciues metu.*
Alia sedens tellure [d] *solicita Deos.*
ME. *Profugere cogis? redde fugienti ratem,*
Vel redde comitem. fugere cur solam iubes?
Non sola veni. [e] *bella si metuis pati,*
Vtrumque regno pelle. cur fontes duos
Distinguis? [f] *illi Pelia non nobis iacet.*

g Cum tuum præsidium supplex imploraui fugiens Acastum Peliæ filium, qui me persequitur, sibique in patriæ necis vltionem dedi poscit.
h Troad. v. 689.
i In exilium fugientem propter tuum facinus. tu enim præ te ferens velle te medicamine Peliam iuuentuti restituere (quod prius in Æsone feceras) Peliæ iniurias in Iasonem vlta, feciſti piè impias Peliadas patrem suum iugulare non reuicturum vt tu promisisti vtque illæ expectauerunt.
a Pisidice, Pelopœa, Hippote, & Alcestis filiæ Peliæ quarum *vt quæque pia est* Medeæ *hortatibus impia prima est,* Et *ne sit scelerata facit scelus.* &c. Ouid. 7. Metam.
b Purga mea regna tam lethali monstro. *c* Veneficia per herbas. *Medeam autem noxias plurimas inuenisse herbas ferunt & inter cæteras Ephemeron præsentanei lethi herbam.* *d* Carminibus, imprecationibus, veneficijs, sceleribus molesta, incanta sidera. infra v. 424. & 672. *e* Namq; Acastus bellum Corinthijs indixit si Medeam receptam fouerent. *f* In Iasonis gratiam & vltionem. cui autem scelus est bono, nocens ille est. inf. 500.

ꝫ *Fugam*

g A patre.
h Aurei velleris.
i Sup. v. 44.
k Et si quod aliud malum est quod nunc Creusam docet, vt me olim.
l Bono auspicio cœptas Iasonis & filiæ tuæ nuptias, non inauspicatas vt meas. sup. v. 114.
a Vltra votum mihi moram indulsisti, namque in rem meam est fugam accelerare, ac proinde & ipsa propero.
b Εἴ σ' ἡ πόσις λαμπὰς ὄψεται θεὰ &c. Θαλῆ. Euripid.
c Corinthiaco.
d Nuptiarum sacra.
e Dies Hymenæo sacra vocat me ad preces & vota.

g *Fugam,* h *rapinas, adice, desertum patrem,*
i *Lacerumq; fratrem:* k *quidquid etiamnum no-*
Docet maritus coniuges, non est meum. (*uas*
Toties nocens sum facta, sed nunquam mihi.
CR. *Iam exisse decuit: quid feris fando moras?*
ME. *Supplex recedens illud extremum precor,*
Ne culpa natos matris insontes trahat.
CR *Vade, hos paterno, vt genitor, excipiam sinu.*
ME. *Per ego* l *auspicatos regij thalami thoros,*
Per spes futuras perq; regnorum status,
Fortuna varia dubia quos agitat vice,
Precor, breuem largire fugienti moram:
Dum extrema gnatis mater infigo oscula,
Fortasse moriens. CR. *fraudibus tempus petis.*
ME. *Quæ fraus timeri tempore exiguo potest?*
CR. *Nullum ad nocendum tempus angustum est malis?*
ME. *Parumne miseræ temporis lacrymis negas?*
CR. *Etsi repugnat precibus infelix timor,*
Vnus parando dabitur exilio dies.
ME. a *Nimis est; & ex hoc aliquid abscindas licet:*
Et ipsa propero. CR b *capite supplicium lues;*
Clarus priusquam Phœbus attollat diem,
Nisi cedis c *Isthmo.* d *sacra me* d *thalami vocant,*
e *Vocat precari festus Hymenæo dies.*

CHORVS.

CHORVS.

Chorus in audaciam nauigantium inuectus primos nautas dignum audaciâ suâ retulisse præmium canit. Scilicet Medeam.

f AVdax nimium, qui freta primus
Rate tam fragili perfida rupit;
g Terrasq; suas post terga videns,
h Animam leuibus credidit auris;
Dubioq; secans æquora cursu,
Potuit [1] tenui fidere ligno,
k Inter vitæ mortisque vias
Nimium gracili limite ducto.
Nondum quisquam sidera norat;
Stellisque quibus pingitur æther,
Non erat vsus: [l] non Pleiadas
Hyadasque poterant vitare rates;
m Non Oleniæ sidera capræ:
Non quæ sequitur flectitq; senex
[a] Arctica [b] tardus plaustra [c] Bootes:
Nondum Boreas, nondum Zephyrus
Nomen habebant.
[d] Ausus Tiphys pandere vasto
[e] Carbasa ponto, legesque [f] nouas
Scribere ventis. nunc [g] lina sinu

f Illi robur & æs triplex circa pectus erat qui fragilem truci Commisit pelago ratem.

g E portu soluens in altum, videt terras recedere. Troad. vers. 1046.

h Vitam credit fallacibus Austris.

i I nunc & ventis animam committe, dolato Confisus ligno digitis à morte remotus Quatuor aut septem si sit latissima tæda.

k Anacharsis vbi didicisset nauis, crassitudinẽ esse, quatuor digitos, τοσοῦτον (inquit) τῦ θανάτυ οἱ πλέοντες ἀπέχουσι.

l Legendum omninò *non pluuias Hyadas poterant vitare rates:* copulam non admittit versus, non Asyndeton sensus. Hyades autem ortu & occasu suo pluuias tempestatesque excitant. vid. Thyest. 851. *m Non Oleniæ sidus pluuiale capellæ*, id est, Amaltheæ inter sidera relatæ quod Ioui lac præbuisset prope Olænum Achaiæ oppidum. *a* Herc. Fu. v. 7. & 129. *b* Quia polo vicinior. *c* Bubulcus & Arctophylax quod vrsæ minori adiunctus plaùstrum insequi videtur, ἕνεκ' ἀμαξάων ἐπαφώμενος εἴδεται Ἄρκτος. *d* Argonautas primùm nauigasse canunt poetæ, Tiphyn primum velis & stellis in nauigando vsum fuisse. *e* Vela carbasina. *f* Ventis. sc. à latere flantibus in rectum nauigare. *g* Secundo vsos vento. Hisp. *Viento à la popa, largar la vela.*

Tendere

Tendere toto : nunc [h] *prolato*
Pede transuersos captare notos :
Nunc antennas medio tutas
Ponere malo : nunc in summo
Religare loco, cum iam totos
Auidus nimium nauita flatus
Optat, & alto rubicunda [i] *tremunt*
[k] *Suppara velo.*
[l] *Candida nostri sæcula patres*
Videre, procul fraude remota ;
Sua quisque [m] *piger litora tangens,*
Patrioque senex factus in aruo,
Paruo diues, nisi quas tulerat
Natale solum, non norat opes.
[n] *Bene dissepti fœdera mundi*
Traxit in vnum [o] *Thessala pinus,*
Jussitque pati [p] *verbera pontum ;*
[q] *Partemque metus fieri nostri*
Mare sepositum. dedit [r] *illa graues*
Improba pœnas, per tam longos
Ducta timores : cum [s] *duo montes*
[t] *Claustra profundi, hinc atque illinc*
Subito [a] *impulsu, velut* [b] *ætherio*
Gemerent [b] *sonitu,* [c] *spargeret astra*
Nubesque ipsas mare [c] *deprensum.*
Palluit audax Tiphys, & omnes
Labente manu misit [d] *habenas :*

h Obliquatis ad captandum flantem à latere ventum velis, προτείνειν, id est, imum veli angulum, producto altero, reducere. **To bring the tack a boyd.**

i Vento impulsa.

k Lintea annexa supra acatium & antennam. *Summaque pandens Suppara velorum perituras colligit auras.*

l Nulla auaritiæ liuorisque labe polluta.

m Otio & pace fretus.

n Confudit hæc bene distincti múdi fœdera, & mari commiscuit terras quas *Deus abscidit Prudens Oceano dissociabili.*

o Thessalæ syluæ filia nobilis. nauis è pinu Ponticâ.

p Remorum ictus. Respicit poeta ad notam Xerxis amentiam, qui Hellesponto 300 infligi verbera iussit propter pontem è ratibus disruptum.

q *Terra parum fuerat fatis, adiecimus vndas, Fortunæ miseras auximus arte vias.* *r* Argo. *s* Cyaneæ, Symplegades, Syndromides. Herc. Fu. 1210. quas transmisere Argonautæ, Phinei monitu præmissâ viæ duce columbâ, non sine periculo, mutilatâ summâ puppis parte. *t* Maris enim Pontici aditus claudere videntur. *a* Collisione. vnde & nomen habent, ἀπὸ τῆς συμπλοκῆς. dicto vers. Herc. Fu. *b* Velut tonitru. *c* Concurrentibus scopulis interceptum expressumque in cœlum. *d* Clauum.

[e] *Orpheus*

[e] *Orpheus tacuit* [e] *torpente lyra*;
[f] *Ipsaq; vocem perdidit Argo.*
Quid? cum Siculi [g] *virgo Pelori*
Rabidos vtero succincta canes,
Omnes pariter soluit hiatus?
Quis non totos horruit artus,
Toties vno latrante malo?
Quid? cum [h] *Ausonium* [i] *diræ pestes*
Voce canora mare mulcerent?
Cum [k] *Pieria resonans cithara*
Thracius Orpheus, solitam cantu
Retinere rates, [l] *pene coegit*
Sirena sequi? quod fuit huius
Precium cursus? aurea pellis;
[m] *Maiusque mari Medea malum,*
[n] *Merces prima digna carina.*
Nunc iam cessit pontus, & omnes
Patitur leges: [o] *non Palladia*
Compacta manu regum referens
Inclyta remos quæritur Argo.
Quælibet altum cymba pererrat:
[p] *Terminus omnis motus, &* [q] *vrbes*
Muros terra posuere nouos,

[e] Metu stupefactus ipse tacuit Orpheus & lyra prius vocalis. [f] Cuius carina præsaga, garrula, fatidica dicitur, vt quæ ex Dodonæa quercu πολυγλώσσῳ, λαλητικῷ τινι εἰχε τινὰ τρόπον ἐκ τῆς δοδώνης δρυὸς in qua duæ columbæ seu mulieres Columbæ vocatæ responsa reddebant. [g] Scylla Phorci filia, quam cùm Glaucus Circe spretâ amaret, illa veneficijs dum se in fonte lauaret in monstrum canibus inguina succinctum mutauit, estque in mari Siculo ad promontorium Pelorũ humanâ figurâ saxũ cauernosum ad quod maris æstuosi fluctus refracti latratũ canũ repræsentãt. *Argonautæ vero à Ioue propter discerptũ Absyrtũ irato immissa tempestate errãtes hæc loca appulerũt.* [h] Italiã ab Ausone Vlyssis & Calypsus fil. [i] Sirenes Acheloi & Terpsichores filiæ tres Parthenope, Ligia, Leucosia, superne virgines in pisces caudâ desinentes, quæ à Musis victæ cantus suos in perniciem hominum conuerterunt. Nautas itaque cantu ad se allectos sopiebant interfectosq; vorabant. [k] Quam à Calliope matre acceperat. [l] Παρθενικὴ δ' ὑπὸ πλευρὴ ἐβέβαστο φόρμιγξ. Apollon. [m] Ignis, mare, mulier, tria mala, maximum innuit mulierẽ effrenẽ. [n] Effera audax temeraria mulier, merces digna prima illa temerariâ naue. [o] Nec tantum Argo Mineruæ operâ confecta heroum principumque remigio impulsa quæritur ad nauigandum, sed, &c. [p] Non amplius terminant terras sua maria quin iam amouit terminos illos maris inuenta nauigatio. [q] Vrbes nouæ ædificari cœptæ in terris alijs, nouæque deductæ coloniæ.

Nil qua fuerat sede reliquit
Peruius orbis. Indus gelidum
Potat [a] *Araxem:* [b] *Albim Persæ,*
[b] *Rhenumq; bibunt. venient annis*
Secula seris, quibus Oceanus
[c] *Vincula rerum laxet, &* [d] *ingens*
Pateat tellus, Tiphysq; nouos
Detegat orbes; nec sit terris
Vltima [e] *Thule.*

a Armeniæ fl. b Germaniæ fl. c Terminos suos quibus terras cingit. d Non tàm acceptum hoc Platoni in Phædone de orbe incognito differenti refert Abrahamus Ortelius, quam poetæ Hispani de America a suis inuenta vaticinio. e Oceani Septentrionalis insula. Tylemarke. Virg. *tibi seruiat vltima Thule.*

ACTVS TERTIVS.

NVTRIX. MEDEA.

In vindictam præceps fertur Medea, nutrice incassum eam dehortante.

A Lumna celerem quo rapis tectis pedem?
Resiste, & iras comprime, ac retine impetũ.
Incerta qualis [f] *entheos cursus tulit,*
Cum iam recepto [g] *Mænas insanit Deo,*
[h] *Pindi niualis vertice, aut* [i] *Nysæ iugis:*
Talis recursat huc & huc motu effero,
Furoris ore signa [k] *lymphati gerens.*
[l] *Flammata facies spiritum ex alto citat.*
Proclamat: [m] *oculos vberi fletu rigat,*
[n] *Renidet.* [o] *omnis specimen affectus capit;*
[p] *Hæret,* [q] *minatur,* [r] *æstuat, queritur, gemit.*

f Oedip. 628. g Baccha. Oed. 436. *qualis vertice Pindi Edonis Ogygio decurrit plena Lyæo.* h Herc. Fu. 1285. i Oedip. 404. k Mente alienati propter visam fortè in fonte Nympham, Nymphæ itaque iratæ spiritu correpti, νυμφολήπτους. Sic Ceritos & Laruatos dicebant, qui Cereris aut Laruæ incursione animo vexarentur, nisi rectiùs Lymphatos dicamus qui ab humentis cerebri exuperantia insaniunt, ὑγροκεφάλους, & cùm humoribus Luna præsit, Lunaticos. l Spiritus è corde excitus & per faciem diffusus turbulentos ipsius motus arguit. m E dolore. n Vindictæ spem sibi gratulata ridet. o Signa & argumenta omnium cogitationum. p Cogitabunda & dubia. q Vultu truci, quassato capite. r Irata.

Quo

Quo [r] pondus iſtud verget? vbi ponet [t] minas?
Vbi ſe iſte [u] fluctus franget? exundat furor.
[x] Non facile ſecum verſat aut medium ſcelus.
[y] Se vincet: iræ nouimus veteres notas. (pium
Magnum aliquid inſtat, efferum, immane, im-
Vultum furoris cerno. [a] Dij fallant metum!
ME. [b] Si quæris odio miſera quem ſtatuas modũ,
[c] Imitare amorem. [d] regias egon' vt [d] faces
Inulta patiar? ſegnis hic ibit dies,
Tanto [e] petitus ambitu, tanto datus?
[f] Dum terra cœlum media libratum ferat,
[g] Nitiduſque certas [g] mundus euoluet [h] vices,
Numeruſque arenis [i] deerit, & ſolem dies,
Noctem ſequentur aſtra, dum [k] ſiccas polus
Verſabit Arctos, flumina in pontum cadent;
Nunquam meus ceſſabit in pœnas [l] furor,
Creſcetque ſemper. quæ ferarum immanitas,
Quæ [m] Scylla, quæ [n] Charybdis Ionium mare
Siculumq́, ſorbens, quæque anhelantem premens
[o] Titana, tantis Ætna ferueſcit minis?
Non rapidus amnis, non procelloſum mare,
[p] Pontuſque Coro ſæuus, aut vis ignium
Adiuta flatu, poſſit inhibere impetum
Iraſque noſtras. ſternam & euertam omnia.
Timuit Creontem, ac bella [q] Theſſalici ducis.
Amor timere neminem verus poteſt.
[r] Sed ceſſerit conuictus & dederit manus;

[f] Curarum, cogitationum. *referatur que ad* Hæret.
[t] *Refer ad* Minatur *in præced. verſu*
[u] Irarum & *reſpicit ad* Æſtuat.
[x] Non leue meditatur & vulgare ſcelus.
[y] *Emphaticè.* priora facinora.
[a] Dij faxint vt falſũ ſit quod metuo
[b] *Medea nutrici non attenderat, atque hæc ſecum.*
[c] *Vel generaliter:* qui, cum ſit ex ijs affectionibus, quarum virtus regula eſſe non poteſt, nullum nouit habere modum. *uel* odio imitare amorem illum quo Iaſonem ſecuta nulli pepercisti ſceleri: patre prodito, fratre cæſo.
[d] Tædas in Iaſonis cum regis filia nuptijs accenſas. vi. Thebaid. 263. & 507.
[e] Vix à Creonte impetratus ſupra v. 295. alij de die nuptiali exponunt quem Creon ambiuit.
[f] *Dum circumfuſo pendebit in aëre tellus Ponderibus librata ſuis.*
[g] Cœlum ſtellatum.
[h] Anni tempeſtates.
[i] Noſtra quidem ignoratione, in ſe autem finita eſt & numero circumſcripta, cum ipſe mundus neutra quantitate ſit infinitus.
[k] Thyeſt. 476.
[l] In vindictam ira.
[m] Sup. v. 350. & Thyeſt. 577.
[n] Thyeſt. 579.
[o] Typhoeum *vt volunt plerique.* vid. Thyeſt. 807. *ſecundum alios inter quos noſter, Herc. Fu. v.* 801. Enceladum.
[p] Euxinus in quo procellas excitat Corus. de quo Thyeſt. 576.
[q] Acaſti. ſup. v. 257. & 274.
[r] Sed fas cum ceſſiſſe hũc coactum.

Adire certe, & coniugem extremo alloqui
Sermone potuit: [s] *hoc quoque extimuit ferox.*
Laxare certe tempus immitis fugæ
[t] *Genero licebat.* [u] *liberis vnus dies*
Datus duobus. [x] *non queror tempus breue:*
Multum patebit. faciet, hic faciet dies,
Quod nullus vnquam taceat. [a] *inuadam deos,*
Et [b] *cuncta quatiam.* NV. *recipe turbatum malis*
Hera pectus, animum mitiga. ME. *sola est quies,*
[c] *Mecum ruina cuncta si video obruta.* (bet.
[c] *Mecum omnia abeant. trahere, cum pereas, li-*
NV. *Quam multa sint timenda, si perstas, vide.*
Nemo [d] *potentes aggredi tutus potest.*

IASON. MEDEA.

Iasonem grauatim Medeam deserentem seque excusantem aggreditur Medea, opprobrijs, precibus, simulatâ conciliatione.

O Dura fata semper, & sortem asperam;
Cum sæuit & cum parcit, ex æquo malam.
[e] *Remedia toties inuenit nobis Deus*
Periculis peiora. si vellem fidem
Præstare meritis coniugis, leto fuit
Caput offerendum: si mori nolim, fide
Misero carendum est. [f] *non timor vincit virum,*
[g] *Sed trepida pietas: quippe sequeretur necem*
Proles parentum. ô [h] *sancta, si cœlum incolis,*
Iustitia, numen inuoco ac testor tuum;
Nati patrem vicere. quin [k] *ipsam quoque,*
Etsi ferox est corde, nec patiens iugi,
[l] *Consulere natis malle, quam thalamis, reor.*
Constituit animus precibus iratam aggredi.

[s] Et me alloqui forte timuit, aliàs ferox.
[t] Cum Creonti gener sit.
[u] Quo liberis valedicam.
[x] Inf. 561. *Excidimus tibi? nunquam excidemus.*
[a] Imprecationibus. sup. v. 271. & inf. 672.
[b] Omnia mouebo, & *flectere si nequeo superos Acheronta mouebo.*
[c] ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πρίν.
[d] Latè n. patens est ira, longę manus regum.
[e] In expeditione Colchicâ vt effugerem tauros, draconem, serpentigenas, iuramenti reus duxi Medeam: hîc, ne ab Acasto petitus, Creontis insidijs peream, violatâ priore fide ducenda est Creusa.
[f] Nec tamen mori refugio animo parum virili de me solicitus.
[g] Sed pietas in filios me trepidum facit ne & illi meam necem comitentur. [h] Astręa. Thyest. 855. [i] Amor natorum coegit me viuere. [k] Medeam. *Emphasis.*
[l] Malle vitam natorum seruare, quàm meis thalamis frui.

Atque

Atque ecce, viſo memet, exſiluit, furit.
Fert odia præ ſe, totus in vultu eſt dolor.
ME. [m] *Fugimus Iaſon, fugimus.* [n] *hoc non eſt nouum*
Mutare ſedes: cauſa fugiendi noua eſt.
Pro te ſolebam fugere. diſcedo, exeo.
Penatibus profugere quam cogis tuis,
Ad quos remittis? [a] Phaſin & Colchos petam?
Patriumq́ regnum? [a] quæq́ fraternus cruor
Perfudit arua? quas peti terras iubes?
Quæ maria monſtras? Pontici fauces freti?
Per quas reuexi [b] nobiles regum manus,
[c] Adulterum ſecuta per [d] Symplegadas?
Paruamne [e] Iolcon, Theſſala an [f] Tempe petã?
[g] Quaſcunque aperui tibi vias, cluſi mihi.
Quo me remittis? exuli exilium imperas,
Nec das, eatur: [h] regius iuſſit [h] gener;
Nihil recuſo: [i] dira ſupplicia ingere;
Merui, cruentis [k] pellicem pœnis premat
[l] Regalis ira, vinculis oneret manus,
Cluſamq́ [m] ſaxo noctis æternæ obruat;
Minora [n] meritis patiar. ingratum caput!
[o] Reuoluat animus [2] igneos tauri halitus,
Interque ſæuos [3] gentis indomitæ metus,
Armifero in aruo [2] flammeum Æëtæ pecus,
[3] Hoſtiſque ſubiti tela: cum iuſſu meo
[3] Terrigena miles mutua cæde occidit:
Adice expetita ſpolia Phryxei arietis,
[4] Somnoq́ iuſſum lumina ignoto dare

m In exilium mittor, ô Iaſon, in exilium mittor. *Iron.*
n Fugi enim è Colchide patris mei iram verita: rurſus è Theſſalia, Acaſti Peliam patrem interfectum vlturi. Sed hæc propter te.
a Sup. v.44. & 133.
b Lege, *nobilem regum manum*, id eſt, Argonautas.
c Te, tum raptorem, iam deſertorem.
d Sup. v.342.
e Troad. v.817.
f Herc.Fu.284.
g Namque & patriam & Theſſaliam mihi inteſta atque inimica feci vt tibi placerem.
h Iaſon. *Scopticè*. Creontis iam gener.
i Quæ bene de te merendo perfide, meruerim. *k* Me velut filiæ ſuæ pellicem. *l* Creontis. *m* Specu tenebroſo, ſaxeo. Siſyphius ipſe. infra. verſ. 512. *n* Malis meritis in patrem, fratrem meum, & Peliam: bonis erga te. *o* Recordare, te, cum non liçeret aureum vellus auferre niſi 2 Tauris igniuomis domitis iugoque iunctis campum ſulcaſſes Martium & dentes ſerpentis (Bœotij illius *iuxta nonnullos* Cadmo & Æethæ diuiſos, *ſecundum alios* Draconis Colchici à Iaſone occiſi) ſeminaſſes è qua ſemente 3 Armatorum meſſis; niſi-

[4] *Insomne monstrum:* [p] *traditum fratrem; necis*
Et scelere in uno non semel factum scelus?
Iussasq́ [q] *natas fraude deceptas mea,*
Secare membra non reuicturi senis.
([a] *Aliena sequens regna, deserui mea.*)
Per spes tuorum liberûm, & certum larem,
Per victa monstra, per manus, pro te quibus
Nunquam peperci, perq́ praeteritos metus,
Per [b] *cœlum, &* [c] *undas, coniugij testes mei,*
Miserere: redde supplici felix vicem.
Ex opibus illis quas procul raptas [d] *Scythae,*
Vsque a [d] *perustis Indiae populis petunt,*
[e] *Referta quasque vix domus gazas capit,*
(Ornamus auro nemora) nil exul tuli
Nisi fratris artus. hos quoque impendi tibi.
Tibi patria cessit, tibi pater, frater, pudor,
[f] *Hac dote nupsi: redde fugienti sua.*
IA. [g] *Perimere cum te vellet infestus Creo,*
Lacrymis meis euictus, exilium dedit.
ME. *Poenam putabam: munus, vt video, est fuga.*
I. *Dum licet abire, profuge, teque hinc eripe:*
Grauis ira regũ est semper. ME. *hoc suades, mihi*

4–Draconem pellis aureæ custodem fefellisses: te, inquam, Prometheio, confectione venenatâ inf. 702. à me donatum taurorum flammis restitisse, lapidem à me acceptum in medios terrigenas iecisse, quo facto seges illa armata mutuis vulneribus ceciderunt; succo denique Lethæo tibi à me dato vigilem draconem sopiuisse.

p Sup. v. 44. & 133.

q Peliæ filias. sup. v. 256.

a Lipsius legit *Aliena sequeris regna? deserui mea.* Ios. Scal. subaudit *quod* & refert ad *Reuoluat animus* &c. q. d. *Quodque aliena regna sequens deserui mea.* Delrius censet transijciendum, postque versum 487. statuendum. & tibicine addito modulatur, emendans *Sectans.* b Cœli sidera. sic enim apud Valerium Flaccum. 7. *Per te quae superis diuisque potentior imis: Perque haec, virgo, tuo redeuntia sidera nutu, Atque per has nostri iuro discrimina horas: vnquam ego si meriti noctisque sim immemor huius.* &c. Nocturnus autem Medeæ contractus obiectus supra in Epithalamio, v. 114. c Celebratas Iasonis & Medeæ nuptias alij in mari scribunt, in Peuce insula alij, alij in Corcyra. d Thyest. 600. & Oed. 122. IndoScythas loquitur. e Propter vellus aureum in luco Martis quercui appensum. vel Ios. Scal. monente lege, *Quas quod referta vix domus gazas capit Ornamus auro nemora.* h. e. ex superfluo auro & gazis quas domus capere non possunt nemora solemus ornare f Horum impendij & damni dote, quæ omnia tu mihi restitue, quoniam tua culpa interuenit diuortium. *Anachronism. legem Roman. respiciens.* g Sup. v. 184.

h Præstas

h *Præstas Creusæ; pellicem inuisam amones.*
I. [i] *Medea amores obicit?* M. *& cædem, & dolos.*
IA. *Obiicere crimen quod potes tandem mihi?*
M. *Quodcunq; feci.* I. [k] *restat hoc vnum insuper;*
Tuis vt etiam sceleribus fiam nocens.
ME. *Tua illa, tua sunt illa.* [l] *cui prodest scelus,*
Fs fecit. [m] *omnes coniugem infamem arguant;*
Solus tuere, solus insontem voca.
Tibi innocens sit, quisquis est pro te nocens.
IA. [n] *Ingrata vita est, cuius acceptæ pudet.*
ME. [o] *Retinenda non est, cuius acceptæ pudet,*
IA. *Quin potius ira concitum pectus doma:*
Placare [p] *natis.* ME. *abdico, eiuro, abnuo.*
Meis Creusa liberis fratres dabit?
IA. [a] *Regina gnatis exulum, afflictis potens.*
M. *Non veniat vnquam tam malus miseris dies,*
Qui prole fœda misceat prolem inclytam;
[b] *Phœbi nepotes* [c] *Sisyphi nepotibus.*
IA. *Quid misera meque teque in exitium trahis?*
Abscede quæso. ME. *supplicem audiuit* [d] *Creo.*
M. *Quid facere possim, loquere.* M. [e] *pro me?*
vel scelus.
IA. [f] *Hinc rex, & illinc.* ME. [g] *est & heic maior metus;*
Medea [h] *nos confligere, certemus, sine,*

h Pulchrè sane consulis superinductæ nouæ nuptæ, me tanquam pellicẽ amouẽdo.
i Obijcisne mihi nouos Creusæ amores?
k Quasi dicas hæc meis consilijs facta, culpamque in me reijcias.
l Sup. 276.
m *Vt culpent alij, tibi me laudare necesse est, Pro quo sum toties esse coacta nocens.*
n Quod à te tam effera & effreni vitam acceperim idque veneficijs malisque artibus obnoxius, pudet me pigetque.
o Est itaque in manu simul te vitâ ac pudore exsoluere.
p Propter natos amoris pignora

& spes. *a* Imo decori erit ijs afflictis & matris exulis filijs habere ὁμοτέφρους ἀμφιμήτορας κόρους. *b* Filios meos quæ Phœbi neptis sim. *c* Creusæ natis, cui pater Creon filius Sisyphi. *d* Etiam mihi infensus. sup. v. 295. *e* Namque te mihi obstrinxi sceleribus. *f* Creon & Acastus. *g* Vtroque tamen maior ego, quàm vel propter merita verearis, vel propter magicas artes metuas *h* Nemo qui hîc non criticam distringat crenam. Vnus emendat: *confligè*, ne sit Anapæstus in quarto loco, quem tamen pedem & alibi etiam apud hunc admittit sedes illa. alius: *nos confligere certamen sine*, vt sit Atticismus μάχω μάχεσθαι. alius: *conligere*. q. d. permitte me animum colligere. credo ego nil opus esse his coniecturis cum simpliciter legi intelligique possit. *Sine nos confligere, certemus ego regesque de te pugnæ precio, & contingat victori præmium Iason.*

Sit precium Iason. IA. *cedo defessus malis.*
Et ipsa casus sæpe iam expertos time
ME. [i] *Fortuna semper omnis intra me stetit.*
IA. *Acastus instat, propior est hostis Creo.*
ME. *Utrumque profuge. nolo vt in* [k] *socerum manus*
Armes: nec vt te cæde [l] *cognata inquines*
Medea cogit: innocens mecum fuge.
IA. *Et quis resistet, gemina si bella ingruant?*
Creo atque Acastus arma si iungant sua?
ME. *His adice* [m] *Colchos, adijce Æëtem ducem,*
Scythas Pelasgis iunge; demersos dabo.
IA. [n] *Alta extimesco sceptra.* ME. [o] *ne cupias, vide.*
IA. *Suspecta ne sint, longa colloquia amputa.*
ME. *Nunc summe toto Iuppiter cælo tona,*
Intende dextram, vindices flammas para,
Omnemquo [p] *ruptis nubibus mundum quate;*
[q] *Nec deligenti tela librentur manu;*
In me, vel istum: quisquis e nobis cadet,
Nocens peribit, non potest in nos tuum
Errare fulmen IA. *sana meditari incipe,*
Et placida fare. si quid ex soceri domo
Potest fugam leuare, solamen pete.
ME *Contemnere animus regias, vt scis, opes*
Potest, soletque: liberos tantum fugæ
Habere comites liceat, in quorum sinu
Lacrymas profundam. te [a] *noui gnati manent.*
IA. *Parere precibus cupere me fateor tuis;*
Pietas vetat. namq; istud haud possim pati:
Non si ipse memet cogat [b] *& rex, & socer.*
[c] *Hæc causa vitæ est, hoc* [d] *perusti pectoris*
Curis leuamen: spiritu citius queam

[i] Meam ego semper fabricaui fortunam, fortunæ victrix fuit semper mea sapientia. alij leg *infra*. de quo vid. Thyest. 365.
[k] Creonta.
[l] Patruelis tui, Acasti, cuius pater Pelias Æsonis frater.
[m] Quibus imperat pater meus. id est, veniant aduersus nos cum Græcis Colchici, arte tamen meâ euincam.
[n] Attamen regum potentiam metuo.
[o] Vide potiùs ne perfidè me repudies vt regnum obtineas dotale cum Creusa.
[p] Tonitruo quod efficitur ab exhalatione siccâ & calidâ in nube inclusâ, quam per Antiperistasin accesa illa exhal. vehementer concutit disrumpitque.
[q] Nec refert vtrum è nobis ferias, vterque nocens est. *a* E noua coniuge. *b* Creon. *c* Vt sup. vers. 438. *d* Hinc *curæ* Etymon ingerunt, quasi quæ *cor vrat*. quod alij à κνήσσειν, κνήσω, id est, animo anxiè verso.

Carere

Carere, membris, luce. ME. [c] *sic gnatos amat?*
Benè est; [f] *tenetur:* [g] *vulneri patuit locus.*
[h] *Suprema certe liceat abeuntem loqui*
Mandata, liceat vltimum amplexum dare.
[i] *Gratum est?* [k] *& illud voce iam extrema peto,*
Ne si qua noster dubius effudit dolor,
Maneant in animo verba; sed melior tibi
Memoria nostri subeat: hæc [l] *iræ data*
Obliterentur. IA. *omnia ex animo expuli.*
Precorq; & ipsa feruidam vt mentem regas,
Placideque tractes. miserias lenit quies.
ME. *Discessit. itan' est? vadis oblitus mei,*
Et tot meorum facinorum? excidimus tibi?
[m] *Nunquam excidemus.* [n] *hoc age, omnes aduoca*
Vires & artes. fructus est scelerum tibi,
Nullum scelus putare. vix fraudi est locus:
Timemur, hac aggredere, qua nemo potest
Quicquam timere: perge, nunc aude, incipe
Quidquid potes, Medea, [a] *quidquid non potes.*
Tu fida nutrix, socia mœroris mei,
Variq; casus, misera consilia adiuua.
Est palla nobis, [b] *munus ætheriæ domus,*
Decusq; regni, [b] *pignus Æëtæ datum*
A Sole: gemmis est & auro [c] *textili*
Monile fulgens; quodque gemmarum nitor
Distinguit [d] *aurum, quo solent cingi comæ:*
Hæc nostra nati dona [e] *nubenti ferant:*
Sed ante [f] *diris illita ac tincta artibus.*
Vocetur Hecate: [g] *sacra luctifica appara:*
Struantur aræ, flamma iam tectis sonet.

e Hæc secum, itane? siccine gnatos amat? habeo quo eum vram, quo vlciscar.
f Metaph. à venatoribus.
g Metaph. à gladiatoribus sumpta, qui detegunt aliquod membrum aduersarij ictui.
h Hæc ad Iasonem conuersa.
i Placetne? Lips. *Ratum est?* id est, annuis? Delrius Iasoni tribuit *Gratum est.* ME. *& illud.*
k Simulat se ad placidiorem redijsse mentem, quo melior sit fraudi locus: sic apud Euripidem. αἰτοῦμαί σε τῆδε εἰρημένων συγγνώμονα εἶναι.
l Quæ mihi iratæ exciderint.
m Id agam, vt semper memineris mei. sup. vers. 423.
n Rituale verbum. vide Thyest. 693. *a* Proni enim studij certius indicium est supra vires niti quàm viribus ex facili vti, *&* *Cic.* non solum debeo quæ possum, sed ea quoq; quę non possum. *b* ὃν σοὶ πατὴρ πατρὸς δίδωσιν ἐγγόνοισιν οἷς. Pignus scilicet quo testetur se illum genuisse. *c* Intertexto. *d* Aureum crinale gemmis distinctum. *e* Creusæ. *f* Veneficis. *g* Magica.

CHORVS.

CHORVS.

Canit Chorus Reiectæ vxori quot amore dolores
Polluto notumque furens quid fœmina possit, *& cum cæteri Argonautæ pœnas dederint violati maris, Iasoni bene precatur.*

NVlla vis flammæ, tumidique venti
Tanta, nec teli metuenda torti :
Quanta cum coniux [h] *viduata tedis*
[i] *Ardet &* [k] *odit.*
Non vbi hibernos nebulosus imbres
Auster aduexit ; properatque torrens
[l] *Ister, &* [m] *iunctos vetat esse pontes ;*
Ac [n] *vagus errat.*
Non vbi impellit [o] *Rhodanus* [p] *profundum,*
Aut vbi in riuos niuibus solutis
Sole iam forti, medioque vere
[q] *Tabuit Hæmus.*
Cæcus est [a] *ignis stimulatus ira,*
Nec regi curat, patiturue frænos :
Haud timet mortem ; cupit ire in ipsos
Obuius enses.
Parcite ô diui, veniam precamur,
Viuat vt tutus [b] *mare qui subegit.*
[c] *Sed furit vinci dominus profundi*
Regna secunda.
Ausus æternos agitare [d] *currus*
Immemor [f] *metæ* [e] *iuuenis* [f] *paternæ,*
[g] *Quos polo sparsit furiosus ignes*
Ipse recepit.
[h] *Constitit nulli via nota magno.*

h Deserta, repudiata.
i Amore.
k Ob repudium.
l Danubius, Germaniæ fl.
m Compages pontium rumpit *pontem indignatus.*
n Exundat ripas.
o Galliç fluu.
p Mare Massilioticum, dum inter se maris fluctus & rapidissimi amnis fluenta decertant.
q Liquefacta, dissoluta est nix è monte Thracio.
a Amor.
b Iason, quem primùm cum Argonautis nauigasse concinunt poetæ. vid. sup. 318. v.
c Sed iniquè fert Neptunus maria quæ sibi obtigerant secunda sorte (Herc. Fu. v. 598.) vinci iam, nauibusque peruia fieri.
d Solis currus.
e Phaëton.
f A Phœbo obseruatæ filioq; præscriptæ.
g Quòd igneos Phœbi currus expatiari passus est, fulminatus est igne Iouis, qui *sæuo compescuit ignibus ignes.*
h Nemini nocuit per viam notam iuisse.

Vade,

Vade, qua tutum populo priori:
Rumpe nec ſancti violente mundi
[i] Fœdera ſancta.
Quiſquis [k] audacis tetigit [k] carinæ
Nobiles ramos, nemoriſque [l] ſacri
[m] Pelion denſa ſpoliauit vmbra:
Quiſquis intrauit [n] ſcopulos vagantes,
Et tot emenſus pelagi labores,
[o] Barbara funem religauit ora,
Raptor externi rediturus [p] auri;
Exitu diro [q] temerata ponti
Iura piauit.
Exigit pœnas mare prouocatum.
[r] Tiphys in primis domitor profundi,
Liquit [ſ] indocto regimen [t] magiſtro;
[a] Litore externo procul a paternis
Occidens regnis, tumuloq́, vili
Tectus, ignotas iacet inter vmbras.
[b] Aulis amiſſi memor inde regis
Portubus lentis retinet carinas
Stare querentes.
[c] Ille vocali genitus Camœna,
[d] Cuius ad chordas modulante plectro
Reſtitit torrens, ſiluere venti;
Cui ſuo cantu volucris relicto,
Adfuit tota comitante ſylua,
[e] Thracios ſparſus iacuit per agros;
Ad caput tractus fluuialis Hebri:

i Sup. v. 335.
k Argus temerariæ trabes, *al.* remos.
l Ioui Dodonæo.
m Montem Theſſaliæ è quo exciſa materia ad fabricandum Argo.
n Cyaneos. ſup. v. 341. & Herc. Fu. 1210.
o Rediturus funem ſoluit. vel anchoram barbarâ Colchidos orâ.
p Velleris aurei.
q Dedit pœnas violati fœderis ponti,
r Sup. v. 2. & 318.
ſ Non à Minerua docto vt Tiphys v. 2. ſupra.
t *Anceo* vt nonnullis placet, alijs *Euphemo*; ſed Apollonio & Val. Flacco, *Ergyno*.
a Tiphys clauum tenens dum Mariandynum in Bithynia Acheruſia ſpecu famoſum appelleret, mortuus eſt, ibidemque ſepultus. *b* Bœotiæ portus, in quo bis remorati ſunt Achiui. hoc autem non potuit iſte Chorus ſcire. propter abſurdum itaque Anachroniſmum D. Heinſius meritò tres hoſce verſus velut νοθεύοντας relegat ad poetaſtrum adulterum, qui & alios eiuſdem farinæ huius chori calci adiecit. *c* Muſâ Calliope natus Orpheus. *d* Sup. v. 229. & Herc. Oet. 1036. *e* A Thracijs mulieribus, quòd cœlibem ageret vitam diſcerptus. caput autem proiectum in fluu. Oeagrium *al.* in Hebrum.

Contigit

Contigit [f] *notam Styga, Tartarumq;*
Non rediturus.
Strauit Alcides [g] *Aquilone natos;*
[h] *Patre Neptuno genitum necauit,*
Sumere innumeras solitum figuras:
Ipse post terræ pelagiq; pacem,
Post [i] *feri Ditis patefacta regna,*
[k] *Viuus ardenti recubans in OEta,*
Præbuit sæuis sua membra flammis,
Tabe consumptus [l] *gemini cruoris*
Munere [m] *nuptæ.*
Strauit Ancæum violentus ictu
[n] *Setiger,* [o] *fratres Meleagre matris*
Impius mactas; [p] *moreriſque dextra*
Matris iratæ. [a] *meruere cuncti.*
Morte quod crimen tener expiauit
Herculi magno [b] *puer irrepertus?*
Raptus est tutas puer inter vndas.
[c] *Ite nunc sortes;* [d] *perarate pontum*
Sorte timenda.
[e] *Idmonem, quamuis bene fata nosset;*
Condidit serpens [f] *Libycis arenis.*

f Quam priùs in viuis adierat repetendæ Euridices gratia. Herc. Fu. 570.
g Zethem & Calaim. Sup. 231.
h Periclymenum: qui Neptuni patris dono in varias formas versus ab Hercule tandem occisus est cum in aquilam se mutaret, vt alij, in apem vel muscam. *Sunt qui hic Acheloum intelligant, sed falluntur.*
i Herc. Fu. vers. 885.
k Hercules Oet. act. 4.
l Hydræ & Nessi centauri.
m Deianiræ. Herc. Oet. vers. 570. *n* Aper vineam ingressus, Ancæo & poculo iam labris admoto nece interueniens. notum est tritum illud Ancæo à seruo obiectum, Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. *o* Plexippum & Toxea auunculos tuos ô Meleagre quòd Atalantæ inuidi malè volebant. —*p*— Quòd vbi audiuisset mater eius Althæa, stipitem filij æuo fatalem in ignem coniecit, natumq; simul extinxit. *a* Delrius ex vet. lib. legit *meruere cuncti, Raptus, at tutas puer inter vndas, Morte quod crimen puer expiauit Herculi magno puer irrepertus? Ite nunc*, &c. *b* Hylas Theodomantis fil. Herculi dilectus puer quem cum aquatum missus in Mysia in Ascanium fluu. decidisset Hercules quæsiuit clamans, vt *litus Hyla Hyla omne sonaret.* *c* Epitropę Ironica. *d* Al. *peragrate.* *e* Quæ sequuntur in hoc Choro non esse Senecæ contendit Heinsius vt quæ audaciùs imò impudentiùs τὰς χορικὰς ἀναγωγὰς, Mopsi & Idmonis historiam confundant, Latinitatem denique vix sapiant. *f* Sic enim apud Apollonium. 2. αὐτὰρ ἐμοὶ θανέειν συγγρὴ καὶ δαίμονος αἶσα πολλόν τι πρόσθεν πεπρωμένη ἐν' Ἀΐδαο νεέσθαι.

g Omnibus

[g] *Omnibus verax, ſibi falſus vni*
Concidit Mopſus, caruitque Thebis,
Ille ſi vere cecinit futura.
[h] *Exul errauit Thetidis maritus.*
[i] *Igne fallaci nociturus Argis*
[i] *Nauplius præceps cadit in profundum.*
Crimini pœnas patrio pependit
Fulmine & ponto moriens [k] *Oileus.*
[l] *Coniugis fatum redimens Pheræi*
Vxor impendit animam marito.
Ipſe qui prædam ſpoliumque iuſſit
Aureum prima reuehi carina,
[m] *Vſtus accenſo Pelias aheno*
Arſit [n] *anguſtas* [o] *vagus inter vndas.*
Iam ſatis diui [p] *mare vindicaſtis:*
Parcite [q] *iuſſo.*

[g] Apollonius refert ab apro interemptum atque apud Maryandinos (ſup. v.619.) ſepultum. Cœlium autem ſequutus Delrius legit hunc locum ſic: 2 *Idmonem quamuis beno fata noſſet*
Condidit. Serpens
Lybicis arenis Omnibus verax, ſibi
falſus vnu Condidit 3 *Mopſus.*
4 *caruitque Thebis ille qui verè cecinit fiſtura.* h. e. 2 Sors iſta timenda mortuum condi fecit Idmonem—3—Mopſus Ampyci & Chloridis fil. vt mortem, quam ipſe vates præſcierat caueret, ſerpens, id eſt, vagus errabat in Africa atque ibi mortuus eſt. (quem tamen in reditu expeditionis Argonauticæ perijſſe ſcribit Apollonius 4.) 4 Amphiaraus qui verè nimis fatum ſuum vaticinatus eſt, perijt ante Thebas quas Adraſti comes petebat. ſed quid Amphiarao cum Argonautis? quid Senecæ cum his ineptijs & mendacijs? ad authorem ſupradictum referas. *h* Peleus in exilium miſſus à patre Æaco ob interfectum fratrem Phocum. *i* Euboiæ rex vlturus indignam filij ſui Palamedis falſa Vlyſſis criminatione oppreſſi mortem, redeunti Græcæ claſſi atque tempeſtate actæ in Caphareo promontorio ignes accendit quo Græci velut in portum curſum ſuum dirigentes perirent naufragi, ipſe vero poſtquam Vlyſſem & Diomedem euaſiſſe intellexit, ſe ex ijſdem ſaxis præcipitem dedit. *k* Scribend. *Oilei.* ſc. filius Aiax quem patris temerariæ nauigationis pœnas luiſſe vult. Nemo autem non nouit Aiacem Locrum propter Caſſandram in Palladis æde ſtupratam à Pallade Iouis igne fulminatum & à Neptuno ſcopulo infixum acuto. *l* Alceſtis Peliæ filia impium patris imperium luens ſua morte Admetum Theſſaliæ (in qua Pheræ oppidum) redemit. *m* Sup. v. 256. *n* Alieni oris terminatas. *o* In frufta diſſectus à filiabus. *p* A primis iſtis nauigantibus violatum. *q* Iaſoni, non niſi iuſſus ὑβριςῆ Πελίῃ ἐπίλλιτα χαλεπῆρος ἄεθλον.

ACTVS QVARTVS.

NVTRIX.

Quid agat Medea, quid paret, narrat nutrix.

PAuet animus, horret, magna pernicies adest.
[r] *Immane quantum augescit, & [f] semet dolor*
Accendit ipse, [f] vimq; præteritam integrat.
Vidi furentem sæpe, & [b] aggressam [a] Deos,
[a] Cœlum [b] trahentem: maius his, maius parat
Medea monstrum. namq; vt attonito gradu
Euasit, & [c] penetrale funestum attigit;
[d] Totas opes effudit, & quidquid diu
Etiam ipsa timuit; promit; atq; omnem explicat
Turbam malorum: [e] arcana, secreta, abdita,
Et triste [f] læua complicans sacrum manu,
[g] Pestes vocat, quascunque feruentis creat
[h] Arena Libyæ, quasq; [h] perpetua niue
[i] Taurus coërcet frigore Arctoo rigens;
Et omne monstrum. [k] tracta magicis cantibus
Squammea latebris turba desertis adest.
Hîc [l] sera serpens corpus immensum trahit,
[m] Trisidamq; linguã exertat, [n] et quærens quibus
Mortifera veniat, carmine audito stupet,
[o] Tumidumq; nodis corpus aggestis plicat,
Cogitque in orbes. parua sunt, [p] inquit, mala,
Et vile telum est, ima quod tellus creat:
[q] Cœlo petam venena. iam nunc tempus est

r Quantum immanitas & feritas augescit; *vel*, mirum quam augescat dolor. Sic. Horat. *Immane quantum discrepat.*
f Ex diutinâ intermissione actiorem ad veneficas artes impellit.
a Lunam & cetera sidera quæ antiquis ex sententia Stoicorum dij. vide Thyest. 890.
b Incantationibus deuocantem, solicitantem. sup. vers. 271. & 424.
c Conclaue suum vbi magicas artes exercet.
d Vires magicas, veneficas copias.
e Supra. 577.
f Quæ, tristibus infaustis, *δυσιανίκτοις* conuenit. *g* Venena perniciosa. *h* Herbarum autem & animantium venenatorum feracissimæ sunt terræ vel æstu toridæ, vel frigore rigidæ. *i* Mons Asiæ vers. 167. Hippol. *k* Serpentes latebris incantatione euocati, vt inf. vers. 704. *l* Quia magna: *vel* frigogore pigra. alij leg. *sæua*, al. *effera*. *m* Ita visum ob celerem motum. *n* Et quærens quibus noceat, demum incantata à Medea sopitur. *o* *Corpus tumet omne veneno.* *p* Inquit Medea. *q* Serpentes deuocabo cœlestes.

Aliquid

Aliquid mouere fraude vulgari altius.
Huc ille, [r] *vasti more torrentis iacens*
Descendat anguis; cuius immensos [s] *duæ*
Maior minorque sentiunt nodos feræ;
[s] *Maior Pelasgis, apta Sidonijs minor.*
[t] *Pressasque tandem soluat Ophiuchus manus,*
Virusque fundat. adsit ad cantus meos
[a] *Lacessere ausus gemina Python numina.*
Et [b] *Hydra, &* [c] *omnis redeat Herculea manu*
Succisa [c] *serpens, cæde se reparans sua.*
Tu quoque relictis [d] *peruigil Colchis ades,*
[d] *Sopite primum cantibus serpens meis.*
Postquam euocauit omne serpentum genus,
Congerit in vnum [e] *frugis infaustæ mala:*
Quæcunq; generat [f] *inuius saxis* [g] *Eryx;*
[h] *Quæ fert opertis hyeme perpetua iugis*
Sparsus cruore Caucasus Prometheï;
[i] *Pharetraq; pugnax Medus, aut* [k] *Parthus leuis;*
Et [l] *queis sagittas* [m] *diuites Arabes linunt;*
Aut quos sub axe [n] *frigido succos legunt*
[p] *Lucis* [o] *Suëui nobiles* [p] *Hercynijs.*
Quodcunque tellus vere [q] *nidifico creat;*

[r] Qui sinuosus instar fluminis flexuosi vtramque Arcton amplectitur, minorem collo & capite, maiorem caudâ.

[s] ἑλίκη γέ μιν ἀνδρὸς Ἀχαιοὶ Εἰν ἁλὶ τεκμαίρονται, ἵνα χρὴ νῆας ἀγεῖραι. τῇ δ' ἅμα (Κυνοσουρᾷ) φοίνικες πίσσινοι πρῴρῃσι θάλασσαν. *Namque Helice Graios, Tyrios Cynosura per altum Dirigit.*

[t] Quibus anguem premere videtur sidus illud quod Æsculapius, Carnabutas, Phorbas, Triopas, Hercules, Prometheus, &c. fuisse fingitur. *a* Insequi Latonam Phœbo & Diana grauidam. vel ipsos Deos recens editos. Herc. Fu. 454. *b* Herc. Fu. 240. v. *c* Hesperidum custos, quosque in cunis ipse elisit. Herc. Fu. 239. & 215. *d* Sup. v. 472. *e* Herbarum, fructuum. seminum. *f* Propter rupes inaccessas. *g* Mons Siciliæ ab Eryce dictus de quo vide Herc. Fu. 482. *h* *Quibusdam* aconitum. *alijs* herba Prometheis, quam ex sanie & cruore in terram stillante nasci ferunt dum Prometheï iecur aquila seu vultur lancinans in Caucaso depasceretur. *i* Τοξοφόρον Μήδων. sunt a. qui ἀναχρονισμὸν non leuem poetæ obijciant, quod Medeæ nutricem de Mediâ locutam induxerit, quam à Medio Medeæ & Ægei filio nominatam volunt. Sed antiquior Mediæ appellatio à מדי Iapheti filio. *k* Fidens fuga Parthus. Thyest. 383. *l* A quo barbarorum more qui solent *vngere tela manu, ferrumque armare veneno* toxicum diduci videtur παρὰ τὸ τόξον arcus, telum. *m* Ex Arabia Felici. *n* Ad septentrionem vergente. *o* Germaniæ populi Danubij accolæ. *Alemanni.* *p* Hercyniâ Syluâ Germaniæ nobilissimâ. *q* Quo nidos ponunt volucres.

Aut

Aut rigida cum iam bruma discussit [r] *decus*
Nemorum & niuali cuncta constrinxit gelu;
Quodcunque [s] *gramen flore mortifero viret,*
Dirisue tortis succus in radicibus
Caussas nocendi gignit, attrectat manu.
[t] *Æmonius illas contulit* [u] *pestes* [t] *Athos;*
Has [x] *Pindus ingens; illa* [y] *Pangæi iugis*
Teneram [z] *cruenta falce deposuit comam:*
Has aluit altum gurgitem [1] *Tigris premens;*
[2] *Danubius illas; has per arentes plagas*
Tepidis [3] *Hydaspes gemmifer currens aquis,*
Nomenq; terris qui dedit [4] *Bætis suis,*
[5] *Hesperia pulsans maria languenti vado:*
Hæc [a] *passa ferrum est,* [b] *dum parat Phœbus diem;*
Illius alta nocte succisus frutex:
At huius vngue secta cantato seges.
Mortifera carpit gramina, ac serpentium
Saniem exprimit; miscetq; & [c] *obscœnas aues,*
Mœstique cor bubonis, & raucæ strigis
[d] *Exsecta viuæ viscera. hac scelerum artifex*
Discreta ponit: his rapax vis ignium;
His gelida pigri frigoris glacies inest.
Addit venenis verba non [e] *istis minus*
Metuenda. sonuit ecce vesano gradu,
[f] *Canitq;: mundus vocibus primis tremit.*

r Frondes.
s Herba.
t Thessaliæ mons editissimus Athos.
u Has herbas venenosas.
x Herc.Fu. 1285. v.
y Oed. 435.
z Cœdis instrumento, vel cruore tincta, sed aënea. æri enim supra alia metalla medicatam vim tribuunt. *Falcibus & messæ ad lunam quæruntur ahenis Pubentes herbæ.*
1 Herc. Fu. 1323. v.
2 Thyest. 375. v.
3 Herc. Oet. v. 628.
4 Fl. à quo regio illa Hispaniæ Bætica dicta, *Granata.*
5 Per ampla spatia lacui similis in Oceanum Occidentalem labitur.

a Incisa est falce ferreâ, vel aheneâ. *Synecd.* b Sub ortu solis. namque & tempore suo lectis herbis plus efficaciæ inesse credebant, maxime autem lucente Luna vt quæ veneficiorum præses plena aut *propior despumet in herbas.* Lucan. 6. quâ de causâ subijcitur *Illius altâ nocte succisus frutex.* c Ferales, inauspicatas, Herc.Fu. 686. d Quod in magicis rituale. Thyest. 763. e Quàm ista venena. f Incantationes concipit.

MEDEA.

Inuocatis manibus & ritè conceptis incantationibus, Medea veneficijs illitam pallam cum monili, aureoque crinali, dono mittit ad Creusam per filios suos.

VOs precor* vulgus silentũ, vosq; g ferales deos,
Et h Chaos cæcum, atq; opacam Ditis vmbrosi domum,
i Tartari ripis ligatos squallidæ mortis specus,
Supplicijs animæ remissis currite ad k thalamos nouos.
l Rota resistat membra torquens; tangat m Ixion humum.
Tantalus n securus vndas hauriat o Pirenidas.
Grauior pœna sedeat coniugis p socero mei:
q Lubricus per saxa retro Sisyphum voluat lapis.
r Vos quoq; vrnis quas foratis irritus ludit labor,
Danaides, s coite; t vestras hic dies quærit manus.
Nunc meis vocata sacris u noctium sidus veni,
x Pessimos induta vultus; x fronte nõ vna minax.
y Tibi more gentis vinculo soluens comam,
Secreta nudo nemora lustraui pede.
a Et euocaui nubibus siccis aquas;

* Animas, manes.
g Plutonem & Proserpinam. *Dij quibus imperium est animarum, vmbræque silentes, & Chaos, &c.*
h Thyest. v. 830.
i Hippol. v. 841.
k Iasonis & Creusæ.
l Herc. Fu. v. 749.
m Herc. Fu. v. 751. Thyest. vers. 152.
n Non deceptus, non frustrà captans.
o Pirenes fontis propè Corinthum è Pirenes Nymphæ lacrymis propter obitum filij Cenchriæ.

p Creonti. q Premat vero Sisyphum assiduus labor imò opprimat. Hippol. 1226. Cui quod pater Creontis fuerit, cum cæteras animas pœnis eximendas velit, continuationem supplicij imprecatur. r Herc. Fu. v. 494. & 756. s Ad nuptias hasce conuenite. t Vt vestro exemplo nupta maritum prima nocte interficiat. u Luna. νυχία dicta θεὰ, cui quod nocte luceat noctu litatur, aut quòd inferis maximè & proximè dominetur. x Hippol. 411. v. & inf. v. 787. y Tibi ritu nocturnis magicisque sacris operantium peragraui secreta loca *veste recinctâ, Nuda pedem, nudos humeros, diffusa capillos.* a Quid possit, quid effecerit per vim magicam enumerat. in quibus pleraque falsa. Quæ enim vel per motum localem, vel res naturales accelerando vel impediendo, vel sensibus illudendo fieri possunt, operatur Dæmon per magos suos: Vniuersi autem ordinem à Deo constitutum mouere non valet: Non itaque solem aut Lunam deducere, non orbium cœlestium cursum mutare.

Egique ad imum maria, & Oceanus graues
Interius vndas æstibus victis dedit.
[b] *Pariterq; mundus* [c] *lege confusa ætheris*
Et Solem & astra vidit; & [d] vetitum mare
Tetigistis Vrsæ, temporum flexi vices.
[e] *Æstiua tellus floruit cantu meo;*
Messem coacta vidit hibernam Ceres.
[f] *Violenta Phasis vertit in fontem vada;*
[f] *Et Ister in* [g] *tot ora diuisus, truces*
Compressit vndas omnibus ripis piger.
Sonuere fluctus, tumuit insanum mare
Tacente vento. nemoris antiqui domus
[h] *Amisit vmbram vocis imperio meæ.*
Die relicto Phœbus in medio stetit.
[i] *Hyadesque nostris cantibus motæ labant.*
Adesse sacris tempus est, [k] Phœbe, tuis.
Tibi hæc cruenta serta texuntur manu,
[l] *Nouena quæ serpens ligat:*
Tibi hæc [m] Typhoëus, [n] membra qui discors tulit,
Qui regna concussit Iouis.
[o] *Vectoris istic perfidi [p] sanguis inest,*
Quem Nessus exspirans dedit.
[q] *OEtæus isto cinere defecit rogus,*
Qui virus Herculeum bibit.
[r] *Piæ sororis, impiæ matris facem,*
Vltricis Altheæ vides.

b Vno eodemque tempore.
c Cœli cursu.
d Thyest. 476.
e In æstate, sicca aliàs & arida.
f Fluuios alios retro egi versus fontes, alios sistere feci.
g Quinque, *aliis* septem. vid. Troad. v. 9.
h Vel frondibus excussis, vel translatis in alium locum syluis, hunc nudaui.
i Sidera *Synecd.* de Hyadibus vid. Thyest. 851. v.
k Luna.
l Serta, quæ serpens nouena numero, vel nouies circundata ligat. Numerus autem nouenarius Pythagoreis sacer & perfectissimus quia ab impari vnitate est primo quadratus, tribusque constat ternarijs, è quibus trias singula in tres diuiditur vnitates. In sacris a. ex superstitiosâ veterum ceremonia, *numero Deus impare gaudet.* m Thyest. 807. v. n Vel quia vt cæteri Gigantes θυμάχοι anguineos habuit pedes vel quod ἐκ δὲ οἱ ὤμων ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφεων δεινῶν, δεινοῖο δράκοντος, &c. o Nessi Centauri qui præstitâ Herculi operâ in traijciendâ per Euenum flu. Deianirâ vim illi intulit, propter quod sagittis ab Hercule confossus est, &c. Herc. Oet. v. 500. p Al. *Sanies.* q Cinis hic est è rogo quo Hercul. in Oeteo monte combustus est, imbibitque virus quo infectus est Hercules. r Supra vers. 644. *Melior germana parente, Et consanguineas vt sanguine leniat vmbras Impietate pia est.*

Reliquit

Reliquit istas inuio plumas specu
[a] *Harpya, dum* [b] *Zetem fugit.*
His adice pinnas sauciæ [c] *Stymphalidos,*
[d] *Lernæa passæ spicula.*
[e] *Sonuistis aræ.* [f] *tripodas agnosco meos,*
Fauente commotos Dea.
Video & Triuiæ currus [h] *agiles,*
Non quos pleno lucida vultu
Pernox agitat; sed quos facie
Lurida mæsta, cum Thessalicis
[i] *Vexata minis, cœlum freno*
[k] *Propiore legit. sic face tristem*
Pallida lucem funde per auras;
Horrore nouo terre populos;
[l] *Inq; auxilium* [m] *Dictynna tuum*
[n] *Preciosa* [o] *sonent* [n] *æra Corinthi.*
Tibi [p] *sanguineo cespite sacrum*
Solenne damus: tibi de medio
[q] *Rapta sepulchro fax nocturnos*
Sustulit ignes: tibi [r] *mota caput*

a Thyest.v.153. *b* Harpyas Zetes & Calais Boreæ filij alati in Plotas inss. fugârunt, quòd Phyneus benignè Argonautas excepisset. *c* Herc.Fu.v.243. *d* Herculis sagittas Hydræ felle tinctas. *e* Ex arâ cum crepitu motâ. vel ex latratu Hecates turbæ, de qua vide Oed.v.569. aduentasse deam sentio. *f* Oracula mihi non minùs certa quam tripodas Delphicos vnde vaticinantur Phœbades. Oedip.230. *g* Dianæ, Lunæ. Hippol.411. *h* Veloces, propter minorem orbem. Thyest vers.837. *i* Incantata. Hippol. vers.420. *k* Quasi cœlo deducta aut præ motu arctiùs constricta esset luna, ex opinione vulgi. *vel* in hypogæo. *vel* Menoides, nec tota lucens nocte: vt opponatur illi quod prius dixerat, *Pleno lucida vultu Pernox.* *l* Hippol. vers.789. *m* Quod nomen sibi assumere dignata est Diana in memoriam comitis suæ Britomartys. quæ cum amatorem suũ Minoen fugiens in mare se præcipitaret incidit in piscatoria δίκτυα, id est, retia vnde Dictynnæ nomine culta, à Diana in deorum numerũ relata. alijs Dictynna dicitur Luna. ἀπὸ τῦ δίκτυειν τὰς ἀκτῖνας. *n* Anachronismus quo poeta Romanam scenam suumque tempus respicit. etenim A. V. DCVII. conflatis statuis & simulachris in Corinthij incendio, confluxere æris, auri, argentique venæ: vnde æs Corinthium mistum generosius, & laudabilius. *o* Ne scilicet Luna incantatione auditâ cœlo detraheretur. *p* Ex foueâ perfusâ nigræ agnæ sanguine, egesto cespite in morem aræ quadrato, atque ipso sanguineo. vide Oedip. vers. 555. *Scalpere terram, vngũibus & pullam diducere mordicùs agnam.* Horat. *q* In maleficis magicisque sacris adhibuerunt faces bustis ereptas. vide Oed. vers.550. *r* Rotans caput more Corybantum *vel* supplex.

Flexa voces ceruice dedi:
Tibi [f] *funereo de more iacens*
Passos vincit vitta capillos:
Tibi iactatur [t] *tristis Stygia*
[t] *Ramus ab vnda: tibi* [u] *nudato*
Pectore Mænas sacro feriam
Brachia cultro.
Manet noster sanguis ad aras,
[a] *Assuesce manus stringere ferrum,*
[a] *Carosque pati posse cruores.*
[b] *Sacrum laticem percussa dedi.*
Quod si nimium sæpe vocari
Quereris, votis ignosce, precor.
Caussa vocandi, [c] *Persei, tuos*
Sæpius [d] *arcus, vna atque eadem*
Semper, Iason. tu nunc vestes
Tingue Creusæ, quas cum primum
Sumpserit, imas vrat serpens
Flamma medullas. ignis [e] *fluuo*
Clusus in [e] *auro latet obscurus;*
Quem mihi, [f] *cœli qui furta luit,*
[g] *Viscere fœto dedit, & docuit*
Condere [h] *vires arte Prometheus.*
[i] *Dedit & tenui sulphure tectos*
Mulciber ignes: & viuacis
Fulgura [k] *flammæ de* [l] *cognato*
Phaëthonte tuli. habeo mediæ
[m] *Dona Chimæræ: habeo flammas*

[f] Troad. vers. 82.

[t] Taxus, cupressus & arbores ad Stygem natæ veneficijs idoneæ habitæ.

[u] More sacerdotum *quos Bellona potens quos Dea magna mouet, Ipsa bipenne meos cædo violenta lacertos.* namque in sacris Cibeles & Bellonæ sacerdotes cultris sibi lacertos, humeros, pectusque sauciabant. Lucan. 1. *Quos sectis Bellona lacertis sæua mouet,* &c.

[a] Nunc quidem emittere meum cruorem, vt mox valeam effundere sanguinem filiorum meorum.

[b] Sanguinem, libamen Dianæ Tauricæ sacrum.

[c] Hecate filia Persei regis, Iouis neptis. *aliis* autem Aristei, *aliis* Iouis et Asteriæ f. [d] Radios, influentiam, opem in magicis. [e] Monili seu crinali aureo. su. v. 574. [f] Ignis cœlestis à Ioue surrepti. Herc. Fu. 1206. [g] Iecore in pœnas assidue renascenti vbi aquila illud depasta fuerit. Herc. Fu. ibid. [h] Vires ignis. Heinsius legit, *virus.* [i] Vulcanus dedit suos ignes insopibiles. [k] Qua fulminatus in Eridanum decidit. [l] Soli enim Phaeton filius: Medea neptis. [m] Ignem. namque πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος, *flammisque armata Chimæra.*

Vsto

Vsto [n] *tauri gutture raptas;*
Quas permisto felle [o] *Medusæ,*
[p] *Tacitum iussi seruare malum.*
Adde venenis [q] *stimulos, Hecate,*
Donisque meis semina flammæ
Condita serua. [r] *fallant visus,*
Tactaque ferant; meet in pectus
Venasque calor: stillent artus
Ossaque fument; [s] *vincatque suas*
Flagrante coma noua nupta faces.
[a] *Vota tenentur, ter latratus*
Audax Hecate dedit, & sacros
Edidit ignes face luctifera.
Peracta vis est omnis, [b] *gnatos voca,*
Pretiosa per quos dona nubenti feras.
Ite, ite nati, matris [c] *infaustæ genus,*
Placate vobis munere & multa prece
Dominam & nouercam. vadite, & celeres domum
Referte gressus, vltimo amplexu vt fruar.

n Colchici. sup. vers. 240. & 465.
o Gorgonis; cui aliæ duæ sorores Sthenyo & Euryale; quibus vnicus oculus, quo per vices vtebantur; crines ex anguibus; alæ; vngues ærei. hanc Perseus occidit.
p Occultum.
q Vires.
r Ne qua videntibus tangentibusue oriatur suspicio.
s Ardens ex venenato crinali coma nouæ nuptæ exuperet flammas tædarum nuptialium.

a Exaudior, annuit, votaque rata fecit Hecate, meque audere iubet, nam σχέπτε δ' ἀπειρίσιον δαΐ στίλας, ἀμφὶ δὲ τιν᾽ γε Ὀξείᾳ ὑλακῇ χθόνιοι κύνες ἐρεθίζονται vers. 569. Oedip. b Siste mihi hùc ô nutrix natos meos.
c Repudiatæ, & in exilium missæ.

CHORVS.

Furorem Medeæ Chorus timet, malitiam eius execratus.

Quonam cruenta [d] *Mænas*
Præceps amore sæuo
Rapitur? quod [e] *impotenti*
Facinus parat furore?
[f] *Vultus citatus ira*
Riget; & caput feroci
Quatiens superba motu

d Furens Baccha. Oed. 436.
e Effreni.
f Sic sup. v. 384. & deinceps.

Regi minatur vltro.
g *Quis credat exulantem?*
Flagrant genæ rubentes,
Pallor fugat ruborem.
Nullum vagante forma
Seruat diu colorem.
Hùc fert pedes, & illuc,
Vt h *tigris orba gnatis,*
Cursu furente lustrat
i *Gangeticum nemus: sic*
Frenare nescit iras
Medea, non amores.
Nunc ira amorque causam
Junxere: k *quid sequetur?*
Quando efferet m *Pelasgis*
Nefanda l *Colchis* m *aruis*
Gressum: metuque soluet
Regnum, simulque n *reges?*
Nunc Phœbe o *mitte currus*
Nullo morante loro;
o *Nox condat alma lucem.*
Mergat diem timendum
Dux noctis p *Hesperugo.*

g Ex minaci vultu gestuque superbo quis credat illam in exilium ire iussam?
h Qua catulis à venatore surreptis nullum animal truculentius, nullum velocius.
i Indiæ nemora, quam secat Ganges fl. max.
k Vtri succumbat locumue dabit? iræne, an amori?
l Medea à Colchide patria.
m Ex imperio Creontis. sup. v. 269.
n Creonta & Iasonem.
o Vt ex præscripto illi diei termino in exilium proficiscatur. sup v. 295.
p Hippol. v. 748. & sup. v. 71.

ACTVS QVINTVS.

NVNCIVS. CHORVS. NVTRIX. MEDEA. IASON.

Narrat nuncius Creusam cum patre regiáque totâ flagrasse pernicioso Medeæ munere; Medea filios suos trucidat & aufugit.

PEriere cuncta, concidit regni status,
Gnata atque genitor cinere permisto iacent.
CH. *Qua fraude capti?* NV. *qua solent* q *reges*
Donis. CH. *in illis esse quis potuit dolus?* (capi;

q Δωροφάγοι & δωροβόροι, quandoque δωρολῆπτοι: vt pisces hamo quem captantes capiuntur.

NVN. *Et ipse miror; vixque iam facto malo*
Potuisse fieri credo. CHO. *quis cladis modus?*
NVN. *Auidus per omnem regiæ partem furit,*
[r] *Vt iussus ignis: iam domus tota occidit;*
Vrbi timetur. CHO. *vnda flammas opprimat.*
NVN. *Et hoc in ista clade mirandum accidit:*
[a] *Alit vnda flammas, quoque prohibetur magis,*
Magis ardet ignis: ipsa præsidia occupat.
NVT. *Effer citatum* [b] *sede Pelopeia gradum,*
[c] *Medea, præceps quaslibet terras pete.*
ME. *Egon' vt recedam? si profugissem prius,*
[d] *Ad hoc redirem.* [e] *nuptias specto nouas.*
Quid anime cessas? sequere felicem impetum.
Pars vltionis ista, qua gaudes, quota est?
Amas adhuc furiosa? sic satis est tibi
[f] *Cœlebs Iason? quære pœnarum genus*
Haud vsitatum: iamque sic temet para.
Fas omne cedat, abeat expulsus pudor:
Vindicta leuis est, quam ferunt [g] *paruæ manus.*
Incumbe in iras, teque languentem excita,
Penitusque veteres pectore ex imo impetus,
Violentius hauri. quidquid admissum est adhuc,
[h] *Pietas vocetur.* [i] *hoc age: & faxo, sciant*
Quam leuia fuerint quamque vulgaris notæ
[k] *Quæ commodaui scelera.* [l] *præluserit dolor*
Per ista noster. quid manus poterant rudes
Audere magnum? quid [l] *puellaris furor?*
[m] *Medea nunc sum:* [n] *creuit ingenium malis.*
Iuuat iuuat rapuisse fraternum caput,
Artus iuuat secuisse. & [o] *arcano patrem*
Spoliasse [o] *sacro. iuuat in exitium* [p] *senis*
Armasse natas. quære materiam dolor

r A Medea quæ misit.
a Augetur ignis superiectâ aquâ, φάρμακον ἀσφαλτώδες καὶ θειώδες, incantatum. sup. v. 820.
b Corintho in faucibus Peloponnesi, Pelopi quondam regnatę. Herc. Fu. 1164.
c Μήδεια, φεῦγε, φεῦγε μήγε ναΐων λιπὼν ἀπλοΐαν μήτ' ὄχον πτδσιβῆν. Eurip.
d Ad hoc facinus vel spectaculum.
e *Ironicè.*
f Quod Creusâ vxore excidit.
g Munera à liberis meis Creusæ allata. vel leues manus, non in vindictæ modo graues. *addit itaq;* Incúbe in iras, &c
h Præ ijs quæ admittenda restant.
i Rituale verbum, attende.
k Quæ prius admisi in Iasonis gratiam. sup. v. 276
l Hæc virgo feci sup. v. 49. Herc. Fu. 221. & infra. v. 908. *m* *Emphas.* nunc tandem in magicis videor aliquid profeciſſe. *n* Quùm fuerint illa proludia & præexercitationes ad nobile hoc scelus. *o* Vellere aureo, Marti sacrato. *p* Peliæ sup. 256.

Ad omne facinus non rudem dextram afferens.
Quo te igitur ira mittis? aut quæ perfido
Intendis hosti tela? nescio quid ferox
Decreuit animus intus, & nondum sibi
Audet fateri. stulta q properaui inimis.
Ex pellice vtinam liberos hostis meus
Aliquos haberet! quidquid ex illo tuum est,
Creüsa peperit. placuit hoc pœnæ genus,
Meritoque placuit: vltimum magno scelus
Animo parandum est. liberi quondam mei,
Vos pro paternis sceleribus pœnas date.
r *Cor pepulit horror, membra torpescunt gelu,*
Pectusque tremuit; ira [s] discessit loco,
t *Materque tota coniuge expulsâ redit.*
Egon' vt meorum liberûm ac prolis meæ
Fundam cruorem? melius ab demens furor.
Incognitum istud facinus, ac dirum nefas
u *A me quoque absit. quod scelus miseri luent?*
x *Scelus est Iason genitor,* & y *maius scelus*
y *Medea mater. occidant: non sunt mei.*
Pereant: mei sunt. crimine & culpa carent,
Sunt innocentes. fateor: z *& frater fuit.*
Quid anime titubas? ora quid lacrymæ rigant?
Variamque nunc huc ira nunc illuc amor
*Diducit? anceps * æstus incertam rapit.*
Vt sæua rapidi bella cum venti gerunt;
Vtrinque fluctus maria discordes agunt,
Dubiumque pelagus feruet: haud aliter meum
Cor fluctuatur; ira pietatem fugat,
Iramque pietas. cede pietati dolor.
Huc cara proles, vnicum afflictæ domus
Solamen, huc vos ferte, & infusos mihi
Coniungite artus: habeat incolumes pater,
Dum & mater habeat. a *vrget exilium, ac fuga.*
Iam iam meo rapientur auulsi sinu,

q Nec distuli iras donec mater ex Iasone facta Creusa suppeditasset vlterioris materiam vindictæ Sed puta tuos (ô Medea) quoniam Iasonis sunt, etiam Creusę esse.
r Deliberantem inducit Poeta Medeam post Apollonium, Ouidium, Valerium, *dumque vinci affectus ratione laborant*, appetitui tandem succumbentem.
s Locum dedit amori materno.
t Maternusque affectus redit expulsâ animo vindictæ cupiditate ob repudiatam me a Iasone coniugem.
u *Emphasis* etiam à me effreni & vindictæ cupidissimâ.
x Scelus est Iasonis patris eorum qui me perfidè & ingrate reliquit.
y Quæ in perfidi gratiam toties scelesta fui.
z Nec tamen illi peperci vt Iasoni prodessem.
* Tanquam maris, vbi sæua rapidi bella, &c.
a Vrget tamē in iras cædesq; instans exilium.

Fleutes,

Flentes, gementes. [b] *oſculis pereant patris;*
Periere matris. rurſus increſcit dolor,
Et feruet odium: repetit inuiſam manum
Antiqua mentis ira. qua ducis ſequor.
[c] *Vtinam ſuperbæ turba Tantalidos meo*
Exiſſet vtero, biſq; ſeptenos parens
Natos tuliſſem! ſterilis in pœnas fui.
Fratri patrique quod ſat eſt, peperi duos.
[d] *Quonam iſta tendit* [e] *turba Furiarum impotẽs?*
Quem quærit? aut quo flammeos ictus parat?
Aut cui cruentas [e] *agmen infernum faces*
Intentat [f] *ingens anguis excuſſo ſonat*
Tortus flagello. quem trabe infeſta petit
[g] *Megæra? cuius vmbra* [h] *diſperſis venit*
[i] *Incerta* [h] *membris? frater eſt, pœnas petit.*
Dabimus: ſed [k] *omnes fige luminibus* [k] *faces:*
Lania, perure, pectus en furijs patet.
Diſcedere a me frater vltrices Deas,
Maneſque ad imos ire [l] *ſecuras iube:*
Mihi me relinque, & vtere hac frater manu;
Quæ [m] *ſtrinxit enſem:* [n] *victima manes tuos*
Placamus iſta. [o] *quid repens affert ſonus?*
Parantur arma, meque in exitium petunt.
Excelſa noſtræ tecta conſcendam domus
Cæde inchoata. perge tu mecum comes;
Tuum quoque ipſe corpus hinc mecum [a] *auehe.*

b Et quoniam non poſſunt ſupereſſe matri, nec patri ſupererunt. Refert tamen Euripidis Scholiaſtes corruptum à Corinthijs Euripidem 5 talentis tranſtuliſſe in Medeam filiorum ſuorum cædem, quos ipſi Corinthij in matris odium interfecerant.

c Vtinam peperiſſem tot filios quot Niobe Tantali filia. *Herc. Fu.* 389. quæ mihi ampla foret vindictæ ſeges. & tamen duos habeo Mormorum & Pheretem, quos patri meo prodito fratrique cæſo quaſi inferias offeram. inf. v. 968.

d Sibi per phantaſiam videtur Furias videre, mox fratris vmbras.

e Herc Fu. v. 101. Thyeſt. 78. *f* Thyeſt. 96. Herc. Fu. 88. & 103. *g* Q. μεγαλήτειρα. v. Herc. Oet. 1011. *h* Vt curas affectuſque animi, ita corporis vulnerum indicia poſt mortem manere fingunt poetæ. *i* Quam primâ facie vix agnoſco. *k* Furoris mei incitamenta, & quæ in me pietatis maternæ lumina extinguant. *l* Nec dubitent quin ſcelus factura ſim. *m* In te. *n* *Atque hoc dicto vnum è filijs interficit.* *o* *Irruit Iaſon cum armatis.* *a* lege, *auehant.* nam dum hæc dicit, in altum rapit filios tùm cæſum tum ſuperſtitem; quod vt celerius fiat, ſciendum varijs machinis vſos fuiſſe tragicos, de quibus vide Vitruuium & Iu. Scal. Poet. l. 1. c. 21. hic. a. vel pegmatis αὐτοκινήτου vel μηχανῆς operâ in domus faſtigium ſubitò ſublatam Medeam. vt & ſub fine huius tragœdiæ eodem machinamento per aerem à draconibus auectam.

Nunc

Nunc hoc age anime: [b] *non in occulto tibi est*
Perdenda virtus, approba populo manum.
I A. *Quicunque regum es cladibus fidus, dolens,*
Concurre, vt ipsam sceleris auctorem horridi
Capiamus: huc huc fortis [c] *armigeri cohors*
Conferte tela; vertite ex imo domum.
M E. [d] *Iam iam recepi sceptra,* [e] *germanum, patrẽ;*
Spoliumque Colchi pecudis auratæ [f] *tenent;*
Rediere regna; rapta virginitas redit.
O placida tandem numina! ô festum diem!
O nuptialem: vade, [g] *perfectum est scelus;*
[h] *Vindicta nondum: perage,* [i] *dum faciunt manus*
Quid nunc moraris anime? [k] *quid dubitas potens?*
Iam cecidit ira: pœnitet, facti pudet.
Quid misera feci? [l] *misera, pœniteat licet;*
Feci. [m] *voluptas magna me inuitam subit:*
Et ecce crescit: [n] *deerat hoc vnum mihi,*
Spectator ipse. nil adhuc factum reor.
Quidquid fine [o] *isto fecimus sceleris, periit.*
I A. *En ipsa tecti parte præcipiti imminet.*
Huc rapiat ignes aliquis, vt flammis cadat
P *Suis peruста.* M E. [q] *congere extremum tuis*
Natis Iason funus, ac tumulum strue.
Coniux socerque [r] *iusta iam functis habent*
A me sepulti: natus hic fatum tulit:
Hic te vidente dabitur exitio pari.

b Non vt prius magicis & veneficijs idque clam, sed spectanti Iasoni cum Corinthijs ede specimen virium tuarũ in interficiendis tuis filijs.

c O armigeri, *appositiuè* fortis manus. vel lege *armigerũm.*

d Iam postquam iniurias vlta sim, videor mihi abundè omnia priora damna recuperasse.

e Vterinum: neque enim ex eadem matre frater erat Absyrtus.

f Recepisse videri possunt in mea vindicta.

g In vno interfecto.

h Restat enim alter interficiendus ne quid Iasoni supersit quo se oblectet.

i Dum gestiunt vel sustinent facere. Heinsius legi vult *Perage dum facimus manu* vt *dum παρίλκη*. *k* Al. *Quid dubitas? potens Iam cecidit ira,* id est, quæ vindictam habes in manu & potestate tuâ. *l* Sero miseram me agnosco, serò pœnitet, postquàm fecerim. *m* Vindictæ voluptas me etiam reluctantem vrget. *n* Vt Iason filij priùs cæsi spectaret necem. *o* Spectatore. *p* Quibus ipsa in alijs vsa est. *q* Imò piè & pro tuo officio feceris, si rogum tuis natis a me cæsis construxeris, namque ego coniugi tuæ ac socero pyram accendi. *Sarcastice.* *r* Debita functis. rogum & sepulturam. Ios. Scalig. scribendum vult, *iusta iam funeris,* aut *iusta funebria.*

I A.

IA. *Per numen omne, perque* [a] *communes fugas,*
Torosque, quos [b] *non nostra violauit fides,*
Iam parce nato: si quod est crimen, meum est:
Me dede morti. noxium macta caput.
ME. [c] *Hac qua recusas, qua doles, ferrum exigam.*
I nunc superbe, [d] *virginum thalamos pete;*
Relinque matres. IA. *vnus est pœnæ satis,*
ME. [e] *Si posset vna cæde satiari manus,*
Nullam petisset. vt duos perimam tamen,
Nimium est dolori numerus angustus meo.
In matre si quod pignus etiamnum latet,
Scrutabor ense viscera, & ferro extraham.
I. [f] *Iam perge cœptum facinus, haud vltra precor;*
Moramque saltem supplicijs dona meis.
ME. *Perfruere lento scelere, ne propera dolor.*
[g] *Meus dies est: tempore accepto vtimur.*
IA. *Infesta memet perime.* ME. [h] *misereri iubes.*
[i] *Bene est, peractum est. plura non habui dolor,*
Quæ tibi litarem. [k] *lumina huc tumida alleua*
Ingrate Iason: coniugem agnoscis tuam?

a E Colchide fugientes Aetam, ex Thessalia patrem tuum. *b* Non fides mea erga te imminuta sed hùc coactus vt liberorum saluti consulerem. sup. v. 438. è quibus tamen tu alterum extinxti, ô parce superstiti. *c* Sumam de te pœnas hac qua te magis vrit parte, id est, in filio. *d* Creusæ nuptias pete, me coniugem factamque ex te matrem desere, *Sarcasticè*: vt quæ filios habeam quorum cæde patris iniurias mater vlcisci possim. Pluralia autē sæpe per indignationem pro singularibus posita. v. 1285. Herc. Fu. *e* Si tantum mihi supereſſet pietatis vt vnius cæde me satiarē, alteri parcerē; etiam neutrum interficere sustinuissem: sed omnem exui pietatem, itaque vix dolori meo sufficiunt isti duo, imo si me grauidam sentirem etiam dissecto vtero fœtum extraherem. *f* Non parum hic locus omnes torquet. I. Lipsius versus locatos præposterè suspicatur, transponendo tamen non multùm consequitur. simile quid facit Delrius pluribus quidem verbis, nihil tamen felicius. Ios. Scaliger omnia hæc Medeæ tribuit. D. Heinsius, à Grotio monitus nodum soluisse videtur, exponendo: *donare moram* dictum esse, vt *donare iram* aut *donare offensas*: quod ille facit qui amplius offensus non est. quasi diceret Iason: Quoniam apud te nihil possunt preces meæ, perage cœptum facinus, rogata saltem à me, moram remittas, nec me crudelitate ista torqueas; illa autem quò grauius vrat, respondet, *Perfru.* &c. *g* A Creonte mihi datas. sup. v. 295. *h* Miseris enim mors grata. vid. Herc. Fu. 512. *i* *Cæso iam altero filio.* *k* Attolle oculos tuos meque vide. annon agnoscis me ex solita cæde? prius quidem tibi, iam mihi.

[l] *Sic*

l Propter eædem. patrem fugi occiso fratre, Acastum mariti mei patruelem occiso patre suo, te iam coniugem occisis filijs.

l *Sic fugere soleo. patuit in cœlum via,* 1028
Squammosa gemini colla serpentes iugo
Summissa præbent: recipe iam natos parens:
m *Ego inter auras aliti curru vehar.*
IA. *Per alta vade spacia sublimi æthere:*
n *Testare nullos esse, qua veheris, deos.* 1035

m Et his dictis vecta curru iunctis draconibus auolat Athenas, vbi Theseo nupta. sup. v. 973. n Testimonium dicas contra deorum iustitiam. vel argumento sis nullos esse in cœlo deos, si tibi insigniter sceleste per æthera pateat impunè via.

HIPPO-

HIPPOLYTVS.

INTERLOCVTORES.

HIPPOLYTVS. CHORVS.
PHAEDRA. THESEVS.
NVNCIVS. NVTRIX.

ARGVMENTVM.

Hippolyti Theſei ex Antiope Amazone filij Dianam virginem ac venatricem colentis, abſente apud inferos Theſeo, nouerca Phædra caſtitatem oppugnat nec expugnat. Repulſa impudica mulier Theſeo reduci priuignum oblati per vim ſtupri inſimulat. Ille credulus, filio qui iam domum impudicam fugerat, è votis quod reſtabat tertio fretus, abſenti mortem imprecatur; ratum facit votum Neptunus, emiſſo tauro marino qui equos Hippolyti conſternat, vnde per vepres & ſaxa diſtractus auriga dilaniatur. Quod vbi reſciuit male conſcia mulier ſcelus ſuum falſumque crimen apud maritum confeſſa gladio ſe transfigit. Theſeus innoxij filij caſum lugens, iramque ſuam deteſtatus collectos paſſim artus componit.

ACTVS PRIMVS.

HIPPOLYTVS.

Hippolytus varia loca & munera miniſtris & venationis comitibus diſpertit; Dianamq́ venationis Deã inuocat.

ITE, vmbroſas [a] *cingite ſyluas,*
Summaque montis iuga [b] *Cecropij,*

Celeri

a Indagine, odorâ canum vi, retibus.

b Attici. à Cecrope qui oppidum Cecropiam condidit. quod poſtea in arcem Athenarum mutatum eſt, vnde regio & mons vicinus nomen habent.

Celeri planta lustrate vagi
Quæ saxa solo [c] *Carpeneito*
Subiecta iacent; & quæ [d] *Thriasis*
Vallibus amnis rapida currens
Verberat vnda. scandite colles
Semper canos [e] *niue Riphæa.*
Hac hac alij, qua nemus alta
Texitur alno. qua prata iacent,
Quæ rorifera mulcens aura
[f] *Zephyrus vernas euocat herbas.*
[g] *Vbi per glacies lenis Iliſſus,*
Vbi [h] *Mæander ſuper æquales*
Labitur agros piger, & ſteriles
Amne [a] *maligno radit arenas.*
Vos, qua [b] *Marathon tramite læuo*
Saltus aperit; qua [c] *comitatæ*
Gregibus paruis nocturna petunt
Pabula fœtæ. vos, [d] *qua tepidis*
Subditus auſtris, frigora mollit
Durus Acharnan. alius rupem
Dulcis [e] *Hymetti: paruas alius*
Calcet [f] *Aphidnas. pars illa diu*
Vacat [g] *immunis, qua* [h] *curuati*
Litora ponti [i] *Sunion vrget.*
Si quem tangit gloria ſyluæ,
Vocat hunc [k] *Philipis. hic verſatur*

c Locus hic Attico ignotus cœlo. lege itaq; *ſaxoſo loca Parneti*, Parnes n. mons Atticæ prope Hymettum.
d Thriaſijs vallib. Thria enim vicus Atticus in tribu Oeneidæ.
e Induratâ à Boreâ flante à Riphęis montibus Scythiæ.
f Fauonius veris comes & pater. genitalis mundi ſpiritus.
g Plurimi lib. hunc verſum non admittunt & meritò. quid enim eſt *per glacies labi?* eaſque in Atticâ? Lips. emendat *glareas* in diſſyllabon contractum: vt per ſcrupos & ſaxa voluatur Iliſſos Atticæ amnis.
h De quo in Herc. Fu. 613. Sed ille Phrygiæ fl. hîc de Atticis ſermo eſt. niſi fortè ad illud reſpicit quod refert Pauſan. in Corinthiacis, Mæandrum in mare ad Miletum delapſum mare ſubire, & in Peloponneſo emergere atque illic Aſopum fieri. *a* Parco. non irriganti terras. *vel* alluenti agros Phrygum & Carum. *vel* doloſo, flexuoſo. *b* Ex vrbibus Tetrapoleos Atticæ vna, Miltiadis victoriâ de Perſis inſignis. *c* Feræ comitatæ fœtibus noctu paſcuntur. *d* Quâ ſtrenui bellatores Acharnenſes meridionalem Atticæ partem incolunt. *Vel* quâ mons ſaxoſus prope Acharnas vicum Atticæ frig. mol. *e* Montis Atticæ marmore clari, vt & thymo ac melle celebris. *f* Vicum Athenienſium vbi Theſeus Helenam raptam occultauit. *g* A venatione noſtra & præda. *h* Sinuati. *i* Promontorium Atticæ. *k* Lege *Phibalis*, qui Atticæ locus, caricis commendatus, Ariſtoph.

Metus

[l] *Metus agricolis, vulnere multo*
Iam notus aper. at vos laxas
Canibus [m] *tacitis mittite* [n] *habenas:*
Teneant acres lora [o] *Molossos.*
Et pugnaces tendant [p] *Cressæ*
Fortia trito vincula collo.
[q] *At Spartanos, genus est audax*
Auidumque feræ, nodo cautus
Propiore liga. [r] *veniet tempus,*
Cum latratu caua saxa sonent.
Nunc [s] *demissi nare sagaci*
Captent auras, lustraque presso
Quærant rostro; dum [t] *lux dubia est;*
Dum signa pedum roscida tellus
Impressa tenet. alius raras
Ceruice [a] *graui portare plagas,*
Alius teretes properet laqueos.
Picta rubenti [b] *linea pinna*
Vano cludat terrore feras.
Tibi libretur missile telum:
Tu graue, dextra læuaque simul,
Robur [c] *lato dirige* [c] *ferro:*
Tu præcipites clamore feras
[d] *Subsessor ages: tu iam victor*
Curuo solues viscera cultro.
[e] *Ades en comiti Diua virago,*
Cuius regno [f] *pars terrarum*
Secreta vacat: cuius certis
Petitur telis fera, [g] *quæ gelidum*
Potat Araxen, & [h] *quæ stanti*

l Terror, metuendus agricolis, quos multoties vulnerauit. *vel* notus multo venatorum vulnere, quos tamen effugit.
m Non argutis, vocalibus, clamosis-ue.
n Quas copulas vocant. *vel* lora. Couples, or Leashes.
o Epiroticos canes qui fortitudine laudantur: vt Spartani, ceu Lacones velocitate.
p Canes Cretenses fœmellæ acres loris extensis indagent.
q Sed Laconas arctiori nodo cõtrecte.
r Feris sc. excitatis.
s Vide Thyest. v. 497.
t Primum diluculum.
a Grauatâ.
b Formido, genus retis plumis versicoloribus ijsdemque vstulatis intertextum, quod visu & odore feras terrens in veras plagas impelleret. *c* Venabulo. *d* In insidijs latens vnde occasione captâ repentè exiliens territas feras in laqueos agat. *e* Faue mihi ô Diana venationis Dea virilis. *f* Inferi. eadem enim quæ Proserpina. *vel ad rem præsentem*, nemora, Syluæ, ferarum lustra. *g Vbiuis terrarum.* & quæ bibit Araxem fl. Armeniæ—*h*—Et quæ ludibunda percurrit Danubium in Germaniâ ortum fl. congelatum.

Ludit

l *Sic fugere ſoleo. patuit in cœlum via,* 1028
Squammoſa gemini colla ſerpentes iugo
Summiſſa præbent: recipe iam natos parens:
m *Ego inter auras aliti curru vehar.*
IA. *Per alta vade ſpacia ſublimi æthere:*
n *Teſtare nullos eſſe, qua veheris, deos.* 1025

l Propter eædem. patrem fugi occiſo fratre, Acaſtum mariti mei patruelem occiſo patre ſuo, te iam coniugem occiſis filijs.

m Et his dictis vecta curru iunctis draconibus auolat Athenas, vbi Theſeo nupta. ſup. v. 973. n Teſtimonium dicas contra deorum iuſtitiam. vel argumento ſis nullos eſſe in cœlo deos, ſi tibi inſigniter ſceleſtæ per æthera pateat impunè via.

HIPPO-

HIPPOLYTVS.

INTERLOCVTORES.

HIPPOLYTVS. CHORVS.
PHAEDRA. THESEVS.
NVNCIVS. NVTRIX.

ARGVMENTVM.

Hippolyti Theſei ex Antiope Amazone filij Dianam virginem ac venatricem colentis, abſente apud inferos Theſeo, nouerca Phædra caſtitatem oppugnat nec expugnat. Repulſa impudica mulier Theſeo reduci priuignum oblati per vim ſtupri inſimulat. Ille credulus, filio qui iam domum impudicam fugerat, è votis quod reſtabat tertio fretus, abſenti mortem imprecatur; ratum facit votum Neptunus, emiſſo tauro marino qui equos Hippolyti conſternat, vnde per vepres & ſaxa diſtractus auriga dilaniatur. Quod vbi reſciuit male conſcia mulier ſcelus ſuum falſumque crimen apud maritum confeſſa gladio ſe transfigit. Theſeus innoxij filij caſum lugens, iramque ſuam deteſtatus collectos paſſim artus componit.

ACTVS PRIMVS.

HIPPOLYTVS.

Hippolytus varia loca & munera miniſtris & venationis comitibus diſpertit; Dianamq; venationis Deã inuocat.

ITE, vmbroſas [a] *cingite ſyluas,*
Summaque montis iuga [b] *Cecropij,*

Celeri

a Indagine, odorâ canum vi, retibus.

b Attici. à Cecrope qui oppidum Cecropiam condidit. quod poſtea in arcem Athenarum mutatum eſt, vnde regio & mons vicinus nomen habent.

Celeri planta lustrate vagi
Quæ saxa solo [c] *Carpeneito*
Subiecta iacent; & quæ [d] *Thriasis*
Vallibus amnis rapida currens
Verberat vnda. scandite colles
Semper canos [e] *niue Riphæa.*
Hac hac alij, qua nemus alta
Texitur alno. qua prata iacent,
Quæ rorifera mulcens aura
[f] *Zephyrus vernas euocat herbas.*
[g] *Vbi per glacies lenis Iliſſus,*
Vbi [h] *Mæander ſuper æquales*
Labitur agros piger, & ſteriles
Amne [a] *maligno radit arenas.*
Vos, qua [b] *Marathon tramite læuo*
Saltus aperit; qua [c] *comitatæ*
Gregibus paruis nocturna petunt
Pabula fœtæ. vos, [d] *qua tepidis*
Subditus auſtris, frigora mollit
Durus Acharnan. alius rupem
Dulcis [e] *Hymetti: paruas alius*
Calcet [f] *Aphidnas. pars illa diu*
Vacat [g] *immunis, qua* [h] *curuati*
Litora ponti [i] *Sunion vrget.*
Si quem tangit gloria ſyluæ,
Vocat hunc [k] *Philipis. hic verſatur*

c Locus hic Attico ignotus cœlo. lege itaq; *ſaxoſo loca Parneti*, Parnes n. mons Atticæ prope Hymettum.
d Thriaſijs vallib. Thria enim vicus Atticus in tribu Oeneidæ.
e Induratâ à Boreâ flante à Riphęis montibus Scythiæ.
f Fauonius veris comes & pater. genitalis mundi ſpiritus.
g Plurimi lib. hunc verſum non admittunt & meritò. quid enim eſt *per glacies labi?* easque in Atticâ? Lips. emendat *glareas* in diſſyllabon contractum: vt per ſcrupos & ſaxa voluatur Iliſſos Atticæ amnis.
h De quo in Herc. Fu. 613. Sed ille Phrygiæ fl. hîc de Atticis ſermo eſt. niſi fortè ad illud reſpicit quod refert Pauſan. in Corinthiacis, Mæandrum in mare ad Miletum delapſum mare ſubire, & in Peloponneſo emergere atque illic Aſopum fieri. *a* Parco. non irriganti terras. *vel* alluenti agros Phrygum & Carum. *vel* doloſo, flexuoſo. *b* Ex vrbibus Tetrapoleos Atticæ vna, Miltiadis victoriâ de Perſis inſignis. *c* Feræ comitatæ fœtibus noctu paſcuntur. *d* Quâ ſtrenui bellatores Acharnenſes meridionalem Atticæ partem incolunt. *Vel* quâ mons ſaxoſus prope Acharnas vicum Atticæ frig. mol. *e* Montis Atticæ marmore clari, vt & thymo ac melle celebris. *f* Vicum Athenienſium vbi Theſeus Helenam raptam occultauit. *g* A venatione noſtra & præda. *h* Sinuati. *i* Promontorium Atticæ. *k* Lege *Phibalis*, qui Atticæ locus, caricis commendatus, Ariſtoph.

Metus

[l] *Metus agricolis, vulnere multo*
Iam notus aper. at vos laxas
Canibus [m] *tacitis mittite* [n] *habenas:*
Teneant acres lora [o] *Molossos.*
Et pugnaces tendant [p] *Cressæ*
Fortia trito vincula collo.
[q] *At Spartanos, genus est audax*
Auidumque feræ, nodo cautus
Propiore liga. [r] *veniet tempus,*
Cum latratu caua saxa sonent.
Nunc [s] *demissi nare sagaci*
Captent auras, lustraque presso
Quærant rostro; dum [t] *lux dubia est;*
Dum signa pedum roscida tellus
Impressa tenet. alius raras
Ceruice [a] *graui portare plagas,*
Alius teretes properet laqueos.
Picta rubenti [b] *linea pinna*
Vano cludat terrore feras.
Tibi libretur missile telum:
Tu graue, dextra læuaque simul,
Robur [c] *lato dirige* [c] *ferro:*
Tu præcipites clamore feras
[d] *Subsessor ages: tu iam victor*
Curuo solues viscera cultro.
[e] *Ades en comiti Diua virago,*
Cuius regno [f] *pars terrarum*
Secreta vacat: cuius certis
Petitur telis fera, [g] *quæ gelidum*
Potat Araxen, & [h] *quæ stanti*

l Terror, metuendus agricolis, quos multoties vulnerauit. *vel* notus multo venatorum vulnere, quos tamen effugit.
m Non argutis, vocalibus, clamosis-ue.
n Quas copulas vocant. *vel* lora. Couples, or Leashes.
o Epiroticos canes qui fortitudine laudantur: vt Spartani, ceu Lacones velocitate.
p Canes Cretenses fœmellæ acres loris extensis indagent.
q Sed Laconas arctiori nodo cõrcete.
r Feris sc. excitatis.
s Vide Thyest. v. 497.
t Primum diluculum.
a Grauatâ.
b Formido, genus retis plumis versicoloribus ijsdemque vstulatis intertextum, quod visu & odore feras terrens in veras plagas impelleret. *c* Venabulo. *d* In insidijs latens vnde occasione captâ repentè exiliens territas feras in laqueos agat. *e* Faue mihi ô Diana venationis Dea virilis. *f* Inferi. eadem enim quæ Proserpina. *vel ad rem præsentem,* nemora, Syluæ, ferarum lustra. *g* *Vbiuis terrarum.* & quæ bibit Araxem fl. Armeniæ—*h*—Et quæ ludibunda percurrit Danubium in Germaniâ ortum fl. congelatum.

Ludit

Ludit in Istro: tua [i] *Getulos*
Dextra leones, tua [k] *Cretæas*
Sequitur ceruas: nunc veloces
Figis damas leuiore manu.
Tibi [l] *dant* [m] *variæ* [l] *pectora* [n] *tigres.*
Tibi villosi terga [*] *bisontes,*
Latisque feri cornibus [o] *uri.*
Quidquid [p] *solis pascitur aruis,*
Siue illud [q] *inops nouit* [q] *Garamas,*
Siue illud Arabs [r] *diuite sylua,*
Siue ferocis iuga [s] *Pyrenes,*
Siue [t] *Hyrcani celant saltus,*
Vacuisque [a] *vagus Sarmata campis,*
Arcus metuit, Diana, tuos.
[b] *Tua si gratus numina cultor*
Tulit in saltus; retia vinctas
Tenuere feras; nulli laqueum
Rupere pedes; fertur plaustro
Præda [c] *gementi. tum rostra canes*
Sanguine multo rubicunda gerunt;
Repetitque casas rustica longo
[d] *Turba triumpho. en Diua* [e] *faue,*
Signum arguti misere canes,
Vocor in sylvas. hac hac pergam,
[f] *Qua via longum compensat iter.*

i Libycos. Getuli enim antiquissimi incolæ Africæ, *quæ Leonum arida nutrix.*
k Creta enim cervis nobilis & dictamno cuius vsum docuerunt ceruæ.
l Resistentes figuntur.
m Maculosæ.
n Herc. Fu. 1323.
[*] Boues sylvestres.
o Feri boues in Germania vi & velocitate excellentes.
p Desertis.
q Interioris Africæ pop. egenus & vagus.
r Aromatum feraci.
s Montes Pyrenæi.
t Hyrcania Scythiæ contermina. hod. *Hyrach.*
a Herc. Fu. v. 538.
b Si numen tuum inuocanti, partem prædæ vouenti, venationem ritè aggresso adfuëris prædam largita. *c* Al. *trementi.* sc. præ pondere prædæ. *d* In morem triumphi à venatione rediens præda onusta: sed & venatores Idib. Aug. solenniter feriati spicatas faces accensas in nemora Dianæ sacra ferebant canesque infulis ornatos cum ceteris instrumentis venatorijs Deæ sistebant. *e* Scribendum opinor *fauet*, nam fauentis signum agnoscit canum vocem. *f* Per iter mage compendiosum.

PHÆ-

PHAEDRA. NVTRIX.

Phædra amore Hippolyti ardere se fatetur apud nutricem frustra eam à tam nefando amore dehortantem.

g O Magna vasti Creta dominatrix freti,
Cuius per omne littus innumeræ rates
Tenuere pontum, h quidquid Assyria tenus
Tellure Nereus peruium rostris secat;
Cur me in k penates i obsidem k inuisos datam,
l Hostique nuptam, degere ætatem in malis
Lacrymisque cogis? profugus en coniux abest,
Præstatque nuptæ, m quam solet, Theseus fidem.
Fortis per altas n inuij retro lacus
Vadit tenebras o miles audacis proci;
Solio vt reuulsam regis inferni abstrahat,
Pergit p furoris socius: haud q illum timor,
Pudorque tenuit. stupra & illicitos toros
Acheronte in imo quærit Hippolyti pater.
Sed maior alius incubat mœstæ dolor:
Non me quies nocturna, non altus sopor
Soluere curis: alitur & crescit malum,
Et ardet intus; qualis a Ætnæo vapor
Exundat antro. b Palladis telæ vacant:
Et inter ipsas pensa labuntur manus.
Non colere donis templa c votiuis libet;
Non inter aras d Atthidum mistam choris,
Jactare tacitis e consciasacris faces;

g O patria mea Creta insula ad dominatum Græciæ sita. Nam & Minos sibi vicinas insulas & maximam Græciæ partem subdidit.

h Heinsius legit. *Quisquis Assyriâ tenus Tellure Nerea peruium rostris secat.* ait Lipsij atque aliorum non leuis censor se non capere quid secet Nereus qui & ipse nauium rostris secatur. sed & rectè dici potest *secat* de mari Mediterraneo. Herc. Fu. v. 233. h. e. quo patet mare nauibus periuium ad Assyriam vsque.

i Neque enim filiarum raptum vlciscebatur Minos. inf. vers. 244. k Eorum qui fratrem meum Androgeon interfecerunt. l Theseo qui Athenien sis Minotaurum occidit sororem deseruit meq; adeò. m Helenæ, Hippolytæ ceu Antiopæ, Melibœæ, Ariadnæ. n Stygis irremeabilis. o Secutus Pirithoum. Herc. Fu. 805. p Insani amoris. q Hinc & sibi illiciti amoris licentiam captat non sedatæ libidinis mulier. a Herc. Fu. v. 105. b A Pallade inuentæ artes textoriæ & lanificæ, id est, non nere non texere iuuat. πολυδαίδαλον ἰσὸν ὑφαίνειν. c Pro mariti reditu. d Matronarum Atticarum. vid. Herc. Fu. v. 300. & 844. & 1163. e *Pathos*, facibus sensum dat tanquam mysticis.

Nec adire castis precibus aut ritu pio
Adiudicatæ [f] *præsidem terræ deam.*
[g] *Iuuat excitatas consequi cursu feras,*
Et rigida molli [h] *gæsa iaculari manu.*
Quo tendis anime? quid furens saltus amas?
[i] *Fatale miseræ matris agnosco malum.*
Peccare noster nouit in syluis amor.
Genitrix tui me miseret: infando malo
Correpta, pecoris efferi sæuum ducem
Audax amasti. toruus, impatiens iugi,
Adulter ille, ductor indomiti gregis.
Sed amabat [k] *aliquid: quis meas miseræ deus,*
Aut quis iuuare [l] *Dædalus flammas queat?*
Non, si ille remeet arte [m] *Mopsopia potens*
[n] *Qui nostra cæca monstra concluſit domo,*
Promittat vllam casibus nostris opem.
[o] *Stirpem perosa Solis inuisi Venus,*
Per nos catenas vindicat Martis sui,
Suasque: probris omne Phœbeum genus
Onerat nefandis. nulla [a] *Minois leui*
Defuncta amore est. iungitur semper nefas.
NVT. *Theseia coniux,* [b] *clara progenies Iouis,*
Nefanda casto pectore exturba ocyus:
Extingue flammas; neue te diræ spei
Præbe obsequentem. quisquis in primo obstitit
Repulitque amorem, tutus ac victor fuit.
[c] *Qui blandiendo dulce nutriuit malum,*
Sero recusat ferre quod subyit iugum.

[f] Mineruam cui Deorum iudicio & populi suffragio adiudicatum præsidium & nomen Athenarum, cum oliuam pacis symbolum eduxisset, donum præstantius quam Neptuni bellatorē equum. vid. Herc. Fu. 912.

[g] Me Hippolyti comitem.

[h] Tela Romanis vsurpata ab Hispanis, *vt alij*, à Gallis, *Virg.* Gæsa Alpina.

[i] Mater enim Pasiphae taurum in syluis pascentem, ego Hippolytum venatorem syluis gaudentem amo.

[k] *Vaccam, quam in magno sequitur grege* vnde spes aliqua matri fruendi amoris; mihi autem nulla, Hippolytus enim ἀναίδητος nihil amat.

[l] Ingeniosus artifex, qui amati tauri copiam fecit matri meæ ligneæ vaccæ inclusæ. [m] Atticâ, à Mopso rege, *vel* Mopsopiâ Oceani filia. h.e. Dædali Athenienſis. [n] Qui concluſit Minotaurum matre mea natum in Labyrintho. [o] Venus odio & vindictâ nostram prosequitur familiam (Pasiphaë enim filia Solis) cuius adulterium cum Marte detexit Sol detulitque ad Vulcanum, qui ipsos ferreis reticulis irretitos Dijs deridendos exhibuit. [a] Patronymicum, fœmina è familia Minois. [b] Filia Minois qui Ioue satus. [c] Vitare enim plagas facilius quam retibus se expedire aut validos Veneris perrumpere nodos.

Nec

Nec me fugit, quam durus, & veri insolens,
Ad recta flecti regius nolit tumor.
PH. [e] *Quemcumque dederit exitum casus, ferã:*
Fortem facit vicina libertas senem.
NV. *Obstare primum est velle, nec labi via:*
Pudor est secundus, nosse peccandi modum.
Quo misera pergis? quid domum infamẽ grauas,
Superasque matrem? [f] *maius est monstro nefas.*
Nam monstra [g] *fato, moribus scelera imputes.*
Si, quod maritus superas non cernit loca,
Tutum esse facinus credis, & vacuum metu;
Erras. [h] *teneri crede* [i] *Lethæo abditum*
Thesea profundo; ferre perpetuam [i] *Stygem.*
Quid ille, [k] *lato maria qui regno premit,*
[l] *Populisq; reddit iura* [l] *centenis pater,*
Latere tantum facinus occultum sinet?
Sagax parentum est cura. credamus tamen
Astu doloque tegere nos tantum nefas.
Quid [a] *ille rebus lumen infundens suum*
Matris parens? quid [b] *ille, qui mundum quatit,*
Vibrans coruscã fulmen [c] *Ætnæum manu*
Sator deorum? credis hoc posse effici
Inter [d] *videntes omnia vt lateas* [a.b] *auos?*
[e] *Sed, vt secundus numinum abscondat fauor*
Coitus nefandos, vtque contingat stupro
Negata magnis sceleribus semper fides.
Quid pœna præsens, conscię mentis pauor;
Animusque culpa plenus, & semet timens?
Scelus [f] *aliqua* [g] *tutum, nulla securum tulit.*

d Noui ego regum & nobilium superbum ingenium, quàm non libenter verum audiant aut ad rectum flecti velint. v. 574. Octau.

e Quidam continuant nutricis orationem quæ iam vetula liberius reginam moneat senectute suâ freta. *alij* Phædræ duos hosce versus tribuunt, sed posteriorem legunt *Sortem facit vicina libertas leuem.* quæ, vel amoris fruitio, vel mors destinata.

f Incestus hic amor tuus maior est belluino illo matris tuæ, vnde Minotaurus.

g Stoicè. nam Peripatetici monstra peccato naturæ tribuunt.

h Puta Theseum non redituru ab inferis; quid Minos pater tuus?

i Infern. vide Herc. Fu. v. 291. 679. 711.. *k* Sup. v. 85. *l* Cretæ quæ C. habet vrbes. *a* Sol auus tuus maternus. *b* Iupiter auus paternus. *c* Quod in Ætna fabricant Cyclopes Vulcani ministri. *d* Phœbum cuncta lustrantem, Iouem omnia implentem. *e* Verum puta nefas hoc tuum posse latere Deos conniuentes, &c. quid conscientia tua? annon illa occulto flagello & surdo verbere te excarnificabit? *f* Mulier aut mens. *g* Ab externa pœna aliqua, nulla absque interna anxietate. *Nocens habuit aliquando latendi fortunam, nunquam fiduciam.*

Compesce amoris impij flammas, precor,
Nefasque, quod non vlla tellus barbara
Commisit vnquam, non [h] *vagus campis Geta,*
Nec inhospitalis [i] *Taurus, aut* [h] *sparsus Scythes.*
Expelle facinus mente castifica horridum;
Memorque [k] *matris, metue concubitus nouos.*
Miscere thalamos patris & gnati apparas,
Vteroque [l] *prolem capere confusam impio?*
[m] *Perge, & nefandis verte naturam* [n] *ignibus.*
Cur monstra cessant? [o] *aula cur fratris vacat?*
[p] *Prodigia toties orbis insueta audiet,*
Natura toties legibus cedet suis, (*scio*
Quoties amabit Cressa? PH. [q] *quæ memoras*
Vera esse nutrix: sed [r] *furor cogit sequi*
Peiora: vadit animus in præceps sciens,
Remeatque. frustra sana consilia appetens.
[s] *Sic cum grauatam nauita aduersa ratem*
Propellit vnda, cedit in vanum labor
Et victa prono puppis aufertur vado:
Quod ratio poscit, vincit ac regnat [r] *furor,*
Potensque tota mente dominatur Deus.
Hic [a] *volucer omni regnat in terra potens,*
[b] *Ipsumque flammis torret indomitis Iouem.*
[c] *Gradiuus istas belliger sensit faces,*
[d] *Opifex* [e] *trisulci fulminis sensit Deus;*
Et qui furentes semper Ætnæis iugis
Versat caminos, [f] *igne tam paruo calet.*
[g] *Ipsumque Phœbum, tela qui neruo regit,*
Figit sagitta [h] *certior missa puer:*
Volitatque cœlo pariter & terræ grauis.
NVT. *Deum esse amorem,* [i] *turpiter vitio fauens*

Finxit

b Pop. Scythiæ Europeæ. vid. Thyest. 369. & Herc. Fu. 532.
i Nec Tauri Asiæ montis incolæ.
k Sup. v. 112.
l Qualem mater concepit ex Minoe & tauro.
m Epitrope. concessio Ironica.
n Amoribus.
o Ex te alterum monstrum suppleat Labyrinthum, locum Minotauri tui è matre fratris quem Theseus sustulit.
p Toties generabuntur monstra quoties mulier Cretensis (maximè Minoïs) amabit.
q *Video meliora proboque, Deteriora sequor*, affectibus rationi reluctantibus *Dum premitur ratione animus vincique laborat.*
r Insanus amor.
s *Non aliter quàm qui aduerso vix flumine lembum Remigijs subigit*, &c. *a* Cupido amoris Deus alatus. *b* Vide Chorum sequentem. *c* Mars. vide Herc. Oet. 1312. *d* Vulcanus sup. v. 155. *e* Thyest. v. 1086. Herc. Oet. 1993. *f* Vnâ Cupidinis faculâ. *g* *Emph.* ἐκπρεπόλον. *h* *Nostrâ tamen vna sagitta certior*, &c. Phœbus apud Ouid. *i* Legitur *turpis & vitio* fauens, Et, *turpi seruitio fauens.*

Finxit libido. quóque liberior foret,
Titulum furori numinis falsi addidit.
Natum per omnes scilicet terras vagum
k Erycina mittit. ille per cœlum volans
Proterua tenera tela molitur manu,
l Regnumq́, tantum minimus in superis habet.
m Vana ista demens animus asciuit sibi,
Veneriſque numen finxit, atque arcus Dei.
Quisquis secundis rebus exultat nimis,
Fluitque luxu, semper n insolita appetens;
o Hunc illa magnæ dira fortunæ comes
Subit libido: non placent suetæ dapes,
Non tecta sani moris, aut vilis cibus.
P *Cur in penates rarius tenues subit*
Hæc delicatas eligens pestis domos?
Cur sancta paruis habitat in tectis Venus,
Mediumque sanos vulgus affectus tenet,
Et se coercent a modica? contra diuites,
Regnoque fulti, plura quam fas est, petunt?
Quod non potest, vult posse, qui nimium potest.
Quid deceat alto præditam solio vide.
Metue ac verere sceptra remeantis viri.
PH. *Amoris in me maximum regnum fero,*
Redituſque nullos metuo. b non vnquam amplius
Conuexa tetigit supera, qui mersus semel
Adÿt silentem nocte perpetua domum.
NVT. *Ne crede. Ditis cluserit regnum licet,*
c Caniſque diras Stygius obseruet fores:
Solus negatas inuenit Theseus vias.
PH. *Veniam ille amori forsitan nostro dabit.*
NVT. *Immitis etiam coniugi castæ fuit:*
Experta sæuam est barbara d Antiope manum.
Sed posse flecti coniugem iratum puta:
Quis e huius animum flectet intractabilem?
Exosus omne fœminæ nomen fugit,
Immitis annos f cœlibi vitæ dicat;

k Venus ab Eryce Siciliæ monte vbi colitur.
l *Regnat & in superos ius habet ille Deos.*
m In prætextum & defensionem culpę. vide. Octau. v. 548.
n Non assueta, id est nouitatem dapum & amorum.
o Ex copia & affluentia ad fastidium vsque Venus & luxus in cibis ac ædificijs,
ἐν πλησμονῇσιν Κύπρις—
p—ἐν πεινῶσι δ' ἔ. *Casta pudicitiam seruat domus.*
a Mediocria. mediæ sortis homines.
b Non patet reditus ad superas auras ei qui ad inferos descenderit.
c Cerberus.
d Antiopæ Amazoni (*vt alij* Hippolytæ) matri Hippolyti propter iurgium mortem intulit, multo minus tibi impudicæ parcet. inf. v. 396.
e Hippolyti.
f Coniugij experti à κοίλιν ex κοίτη & λείπειν.

Connubia vitat. & genus Amazonium scias.

PH. *Hunc in nivosi collis* [h] *hærentem iugis,*
Et aspera agili saxa calcantem pede,
Sequi per altæ nemora per montes placet.
NVT. *Resistet ille, seque mulcendum dabit,*
Castosque ritus Veneri non casta exuet?
[a] *Tibi ponet odium, cuius odio forsitan*
Persequitur omnes. PH. *precibus haud vinci*
potest?
NV. *Ferus est.* PH. *amore didicimus vinci feros.*
NV. *Fugiet.* PH. *per ipsa maria si fugiat, sequar.*
NV. [b] *Patris memento.* PH. *meminimus* [c] *matris*
simul.
NV. [d] *Genus omne profugit.* PH. [e] *pellicis careo*
metu.
NV. *Aderit maritus.* PH [f] *nempe Pirithoi comes.*
NV. *Aderitq; genitor.* PH. *& mitis Ariadnæ pater.*
NV. *Per has senectæ* [h] *splendidas supplex comas,*
Fessumque curis pectus, & cara vbera
Precor, furorem siste, teque ipsam adiuua,
Pars sanitatis, velle sanari, fuit.
PH. *Non omnis animo cessit ingenuo* [i] *pudor.*
Parcamus altrix: [k] *qui regi non vult amor*
Vincatur. haud te, fama, maculari sinam.
Hæc sola ratio est, [l] *vnicum effugium mali:*
[m] *Virum sequamur. morte præuertam nefas.*
NV. *Moderare alumna mentis effrenæ impetus;*
Animos coerce. dignam ob hoc vita reor,
Quod esse temet autumas dignam nece.
PH. *Decreta mors est: quæritur fati genus;*
Laqueone vitam finiam, an ferro incubem:
An missa præceps [n] *arce Palladia cadam.*

[g] Vt enim Amazones viros auersantur, ita hic fœminas.
[h] venandi studio.
[a] Iron. In tuam gratiam procul dubio deponet odium, cuius superinductę nouercæ veluti matris suæ necis causæ ratione fortassis & alias omnes execratur mulieres.
[b] Maris domini, sup. v. 84. si per maria sequaris, & iusti scelerum vindicis, vt in Scylla Nisi filia.
[c] Quæ nefario amore peccauit.
[d] Fœminas omnes auersatur.
[e] Non itaque de pellice sollicita ero.
[f] Adulteri, atque hîc in me facilior futurus est.
[g] Filiam amatorem insecutam non vltus.
[h] Canas. Herc. Oet. 925.
[i] Emendari volens. [k] Qui flecti non vult amor, frangatur. [l] Primum enim amoris remedium fames, secundum tempus, tertium restis, inquit Crates. [m] Qui apud inferos est, mortem sc. mihi inferendo [n] Acropoli, arce Athenienſi quæ Palladi arcium præsidi sacra.

Pro castitatis vindicem armemus manum
NV. *Sic te senectus nostra præcipiti sinat*
Perire leto? siste furibundum impetum.
PH. *Haud facile quisquam ad vitam reuocari potest.*
Prohibere ratio nulla periturum potest,
Vbi quis mori constituit, & debet mori.
NVT. *Solamen annis vnicum fessis, hera,*
Si tam proteruus incubat menti furor,
Contemne famam. fama vix vero fauet,
Peius merenti melior, & peior bono.
Tentemus animum tristem & intractabilem.
Meus iste labor est, aggredi iuuenem ferum,
Mentemque sæuam flectere immitis viri.

o Proh pudor! violatam castitatem morte præuertamus. Lipsius emendat *Pro castitate*. Heinsius *Procacitatis*. τ' ἀσιλγείας.
p Et hic versus ægre admitti potest.
a Victa anus se ad lenoniam conuertit, vt alumnæ vitæ parcat.
b Sæpius enim *ficti prauique tenax*.

CHORVS.

Omnia amori cedere, homines omnis loci, ætatis, conditionis, ipsos Deos superos ac inferos, quin & bruta animalia terrestria, aquatilia, aerea.

Diua non miti generata ponto,
Quam vocat matrem geminus Cupido;
Impotens flammis simul & sagittis,
Iste lasciuus puer ac renidens
Tela quam certo moderatur arcu!
Labitur totas furor in medullas,
Igne furtiuo populante venas.
Non habet latam data plaga frontem,
Sed vorat tectas penitus medullas.
Nulla pax isti puero, per orbem
Spargit effusas agilis sagittas.
Quæque nascentem videt ora solem,
Quæque ad occasus iacet ora seros,
Si qua feruenti subiecta Cancro est,

c Venus nata è spuma maris, orta ex testiculis Cœli à Saturno exectis & in mare proiectis vnde ἀφροδίτη ab ἀφρός. ob similitudinem seminis *vel*, propter humoris salsi vim animalem & fœcundam.
d ἔρως & ἀντέρως. hic diuinus, ille vulgaris mortalisque amor.
e Valdè potens. *vel* non temperans.
f Consumente.
g Qui ad ortum, occasum, meridiem, septentrionem, vide Herc. Fu. vers. 37. 129. 884. & 532.

Si qua maioris glacialis Vrſæ
Semper errantes patitur colonos,
Nouit hos æſtus. iuuenum feroces
Concitat flammas: ſenibuſque feſſis
Rurſus extinctos reuocat calores.
Virginum [a] *ignoto ferit igne pectus:*
Et iubet cœlo ſuperos relicto
[b] *Vultibus falſis habitare terras.*
Theſſalic [c] *Phœbus pecoris magiſter*
Egit armentum, poſitoq; plectro
[d] *Impari tauros calamo vocauit.*
Induit formas quoties [e] *minores.*
Ipſe qui cœlum nebulaſque ducit?
[f] *Candidas ales modo mouit alas,*
[g] *Dulcior vocem moriente cygno.*
[h] *Fronte nunc torua petulans iuuencus*
Virginum [i] *ſtrauit ſua terga ludo,*
Perque [k] *fraternos* [l] *noua regna* [k] *fluctus,*
Vngula lentos imitante remos,
Pectore aduerſo domuit profundum,
Pro ſua vector timidus [m] *rapina.*
Arſit [n] *obſcuri dea clara mundi*
Nocte deſerta, nitidoſque fratri
Tradidit currus aliter regendos.
Ille nocturnas agitare [o] *bigas*
Diſcit, & [p] *gyro breuiore flecti.*
Nec ſuum tempus tenuere noctes,
Et dies tardo remeauit ortu,
Dum [q] *tremunt axes* [q] *grauiore curru.*

[a] Nouo. quem prius non ſenſerunt.
[b] Aſſumptis alijs imaginibus.
[c] Apollo diuinitate à Ioue exutus propter interfectos Cyclopas. *vel* quod alij ferunt & hîc innuit Poeta, vt filiâ regis frui poſſet per nouem annos Admeti regis Theſſaliæ armenta pauit.
[d] Diſparibus compactâ calamis fiſtulâ.
[e] Etiam vilium animalium.
[f] Iupiter ſpecie Cygni adiuit Ledam vxorem Tyndari regis Laconiæ.
[g] Cygnos tamen cum voluptate & cantu mori negant ſanioris iudicij authores.
[h] Iupiter in taurum mutatus Europam filiam Agenoris è Phœnicia in Cretam transfretauit. [i] Tangenda & aſcendenda præbuit. [k] Neptuno imperatum mare. [l] Ceu Iouem reſpicias ceu taurum; vtrique *noua*. [m] Europâ quam rapuit; ne mergeretur. [n] Luna nocti præfecta, dum amaſio ſuo Endymioni in montibus Aſelenis Latmijſque ſaxis in Caria conſopito vacat, Soli currus ſuos regendos tradit, *& hoc propter Lunæ coïtum fingitur*. [o] Lunæ, ipſe Sol quadrigis aſſuetus. [p] Circulo terræ propiori. *Thyeſt.* v. 838. [q] Mutato auriga Sole ſc. maiori lumine.

[r] *Natus*

[r] *Natus Alcmena posuit pharetram,*
Et minax vasti spolium leonis;
Passus aptari digitis [s] *smaragdos,*
[t] *Et dari legem rudibus capillis.*
[a] *Crura distincto religauit auro,*
[b] *Luteo plantas cohibente* [b] *socco:*
Et manu, clauam modo qua gerebat,
Fila deduxit [c] *properante fuso.*
Vidit [d] *Perses, ditisque ferax*
Lydia regni, deiecta feri
Terga leonis; humerisque, [e] *quibus*
Sederat alti regia cæli,
Tenuem Tyrio stamine pallam.
[f] *Sacer est ignis, credite* [g] *læsis:*
Nimiumque potens. qua [h] *terra* [h] *salo*
Cingitur alto, quaque [h] *ætherio*
Candida [h] *mundo sidera currunt;*
Hæc regna tenet puer immitis:
Spicula cuius sentit in imis
Cærulus vndis grex [i] *Nereidum,*
Flammamque nequit releuare mari.
[k] *Ignes sentit genus aligerum.*
Venere instincti quam magna gerunt
Grege pro toto bella iuuenci!
Si [l] *coniugio timuere suo,*
Poscunt [m] *timidi prælia cerui;*
Et mugitu dant concepti
Signa furoris. tunc [n] *virgatas*
[o] *Indi a tigres* [o] *decolor horret:*
Tunc vulnificos acuit dentes
Aper, & toto est spumeus ore:
[p] *Pœni quatiunt colla leones,*
Cum mouit amor: tum sylua gemit

r Vid. Herc. Fu. v. 465.
s Annulos in quibus smaragdi.
t Incomptos capillos concinnari & reticulo implicari.
a Suras altè vinxit cothurnis auro distinctis.
b Puniceo calceo.
c Celeriter agitato.
d Alij leg. *Persis.*
e Herc. Fu. v. 68.
f Ignis amoris est sacer. *vel* execrandus.
g Eius vim expertis.
h In mari, terra, cœlo.
i Nymphārum maris quæ Nerei & Doridis filiæ.
k *Omne adeo genus in terris hominumque ferarumque, Et genus æquoreum, pecudes, pictæque volucres In furias Veneremque ruunt, Amor omnibus idem.*
l Ceruæ consorti, fœminæ suæ.
m Aliàs timidi, hîc feroces.
n Variegatas maculosas.

o Indi nigri, fusci, nigredinem coloris priuationem ponunt Poetæ. vide Herc. Fu. 861. *p* Libyci, sup. v. 59. Pœni propriè sunt Carthaginenses Phœnicibus oriundi, qui Didone duce Africam è Phœniciâ aduenerunt.

[a] *Murmure*

[a] Murmure sæuo. amat insani
[b] Bellua ponti, [c] Lucæque boues.
[d] Vindicat omnes Natura sibi.
Nihil immune est; odiumque perit,
Cum iussit amor; veteres cedunt
Ignibus iræ. quid plura canam?
Vincit [e] sæuas cura nouercas.
[f] Altrix profare, quid feras? quonam in loco est?

a Ferarum in sylua degentium.
b Cætus, balæna.
c Elephantes, quòd in Lucanis Pyrrhi bello primum visos Elephantos voce notâ & obuiâ boues appellârûnt Romani: vt & Leones dixerunt vrsos. d Sup. v. 337. e Emphaticè. diras, iniustas, terribiles, sæuas vincit tamen cura, id est. amor. effect. vt & hîc Phœdram. f Versum hunc aliò transferunt nonnulli. alij hinc seq. actum auspicati Phœdræ tribuunt. Cæterùm hîc rectissimè collocatur, sub fine enim Chorus cum apud Græcos tùm in his Tragicis sæpé mutat iambo cantum, vbi ad alias personas sermonem conuertit.

ACTVS SECVNDVS.

NVTRIX. PHAEDRA.

Amoris morbum, impatientiam & æstum conqueritur nutrix, mox ipsa prodit Phædra mutatis vestibus in cinctum Amazonis ceu venatricis vt Hipppolyto placeat.

SPes nulla tantum posse leniri malum;
Finisque flammis nullus insanis erit:
Torretur æstu tacito, & inclusus quoque,
Quamuis tegatur, proditur vultu furor.
Erumpit oculis [g] ignis, [h] & lapsæ genæ
Lucem recusant. nil idem dubiæ placet;
Artusque varie iactat incertus [i] dolor.
Nunc vt soluto labitur moriens gradu,
Et vix labante sustinet collo caput:
[k] Nunc se quieti reddit; & somni immemor
Noctem querelis ducit; [l] attolli iubet,
Iterumque [l] poni corpus; & solui comas;
Rursusque [m] fingi. semper impatiens sui

g Ardentis concupiscentiæ scintillæ quæ & in iratis elucent.
h Leg. &, Lassæ.
i Amor quem & supra furorem, curam, insaniam dixit.
k Alij, Nec se quieti..
l In lecto.
m Componi.

Mutatur

Mutatur habitus. nulla iam [n] *Cereris subit*
Cura aut salutis. vadit incerto pede,
Iam viribus defecta. non idem vigor,
Non ora tingens nitida purpureus rubor.
[a] *Populatur artus cura: iam gressus tremunt,*
Tenerque nitidi corporis cecidit decor.
Et, [b] *qui tenebant signa Phœbeæ facis*
Oculi, nihil gentile nec patrium micant.
Lacrymæ cadunt per ora, & assiduo genæ
Rore irrigantur: qualiter Tauri iugis
Tepido madescunt imbre perfusæ niues.
Sed en patescunt regiæ fastigia.
Reclinis ipsa sedis auratæ toro,
Solitos amictus mente non sana abnuit. (tas
PH. *Remouete, famulæ, purpura atque auro illi-*
Vestes; procul sit [c] *muricis Tyrij rubor,*
[d] *Quæ fila ramis vltimi Seres legunt.*
Breuis [e] *expeditos zona constringat sinus.*
Ceruix monili vacua; [f] *nec niueus lapis*
Deducat aures, Indici donum maris.
[g] *Odore crinis sparsus Assyrio vacet.*
Sic temere iactæ colla perfundant comæ
Humerosque summos; cursibus motæ citis
[h] *Ventos sequantur: læua se pharetræ dabit;*
[l] *Hastile vibret dextra Thessalicum manus.*
Talis seueri [k] *mater Hippolyti fuit.*
Qualis relictis frigidi ponti plagis,
Egit [l] *cateruas, Atticum pulsans solum,*
Aut Tanais aut Mæotis, & [m] *nodo comas*
Coegit emisitque, [n] *lunata latus*
Protecta pelta; talis in syluas ferar.
NVT. *Sepone questus: non leuat miseros dolor,*
Regina. sæuis ecquis est flammis modus?

n Cibi.
a Consumit, distruit.
b Qui fulgore & radijs eam sole ortam indicabant, amiserunt iam generis sui proprium splendorem.
c Purpura e muricis succo. vide Thyest. 334.
d Thyest. 378.
e Breues, succinctos & à latere apertos, quo ad cursum expeditior siem.
f Nec aures onerent elenchi, & appensæ margaritæ quæ nascuntur conchilijs in mari Indico.
g Nardo ceu amomo.
h Venus diffluant.
i Sarissam, venabulum.
k Antiope, *vt alij* Hippolyte Amazonum regina Bosphorum Thracium gelu constrictum traiecit cumque copijs suis Græciam aggressa in Atticâ tandé deuicta est à Theseo cui nupta Hippolytum peperit.
l Amazonum quæ ad Tanaïm fluuium Scythiæ & Mœotin paludem accolunt.
m In nodum collegit, & à tergo demisit.
n Scuto breui mediam Lunam referente. v. *Med.* 214.

[a] *Agreste*

a Ἀγροτέρην Ἄρτεμιν venationum Deam, sibi itaque patrium numen, vt cui Creta propter copiosum venatum sacra. *vel* ab Agre loco trans Ilissum vbi Dianæ venatricis ædes. *vel* in gratiam Hippolyti eius comitis placandum, ne obstet, non, vt faueat, Quid enim Deæ semper virgini cum nuptijs & amoribus? amantes tamen fœminæ Lunæ vota concipiebant, vt Soli viri. ita Simætha apud Theocr. ἀλλὰ σελάνα φαίνε καλὸν. & Χαῖρ' Ἑκάτα δαισωλῦτι, &c.

a *Agreste placa virginis numen deæ.*
b *Regina nemorum, sola quæ montes colis,*
Et vna c *solis noctibus coleris Dea,*
Conuerte tristes d *ominum in melius* d *minas,*
O magna, syluas inter & lucos Dea,
Clarumque cœli sidus, & noctis decus,
Cuius relucet mundus e *alterna face,*
f *Hecate* g *triformis; en ades cœptis fauens.*
Animum rigentem tristis Hippolyti doma.
Amare discat, mutuos ignes ferat,
Det facilis aures, mitiga pectus ferum;
Innecte mentem: toruus, auersus, ferox,
In iura Veneris redeat: huc vires tuas
Intende. h *sic te lucidi vultus ferant,*
Et nube rupta i *cornibus puris eas:*
Sic te regentem frena nocturni ætheris,
Detrahere nunquam k *Thessali cantus queant;*
l *Nullusque de te gloriam pastor ferat.*
Ades inuocata. m *Iam fauet votis dea.*
Ipsum intuor solenne venerantem sacrum,
Nullo latus comitante. quid dubitas? dedit
Tempus locumque casus, vtendum artibus.

b Vota hæc concipit nutrix Phædræ nomine aram tangens. *c* Desertis. *d* Exitij quod Phædræ imminere ominor. *e* Cum sole altern. *f* Quod centum victimis placaretur ex instituto Menelaï. *vel* quòd inhumatos C. annos errare faciat. *alijs* à centuplicato frugum fœnore quod à matre acceptum docuit, aut propter plurimas virtutes. *g* Est n. in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Proserpina. *vel* τρίμορφος et τρικέφαλος à trina facie, cum surgit aut desinit in cornua, cum diu dua est, cum plena. *vel* Triuia à triplici cursu sub Zodiaco secundum longitudinem, latitudinem, & altitudinem: Triuijs etiam præesse fertur. referunt alij ad tres decades mensis ἰσταμένου, μεσούντος, φθινομένου. *h* Sic, lucida fulgeas precor, nullam patiaris Eclipsim. Lunam enim deficientem è cœlo carminibus deuocari vulgo creditum. infra vers. 788. *i* Alinoïdes enim cornuta apparet, vnde Ægyptijs Isis ex Io, bosque illi sacra. *k* Thessalia incantamentis famosa. *l* Quemadmodum Endymion sup. vers. 308. *m* *Hæc enim dicenti superuenit Hippolytus agresti Dianæ operaturus.*

Trepida-

Trepidamus? haud est facile mandatum scelus
Audere. verùm iusta, [n] *qui reges timet,*
Deponat; omne pellat ex animo [o] *decus.*
Malus est minister regij imperij pudor.

n Qui principibus morem gerere vult, vti ego Phædræ.
o Honesti rationem.

HIPPOLYTVS. NVTRIX.

Nutrix Hippolyti animum mollire & ad nuptias & delicias vrbanas flectere callidè tentat. Ille vitæ cœlibis & rusticæ (quam vrbanæ collatam præfert) institutum immotus tenet.

Quid huc seniles fessa moliris gradus
O fida nutrix, tuam frontem gerens,
Et mœsta vultus? sospes est certe parens,
Sospesque Phædra, [a] *stirpis & geminæ iugum.*
NV. *Metus remitte: prospero regnũ in statu est,*
Domusque florens sorte felici viget:
Sed tu beatis mitior rebus veni.
Namq; anxiam me cura sollicitat tui,
Quod te [b] *ipse pœnis grauibus infestus grauas.*
[c] *Quem fata cogunt, ille cum venia est miser:*
At si quis vltro se malis offert volens,
Seque ipse torquet, perdere est dignus bona
Deis nescit vti. potius annorum memor,
Mentem relaxa, [d] *motibus festis facem*
Attolle; [e] *curas Bacchus exoneret graues.*
Ætate fruere. mobili cursu fugit.
Nunc facile pectus, grata nunc iuueni Venus.
Exultet animus. [f] *cur toro vidua iaces?*
Tristem iuuentam [g] *solue: nunc luxus rape;*
Effunde habenas; [h] *optimos vitæ dies*
Effluere prohibe. propria descripsit Deus
Officia, & ænum per suos ducit gradus.
Lætitia iuuenem, frons decet tristis senem.
Quid te coërces, & necas rectam indolem?
Seges illa magnum fœnus agricolæ dabit,

Quæcumque

a Demophoon & Antigonus germani mei, quos peperit Theseo Phædra. *vel* ego & illi vtriusque matrimonij liberi.
b Sponte tua, vltro. sed & hunc versum vt nothum reijcit Ios. Scal. male enim pœnas pro laboribus, dici.
c Qui ad miserias natus est neque ex ijs emergere volet.
d Choreis. sed & *noctibus* legitur. quod de Eleusinijs potest intelligi, de quibus vide quę ad Herc. Fu. v. 300. & v. 844.
e *Dissipet curas Euius edaces.*
f *Solus perpetuâ mœrens carpere iuuentâ.*
g Delicijs, & voluptatibus.
h Auroram, ver, florem ætatis.

Quæcunque lætis tenera luxuriat satis
Arborque celso vertice euincit nemus,
Quam non maligna cædit aut resecat manus.
Ingenia melius [a] *recta se in laudes ferunt,*
Si nobilem animum vegeta libertas alit.
Truculentus, & siluester, [b] *& vitæ inscius,*
Tristem iuuentam Venere deserta colis.
Hoc esse munus credis indictum viris,
Vt dura tolerent? cursibus domitent equos,
Et sæua bella Marte sanguineo gerant?
Prouidit ille maximus mundi parens
Cum tam rapaces cerneret fati minas;
Vt damna semper sobole repararet noua.
Excedat, agedum, rebus humanis [c] *Venus,*
Quæ supplet ac restituit exhaustum genus;
Orbis iacebit squallido turpis situ,
Vacuum sine vllis classibus stabit mare;
Alesque cœlo deerit, & syluis fera,
[d] *Solis & aër peruius ventis erit.*
Quam varia leti genera mortalem trahunt,
Carpuntque turbam; pontus & ferrum, & doli!
[e] *Sed fata credas deesse; sic atram Styga*
Iam petimus vltro. cœlibem vitam probet
Sterilis iuuentus, hoc erit, quidquid vides,
[f] *Vnius æui turba, & in semet ruet.*
Proinde vitæ sequere naturam ducem:
Vrbem frequenta, ciuium cœtus cole.
HIP. *Non alia magis est libera, & vitio carens,*
Rituque melius vita quæ [h] *priscos colat,*
Quam quæ relictis mœnibus syluas amat.
Non illum auaræ mentis inflammat furor,
Qui se dicauit montium insontem iugis:
Non aura populi, & vulgus [a] *infidum bonis,*
Non pestilens inuidia, non fragilis fauor.
Non ille regno seruit; aut regno imminens,
Vanos honores sequitur, aut fluxas opes;

Spei

a Non correcta, non depressa, quemadmodum tu indolem rectam coerces & enecas. modò v. 453.
b Vitâ frui nescius.
c Alma omnium genitrix.
d Vbi defecerit alitum genus in aëre volitantium
e Fac autem nos hic fatorum casibus non esse obnoxios, tendimus tamen omnes naturæ lege ad finem. *vel* sic, i. cœlibem agentes vitam non propagamus humanum genus, adeoque totum interit.
f Vnius ætatis humanæ.
g Non inseruiens curis, auaritiæ, ambitioni, inuidiæ, &c. vt in sequentibus.
h Sanctos primorum hominum mores, & Heroum vitam.
a Non meritis præmijs & honore remunerans bonos.

Spei metuſque liber. haud illum [b] niger,
Edaxque liuor dente degeneri petit.
Nec ſcelera populos inter atque vrbes ſita
Nouit; nec omnes conſcius ſtrepitus pauet.
Haud verba fingit. mille non quærit tegi
Diues [c] columnis, nec [c] trabes multo inſolens
Suffigit [d] auro. non cruor largus pias
Inundat aras; [e] fruge nec ſparſi ſacra
[f] Centena niuei colla [g] ſubmittunt boues:
Sed rure vacuo potitur, & aperto æthere
Innocuus errat: callidas tantum feris
Struxiſſe fraudes nouit. & feſſus graui
Labore, niueo corpus [h] Iliſſo fouet.
Nunc ille ripam celeris [i] Alphei legit:
Nunc nemoris alti [k] denſa metatur loca,
Vbi [l] Lerna puro gelida perlucet vado,
Sedemque mutat. heic aues querulæ fremunt,
Ramique ventis lene percuſſi tremunt,
Vetereſque fagi. iuuit aut amnis vagi
Preßiſſe ripas, ceſſpite aut [m] nudo [n] leues
Duxiſſe ſomnos; ſiue fons largus citas
Diffundit vndas, ſiue per flores nouos
Fugiente dulcis murmurat riuo ſonus.
Excuſſa ſyluis poma compeſcunt famem,
Et fraga paruis vulſa dumetis, cibos
Faciles miniſtrant. regios luxus procul
[a] Eſt impetus fugiſſe. [b] ſolicito bibant
Auro [c] ſuperbi. quam iuuat [d] nuda manu
Captaſſe fontem! certior ſomnus premit
Secura duro membra verſantem toro.
Non in receſſu furta & [e] obſcuro improbus
Quærit cubili, ſeq; multiplici timens
Domo recondit: æthera ac lucem petit,
Et [f] teſte cœlo viuit. hoc equidem reor

b Malus: Heic. Fu. 860.
c *Non trabes Hymettiæ Premunt columnas vltimâ reciſas Africâ.*
d *Non aureum renidet in domo lacunar.* vide Thyeſt. verſ. 455.
e Molâ ex hordeo & ſale confecta: qua frontem victimæ, focum, & cultros aſpergere moris erat. hinc *Immolare.*
f Hecatombe, centum boum ſacrificium.
g Vid. quæ ad v. 692. Thyeſt.
h Sup. verſ. 13.
i Vid. Thyeſt. verſ. 116.
k Ad retia ponenda.
l Fons prope Corinthum gelidus & lympidus. non palus illa in agro Argiuo.
m Nullâ ſtragulâ aut puluinari ſuppoſito.
n Molles, faciles, quos *ſuadet inire ſuſurrus* foliorum vento agitatorum *vel murmur lene fluentis aquæ.*
a Libenter fugio.
b Ipſi ſoliciti, vid. Thyeſt. v. 451. *c* Diuites, potentes, reges. *d* Cotyla. *e* Multa habenti conclauia & receſſus. *f* In aperto, ſub dio.

Vixiſſe

Vixisse ritu prima g *quos mistos deis*
Profudit ætas. nullus his auri fuit
h *Cæcus cupido, nullus in campo* i *sacer*
Diuisit agros arbiter populis k *lapis.*
Nondum secabant credulæ pontum rates:
Sua quisque norat maria. non vasto aggere
Crebraque l *turre cinxerant vrbes latus.*
Non arma sæua miles aptabat manu,
Nec torta clusas fregerat saxo graui
m *Balista portas.* n *iussa nec dominum pati*
Iuncto ferebat terra seruitium boue.
Sed arua per se fœta. poscentes nihil
Pauere gentes: sylua o *natiuas opes,*
Et opaca dederunt antra natiuas domos.
p *Rupere fœdus, impius lucri furor,*
Et ira præceps: quæque succensas agit
Libido mentes. venit imperij sitis
Cruenta: factus præda maiori minor;
a *Pro iure vires esse. tum primum manu*
Bellare b *nuda: saxaque &* c *ramos rudes*
Vertere in arma. non erat gracili leuis
Armata ferro d *cornus, aut longo latus*
Mucrone cingens ensis, aut e *crista caput*
Galeæ comantes. tela faciebat dolor.
Inuenit artes bellicus Mauors nouas,
Et mille formas mortis. hinc terras cruor
Infecit omnes fusus, & f *rubuit mare.*
Tum scelera, dempto fine, per cunctas domos
Iere: nullum caruit exemplo nefas.
g *A fratre frater, dextera nati parens*

g Heroas.
h Ab effectu. officij enim ignaros & immemores abducit auaritia.
i Quem transferre aut violare nefas. *vel* super quem quotannis Deo Termino vel Ioui terminali fiebant sacra ab agrorum dominis inter quos fines dirimebantur.
k Terminus.
l Turritis mœnibus.
m Machina lapidum libratoria muros vrbium concutiens.
n Terra adhuc immunis & libera.
o Herbas, fraga, glandes, poma, &c.
p Simplicem hanc vitam violauere auaritia, ira, libido, dominandi cupido, violentia, &c.
a Ius erat in armis.
b Inermi.
c Sudes, nec eas præustas.

d *Bona bello Cornus*, hastis sc. & iaculis vtilis. e Pinnâ, iubâ, caudâ equinâ solebant cassides coronare, similitudine ductâ à gallorum gallinaceorum (qui Martis alites) cristis: necnon cornibus, vt Pyrrhus Epirotarum rex in hostium terrorem: *alij a* formâ capitis canini, vulpini, lupini, felini, vnde κυνέαι, ἀλωπεκέαι, λυκέαι, γαλέαι. Quæ tamen alijs dicuntur quod ex hisce pellibus confici solitæ galeæ. f Prælijs nauali-bus. g Hæc vt alia multa ab Ouidio post Hesiodum.

Cecidit,

Cecidit, maritus coniugis ferro iacet,
Perimuntque fœtus impiæ matres suos.
Taceo nouercas. [h] *mitius nil est feris.*
Sed dux malorum fœmina & scelerum artifex
Obsedit animos, cuius incestæ stupris
Fumant tot vrbes, bella tot gentes gerunt,
Et versa ab imo regna tot populos premunt.
Sileantur aliæ: sola [i] *coniux Ægei*
Medea reddit fœminas dirum genus.
NVT. [k] *Cur omnium sit culpa paucarum scelus?*
HIP. [l] *Detestor omnes,* [l] *horreo,* [l] *fugio,* [l] *execror.*
[l] *Sit ratio, sit natura, sit dirus furor:*
Odisse placuit. ignibus iunges aquas;
Et amica ratibus ante promittet vada
Incerta [a] *Syrtis;* [b] *ante ab extremo sinu*
Hesperia [c] *Tethys lucidum attollet diem;*
Et ora damis blanda præbebunt lupi;
Quam victus animum fœminæ mitem geram.
NVT. *Sæpe* [d] *obstinatus induit frenos amor,*
Et odia mutat. regna materna aspice,
Illæ feroces sentiunt Veneris iugum.
[d] *Testaris istud vnicus genitus puer.*
HIP. *Solamen vnum* [f] *matris amissæ fero,*
Odisse quod iam fœminas omnes licet.
NVT. [g] *Vt dura cautes vndique intractabilis*
Resistit vndis, & lacessentes aquas
Longe remittit; verba sic spernit mea.
Sed Phædra præceps graditur, [h] *impatiens moræ.*
Quo se dabit fortuna? quo verget furor?

h Neque enim ferarum animos ad bella, cædes, scelera inflammant incestæ fœminæ, quemadmodum virorum. sequitur enim *Sed dux malorum fœmina.*

i Quæ patrem Ætam prodidit, fratrem Absyrtum discerpsit, Peliam à suis filiabus iugulari fecit, Creontem cum filia Glaucâ *vt alij Creusâ* medicatis ignibus absumpsit, liberos suos Mormorum ac Pheretem in odium Iasonis coram patre occidit; Fugiens autem Athenas Ægeo nupta Medum peperit, in cuius gratiam Theseo insidiata est.

k *Parcito paucarum crimen diffundere in omnes.*

l Auxesis pathetica.

a Herc. Fu. v. 322.

b Orietur prius Sol è mari Hispanico vid. Herc. Fu. 373. & Oet. 335.

c Herc. Fu. 886. *d* Legitur & *obstinatis*. q. d. Calcitrones sæpe vlciscitur amor non secus ac matrem tuam quam connubium auersatam Thesei tamen imperio subiecit, vnde tu natus. *e* Amazonas quæ vtvt connubia aspernentur, quotannis tamen ad sobolem propagandam viros admittunt. *f* Quam amaui vnicam. nunc omnes odio habeo. *g* *Nec magis incœpto vultum sermone mouetur, quam si dura silex aut stet Marpesia cautes.* *h* Me non expectans.

i *In terram exanimata cadit Phædra, alleuant eam nutrix & Hippolytus.*

i *Repente terræ corpus exanimum cadit;*
Et ora morti similis obduxit color.
Attolle vultus, dimoue vocis moras:
i *Tuus en alumna temet Hippolytus tenet.*

PHAEDRA. HIPPOLYTVS. NVTRIX.

Iuuenis pudicitiam omni arte oppugnant nec expugnanti ad fraudem itaque confugiunt & calumnias.

k Reuocatam ad vitam.
l *Placidè*, si amorem: *honestè*, si castitatem respicias.
m Viso tamen prope Hippolyto viuere vult.
n Quod nutrici mandasti ipsa perage.
a Vbi primùm nefariè amare cœpi.
b Si amori meo responderit, forsan erit vt non redeunte ab inferis Theseo Hippolyto nubam. *sed interpretes omnes ita exponunt:* quod si liberiùs cum Hippolyto egero, Thesei amori hoc tribuent omnes: etiam si vterum ferre cœpero, me grauidam ex Theseo putabunt.

Quis k *me dolori reddit, atque æstus graues*
Reponit animo? quam l *bene excidera mihi?*
m *Cur dulce munus redditæ lucis fugis?*
Aude anime, tenta, perage n *mandatum tuum,*
Intrepida constent verba. qui timide rogat,
Docet negare. magna pars sceleris mei
a *Olim peracta est: serus est nobis pudor.*
Amauimus nefanda. b *si cœpta exequor,*
Forsan iugali crimen abscondam face.
Honesta quædam scelera successus facit.
Age, incipe anime. commodes paulum, precor,
Secretus aures: si quis est, abeat, comes.
HIP. *En locus ab omni liber arbitrio vacat.*
PH. *Sed ora cœptis transitum verbis negant:*
Vis magna vocem emittit, at maior tenet.
c *Vos testor omnes cœlites, hoc, quod volo.*
HIP. *Animusne cupiens aliquid, effari nequit?*
PH. *Curæ leues loquuntur, ingentes stupent.*
HIP. *Committe curas auribus mater meis.*
PH. *Matris superbum est nomen, & nimiũ potens;*
Nostros humilius nomen affectus decet.
Me vel d *sororem, Hippolyte, vel famulam voca:*

c *Hæc lectio* vos. test. om. cœl. h. q. vo Me nolle *placet Lipsio vt sit interruptus versus ex perturbatione Phædræ. Ios. Scal legit.* Vos. tes. o.c. h. q. v. Me nolle. Hip cupiens aliquid effari nequit. d Sororis a. nomine amicæ quandoque vocabantur; vt & amatores, fratris.

Famulam

Famulamq; potius. omne seruitium feram.
Non me, per altas ire si iubeas niues,
Pigeat gelatis ingredi [e] Pindi iugis:
Non si per ignes ire & infesta agmina,
Cunctèr paratis ensibus pectus dare.
[f] Mandata recipe sceptra; me famulam accipe.
Te imperia regere, me decet iussa exequi.
Muliebre non est regna tutari patris.
Tu, qui iuuentæ flore primæuo viges,
Ciues paterno fortis imperio rege.
[g] Sinu receptam, supplicem, ac seruam tege.
Miserere [a] viduæ. HIP. summus hoc omen deus
Auertat: aderit sospes actutum parens.
PH Regni [b] tenacis dominus, & [c] tacitæ Stygis,
Nullum relictos fecit [d] ad superos viam.
[e] Thalami remittet ille raptorem sui?
[f] Nisi forte amori placidus & Pluto sedet.
HIP. Illum quidem æqui cœlites reduce dabunt.
Sed, dum tenebit vota in incerto deus,
Pietate caros debita fratres colam,
Et te tuebor; esse ne viduam putes:
Ac tibi parentis ipse supplebo locum.
PH. O spes amantum credula! o fallax amor!
[h] Satisne dixit? precibus admotis agam.
Miserere, tacitæ mentis exaudi preces.
Libet loqui, pigetq; H. quodnam istud malum est?
P. [i] Quod in nouercam cadere vix credas malũ.
HIP. Ambigua voce verba perplexa iacis;
Effare aperte PH pectus insanum vapor
Amorque torret: intimas sæuus vorat
Penitus medullas, atque per venas meat
Visceribus ignis mersus [k] & venis latens,
Vt agilis alias flamma percurrit trabes.
HIP. [l] Amore nempe Thesei casto furis.

e Herc. Fu. 1285.
f Mihi à patre tuo.
g *Ambiguè*. ille de causa & protectione, hæc de amore intelligit.
a *Et hoc ambiguè* Phædra enim viduam se absente marito dicit. vi. Herc. Fu. v. 245. & *Agamem.* 154. ille ac patris mortui omen deprecatur.
b Herc. Fu. v. 678.
c Tacite fluentis. vt Herc. Fu. v. 712. vel propter silentes vmbras.
d Ad nos.
e Coniugis suæ raptores dimittet Pluto: supra v. 93. & Herc. Fu. 805.
f *Vel Ironice vel* Emphatice innuens amori ipsum parcere Plutonem immitem.
g Fidæ illius erga Pirithoum amicitiæ fauentes.
h Piè ille & simpliciter dixerat, *parentis supplebo locum*, illa accipit ac si amori suo cessisset.

t Sc. vt priuignum amet. k Quæ à iecore amoris sede. *vulnus alit venis, & cæco carpitur igni.* l *Simpliciter ille hæc, vel simulanter.*

PH. *Hippolyte sic est: Thesei vultus amo*
Illos priores, quos tulit quondam puer;
m *Cum prima puras barba signaret genas,*
n *Monstriq; cæcam* o *Gnossy vidit* p *domum,*
q *Et longa curua fila collegit via.*
Quis tum ille fulsit? presserant vittæ comam,
Et ora flauus tenera tingebat rubor.
Inerant lacertis mollibus fortes tori:
a *Tuæue Phœbes vultus, aut Phœbi* b *mei;*
c *Tuusque potius: talis, en, talis fuit*
Cum placuit d *hosti; sic tulit celsum caput.*
In te magis refulget e *incomptus decor:*
Et genitor in te totus, & toruæ tamen
Pars aliqua matris miscet ex æquo decus;
In ore f *Graio* g *Scythicus apparet rigor.*
Si cum parente Creticum intrasses fretum,
Tibi fila potius nostra neuisset soror.
Te te h *soror, quacunque siderei poli*
In parte fulges, inuoco ad causam i *parem:*
i *Domus sorores vna corripuit duas;*
Te genitor, at me natus. en supplex iacet
Allapsa genubus regiæ proles domus.
Respersa labe nulla, & intacta, innocens;
k *Tibi mutor vni, certa descendi ad preces:*
Finem hic dolori faciet, aut vitæ, dies.
Misererc amantis. HIP. *magne regnator Deûm*
Tam lentus audis scelera? tam lentus vides?
Ecquando sæua fulmen emittes manu,
l *Si nunc serenum est; omnis impulsus ruat*
Æther, & atris nubibus condat diem.
Ac versa retro sidera obliquos agant
Retorta cursus. tuque sidereum caput,

m Cum prima lanugo vestiret genas leues.
n Minotauri. sup. v. 121.
o Cretensis à Gnosso Cretæ vrbe.
p Labyrinthum.
q Athenienses cum per inuidiam interfecissent Androgeum fil. Minois quod palæstrâ omnes v cisset, à Minoë deuicti cogebantur quotannis pendere septena natorum corpora Minotauro voranda. Hûc sorte missus Theseus ab Ariadne adamatus accepit filum quo se Labyrintho explicaret, interfecto monstro.
a Quam tu colis Hippolyte.
b Aui mei, qui semper iuuenis, pulcher, intonsus. inf. v. 751.
c Aut potius vultus instar tui ô Hippolyte.
d Ariadnæ, vel Antiopæ. sup. v. 396. e Natiuus non fucatus. f A Græco patre. g A matre Amazone quæ è Scythiâ. h Ariadne à Baccho in cœlum relata. i *Placuit domus vna duabus, Me tua forma capit, capta parente soror, Theseides Theseusque duas rapuëre sorores.* k Hactenùs casta, intacta alijs, tuâ primùm causa impudica facta sum. l Si non nunc?

Radiate

Radiate Titan, tu nefas ſtirpis tuæ
Speculare? [m] lucem merge, & in tenebras fuge.
[a] Cur dextra Diuûm rector atque hominum vacat
Tua? nec triſulca mundus ardeſcit face?
[b] In me tona, me fige, me velox cremet
Tranſactus ignis. ſum nocens, merui mori,
Placui nouercæ. dignus an ſtupris [c] ego?
Scelerique tanto viſus [c] ego ſolus tibi
Materia facilis; hoc meus meruit [d] rigor?
O ſcelere vincens omne fœmineum genus!
O maius auſa [e] matre monſtrifera malum.
Genitrice peior! illa ſe tantum ſtupro
Contaminauit, & tamen tacitum diu
Crimen biformi partus exhibuit nota,
Sceluſque matris arguit vultu [f] truci
Ambiguus infans. ille te venter tulit.
[h] O ter quaterque proſpero fato dati,
Quos hauſit, & peremit, & leto dedit
Odium, doluſque! [i] genitor inuideo tibi:
Colchide nouerca maius hoc, maius malum eſt.
PH. Et ipſa noſtræ fata cognoſco [k] domus:
[k] Fugienda petimus, ſed mei non ſum potens.
Te vel per ignes, per mare inſanum ſequar,
Rupeſque, & amnes vnda quos torrens rapit.
Quacumque greſſus tuleris, hac amens ferar.
Iterum, ſuperbe, genubus aduoluor tuis.
HIP. Procul impudicos corpore a caſto amoue
Tactus. quid hoc eſt? etiam in amplexus ruit?
Stringatur enſis. merita ſupplicia exigat.
En [l] impudicum crine contorto caput
Læua reflexi. iuſtior numquam [a] focis
Datus tuis eſt ſanguis, [b] arcitenens Dea.
PH. Hippolyte, nunc me compotem voti facis:
Sanas furentem, maius hoc voto meo eſt,
Saluo vt pudore manibus immoriar tuis.

m Ne videas ſcelus neptis tuæ Phædræ.
a Cur agunt ſuperi tãta otia cœlo? Fulmina cur ceſſant?
b Si non in illam?
c Emphaticè ſic—
d Auſteritas mea & aſperitas.
e Paſiphaë quæ ex promiſcuo concubitu Minoïs & tauri peperit Minotaurum.
f Taurino.
g Qui Minotaurum. inceſtus ſc. & monſtroſus.
h Perfectè. ſeptenarius enim numerus perfectus, τελειομαιρως ἐκ τετραδος.
O terque quaterque beati quos peremerunt odia & doli nouercarum.
i Tibi enim Medea de Cholco nupta patri tuo (vt ſup. v. 562.) vitæ inſidias miſto veneno ſtruxit, mihi nouerca mea amore inceſtum.
k Mater, taurum, ſoror, hoſtem: ego, priuignum.
l Nouercæ impudicæ.
a Stabant n. ad aram Dianæ. ſup. v. 404. & 423.
b ἰοχέαιρα.

HIP. *Abscede, viue,* [c] *ne quid exores. &* [d] *hic* 710
Contactus ensis deserat castum latus.
Quis eluet me [e] *Tanais? aut quæ barbaris*
[f] *Mæotis undis Pontico incumbens mari?*
[g] *Non ipse toto magnus Oceano pater*
Tantum expiarit scelcris. [h] *ô syluæ! ô* 715
feræ!
NV. [i] *Deprehensa culpa est. anime, quid segnis*
stupes?
[k] *Regeramus ipsæ crimen, atque vltro impiam*
Venerem arguamus: scelere velandū est scelus.
Tutissimum est inferre, cum timeas, gradum.
Ausæ priores simus an passæ nefas, 720
Secreta cum sit culpa, quis testis sciet?
Adeste! Athenæ: fida famulorum manus
Fer opem: nefandi raptor Hippolytus stupri
Instat premitque, mortis intentans metum,
Ferro pudicam terret. en præceps abiit, 725
Ensemque trepida liquit attonitus fuga.
Pignus tenemus scelcris. hanc mæstam prius
Recreate: [m] *crinis tractus, & laceræ comæ,*
Vt sunt remaneant: facinoris tanti notas
Referte in vrbem. Recipe iam sensus hera, 730
Quid te ipsa lacerans omnium aspectum fugis?
Mens impudicam facere, non casus, solet.

c Ne quid tibi gratum faciam.
d Gladium veluti Phædræ contactu pollutum à se casto abijcit. inf. v. 726.
e Vid. Herc. Fu. v. 1322.
f Palus influens in Pontum.
g Non ipse Neptunus, vniuerso mari suo. Herc. Fu. v. 1327.
h Ad vos propero. *atque hoc dicto excedit.*
i Deprehendit iam Hippolytus culpam alumnæ meæ, quam ad patrem, si quando reuersus fuerit, deferet. Excogita itaque ô anime aliquam techinam qua præueniamus eum, atque hæc est—
k—Priùs arguamus eum nouercæ stuprum inferre voluisse. l O Athenienses, *inuocatque quasi in auxilium ciues & famulos nutrix, lena, proditrix.* m Sup. v. 704.

CHORVS.

Precatur Chorus vt herè cedat Hippolyto forma, quæ plerisque fuit exitio. Thesei reditum prospicit.

[a] *Fugit insanæ similis procellæ,*
Ocyor nubes glomerante [b] *Coro,*
Ocyor cursum rapiente flamma, 735

a Hippolytus fugit in syluas non segnior pluuia è nube solutâ erumpente. *à procello.* b Thyest. v. 570.

Stellæ

[c] *Stella cum ventis agitata* [d] *longos*
[e] *Corripit ignes.*
Conferat tecum decus omne priſcum
Fama miratrix [f] *ſenioris æui.*
Pulcrior tanto tua forma lucet,
Clarior quanto micat [h] *orbe pleno,*
Cum ſuos ignes coëunte cornu
Iunxit, & curru properante pernox
Exerit vultus rubicunda Phœbe;
Nec tenent ſtellæ faciem minores:
Qualis eſt primas referens tenebras
Nuncius noctis, [i] *modo lotus vndis*
[k] *Heſperus, pulſis iterum tenebris*
[k] *Lucifer idem.*
Et tu [l] *thyrſigera Liber ab India,*
[m] *Intonſa iuuenis perpetuum coma,*
[n] *Tigres* [o] *pampinea cuſpide territans,*
Ac [q] *mitra cohibens* [q] *cornigerum caput,*
Non vinces [r] *rigidas Hippolyti comas.*

c Theb. v. 431.
d Diffuſos per longum tractum.
e *Concipit ignes.* prius enim dixerat *rapiente.* huiuſmodi a. meteora ventorum impulſu & aëris attritu concipiunt ignem. Theb. 431.
f Priſci, veteris.
g *Ignes plena niteet quantum inter Luna minores; tantum formoſis formoſior omnibus hic eſt.*
h Pleno iam orbe & Soli oppoſita, per totam lucet noctem *cum ſtellis acies obtuſa videtur*
i Exire enim Oceano videtur.

vid. Herc. Fu. v. 25. cuius humore irrigata ſidera paſci magiſque ſplendere credebantur. *k* Idem autem Lucifer & Heſperus. *l* A Baccho thyrſigero deuicta. *m* Idem enim cum ſole. vterque itaque intonſus & iuuenis fingitur propter radios. Oed. 405. *n* Currum Bacchi trahentes. *o* Vitium frondibus inuoluto thyrſo. *p* Herc. Fu. v. 470. *q* An à truculentia ebriorum? An quòd cornua veteribus in vſum poculorum? An quòd boues primus iunxit Bacchus, vnde & Oſyris eſt Ægyptijs? An à robore? qua de cauſa Seleuci faciem in ſtatuis cornigeram fuiſſe ſcribit Appianus in Syriacis, quòd taurum ferocem, ſacrificante Alexandro, vinculis ruptis profugum ſolus cornibus arreptum detinuerit. An κερασφόρος dictus ob galeam capitis arietini formâ (quali Pyrrhum Epirotarum regem vſum fuiſſe refert Plutarchus, nec non Turno *rubræ cornua criſtæ* tribuit Virgilius) inſignem, in honorem patris ſui Iouis Ammonis, cui & ipſe aram & templum ſub arietis ſpecie erexit? An denique à cincinnis ceu crobylis crinium vtrinque in cornuum formam acuminatis atque retortis. cuiuſmodi comis ſpectabiles incedebant ſacerdotes Lydij & Armenij. Neque alia creduntur Moſis fuiſſe cornua; quæ tamen alij de facie eius intelligunt quæ קרן id eſt, radiabat, ſplendorem emittebat radiorum qui cornua referrent à קרם incuruare, vel קרן cornu. *r* Incomptas.

[f] Neque admire-re præ huius vultu tuum ô Theseu, quem vt fama est, Ariadne Baccho prætulit, cui tamen à Theseo in ins. Naxo relicta ab India reuertenti nupsit.
a *Ellipsis.* cũ languescunt. vel lege *Lang. fol. vt lil. pal.*
b Cuius dolori à calore proficiscenti medentur. Thyest. v.944.
c Aliquid de forma demit, minuit.
d *Optima quæque dies miseris mortalibus æui Prima fugit.*
e Meridianos æstus vmbrâ leuantem nemoris.
f Fontium Nymphæ, à πάισδειν fluẽre.
g Vt Hylam, Med. v.649. & Narcissum vmbram suam in fonte conspectã amplexatum.
h Et te dormientẽ rapient Dryades, Fauni, Satyri.

[f] *Nec vultus nimium suspicias tuos:* 755
Omnes per populos fabula distulit,
Phædræ quem Bromio prætulerit soror.
Anceps, forma, bonum mortalibus,
Exigui donum breue temporis,
Vt velox celeri pede labcris! 760
Non sic prata nouo vere decentia
Æstatis calidæ dispoliat vapor,
Sæuit solstitio cum medius dies,
Et noctem breuibus præcipitat retis;
[a] *Languescunt folio lilia pallido,* 765
Et [b] *gratæ* [b] *capiti deficiunt rosæ:*
Vt fulgor teneris qui radiat genis
Momento rapitur, nullaque non dies
[c] *Formosi spolium corporis abstulit.*
Res est forma fugax. quis sapiens bono 770
Confidat fragili? dum licet, vtere:
Tempus sed tacitum subruit, [d] *horaque*
Semper præterita deterior subit.
Quid deserta petis? tutior auijs
Non est forma locis. te [e] *nemore abditum,* 775
Cum Titan medium constituit diem,
Cinget turba licens, [f] *Naiades improbæ,*
[g] *Formosos solitæ claudere fontibus:*
[h] *Et somnis facient insidias tuis*
[i] *Lasciuæ nemorum Deæ* 780
Montigauiue Panes.
[k] *Aut te stellifero despiciens polo*
Sidus, [l] *post veteres Arcadas editum,*

i Variant hic lectiones, alij suppleut hos versus vt sint Asclepiadæi, legunto; *lasciuæ nemorum multivagæ deæ Panas quæ Dryades montiuagos petunt.* Verum nil tanti est, quoties enim reperias Choriambicos, Dimetros, Acatalecticos statis metris Chori interseri? k Aut Luna vacabit tuâ formâ capta vt quondam Endymionis. sup. v.308. l Προσέλληνες dicuntur Arcades, siuè quod idem semper incoluerint solũ, αὐτόχθονες vti Athenienses. *vel* quod Lunæ cursum Endymion Arcas primus inuenerit. vnde & fabulæ locus.

Currus

Currus non poterit flectere candidos.
Et nuper rubuit; nullaque lucidis
Nubes sordidior vultibus obstitit.
At [m] *nos solliciti lumine turbido,*
Tractam Thessalicis carminibus rati,
Tinnitus dedimus, tu fueras labor,
Et tu causa moræ. te dea noctium
Dum spectat, celeres sustinuit vias.
Vexent hanc faciem frigora parcius,
Hæc solem facies rarius appetat,
Lucebit [a] *Pario marmore clarius.*
Quam grata est facies torua viriliter,
Et [b] *pondus veteris triste supercilij!*
Phœbo colla licet splendida compares:
Illum cæsaries [c] *nescia colligi*
Perfundens humeros, ornat & integit:
Te frons hirta decet, te breuior coma
Nulla lege iacens. tu licet asperos
Pugnacesq; Deos viribus arceas,
[d] *Et vasti spacio vincere corporis:*
Æquas Herculeos iam iuuenis toros;
Martis belligeri pectore latior.
[e] *Si dorso libeat cornipedis vehi,*
Frenis Castorea mobilior manu
Spartanum poteris flectere [f] *Cyllarum.*
Amentum digitis tende prioribus,
Et totis iaculum dirige viribus;
Tam longe, dociles spicula figere,
[g] *Non mittent gracilem Cretes arundinem,*
Aut si tela modo spargere Parthico

m Nos ruboris Lunæ causam magicis carminibus imputantes illi laboranti peluium tinnitu succurrere voluimus (sic enim & tubarum clangore Lunæ Eclipsim patienti auxiliari se credebat vulgi superstitio) Tu autem ô Hippolyte causa illi eras ruboris & moræ. vid. sup. v. 420. & Med. 794.
a Purè candido marmore ex insl. Paro Cycladum vnâ.
b Grauitas & maiestas quæ in supercilijs.
c Inornata & incompta.
d Heins. legit *Nec vasti spatio.* vt sit sensus. Tu alter Diomedes in certamen Martis descendere audeas cum spe victoriæ, nam & iuuenis iam æquas, &c. Sed & hunc versum cum duobus antecedentibus reijcit Ios. Scal. *e* Si equitare libeat, superas Castorem qui bonus equis & peritus equûm domitor. *f* Equum Castori à Iunone datum quem à Neptuno acceperat, hunc Pollucis fuisse refert Virg. 3. Georg. sed fratrem pro fratre poni exponit Seruius. *g* Nec Cretes peritissimi sagittarij longiùs emittent sagittam quam tu iaculum.

In cœlum placeat; [h] *nulla sine alite*
Descendent, tepido viscere condita;
Prædam de mediis nubibus afferes.
[a] *Raris forma miris (secula prospice)*
Impunita fuit: te melior deus
Tutum prætereat, formaque nobilis
[b] *Deformis senij limina transeat.*
Quid sinat inausum fœminæ præceps furor?
Nefanda iuueni crimina insonti parat;
[c] *Inscelere quærit crine lacerato fidem:*
Decus omne turbat capitis; humectat genas.
Instruitur omnis arte fœminea dolus.
Sed iste quisnam est, regium vultu decus
Gerens, & alto vertice attollens caput?
Vt ora iuueni paria [d] *Pirithoo gerit,*
Ni languido candore pallerent genæ
Staretque recta squallor incultus coma.
[e] *En ipse Theseus redditus terris adest.*

h Quemadmodum ab Eurytione fixa. 5. Æneid. *Sub nube columba Decidit exanimis vitamque reliquit in astris Aëriis fixamque refert delapsa sagittam.*

a Formosis vt plurimum nocuit sua forma.

b Vetus Lipsij codex habuit *Deformis senij monstret imaginem*, quam lectionem exosculatur Ios. Scal. atque ita exponit hunc locum: ne forte vindicta fastus te perstringat; quoties formæ tuæ in mentem venit, toties repræsenta tibi & deformis senij imaginem ne insolescas. *acutum nimis & longe petitum (quod tanti viri pace dixerim) sed viderit lector.* *c* Vnus Lipsij liber habet, *In scelera*, alter *En secla!* *d* Meritò suspicatur Delrius legendum *Hippolyto*: vt cui hæc conueniunt omnia, Pirithoo nequaquam, qui neque redijt, neque iuuenis, nec si redijsset minùs palleret quam Theseus, vterque ab inferis rediens *e* Agnoscit tandem ipsum esse Theseum.

ACTVS TERTIVS.

THESEVS. NVTRIX.

Reuersus ab inferis Theseus domestici luctus causam à nutrice obuiâ sciscitatur, illa se hoc tantum scire respondet, Phædram necis consilium iniisse.

Tandem profugi noctis æternæ plagam,
Vastoq; manes carcere [f] *vmbrantem polum.*

f Nigrantem, deteriorem, Antarcticum, vid. Herc. Fu. 606. & 1103. Ag. 750.

Vt

Vt vix cupitum sufferunt oculi diem!
g Iam quarta g Eleusis dona Triptolemi secat.
h Paremq; toties Libra composuit diem;
Ambiguus vt me sortis ignotæ labor
Detinuit inter mortis & vitæ mala.
Pars vna vitæ mansit extincto mihi
Sensus malorum. finis Alcides fuit;
a Qui cum reuulsum b Tartaro extraheret canē,
Me quoque supernas pariter ad sedes tulit.
Sed fessa virtus robore antiquo caret,
Trepidantque gressus. heu, labor quantus fuit
c Phlegethonte ab imo petere longinquū æthera,
Pariterq; mortem fugere, & d Alcidem sequi:
e Quis fremitus aures flebilis pepulit meas?
Expromat aliquis: luctus, & lacrymæ, & dolor,
Et limine ipso mista lamentatio;
Hospitia digna prorsus f inferno hospite.
NV. *Tenet obstinatum Phædra consilium necis,*
Fletusque nostros spernit, ac morti imminet.
TH. *Quæ causa leti? reduce cur moritur viro?*
NV. g *Hæc ipsa letum causa maturum attulit.*
T. *Perplexa magnum verba nescio quid tegunt*
Effare aperte quis grauet mentem dolor.
NV. *Haud pandit vlli, mœsta secretum occulit,*
Statuitque secum ferre, quo moritur, malum.
Iam perge quæso, perge: properato est opus.
TH. *Reserate clusos regij postes laris.*

g Vrbs illa Attica (cuius regis filium Triptolemum Ceres agri colendi rationem docuit alijsque tradere iussit) quartò iam messem collegit.
h Et Libra signum æquinoctiale quater æquauit diem nocti. h. e. *quatuor iam annos apud inferos fui.*
a Herc. Fu. vers. 805.
b Profundissimo inferorum loco. διὰ τὸ τιτανοέχθων εἶναι τὸν ἅιδην. proinde Homero dicitur Ἱπποδάμας. & βάθιστον ὑπὸ χθονὸς βέρεθρον.
c Thyest. vers. 73.
d Magnis passibus incedentem quod ex ratiocinatione Pythagoræ liquet de Herculis statura. vide Thyest. vers. 130.
e *Exaudit Phædræ eiulatus.* f Ab inferis veniente. g Ne tibi reuerso detegat factum.

THESEVS.

THESEVS. PHAEDRA.

Primùm simulat Phædra mori se malle quàm vim sibi illatam reuelare Theseo, cui deinde nutrici cruciatum minitanti ostendit gladium quem Hyppolitus abiectum reliquisset.

O Socia thalami, siccine aduentum viri,
Et [h] *expetiti coniugis vultum excipis?*
Quin ense viduas dexterã? atque animum mihi
Restituis? & te quidquid è vita fugat
Expromis? PH. *eheu, per tui sceptrum imperij*
Magnanime Theseu, perq; natorum indolem,
Tuosque reditus, perque [i] *iam cineres meos,*
Permitte mortem. TH. *causa quæ cogit mori?*
PH. [a] *Si causa leti dicitur, fructus perit.*
TH. *Nemo istud alius, me quidẽ excepto, audiet.*
Aures pudicas coniugis solas times?
Effare; fido pectore arcana occulam.
PH. [b] *Alium silere quod voles, primum sile.*
TH. *Leti facultas nulla continget tibi.*
PH. [c] *Mori volenti deesse nunquam mors potest.*
TH. *Quod sit luendum morte delictum, indica.*
PH. *Quod viuo.* TH. *lacrymæ nonne te nostræ mouent?*
PH. [d] *Mors optima est perire dum lacrymant sui.*
TH. *Silere pergit. verbere ac vinclis anus*
Altrixque prodet quidquid hæc fari abnuit.
Vincite ferro, verberum vis extrahat
Secreta mentis, PH. *ipsa iam fabor, mane.*
TH. *Quidnam ora mœsta auertis, & lacrymas genis*
Subito coortas veste prætenta obtegis?
PH. *Te te creator cælitum testem inuoco,*
[e] *Et te coruscum lucis æthereæ iubar,*
Ex cuius ortu nostra dependet domus;

Tentata

[b] Expetendi certè.

[i] Me morti iam destinatam.

[a] Mori se velle fingit ne Hippolytum tanquam dedecoris sui reum apud patrem agat: neue quis sciat.

[b] Quod tacitum esse velis, nemini dixeris.

[c] Theb. vers. 151.

[d] Hoc enim charitatis argumentum: Sicci autem oculi in funere odium arguunt.

[e] Et te ô Phœbe domus nostræ author, matris meæ ex Crete Nymphâ genitor.

*Tentata precibus restiti: * ferro ac minis*
Non cessit animus, vim tamen corpus tulit,
Labem hanc pudoris eluet nostet cruor.
TH. *Quis, ede, nostri decoris euersor fuit?*
PH. *Quę rere minime.* TH. *quis sit, audire expeto.*
PH. *Hic dicet ensis, quem tumultu territus*
Liquit stuprator, ciuium accursum timens.
T. *Quod facinus, heu me, cerno? quod monstrum intuor?*
Regale [a] *paruis asperum signis* [b] *ebur,*
Capulo refulget gentis [d] *Actææ* [c] *decus.*
Sed ipse quonam euasit? PH. hi trepidum fuga
Videre famuli concitum celeri pede.

* Stupratoris.
a Heinsius legi vult *Patrijs* ad *Actææ* nimirum referens: sed & vulgatam lectionem astruet sequens expositio de cicadis.
b Manubrium ensis ex ebore cælato. cui insculpta—
c— Aurea cicada. quo insigni ac symbolo se αὐτόχθονας esse volebant Athenienses ostendere, vertice vel fronte aureas cicadas gestantes. *d* Herc.Fu.vers. 1165.

THESEVS.

Agnito ense deceptus pater & iratus filio immerito exitium imprecatur.

PRo sancta pietas! pro gubernator poli,
Et [e] *qui secundum in fluctibus regnum tenes,*
Vnde ista venit generis infandi lues?
[f] *Hunc Graia tellus aluit, an* [g] *Taurus Scythes,*
Colchusue [h] *Phasis? redit ad* [i] *auctores genus;*
[i] *Stirpemque primam degener sanguis refert.*
Est prorsus iste [k] *gentis armigeræ furor,*
Odisse [l] *Veneris fœdera, & castum diu*
Vulgare populis corpus. o tetrum genus,
[m] *Nullaque victum lege melioris soli:*
Feræ quoque ipsæ [n] *Veneris euitant* [n] *nefas,*
Generisque leges [o] *inscius seruat pudor.*

e Herc.Fu.v.598.
f Græcam ne educationem sapiunt isti mores an Barbaram?
g Sup.vers.167.
h Max. Colchorum fluuius.
i *Hoc imputat matri Antiopæ seu Hippolytæ.*
k Amazonum: sup.574.
l Connubia.
m *Metaph.* quod in melius solum translatum non miteſcit, feritatem non amittit. *n* Illicitam venerem, incestum matrum coïtum. *o* In feris etiam vel barbaris.

Vbi

Vbi vultus ille, & ficta p *maiestas viri,*
Atque habitus horrēs, prisca & antiqua appetēs,
Morumque senium triste, & aspectu graue?
O vita fallax, abditos sensus geris,
Animisque pulchram turpibus faciem induis,
Pudor impudentem celat, audacem quies,
Pietas nefandum, vera fallaces probant,
Simulantque molles dura. syluarum incola
Ille efferatus, castus, intactus, rudis,
[a] *Mihi te reseruas? a meo primum toro*
Et scelere tanto placuit [b] *ordiri virum?*
Iam iam superno numini grates ago,
Quod [c] *icta nostra cecidit Antiope manu:*
Quod non ad antra Stygia descendens, [d] *tibi*
Matrem reliqui, profugus ignotas procul
Peruurre gentes: [e] *te licet terra vltimo*
Summota mundo dirimat Oceani plagis,
Orbemq; nostris pedibus obuersum colas:
Licet in recessu penitus extremo abditus
Horrifera [f] *celsi regna transieris poli;*
[g] *Hyemesq; supra positus & canas niues,*
Gelidi frementes liqueris Boreæ minas
Post te furentes, scelcribus pœnas dabis.
Profugum per omnes pertinax latebras premam:
Longinqua, clausa, abstrusa, diuersa, inuia
Emetiemur; nullus obstabit locus.
Huc vota mittam, tela quo mitti haud queunt.
Scis [h] *vnde redeam?* [i] *genitor æquoreus dedit*
Vt vota [k] *prono trina concipiam deo,*
Et [l] *inuocata munus hoc sanxit Styge.*
En perage donum [m] *triste regnator freti;*
Non cernat vltra lucidum Hippolytus diem,
Adeatq; manes iuuenis irato patre.
Fer [m] *abominandam nunc opem nato parens.*

p Grauitas, tristitia.

q O quàm fronti nulla fides! omnes simulant ac dissimulant, alij videri volunt quàm sunt.

a *Emphaticè.* an in patris tui solius dedecus?

b Virilitatis tuæ primum specimen edere?

c Sup. vers. 225.

d Ne & propriam matrem violasses.

e Fugias licet ad nobis oppositos Antipodas.

f Arctici, *qui nobis semper sublimis.*

g Vlteriùs quàm vnde ad nos veniunt hyemes.

h Ab inferno scilicet, quò descensu ac reditu erit faciliùs te persequi, *vel* vt inf. vers. 949.

i Neptunus auus dedit mihi optionem 3. votorum infr 950. k Fauente, exaudiente. l Herc. Fu. v. 711. m Cùm pater filij necem exoptet.

Nunquam

Nunquam [a] *ſupremum numinis munus tui*
Conſumeremus, magna ni premerent mala.
Inter profunda Tartara, & Ditem horridum,
Et imminentes regis inferni minas,
Voto peperci. [b] *redde nunc pactam fidem*
Genitor, moraris? cur adhuc vndæ ſilent?
Nunc atra ventis nubila impellentibus
Subtexe [c] *noctem; ſidera & cælum eripe.*
Effunde pontum. [d] *vulgus æquoreum cie,*
Fluctuſq́, ab ipſo tumidus Oceano [e] *voca.*

[a] Ex tribus enim optatis hoc erat vltimum quod de Hippolyti interitu optauit. primum quidem fecerat in latrones dum Athenas proficiſceretur à Troezene vbi natus eſt: ſecundum vt è Labyrintho redire poſſet. [b] Non conſumpſi votum hoc tertium. [c] Tenebras, caliginem. [d] Monſtra marina. [e] In terram. inf. v. 1030.

CHORVS.

Queritur Chorus cum cæli ceterarumque rerum curſus certo regantur conſilio, non tamen res humanas iuſtè ac rectè cedere, cum bonis malè ſit, malis benè.

O Magna parens natura deum,
Tuque igniferi rector Olympi,
Qui ſparſa cito ſidera mundo
Curſuſque vagos rapis aſtrorum,
[f] *Celerique polos cardine verſas;*
Cur tibi tanta eſt cura perennes
Agitare vias ætheris alti?
Vt [g] *nunc canæ frigora brumæ*
Nudent ſiluas; [h] *nunc arbuſtis*
Redeant vmbræ; [i] *nunc æſtiui*
Colla Leonis Cererem magno
Feruore coquant; [k] *vireſq́, ſuas*
Temperet annus? ſed cur idem
Qui tanta regis, ſub quo vaſti
Pondera mundi librata ſuos
Ducunt orbes; hominum nimium
[a] *Securus ades, non ſolicitus*

[f] Mouentur enim poli cum vniuerſo, vtcumque Mathematicis dicantur immoti. [g] Hyeme, ſpolientur folijs ſyluæ. [h] Vere, redeant arboribus comæ vmbroſæ. [i] Æſtate, Sol in Leone fruges torreat. [k] Autumnus calorem frigore temperans fructus maturet. [a] Non curans, negligens.

Prodeſſe

Prodesse bonis, nocuisse malis?
[b] *Res humanas ordine nullo*
Fortuna regit, spargitque manu
Munera cæcâ, peiora fouens.
[c] *Vincit sanctos dira libido.*
Fraus sublimi regnat in aula.
Tradere turpi [d] *fasces populus*
Gaudet; [e] *eosdem colit atque odit.*
[f] *Tristis virtus peruersa tulit*
Præmia recti. castos sequitur
Mala paupertas: vitioque potens
Regnat adulter.
O vane pudor, falsumque decus: [g]
Sed quid citata nuncius portat gradu?
Restatque mœstus lugubrem vultum gerens?

b Vitam regit Fortuna non Sapientia. *ex Epicuri Schola.*
c Violenti & libidinosi opprimunt innocentes & castos.
d Honores, honorum insignia. à Romanis tractum, quorum magistratibus præferebantur à lictoribus secures fascibus virgarum insertæ; consulibus 12. Dictatori 24. Prætori. 6. &c.

e Fluctuans, mobilis, inconstans populus. f Boni pœnas ferunt, iniquam virtuti suæ mercedem. g Aposiopesis ex interuentu nuncij.

ACTVS QVARTVS.

NVNCIVS. THESEVS.

Narrat Theseo nuncius vt perierit Hippolytus discerptus ab equis suis quos terruerat taurus marinus à Neptuno ex Thesei voto immissus.

[h] *Sors acerba & dura famulatus grauis,*
Cur me ad nefandos nuncium casus vocas?
TH. *Ne metue clades fortiter fari asperas;*
[i] *Non imparatum pectus ærumnis gero.*
NVN. *Vocem dolori lingua luctifico negat.*
T. *Proloquere, quæ sors aggrauet quassam domū.*
NVN. *Hippolytus (heu me) flebili leto occubat.*
TH. [k] *Gnatum parens obisse iam pridem scio;*
Nunc raptor obiit: mortis effare ordinem.
NVN. *Vt profugus vrbem liquit infesto gradu,*
Celerem citatis passibus cursum explicans,

h Seruitutis, quæ adigis seruos ad tristia non raro ministeria.
i Assuetum ærumnis & præparatum: vt qui *Omnia præcepi atque animo mecum ante peregi.*
k Iamdudum perijt mihi filius vbi primùm officij & pietatis immemor vxori patris stuprum inferre conatus est. Illo n. die nocens moritur quo peccat: iam tandem raptorem perijsse audio.

Celsos

Celsos sonipedes ocyus subigit iugo,
Et ora frenis domita substrictis ligat.
Tum [a] *multa secum effatus, & patrium solum*
Abominatus, sæpe genitorem ciet;
Acerque habenis lora permissis quatit,
Cum subito vastum tumuit ex alto mare,
Creuitque in astra: nullus inspirat salo
Ventus, quieti nulla pars cæli strepit,
Placidumque pelagus propria tempestas agit.
Non tantus auster Sicula disturbat freta,
Nec tam furenti pontus exurgit sinu
Regnante [b] *Coro, saxa cum fluctu tremunt*
Et cana summum spuma [c] *Leucatem ferit.*
Consurgit ingens pontus in vastum aggerem,
Tumidumque monstro pelagus in terram ruit.
[d] *Nec ista ratibus tanta construitur lues;*
Terris minatur. fluctus haud cursu leui
Prouoluitur; [e] *nescio quid onerato sinu*
Grauis vnda portat, quæ nouum tellus caput
Ostendit astris. Cyclas exoritur noua.
[f] *Latuere nube, numen Epidauri Dei,*
Et scelere petræ nobiles Scironides,
Et quæ duobus terra comprimitur fretis.
Hæc dum stupentes querimur, en totum mare
Immugit; omnes vndique scopuli adstrepunt:
[a] *Summum cacumen rorat expulso salo*
Spumat vomitque vicibus alternis aquas:

a Apud Euripidem enim vnde totus hic desumptus est actus, ait, Ζεῦ μητέρ' εἶλον, εἰ κακὸς πέφυκ' ἐγὼ. Αἴδοιτο δ' ἡμᾶς ὡς ἀτιμάζει, πατὴρ, &c.

b Thyest. v. 576.

c Promontorium Acarnaniæ. *Leucatæ nimbosa cacumina montis.*

d Nec tamen nauigantibus exitium ab hoc monstro paratur, sed terris.

e Non sine stupore expectabamus si qua noua insula è mari exurgens augeret numerum Cycladum.

f Lips. legit *Latuëre rupes numen.* Ios. scal. legendum vult, *nomen*; vt sit Hellenismus pro nomine πέτραι τ' οὔνομα Ἐπιδαύριοι. Heinsius *Latuere rupes nomine Epidauri Dei*; habet certè Euripides, ὡς ἀφηρέθη Σκειρωνίδαι θ' ἑκτὰς ὄμμα, τέμενος ἰσθμοῦ. Ἔκρυπτε δ' ἰσθμὸν καὶ πέτρας Ασκληπιός. *sensus erit itaque* ingens ille fluctus è conspectu nostro sustulit rupes Epidauri celebris templo Æsculapij, & saxa Scironia latrocinijs & supplicio Scironis (Herc. fu. 226.) famosa, ipsumque Isthmon inter Ægæum & Ionium. *a Heinsius legit* Summ. cac. ror. exp. salo Spumas, vomitque vicibus alternis aquas. *Sed quid si transponatur cum versu sequente est enim* —

Qualis per alta vehitur Oceani freta,
Fluctus resundens orbe [b] *Physeter capax.*
Inhorruit concussus vndarum globus,
Soluitque sese, & [c] *litori inuexit malum*
Maius timore. pontus in terras ruit,
Suumque monstrum sequitur. os quassat tremor.
TH *Quis habitus ille corporis vasti fuit?*
NVN. *Cærulea taurus colla sublimis gerens,*
Erexit altam fronte viridanti iubam:
Stant bispidæ aures: cornibus varius color:
Et quem feri [d] *dominator habuisset gregis,*
Et quem [e] *sub vndis natus: hinc flammã vomit;*
Oculi hinc relucent: cærula insignis nota
Opima ceruix arduos tollit toros:
Nareſque biulcis haustibus patulæ fremunt:
Musco tenaci pectus ac palear viret;
Longum rubenti spargitur [f] *succo latus.*
Tum pone tergus, [g] *vltima in monstrum coit*
[g] *Facies,* & *ingens bellua immensam trahit*
Squammosa partem. talis extremo mari
[h] *Pistris citatas sorbet aut reddit rates.*
[i] *Tremuere terræ: fugit attonitum pecus*
Passim per agros; nec suos pastor sequi
Meminit iuuencos: omnis è saltu fera
Discessit; omnis frigido exanguis metu
Venator horret. solus immunis metu
Hippolytus arctis continet frenis equos,
Pauidosque notæ vocis hortatu ciet.
Est alta ad Argos collibus ruptis via,
[a] *Vicina tangens spacia suppositi maris:*
Heic se [b] *illa moles acuit, atque iras parat.*
Vt cepit animos, seque prætentans satis
Prolusit ira; præpeti cursu euolat,

[b] ---φυσητὴρ piscis è balænarum genere, qui è fistulis quibusdam in vertice fluctus efflat (vnde & nomen illi inditum à φυσάω) qui in formam columnæ sublati ac deinde rarefacti nubis speciem præ se ferunt; *atque hoc astruit vulgatam lectionem* τὲ Nube *sup. v.* 1019.

[c] Venilia monstrum in terram eiecit.

[d] Taurus.

[e] Vitulus marinus.

[f] Legitur & *Fuco.*

[g] Vltima forma id est posterior pars desinit in piscem, sic Virg. de Scylla, *pectore virgo Pube tenus postrema immani corpore pistrix,* & de Tritone *Frons hominem præfert, in pistrin desinit alvus.* nam & Pistris & Pistrix dicitur.

[h] Monstrum marinum tantæ magnitudinis vt absorbeat naues. Plin. 26.

[i] Vide Virbium hæc de se narrantem. 15. *Metamorph. Ouid.* *a* Prope litus. *b* Monstrum marinum.

Summam

Summam citato vix gradu tangens humum,
[c] Toruusque currus ante trepidantes stetit.
Contra feroci [d] gnatus insurgens minax
Vultu, nec ora mutat, & magnum intonat;
Haud frangit animum vanus hic terror meum;
[e] Nam mihi paternus vincere est tauros labor,
Inobsequentes protinus frenis equi
Rapuere currum: iamq; deerrantes via,
Quacumque pauidos rapidus euexit furor,
Hac ire pergunt, seque per scopulos agunt.
At ille, qualis turbido rector mari
Ratem retentat, ne det obliquum latus,
Et arte fluctus fallit; haud aliter citos
Currus gubernat. ora nunc pressis trahit
Constricta frenis, terga nunc torto frequens
Verbere coercet, sequitur [g] assiduus comes
Nunc æqua carpens spatia, nunc contra obuius
Oberrat, omni parte terrorem mouens.
Non licuit vltra fugere, nam toruo obuius
Incurrit ore corniger ponti horridus.
Tum vero pauida [h] sonipedes mente exciti
Imperia [h] soluunt, seque luctantur iugo
Eripere, rectique in pedes iactant onus.
[a] Præceps in ora gnatus, implicuit cadens
[b] Laqueo tenaci corpus: & quanto magis
Pugnat; sequaces hoc magis nodos ligat.
Sensere pecudes facinus, & [c] curru leui,
Dominante nullo, qua timor iussit, ruunt.
Talis per auras non suum agnoscens onus,
[d] Solique falso creditum indignans diem,
Phaëthonta currus [e] deuio excussit polo.
Late [f] cruentat arua, & illisum caput
Scopulis resultat: auferunt dumi comas:
Et ora durus pulchra [g] populatur lapis:
Peritque multo vulnere infelix decor.
Moribunda celeres membra peruoluunt rotæ.

c Lege *torua* præcessit enim moles. vel *Taurus.*
d Tuus o Theseù.
e Hereditario iure mihi debetur hic labor, nam & pater taurum Marathonium superauit, Minotaurum interfecit.
f Equos.
g Taurus marinus.
h Hinc ἱππόλυτος dictus qui prius *Demophon.* sed à Diana, ceu Æsculapio vitæ redditus, *Virbius.*
a Al. *præceps in lora.*
b Loris equorum.
c *Sed leue pondus erat nec quod cognoscere possent Solis equi solitâque iugum grauitate carebat.*
d Phaëtonti Solis currum occupanti.
e Quo ipse Phaëton deuius errauit.
f Hippolytus.
g Lacerat, diripit.

Tandemque raptum [h] *truncus ambusta sude* 1095
Medium per inguen stipite erecto tenet;
Paulumque domino currus affixo stetit.
Hæsere bijuges vulnere, & pariter moram
Dominumq; rumpunt. inde semianimem secant
Virgulta: acutis asperi vepres rubis, 1100
Omnisque truncus corporis partem tulit.
Errat per agros funebris, [i] *famuli, manus,*
Per illa, qua distractus Hippolytus, loca
Longum cruenta tramitem signat nota:
Mœstæque domini membra vestigant canes. 1105
Necdum dolentum sedulus potuit labor
Explere corpus. hoccine est formæ decus?
Qui modo paterni clarus imperij comes
Et certus hæres, siderum fulsit modo?
[a] *Passim ad supremos ille colligitur rogos,* 1110
Et funeri confertur. TH. *ô nimium potens,*
[b] *Quanto parentes sanguinis vinclo tenes*
Natura! quam te colimus inuiti quoque!
Occidere volui noxium; amissum fleo.
N. [c] *Haud quisquam honeste flere, quod voluit,* 1115
potest.
TH. *Equidē malorū maximū hūc cumulū reor,*
[d] *Si abominanda casus optata efficit.*
N. *Et si odia seruas, cur madent fletu genæ?*
TH. [e] *Quod interemi, non quod amisi, fleo.*

[h] Corpus palo vel stipite hærens paulùm morabatur equos; disrupto mox corpore cursum peragunt equi.

[i] *Appositoriè*, multitudo famulorum.

[a] Sparsim, vndecunque collig.

[b] Cedit ira naturæ legibus, nec ipse Theseus a lacrymis se continet.

[c] Non satis honestè flere licet, quod ipse voluisti.

[d] Si quod accidens fecerit pœnitere eius rei quam quis prius optârit.

[e] Quod ego pater causa fuerim necis filio, non quod ille perierit.

CHORVS.

Sublimis fortunæ instabilitatem & pericula, humilis securitatem canit, Hippolyti mortem deflet.

Quanti casus humana [f] *rotant!* 1120
Minus in paruis Fortuna furit,
Leuiusque ferit leuiora Deus,
Seruat placidos obscura quies,

Præbet

[f] Alludit ad Fortunæ, quæ vulgo fingitur, rotam.

Præbet somnos casa securos.
g Admota ætherijs culmina sedibus
Duros excipiunt Notos,
Insani Boreæ minas,
Imbriferumque Corum,
h Humida vallis raros patitur
Fulminis ictus : i tremuit telo
Iouis altisoni Caucasus ingens,
Phrygiumque nemus matris Cybeles.
Metuens cœlo Iupiter alto
Vicina petit. non capit vnquam
Magnos motus humilis tecti
Plebeia domus : volat ambiguis
Mobilis alis a hora. nec vlli
Præstat velox Fortuna fidem.
b Qui clara videt sidera mundi,
Nitidumque diem morte relicta,
Luget mœstos tristis reditus ;
Ipsoque magis flebile Auerno
Sedis patriæ videt hospitium.
c Pallas Actææ veneranda genti,
Quod d tuus cœlum superosque Theseus
Spectat, & fugit Stygias paludes,
e Casta nil debes f patruo rapaci :
g Constat inferno numerus f tyranno.
Quæ vox ab altis flebilis tectis sonat ?
Strictoque vecors Phædra quid ferro parat ?

g Altarum ædium fastigia.
h In vallibus enim colliguntur aquæ.
i Ipsa enim altitudo attonat summa : Caucasum, Acroceraunia, Idam, iniectum Pelion Ossæ, Gigantes.
a Al. *Hera*. i. Fortuna de qua hoc loco, de hora nihil. *Vosne velit, an me regnare hera, quidue ferat sors.*
b Theseo ab inferis reuerso luctuosus contigit reditus, & nescio an inferna sede flebilius patriæ hospitium.
c Vide sup. v. 108. & Here. Fu. 912.
d Athenarum rex, quæ sub tuo præsidio.

e O Pallas ven. &c. supra v. 108. & Herc. Fu. 912. eo Thesei inde reuerti cessit illi Hippolytus.
f Plutoni. g Le-

ACTVS QVINTVS.

THESEVS. PHAEDRA. CHORVS.

Phædra Hippolyti innocentiam, suas calumnias reuelat: ipsaque sua se manu occidit, pater non sine luctu filio iusta persoluit, nouercæ negat.

Quis te dolore percitam instigat furor?
Quid ensis iste? quidue vociferatio?
Planctusq; supra [h] *corpus inuisum volunt?*
PH. *Me me profundi sæue dominator freti*
Inuade, & in me [i] *monstra cœrulei maris*
Emitte. quidquid intimo Tethys sinu
Extrema gestat, quidquid Oceanus vagis
Complexus vndis vltimo fluctu tegit.
O dire Theseu semper, & nunquam tuis
Tuto reuerse! [k] gnatus & genitor nece
Reditus tuos luêre: peruertis domum,
[a] *Amore semper coniugem aut* [b] *odio nocens.*
Hippolyte, [c] *tales intuor vultus tuos?*
Talesque [d] *feci? membra quis sæuus* [e] *Sinis,*
Aut quis [f] *Procrustes sparsit? aut quis* [g] *Cres-*
sius
[h] *Dædalea vasto claustra mugitu replens,*
[g] *Taurus biformis, ore cornigero ferox*
Diuulsit? heu me! quo tuus fugit decor,
Oculique, [i] *nostrum sidus! exanimus iaces?*
Ades parumper, verbaque exaudi mea.
[k] *Nil turpe loquimur; hac manu pœnas tibi*
Soluam, & nefando pectori ferrum inseram,

[h] Artus passim collectos Hippolyti, quem modo oderas. *Vel* mihi inuisi.
[i] Quæ modò in Hippolytum misisti iamque iustius in me.
[k] Filius nunc: pater Ægeus olim qui ex editissima turre nauis tuæ vela nigra prospiciens ac te perijsse inde conijciens, quia in mandatis dederat vt victor aut incolumis albis redires velis, se in mare deiecit.
[a] Mei, criminationi meæ nimis credule.
[b] Antiopes. sup. v. 225.
[c] Laceros, fœdatos.
[d] Falso infimulando te. [e] Latro Corinthius, qui pinubus intortis alligatos homines discerpebat. vide quæ ad vers. 226. Herc. Fu. & inf. v. 1218. [f] Thyest. 1047. [g] Minotaurus. sup. v. 646. qui humanâ carne vescebatur. [h] Labyrinthum à Dædalo factum. *ibidem.* [i] Quos instar gemini sideris suspiciebam. [k] Vt nuper.

Animaq;

Animaque Phædram pariter ac scelere exuam;
Et te per vndas, perque Tartareos lacus,
Per Styga, per [l] *amnes igneos amens sequar.*
Placemus vmbras: [m] *capitis exuuias cape,*
Laceræque frontis accipe abscissam comam.
Non licuit animos iungere, at certe licet
Iunxisse fata. [n] *morere, si casta es, viro;*
Si incesta, amori. coniugis thalamos petam
Tanto impiatos facinore? hoc deerat nefas,
[o] *Vt vindicato sancta fruereris toro?*
O mors amoris vna sedamen mali,
O mors pudoris maximum læsi decus,
Confugimus ad te, pande placatos sinus.
Audite Athenæ, tuque funesta pater
[p] *Peior nouerca; falsa memorauī: & nefas,*
[q] *Quod ipsa demens pectore insano hauseram,*
Mentita finxi: falsa punisti pater;
Iuueniscue castus crimine [a] *incestæ iacet,*
Pudicus, insons. [b] *recipe iam mores tuos,*
Mucrone pectus impium [c] *iusto patet,*
Cruorque sancto soluet [d] *inferias viro.*
[e] *Quid facere rapto debeas nato parens*
Disce ex nouerca: condere Acherontis plagis.
TH. *Pallidi fauces* [f] *Auerni, vosq;* [g] *Tænarei specus,*
Vnda [h] *miseris grata Lethes, vosque* [i] *torpentes lacus,*
Impium capite, atque mersum premite perpetuis malis.

l Phlegetonta. Thyest.73.
m Crines.moris. enim fuit in funeribus amicorum testari luctū necnon funera honorare defunctorumque faciem tegere comâ abscissâ & auulsâ.in squallorem sc. spoliatâ naturâ superfluo hoc ornatu.
n Si non stupratæ ficti criminis reum Hippolytum egisti, morere, vt viro satisfacias; si non casta sed incesta fuisti, morere, vt sequaris amatorem.
o Vt illæsa fruereris Theseo iniquæ tuæ criminationis vindice; *sed & hunc locum Delrius suspicatur.*
p Nimis facilis & credule querelæ nouercali.

q Quod ipsa conceperam. *a* Mei incestæ. *b* Recipe ô Hippolyte iustam castitatis tuæ famam. *c* Mei meritæ. *d* Vid. Theb.172. *e* Mori disce ex me. *quo dicto, gladio incumbit.* *f* Stagni Campani prope Cumas, dicti quasi ἄόρνου, quod propter tetrum odorem nulla auis supervolitare possit. propter quam graueolentiam & hîc descensus ad inferos esse credebatur. *g* Herc. Fu. v.586. *h* Quæ ærumnarum obliuionis artem docet. Herc. Fu. 679. *i* Cocytus.Herc. Fu. 685. & Styx *ibid.* v. 712.

k Iustiùs in me quàm nuper in Hippolytum.
l Oceani & Tethyos filius phocarum pastor & custos.
m Modo lætantem.
n Exaudiendo vota.
o Nam filius absens patris votis, in solo sali monstro, auriga proprijs equis perijt.
p Separatum, solum.
q Propter temeritatem meam pater deiecit se in mare. sup. v. 1160. ad inferos descendi comes Pirithoi adulteri, iamque terram pollui nefariâ filij innocentis cæde.
r Filij & vxoris
s filio & coniuge priuatus.
t Herc. fu. 805. & sup. 840.
u Funestæ & miseræ.
x Tristior enim mihi supersest vita quàm mors & inferi.
y Hæc ad se.

k *Nunc adeste sæua ponti monstra, nunc vastum mare,*
Vltimo quodcunque l *Proteus æquorum abscondit sinu,*
Meque m *ouantem scelere tanto rapite in altos gurgites:*
Tuq; semper, genitor, n *iræ facilis assensor meæ,*
Morte dignũ facinus ausus, qui o *nona natũ nece*
p *Segregem sparsi per agros: quique dũ falsum nefas*
Exequor vindex, sceleſtus incidi in verũ nefas.
q *Sidera &* q *manes, &* q *vndas scelere compleui meo.*
Amplius sors nulla restat; regna me norũt p *tria.*
In hoc redimus? patuit ad cœlum via,
r *Bina vt viderem funera, & geminam necem?*
s *Cœlebs &* s *orbus, funebres vna face*
Vt concremarem prolis ac thalami rogos?
t *Donator* u *atræ lucis, Alcide,* x *tuum*
Diti remitte munus, ereptos mihi
Restitue manes. impius frustra inuoco
Mortem relictam y *crudus, & leti artifex,*
z *Exitia machinatus insolita, effera,*
Nunc tibimet ipse iusta supplicia irroga.
a *Pinus coacto vertice attingens humum*
Cœlo remissum findat in geminas trabes,
Mittatque præceps saxa per b *Scironia.*
c *Grauiora vidi, quæ pati clusos iubet*
d *Phlegethon, nocentes igneo cingens vado.*
Quæ pœna maneat memet & sedes, scio.
Vmbræ nocentes cedite; ceruicibus
His his repositum degrauet fessas manus

z Quæ filio iniustè machinatus es. *vel,* quæ tyrannis latronibusque inflixisti vt in sequentibus & vide quæ ad v. 226. Herc. Fu. a Sup. v. 1164. b Sup. v. 1020. c Et tamen his grauiora apud inferos vidi supplicia quæ merui & quæ me manent. d Thyest. 73.

Saxum,

Saxum, [e] *ſenis perennis Æolij labor:*
Me ludat [f] *amnis ora vicina alluens.*
Vultur relicto tranſuolet [g] *Tityo ferus,*
Meumque pœnæ ſemper accreſcat iecur.
Et tu [h] *mei requieſce Pirithoi pater:*
[i] *Hæc incitatis membra turbinibus ferat*
Nunquam reſiſtens orbe reuoluto rota.
Debiſce tellus; recipe me dirum [k] *chaos,*
Recipe: ad vmbras [l] *hæc iuſtior nobis via eſt.*
Gnatum ſequor: ne metue, qui manes regis;
[m] *Caſti venimus. recipe me æterna domo*
[n] *Non exiturum. non mouent Diuos preces.*
At ſi rogarem [o] *ſcelera, quam proni forent:*
CHO. *Theſeu, querelis tempus æternum manet.*
Nunc [p] *iuſta gnato ſolue, & abſconde ocyus*
Diſperſa fœde membra laniatu effero.
TH. *Huc huc reliquias vebite cari corporis,*
[q] *Ponduſque, & artus temere congeſtos date.*
Hippolytus hic eſt? facinus agnoſco meum.
Ego te peremi. neu nocens tantum ſemel
Soluſue fierem, facinus auſurus parens;
[a] *Patrem aduocaui. munere en patrio fruor.*
O triſte [b] *fractis orbitas annis malum,*
Complectere artus, quodque de gnato [c] *eſt ſuper*
Miſerande mœſto pectore incumbens foue.
Diſiecta genitor membra laceri corporis
In ordinem diſpone, & errantes loco
Reſtitue partes. fortis heic dextræ locus;
Heic læua frenis docta moderandis manus
Ponenda. læui lateris agnoſco notas.

e Siſyphi fil. Æoli. hic Atticam latrocinijs infeſtans à Theſeo interfectus, apud inferos hâc pœna damnatur vt ſaxum ingens ad ſummi montis verticem voluat quod repente dilabitur. *Aut petis aut vrges redituru Siſyphe ſaxum.*

f Eridan. infern. in quo Tantalus Herc. Fu. 751.

g Qui cum Latonæ ſtuprum inferre conaretur Apollinis telis confixus ad inferos demiſſus eſt. vbi humi per nouem iugera exporrectus iecur immortale, vt pote cum Luna ad pœnas renaſcens vulturi depaſcendum præbet.

h *Emphaſin habet*, mihi chari Pirithoi pater, i. Ixion.

i Vt Ixionis. vid. Herc. Fu. 749.

k Herc. Fu. 609. & Thyeſt. 820. *l* Quàm quæ Hippolyto. *m* Non vt olim rapturi Proſerpinam cum Pirithoo. *n* Vt nuper cum Hercule. *o* Quod feci in tertio voto contra filium. ſup. 94. quàm faciles exaudirent? *p* Exequias debitas. *q* Neque enim formam habent. *a* Auum Neptunum, *vel* patrem Ægeum qui hoc a Neptuno impetrauit. *b* Ætate & ærumnis. *c* Supereſt, reſtat. *Anaſtrophe.*

Quam

d Multi enim artus, multæ corporis particulæ absunt, quæ si posthàc inuentæ fuerint, cum lacrymis mihi componendæ sunt, *sic infra.* v. 1269. *sæpe efferendus.*

e Componit. Et hoc verè est mortuum componere.

f Membrum.

g Deest enim pars quæ proprium locum suppleat.

h Etiam nouercæ.

i Nouercæ amor; ira mea!

k Tam fœdè lacer, tàm crudeliter laniatus?

d *Quã magna lacrymis pars adhuc nostris abest:*
Durate trepidæ lugubri officio manus,
Fletusque largos sistite arentes genæ,
Dum membra gnato genitor annumerat suo,
Corpusque e *fingit.* f *hoc quidem est forma carens,* 1260
Et turpe multo vulnere ambesum vndique;
Quæ pars tui sit dubito, sed pars est tui.
Heic heic repone; g *non suo, at vacuo loco.*
Hæc illa facies igne siderco nitens,
h *Inimica flectens lumina? huc cecidit decor?* 1265
O dira fata numinum! O sæuus i *furor!*
k *Sic ad parentem gnatus ex voto redit?*
l *En hæc suprema dona genitoris cape,*
Sæpe efferendus. interim m *hæc ignes ferant,*
Patefacite acerba cæde funestam domum, 1270
n *Mopsopia claris tota lamentis sonet.*
Vos apparate regij flammam rogi:
At vos per agros corporis partes vagas
Anquirite. o *istam terra defossam premat,*
p *Grauisque tellus impio capiti incubet.* 1275

l Hæc funeri tuo soluta exequiarum iusta, *Ceu potius,* En quali dono compleuit mihi votum supremum, id est, tertium Neptunus, vt sæpè sit efferendus? sup. v. 1256. m Hæc crementur, comburantur. *pro more sepeliendi apud veteres,* Thyest. 745. n Athenienſi. sup. v. 120. o Phædram. p Cui malè volebant, terram grauem & tumulum oneroſum precabantur veteres, quò anima, quam ſepulchro vnà cum corpore condi credebant, depreſſa ad beatorum ſedes tardè aut ægrè deuolaret, atque ægrè vltrò citroque ad ſepulchra commearet in ſolennibus funereis: vt contrà, cui benè volebant *tenuem & sine pondere terram precabantur leuem cespitem* aut cippum *vt molliter ossa cubarent.*

OEDI-

OEDIPVS.

PERSONÆ.

OEDIPVS. IOCASTA.
CHORVS. CREON.
TIRESIAS. MANTO.
SENEX. PHORBAS.
NVNCIVS.

ARGVMENTVM.

Graſſante Thebis dira peſtilitate mittitur Delphos Creon conſulturus Apollinem. refert expiandam Laij necem interfectoris exilio. qui cùm ignoraretur, Tireſias fruſtra extiſpicia aggreſſus per Necromantiam Laij vmbrâ euocatâ intelligit ipſum eſſe regem Oedipum. Negat primum ille, ſed poſtea diſquirens, inuenit ſe filium eſſe Laij quem interfecerat & Iocaſtæ quam in vxorem duxerat. Effoſſis itaque præ pudore atque irâ oculis in exilium abit. & Iocaſta ſe gladio confodit.

ACTVS PRIMVS.

OEDIPVS. IOCASTA.

Oedipus de peſtilentiæ ſæuitia conqueritur.

[a] IAm nocte pulſa [b] dubius effulſit dies,
Et nube mœſtum ſquallida exoritur iubar,
Lumenque flamma triſte luctifera gerens.

a Lipſ. e vet. codice legit, *Iam nocte Titan dubius expulſâ redit*, ad cauendam inamœnam repetitionem τῆς *Dies* in quinto verſu. b Vel diluculum. vel *dubius* id eſt nubilus, qui non exhalet vapores, non attenuet nec expurget corruptum aëra. huc enim coaceruantur, *Mœſtum, ſquallida, triſte, luctifera flamma.*

Iam

Iam cernet auida peſte [c] *ſolatas domos,*
[d] *Stragemque quam nox fecit oſtendet dies.*
Quiſquamne regno gaudet? o fallax bonum;
Quantum malorum fronte quam blanda tegis!
[e] *Vt alta ventos ſemper excipiunt iuga;*
Rupemque ſaxis vaſta dirimentem freta,
Quamuis quieti verberant fluctus maris:
Imperia ſic excelſa fortunæ obiacent.
Quam bene [a] *parentis ſceptra Polybi fugeram,*
Curis ſolutus exul, intrepidus, vagans!
Cœlum Deoſque teſtor, [b] *in regnum incidi.*
Infanda timeo; ne mea genitor manu
Perimatur: hoc me [c] *Delphicæ* [c] *laurus monent,*
Aliudque nobis indicant maius ſcelus.
[d] *Eſt maius aliud patre mactato nefas?*
Pro miſera pietas! eloqui fatum pudet.
[e] *Thalamos parentis Phœbus, & diros toros*
Gnato minatur, impia inceſtos [f] *face.*
Hic me paternis expulit regnis timor.
[g] *Non ego penates profugus exceſſi meos,*
Parum ipſe fidens mihimet; in tuto tua,
Natura, poſui iura. cum magna horreas,
Quæ poſſe fieri non putes; metuas tamen.
Cuncta expaueſco, meque non credo mihi.
[h] *Iamiam aliquid in nos fata moliri parant.*
Nam quid rear, quod iſta [i] *Cadmeæ lues*

c Viduatas, deſtitutas incolis.
d Cadauerum eorum qui perierunt hac nocte.
e *Perflant altiſſima venti.* vid. v.1125. Hippolyt.
a Sic enim putabat. Oraculo itaque accepto fore vt patris à ſe necati thalamos conſcendens fœdaret, Corintho in exilium profugit, cætera vide v.243. Thebaid.
b Præter ſpem & votum in regnum hoc Thebanum deueni.
c Oraculum Apollinis Delphici. Laurus autem Apollini ſacra: *Clarij laurus,* μαντικὸν φυτὸν *venturi præſcia Laurus,* in igne crepitans fauſtum portendere, tacita, inauſpicatum credebatur: hinc δαφνὴ ex δὰ intenſiuâ & φαίνειν: nec non folia puluillo ſubiecta credebantur vera conciliare ſomnia, vt & manducata ἐνθουσιάζειν, vnde vaticinantes dicti ſunt δαφνοφάγοι, qua & coronati præcinebant vates, & circa templum Delphicum Lauri copiosè creſcebant inf.v.228. d Hic verſus in nonnullis lib. tribuitur Iocaſtæ. e Modò. ver.12. f Vid.Theb. 263. & 507. g Non mutabam ſolum propter ſcelus aliquod admiſſum aut puſillanimitatem; ſed ne quando (vt prædictum erat) naturæ iura violarem per parricidium aut inceſtum. h Etiam in hac peſte videntur fata magnum aliquod malum mihi machinari cum mihi vni pareatur. i Thebanæ à Cadmo conditore.

Infeſta

Infesta genti, strage tam late edita
Mihi parcit vni: cui reseruamur malo?
Inter ruinas vrbis, & [k] semper nouis
Deflenda lacrymis funera, ac populi struem,
Incolumis adsto. [l] scilicet Phœbi reus,
Sperare poteras sceleribus tantis dari
Regnum salubre? [m] fecimus [1] cœlum nocens.
[n] Non aura gelido lenis afflatu fouet
Anhela flammis corda: non Zephyri leues
Spirant; [2] sed [a] ignes auget æstiferi Canis
Titan, [b] Leonis terga Nemeæi premens.
[c] Deseruit amnes humor atque herbas color.
Aretque [d] Dirce; tenuis [e] Ismenos fluit,
Et tingit inopi nuda vix vnda vada.
Obscura cœlo labitur [f] Phœbi soror;
Trisliſque [g] mundus [h] nubilo pallet nouo.
Nullum serenis noctibus sidus micat:
[3] Sed grauis & ater incubat terris vapor.
Obtexit [g] arces cœlitum ac [g] summas domos
[i] Inferna facies. [k] denegat fructum Ceres
Adulta, & altis flaua cum spicis cremat:
Arente culmo sterilis emoritur seges,
Nec vlla pars immunis exitio vacat.
Sed omnis ætas pariter & sexus ruit:
Iuuenesque senibus iungit, & gnatis patres

k Propter continua funera.

l Ironicè, quasi vero Phœbi oraculo in tanta scelera damnatus salubre regnum sperare audeat: imò scelere meo corruptus est aër.

m Scelere. inf. v. 631. & Octau. 231.

1 Aër autem corrumpitur à terrenis & inferioribus expirationibus, Endemijs.

2 A malignâ qualitate ex certa siderum configuratione.

3 A vehementi temporum tempestatumque mutatione, vnde qualitatum exuperantiæ & inæqualitates Epidemiæ. quæ omnia cum hic concurrant grauis est pestilentia.

n Aura non refrigerat corda æstuantia, sed & pestifera aura pariter cum spiritu in pulmones hausta in cor penetrat, quod affectioni præparatum propter plethoram, cacochymiam, vel obstructionem labefactat arteriarum spiritum. *a* Quin & Sol primam Leonis partem ingressus Canis sideris ardentissimi, quod exoritur 29. Gra. Cancri, æstum & calorem adauget. *b* Herc. Fu. 225. *c* Vnde & stella fulgida in Canis sidere Sirius dicitur nonnullis, ἀπὸ τῦ σιριᾶν id est siccare, arefacere, quod alijs ἀπὸ τῦ στομπέυειν, quòd canes præ siti hiscere faciat. *d* Herc. Fu. 925. Theb. 20. & 126. *e* Ismenos de quo in Herc. Fu. 333. fluit tenuis. *f* Luna. *g* Cœlum. *h* Alij leg. *nub. pal. Ioue.* *i* Tenebræ infernales. vide Herc. Fu. 703. *k* Segetes iam spicatæ ardore exarescunt & robigine torrentur.

Funesta

Funesta pestis. [l] *vna fax thalamos cremat:*
[m] *Fletuque acerbo funera & questu carent.*
Quin ipsa tanti peruicax clades mali
[n] *Siccauit oculos: quodque in extremis solet,*
[n] *Periere lacrymæ. portat hunc* [o] *æger parens*
[p] *Supremum ad ignem; mater hunc amens gerit.*
Properat q̃, vt alium regerat in eundem rogum.
Quin luctu in ipso luctus exoritur nouus,
[q] *Suæque circa funus exequiæ cadunt.*
Tum propria flammis corpora [r] *alienis cremant.*
Diripitur ignis: nullus est miseris pudor.
[s] *Non ossa tumuli sancta discreti tegunt;*
[a] *Arsisse satis est: pars quota in cineres abit?*
[b] *Deest terra tumulis, iam rogos syluæ negant.*
Non vota non ars vlla correptos leuant.
[c] *Cadunt medentes; morbus* [d] *auxilium trahit.*
[e] *Affusus aris supplices tendo manus,*
Matura poscens fata, præcurram vt prior
Patriam ruentem; neue post omnes cadam;
Fiamque regni funus extremum mei.
O sæua nimium numina! o fatum graue!
Negatur vni nempe in hoc populo mihi
Mors [f] *tam parata? sperne letali manu*
Contacta regna. linque lacrymas, funera,
[g] *Tabifica cœli vitia; quæ tecum inuehis*
Infaustus hospes: profuge iamdudum ocyus,
[h] *Vel ad parentes.* 10. *quid iuuat, coniux, mala*
Grauare questu? [i] *regium hoc ipsum reor,*
Aduersa capere: quòque sit dubius magis
Status, & cadentis imperij moles labat;

[l] Eodem rogo cremantur maritus et vxor.
[m] Nemo supereſt qui defleat funera. *qui lacryment deſunt.*
[n] A vehementi morbi incendio ſiue quod iam malis obdurati cùm lacrymas inter ſymptomata & notas peſtis ponant medicorum filij.
[o] Pater, & ipſe æger.
[p] Rogum.
[q] Qui funus curabant ſequebanturque in ipſo officio efferendi moriuntur.
[r] Alteri cadaueri incenſis. *Et iam reuerentia nulla eſt, Deque rogis pugnant, alieniſque ignibus ardent.*
[s] Singulis tumulis vrniſve non conduntur ſancto ritu ſinguli.
[a] Vſtulata tantum ſunt corpora non cinefacta.

[b] *Nec locus in tumulos, nec ſufficit arbor in ignes.* [c] *Inque ipſos ſæua medentes Erumpit clades, obſuntque autoribus artes.* [d] Auxiliatorem, medicum. [e] Ego itaque (inquit) aduolutus ad aras ſupplex. [f] Tam ad manum cæteris. [g] Sup. v. 36. [h] Si non aliò patet miſero profugium, vel ad Polybum & Meropem profuge, *quos ſuos eſſe putabat parentes.* ſup. v. 12. & Theb. 245. [i] Virtutem ego maximè regiam puto æquanimitatem & ad res aduerſas bene præparatum pectus.

Hoc

Hôc [k] stare certo pressius fortem gradu.
Haud est virile, terga Fortunæ dare.
OE. Abest pauoris crimen ac probrum procul,
Virtusque nostra nescit ignauos metus.
Si tela contra stricta, si vis horrida
Mauortis in me rueret; aduersus feros
Audax gigantes obuias ferrem manus.
Nec Sphinga [l] cæcis verba nectentem modis
Fugi: cruentos vatis infandæ tuli
Rictus, & [m] albens ossibus sparsis solum.
Cumq; è [a] superba rupe, iam [b] prædæ imminens,
[c] Aptaret ales verbera; & caudam moueus,
[d] Sæui leonis more, concuteret minas;
[e] Carmen popposci. sonuit horrendum, insuper
[f] Crepuere malæ; saxaque impatiens moræ
Reuulsit vnguis, viscera exspectans mea.
Nodosa sortis verba, & implexos dolos,
Ac triste carmen alitis solui feræ.
Quid sera mortis vota nunc demens facis?
Licuit perire. laudis hoc precium tibi
Sceptrum, & peremptæ Sphingis hæc merces datur.
OED. [h] Ille ille dirus callidi monstri cinis
In nos rebellat: illa nunc Thebas [i] lues
Perempta perdit vna. [k] iam supereſt salus,
Si quam salutis Phœbus ostendit viam.

k Metaph. à militibus. quibus loco in acie occupato cedere est inglorium.

l Ποικιλοδόν σφίγγα. Theb. 120.

m Interfectorum, qui ænigma non soluissent.

a Quà toties victrix consederat. *alij leg.* supernâ.

b Mihi, quem sperabat prædam.

c Al. Aptaret alas verbere.

d Qui viso comminus hoste Subsedit dubius, totam dum colligit iram: Mox vbi se sæuæ stimulauit verbere caudæ, &c.

e Ænigmaticum. *Qui tripes & quadrupes foret, & tripes vnus & idem.* Theb. 119.

f Frendebat.

g Si ita vitæ pertæsum esset, expeditam tamen mortem tunc effugere voluisti; cur nunc regno hoc meque ipsa potitus præmijs, mortem optas? *h* Peste hac pœnas reposcit quòd tum non perierim. *i* Sphinx. *k* Solam sedandæ pestilitatis spem (si qua sit) expectamus ab Apolline cuius oracula scitatum missus est Creon. sed & ipse Apollo λοίμιος, ἰήιος, ἀκέσιος: Sol enim aëra rarefacit & expurgat.

CHORVS.

CHORVS

Luis grauitatem deplorat Chorus è Thebanis.

Occidis [l] *Cadmi generosa proles*
Vrbe cum tota. viduas colonis
Respicis terras miseranda [m] *Thebe.*
Carpitur leto tuus ille Bacche
Miles, extremos comes vsque ad Indos,
Ausus Eois equitare campis,
Figere & mundo tua signa [n] *primo.*
[o] *Cinnamis syluas Arabum* [p] *beatas*
Vidit, & [q] *versas equitis sagittas,*
[q] *Terga fallacis metuenda Parthi.*
Litus intrauit pelagi [r] *rubentis.*
Promit hic ortus, aperitque lucem
Phœbus, & flamma [a] *propiore nudos*
Inficit Indos.
[b] *Stirpis inuictæ genus interimus:*
Labimur sæuo rapiente fato:
Ducitur semper noua pompa morti.
Longus ad manes properatur ordo
Agminis mœsti, seriesque tristis
Hæret; & turbæ tumulos petenti
Non satis [c] *septem patuere portæ.*
[d] *Stat grauis strages, premiturque iuncto*
Funere funus.
[e] *Prima vis tardas tetigit bidentes;*

l Thebani. Herc. Fu. 914. & 259.
m Vsitatior pluralis, Thebæ. Sed & nomen sumpsisse à veteri illa Thebe Ægyptiâ, vnde Cadmum oriundum asserunt nonnulli, potiùs crediderim, quàm à Thebâ Promethei vel Asopi filiâ.
n Orienti.
o Alijsque aromatum speciebus.
p Felicis Arabiæ.
q Thyest. v. 383.
r Herc. Fu. 902. & Thyest. 370. vnde Bacchus vitem in Græciam transtulit.
a Vide quæ ad vers. 600. Thyest.
b Milites Bacchi Indiæ victoris. vel pubes Martia ab Hermione Martis filiâ Cadmi vxore. vel Spartanis oriundi quos socios in vrbe condendâ Cadmus sumpsit.
c Extra vrbem enim efferebantur, vrebantur, sepeliebantur.
d Longe lateque patet strages. plenus est stratis cadaueribus locus.
e Pecudes priùs inficiuntur peste quàm homines, quia deiectæ ad pastum & in terram pronæ τὰς νοσώδεις ἐχίδνας ἀτμὰς trahant. & ex his primùm quibus odorandi præstantia, vt canes & muli ὀυρῆας μᾶλλον τοῦ ἐπιόντος ἢ κύνας ἀργούς. *vel etiam* quod ijs cerebri maior caliditas quàm homini.

Laniger

Laniger pingues [f] malè carpſit herbas.
[b] Colla tacturus ſteterat ſacerdos,
Dum manus certum parat alta vulnus,
[h] Aureo taurus rutilante cornu
Labitur ſegnis: patuit ſub ictu
Ponderis vaſti reſoluta ceruix.
Nec cruor ferrum maculauit, atra
Turpis è plaga ſanies profuſa eſt.
Segnior curſu ſonipes [i] in ipſo
Concidit gyro, dominumque prono
Prodidit armo.
Incubant pratis pecudes relictæ;
Taurus armento pereunte marcet;
Deficit paſtor grege diminuto,
Tabidos inter moriens iuuencos.
[k] Non lupos cerui metuunt rapaces:
Ceſſat irati fremitus leonis;
Nulla villoſis feritas in vrſis.
[a] Perbibit peſtem latebroſa ſerpens;
Aret, & ſicco moritur veneno.
Non ſylua ſua decorata coma,
Fundit opacis montibus vmbras.
Non rura virent vbere glebæ,
Non plena ſuo vitis Iacchо
Brachia curuat.
Omnia noſtrum ſenſere malum.
[b] Rupere Erebi clauſtra profundi
[c] Turba ſororum face Tartarea:
[d] Phlegethonque ſua motam ripa
[e] Miſcuit vndis Styga Sidonijs.
Mors alta auidos oris hiatus

f In ſuam perniciem.
g *Stans hoſtia ad aram Inter cunctantes cecidit moribunda miniſtros.* &c. Ouid. Met. 7.
h Dijs ſuperis immolabantur victimæ coronatæ, vittatæ, cornibus auratis & frontem bracteis aureis ornatæ.
i *Tremulo medios abrumpit poplite gyros,* &c. Lucan. 6.
k *Non lupus inſidias explorat ouilia circum, Nec gregibus nocturnus obambulat: acrior illum Cura domat; timidi damæ cerui-que fugaces Nunc interque canes & circum tecta vagantur.* Virg. Georg. 3.
a Ex aëre corrupto. alij legunt, Perdidit. q. d. vtque feræ rabiem, ita ſerpentes virus ſuum amittebant, & ipſæ maiori cedentes.

b *Sæuit & in lucem Stygijs emiſſa tenebris Pallida Tiſiphone morbos egit amd.* 3. Georg. *c* Furiarum agmina. Herc. Fu. 87. *d* Flu. ardens. Thyeſt. 73. atque huius, propter ardorem peſtilentiæ, meminit. *e* Miſcet tetras infernales aquas Thebanis, Cadmus a. è Sidone venit. Herc. Fu. 916.

Pandit, & omnes [f] *explicat alas.*
[g] *Quique capaci turbida cymba*
Flumina seruat. durus senior,
Nauita [h] *crudus, vix assiduo*
Brachia conto lassata refert,
Fessus turbam vectare nouam.
[i] *Quin Tænarij vincula ferri*
Rupisse canem fama, & nostris
Errasse locis; mugisse solum;
Vaga per lucos simulacra virûm
[k] *Maiora viris: bis* [l] *Cadmeum*
Niue discussa tremuisse nemus,
Bis turbatam sanguine [m] *Dircen.*
Nocte silenti [a] *Amphionios*
Vlulasse canes.
[b] *O dira noui facies leti,*
Grauior leto! [c] *piger ignauos*
Alligat artus [c] *languor; & ægro*
[d] *Rubor in vultu;* [e] *maculæque caput*
Sparsere leues: tum [f] *vapor ipsam*
Corporis arcem flammeus vrit;
[g] *Multoque genas sanguine tendit.*
[h] *Oculique rigent, &* [i] *sacer ignis*
Pascitur artus. [k] *resonant aures,*

[f] *Metaph. vel quod* Mors, vt & somnus frater eius, alata fingitur vt quæ celeriter & inopinatò veniat.

[g] Charon Stygius portitor.

[h] *Nam cruda Deo viridisque senectus.*

[i] Fama est Cerberum rupisse ferream catenam qua ligatus est ad Tænarum de quo in Herc. Fu. 589. cui fabulæ occasionem ferunt dedisse serpentem quendam in Tænaro, quem, quòd morsu è vestigio enecaret ἀδὲ κύνα nominarunt, atque hunc ab Hercule ad Eurystheum productum. [k] Thyest. 671. & quæ seq. à versu. 666. [l] Thebanum, in quo Cadmus serpentem interfecit, terræ motu tremuisse. [m] Theb. 20. & 126. manasse fontes sanguine. [a] Thebanos, ab Amphione. Herc. Fu. 260. & 914. [b] *Describit pestis notas & symptomata.* [c] Infecto corde, vires omnes præcipuè vitales infringuntur & spiritus languent. [d] *flammæque latentis* (id est, vehementis caloris morbi) *Iudicium rubor est, & ductus anhelitus igni.* [e] Pustulæ, & exanthemata purpurea, nigra, viridia. [f] Tetri vapores & calidi sublati cerebrum incendunt, grauantque caput, in quo tanquam in arce & speculâ locauit Deus sensuum organa, mentisque & rationis sedem. [g] *Tument distentæ sanguine genæ.* [h] *Oculos stupor vrget inertes.* [i] Erysipelas, Herpes, quem, cum tumor sit è feruenti sanguine ortus, pro peste ponit vel pestis comite. [k] *Solicitæ porro plenæque sonoribus aures.* Lucret.

[l] *Stillatque*

l Stillatque niger naris aduncæ
Cruor, & venas rumpit hiantes.
m Intima creber viscera quassat
Gemitus strideus. n tunc amplexu
Frigida presso saxa fatigant:
o Quos liberior domus elato
Custode finit; petitis fontes:
Aliturque sitis latice ingesto.
Prostrata iacet turba per aras,
Oratque mori. solum p hoc faciles
Tribuere Dei. delubra petunt;
q Haud vt voto numina placent,
Sed iuuat ipsos satiare Deos.
Quisnam ille propero regiam gressu petit?
Adestne r clarus sanguine ac factis Creo?
An æger animus falsa pro veris videt?
Adest ſ petitus omnibus votis Creo.

l Ex naribus aeger Sanguis, propter corruptionem & humorum adustionem.
m Imaque longo Ilia singultu tendunt, ob ventriculi conuulsionem.
n Interius æstuantes refrigerium petunt, marmora amplexantes, & humi strati. Non stratum non vlla pati, &c. Ouid. 7. Metam. Nec sit Corpus humo gelidum, sed humus de corpore feruet.

o Ægri assumptâ libertate ex morte moderatorum qui eos curabant Fontibus & fluuijs puteisque capacibus hærent, Nec sitis est extincta priùs quàm vita bibendo. p Mori. q Deplorata quidem salutis suæ spe sed vt Dijs exprobrarent crudelitatem. r Iocastæ frater. ſ Sup. v. 109.

ACTVS SECVNDVS.

OEDIPVS. CREO.

Reuersus Delphis Creon nunciat iubere Deum vt mors Laij expurgetur, nec prius cessaturam pestem quàm in exilium mittatur interfector eius; de quo, quia non nominatur, ambigitur.

HOrrore quatior, a fata quo vergant timens,
Trepidumq; b gemino pectus euentu labat.
Vbi læta duris mista in ambiguo iacent,
Incertus animus scire cum cupiat, timet.
Germane nostræ coniugis, fessis opem
Si quam reportas, voce properata edoce.

a Responsum Apollinis fatidicum.
b Felici an infelici.

CR. *Responsa dubia sorte* [c] *perplexa latent.*
OED. *Dubiam salutem qui dat afflictis, negat.*
CR. [c] *Ambage nexa Delphico mos est Deo*
Arcana tegere. OED. *fare; sit dubium licet:*
[d] *Ambigua soli noscere OEdipodæ datur.*
CR. *Cædem expiari regiam exilio Deus,*
Et interemptum Laium vlcisci iubet.
Non ante [e] *cœlo lucidus curret dies,*
Hausiusque tutos ætheris puri dabit.
OED. *Ecquis peremptor inclyti regis fuit?*
Quem memoret, edc, Phœbus, vt pœnas luat.
CR. *Sit precor dixisse tutum; visu & auditu*
horridum.
Torpor insedit per artus, frigidus sanguis coit.
Vt sacrata templa Phœbi supplici intraui pede,
Et pias, numen precatus, rite summisi manus:
[f] *Gemina* [g] *Parnassi nivalis arx trucem sonitum*
dedit.
Imminens Phœbea [h] *laurus tremuit & mouit*
domum,
Ac repente [i] *sancta* [l] *fontis lympha Castalij stetit.*
Incipit [k] *Lethea vates* [l] *spargere horrentes comas,*
Et pati [a] *commota Phœbum contigit nondum*
[a] *specum,*
Emicat vasto fragore maior humano sonus:

[c] Namque obscuris vera inuoluens ambages canit Apollo, ab obscuritate & ἀμφιβολογίᾳ responsorum λοξίας cognominatus, quem tamē alij ita dictum autumāt ab obliquo solis cursu vel transuersis radijs.
[d] Quod dudum in Sphingis ænigmate feci.
[e] Vid. sup. v. 36. & 109.
[f] Duo vertices Tithoreus & Hyampeus *qui Phœbo Bromioque sacri.*
[g] Montis Phocidos, dicti à Parnasso Neptuni filio. vel potiùs à Deucalionis arcâ, quam λάρναγα vocant, hùc primum à diluuio delatâ.
[h] Sup. v. 16.
[i] Fontis ad radicem Parnassi Musis sacri. [k] Virgo seu mulier Phœbas numine inflata, furens, decoris & sui oblita, nam λήθη obliuio est. vide Herc. Fu. 679. *l Non comptæ mansere comæ sed pectus anhelum Et rabie fera corda tument, maiorque videri, Nec mortale sonans, afflata est numine quando Iam propiore Dei.* [a] Temulenta spiritu, quem ἀστθμα δαιμόνιον vocant, exhalante è specu Delphico, quo cum pascentes non procul ab ipso specu capras suas correptas lasciuire animaduertisset pastor quidam Coretas nomine, & ipse periculum rei facturus accessit, ingressusque afflari & futura præcinere cœpit. atq; hinc extructum est inibi adytum, in quo & pegma, quo inscenso vaticinarentur Phœbades. Innitebatur id triplici basi, propterea illi tripodis nomen est inditum, hinc & Pythius dictus à πύθων, id est, afflatu ex putredine terræ orto.

[b] *Mitia*

[b] *Mitia Cadmeis remeabunt* [c] *sidera Thebis,*
Si profugus [d] *Dircen Ismenida liqueris hospes,*
Regis cæde nocens, [e] *Phœbo iam notus & infans.*
Nec tibi longa manent sceleratæ gaudia cædis:
[f] *Tecum bella geres; gnatis quoque bella relinques;*
[g] *Turpis maternos iterum reuolutus in ortus.*
OED. [h] *Quod facere monitu cœlitum iussus paro,*
Functi cineribus regis hoc decuit dari,
Ne sancta quisquam sceptra violaret dolo.
[i] *Regi tuenda maxime regum est salus.*
Queritur peremptum nemo, quem incolumen timet.
CR. *Curam perempti* [k] *maior excussit timor.*
OED. *Pium prohibuit vllus officium metus?*
CR. *Prohibent* [k] *nefandi carminis tristes minæ.*
OED. *Nunc expietur numinum imperio scelus.*
Quisquis Deorum regna placatus vides;
[l] *Tu tu penes quem iura præcipitis poli;*
[m] *Tuque o sereni maximum mundi decus,*
[n] *Bis sena cursu signa qui vario regis,*
[n] *Qui tarda celeri secula euoluis rota;*
[n] *Sororque fratri semper* [o] *occurrens tuo,*
Noctiuaga Phœbe: [p] *quique ventorum potens*
Æquor per altum cærulos currus agis;
Et [q] *qui carentes luce disponis domos,*
Adeste. cuius Laius dextra occidit,
[r] *Hunc non quietum tecta, non fidi lares,*

b Rite autem hoc carminis genere refert Creon responsum. nam Hexametrum Pythio Apollini debetur, *hæc dictæ per carmina sortes.* & ἐπῳδὴ dictum quod hoc carminis genere ἐποιτα τὰ ᾄσματα τοῖς χρησμοῖς. vel etiam κατ' ἐξοχήν.

c Sanitas & aëris puritas e miti & benigna siderum configuratione. sup. v. 36.

d Thebas, iuxta quas fons Dirce cuius aqua in Ismenum fluit.

e Vide Theb. 243.

f Quæ Oedipo euenerunt. namque & ipse sibi oculos effodit; filijsque duëllum ortũ est de regno.

g Per incestũ matrimonium. *videturq; hic versus locũ habere ante duos versus præced.*

h Vindictam, quam oraculo monitus paro, oportuit iam tùm sub ipso regis funere peractam fuisse. *i* Cædem regis vlcisci, regi & iustum & vtile. *k* Ne, ex oraculo, Laij interfector Iocastam duceret. *l* Iupiter. *m* Phœbe. *n* Vide quæ à vers. 834. Thyest. *o* *Ibid.* 836. *p* Neptunus, non Æolus. *q* Pluto. *r* Quas insçius interfectori Laij imprecatur in suum ipsius caput ceciderant, vel etiam casuræ erant omnes hæ diræ.

[a] *Non hospitalis exulem tellus ferat.*
Thalamis pudendis doleat & prole impia
Hic, & parentem dextera perimat sua;
Faciatque (num quid grauius optari potest?)
[b] *Quidquid ego fugi non erit veniæ locus*
Per regna iuro, quæque nunc hospes rego,
Et quæ reliqui; perque penetrales Deos:
Per te [c] *pater Neptune, qui fluctu breui*
[d] *Vtrimque nostro geminus alludis solo.*
Et ipse nostris vocibus testis veni
Fatidica vatis ora [e] *Cirrheæ mouens,*
[f] *Ita molle senium ducat, & summum diem*
Securus alto degat in solio parens,
Solasque Merope nouerit Polybi faces,
Vt nulla sontem gratia eripiet mihi.
Sed quo nefastum facinus admissum loco est,
Memorato. aperto Marte an insidijs iacet?
CR. [g] *Frondifera* [h] *sanctæ nemora Castaliæ* [i] *petens,*
Calcauit altis obsitum dumis iter;
[l] *Trigemina qua se spargit in campos via.*
Secat vna gratum Phocidos Baccho solum,
Vnde altus [k] *arua deserit, cælum petens*
Clementer arcto colle, Parnassus [l] *biceps:*
At vna bimares [m] *Sisyphi terras adit,*
[n] *Olenia in arua: tertius trames caua*
Conualle serpens, tangit [o] *errantes aquas,*
Gelidumque dirimit [o] *amnis Elei vadum:*

[a] Nec enim admiserunt eum Athenienses, vt habet Sophocles in Oedip. Colonæo.
[b] Parricidium & incestum quæ se effugisse credit. sup. v. 12.
[c] Ὦ ναναὲς ϑ' ὅσαν γένυσι πώτιον τὸ πικτὸν. *Oceanusque pater rerum*, ex opinione Thaletis qui omnia ex aquis putauit generari, cùm nil sine humore nasci possit.
[d] Isthmo in quo Corinthus, suum, vt credidit, solum.
[e] A Cirrha Phocidis oppido, vbi Apollinis oraculum. id est, ipse Apollo veni testis. per te iuro.
[f] Sic pater meus (vt putauit) Polybus non à me interficiatur, imo in longum feliciter extendat æuum: & Merope (quæ & alijs Peribæa) mater non mihi nupta, sola sciat nuptias Polybi, vt ego non pepercero interfectori Laij. [g] Laurifera. sup. v. 16. [h] Sup. v. 229. [i] Laius ad oraculum Delphicum proficiscens, qua triuium ducit Thebas, Corinthum & in Atticam. [k] Ima, valles, planitiem. [l] Sup. v. 227. [m] Cercyram in Isthmo primum condidit Sisyphus latro Æoli filius; deinde aucta ab Ephyre Oceani filiâ Ephyra dicta est; ad summum à Corintho Marathonis filio Corinthus nominata. [n] In Bœotiam vbi Olenus vrbs. [o] Alphei. vid. Thyest. 116.

Hic

Hic p *pace fretum, subita prædonum manus*
Aggressa ferro a *facinus* b *occultum tulit.*
In tempore ipso, c *sorte Phœbea excitus,*
Tiresia tremulo tardus accelerat gradus
Comesque Manto luce viduatum trahens. d

p Atque ita paucis stipatum.
a Cædem regis.
b Sine indicio.
c Oraculo Phœbi monitus & iussus.
d Filiaque patrem ducens.

OEDIPVS. TIRESIAS. MANTO.

Tiresias per aruspicium eruere Laij interfectorem tentat, sed re propter tristia extispicia infecta ad necromantiam se conuertit.

Sacrate diuis, e *proximum Phœbo caput,*
Responsa solue; f *fare quem pœnæ petant.*
TIR. g *Quod tardo fatum, lingua quod quærit moras,*
Haud te quidem, magnanime, mirari addecet:
Visu carentem magna pars veri latet.
Sed quo vocat me patria, quo i *Phœbus, sequar.*
Fata eruantur. si foret viridis mihi
Caliduſque sanguis, k *pectore excuterem Deum,*
Appellite aris candidum tergo bouem,
Curuoque nunquam colla depressum iugo.
Tu lucis inopem, gnata, genitorem regens,
Manifesta sacri signa fatidici refer.
MAN. l *Opima sanctas victima ante aras* m *stetit.*
TIR. *In vota superos voce solenni voca,*
Arasque dono thuris n *Eoi extrue.*
MAN. *Jam thura sacris cœlitum ingesti focis.*
TIR. *Quid flamma? o largas iamne comprendit dapes?*

e Ω παῖ γᾶς τᾶσδε νεωτάτα Θήβας
τίνα φάτιν τᾶσδ' ἐξίστασαι τᾶς ἀπορήτου τ' ἐμᾶς ἐπιστάτα τε, &c.
Sophoc. in Oedipo tyranno. vnde pleraque huius Tragœd. desumpta sunt.
f In diuinatione Apollini secundum. nam & Tiresiæ oraculum fuit.
g Diuinare quis sit ille Laij interfector, quem fata ad pœnas poscãt.
h *Excusat se vates per senium & cæcitatem non valere vaticinio, velle autem exquirere per extispicia.*

i Sup. v. 288. Phœbi oraculum. k Conceptum pectore numen Phœbi excutere laborarem. id est, vaticinarer, cum autem non valeam sufferre furorem & impetum insidentis Dei, sistite ante aras bouem candidum, iniugem, Dijs superis hostiam. l Herc. Fu. 908. m *Ritualis.* placida, non reluctans. inf. v. 336. n Sabæi. o An carnes impositæ auidè depasta est? *quod lætum signum.*

MAN. p *Subito refulsit lumen, & subito occidit.*
TIR. *Vtrumne clarus ignis, & nitidus stetit,*
Rectusque purum q *verticem cœlo tulit,*
Et summam in auras fusus explicuit q *comam?*
An latera circa serpit incertus viæ,
Et a *fluctuante turbidus fumo labat?*
MAN. *Non vna facies mobilis flammæ fuit.*
b *Imbrifera qualis implicat* c *varios sibi*
Iris colores, parte quæ magna poli
d *Curuata picto* b *nunciat nimbos sinu.*
Quis desit illi quisue sit dubites color.
Cœrulea fuluis mista oberrauit notis,
Sanguinea rursus; vltimùm e *in tenebras abit.*
Sed ecce pugnax ignis f *in partes duas*
Discedit, & f *se scindit vnius sacri*
Discors fauilla. genitor, horresco intuens,
g *Libata Bacchi dona permutat cruor.*
h *Ambitque densus regium fumus caput.*
Ipsosque circa spissior vultus sedet,
Et nube densa sordidam lucem abdidit.
Quid sit, parens, i *effare.* TI. *quid fari queam*
Inter tumultus mentis attonitæ vagos?
Quidnam loquar? sunt dira, k *sed in alto, mala.*
Solet ira certis numinum ostendi notis.
Quid istud est, quod esse prolatum volunt,
l *Iterumque nolunt, & truces iras tegunt?*
Pudet Deos m *nescio quid. huc propere admoue,*
Et sparge salsa colla n *taurorum* o *mola.*

p *Signum triste Oedipo portendens subitam ruinam e statu regio, quo subitò euectus fuerat.*
q Flammas.
a Non rectà ascendente.
b Pluuiæ prænuncia, nube iam in pluuiam resolui paratâ.
c Puniceum, viridem, cœruleum.
d In arcum curuata semicirculo minorem, cuius ratio est tùm rosidus humor quasi subiectum, tùm solis quasi efficientis superior pars, quorum vtrunque pyramidale.
e Flamma hæc nigra apparet vel extinguitur. *quòd Pyromanticè cæcitatem Oedipo prædicit.*
f *Quod designat fratres Etheoclem & Polynicem in viuis discordes, mutuisque vulneribus occubituros, atque vbi eidem rogo imponentur flammam se diuisuram.*
g *Horrendum dictu latices nigrescere sacros Fusaque in obscœnum se vertere vina cruorem.*
h Hoc etiam è Capnomantiâ regi cœcitatem portendit.
i Diuinare.
k Sed obscuritatis caligine tecta.
l Sequentia enim signa offuscant priora. & hùc referri potest illud vers. 320. *vltimum in tenebras abit.*
m *Incestus immuitur Oedipi cum matre.*
n Masculi & fœmellæ. vt apparebit ex seq. vers. 337. & 341. *quorum ille Oedipum, hæc Iocastam refert.*
o Vid. Hippol. 497.

p *Placi-*

p Placidone vultu sacra & admotas manus
Patiuntur? MA. altum taurus attollens caput,
Primos ad ortus positus, q expauit diem;
Trepiduſque vultum solis & radios fugit.
TIR. r Vnone terram vulnere afflicti petunt?
MAN. a Iuuenca ferro semet opposito induit,
Et vulnere vno cecidit: b at taurus duos
Perpessus ictus, huc & huc dubius ruit,
Animamque fessus vix reluctantem exprimit.
TIR. Vtrum citatus vulnere angusto micat,
An lentus altas irrigat plagas cruor?
MA. a Huius per c ipsam, qua patet pectus, viam
Effusus d amnis: b huius e exiguo graues
Maculantur ictus e imbre: sed versus retro
Per ora multus sanguis atque oculos redit.
TIR. f Infausta magnos sacra terrores cient.
Sed ede certas viscerum nobis notas.
MAN. Genitor, quid hoc est? non leui motu, vt solent,
Agitata trepidant g exta; sed totas manus
Quatiunt: h nouisque prosilit venis cruor.
i Cor marcet ægrum penitus, ac mersum latet;
Liuentque venæ; k magna pars fibris abest;
Et l felle nigro tabidum spumat iecur.
Ac, semper omen vnico imperio graue,
m En capita paribus m bina consurgunt toris,
n Sed vtrumque cæsum tenuis abscondit caput
Membrana; latebram rebus occultis negans.

p Piaculare enim sacrum & ingratum censebatur, si hostia aris admota refugeret, reluctaretur, mugitum icta daret, aut non placidè & rectè caderet.
q Hoc etiam Hieroscopio regis cæcitas prædicitur.
r Quoto mallei ictu cadunt victimæ; hoc enim obseruatum in aruspicinâ.
a Sit Iocasta vno vulnere se occidit.
b Oedipus binis vulneribus oculorum cœcus errauit, & vix tandem apud σημνὰς θύρας mortem opperijt,
c Vulnus.
d Copia sanguinis.
e Modico cruore.
f Terruit ipse color vatem, &c. Lucan. 1. cuius hæc imitatio. Et ominosa hæc exta.

g Thyest. 763. h Iuuenum Etheocl. & Polynicis. vel lege nouusque, id est, non solitus & vsitati coloris. i Oedipus. k Fratrum concordia deficit. l Odio fratrum. m In extis obseruabant maximè summitates fibrarum, τὸ κυρτὸν, & iecoris caput, quod ex natura vnum, si quando duo reperirentur ominosum illud & præter naturam. sed & imaginaria erant capita de quibus mox. n Sed vtrunque caput iecinoris delitescens in membranæ inuolucris, cum triste sit ostentum tùm velle Deos hæc in præsens celari significat, verum paruo interiecto tempore nota fore.

o Haſtile validò robore inſurgit latus,
Septemque venas tendit. has omnes retrò
Prohibens reuerti p limes q obliquus ſecat.
Mutatus ordo eſt. ſede nil propria iacet;
Sed acta r retro cuncta. Non ſ animæ capax
In parte dextra pulmo ſanguineus iacet;
Non læua cordis regio; t non molli ambitu
Omenta pingues b viſcerum obtendunt ſinus.
Natura verſa eſt; nulla lex vtero manet.
Scrutemur. vnde tantus hic extis rigor?
Quod hoc nefas? u conceptus innuptæ bouis,
Nec more ſolito poſitus, alieno in loco
Implet parentem. membra cum gemitu mouet.
Tremulo rigore debiles artus micant;
Infecit atras luuidus fibras cruor;
c Tentantque turpes mobilem trunci gradum:
Et inanè ſurgit corpus, ac ſacros petit
Cornu miniſtros: viſcera effugiunt manum.
d Neque ipſa, quæ te pepulit, armenti grauis
Vox eſt, nec vſquam territi fugiunt greges.
Immugit aris ignis, & trepidant foci.
OED. Quid iſta ſacri ſigna terrifici ferant,
Exprome: voces aure non timida hauriam.
e Solent ſuprema facere ſecuros mala.
TIR. f His inuidebis, quibus opem quæris, malis.
OED. g Memora, quod vnum ſcire cœlicolæ volunt,
Contaminarit rege quis cæſo manus.

o Aruſpices quidem mente & imaginatione diuidebant exta duas in partes; hanc amicis tributam *Familiarem*, illam inimicis *Hoſtilem* vocabant. deinde ex vtriuſque partis habitu euentura conijciebant. hic itaque ariolatur vires aduerſæ partis. ſc. Polynicis cum ſex alijs ducibus, *quos 7. venæ denotant.*

p Fiſſum, ſeu linea commentitia ex mente aruſpicis, exta bipartito diuidens.

q Hoſtilis, *vel* tranſuerſus cum ſit, oſtendit hoſtes non reuerſuros. *ceciderunt autem duces ante Thebas ad vnum Adraſtum.*

r Inuerſa.

ſ Spiritus & aëris vitalis capax.

t Manu tentans viſcera ex diſtento & rigido vtero concepiſſe fordam iuuencam miratur. *atque hæc intellige de Iocaſtæ partu ex illicito concubitu.* b Ioſ. Scalig. legit *viſceri.* c Victimæ ſemineces ſurgere & effugere conantur ſed fruſtrà. d Nec mugitus quem audis boum eſt, ſed ſanguinis in aris. e Extrema mala timorem tollunt deſperatoſque reddunt. f Non ſunt hæc extrema mala, verum ea imminent quæ ſi præſentibus conferantur bona ſunt, habeaſque cur his inuideas. g Effare tantùm quod oraculum patefieri vult, quis Laïum interfecerit.

TIR.

TIR. Nec [h] alta cæli pinna quæ leuis secat,
Nec [l] fibra viuis rapta pectoribus potest
Ciere [k] nomen. alia tentanda est via.
[l] Ipse euocandus noctis æternæ plagis
Emissus Erebo, vt cædis auctorem indicet.
Reseranda tellus, Ditis implacabile
Numen precandum; [m] populus infernæ Stygis
Huc extrahendus. ede, cui mandes sacrum.
[a] Nam te, penes quem summa regnorum est, nefas
Inuisere vmbras. OED. [b] Te Creo hic poscit labor,
Ad quem secundum regna respiciunt mea.
T I. Dum nos profunda claustra laxamus Stygis,
[c] Populare Bacchi laudibus carmen sonet.

h Augurium. alij ne sit iambus in quinto loco leg. *quæ læui secat.* vt sit ordo, nec pinna quæ secat alta cœli læui, &c. de læui autem cœli parte, vide Thyest. 595.
i Aruspicina.
k Regicidæ nomē.
l Per necromantiam, vel Sciomantiam euocandus est ab inferis Laius vel vmbra Laij. m Vmbræ. a Ex religione hoc, an ex adulatione? an fortasse respexit poeta ad ritum Romanorum apud quos Diali Flamini non licuit locum in quo bustum erat ingredi nec mortuum attingere? b *Sufficit huic negotio Creonta.* c Pop. Thebano peculiare & solenne. nam & Bacchus Thebanus.

CHORVS.

Canit chorus dithyrambum qui Bacchi gesta & inuenta continet.

[f] EFfusam [d] redimite comam nutante [e] corymbo,
[f] Lucidum cæli decus, huc ades votis,
Mollia [e] Nysæis armatæ brachia [g] thyrsis
Quæ tibi nobiles Thebæ, Bacche, tuæ
Palmis supplicibus ferunt.
Huc aduerte fauens [f] virgineum caput,
[f] Vultu sidereo discute nubila,

d O Bacche redim. com. *atque hæc transpositio præferenda vulgatæ lectioni, vbi chorus populares seque inuicem hortantur.*
e Decem Nysæ sunt. quoties autem nullo adiecto restringitur, Arabiæ illa intelligenda est, prope quam in antro Bacchus à nymphis est enutritus, vel Indica à Libero patre condita. f Bacchus enim idem cum Sole, qui *crinitus* sc. radijs: *perpetuo Iuuenis* quia in cursu constans & omnia viuificans; *formosus* quippe omnia illustrans. Et hîc ritè inuocatur quia λοξίας, vt sup. v. 36. & 109. g Herc. Fu. 473.

Et

Et [h] *triſtes Erebi minas,*
[i] *Auidumque fatum.*
Te decet vernis comam [k] *floribus cingi,*
Te caput [l] *Tyria cohibere mitra;*
[m] *Ederaue mollem baccifera*
Religare frontem.
Spargere effuſos ſine lege crines,
Rurſus [n] *adducto reuocare nodo.*
[o] *Qualis inratam metuens nouercam*
Creueras falſos imitatus artus,
Crine flauenti ſimulata virgo,
Luteam veſtem retinente zona.
Vnde tam molles placuere cultus,
Et ſinus [p] *laxi, fluidumque* [q] *ſyrma?*
Vidit aurato reſidere curru,
[a] *Veſte cùm longa tegeres leones,*
[b] *Omnis Eoæ plaga vaſta terræ;*
Qui bibit [c] *Gangem,* [d] *nueumque quisquis*
Frangit [d] *Araxem.*
Te ſenior turpi ſequitur [e] *Silenus aſello,*
[f] *Turgida pampineis redimitus tempora ſertis.*
[g] *Condita laſciui deducunt* [h] *orgia* [i] *myſtæ.*
Te [k] *Baſſarid um comitata cohors,*

[h] Sup. 160. & deinceps.
[i] Mortem; inſatiabilem.
[k] Vnde ἀγδι dictus.
[l] Purpureâ *vel* Lydiâ. Herc. Fu. 470.
[m] Hederâ quæ corymbos nigros fert ſe Bacchus coronauit, vel propter ſimilitudinem quam habent folia & fructus cum vite; vel quod corollæ hederaceæ inſitâ frigiditate vapori reſiſtunt vinique potentiam ſiſtunt.
[n] Collecto in nodum & in terga reiecto.
[o] Qualis infeſtam pellicibus Iouiſque filijs Iunonem metuens, virginis os habitumque gerens latebas in antro Nyſæo. ſup. v. 405. [p] Diſcincti. [q] Herc. Fu. 474. [a] Cùm ſyrmate tegeres leones currum tuum trahentes vt & tigres & lynces. [b] Orientales mundi partes; India maximè & Scythia. ſup. v. 114. [c] Indiæ fl. [d] Armeniæ fl. nimbis auctum, vel frigidum, addit n. *Frangit.* vel gelu conſtrictum; vel ratibus ſecat. vel reſpicit ad nomen fluuij ab ἀραχασσω frango. [e] Alumnus & nutritor Bacchi. [f] *Inflata heſterno vt ſemper Lacchos.* [g] Nonniſi initiatis reuelanda; varijs obſita frondibus; non ſub dium rapienda. [h] Bacchanalia, ab ὀργὴ furore; *vel* τὸν ἰεροῦ mentibus qui reſonant nocturno Bacchantium clamore. *vel* ἀπὸ τοῦ εἴργειν ab arcendo à myſterijs profanos. [i] Myſteriorum periti, initiati ſacris. à μυεῖν [k] Bacchi miniſtrorum ἀπὸ τοῦ βάζειν à vociferando. vel à vulpinis pellibus quibus cingebantur. Baſſares enim Thracibus ſonat vulpes (qua ratione & ſcortum deducitur. & Baſſaris pro meretrice ſæpe vſurpatur) *alijs* à demiſſa & talari veſte qua induebantur Bacchi miniſtri.

Nunc

Nunc [l] *Edonij pede pulsauit*
Sola [m] *Pangæi; nunc Threicio*
Vertice Pindi; nunc [n] *Cadmeas*
Inter matres impia [o] *Mænas*
Comes [p] *Ogygio venit* [q] *Iaccho,*
[x] *Nebride sacra præcincta latus.*
Tibi commotæ pectora [r] *matres*
Fudere comam: thyrsumque leuem
Vibrante manu, iam post laceros
Pentheos artus [t] *Thyades* [u] *æstro*
Membra remissæ, [x] *velut ignotum*
Videre nefas.
Pontiregna tenet nitidi [y] *matertera Bacchi,*
Nereidumq; choris Cadmeïa cingitur Ino.
Ius habet in fluctus magni puer aduena ponti
[z] *Cognatus Bacchi, numen non vile, Palæmon.*
* *Te Tyrrhena puer rapuit manus,*
Et tumidum Nereus posuit mare,
Cærula cum pratis mutat freta,
Hinc verno platanus folio viret,
Et Phœbo [a] *laurus carum nemus:*
Garrula per ramos auis obstrepit;
Viuaces ederas ramus tenet,
Summa ligat vitis [b] *carchesia;*
[c] *Idæus prora fremuit leo;*
Tigris puppe sedet [d] *Gangetica.*
Tum pirata freto pauidus natat;
Et noua demersos facies habet.
Brachia prima cadunt prædonibus,

l Thracij ab Edone monte.
m Thraciæ promontorij Macedoniam versus.
n Thebanas.
o Baccha. à μαίνεσθαι.
p Thebano ab Ogyge rege.
q Baccho ἀπὸ τῆς ἰαχῆς, à vociferatione ebriorum.
r Hinnuli pelle Baccho sacrâ, qua ipse amiciebatur, vnde νεβρίζων dictus & νεβρίδοπλήξ.
s Thebaid. v. 17.
t Bacchico furore percitæ, à θύω, feror impetu.
u Furore Bac. *Metaph.* ab asilo, insecto volatili quod pecudes infestat.
x Sanæ menti restitutæ lugebant facinus quod furiatæ admisissent.
y Ino. Thebaid. 23.

z Sororinus Palæmon, factus deus maris Portumnus. *ibid.* * Piratæ Tyrrheni rapuerant Bacchum in nauim, dumque ipsum ligare vellent Bacchus piratas in furorem vertit, quo correptis mare visum est pratum floribus & arboribus consitum, mali in vites verti, remi in serpentes, iamque leo visus est proram obsidere, tigris puppim, quo attoniti dejiciunt se in mare & Delphines facti sunt: alij alias hanc fab. narrant. *a* Sup. v. 16. *b* Summam mali partem. *c* Horrendus qualis in Ida monte Phrygiæ. *d* Indica à Gange fl.

Illisumque

Illisumque vtero pectus coit,
Paruula dependet lateri [e] *manus,*
Et dorso fluctum [f] *curuo subit,*
[g] *Lunata scindit cauda mare,*
Et sequitur [f] *curuus fugientia carbasa delphin.*
Diuite [h] *Pactolus vexit te Lydius vnda,*
Aurea torrenti deducens flumina ripa.
Laxauit victos arcus Getic asque sagittas
Lactea [i] *Massagetes qui pocula sanguine miscet.*
[k] *Regna securigeri Bacchum sensere Lycurgi.*
Sensere terræ [l] *Zedacum feroces:*
Et quos vicinus Boreas ferit
[m] *Arua mutantes: quasque* [n] *Mæotis*
Alluit gentes frigida fluctu:
[o] *Quasque despectat vertice summo*
Sidus Arcadium, geminumque plaustrum.
Ille dispersos domuit [p] *Gelonos:*
Arma detraxit [q] *trucibus puellis:*
[r] *Ore deiecto petiere terram*
[a] *Thermodontiacæ graues cateruæ,*
Positis tandem leuibus sagittis,
Mites factæ. sacer & [b] *Cithæron*
Sanguine inundauit,
[c] *Ophioniaque cæde.*
[d] *Prætides syluas peticre & agros:*
[e] *Præsidem Bacchum coluit nouerca.*
[f] *Naxos & Aegæo redimita ponto*
Tradidit thalamis virginem relictam,

e Pinnæ loco manuum.
f Ex hominibus facti Delphines sinecurui.
g *Falcata nouissima cauda est, Qualia dimidiæ sinuantur cornua Lunæ.*
h Pact. Lydiæ fl. vexit te rectorem vnda aurifera.
i Scythiæ pop. *qui lac commistum potant cum sanguine equino.*
k Thracia. vid. Herc. Fu. 902.
l Lege *te Dacum feroces.* vid. Thyest. 369. sic Horat. *te Dacus, te profugus Scytha.*
m Herc. Fu. 532.
n Scythiæ palus.
o Et si qui directè subiacent vrsis sideribus Borealibus. Herc. Fu. v. 6. & 128.
p Sarmatiæ pop. Herc. Fu. 538.
q Amazonibus Hippolyt. 397.
r Mortem oppetiere. Herc. Fu. 895.

a Herc. Fu. 245. b Mons prope Thebas. c Thebanâ, ab Ophione superstite ex ijs qui è serpentis dentibus nati sunt. Herc. Fu. 259. *hoc est* Penthei & comitum Bacchi contemptorum sang. d Cum Prœti Argiuorum regis filiæ Iunonis formæ suam præferebant, eædemque Bacchum colere recusabant, iniecit ijs furorem Liber vt sibi vaccæ visæ in syluas fugerent & *implerent falsis mugitibus agros.* hæc vltio Iunoni vsque adeò grata, vt deinceps priuigno conciliata faueret. e Bacchum Naxi insulæ deum tutelarem. f Hippolyt. 757. g Theb. 313.

Meliore

Meliore penſans damna marito.
Pumice ſicco
h *Fluxit* i *Nyctileus latex.*
k *Garruli gramen ſecuere riui,*
Combibit dulces humus alta ſuccos,
Niueique lactis candida fontes
Miſtaque odoro l *Lesbia cum thymo.*
Ducitur magno m *noua nupta cœlo.*
Solenne Phœbus n *carmen*
Edit infuſis humero capillis:
Concutit o *tædas* p *geminus Cupido:*
Telum depoſuit Iuppiter igneum,
Oditque Baccho veniente fulmen.
q *Lucida dum current annoſi ſidera mundi,*
Oceanus clauſum dum fluctibus ambiet orbem,
Lunaque dimiſſos dum plena recolliget ignes,
Dum matutinos prædicet Lucifer ortus,
r *Altaque cœruleum dum Nerea neſciet Arctos;*
Candida formoſi venerabimur ora ſ *Lyæi.*

h Bacchus è terra aquam elicuit, lac, vinum, mel. Eurip. Πίῖ δὲ γάλακτι πηδὸν, Πίῖ δ' οἴνῳ, ῥεῖ δὲ μέλισσαν Νέκταρι.

i Vinum. Nyctilei nomen Baccho inditum à nocturnis Orgijs, *Nyctileumque patrem nocturnaque ſacra precante.*

k *Dulci labentes murmure riui.*

l Fragrantia vina è Leſbo inſ. λέσβιον εὐώδη νέκταρ & ἄχνη, Ἀμβροσίᾳ ὅμοιον.

m Ariadne Bacco nupta & in cœlum relata. n Epithalamium, ὑμέναιον. o Faces nuptiales (de quibus Theb. 263. & 507.) præferebat. p Mutuus *vel* vt verſ. 274. Hippolyt. q Semper itaq; Bacchum venerabimur. r Thyeſt. 476. ſ A λύω, vt Liber. *Quòd curis ſoluat corda Lyæus erit.*

ACTVS TERTIVS.

OEDIPVS. CREO.

Indicat regi Creon ex necyomantia ceu manis ſciomantia intellexiſſe ſe interfectorem Laïj Oedipum fuiſſe. ille fretus opinione ſua de Polybo patre negat, & poſt. iurgia Creontem in carcerem conijci iubet.

ETſi ipſe vultus flebiles præfert notas,
Expone cuius capite placemus deos.
CR. *Fari iubes, tacere quæ ſuadet metus.*
OED. a *Si te ruentes non ſatis Thebæ mouent,*

a Si non publicæ ſalutis cauſa, mihi tamen qui ſororẽ tuam duxerim tuæque familiæ hoc tribue, cui fruſtrà erit regnum vbi perierunt omnes ſubditi.

At

At sceptra moueant lapsa cognatæ domus.
CR. *Nescisse cupics, nosse quæ nimium expetis.*
OED [b] *Iners malorum remedium ignorantia est.*
Itane & salutis publicæ indicium obrues?
CR. *Vbi turpis est medicina, sanari piget.*
OED. *Audita fare, vel malo domitus graui*
Quid arma possint regis irati scies.
CR. *Odere reges dicta quæ dici iubent.*
OED. *Mitteris Erebo* [c] *vile pro cunctis caput,*
Arcana sacri voce nir etegis tua.
CR. *Tacere liceat: nulla libertas minor*
A rege petitur. OED. *Sæpe vel lingua magis*
Regi atque regno [d] *muta libertas obest.*
CR. *Vbi non licet tacere, quid cuiquam licet?*
OED. [e] *Imperia soluit, qui tacet iussus loqui.*
CR. *Coacta verba placidus accipias precor.*
OED. *Vlline pœna vocis expressæ fuit?*
CR. *Est procul ab vrbe lucus ilicibus niger,*
[f] *Dircea circa vallis irriguæ loca.*
Cupressus altis exerens syluis caput
Virente semper [g] *alligat trunco nemus;*
Curuosque tendit quercus & putres [a] *situ*
Annosa ramos. huius abrupit latus
Edax vetustas: illa iam fessa cadens
Radice, [b] *fulta pendet aliena trabe.*
Amara baccis laurus; & tiliæ leues;
Et [c] *Paphia myrtus; & per immensum mare*
[d] *Motura remos alnus; &* [e] *Phœbo obuia*
Enode Zephyris pinus opponens latus.
Medio stat ingens arbor, atque vmbra graui
[f] *Syluas minores vrget; & magno ambitu*
Diffusa ramis, vna defendit nemus.
Tristis sub illa, [g] *lucis & Phœbi inscius,*
Restagnat [h] *humor, frigore æterno rigens:*
Limosa pigrum circuit fontem palus.
Huc vt [i] *sacerdos intulit senior gradum,*

[b] Ignauum vel inops. neque enim qui ignorat malum, remedium curat.
[c] Velut deuotum Dijs manibus pro salute publica.
[d] Tacendi libertas.
[e] Imperium detrectat & non paret.
[f] Dirces fontis, *Theb.* 20. & 126.
[g] Amplectitur nemus semper virente trunco.
[a] Lanugine, musco.
[b] Proximæ arboris trunco innixa.
[c] Veneri (quam Paphij religiosissimè post Assyrios colunt) delicatissimæ Deæ arbuscula perpetuo virore spectabilis, foliorum specie, odoreque suauissimo præstantissima, sacrata.
[d] Nauigijs apta. *Alnus amica fretis.*
[e] Ad solem modicè inclinata. *vel* densissimo cacumine syluis solem præcludens.
[f] Arbores.
[g] Nec lucem, nec solem excipiens.
[h] Fons.
[i] Tiresias.

Haud

Haud est moratus; præstitit [k] *noctem locus.*
Tunc [l] *fossa tellus; & super* [m] *rapti rogis*
Iaciuntur ignes. ipse [n] *funesto integit*
Vates amictu corpus, & [o] *frondem quatit.*
Lugubris imos palla perfundit pedes.
Squallente cultu mœstus ingreditur senex.
Mortifera canam taxus astringit comam,
[p] *Nigro bidentes vellere atque* [p] *atræ boues*
[q] *Retro trahuntur, flamma prædatur dapes,*
[r] *Viuumque trepidat igne ferali pecus.*
Vocat inde [s] *manes; teque* [t] *qui manes regis,*
Et [u] *obsidentem claustra letalis lacus:*
Carmenque magicum [x] *voluit, & rapido minax*
Decantat ore quidquid aut placat leues
Aut cogit vmbras. [d] *irrigat sanguis focos,*
[c] *Solidas q; pecudes vrit, &* [d] *multo Specum*
Saturat cruore. libat & niueum insuper
Lactis liquorem; fundit & Bacchum manu
[e] *Læua.* [f] *canitque rursus; &* [g] *terram intuens,*
Grauiore manes voce & attonita ciet.
Latrauit [h] *Hecates turba; ter valles cauæ*

[k] Dijs superis sub nascentis solis ortum, inferis sub occasum solis sacra fiunt.
[l] Dijs superis in aris extructis; terrestribus in terra; inferis in effossa, sacra faciebant.
[m] Sacra infernalia igne tantum è rogis rapto accendere moris erat.
[n] Nigro, impuro; vt contrà, Dijs superis operantes candido, puro.
[o] Funestam, feralem, vt pote taxum ceu cupressum. vel lege *Frontem quatit* quod mœsti & irati solent inf. v. 555. & 913. [p] Dijs inferis nonnisi furuæ hostiæ immolantur, tristes sc. & luctuosæ. [q] Superorum victimas solebant ἀνιρύειν, id est, retrorsum flectere iugula, & sursum versus conuertere: inferorum vero κάτω σφάσαντας τρέπειν capite terram versus inclinato statuere. [r] Infrà v. 564. [s] Vmbras. [t] Summane. Pluto. [u] Cerberum. [x] Immurmurat, reuoluit carmina magica. [c] In sacris inferis integra & solida hostia comburebantur. [d] Sanguine, lacte, & vino fossam perfundit, aquam addit Hom. Odysse. λ. πρῶτα μελικρήτῳ, μετέπειτα δὲ ἡδεῖ οἴνῳ, τὸ τρίτον αὖθ' ὕδατι. [e] Inferis sc. vtpote malis inuergens; superis contrà & bonis dextrâ. [f] Cum primo carmine non aduenissent. [g] Deiecto in terram vultu, non oculis. cùm cœcus fuerit Tiresias. [h] Canes. *Sub pedibus mugire solum, & iuga cœpta moueri syluarum, viseque canes vlulare per vrbem Aduentante deâ.* i. Hecate. de qua v. 411. Hippol. Huic autem deæ canes immolarunt prisci, quod ipsorum latratus incantationes soluere & monstrosas visiones credebatur. Ipsa itaque Lycophroni θεὰ κυνοσφάγος. & Canis, Ἐκάτης σκῆπτρον.

Sonuere mæstum; tota succusso solo
Pulsata tellus. [i] *audior; vates ait;*
Rata verba fudi. rumpitur cæcum [k] *chaos,*
Iterque [l] *populo Ditis ad superos datur.*
Subsedit omnis sylua, & erexit [m] *comam;*
[m] *Duxere rimas robora; & totum nemus*
Concussit horror; terra [o] *se retro dedit,*
Gemuitque penitus. siue tentari abditum
[p] *Acheron profundum mente non æqua tulit:*
Siue ipsa tellus, vt daret functis viam,
Compage rupta sonuit: aut ira furens
Triceps catenas Cerberus mouit graues.
Subito dehiscit terra, & immenso sinu
Laxata patuit. ipse [q] *pallentes deos*
Vidi inter vmbras; ipse torpentes lacus
Noctemque veram. [r] *gelidus in venis stetit*
[r] *Hæsitque sanguis. sæua prosiluit* [t] *cohors,*
Et stetit in armis omne vipereum genus
Fratrum, cateruæ dente Dircæo satæ,
Auidumque populi [u] *Pestis* [x] *Ogygij malum.*
Tum torua [a] *Erinnys sonuit, & cæcus Furor*
Horrorque, & vna quidquid æternæ creant
Celantque tenebræ; Luctus [b] *euellens comam,*
Aegreque lassum sustinens Morbus caput,
Grauis Senectus sibimet, & [c] *pendens Metus.*
Nos liquit animus. ipsa, quæ ritus senis,
Arteſque norat, stupuit. intrepidus parens,
[d] *Audaxq; damno, conuocat Ditis feri*
[e] *Exsangue vulgus: illico* [e] *nebulæ leues*
Volitant, & auras [f] *libero cœlo trahunt.*
[g] *Non tot caducas educat frondes Eryx,*

570 775 580 585 590 595 600

[i] Impetraui. [k] Herc.Fu.609. Thyest.830. [l] Manibus. vmbris. [m] Folia, *Metaph.* præ horrore sc. [n] Diffindebantur. [o] Recedit hiatum factura. [p] Rex vel leges Acher. id est, inferni. [q] Plutonem & Proserpinam. [r] Cocytum. Herc. Fu. 685. & Styga ibid. 712. [s] *Coït formidine sanguis.* [t] Furiarum, vt. v. 590. & draconigenûm fratrum. [u] Draconis in nemore ad fontem Dircen. Herc. Fu. 259. [x] Thebani ab Ogyge rege. [a] Vide Thyest. v. 96. & Herc. Fu. 93 & deinceps. [b] Hippolyt. 1176. [c] Anxius, suspensus in dubio. [d] Tiresi. orbitate oculorum audacior, nec timens quæ non vidit. [e] Leues vmbræ. [f] Non incluso, vt suo inferno. [g] Μυρίαι ὅσαι τε φύλλα καὶ ἄνθια. Hom. β. & emendatius: rsum, legeque *Non tot caducas Oeta frondes educat.*

Nec

Nec vere flores [h] *Hybla tot medio creat,*
Cum examen alto nectitur denſum [i] *globo;*
Fluctuſq́ non tot frangit Ionium mare;
[k] *Nec tanta gelidi* [l] *Strymonis fugiens minas*
Permutat hyemes ales, & cœlum ſecans
Tepente Nilo penſat Arctoas niues:
Quot ille [m] *populos vatis eduxit* [n] *ſonus.*
Pauidæ latebras nemoris vmbroſi petunt
Animæ trementes. primus emergit ſolo,
[o] *Dextra ferocem cornibus taurum premens*
Zetus; manuque ſuſtinet læua chelyn,
Qui ſaxa dulci traxit [p] *Amphion ſono,*
Interque natos [q] *Tantalis tandem ſuos*
[r] *Tutò ſuperba, fert caput faſtu graui,*
Et numerat [ſ] *vmbras.* [t] *peior hac genitrix adeſt*
Furibunda [u] *Agaue, tota quã ſequitur* [x] *manus*
[y] *Partita regem. ſequitur & Bacchas lacer*
[a] *Pentheus, tenetq́* [b] *ſæuus etiam nunc minas.*
Tandem vocatus ſæpe, pudibundum extulit
Caput, atque ab omni deſidet turba procul,
Celatque ſemet. inſtat & [c] *Stygias preces*
Geminat ſacerdos, donec in apertum efferat
Vultus opertos Laïus. fari horreo.
[d] *Stetit per artus ſanguine effuſo horridus,*
Pedore fœdo ſqualidam obtectus comam,
Et ore rabido fatur: [e] *O Cadmi effera,*

h Mons Siciliæ thymo & ſalicibus abundans, apibus itaque nobilis.
i Βοτρυδὸν, cum in morem vuæ conglobatæ ramo deſuunt, *Solentque lentis vuam demittere ramis.*
k Nec tot grues (ſiue aues aliæ) hyeme è regionibus frigidis fugiunt ad auras tepidiores. *Ingenti clangore gruës æſtiua relinquunt Thracia, cum tepido permutant Strymona Nylo.*
l Fl. Macedoniam à Thracia diuidentis.
m Vmbras populorum, præcipuè Thebanorum.
n Incantatio.
o Thebaid. 20.
p Herc. Fu. 260.
q Ibid. 389. *r* Secura de liberis quibus non poteſt amplius orbari. *ſ* Liberorum, etiam vmbris eorum gaudens ipſa vmbra. namque affectus *nec ipſa in morte relinquunt.* *t* Quæ filium ſuũ interfecit. *u* Theb. 17. *x* Bacchantium multitudo. *y* Diſcerpens Penthea. *a* Theb. 17. *b* Auſterus, abſtemius, Thebanis Bacchi cultum interdicens. *c* Exorciſmos, adiurationes infernas vel per Styga. *d* Laïus ſtetit horridus, effuſo ſanguine per artus. *e* O Thebani, etiam à draconigenis fratribus qui mutuis ſe vulneribus peremerunt, in veſtros ſæui, Bacchico furore perciti, occidite potius filios propriâ manu (vt Agaue aliæque impiæ Mænades in Orgijs) quam permittatis vt viuant in priuatam veſtræ domus perniciem & publicum malum, quod fecit Oedipus meus filius.

Cruore semper læta cognato domus,
Vibrate thyrsos ; [f] *enthea gnatos manu*
Lacerate potius. maximum Thebis scelus
[g] *Maternus amor est,* [h] *patria, non ira Deum*
Sed scelere raperis. [i] *non graui flatu tibi*
Lætificus Auster, nec parum pluuio æthere
Satiata tellus halitu sicco nocet :
Sed rex cruentus ; præmia qui sæuæ necis
Sceptra & [k] *nefandos occupat thalamos patris,*
Inuisa proles. sed tamen peior parens
Quam gnatus : utero rursus infausto grauis,
[l] *Egit qui in ortus semet ; & matri impios*
Fœtus regessit ; quique nec mos est feris,
Fratres sibi ipse genuit ; [m] *implicitum malum,*
Magisq; monstrum [n] *Sphinge perplexum sua.*
Te te, cruenta sceptra qui dextra geris,
Te pater inultus urbe cum tota petam,
Et mecum Erinnys pronubas thalami traham,
Traham sonantes [o] *uerbera ; incestam domum*
Vertam, & penates [a] *impio Marte obteram.*
Proinde pulsum finibus regem ocyus
Agite exulem. quodcunque funesto gradu
Solum relinquet, uere florifero uirens
Reparabit herbas ; spiritus [b] *puros dabit*
Vitalis aura ; ueniet & syluis [c] *decor.*
Letum luesq; mors, labor, tabes, dolor,
Comitatus illo dignus, excedent simul.
Et ipse rapidis gressibus [d] *sedes uolet*
Effugere nostras : sed graues pedibus [e] *moras*
Addam, & tenebo : [f] *repetet incertus uiæ,*
Baculo senili triste prætentans iter.
[g] *Præcidite terras, auferam cœlum pater.*
OED. *Et ossa & artus gelidus inuasit tremor.*
Quidquid timebam facere, fecisse arguor.

[f] Numinis furoris Bacchici impetu afflatâ, adactâ.
[g] Iocastæ in filium.
[h] O patria.
[i] Sup. v. 36.
[k] Maius enim scelus liberos è matre suscepisse quàm patrem interfecisse.
[l] *Matris concubitu qui semet in ortus Vertit & indignum regerit sua pignora matri.*
[m] Ænigma magis implicitum quàm illud Sphingis quod ipse soluit. Thebaid. 137.
[n] Thebaïd. 505.
[o] Flagella. Thyest. 96.
[a] Inter fratres Polynic. & Etheoc.
[b] Non corruptos & pestilentes vt nunc. vid. sup. v. 36.
[c] Frondes, folia.
[d] Thebas, vitamque ipsam.
[e] Senium, lassitudinem, cæcitatem, natam quæ mori non sinat.
[f] Melior lectio *repet incertus viæ.*
[g] Vos ô Thebani eijcite eum terrâ, ego pater eius arcebo cœlo.

[h] *Tori*

[h] Tori iugalis abnuit Merope nefas
Sociata Polybo, sospes absoluit manus
Polybus meas: vterque defendit parens
Cædem, stuprumque. quis locus [i] culpæ est super?
[k] Multo ante Thebæ Laïum amissum gemunt,
Bœota gressu quam meo tetigi loca.
[l] Falsusne senior, an deus Thebis grauis?
Iam, iam tenemus callidi [m] socios doli.
Mentitur ista [n] præferens fraudi deos
Vates; tibique sceptra despondet mea.
CR. Egon, vt sororem regia expelli velim?
Si me fides sacrata cognati laris
Non contineret in meo certum statu;
Tamen ipsa me [a] Fortuna terreret, nimis
Solicita. [b] semper liceat hoc tuto tibi
Exuere pondus, ne recedentem opprimat.
Iam te minore tutior pones loco.
OED. Hortaris etiam, sponte deponam vt mea
Tam grauia regna? CR. [c] suadeam hoc illis ego
In vtrumque queis est liber etiam nunc status.
Tibi iam necesse est ferre fortunam tuam.
OED. [d] Certissima est regnare cupienti via,
Laudare modica, & ocium ac somnum sequi.
Ab inquieto sæpe simulatur quies.
CR. Parumne me tam longa defendit [e] dies?
OED. [f] Aditum nocendi perfido præstat dies.
CR. Solutus onere regio, regni bonis
Fruor, domusq; ciuium cœtu viget;
Nec vlla [g] vicibus surgit [g] alternis dies,
Qua non [h] propinqui munera ad nostros lares

h Mater mea (vt credidit) patri etiamdum viuo matrimonio iuncta conuincit me non esse parricidam illum & incestum.
i Superest culpæ. *Anastrophe.*
k Et longe ante quàm ego Thebas aduenèrim, Laius est interfectus.
l Numnam deceptus est Tiresias? an vltra pestem etiam Thebæ debent offenso Deo seditionem ex concitatione in regem?
m Tiresiam & Creonta.
n Prætexens.
a Regni, præcipuè Thebani. Herc. Fu. 385.
b Deponere regnum iam tutius est quàm nimis tarde recedentem ab eo opprimi.
c Dubijs rebus inuenta est oratio suasiua, necessariò manet te tua fortuna. *d* Satis callidè regnum ambis, qui (quod faciunt ambitiosi, segnitiem laudantes & in otium simulatum recedentes donec occasionem rei gerendæ repererint) vitæ quietæ studium præ te fers, imperium tamen captas. *e* Mei iam diù notitia vel experientia. legitur & *fides*. *f* Imò nocendi occasionem & viam ministrat perfido diuturna experientia. *vel* fides habita. *g* Noctem subsecuta, vel alterna dies. *h* Affinis regis, id est, munera à rege propinquo.

h Sceptri redundent; cultus, opulentæ dapes,
Donata multis gratiâ nostrâ salus.
Quid tam beatæ deesse fortunæ rear?
OED. Quod res secundæ non habent unquam modum.
CR. Incognita igitur vt nocens causa cadam? 695
OED. i Num ratio vobis reddita est vitæ meæ?
Num audita causa est nostra Tiresiæ? tamen
Sontes videmur k facitis exemplum; sequor.
CR. Quid si innocens sum? OED. dubia pro certis solent
Timere reges. CR. qui pauet vanos metus, 700
Veros fatetur. OE. l quisquis in culpa fuit;
Dimissus, odit omne quod dubium putat.
C. Sic odia fiunt. OE. a odia qui nimium timet,
Regnare nescit. regna custodit metus.
CR. b Qui sceptra duro sæuus imperio regit 705
Timet timentes: metus in auctorem redit.
OED. Seruate sontem saxeo inclusum specu:
Ipse ad penates regios referam gradum.

i Expurgaui me apud vos criminis & tamen parricidij & incestus insimulatis.

k Præbuistis mihi legem & exemplum quod sequar. vos itaque etiamsi insontes condemno.

l Quicunque culpæ accusatus quamuis ex principis gratiâ vel ficta suâ purgatione sit dimissus: malè tamen sibi conscius principis animum sui modulo metiens non verè conciliatur sed odit dubium amicum. Lips. legit *qui squis in culpa fuit Dimissus, odit omne quod dubium, puta.* a Theb. 654. & Herc. Fu. 552.

b Necesse est multos timeat quem multi timent.

CHORVS.

Excusat Oedipum Chorus transferendo culpam in mala Thebarum fata quæ ab ipsâ inauspicatâ boue Thebanos vsque vexarint.

c Non tu Oedipe. d Nec tantum Labdaci progeniem, Laium, Oedipum, &c. e Cadmus fil. Agenoris regis Phœnicum, quorum præcipuæ vrbes Tyros & Sidon,

c NOn tu tantis causa periclis,
d Non hæc Labdacidas premunt 710
Fata: sed veteres deûm
Fræ sequuntur. e Castalium nemus

missus à patre quæsitum Europam à Ioue sub specie tauri raptam appulit Phocidem conseditque non procul à Parnasso. vid. sup. v. 112.

Vmbram

Vmbram Sidonio præbuit hoſpiti,
Lauitque Dirce Tyrios colonos:
Vt primum magni natus Agenoris,
Feſſus per orbem [f] *furta ſequi Iouis,*
Sub [g] *noſtræ ramis conſtitit* [g] *arboris,*
[h] *Prædonem numerans ſuum;*
[i] *Monituq; Phœbi, iuſſus erranti*
Comes ire vaccæ, quam non flexerat
Vomer, aut tardi iuga curua plauſtri,
Deſeruit fugas, [k] *nomenq; genti*
Inauſpicata de boue tradidit.
Tempore ex illo noua monſtra ſemper
Protulit tellus. aut [l] *anguis imis*
Vallibus editus, [m] *annoſa ſupra*
Robora ſibilat, ſupraq; pinus,
Supra [n] *Chaonias celſior arbores*
Cæruleum erexit caput,
Cum maiore ſui parte reſumberet,
Aut fœta tellus, impio partu
Effudit [a] *arma.*
Sonuit reflexo claſſicum cornu,
[b] *Lituuſq; adunco ſtridulos cantus*
Eliſit ære. [c] *ante non linguas*
Alias & arma vocis ignotæ
Clamore primum hoſtico experti,
Agmina campos [d] *cognata tenent.*
Dignaque iacto [e] *ſemine proles*
Vno ætatem permenſa die;
Poſt Luciferi nata meatus,

f Sororem à Ioue raptam. Hippolyt. 302.
g Nemoris iam Thebani.
h Numerans ſpatia a ſe emenſa prædonem inſequuto. alij leg. *memorans*, id eſt, meditatus vbinam inueniret prædonem.
i Oraculo Phœbi iuſſus vrbem condere in quo loco iuuenca iniugis quam ſequebatur conſideret, Thebas condidit. vid. ſup. v. 112.
k Regionem illam quæ priùs Aonia dicta eſt, à boue illâ Bœotiam appellauit. alij tamen dictam volunt à Bœoto Neptuni & Arnes filio,
l Draco, ſerpens quem, cum Cadmi comites aquatum miſſos interfeciſſet, ipſe Cadmus occidit. *m* *Ac mediâ plus parte leues erectus in auras Deſpicit omne nemus.* Ouid. 3. Metam. vnde fabulam hanc petas. *n* Quercus altas, quales alunt Chaoniæ nemora glandifera. *a* Armatos homines qui vt primum terrâ nati ſunt bella ſibi indixere, mutuiſque vulneribus periere omnes ad quinque. Herc. Fu. 259. *b* Lituus incuruus aheneus. *c* Linguâ ſuâ voceque tum primùm experti vſique in bellica acclamatione ἰυλαῦ. *d* Terrâ nati fratres. *e* Serpentis dentibus. Herc. Fu. 259.

Ante Hesperios occidit ortus.
Horret tantis [f] *aduena monstris*
Populique timet bella recentis:
Donec cecidit sæua iuuentus;
[g] *Genitrixque suo reddi gremio*
Modo productos vidit alumnos.
[h] *Hac transierit ciuile nefas.*
Illa [i] *Herculeæ norint Thebæ*
Prælia fratrum.
Quid [k] *Cadmei fata* [k] *nepotis,*
Cum viuacis coruua cerui
Frontem ramis texere nouis,
Dominumq; canes egere suum?
Præceps syluas montesq; fugit
Citus Actæon, agiliq; magis
Pede per saltus & saxa vagus
Metuit [a] *motas zephyris* [a] *plumas,*
Et quæ [b] *posuit retia vitat:*
Donec placidi fontis in vnda
Cornua vidit vultusq; feros,
Vbi virgineos fouerat artus
[c] *Nimium sæui Diua pudoris.*

[f] Cadmus aduena Tyrius.
[g] Terra filios cæsos recepit.
[h] Atque vtinam hic finis sit intestinis & ciuilibus Thebanorum bellis!
[i] Natus Thebis iàm tùm erat Hercules, sed nondum regnârat. Megaram enim duxit post obitum Polynicis & Etheoclis.
[k] Acteonis, quem, quòd in fonte Dianam nudam vidisset Dea in ceruum conuertit, vnde præda suis canibus factus est.
[a] Lineam, formidinem. vide Hippolyt. 46. [b] Nuper ipse venator. [c] Pudoris sui nimis sæua vindex, quæ quum erratum tam crudeliter vlta sit, graues in Thebanos iras deorum arguit.

ACTVS QVARTVS.

OEDIPVS. IOCASTA.

Suspicari iàm incipit Oedipus ne ille fortè quem olim Delphos petens occidisset, Laius fuërit: quærit itaque à Iocasta de Laij ætate, necis tempore, & alijs circumstantijs.

CVras reuoluit animus, & repetit metus.
Obisse nostro Laïum scelere autumant
[d] *Superi*

[d] *Superi* [e] *inferiq́: ſed animus contra innocens,*
Sibiq́ melius quam deis notus, negat.
Redit memoria [f] *tenue per veſtigium,*
Cecidiſſe noſtri [g] *ſtipitis pulſu obuium*
Datumq́ Diti, cum prior iuuenem ſenex
Curru ſuperbus pelleret, Thebis procul,
[i] *Phocea trifidas regio qua ſcindit vias.*
Vnanima coniux explica errorem precor,
[k] *Quæ ſpatia moriens Laïus vitæ tulit;*
Primone in æuo viridis an fracto occidit?
IO. *Inter ſenem iuuenemq́; ſed* [l] *propior ſeni.*
OED. *Frequenſne turba regium cinxit latus?*
IO. *Plures fefellit error ancipitis viæ;*
Paucos fidelis curribus iunxit labor.
OED. *Aliquiſne cecidit regio fato comes?*
IO. [a] *Vnum fides* [b] *virtuſq́ conſortem addidit.*
OED. *Teneo* [c] *nocentẽ: conuenit numerus, locus:*
Sed tempus adde. IO. [d] *decima iam metitur ſeges.*

a Polyphontem præconem. *b* Ἀνδρεία fortitudo, vnica quondam virtus habita. *c* Me, ſc. *d* Ante annos decem.

d Apollo. *vel* homines in ſuperis Tireſias & Creon.
e Laïus ceu vmbra Laij inferis euocata.
f Per obiectum leue.
g Clauæ. Iocaſta tamen enſem fuiſſe dicit inf. v. 1034. atque ipſe in Thebaide.
h Demiſſum Orco, id eſt, interfectum.
i Sup. 277.
k Quæ ſpatia vitæ, id eſt, quam ætatem?
l Μέγας χρόζων, &c.

SENEX. OEDIPVS.

E ſene a Merope & Corinthijs miſſo qui Oedipum de Polybi morte edoceat rogetque ad gubernacula regni ſuſcipienda veniat, diſcit Oedipus ſe non vere eſſe Polybi filium. nimiâ itaque curioſitate ſuâ veros inuenit parentes.

Corinthius te populus in regnum vocat
Patrium: quietem Polybus æternã obtinet.
OED. *Vt* [f] *vndique in me ſæua fortuna irruit?*
Ediſſere agedum, quo cadat fato parens.
SE. *Animam ſenilem* [g] *mollis exſoluit ſopor.*
OED. *Genitor ſine vlla cæde defunctus iacet.*

f Ludificando me & ambiguum tenendo. vel ſecundum iàm regnum pernicioſe mihi ingerendo.
g Θνήσκει δὲ ὡς ὑπνῳ δεδμημένος. & σμικρὸν παλαιὰ σώματ' ἐξιάζεται ῥοπή.

Testor, licet iam tollere ad cœlum pic 790
h *Puras nec vlla scelera metuentes manus.*
Sed i *pars magis metuenda fatorum manet.*
SE. *Omnem paterna regna discutiunt metum.*
OED. *Repetã paterna regna, sed matrem horreo.*
SE. *Metuis parentem, quæ tuum reditum ex-* 795
petens
Sollicita pendet? OED. *ipsa me pietas fugat.*
SE. *Viduam relinques?* OED. k *tangis en ipsos metus.*
SE. *Effare, mersus quis premat mentem timor:*
l *Præstare tacitam regibus soleo fidem.*
OED. *Connubia matris Delphico monitu tremo.* 800
SE. *Timere vana desine, & turpes metus*
Depone: Merope vera non fuerat parens.
OED. m *Quod subditiui præmium gnati petiit?*
SE. *Regnum superbum:* n *liberi adstringunt fidem.*
OED. *Secreta thalami, fare,* o *quo excipias modo.* 805
SE. P *Hæ te parenti paruulum tradunt manus.*
OED. *Tu me parenti tradis? at quis me tibi?*
SE. *Pastor niuoso sub Citharonis iugo.*
OED. *In illa temet nemora quis casus tulit?*
SE. *Illo sequebar monte cornigeros greges.* 810
OED. *Nunc adice certas corporis nostri notas.*
SE. *Forata ferro gesseras vestigia,*
a *Tumore nactus nomen ac vitio pedum.*
OED. *Quis fuerit ille, qui meum dono dedit*
Corpus, requiro. SE. b *regios pauit greges,* 815
Minor sub illo turba pastorum fuit.
OED. *Eloquere nomen.* SE. c *prima langueſcit*
senum

h Particidium non metuentes.
i De incestis matris nuptijs.
k Rem tetigisti, tetigisti vlcus. hoc enim est quod metuo ne fato ductus eam viduam ducam.
l Quod fecerat prius in Oedipi genere velut regio simulando & celando.
m In quem finem asciuit me filium suppositititium parens?
n Quo firmiùs retineret tyrannidem quam firmat certa successio retinetque populum in fide, ne quando interfecti regis liberi sint vltores. *alij leg.* Regum superbũm, *alij* superbam.
o Vnde tu noris me esse subditiũ?
p Tradiderunt te meæ hæ manus paru. pa.

a Οἰδῶν τὸ πόδι sc. ὄθεν νῦν Ἕλλας οὐρίζειν Οἰδίπουν. b Regius pastor summus. c An prima inter animæ potentias deficit, cum ætas illa in continuo deflexu rerum species nequeat retinere? an primo quidem obiectum non agnoscit, postea a. reminiscitur. vt ait vers. 820?

Memoria,

Memoria, longo lassa sublabens situ.
OED. *Potesne facie noscere ac vultu virum?*
SE. *Fortasse noscam: sæpe iam spatio obrutam*
Leuis exoletam memoriam reuocat nota.
OE. [d] *Ad sacra & aras omne compulsum pecus*
Duces sequantur: ite propere, accersite
[e] *Famuli, penes quos summa consistit gregum.*
SE. [f] *Siue ista ratio, siue fortuna occulit,*
Latere semper patere quod latuit diu:
Sæpe eruentis veritas patuit malo.
OED. *Malum timeri maius his aliquod potest?*
SE. *Magnũ esse, magna mole quod petitur, scias.*
Concurrit [h] *illinc publica,* [i] *hinc regis salus,*
[k] *Vtrinque patria: contine medias manus,*
[l] *Vt nil lacessas, ipsa se fata explicant.*
[m] *Non expedit concutere felicem statum.*
OE. [n] *Tuto mouetur quidquid extremo in loco est.*
SE. *Nobilius aliquid genere* [o] *regali appetis?*
Ne te parentis pigeat inuenti vide.
OED. [a] *Nec pœnitendi sanguinis quæram fidem:*
Sed nosse certum est. ecce grandæuus senex,
Arbitria sub quo regũ fuerant gregis,
[b] *Phorbas. refersne nomen aut vultum senis?*
SE. *Arridet animo forma: nec notus satis,*
Nec rursus iste vultus ignotus mihi.
Regnum obtinente Laïo famulus greges
Agitasti opimos sub Cithæronis plaga?

d Sub prætextu sacrificij, veluti eximendæ sint egregiæ victimæ, pastores accersit.
e Pastores & bubulci.
f Suadet senex ne nimis curiose id scrutetur quod notum in malum suum redire possit.
g Parricidio & incestu?
h Sciendo. vt euitetur pestis. vel ambigue loq. necdum intelligit senex quid velit Oedipus.
i Nesciendo.
k Salute, vel rege amisso.
l Etiamsi nihil moueas, fatum (quod series est & connexio quædam causarum quâ fit quicquid fit) se declarabit.
m Τὸ κακὸν δὲ κείμενον ἔ κινητέον. n Sed meum statum infelicissimum puto, mouebo itaque vt certum sciam. o Polybi enim filius iam crederis. a Nec eo animo de inueniendo laboro, vt inuenti pœniteat.
b Alijs *Ithimales* dictus.

PHOEBAS.

PHORBAS. SENEX. OEDIPVS.

LÆtus Cithæron pabulo ſemper nouo
Æſtiua noſtro prata [c] ſummittit gregi.
SE. Noſciſne memet? PH. dubitat anceps memoria.
OED Huic aliquis à te traditur quondam puer?
Effare. dubitas? cur genas mutat color?
Quid verba quæris? [d] veritas odit moras.
PH. Obducta longo temporum tractu moues.
OED. Fatere, ne te cogat ad verum dolor.
PH. [e] Inutile iſti munus infantem dedi.
Non potuit ille luce, non cœlo frui.
SE. Procul ſit omen: viuit, & viuat precor.
OED. Supereſſe quare traditum infantem negas?
PH. Ferrum per ambos tenue tranſactum pedes
Ligabat artus: vulneri innatus tumor
Puerile fœda corpus vrebat [f] lue.
SE. Quid quæris vltra? fata iam accedunt prope.
OE. [g] Quis fuerit infans, edoce. PH. prohibet fides.
OE. [h] Huc aliquis ignem: flamma iam excutiet fidem.
[a] Per tam cruentas vera quærenti vias,
Ignoſce quæſo, ſi ferus videor tibi,
Et impotens. PH. iam parta vindicta in manu eſt.
OED. Dic vera: quiſnam, quone generatus patre,
Qua matre genitus? PH. coniuge eſt genitus tua.
OED. Debiſce tellus. tuq; [b] tenebrarum potens,
In Tartara ima rector vmbrarum rape
[c] Retro reuerſas generis ac ſtirpis vices.
Congerite ciues ſaxa in [d] infeſtum caput;
Mactate telis. [e] me petat ferro [f] parens;
Me natus. in me coniuges arment manus,

Fratreſq;

[c] Suppeditat.
[d] Vera relaturo ad manum verba ſunt, nec morâ eſt opus.
[e] Non diu victurum. ſaucium ſc. plantis perforatis.
[f] Putredine.
[g] Quibus parentibus ortus.
[h] Cruciatus & tormenta minitatur.
[a] In quibuſdam lib. duo iſti verſ. tribuuntur Phorbanti. q. d. ſi ferus fuerim in te exponendo ignoſce quæſo, aut ſi tormentorum metu arcana prodam, cape itaque indicium.
[b] Pluto.
[c] Me qui aduerſus naturæ leges ſum reuerſus in propriæ matris vterum ſu. 638.
[d] Alij hab. inceſtũ.
[e] Cauſam huius peſtilitatis.
[f] Omnes parentes, liberi, coniuges, fratres me petant qui iura illorum violauerim.

Fratreſq́; & æger populus g ereptos rogis
Iaculetur ignes. ſæculi crimen vagor,
Odium Deorum, iuris exitium ſacri;
h *Qua luce primum ſpiritus hauſi rudes,*
Iam morte dignus. redde nunc animos i *parens.*
Nunc aliquid aude ſceleribus dignum tuis.
k *I, perge, propero regiam curſu pete,*
Gratare matri, l *liberis aucta domo.*

g In me velut inferis deuotum piaculum. vide ſup. v. 550. vel in me peſtis, funerum, rogorum cauſam.
h Theb. 244.
i Per indignationem ſibi ſe ex matre parentem exprobrat. *k* Sarcaſticè. *l* Ob domum auctam liberis à te filio ex matre. Ioſ. Scal. legit *liberis auctæ modo.*

CHORVS.

Varietati obnoxium arguit chorus excelſum ſtatum. mediam itaque fortunam optat, cuius laudes canit. à ſimilitudine nauis modico vento actæ, & exemplo Icari.

Fata ſi liceat mihi
Fingere arbitrio meo,
Temperem zephyro leui
Vela, ne preſſæ graui
Spiritu antennæ tremant.
Lenis ac modicum fluens
Aura, nec vergens latus,
Ducat intrepidam ratem.
Tuta me media vehat
Vita decurrens via.
a *Cnoſſium* b *regem timens,*
Alta dum demens petit,
c *Artibus fidens* c *nouis,*
Certat & veras aues

a Dædalus Hymetionis fil. damnatus ab Areopagitis quod occidiſſet Talum ſororis filium, in Cretam migrârat: ibi quia vaccam fabricaſſet ligneam à Minoë rege Labyrintho ceu turri incluſus terrâ marique fugam interdictam per aëra tentauit; alas itaque confecit ſibi & filio quibus ipſe euolauit Sardiniam, inde Cumas. Icarus autem dum patris monito non audiens nimis altè volat pennis à ſole liquefactis in mare decidit quod ab illo nomen tulit. *b* Minoem regem Cretæ in qua Cnoſſus vrbs. *c* *Pennis non homini datis.*

Vincere

Vincere, ac [c] *falsis nimis*
Imperat pennis [d] *puer;*
[e] *Abstulit nomen freto.*
Callidus medium senex
Dædalus librans iter,
Nube sub media stetit,
[f] *Alitem exspectans suum;*
Qualis accipitris minas
Fugit, & sparsos metu
Colligit fœtus auis:
Donec in ponto manus
Mouit implicitas puer,
Comes audacis viæ.
Quidquid excessit modum,
Pendet instabili loco.
Sed quid hoc? & postes sonat
Regios famulus manu,
Mæstus, & quassans caput.
Ede quid portes noui.

c falsis.
d Icarus.
e Pars illa maris Ægæi ab Icari casu Icarium mare dicta est, vt & insula in eodem mari Icaria quę priùs ἰχθύοσσα.
f Filium alatum.
g Crepant regiæ fores exeunte nuncio. vide Herc. Oet. v. 254.

ACTVS QVINTVS.

NVNCIVS.

Nuncius Oedipi excœcationis consilium & modum narrat.

PRædicta postquam fata, & infandum [a] *scelus*
Deprendit, ac se scelere conuictum OEdipus
Damnauit ipse; regiam infestus petens
Inuisa propero tecta penetrauit gradu;
Qualis per arua Libycus insanit leo,
Fuluam minaci fronte concutiens iubam:
Vultus furore toruus, atq; oculi truces,
Gemitus, & altum murmur, & gelidus fluit
Sudor per artus: spumat, & voluit minas,
Ac mersus altè magnus exundat dolor.
Secum ipse sæuus grande nescio quid parat,

a Quidam Genus legunt & intelligunt de natis ex matre liberis.

Suisq;

Suiſq; fatis ſimile. [b] Quid pœnas moror?
[c] Vt hoc ſceleſtum pectus aut ferro petat,
Aut feruido aliquis igne vel ſaxo domet?
Quæ tigris, aut quæ ſæua viſceribus meis
Incurret alces? ipſe tu [d] ſcelerum capax
[e] Sacer Cithæron, vel feras in me tuis
Emitte ſyluis, mitte vel rabidos canes.
Nunc redde [f] Agauen. anime, quid mortẽ times?
Mors innocentem ſola fortunæ eripit.
Hæc fatus, aptat impiam capulo manum,
Enſemq; ducit: Jtane tam magnis & breues
Pœnas ſceleribus ſoluis? atq; vno omnia
Penſabis ictu? moreris? hoc patri ſat eſt:
Quid deinde matri? quid male in lucem editis
Gnatis? quid ipſi quæ tuum magna luit
Scelus ruina, flebili patriæ dabis?
[a] Soluenda non eſt illa quæ leges ratas
Natura in vno vertit OEdipode, [b] nouos
Commenta partus: ſupplicijs eadem meis
Nouetur. iterum viuere, atq; iterum mori
Liceat; renaſci ſemper: vt toties noua
Supplicia pendas. vtere [c] ingenio miſer.
Quod ſæpe fieri non poteſt, fiat diu.
Mors eligatur longa: quæratur via,
Qua nec ſepultis miſſus, & viuis tamen
Exemptus erres. morere, ſed [d] citra patrem.
Cunctaris animæ? ſubitus an vultus grauat
Profuſus imber, ac rigat fletu genas?
Et flere ſatis eſt? hactenus fundent leuem
Oculi liquorem: ſedibus pulſi ſuis
Lacrymas ſequantur. hi [e] maritales ſtatim
Fodiantur oculi. dixit, atq; ira furit.
Ardent minaces igne truculento genæ;
Oculiq; [f] vix ſe ſedibus retinent ſuis.

b Verba Oedipi.
c An pœnas aliundè expectem?
d Agaues & ceterarum Baccharum.
e Ioui. *vel* Bacchi ſacris. *vel* execrande.
f Sup. v. 616. & Theb. 17.
g Facilis & ſimplicis mortis.
a Non æquum eſt vt natura, quæ me produxit in dedecus ſuum, iura ſua per parricidium & inceſtum violaturum ſoluat me vnicâ & ſimplici nece tot ſceleribus functum.
b Filios ex matre.
c Vtere eo ingenio ad pœnas excogitandas, quo vſus es quondam in Sphingis ænigmate ſoluendo.
d Non vno ictu vt Laïus.
e ἔρωτ' ἀνοσίᾳ γὰρ γάμῳ ἀρομένῳ δαδοῦχοι.

ex conſpectu enim amor. hi quibus placuit mater, vel qui illius amorem conciliauere. *f* Conſcij & in pœnas parati.

Violentus,

Violentus, audax, mutus, iratus, ferox.
Tantum cruentus gemuit; & dirum fremens
Manus in ora torsit. at contra truces
Oculi steterunt, & suam intenti manum
f Vltro insequuntur; vulneri occurrunt suo.
Scrutatur auidus g manibus vncis lumina.
Radice ab ima funditus vulsos simul
Euoluit h orbes. hæret in vacuo manus,
Et fixa penitus vnguibus lacerat a cauos
Alte recessus luminum; & a inanes sinus;
Sæuitq; frustra, plusq; quam sat est furit;
b Tantum est periclum lucis. c attollit caput,
Cauisq; lustrans orbibus cœli plagas,
d Noctem experitur: quicquid effossis male
Dependet oculis, rumpit; & victor deos
Conclamat omnes; Parcite en patriæ, precor:
Iam e iussa feci. debitas pœnas tuli.
Inuenta thalamis digna nox tandem meis.
f Rigat ora fœdus imber, & lacerum caput
Largum reuulsis sanguinem venis vomit.

g Digitis, vnguibus.

h Κύκλους. ita Soph. ἀρᾶς ἔπαυσεν ἀρθεὰ τῆς ἀμπὶ κύκλων.

Sphærica autem seu orbicularis forma oculo data est, quo celeriùs & faciliùs reuolutus obiecta apprehendat, vtque sufficiat cuiuis quantitati capiendæ, perpendicularibus lineis à visis in centrum oculi concurrentibus. *vel* orbes hic cape sinus, in quibus oculi. *a* Etiam in oculorum sinus & globos, cum satis fuisset araneæ telam vel pupillam effodisse. *b* Intantum lucem exodit. tàm attentè cauet ne quid sibi lucis relinquatur. *c* More lustrantis & suspicientis. *d* An penitus sit cœcus. *e* Quod voluistis. credo legendum *Iusta*, vt Theb. v. 175. & infra v. 998. *f* Hæc nuncius ex sua persona.

CHORVS.

Chorus iste ex disciplina Stoïcorum (qui omnia, imò Deum ipsum subijciunt ineuitabilibus fatis) excusari Oedipum vult.

Fatis agimur: cedite fatis.
Non solicitæ possunt curæ
Mutare rati g stamina fusi.
Quidquid patimur mortale genus,
Quidquid facimus, venit ex h alto,

g Herc. Fu. 558.
h Fato seu prouidentiâ diuinâ. *vel vt illi*, ex constellatione.

Seruatq;

Seruatq; suæ decreta g colus
i Lacheſis, k dura reuoluta manu.
Omnia certo tramite vadunt:
l Primuſq; dies dedit extremum.
m Non illa Deo vertiſſe licet,
n Quæ nexa ſuis currunt cauſis.
It cuiq; ratus, prece non vlla
Mobilis, ordo. multis ipſum
Timuiſſe nocet. multi ad fatum
Venere ſuum, dum fata timent.
Sonuere fores, atq; ipſe ſuum
Duce non vllo molitur iter
Luminis orbus.

i Vna è Parcis, fatum.
k Inexorabili. immutabili.
l Horoſcopus genethliacus ex ſitu & conſenſu siderum in natiuitatis horâ.
m Quod fore paratum eſt id ſummum exuperat Iouem. Stoicè.
n Quæ proueniunt ex ſerie & ordine cauſarum.

OEDIPVS. CHORVS. IOCASTA.

Iocaſta ſe interficit. Oedipus excæcatus in exilium abit.

BEne habet, peractum eſt. iuſta perſolui patri:
Iuuant tenebræ. quis Deus tandem mihi
Placatus a atra nube perfundit caput?
Quis ſcelera b donat? conſcium euaſi diem.
Nil, parricida, dexteræ debes tuæ.
Lux te refugit, vultus OEdipodem c hic decet.
CH. En ecce, rapido ſæua proſiluit gradu
Iocaſta vecors: d qualis attonita & furens
Cadmea mater abſtulit gnato caput,
Senſitue raptum. dubitat. afflictum alloqui
Cupit, pauetq; iam malis ceſſit pudor. (cem?
IO. e Cupiunt, & horrent ora. nam quid te vo-
Gnatumne? dubitas? gnatus es: gnatum pudet?
Immitis oro gnate, f quo auertis caput,
Vacuoſq; vultus? O. g quis frui & tenebris vetas?

a Cœcitatis caligine.
b Dono remittit?
c Emphaticè.
d Qualis Agaue vbi furens filio caput abſtuliſſet moxque ad ſe reuerſa facinus ſenſiſſet, attonita ſtetit; talis hîc Iocaſta. vide ſup. v. 443.
e Alloqui te cupio, horreo tamen.
f Auditâ Iocaſtâ, auertit ſe Oedipus. g Quiſnam tu es qui interdicis mihi fructum capere quem ex cœcitate percepiſſe mihi viſus ſum?

h *Quis reddit oculos? matris en, matris sonus.*
k *Perdidimus operam. congredi fas amplius*
Haud est. nefandos diuidat vastum mare,
Dirimatq; k tellus abdita: & quisquis sub hoc
In alia versus sidera, ac solem l auium
Dependet m orbis, alterum ex nobis ferat.
IO. *Fati ista culpa est: nemo fit fato nocens.*
OED. *Iam parce verbis mater, & parce auribus*
Per has reliquias corporis trunci precor,
Per a inauspicatum sanguinis pignus mei,
Per omne nostri nominis b fas & c nefas.
IO. d *Quid anime torpes? socia cur scelerum dare*
Pœnas recusas? omne confusum perit,
Incesta, per te iuris humani decus.
Morere, ac nefastum spiritum ferro exige,
Non si ipse mundum concitans diuum sator
Cœrusca sæua e tela iaculetur manu,
Vnquam rependam sceleribus pœnas pares
Mater nefanda. mors placet: mortis via
Quæratur. agedum commoda matri manum,
Si parricida es: f restat hoc operi vltimum.
Rapiatur g ensis: hoc iacet ferro meus
h *Coniux. quid illum nomine haud vero vocas?*
Socer est. vtrumne pectori infigam meo
Telum? an patenti conditum iugulo imprimam?
Eligere nescis i vulnus. hunc, dextra, hunc pete
Vterum capacem, qui virum & gnatum tulit.
CH. *Iacet perempta, vulneri immoritur manus;*
Ferrumq; secum nimius eiecit cruor.
OED. k *Te fatidice, te præsidem veri Deum*
Compello, solum debui fatis patrem.
Bis parricida, plusq; quam timui nocens
Matrem peremi: scelere confecta est meo.
O Phœbe mendax, fata superaui impia.

b Quis per aures ingerit mihi mala quorum notas ne viderem effodi mihi oculos?
i Nil profeci oculos eruendo cum etiamdum audiam. vid. Theb. 226.
k Alterum Hemisphærium.
l Legunt quidam *alium* alij *alterum*. vt sit—*en*—Alterum orbis latus alijs sideribus notum. vtque dicunt poetæ, *alio sole calens Et alio sub sole iacens.*
a Infelicem prolem, liberos.
b Matris & filij.
c Vxoris, mariti, &c. nefanda inter nos nomina.
d *Se ad pœnas de se sumendas excitat.*
e Fulmina.
f Vt matrem etiam occidas.
g Quem modò Oedipus abiecerat
h Laïus coniux meus imo socer. namque filio eius nupsi.
i Locum vulneri.
k Te ridiculum deum falsitatis arguo. qui fore prædixisti vt patrem occiderem. sed iam & matri necis causa fui.

Pauitante gressu sequere [e] *fallaces vias,*
Suspensa plantis efferens vestigia.
[a] *Cæcam tremente dextera noctem rege.*
I, gradere præceps, lubricos ponens gradus.
I, profuge, vade: siste, ne [b] *in matrem incidas.*
[c] *Quicumq; fessi corpore & morbo graues*
Semianima trahitis corpora; en [d] *fugio, exeo.*
Releuate colla; mitior cœli status
Post terga sequitur. quisquis exilem iacens
Animam retentat, viuidos haustus leuis
Concipiat. [e] *ite, ferte* [f] *depositis opem.*
Mortifera mecum vitia terris extraho.
Violenta fata, & horridus mortis tremor,
Maciesq; & atra pestis, & rabidus dolor
Mecum ite, mecum. [g] *ducibus his vti libet.*
pro ducibus erût. supra. 652.

l Asperas, præcipites, cœco ignotas.
a Vias baculo prætentans explora.
b In matris cadauer.
c O Thebani péste laborantes.
d Prout iubet oraculum.
e O medici, curatores.
f De quorum salute & vitâ desperabatur.
g Mihi cœco hi

TROAS.

Personæ.

HECVBA.	PYRRHVS.
CHORVS MVLIERVM.	ANDROMACHA.
TALTHYBIVS.	SENEX.
AGAMEMNON.	VLYSSES.
CALCHAS.	ASTYANAX.
HELENA.	NVNCIVS.

ARGVMENTVM.

Græci exciſo iam Ilio reditum in patriam cogitantes contrario vento detinebantur. Apparens noctu Achillis vmbra ſoluere eos poſſe negat, niſi ſibi debitis inferijs mactatâ Polyxenâ, cuius nuptiarum prætextu interfectus eſt. Non ferret Agamemnon ſibi amatam Polyxenam mactari. Qua de re orto cum Pyrrho iurgio interuenit conſultus Calchas qui omnino immolandam pronunciat, vnâque necandum Aſtyanacta, quem à matre abſconditum abducit Vlyſſes & de Scæa porta deijcit. Polyxenam ab Helena auſpice ritu cultuque ſponſæ deductam ad patris tumulum Pyrrhus mactat.

ACTVS

ACTVS PRIMVS.

HECVBA.

Luget Hecuba patriæ, domus, suŭpsius calamitatem.

QVICVNQVE regno fidit, & magna potẽs
Dominatur aula, nec [a] leues metuit deos,
Animumq́; rebus credulum lætis dedit;
Me videat & te [b] Troia. non vmquam tulit
Documenta Fors maiora, quam fragili loco
Starent [c] superbi. columen euersum occidit
Pollentis [d] Asiæ, [e] cœlitum egregius labor.
Ad cuius [f] arma venit, & [g] qui frigidum
[a] Septena Tanain ora pandentem bibit;
Et [b] qui renatum [c] prorsus excipiens diem,
[d] Tepidum [e] rubenti [f] Tigrin immiscet freto;
Et [g] quæ [h] vagos vicina prospiciens Scythas
Ripam cateruis Ponticam [i] viduis ferit;
[k] Excisa ferro est. Pergamum [l] incubuit sibi.
En [m] alta muri decora congesti iacent
Tectis adustis. regiam flammæ ambiunt;
Omnisq́; late fumat [n] Assaraci domus.
Non prohibet auidas flamma victoris manus;
[d] Diripitur ardens Troia: nec cœlum patet

a Inconstantes. *faciles dare summa deos, eademque tueri Difficiles.*
b Propriè regio in qua Ilium vrbs. à Troe dicta.
c Nobiles, potentes: quorum commune vitium est superbia.
d Minoris, cui imperauit Priamus & parti maioris. quæ orbis pars tertia.
e Inf. v. 476.
f Auxiliaria, namque—
g—Rhesus Thraciæ rex auxilio Troiæ venit.

a Ex persona mulieris imperitæ tribuitur Tanai quod Istri est: vt per septem ora in mare labatur. *b* Memnon Tithoni & Auroræ filius ex Æthiopia, *vel vt alij, Susis* Troiam venit. *c* Primò & recentissimè natum. *vel lege Pronus* & intellige Persas & Æthiopas qui solem adorant. *d* In regione tepenti. *e* Auroræ seu Solis orientis rubore perfuso. aliàs, secundo hallucinabitur fœmina. Tigris enim in mare Persicum influit non Erythræum. nisi ex personæ decoro dictum malis, vt priùs vers.9. *f* Herc. Fu. 1323. *g* Penthesilea Amazonum regina. de quibus vide Hippol.397. *h* Herc. Fu. 532. *i* Hippolyt.620. *k* Troia, an Penthesilea? alij legunt *Excisa ferro est Pergamos, incubuit sibi.* *l* *In se magna ruunt.* vel in cinerem versum. *m* Πύργοι, ἐπάλξεις, turres, pinnæ. *n* Ilium. vbi regnauit Assaracus Ili filius. *o* Ex incendio prædam rapiunt.

p Vndatim ascendente.
q Ilium decennali bello tandem debellatum lustrans non indignè fert, si decem annos in ciuitate tam nobili & munitâ expugnandâ absumpserit.
r Qui numerus classis quæ Troiam aduenit. Agam. v. 169.
s More veterum iurat Hecuba per quæ sibi gratissima.
t Priamum, in cuius ruinâ & regnum Troianum interijt.
u O Hector.
x Vid. inf. v. 126.
y Quibusdam L. alijs xvij. al. xxij.
z Vmbræ liberum minorum, vel minori mihi loco habitorum quàm Priamus & Hector.

p *Vndante fumo. nube ceu densa obsitus,*
Atcr fauilla squallet Iliaca dies.
Stat auidus ira victor, & q lentum Ilium
Metitur oculis, ac decem tandem ferus
Ignoscit annis. horret afflictam quoq;;
Victamq; quamuis videat, haud credit sibi
Potuisse vinci. spolia populator rapit
Dardania; prædam r mille non capiunt rates.
Testor deorum numen aduersum mihi;
s Patriæq; cineres, t teq; rectorem Phrygum,
Quem Troia toto conditum regno tegit,
u Tuosq; manes, x quo stetit stante Ilion;
Et vos meorum y liberum magni greges,
z Vmbræ minores: quidquid aduersi accidit,
*Quæcunq; * Phœbas ore lymphato furens,*
Credi Deo vetante, prædixit mala,
t Prior Hecuba vidi grauida, nec tacui metus,
Et a vana vates ante Cassandram fui.
Non cautus ignes b Ithacus, aut c Ithaci comes
Nocturnus in vos sparsit, aut d fallax Sinon:
e Meus ignis iste est, facibus ardetis meis.
f Sed quid ruinas vrbis euersa gemis
Viuax senectus? respice infelix ad hos
Luctus recentes, Troiaiam vetus est malum.
Vidi execrandum g regiæ cædis nefas,
Ipsasq; ad h aras maius admissum scelus

* Cassandra filia Priami, cui Phœbus amans vaticinandi peritiam dedit pollicitæ concubitum: promissis tamen non stanti donum auferre Deus cum non posset fidem ademit vt vaticinijs suis nemo crederet.
t Cum Paridem vtero gestaret somniauit Hecuba se facem ardentem parituram. a Inutilis & irrita, æquè ac Cassandra non credita. b Vlysses Ithacæ dux. c Diomedes, cui Vlysses in castrorum Thracum exploratione comes nocturnus. d Cuius doloso ministerio receptus equus, laxatusque. e Somnio de Paride prædictus modò v. 36. f Sed quid ego anus misere longæua vetus malum gemo? g Priami a Pyrrho ad aras cæsi. h Iouis Hercij, quod inter aulam & parietem in domus penetrali coleretur, ab ἕρκος. vel quod mala arceat.

i Æacidæ

[i] Æacidæ armis: cum ferox [k] sæua manu
Coma reflectens regium torta caput.
Alto nefandum vulneri ferrum abdidit;
Quod penitus actum cum recepisset libens,
Ensis senili [l] tinctus è iugulo redyt.
Placare [m] quem non potuit à cæde effera,
[n] Mortalis æui cardinem extremum premens;
[o] Superiq; testes sceleris; & quondam [p] sacrum
Regni iacentis. ille tot [q] regum parens
Caret sepulchro Priamus, & [r] flamma indiget
Ardente Troia, non tamen superis sat est:
[s] Dominum ecce Priami nuribus & natis legens
Sortitur vrna, præda quem [t] vilis sequar?
[u] Hic Hectoris coniugia despondet sibi,
Hic optat Heleni [x] coniugem, hic [y] Antenoris,
Nec deest tuos Cassandra qui thalamos petat.
[t] Mea sors timetur: sola sum Danais metus.
Lamenta cessant? turba, captiuæ, mea,
[z] Ferite palmis pectora, & planctus date,
Et iusta Troiæ facite. iamdudum sonet
[a] Fatalis Idæ iudicis diri domus.

i Leg. Æacidis. id est, Pyrrhi, Neoptolemi.
k Vel lege Scæua. Sic. Virg. Implicuitque comam læuâ, &c. de eod. 2. Æneid.
l Quidam leg. haud tinctus, & respiciunt ad v. 654. Agamem.
m Ensem; seu Pyrrhum.
n In extremo iam senio.
o Ad aras stantes vbi cæsus est Priamus.
p Sacrarium. ara τῆς ἱερείας, vel τῶ ἱερείω Διὸς. ad quam inaugurandi reges auspicabantur. Agamem. v. 8.
q Nobilium iuuenum. supra vers. 32. r Non habet qui ipsi rogum extruat *Priamumque in litore truncum, Cui non Troia rogus.* s Sed & sortibus in vrnam missis diuidimur, ego cum natabus & nuribus inter Græcos nobis futuros dominos. infra v. 972. t Quia vetula. *Læta cum pubes edera virenti Gaudeat pulla magis atque myrto*, &c. u Aliquis sc. Pyrrhus sibi optat seu promittit Andromachen. x Priorem. nam Pyrrho cæso Andromache Heleno nupsit. y Theano. z Pro more lugentium. *Vide chorum seq.* a Paridis qui in Idâ seu Antandro monte Idæ vicino Veneri tanquàm pulchriori aureum adiudicauit malum. cuius iudicij mercedem fauente Venere Helenam rapuit, quam repetentes Græci Troiam vastârunt.

CHORVS MVLIERVM. HECVBA.

Chorus Iliadum cum Hecuba excidium patriæ, Hectoris & Priami mortem lugent.

[b] NOn rude vulgus, lacrymisque nouum
Lugere iubes: hoc continuis
Egimus annis, ex quo tetigit
[c] Phrygius Graias hospes [d] Amyclas,
Secuitq; fretum [e] pinus matri
Sacra Cybele, [f] decies niuibus
Canuit Ide, Ide nostris
[g] Nudata rogis, & [h] Sigeis
[i] Trepidus campis decies secuit
Messor aristas; vt nulla dies
Mœrore caret, sed noua fletus
Causa ministrat, ite ad planctus.
[k] Miseramq; leua regina manum;
Vulgus dominam vile sequemur.
Non indociles lugere sumus.
HEC. Fidæ casus nostri comites,
[l] Soluite crinem, per colla fluant
Mœsta capilli: tepido Troiæ
Puluere turpis paret exertos

b Non inexpertum lugendi. *mox vers.* 81.
c Paris. *Talis ab armiferis Priameius hospes Amyclis*, &c.
d Vrbem Laconiæ. *Graias*, ad distinctionem Amyclarum quæ in Campania.
e Nauis è pinu cæsa in Ida Cybele sacra.
f Per decem hyemes.
g Spoliata arboribus ad comburenda interfectorum è nostris cadauera.
h Troianis, à Sigeo Troiæ promontorio. *i* Ne deprehenderetur à prædatore hoste. *k* Tuque ô Regina præito nobis, & more præficæ eleuatâ manu modum luctus & planctus signa dato, nos lugendi dociles sequemur. *l* Præscribit Hecuba luctus formulam sumptam ex Euripidis Troade nec dissimilem illius Lucani. 2. l. *quarum vna madentes Scissa genas planctu liuentes atra lacertos, Nunc, ait, ô miseræ contundite pectora matres, Nunc laniate comas.* &c. Lugentes enim mulieres solutum nodo crinem aspergebant, vestimenta lacerabant, pectora & humeros nudatæ vnguibus, pugnis, palmis in se sæuientes eiulabant: solo insuper affligebant pectora, humum crinibus verrentes, τύπτεσθαι τὰ τῆδε ἱερὸν ἐδάφη πλοκάμοις.

Turba

Turba lacertos. [m] *veſte remiſſa*
Subſtringe ſinus, vteroq́ tenus
Pateant artus. [n] *cui coniugio*
Pectora velas captiue pudor?
Cingat tunicas palla ſolutas:
Vacet ad crebri verba planctus
Furibunda manus placet hic habitus.
Placet. agnoſco Troada turbam.
Iterum luctus redeant veteres;
Solitum flendi vincite morem.
Hectora flemus. CH. *Soluimus omnes*
Lacerum multo funere crinem;
Coma demiſſa eſt libera nodo;
Sparſitq́ cinis [a] *feruidus ora.*
HE. [b] *Complete manus;* [c] *hoc ex Troia*
Sumpſiſſe licet. cadat ex humeris
Veſtis apertis: vtrumq́ tegat
[d] *Suffulta latus. iam nuda* [e] *vocant*
Pectora dextras. nunc nunc vires
Exprome dolor. [f] *Rhœtea ſonent.*
Litora planctu; habitanſq́ cauis
Montibus [g] *Echo, non (vt ſolita eſt)*
Extrema breuis verba remittat;
Totos reddat Troiæ gemitus.
Audiat omnis pontus, & æther:
Sæuite manus, pulſu vaſto
Tundite pectus. non ſum ſolito
Contenta ſono. Hectora flemus.
CH. [h] *Tibi noſtra ferit dextra lacertos,*
Humeroſq́ ferit tibi [i] *ſanguineos.*
Tibi noſtra caput dextera pulſat.
Tibi maternis vbera palmis
Laniata iacent. fluit, & [l] *multo*

m Chordâ ſeu faſciâ demiſſas veſtes ſub vtero nectebant, ne decíderent, *alij leg. reuulſa.* vt ſignificet veſtes ſciſſas & laceratas.

n *Procatalepſis.* neque enim ampliùs coniugibus velandæ ſumus. cui autem domino ſeruemus pudorem captiuæ?

a Ex Troia ardente.

b Cinere.

c Ex omni Troiâ opibuſque quondam Troianis hoc ſumpſiſſe licet. *quod dicens tollit ciueris manipulum.*

d Suffibulata. pallâ ſeu faſciâ ſubſtricta.

e Ad planctus & verbera.

f Rhœtus promontorium Troiæ.

g ῥῆμα δι' ὠτὸς μόνον. ſoni per medium delati & in corpus obſtans incidentis repercuſſi reflexio.

h O Hector. *i* Humano autem ſanguine placari defunctorum animas credebant. atque hinc non præficæ modò ſed & poſteà gladiatores in funeribus conducti.

Sanguine

[a] Sanguine manat, quamcunq; tuo
Funere feci rupta cicatrix.
[b] Columen patriæ, [c] mora fatorum.
Tu præsidium Phrygibus fessis,
Tu murus eras; humeriſq; tuis
[c] Stetit illa decem fulta per annos:
[d] Tecum cecidit. summusq; dies
Hectoris idem patriæq; fuit.
HE. Vertite planctus: Priamo vestros
Fundite fletus: satis Hector habet.
CHO. Accipe fletus [e] bis capte senex:
[f] Nil Troia semel te rege tulit.
[g] Bis pulsata Dardana Graio
Mœnia ferro; [h] bisq; pharetras
Passa Herculeas. post [i] elatos
Hecubæ partus, [k] regumq; rogos,
Postrema pater funera cludis;
[l] Magnoq; Ioui victima cæsus
Sigea [m] premis litora truncus.
HE. Alio lacrymas flectite vestras:
Non est Priami miseranda mei
Mors, Iliades. [n] felix Priamus
Dicite cunctæ. liber manes
Vadit ad imos. nec feret vnquam
Victa Graium cervice iugum.
Non ille duos vidit Atridas,

a Nouis plagis rupta recrudescit.
b Hector enim manus, murus, turris, columna & propugnaculum Troiæ poetis decantatus.
c Decimum quæ distulit Hector in annum: namque ademptus Hector Tradidit fessis leuiora tolli Pergama Graijs.
d Hectoris hic tumulus cum quo sua Troia sepulta est: Conduntur pariter qui periere simul.
e Priùs enim puer captus est, Podarces vocatus, postea à sorore Hesione pretio redemptus Priamus dictus est à Πρίαμαι.
f Sed bis expugnata: te prius regis filio, nunc rege.

g Semel ab Hercule perfidiam Laomedontis vlto, cui promiserat rex 30. equos propter seruatam à marino monstro filiam Hesionem: denuò iam ab Atridis. h Fatale enim erat Troiam non posse secundò capi sine Herculis sagittis, ipse Herc. in Sophoc. Philoctete τὸ δίυτερον γὰρ τοῖς ἐμοῖς Ἀτρέως χρεὼν τόξοις ἁλῶναι. Philoctetes itaque solus Herculis sagittis vti sciens ad secundum bellum Troianum ductus est. i Filios ad sepulturam elatos. k Regis filiorum. l Ad aram enim Iouis Hercij cæsus. m Imitatur poeta illud 2. Æneid. *Iacet ingens litore truncus.* Vbi Virgil. non tam rei veritatem secutus est cùm Priamus tantùm confossus fuerit; quam ad Pompeij casum alluſit. n Præ nobis. ille enim liber, nos captæ.

Nec

Nec fallacem cernit Vlyſſem.
Non Argolici præda triumphi
Subiecta feret colla [a] *trophæis.*
[b] *Non aſſuetas ad ſceptra manus*
Poſt terga dabit; [c] *curruſq; ſequens*
Agamemnonios aurea dextra
Vincula geſtans lætis fiet
Pompa [d] *Mycenis.* CH. [e] *Felix Priamus*
Dicimus omnes: ſecum excedens
Sua regna tulit: nunc [f] *Elyſij*
Nemoris tutis errat in vmbris,
Interq; pias felix animas
Hectora quærit. felix Priamus!
Felix quiſquis bello moriens
Omnia ſecum conſumpta [g] *videt!*

a Triumphis. trophea enim proprie ſunt ſpolia eo in loco erecta quo hoſtes terga vertere cœperunt.
b Non dabit poſt terga manus ſceptro aſſuetas.
c Catenis vincti ducebantur in triumpho captiui poſt vel ante currum victoris: reges vincti aureis manicis. Namque pro conditione perſonarum inijcere ſolebant catenas, ferreas, argenteas, aureas. aureis compedibus vinctum à ſuis Darium ſcribit e. Curtius. Idem de Crœſo refert Auſonius. Et de Zenobia ab Aureliano capta, Treb. Pollio. de Artuaſde Armeniæ rege ab Antonio capto, Paterculus. Argenteis vinctum Arſacem à Sapore captum tradit Am. Marcellinus.
d Vrbi Agamemnoniæ. *e* Qui à malis diſceſſit. *f* Troad. v. 942.
g Lipſ. habet, *tulit.*

ACTVS SECVNDVS.

TALTHYBIVS. CHORVS.

Narrat Talthybius apparuiſſe ſibi Achillis vmbram, exprobratâque Græcis ingratitudine poſtulaſſe, vt Polyxena, cuius nuptiarum prætextu ipſe interfectus eſt, ad tumulum ſuum pro inferijs mactaretur, aliàs Græcos non habituros ventum ad reditum.

Quam longa Danais ſemper in portu mora,
[h] *Seu petere bellum,* [i] *petere ſeu patriam*
volunt.

h Græcorum claſſi ex Aulide portu Bœotiæ ſoluturæ Diana ob ceruam ſuam ab Agamem. cæſam irata negauit ventum, quem oraculi monitû Agamemnon filiâ ſuâ Iphigeniâ immolatâ redemit. *Sanguine placaſtis ventos & virgine cæſa.* *i* Vt nunc.

CH.

CH. *Quæ causa ratibus faciat & Danais moram,*
Effare, reduces quis deus cludat vias.
TAL. *Paret animus, artus horridus quassat*
tremor.
Maiora veris monstra vix capiunt fidem.
Vidi, ipse vidi: summa iam Titan iuga
k Stringebat; l ortus vicerat noctem dies:
m Cum subito cæco terra mugitu fremens
Concussa, cæcos traxit eximo n sinus.
Mouere syluæ capita, & excelsum nemus
Fragore vasto tonuit, & lucus a sacer;
Idæa ruptis saxa ceciderunt iugis.
Nec sola tellus tremuit: & pontus b suum
Adesse Achillem sensit, ac strauit vada.
Tunc scissa tellus aperit immensos specus;
Et hiatus c Erebi peruium ad superos iter
Tellure fracta præbet, ac tumulum leuat.
Emicuit d ingens vmbra e Thessalici ducis;
f Threicia qualis arma præludens tuis
Iam Troia fatis strauit: aut g Neptunium
h Cana nitentem perculit iuuenem coma:
Aut cum inter acies Marte violento furens,
Corporibus amnes clusit; & quærens iter
i Tardus cruento Xanthus errauit vado:
Aut cum superbo victor in curru stetit,
Egitq; habenas, k Hectorem & Troiam trahens.

k Radijs contingebat. Herc. Fu. 132.
l Sub matutino, quo tempore, discussis vaporibus atque humoribus defæcatis, certiora apparent somnia.
m Thyest. 261.
n Specus. *Del Rius autem astruit lectionem* τῦ sonos *ex mugitu terræ frementis in versu præcedenti & cæcos exponit* dubios, incertos, ex occulto.
a Cybele sacer.
b Thetidos filium, Nerei nepotem, quem tamen quidam Caloë, alij, Philomela Actoris filia, alij Chironis filiâ natum autumant. *c* Ab ἠέρα vel ἠέρον. significat enim tenebras vel caliginem Orci terrâ tecti. quâ ratione & ab ἀήρ id est, vesper deduci potest. *d* Seu vmbras respicias, quæ notis maiores semper apparent, Thyest. 671. & Oedip. 175. Seu Achillis staturam quam. 9. cubitorum altitudinem æquasse ferunt. *e* Achillis in Thessalia à Chirone educati. *f* Qualis præludium faciens tuis ô Troia fatis Thracum auxiliares à Cissæo Hecubæ patre copias, & Mysorum ducem Telephum fudit. *g* Cycnum Neptuni filium. *h* Propter olorem in quem versus est Cycnus. *i* Cadauerum vi Xanthum & Simoënta. fl. oppletos tarde fluere fecit. Agam. 210. *k* Hectorem enim raptans exclamauit, *Expugnaui Troiam.* sup. v. 125.

Impleuit

Impleuit omne [l] *litus irati sonus:*
Ite, ite inertes, debitos manibus meis
Auferte honores: soluite ingratas rates
Per [m] *nostra ituri maria.* [n] *non paruo luit*
Iras Achillis Græcia: at magno luet
Desponsa nostris cineribus Polyxena:
Pyrrhi manu mactetur, & tumulum riget.
Hæc fatus, [o] *alta nocte diuisit diem,*
Repetensque Ditem, [p] *mersus ingentem specum*
Coëunte terra iunxit. immoti iacent
Tranquilla pelagi, ventus abiecit minas,
Placidumq; fluctu murmurat leni mare.
[a] *Tritonum ab alto cecinit* [b] *hymenæum chorus.*

l Sigeum, vbi sepultus est Ach.
m Matris meæ, &c. sup. v. 173.
n Quanti stetit Achillis propter raptam Briseida ira, experti Græci; videant ne maioris sibi iræ pœnas arcessant negatâ inferijs Polyxenâ.
o Solis iam Orientis luce mutauit noctem, id est, se sub tenebras condidit. vide v. 119. Thyest. alij leg. *Dimisit.* *p* Hiatus qui egresso cessit, regresso clausit. *a* Nereidum materterarum Achillis: alij leg. *Triton ab alto cecinit hym. choro.* voluntque hunc Neptuni filium marisque buccinatorem inter cæteros Tritonas vocis humanæ solum peritum, Nereidum & Tritonum nomine è profundo mari hymenæum cecinisse. *b* Thebaid. 262.

PYRRHVS. AGAMEMNON. CALCHAS.

Agamemnonis cum Pyrrho iurgia super Polyxenâ compescit Calchas.

Cvm [c] *læta pelago vela rediturus dares,*
Excidit Achilles; cuius [d] *vnius manu*
Impulsa Troia corruit tandem solo,
[e] *Breui repensans quidquid adiecit moræ*
[f] *Scyros, fretumq;* [g] *Lesbos Ægæum secans.*
[h] *Illo remoto, dubia quo caderet stetit.*

c Partâ victoriâ.
d Interfecto Hectore. sup. v. 125.
e Parno tempore Troia cadens compensauit longæ expugnationis tarditatem. *f* Ius. maris Ægæi vbi latuit Achilles inter virgines Lycomedis puellari habitu, hùc à matre Thetide fati illius præscià deductus. *g* Ins. maris Ægæi, quam relictâ Scyro, Achilles vastauit priusquam se Græcorum reliquæ classi adiungeret. *h* Quod nisi fecisset dubia stetit Lesbos cui parti faueret. *vel* ex oraculi responso sine Achille in dubio erat an Troia posset capi.

Velis

Velis licet quod petitur, ac properes dare;
Sero es daturus: iam suum cuncti duces
Tulere precium. [l] *quæ minor merces potest*
Tantæ dari virtuti? an is meruit parum,
[k] *Qui, fugere bellum iussus, & longa sedens* 210
Ævum senecta degere, ac [l] *Pylii senis*
Transcendere annos, exuens [m] *matris dolos,*
[l] *Falsasq; vestes, fassus est* [n] *armis virum?*
[o] *Inhospitali Telephus regno* [p] *impotens*
Dum Mysiæ ferocis introitus negat, 215
[q] *Rudem cruore regio dextram imbuit,*
[r] *Fortemq; eandem sensit &* [s] *mitem manum.*
Cecidere [t] *Thebæ; vidit* [u] *Eetion capi*
[x] *Sua regna victus, clade subuersa est pari*
Apposita celso parua [y] *Lyrnessos iugo;* 220
Captaq; tellus nobilis [z] *Briseïde.*
Et causa litis regibus, * *Chryseia cet;*
Et [a] *nota fama Tenedos; & quæ pastuo*
Fœcunda pingui [b] *Thracios nutrit greges;*
Et sacra Phœbo [c] *Cilla: quid? quas alluit* 225
Vernis [d] *Caicus gurgitem attollens aquis?*

[i] An Illi supra cæteros merito minus quam cæteris debetur pretium?

[k] Cui (cum accepisset hanc conditionem filij sui vitæ à Ioue Thetis) licuit longam ætatem sed tacitam & ingloriam egisse, ille tamen prælegit breuem modo vtilem & glorioſam.

[l] Nestoris.

[m] Quibus mater ipsum absconderet. vt modò. v. 204.

[n] quæ (inter cæteras merces fœmineas quas Vlysses personâ institoris assumptâ Achillem exploraturus adduxisset) viriliter affectando ac tractando se prodidit. [o] Telephus Mysiæ rex cum Græcos Troiam proficiscentes prohiberet ne per Mysiam iter facerent, ab Achille vulneratus est immedicabiliter ex oraculi responso nisi peteret auxilium vnde vulnus tulit, conciliatum itaque Achilles sanauit dato è rubigine cuspidis emplastro. [p] Insolens, ferox. [q] Belli inexpertam, tyronis tum Achillis. [r] Vulnere. [s] Medelâ. [t] In Cilicia. [u] Andromachæ pater. [x] Eam Ciliciæ partem in qua Thebæ. [y] Vrbs Troados. [z] Hippodamiâ Briſei filiâ. * Chryse Ciliciæ oppido captâ, è prædâ Agamemnoni data est Astynome Chrysæ Apollinis sacerdotis filia, quam pater prece & precio repetens à rege repulsus est, iniuriam hanc Apollo peste vltus est non cessaturâ nisi redditâ virgine. ab Achille itaque consilij eius authore abstulit Agamemnon Briseida: vnde ἐκ θ' ἑνὸς ἕκτορ. [a] *Tenedos notissima famâ insula,* [b] Cilla quidem & Tenedos in Thracia non sunt. Græci fortè in his pascuis aluerunt equos suos, inter quos Thracij illi Rheso erepti. [c] Vrbs Troados. [d] Mysiæ amnis.

Hæc

Hæc tanta clades gentium ac tantus pauor,
Sparſæ tot vrbes, [c] *turbinis vaſti modo,*
[f] *Alterius eſſet gloria ac ſummum decus:*
Iter eſt Achillis; ſic meus venit pater,
Et tanta geſſit bella, dum bellum parat.
Vt alia fileam merita; non vnus ſatis
Hector fuiſſet? [g] *Ilium vicit pater;*
Vos diruiſtis. inclytas laudes inuat,
Et clara magni facta genitoris [h] *ſequi.*
Iacuit peremptus Hector ante oculos patris,
[i] *Patruiq; Memnon, cuius ob luctum* [k] *parens*
Pallente mœſtum protulit vultu diem,
[l] *Suiq; victor operis exemplum horruit;*
[l] *Didicitq; Achilles, &* [m] *diis natos mori.*
Tum [n] *verſa Amazon vltimus cecidit timor.*
Debes Achilli, merita ſi digne æſtimas,
[o] *Etſi Mycenis virginem atq; Argis petat.*
[p] *Dubitatur etiam? placita nec ſubito probas?*
Priamiq; natam Pelei nato, ferum
Mactare credis? at tuam natam parens
Helenæ immolaſti: ſolita iam & facta expeto.
A G. [q] *Iuuenile vitium eſt, regere non poſſe impetum.*
Ætatis alios feruor hic primæ rapit,
Pyrrhum paternus: ſpiritus [r] *quondam truces,*
[a] *Minaſq; tumidi lentus Aeacidæ tuli.*
Quo plura poſſis, plura patienter feras.
Quid [b] *cæde dira nobilem* [c] *clari ducis*
Aſpergis vmbram? noſcere hoc primum decet;

[c] μηδὲν ἀναλαλλόμενον. celeritate. quæ in rebus bellicis plus valet quàm virtus. vnde πολὺς ὠκὺς, dictus Achilles.

[f] Quæ alijs ſtati belli fuiſſent cauſæ & fines, Achilli tantùm gradus fuere ad bellum. adeò hæc in tranſcurſu & obiter geſſit.

[g] In Hectore vincendo. ſup. v. 125. & 186.

[h] Relatione.

[i] Priami cui frater Tithonus Memnonis pater.

[k] Aurora. ſup. v. 10.

[l] Cum enim videret Memnona Auroræ filium à ſe interfectum, ſe quoque Thetide natum mortalem eſſe didicit.

[m] Al. *Deâ*.

[n] Pentheſilea ab Achille occiſa.

[o] Etiamſi ex tuis Mycenæis aut Argiuis aliquam peteret.

[p] An dubitas hoſtis natam in Achillis gratiam mactandam tradere, qui tuam ipſius natam Iphigeniam (ſup. v. 161.) Heleniæ repetendæ cauſa immolaſti, cum eadem vtriuſque necis cauſa ſit ventus redimendus?

[q] Hic feruor iuuenibus alijs ab ætate: eſt tibi vlterius etiam à patre hereditarius.

[r] In iurgio ſuper Chryſeide remittendâ. Iliad. α. ſup. v. 122.

[a] Patiens inflati iratique Achillis minas tuli.

[b] Polyxenæ.

[c] Achillis.

Quid

Quid facere victor debeat, victus pati.
Violenta nemo imperia continuit diu:
Moderata durant. quôq; fortuna altius
Euexit ac leuauit humanas opes,
Hoc se magis supprimere felicem decet,
Varioq; casus tremere, metuentem deos
Nimium fauentes. [d] *magna momento obrui*
Vincendo didici. Troia nos tumidos facit
Nimium ac feroces? [e] *stamus hoc Danai loco,*
Vnde illa cecidit. fateor, aliquando impotens
Regno ac superbus, altius memet tuli:
[f] *Sed fregit illos spiritus hæc, quæ dare*
Potuisset alij, causa, fortunæ fauor.
[g] *Tu me superbum Priame, tu tumidum facis?*
Ego esse quicquam sceptra, nisi vano putem
[h] *Fulgore tectum nomen, &* [i] *falso comam*
[i] *Vinclo decentem? casus hæc rapiet breuis;*
Nec mille forsan ratibus aut annis decem.
[k] *Non omnibus fortuna tam lenta imminet.*
Equidem fatebor (pace dixisse hoc tua
Argiua tellus liceat) affligi Phrygas
Vincique volui: ruere & æquari solo,
Etiam arcuissem. sed [l] *regi frenis nequit*
Et ira, & ardens hostis, & victoria
Commissa nocti. quidquid indignum aut ferum
Cuiquam videri potuit, hoc fecit [a] *dolor,*
[b] *Tenebræq;, per quas ipse se irritat furor,*
Gladiusque [c] *felix, cuius* [d] *infecti semel*
[e] *Vecors libido est. quidquid euersæ potest*
Superesse Troiæ, maneat. exactum satis
Pœnarum, [f] *& vltra est. regia vt virgo occidat,*

[d] Ego vincendo Troiam didici quàm momento magna obruantur. εἰς τὰ μέγιστα διαλῦσαι ῥᾴδιον.
[e] Neque nos firmiori statu sumus quam illi. nos cadere possumus sicut Troiam vidimus.
[f] In me spiritus altos fregit quos alijs posset addidisse secunda fortuna.
[g] Al. *tu me superbum Priame? tu timidum facis.*
[h] Splendore incrustatum, intus miserum.
[i] Diademate quod præ se ferat lætitiam & felicitatem, quid autem intus non fellis habet?
[k] Hunc nostrum ὅλβον ἐφήμερον forte rapient non M. Carinæ aut x. anni, vti nos Troiam, sed breuis hora. *l* Non audiunt rationem & modum vindictæ libido, armorum strepitus, victoria superba, eaque licentiosa per noctem quæ pudore vacat. *a* Raptæ Helenæ vindicta. *b* Noctis, qua capta est Troia, licentia. *c* Victor. *d* Cruore semel tincti. *e* Insana, reponi nescians. *f* Et plusquàm satis.

Tumuloq;

Tumuloque donum detur, & cineres riget,
Et facinus atrox cædis vt thalamos vocem,
Non patiar. g *in me culpa cunctorum redit.*
Qui non vetat peccare, cum possit, iubet.
PYR. *Nullumne Achillis præmiũ manes ferent?*
AG. *Ferent; & illum laudibus cuncti canent;*
Magnumque terræ nomen ignotæ audient.
Quod si h *leuatur sanguine infuso cinis,*
i *Opima Phrygij colla cædantur gregis,*
Fluatque nulli flebilis matri cruor.
Quis iste mos est? quando in k *inferias homo est*
Impensus homini? detrahe inuidiam tuo
Odiumque patri, l *quem coli pœna iubes.*
PY.m *O tumide, rerum dum secundarum status*
Extollit animos; timide, cum increpuit metus:
n *Regum tyranne, iamne flammatum geris*
Amore o *solito pectus, ac Veneris nouæ?*
Soluisne toties spolia p *de nobis feres?*
Hac dextra Achilli victimam reddam suam:
Quam si negas retinesque, q *maiorem dabo,*
Dignamq; quam det Pyrrhus. & nimium diu
A cæde nostra regia cessat manus,
a *Paremq; poscit Priamus.* AG. *haud equidem nego.*
Hoc esse Pyrrhi b *maximum in bello decus,*
Sæuo peremptus ense quod Priamus iacet,
c *Supplex paternus.* P. d *supplices nostri patris,*
Hosteſque eosdem nouimus. e *Priamus tamen*
Præsens rogauit: tu graui pauidus metu
Nec ad rogandum fortis, Aiaci preces
Ithacoque mandas, clusus atq; hostem tremens.

g Nisi prohibeam.
h Vid. Theb. 172. & Hippol. v. vlt.
i Herc. Fu. 908.
k Theb. 172. & Tro. 374.
l Quem iubes coli innocentis regiæ virginis morte.
m O in secundis elate in aduersis deiecte
ἔχων κραδίαν ἐλαφρόν.
n Dux ducum, Imperator Græcorum.
o Vt olim Chryseidos & Cassandræ, ita nunc Polyxenæ?
p De nostra familia. viuo patri eripiens Briseida, mortui inferijs Polyxenam negans.
q Teipsum sc.
a Regem mortis socium poscit Priamus manu meâ interfectus.
b Ironicè.
c Cui supplici filij Hectoris cadatuer redempturo pepercit pater tuus.
d Supplici illi pepercit pater, hostem ego interfeci.
e Et tamen Priamus te animosior, venit ipse Achillem coram deprecaturus; tu non sustinens patris mei irati conspectum, Aiacem & Vlyssem cum muneribus & precibus misisti ipse in tentorijs latens.

AG. [f] *At non timebat tunc tuus fateor parens,*
Interque cædes Græciæ, atque [g] vsitas rates,
Segnis iacebat, belli & armorum immemor;
[h] *Leui canoram verberans plectro chelym.*
PY. [i] *Tunc magnus Hector arma contenens tua,*
Cantus Achillis timuit: & tanto in metu
Naualibus pax alta Thessalicis fuit.
AG. [k] *Nempe iysdem in istis Thessalis naualibus,*
Pax alta rursus Hectoris patri fuit.
PYR. [l] *Est regis alti, spiritum regi dare.*
AG. *Cur dextra regi spiritum eripuit tua?*
PYR. [m] *Mortem misericors sæpe pro vita dabit.*
AG. [n] *At nunc misericors virgines busto petis.*
PYR. [o] *Iamne immolari virgines credis nefas?*
AG. [p] *Præferre patriam liberis regem decet.*
PYR. [q] *Lex nulla capto parcit, aut pœnâ impedit.*
AG. *Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.*
PYR. *Quodcunque libuit facere, victori licet.*
AG. *Minimum decet libere, cui multum licet.*
PYR. *His ista iacta quos decem amorum graui*
Regno subactos Pyrrhus [a] exsoluit iugo?
A. [b] *Hos Scyros animos?* P. [c] *scelere quæ fratrum caret.*
AG. [d] *Inclusa fluctu?* PYR. [e] *nempe cognati maris.*
[f] *Atrei & Thyestiæ nobilem noui domum.*

[f] Scoptice.
[g] Hectore & Troianis faces in classem inferentibus.
[h] Iliad. *i.*
[i] Et tamen idem Hector qui tua arma spreuit, illius lyram timuit, non ausus naues Thessalas aggredi
[k] Nec sane erat cur timeretur, cum ausus fuerit Priamus hostis huc venire.
[l] Vitam dare, parcere regi. vt Priamo pater.
[m] Vitâ extremè miserâ mors potior & malum minus.
[n] Ironicè.
[o] Vbi olim hæc mens quando filiam tuam virginem immolasti?
[p] Me quidem *Vtilitas populi fraterque datumque Imperium mouit pensarem vt sanguine laudem.*
[q] Clementiâ quidem victoris, non lege, seruabantur à morte captiui vt seruirent. vnde *Seruo* nomen apud I. C. quod Ios. Scaligero ab ἴρω. alijs ab εἴρω lana vnde ἐρίθω qui lanificium exercet, vel ab εἴρειν seruitus quæ τὸ εἴρειν ζῆν. Eustath. [a] Sacramento in militiam præstito absoluit, Troiâ. sc. captâ, quæ fato capi non potuit sine vno ex Æacidarum genere. [b] Tantos-ne tibi animos suppeditat tam ignobilis patria? [c] Quæ tamen non habet in reges scelestos fratres, quemadmodum habuere Mycenæ Atrëum & Thyestem. [d] Insula mari angustata? [e] In quo Thetys patris mei mater. [f] *Prolepsis Ironica.* atque hoc vt multa alia in hac scena desumuntur è iurgio Teucri & Agam. in Sophoclis Aiace.

AG.

AG. *Ex* g *virginis concepte furtiuo stupro,*
Et ex Achille nate, sed h *nondum viro.*
PYR. i *Illo ex Achille, genere qui mundum suo*
Sparsus per omnem, cœlitum regnum tenet,
Thetide æquor, vmbras Aeaco, cælum Ioue.
AG. *Illo ex Achille, qui manu* k *Paridis iacet.*
P. l *Quem nec deorum cominus quisquã petyt.*
AG. *Compescere equidem verba, & audacem*
m *malo*
Poteram domare: sed meus n *captis quoque*
Scit parcere ensis. potius interpres deûm
Calchas vocetur. fata si poscunt, dabo.
o *Tu qui Pelasgæ vincla soluisti rati,*
Morasque bellis; p *arte qui reseras polum,*
q *Cui viscerum secreta,* r *cui mundi fragor,*
s *Et stella longa semitam flamma trahens*
Dant signa fati, cuius t *ingenti mihi*
t *Mercede constant ora, quid iubeat Deus*
Effare Calcha, nosque consilio rege.
CA. *Dant fata Danais,* u *quo solent precio, viam.*
Maclanda virgo est x *Thessali busto ducis;*
Sed y *quo iugari Thessalæ cultu solent,*
z *Ionide sue, vel Mycenææ nurus.*
Pyrrhus parenti * *coniugem tradat suo,*
Sic rite dabitur. non tamen nostras tenet
Hæc vna puppes causa: a *nobilior tuo,*

g Deidamiæ Lycomedis filiæ ab Achille virgineo habitu latitante constupratæ.
h Impubere, improle, virginem mentito falso cultu & nomine Pyrrhæ.
i Dijs totius mundi affine, Thetidos deæ æquoris filio, Æaci inferni iudicis nepote, Iouis summi pronepote.
k Emphasis. mollis, effœminati, imbellis Paridis.
l Sed ab Apolline Paridi fauente idque eminus & per insidias. neque enim deorum quisquã eum cõmin⁹ petere ausus.
m Supplicio vel in malum suum.
n Captiuis, vt Polyxenæ, &c.
o Tu ô Calcha cuius diuinatione soluimus diù detenti in Aulide & cuius interpretatione de nouem passerculis cum matre à serpente voratis pertulimus moras decennalis belli.
p *Interpres diuûm qui numina Phœbi*, &c. id est, qui ex siderum positione futura concipis. potes & augurium includere. q Qui per extispicium— r—terræ motum *vult Delrius, ego*, tonitru *namque & hoc ad aruspices pertinere nemo non nouit*—s—Cometen longè crinitum, *vel* stellam cadentem, *vide Theb.* 431. deorum placita diuinaris. t Filiâ meâ. sup. v. 161. & Chryseide sup. v. 222. u Virg. cæsa. x Sup. 178. y Quo ritu, ornatu, & cultu sponsæ in Thessalia ad maritos duci solent. z Mulieres ex Ioniâ, à duce Ionio qui coloniam deduxit dictâ. *vel* Argiuæ, vt Inachides ab Inacho, sic Ionides ab Io. * Polyxenam. a Proles mascula, Hectorea.

Polyxena, cruore debetur cruor,
Quem fata quærunt: turre de ſumma cadat
Priami [b] *nepos Hectoreus, & letum oppetat;*
Tum mille velis impleat claſſis ficta.

[b] Aſtyanax, vero nomine Scamandrius, alijs Neſus.

CHORVS.

Chorus è mulieribus Troianis tam mente quàm corpore captis, quo Achillis animam apparuiſſe neget, ex Epicuri ſententia qua nec Stoicorum multo ſanior, ſtulte & (vt ſemel de toto choro moneam) impiè animam humanam cum corpore interire aſſerit.

Verum eſt, an timidos fabula decipit,
Vmbras [c] *corporibus viuere* [d] *conditis?*
[e] *Cum coniux oculis impoſuit manum,*
Suprema muſq; dies [f] *ſolibus obſtitit,*
Et triſtes cineres [g] *vrna coërcuit:*
[h] *Non prodeſt animam tradere funeri,*
[i] *Sed reſtat miſeris viuere longius?*
An toti morimur? nullaq; pars manet
Noſtri; [k] *cum profugo ſpiritus halitu*
Immiſtus nebulis ceſſit in aëra,
Et nudum tetigit ſubdita fax [l] *latus?*
[m] *Quidquid ſol oriens, quidquid & occidens*
Nouit: cæruleis Oceanus fretis
Quidquid vel veniens vel fugiens lauat,
Ætas [n] *Pegaſeo corripiet gradu.*

[c] Animas. [d] Sepultis. [e] Vbi coniux coniugis morientis claudit oculos, quod faciebant ſanguine proximi. [f] Luci vitali. ne videãt ſolẽ dieſq;. [g] Quæ cineres combuſtorum capit. [h] Non eſt opus animâ viuentis animam placare mortui, quæ (vt totus hic Chorus vult) nuſquam eſt. quum autem animas defunctorum ſanguine humano propitiari creditum eſſet, captiuos primum in exequijs immolabant; poſtea gladiatorum paria inferijs ad tumulos exhibebant, ſpectaculi voluptate rei attrocitatem adumbrantes. Theb. 172. [i] An reſtat vita poſt funus? quam quidem vitam, miſeriam duxerunt Stoici. [k] Vbi anima (ex mente chori) ex aëre ſeu elementorum ſubtiliſſimâ parte concreta redit in illa vnde orta ſit. [l] Crematum rogo cadauer. [m] Omnia in terris quas Sol videt quas mare fluxu aut refluxu alluit, ætas veloci pede corripit. [n] Veloci, à Pegaſo equo alato è Meduſæ ſanguine iuxta πήγας. id eſt, fontes Oceani nato. qui & fontem elicuit Hippocrenem.

Quo

Quo [o] *bis sena volant* [o] *sidera* [p] *turbine,*
Quo cursu properat secula voluere
[q] *Astrorum dominus, quo properat modo*
Obliquis [r] *Hecate currere flexibus;*
Hoc omnes petimus fata: nec amplius,
[s] *Iuratos superis qui tetigit lacus,*
Vsquam est. vt calidis fumus ab ignibus
Vanescit spatium per breue sordidus;
Vt nubes [a] *grauidas, quas modo vidimus,*
Arctoi Boreæ dissipat impetus;
Sic hic, [b] *quo regimur, spiritus effluet.*
Post mortem nihil est, ipsaq; mors [c] *nihil,*
Velocis spatij meta nouissima.
Spem ponant auidi; soliciti metum.
[d] *Quæris quo iaceas post obitum loco?*
Quo non nata iacent.
[e] *Tempus nos auidum deuorat, & chaos.*
Mors [f] *indiuidua est; noxia corpori,*
Nec parcens animæ. [g] *Tænara, &* [h] *aspero*
Regnum sub domino, limen & obsidens
Custos [i] *non facili Cerberus ostio,*
[k] *Rumores vacui, verbaq; inania,*
Et par solicito fabula [l] *somnio.*

[o] 12. Signa in Zodiaco. Thyest. 838.
[p] Cursu rapido instar turbinis.
[q] Sol. Thyest. 833.
[r] Hippolyt. 411.
[s] Styga. Herc. Fu. 711. id est, mortuus nusquam est.
[a] Pluuia fœtas.
[b] Rector nostri & moderator animus.
[c] Vitæ enim priuatio.
[d] Non erimus post mortem sicut nec fuimus ante vitam. Stoicè & Epicuricè.
[e] Præfinito tempore in primam illam vnitatem atque confusam materiam redibunt omnia, vnde & rursum renascentur & in quam recident vicissim. atque hæc Stoicorum æternitas. [f] Non animæ magis parcens quàm corpori. [g] Descensus ad inferos Herc. Fu. 586. [h] Diti illacrymabili regnati inferi. [i] Non leui, viuis ingredi, vmbris exire volentibus. [k] Ex eàdem scholâ, Horatij *fabulæ manes. quos esse Nec pueri credunt nisi qui nondum ære lauantur.* [l] Quod dormientes territat vt & superstitiosos.

ACTVS TERTIVS.

ANDROMACHA. SENEX. VLYSSES.

Hectoris vxor viso territa filium in tumulo paterno abscondit, quem sagacitate sua Vlysses latebris exutum ad mortem abducit.

QVid mœsta Phrygiæ turba laceratis comis?
Miserumq; tunsæ pectus, effuso genas
Fletu rigatis? leuia perpessæ sumus,
[m] Si flenda patimur. Flium vobis [n] modo,
Mihi cecidit olim, cum ferus curru incito
[o] Mea membra raperet, & [p] graui gemeret sono
Peliacus axis, pondere Hectoreo tremens.
Tunc obruta atq; euersa Troia [a] concidit.
[b] Torpens malis rigensq;, sine sensu feror.
Iam [c] erepta Danais coniugem sequerer meum,
Nisi hic teneret. hic meos animos domat,
Morique prohibet: cogit hic aliquid Deos
Adhuc rogare. tempus ærumnæ addidit
Hic mihi [d] malorum maximum fructum abstulit,
Nihil timere. [e] prosperis rebus locus
Ereptus omnis: dira, qua veniant, habent.
Miserrimum est timere, cum speres nihil.
SE. *Quis te repens commouit afflictam metus?*
AN. *Exoritur aliquod maius è magno malum.*
[f] Nondum ruentis Ilij fatum stetit.
SE. *Et quas reperiet, [g] vt velit, clades Deus?*
AN. *Stygij profundi claustra, & obscuri specus*

m Leuium enim dolorum fletus est, ingentium stupor.
n Iam tandem captis.
o Mei Hectoris
p Cum Achillis currus ter circum mœnia Troiæ raptaret Hectorem.
a Mihi concidisse visa est. supra v. 186.
b Illis itaque damnis stupens, non sentio vrbis excidium captiuitatemque meam.
c Morte mihi vltrò illatâ assererem me in libertatem, nisi hic filiolus meus retineret me in viuis. *d* Mentis securitatem. nihil. sc timere. *e* Quoniam itaque ademptâ melioris sortis spe, non sunt quibus me reseruem secunda, obdurescat animus in aduersis nec peiora timeat. *f* Nondum attigit ἐκβλὼ. etiam aliquid vltrâ est. *g* Si modò velit. dic velle.

Laxantur:

Laxantur: & ne deſit euerſis metus,
Hoſtes ab imo conditi tumulo exeunt.
Soliſne retro peruium eſt Danais iter?
Certe æqua mors eſt. turbat atq; agitat Phrygas
Communis iſte terror. hic proprie meum
Exterret animum, noctis horrendæ ſopor.
SE. *Quæ viſa portent, effer in medium, metus.*
AN. *Partes fere nox alma tranſierat duas,*
Clarumque ſeptem verterant ſtellæ iugum:
Ignota tandem venit afflictæ quies,
Breuiſque feſſis ſomnus obrepſit genis,
(Si ſomnus ille eſt mentis attonitæ ſtupor)
Cùm ſubito noſtros Hector ante oculos ſtetit:
Non qualis vltro bella in Argiuos ferens,
Graias petebat facibus Idæis rates;
Nec cæde vaſta, qualis in Danaos furens
Vera ex Achille ſpolia ſimulato tulit;
Non ille vultus flammeum intendens iubar,
Sed feſſus ac deiectus, & fletu grauis,
Similiſque noſtro, ſquallida obtectus coma.
Iuuat tamen vidiſſe. tum quaſſans caput,
Depelle ſomnos, inquit, & natum eripe,
O fida coniux: lateat; hæc vna eſt ſalus.
Omitte fletus. Troia quod cecidit, gemis?
Vtinam iaceret tota! feſtina, amoue

h Indignanter pro Hoſtis, id eſt, Achillis vmbra Polyxenam ſibi inferias dari petens, vt ſup. act. 2.
i Cum verò æqua ſit mors non video quo minus pateat idem Troianis ab inferis iter. & certè patet, namque (vt ſeq.) mihi apparuit Hector.
k Ab Achillis vmbris iniectus de Polyxena.
l ἐνυπνίου ὄψις ſomnium. ſeu potius ὕπαρ. quod ex narratione & euentu patet.
m φάντασμα, ὄραμα vel χρηματισμὸς eſt enim de futuris. ede tua viſa quæ portent hos metus. *n* Inſtar cibi enim alit ſaginatque ſomnus. *o* Græci in tres ſtationes ſeu vigilias noctem diſtribuebant: Romani in quatuor; arguit autem veritatem ſomnij à tempore. vide ſup. v. 166. *p* Herc. Fu. 129. *Parrhaſis obliquos Helice cum verteret axes:* *q* Miſeræ mihi inſolita. *r* Niſi ſtupor ille mentis atton. ſit dicendus potius quàm ſomnus, per quem mihi apparuit hoc viſum. *a Non qualis redis exuuias indutus Achillis, Vel Danaum Phrygios iaculatus puppibus ignes.* *b* Græcæ claſſi flammas inferens Troianas. *c* Patroclo Achillis armis induto, & ab Hectore exuto. *Antith. vera & ſimulato.* *d* Non ille vultus rubicundus ſeu auguſtus & maieſtate plenus. *vel* oculi ſplendore micantes, quos Iön Chius Herculi, Homerus Achilli tribuit. *e* Vultui. *f* Etiam ſic, deformem, ſquallidum. *g* Vtinam eius ruinæ modo poſito tandem & periodo non vlterius cædes graſſetur.

Quocunque noſtræ paruulam ſtirpem domus.
Mihi gelidus horror ac tremor ſomnum excutit,
Oculoſque nunc huc pauida nunc illuc ferens,
Oblita nati, miſera quæſiui Hectorem.
h Fallax per ipſos umbra complexus abit.
O gnate magni certa progenies patris,
i Spes una Phrygibus; unica afflictæ domus,
Veteriſque ſoboles ſanguinis nimium inclyti,
Nimiumque patri ſimilis: k hos vultus meus
Habebat Hector, talis inceſſu fuit,
Habituque talis. ſic tulit fortes manus,
Sic celſus humeris, fronte ſic torua minax,
Ceruice fuſam diſſipans lata comam.
O nate l ſero Phrygibus, at matri m cito,
Eritne tempus illud ac felix dies,
Quo Troiæ defenſor & vindex ſoli,
Recidiua ponas Pergama, & ſparſos fuga
Ciues reducas? nomen & patriæ ſuum,
Phrygibuſq; reddas? a Sed mei fati immemor,
Tam magna timeo vota. quod captis ſat eſt,
Viuamus. heu me, quis locus fidus meo
Erit timori? quane te ſede occulam?
Arx illa pollens opibus & muris b deûm,
Gentes per omnes clara, & c inuidiæ capax,
Nunc puluis altus, ſtrata ſunt flamma omnia,
Supereſtq; vaſta ex vrbe, ne tantum quidem
Quo lateat infans. quem locum d fraudi legam?
Eſt tumulus ingens coniugi caro ſacer;
e Verendus hoſti; f mole quem immenſa parens
Opibuſq; magnis ſtruxit in luctus ſuos,
Rex non auarus. optime credam patri.
Sudor per artus frigidus totos cadit,

b Et fruſtrà comprenſa manus effugit imago.
i Vſque ad inuidiam & timorem hoſtium ne ſuperſtes patris & patriæ excidium vlciſcaris.
k Sic oculos, ſic ille manus, ſic ora mouebat.
l In ſubſidium & defenſionem patri.
m Mihi enim curæ & ſoliciti timoris cauſa es. ſup. v. 419.
a Sed ſortis meæ ſomnijque immemor nimis felicia vota exopto. alij leg. *Memor.*
b Neptuni & Apollinis qui conducti à Laomedonte ſeu Ilo potius mœnibus cinxêre Ilium. ſed & Æaco laboris pars demandata, ne

μήποτε θεόπυκτοι

forent inexpugnabiles. *c* Namque *ſumma petit liuor.* *d* Dolo ſed non malo. latebris ad filium occulendum. inf. v. 499. *e* Cui & hoſtis abſtinet. *f* Quem Priamus in ſolamen ſui mœroris ſplendidum ſtruxerat.

g Omen tremisco misera feralis loci.
SE. Hæc caussa multos vna ab interitu arcuit;
Credi perisse. h vix spei quidquam est super:
Graue pondus illum, magna nobilitas, premit.
AN. Ne prodat aliquis. SE. amoue testes doli.
AN. Si quæret hostis? SE. vrbe in euersa i perit.
AN. k Quid proderit latuisse redituro in manus?
SE. Victor feroces impetus primos habet.
AN. Quid? quod latere sine metu magno nequit?
SE. Miser l occupet præsidia, securus m legat.
AN. Quis te locus, quæ regio seducta, inuia
Tuto reponet? quis feret trepidis opem?
Quis proteget? qui semper, etiam nunc tuos
Hector tuere; coniugis furtum piæ
Serua, & fideli cinere victurum excipe.
Succede tumulo nate: quid retro fugis,
Turpesq; latebras spernis? agnosco a indolem:
Pudet timere. spiritus magnos fuge,
Animosq; b veteres: sume quos casus dedit.
En intuere, turba c quæ simus super;
d Tumulus, e puer, f captiua. cedendum est malis
Sanctas parentis conditi sedes, age,
Aude subire. fata si miseros iuuant,
Habes salutem: fata si vitam negant,
Habes sepulchrum. SE. claustra commissum tegunt.
Quem ne tuus producat in medium timor,
Procul hinc recede, teq; diuersam amoue.
AN. Leuius solet timere, qui propius timet.
Sed, si placet, referamus hinc alio pedem.
SE. Cohibe parumper ora, questusque opprime.
Gressus nefandos g dux h Cephalenum admouet.
AN. Dehisce tellus, tuq; coniux vltimo
Specu reuulsam scinde tellurem Stygis.

g Vereor ne infausto sepulchri omine mortem illi prædixerim.
h Raphelengius & Delrius aliàs disponunt personas. A N. vix spei quidquam est super. Gr. p. il. m. no. premit. SE. Ne prodat al. amoue test. doli. A N. Si. qu. &c.
i Dic perijsse.
k Quid proderit ad tempus latuisse, si postmodum in manus hostium sit venturus.
l Obuia quæque & quæ occurrerint præsidia capessat, arripiat.
m Eligat.
a Fortitudinem velut à patre hereditariam quæ formidare & formidabilia effugere nescit.
b Ptioris fortunæ.
c Quæ supersumus.
d Paternus.
e Tu.
f Ego.
g Vlysses.
h Pop. Cephalenes insulæ Ionij maris qui Vlyssem secuti sunt ad Troiam Αὐτὰρ ἐπὶ Κεφαλλῆνας μεγαθύμους.

Sinu

Sinu profundo conde depositum meum;
Adest Vlysses; & quidem [1] *dubio gradu*
Vultuque: nectit pectore astus callidos.
VLY. [k] *Duræ minister sortis, hoc primum peto,*
Vt ore quamuis verba dicantur meo,
Non esse credas nostra: Graiorum omnium
Procerumq; vox est, petere quos [a] *seras domos*
Hectorea soboles prohibet: hanc fata expetunt.
Solicita Danaos pacis incertæ fides
Semper tenebit, semper [b] *a tergo timor*
[b] *Respicere coget: arma nec poni sinet,*
Dum Phrygibus animos [c] *natus euersis dabit,*
Andromacha. AN. *vester augur hoc Calchas canit?*
VLY. *Et si taceret augur hæc Calchas, tamen*
[d] *Dicebat Hector, cuius & stirpem horreo.*
Generosa [c] *in ortus semina exurgunt* [e] *suos.*
Sic [f] *ille magni paruus armenti comes,*
[f] *Primisq; nondum cornibus findens cutem,*
Ceruice subito celsus, & fronte arduus,
Gregem [g] *paternum ducit, ac pecori imperat.*
Quæ tenera cæso virga de trunco stetit,
Par ipsa [h] *matri tempore exiguo subit,*
Vmbrasq; terris reddit, & cœlo nemus.
Sic [i] *male relictus igne de magno cinis,*
Vires resumit. [k] *est quidem iniustus dolor*
Rerum æstimator: si tamen tecum exigas,
Veniam dabis, quod [l] *bella, post hyemes decem,*
Totidemq; messes iam senex miles timet,
Aliasq; clades rursus, ac [m] *nunquam bene*

[1] Cunctabundo, ancipiti
κωπηγοῦντι καὶ μετεκμῶντι ἴχνη νικᾶσθαι δεῖ.

[k] Talthybius in Troad. Euripid.
μή μι συγήσῃς ἀλλ' ἐμὸν χθόνα, Δαναῶν τε καινὰ Πριαμιδῶν τ' ἀγγέλματα.
Solenne vero est mali nuncij ministris mandatum præfatione mollientes, culpam à se auertere in alios reiectam.

[a] Sero reuisendas.

[b] Ne sequatur vltor.

[c] Tuus ô Andromacha.

[d] Rebus clarè gestis præeundo. fortè verbis.

[e] Vt parentes suos referant.

[f] Vitulus *nondum ruptâ fronte qui vexat nascenti robora cornu.*

[g] Quem taurus pater duxerat.

[h] Arbori è qua hic surculus seu planta fuit auulsa aut excisa.

[i] Incautè, *vt solet à ventis alimenta resumere, quæque Parua subinducta latuit scintilla fauilla Crescere & in veteres agitata resurgere vires.*

[k] Dolor est iniustus æstim. rerum.

[l] Noua, alia.

[m] Non funditus & radicitus euersam, superstite Astyanacte in noui belli semina, vt quondam Priamo.

Troiam

Troiam iacentem. magna res Danaos mouet,
[n] *Futurus Hector: libera nos hoc metu.*
Hæc vna naues causa [o] deductas [p] tenet;
Heic classis hæret. nene crudelem putes,
Quod [q] sorte iussus [r] Hectoris natum petam;
Petissem [a] Orestem: patere [b] quod victor tulit.
A. *Vtinam quidem esses, nate, materna in manu:*
Nossemq; quis te casus ereptum mihi
Teneret, aut quæ regio: [c] non hostilibus
Confossa telis pectus, aut vinclis manus
Secantibus præstricta, non acri latus
Vtrumq; flammâ cincta, maternam fidem
Vnquam exuissem. nate, quis te nunc locus,
Fortuna quæ possedit? errore auio
Vagus arua lustras? vastus an patriæ [d] vapor
Corripuit artus? sæuus an victor tuo
[e] Lusit cruore? nunquid immanis feræ
Morsu peremptus pascis [f] Idæas aues?
VLY. *Simulata remoue verba. non facile est tibi*
Decipere [g] Vlyssem: vicimus [h] matrum dolos,
Etiam [i] Dearum: cassa consilia amoue.
Vbi natus est? AN. [k] *vbi Hector? vbi cuncti Phryges?*
Vbi Priamus? vnum quæris, ego quæro omnia.
VLY. *Coacta dices, sponte quod fari abnuis.*
AN. [l] *Tuta est perire quæ potest, debet, cupit.*
VLY. *Magnifica verba mors prope admota excutit.*
AN. *Si vis, Vlysse, cogere Andromacham metu,*
Vitam minare: nam mori votum est mihi.
VLY. *Verberibus, igni, morte, cruciatu, eloqui*

n Filius tuus futurus alius Hector
o E litore, & ad nauigandum paratas.
p Moratur.
q Sorte huic ministerio delegatus. supra v. 522. vel dictâ per carmina sorte, id est, oraculo, Tiresia effato. sup. v. 366. Oed. 291.
r Hostis mihi.
a Etiam Agamemnonis imperatoris nostri filium.
b Quod Agamemnon in filiâ Iphigeniâ. sup. 161
c Nullum me genus cruciatus cogeret vt filium proderem.
d Incendio mixtus fumus.
e Per ludibrium te tantulum interfecit.
f Troianas. vel in monte Ida.
g Emphaticè. qui astutus πολύμητις, ποικιλόμητις.
h Clytæmnestræ, cum peterem Iphigeniam. sup. v. 161. & Thetidos cum Achillem explorarem. sup. v. 211. *i* *Indignanter* pro Deæ, id est, Thetidos, quamuis enim & Palladis simulachrum sustulerit, nihil tamen hoc ad matrum dolos. *k* Quasi vero difficile sit puerum perire cum Hector, Phryges omnes, Priamus perierint. *l* Quæ potest, debet, cupitque mori, secura est.

Quodcun-

Quodcunq; celas, adiget inuitam dolor,
Et pectore imo condita arcana eruet.
Necessitas plus posse quam pietas solet.
m *Stulta est* n *fides, celare quod prodas statim.*
AN. *Propone flammas, vulnera, & diras mali*
Doloris artes, & famem, & sæuam sitim,
Variasq; pestes vndiq;, & ferrum inditum
Visceribus ustis, carceris cæci luem,
Et quidquid audet victor iratus, tumens.
VLY. a *Animosa nullos mater admittis metus.*
b *Hic ipse, quo nunc contumax perstas amor,*
Consulere paruis liberis Danaos monet.
Post arma tam c *longinqua, post annos decem,*
Minus timerem quos d *facis Calchas metus,*
Si mihi timerem: bella e *Telemacho* d *paras.*
AN. *Inuita Vlyssi gaudium ac Danais dabo?*
Dandum est. f *fatere quos premis luctus dolor.*
Gaudete Atridæ; tuque lætifica, vt soles,
Refer Pelasgis: Hectoris proles obiit.
VLY. *Et esse verum hoc qua probas Danais fide?*
AN. g *Ita quod minari maximum victor potest,*
Contingat, & me fata maturo exitu
Facilique, soluant, ac h *meo condant solo,*
Et patria tellus Hectorem i *leuiter premat;*
g *Vt luce caret, vt* g *inter extinctos iacet,*
Datusq; tumulo k *debita exanimis tulit.*
VLY. *Expleta fata stirpe sublata Hectoris,*
l *Solidamque pacem lætus ad Danaos feram.*
Quid agis Vlysse? Danaidæ credent tibi?
Tu cui? parenti. fingit an quidquam parens,
Nec abominandæ mortis m *auspicium pauet?*
n *Auspicia metuunt, qui nihil maius timent.*

m Plerique libri versum hunc non agnoscunt.
n Silentium.
a Alij alius disponunt & hunc versum Andromachæ tribuentes legunt *Animosa nullos mater admittit metus.* VL. *hic ipse quo*, &c.
b Amoris iste affectus quo tam pertinaciter filio tuo prospicis & nos monet nostris æque consulere.
c Procul à patria.
d Vaticinaris.
e Filio meo, si superstit Astyanax in vltionem.
f Fatere ô dolor luctus quos, premis.
g Et ipsum sophistam Vlyssem penè capit æquiuoci iuramenti fallaciâ, dum iurat mater filium (in tumulo abditum) luce carere & inter extinctos iacere.
h Patrio solo, nec abducar captiua.
i Vide vltimum vers. *Hippolyti.* k Exequias. iusta debita mortuis. l Omni amoto de vltore metu. m Omen mortis immaturæ duræque & malorum quibus se iureiurando deuouet. n Interrogatiuè hoc, *vel* Ironicè.

Fidem

Fidem alligauit iureiurando suam.
Si peierat, timere quid grauius potest?
Nunc aduoca astus animę, nunc fraudes, dolos,
Et [a] *totum Vlyssem: veritas nunquam latet.*
[b] *Scrutare matrem: mœret, illacrymat, gemit,*
Et huc & illuc anxios gressus refert,
Missasque voces aure solicita excipit.
Magis hæc timet quam mœret, ingenio est opus.
[c] *Alios parentes* [d] *alloqui in luctu decet:*
Tibi gratulandum est, misera, quod nato cares,
Quem mors manebat sæua, præcipitem datum
E turre, lapsis sola quæ muris manet.
AN. [e] *Reliquit animus, membra quatiuntur, labant,*
Torpetque vinctus frigido sanguis gelu.
V. *En tremuit,* [f] *hac, hac parte quærenda est mihi.*
Matrem timor detexit, iterabo metum.
[g] *Ite ite celeres, fraude materna abditum*
Hostem Pelasgi nominis, pestem vltimam,
Vbicunque latitat, erutam in medium date.
[h] *Bene est, tenetur: perge, festina, attrahe.*
Quid respicis, trepidasque? iam certe perit.
AN. [i] *Vtinam timerem, solitus ex longo est metus.*
Dediscit animus sero quod didicit diu.
VLY. [k] *Lustrale quoniam* [l] *debitum muris puer*
Sacrum anteceſſit; nec potest vatem sequi
[m] *Meliore fato raptus: hoc Calchas ait*
Modo piari posse redituras rates,
Si placet vndas Hectoris sparsi cinis,
Ac tumulus imo totus æquetur solo.
Nunc ille quoniam debitam effugit necem,

a Omnes Vlyssis artes, technas, astus.
b *Hæc secum, mulieris gestus aduertens.*
c *His Andromachan subdolè affatur.*
d Consolari. *alloquio curæ parte leuare decet.* παραμυθεῖσθαι.
e Al. *Deliquit.* & hæc quibusdam in. lib. continuantur Vlyssi racitè & callidè mulieris affectus obseruanti.
f Per timorem.
g *Comites ceu famulos alloquitur.*
h Fingit puerum inuentum ab aliquo è suis abduci à tergo Andromachæ, quod illa timens respicit trepide vnde illam filium occuluisse conijcit.
i Excusat metum à metu diuturno profectum non à iustâ causâ, inquiens, vtinam mihi viueret filius essetque veri timoris causa! *k* Vt mulierem penitùs excutiat, metum illi adauget fingitque iubere Calchantem vndas Hectoris cineribus placare si minus inueniatur puer. *l* De turre deijciendum. *m* Mitiore, quàm vt de turre præcipitaretur.

Erit

Erit admouenda [a] *ſedibus ſacris manus.*
AN. [b] *Quid agimus? animum diſtrahit geminus timor:*
Hinc gnatus, illinc coniugis chari cinis.
Pars vtra vincet? teſtor immites deos,
Deoſque veros, coniugis [c] *manes mei,*
Non aliud, Hector, in meo nato mihi
Placere, [d] *quam te. viuat, vt poſſit tuos*
Referre vultus. [e] *Prorutus tumulo cinis*
Mergatur. oſſa fluctibus ſpargi ſinam
Diſiecta vaſtis? potius [f] *hic mortem oppetat.*
Poteris nefandæ deditum mater necci
Videre? poteris celſa per faſtigia
Miſſum rotari? potero, perpetiar, feram,
Dum non meus poſt fata victoris manu
Iactetur Hector. [f] *hic ſuam pœnam poteſt*
Sentire; at [g] *illum fata iam in tuto locant.*
Quid fluctuaris! ſtatue, quem pœnæ extrahas.
Ingrata dubitas? Hector eſt illinc tuus.
Erras; vtrinque eſt Hector: hic [h] *ſenſu potens,*
Forſan futurus vltor extincti patris.
Vtrique parci non poteſt. quidnam facis?
Serua e duobus, anime, quem Danai timent.
VLY. *Reſponſa peragam, funditus* [i] *buſta eruam.*
AN. [k] *Quæ vendidiſtis?* VLY. *pergam, & è ſummo aggere*
Traham ſepulchra. AN. *cœlitum appello fidem,*
Fidemque Achillis: Pyrrhe, genitoris tui
[k] *Munus tuere.* VLY. *tumulus hic campo ſtatim*
Toto iacebit. AN. [a] *fuerat hoc prorſus nefas*
Danais inauſum. templa violaſtis, [b] *Deos*
Etiam fauentes: buſta tranſierat furor.
Reſiſtam, inermes offeram armatis manus:

a Sepulchro Hectoris. Sepulchra autem violare nefas, omniumque nationum ritibus & legibus cautũ.
b *Hæc ſecum.*
c *Appoſitiuè.* præcipuo autem honore veteres colebant deos Domeſticos & ſuorum lares.
d Quàm quod te referat.
e Fluctuat metu dubia mulier, nec cogitat erui non poſſe cineres ſaluo filio in tumulo ab ſcondito.
f Aſtyanax.
g Hectorem.
h Viuus.
i Tumulum in quo cadauer vſtum & cinefactum. propriè enim cadaueris crematio *Buſtum* dicitur ab antiquo Buro à πυρόω. locus *Veſtrina.* operis extructio *Sepulchrum.* Inſcriptio *Monimentum.* ſtrues lignorum *Rogus.* Ignis inflammatus *Pyra.* apparatus mortuorum *Funus.*
k Corpus Hectoris mortui Achilles, locum ſepulchro extruendo Græci vendiderunt.
a Hactenùs à ſepulchris violandis abſtinuiſtis, cætera vtvt furioſi.
b Vt Palladem.

Dabit

Dabit ira vires. [c] qualis Argolicas ferox
Turmas Amazon strauit: aut qualis [d] Deo
Percussa [e] Mænas, [f] entheo syluas gradu
Armata thyrso terret, atque [g] expers sui
Vulnus dedit, nec sensit: in medios ruam,
Tumuloque cineris socia defenso cadam.
VLY. Cessatis? & vos flebilis clamor mouet,
Furorque cassus fœminæ? iussa ocyus
Peragite. AN. me me sternite heic ferro prius.
Repelle Auernum, rumpe fatorum moras,
[h] Molire terras Hector, vt Vlyssem domes,
Vel vmbra satis est. [i] arma concussit manu:
[k] Jaculatur ignes. cernitis Danai Hectorem?
An sola video? VLY. funditus cuncta erue.
AN. Quid agis? ruina mater & gnatũ & virum
Prosternis vna, forsitan Danaos prece
Placare poteris. [l] conditum clidet statim
Immane busti pondus. [m] intereat miser,
Vbicunque potius, ne pater gnatum obruat,
Prematque patrem gnatus. [n] ad genua accido
Supplex Vlysse, quamque nullius pedes
Nouere dextram, pedibus admoueo tuis.
Miserere matris, & preces placidus pias
Patiensq; recipe; quoq; te celsum altius
Superi leuarunt, mitius lapsos preme.
[a] Misero datur quodcunq;, fortunæ datur.
[b] Sic te reuisat [c] coniugis sanctæ torus,

c Quales Threïciæ cum flumina Thermodoontis Pulsant & pictis bellantur Amazones armis, seu circam Hippolyten, seu cum se Martia curru Pentheſilea refert, &c.
d Furore Bacchico percita.
e Agaue. Theb. 17. & Oedip. 616.
f Afflatu numinis acto. Oed. 628.
g Mente abalienata, animi impos.
h Ἄρηξον, ἐλθέ, κὴ σκιὰ φάνηθί μοι, Ἄλκης δ'. Eurip.
i Vel in eorum terrorem fingit, vel, per phantasiam videtur cernere Hectorem.
k Vt quondam, naues Græcorum flammis petens.
l Filium absconditum.
m Vel de turre præcipitatus aut vbicunque, modò ne in patris sepulchro.
n Verecundiæ veteres frontem assignabant, impudentiæ os, sagacitati vel irrisioni nasum, iudicio aurem, fastui supercilium, virtuti & fidei dextram, misericordiæ genua quæ illius cui se supplices ingererent contingebant, vt & caput, ceu mentum, & dextram. velut τὸ ἡγεμονικὸν, τὸ προαιρετικὸν, κὴ τὸ κινητικὸν, Symbola consensus, actionis & progressus ad præstanda quæ petuntur.
a Parrelaturæ illi qui succurrit miseris, lubricæ fortunæ memor. Lips. autem legit *Miseræ datur quodcunque fortunæ datur.* q. d. animo verè liberali datur, non aucupanti & retributionem sperante.
b Sic tu reuisas thorum. *Hypallage.*
c Penelopes castæ & reditum tuum expectantis.

Annosque

Annosq̃, dum te recipit, extendat suos
d Pater tuus. *d* *Laërta! sic te* *e* *iuuenis excipiat tuus,*
e Telemachus filius. *Et vota vincens vestra felici indole,*
f Laërtem. *Ætate* *f* *auum transcendat, ingenio patrem!*
Miserere matris: vnicum afflictæ mihi
Solamen hic est. VLY. *exhibe gnatum, & roga.*

ANDROMACHA.

Euocat filium è tumulo mater iubetque supplicem petere Vlyssis gratiam.

Hvc è latebris procede tuis,
g *Argiuis de patre timendus Astyanax.* Auson. *Flebile matris furtum miseræ.*
h Priami. *Hic puer, & hic est terror Vlysse*
i Memoria. *vel* indoles & virtus Hectoris. *Mille carinis. submitte manus,*
k Gestu te præbe, gere te more captiui. *Dominiq̃, pedes supplice dextra*
Stratus adora: nec turpe puta,
l Si fortè non intelligis malum tuum & mortem paratam. *Quidquid miseros fortuna iubet.*
Pone ex animo reges atauos,
h *Magniq̃, senis iura per omnes*
Inclyta terras: excidat *i* *Hector.*
k *Gere captiuum; positoq̃, genu,*
l *Si tua nondum funera sentis,*
m Priami tum pueri futuri regis. sup. 129. *Matris fletus imitare tuæ.*
Vidit *m* *pueri regis lacrymas*
Et Troia prior, paruusque minas
n Herc. Fu. 356. *Trucis* *n* *Alcidæ flexit Priamus.*
a Monstra domita. *Ille, ille ferox, cuius vastis*
b Priami. *Viribus omnes cessere* *a* *feræ:*
c Gubernacula, imperium. *Qui perfracto limine Ditis*
d Quàm pater Laomedon, qui perfide primum Deos vrbis munitores promissâ mercede, mox Herculem equis propter liberatã à monstro marino Hesionem pactis fraudauit. sup. v. 131 *Cæcum retro patefecit iter,*
b *Hostis parui victus lacrymis,*
Suscipe, dixit, rector *c* *habenas,*
Patrioq̃, sede celsus solio,
Sed sceptra fide *d* *meliore tene.*

Hoc fuit illo victore capi.
Discite mites Herculis iras;
[e] *An sola placent Herculis arma?*
Iacet ante pedes non minor [f] *illo*
Supplice & supplex, vitamq; petit.
Regnum Troiæ, quocumq; volet,
Fortuna ferat.

[e] An Hercul. sagittæ in expugnandâ Troiâ solæ placent vobis? annon & mores, misericordia & clementia?
[f] Priamo.
[g] Astyanax.

VLYSSES. ANDROMACHA. ASTYANAX.

Precibus minas & diras miscet Andromache Vlyssem orans nec exorans.

Matris quidem me mœror attonitæ mouet:
Magis Pelasgæ me tamen matres mouent,
Quarum iste magnos crescit in luctus puer.
AN. [h] *An has ruinas vrbis in cinerem datas*
[i] *Hic excitabit? hæ manus Troiam erigent?*
Nullas habet spes Troia, si [k] *tales habet.*
[l] *Non sic iacemus Troes, vt cuiquam metus*
Possimus esse. spiritus [m] *genitor facit?*
Sed nempe tractus [m] *ipse* [n] *post Troiam pater*
Posuisset animos, magna quos frangunt mala.
Si pœna petitur, quæ peti grauior potest?
[a] *Famulare collo nobili subeat* [a] *iugum,*
Seruire liceat. aliquis hoc [b] *regi negat?*
VLY. *Non hoc Vlysses sed negat* [c] *Calchas tibi.*
AN. [d] *O machinator fraudis, & scelerũ artifex.*
Virtute cuius bellica nemo occidit;
Dolis & astu maleficæ mentis iacent
Etiam [e] *Pelasgi;* [f] *vatem & insontes deos*

[h] Emphaticè vt sup. v. 474.
[i] Infans, puellus Τρῳάων ποτὲ Πεσόντων ὀφθήσεται, &c. Eurip.
[k] Tam macras, lentas, exiles.
[l] Imò tàm funditus deleti, vt non amplius timendi simus.
[m] Hector.
[n] Circa mœnia Troiæ Achillis bigis raptus. vel ad naues & ter circum Patrocli tumulum raptatus.

[a] Seruitutis onus. [b] Regia stirpe edito, regni hæredi, ἀσυ-άναξ. [c] Deorum oraculum cuius interpres Calchas. [d] Deploratâ salutis spe se ad conuitia in vindictam conuertit. [e] Iphigenia sup. v. 567. Palamedes falsa proditionis accusatione oppressus: & Aiax in contentione de armis Achillis victus. [f] Calchanta & deos hoc non iubentes.

Prætendis? hoc est pectoris facinus tui
g Nocturne miles, fortis in pueri necem.
Iam h solus audes aliquid, & g claro die.
VLY. *Virtus Vlyssis nota Danais est satis,*
Nimisque Phrygibus. non vacat vanis diem
Conterere verbis: anchoras classis i legit.
AN. *Breuẽ moram largire, dum officium parens*
Gnato supremum reddo, & amplexu vltimo
Auidos dolores satio. VLY. *k misereri tui*
Vtinam liceret! quod tamen solum licet,
Tempus moramque dabimus arbitrio tuo
Implere lacrymis: l fletus ærumnas leuat.
AN. *O dulce pignus! ó decus lapsæ domus!*
Summumque Troiæ sinus! ó Danaûm timor!
Genitricis ó spes vana! cui demens ego
m Laudes parentis bellicas, annos aui
Medios precabar: vota destituit deus.
Iliaca non tu sceptra regali potens
Gestabis aula; iura nec populis dabis,
Victasque gentes sub tuum mittes iugum;
n Non Graia cædes terga, non o Pyrrhũ trahes;
Non a arma tenera a parua tractabis manu;
Sparsasque passim saltibus latis feras
Audax sequeris; nec stato b lustri die
c Solenne referens Troici d lustri c sacrum,
Puer citatas nobilis turmas ages:
Non inter aras c mobili velox pede,

g Qui noctũ solum expeditiones seu furta potius exerces, vt in tapiendo Palladio & Rhesi tentorijs deprehendendis. sup. v. 38.

h Sine Diomede comite.

i Retrahit in nauem, Maieth anchor.

k Et misericordiam profitetur Sophocleus ille Vlysses, ἐπαιτίζει γὰρ δὴ νῦν Δύσηνον ἔμπης κἀφ' ὅπλα δυσμενῆ.

l *Expletur lacrymis, egeriturque dolor.*

m Fortitudinem patris, Priami ætatem mediam, id est florentem opibus, regno, liberis; non optarem eius senectutem: quæ miseriarum exemplum.

n Vt pater.

o In filio, patrem tuum vltus. a Exercitationes & præludia bellica, venationes. sc. Troianum agmen, saltationes. b Vide Here. Fu. v. 840. c A nobilibus pueris equestribus & armatis peractũ, quem describit Virgilius. 5. Æneid. quæ Pyrrhica dicta est, vel Troia. d Lege *Ludi* vt euitetur insuauis repetitio eiusdẽ vocis in versu præcedenti. e Choreas in Dyndimenes sacris saltando ad Phrygium modũ, qui cæteris quatuor concitatior. Æolius. n. simplex & animi tẽpestates tranquillat; Doricus honestus & grauis pudicitiæ largitor; Ionius seu Iasius varius, intellectũ obtusis acuit; Lydius querulus mentem curis defatigatam reparat & oblectat; Phrygius vero religiosus & [illegible] pugnas excitat & votum furoris inflammat.

Reuocante

Reuocante [f] *flexo* [e] *concitos* [f] *cornu modos,*
Barbarica [h] *prisco templa saltatu coles.*
O morte dira tristius leti genus:
Flebilius aliquid Hectoris magni nece
[i] *Muri videbunt.* VLY. [k] *rumpe iam fletus parens.*
Magnus sibi ipse non facit finem dolor.
A. *Lacrymis Vlysse parua, quã petimus, mora est.*
Concede paruos vt mea [l] *condam manu*
Viuentis oculos. occidis paruus quidem,
Sed iam timendus. Troia te expectat tua:
I, vade liber; [m] *liberos Troas vide.*
AS. *Miserere mater.* AN. *quid meos retines sinus,*
Manusque matris? cassa præsidia occupas.
Fremitu leonis qualis audito tener
Timidum iuuencus applicat matri latus:
At ille sæuus matre summota leo,
[n] *Prædam minorem morsibus vastis premens*
Frangit, vehitque: talis e nostro sinu
Te rapiet hostis. [o] *oscula & fletus puer,*
[p] *Laceroſq; crines excipe, & plenus* [q] *mei*
Occurre patri; pauca maternæ tamen
Perfer querelæ verba: [a] *Si manes habent*
Curas priores, nec perit flammis amor;
Seruire Graio pateris Andromachen iugo
Crudelis Hector? [b] *lentus & segnis iaces?*
Redijt Achilles. [c] *sume nunc iterum comas,*
Et sume lacrymas; quidquid è misero [d] *viri*
Funere relictum est; sume quæ reddas tuo
Oscula parenti: matris hanc solatio

f Curua tibia. ἐν αὐλοις Σιμωδιποῖ Φρύγιοι & ματρὸς & ὀρείας φρύγιον αἴσχεται νόμον. *Barbara & horribili stridebat tibia cantu.* Catul.
g Phrygia.
h Phrygio.
i Iliaci, Neptunia mœnia, muri Viderunt aliquid crudelius Hectore rapto. Auson.
k Desine, mitte.
l Claudam, quod proximè necessitudine coniuncti officium est.
m Apud inferos, qui bello mortem oppetierunt nec in seruitutem redacti.
n Iuuencum.
o Viuo filio sed morti destinato iusta persoluit. respicit autem ad ritum ossa componendi qui talis: primo bustum vino extinguebant manes vocabant, lotis deinde manibus ossa legebant, lecta vino perfundebant & lacte, mox vento siccanda exponebant, siccata aromatibus & odoribus mista in vrnam reponebant, reliquijs lacrymas superfundebant. *p* Hippolyt. v. 1176. *q* Spiritus mei ab oculis, lacrymarum: crinium. *a* Si affectus maneant post rogos, *nec curæ nos ipsa in morte relinquant.* *b* Cur non & tua vmbra redijt vt Achillis § sup. 430. *c* Modò vers. 798. *d* Mei Hectoris.

Relinque veſtem, tumulus hanc tetigit meus,
Maneſque chari. e *quidquid heic cineris latet,*
Scrutabor ore. VLY. *nullus eſt flendi modus,*
Abripite propere cl. ſſis Argolicæ f *moram.*

e Cineres ſuorum, ne qua pars periret, labris & ore ſcrutati lambere ſolebant. Herc. Oet. 1341.
f Puerum in quo mora, vt ſup. v. 550

CHORVS.

Aſportandæ Troades in varia Græciæ loca prout ſorte Achiuis diſpertitæ contigerint, in quamcunque tamen Græciæ partem abduci præoptant quam in Spartam, Mycenas, & Ithacam, Helenæ, Agamemnonis & Vlyſſis patriam.

Quæ vocat ſedes habitanda captas?
Theſſali montes, & g *opaca* h *Tempe?*
An viros tellus dare militares
Aptior h *Phthie? meliorq; fœtu*
Fortis armenti i *lapidoſa* i *Trachyn?*
An k *maris vaſti domitrix* k *Iolcos?*
l *Vrbibus centum ſpacioſa Crete?*
Parua m *Gortyne, ſterilisq;* n *Trice?*
An frequens ruſcis leuibus o *Methone,*
Quæ ſub p *OEtæis latebroſa ſyluis*
Miſit infeſtos Troiæ ruinis
q *Non ſemel arcus?*
r *Olenos tectis habitata raris?*
Virginis ſ *Pleures inimica Diuæ?*
An maris lati ſinuoſa t *Trœzen?*
Pelion regnum u *Protei ſuperbum,*

g Theſſaliæ loca amœna.
h Theſſaliæ pars, Achillis & Myrmidonum patria.
i Theſſaliæ vrbs & pars quòd τραχεῖα, id eſt, aſpera ſit, dicta.
k Iaſonis patria, qui ad vellus aureum petendum vectus Argo, mare nauibus peruium docuit.
l Ἑκατόμπολις insula.
m Cretæ opp.
n *Al.* Tricca, Theſſaliæ vrbs.
o Thraciæ vrbs cui aliæ cognomines in Meſſenia, Macedonia, Euboia, &c.
p Oeta mons in finibus Theſſaliæ Herculis rogo celebris.
q Sup. v. 133.
r Elidis vrbs.
ſ Æto æ vrbs Meleagri patria, cuius pater Oeneus cùm ceteris numinibus frugum honores ſacrificaret omiſſa Dianâ, indignata Dea immiſit aprum qui Ætoliam vaſtaret.
t Peloponneſi ciuitas maritima, Theſei patria.
u Lege *Prothoi*, ex Homeri catalogo μεγ᾽ ἀνέρων δ᾽ ἦρχε Πρόθοος καὶ Μένεσθος Ἀνδρείκου καὶ Βήνου, οἵ ῥ᾽ ἅμα Πηνελέῳ καὶ Λήϊτῳ ἐξεφέριμον.

* *Tertius cœlo gradus?* [a] *hic recumbens*
Montis exesi spacioſus antro
Tam trucis Chiron pueri magiſter, [b]
Tinnulas plectro feriente chordas,
Tunc quoq; ingentes [c] *acuebat iras*
Bella canendo.
An ferax [d] *varij* [e] *lapidis* [f] *Caryſtos?*
An premens lutus maris inquieti
Semper [g] *Euripo properante* [h] *Chalcis?*
Quolibet vento faciles [i] *Echidnæ?*
An carens nunquam * *Gonoëſſa veneto?*
Quæq; formidant Boream [k] *Eniſpæ?*
Attica pendens [l] *Peparethos ora?*
An ſacris gaudens [m] *tacitis* [n] *Eleuſis?*
Numquid Aiacis [o] *Salamina veri?*
Aut [p] *fera notam* [q] *Calydona ſæua?*
Quaſque perfundit ſubiturus æquor
Signibus terras [r] *Titareſſos undis,*
Beſſa & Scarphe? [ſ] *Pylon an ſenilem?*
[t] *Pharin, an* [u] *Piſam Iouis, & coronis* [x]
[y] *Elida claram?*
Quolibet triſtis miſeras procella
Mittat, & donet cuicunq; terræ:
Dum [z] *luem tantam Troïæ atq; Achiuis*
Quæ tulit, [ɪ] *Sparte procul abſit: abſit*

[a] Pindo ſeu Olympo & Oſſæ ſuperingeſtus à gigantibus. vid. Herc. Fu. 970.
[a] In Pelio.
[b] Achillis, quem puerum inſtruxit centaurus Chiron medicâ, muſicâ, & equitandi arte.
[c] Μῆνιν Homericam reſpicit. *vel* Achillis tum iuuenis *mares animos in Martia bella Verſibus exacuit.*
[d] Sunt qui metri cauſa ſubdant *rari lapidis*, cum tamen alibi pluries reperiatur Dactylus in ſecundâ Sapphici ſede.
[e] Marmoris.
[f] Vna è Cycladum inſulis.
[g] Herc. Fu. 377.
[h] Euboiæ vrbs, ab Aulide Bœotiæ portu Euripo diuiſa. [i] Echinæ ſeu Echinades inſulæ ad oſtium Acheloi. * In Ætolia. [k] νῦν ἐπεμβάσεσιν Εὐπόρου. [l] Legendum videtur *Perithedos*, qui Atticæ vicus, vel aliquid ſimile. nam Peparethos è Cycladum numero eſt. [m] Cereris ſacris non reuelandis. Herc. Fu. v. 301. & 844. [n] Hippolyt 835. [o] Legend. *Salamina veram*, id eſt illam inſ. Atticam Telamoni regnatam, non illam à Teucro in Cypro conditam. & hic deeſſe aliquid videtur ad perficiendam conſtructionem niſi referantur Accuſatiui ad *Mittat*, inf. v. 850. [p] Apro. ſup. v. 825. [q] Vrbem Etoliæ. [r] Titareſius Theſſal. amnis qui Locros perfluit, quorum vrbes ſunt Beſſa & Scarphe [ſ] Meſſeniæ, *Pylon antiquam, Neleïa Neſtoris arua.* [t] Laconiæ vrbem. [u] Thyeſt. v. 122. [x] Victorum præmijs in ludis Olympicis iuxta Elida vrbem. [y] Vide Herc. Fu. 839. [z] Helenam. [ɪ] Laconum vrbs.

Argos, & sæui Pelopis Mycenæ;
Neritos parua breuior Zacyntho,
Et nocens saxis Ithace dolosis.
Quod manet fatum, dominusq; quis te,
Aut quibus terris Hecube videndam
Ducet? in cuius moriere regno?

2 Mons Ithacæ. 3 Insulâ Vlyssi regnatâ. *nemorosa Zacynthos, Dulichiumque Sameque & Neritos ardua saxis.*

4 Latentibus sub vndis. vel Ithaca saxosa & aspera, nidus inter scopulos, Vlyssis dolosi patria & regnum. *a* Conuersus ad Hecubam Chorus hoc quærit.

ACTVS QVARTVS.

HELENA. ANDROMACHA. HECVBA.

Vt manibus Achillis rite inferiæ peragantur, excogitata ratio est qua vt veste ita animo nuptiali affecta mactetur Polyxena. vid. sup. v. 360. quæ partes dantur Helenæ vt Polyxenam lactet inani spe nuptiarum cum Pyrrho. quas illa primo simulat, mox Andromachæ iurgio excussa dolos fatetur & rem aperte suadet.

Quicunq; [b] *hymen funestus illætabilis,*
Lamenta, cædes, sanguinem, gemitus habet,
Est [c] *auspice Helena* [d] *dignus. euersis quoq;*
Nocere cogor Phrygibus; ego Pyrrhi thoros
Narrare falsos iubeor; ego [e] *cultus dare,*
Habituq; Graios. arte capietur mea,
Meaque fraude concidet [f] *Paridis* [f] *soror.*
Frandetur. ipsi leuius hoc equidem reor.
Optanda mors est, siue metu mortis mori.
Quid iussa cessas agere? ad [h] *auctores redit*

b Thebaid. 262. c Veteres nihil non initiabantur ab augurio. in nuptijs itaque adhibiti auspices. d Digna sanè pronuba quæ hasce funestas nuptias conciliaret, nam & ipsa bis rapta, iura iugalia violauerat, Paridem secuta Menelaum deserüerat, Deiphobum prodiderat, Troiamque in prioris mariti gratiam. e Sup. v. 360. f Polyxena. g Repentina & subita mors. *quæ & Iulio Cæsari optata contigit.* h Duces Græcos qui mihi inuitæ has partes mandarunt.

Sceleris

Sceleris coacti culpa. [i] *Dardaniæ domus*
Generosa virgo, melior afflictos Deus
Respicere cœpit; tequc felici parat
Dotare thalamo. tale coniugium tibi
Non ipsa sospes Troia, non Priamus daret.
Nam te [k] *Pelasgæ maximum gentis decus*
Ad sancta lecti iura legitimi petit,
Cui regna campi lata Thessalici iacent.
Te magna [l] *Tethys, teque tot pelagi deæ,*
Placidumque numen æquoris tumidi [m] *Thetys*
Suam vocabunt: te datam Pyrrho socer
Peleus [a] *nurum vocabit, & Nereus* [a] *nurum,*
Depone cultus squallidos, [b] *festos cape.*
Dedisce captam, deprime horrentes comas,
Crinemque [c] *docta patere distingui manu.*
Hic forsitan te casus excelso magis
Solio reponet. profuit multis capi.
AN. *Hoc deerat vnum Phrygibus euersis malum,*
Gaudere? flagrant strata passim Pergama.
[d] *O coniugale tempus! an quisquam audeat*
Negare? [d] *quisquam dubius ad thalamos eat,*
Quos Helena suadet? pestis, exitium, lues
[e] *Vtriusque populi! cernis hos tumulos ducum?*
Et nuda totis ossa quæ passim iacent
Inhumata campis? hæc hymen sparsit tuus.
Tibi fluxit [f] *Asiæ, fluxit* [g] *Europæ cruor;*
[h] *Cum dimicantes lenta prospiceres viros,*
Incerta voti. [i] *perge, thalamos appara,*
Tedis quid opus est? quidue [k] *solenni face?*
Quid igne? [l] *thalamis Troia prælucet nouis.*
Celebrate Pyrrhi Troades connubia,
Celebrate [m] *dignè. planctus & gemitus sonent.*
HEL. *Ratione quamuis careat, & flecti neget*
Magnus dolor, socioque nonnunquam sui
Mœroris ipsos oderit; causam tamen
Possum tueri iudice infesto meam;

i Conuersa ad Polyxenam, hæc.

k Pyrrhus, cui campi Thess. patent lata regna, te in coniugium petit.

l Maris Dea, Neptuni coniux.

m Mater Achillis, Dea marina, Pelei vxor.

a Affinem, neptem, nurum, &c.

b Nuptiales.

c Pfecados, cosmetæ, ciniflonis, commotriæ, ancillæ ornatricis, quæ *pectitque comas & voluit in orbem.*

d Ironicè.

e Troiani & Græci.

f In qua, Troia.

g In qua, Græcia.

h Cum è muro Troiano prospiceres duos maritos tuos monomachiâ de te certantes, ipsa cui faueas incerta legitimone Menelao an raptori Paridi.

i Ironicè.

k Nuptiali, Thebaid. 263. & 507.

l Sarcasticè.

m Planctu sc. & gemitu, vt seq.

n Quam vos.
o Vobis apertè luctum licet profiteri, mihi occultè lugendus est Paris.
a Vobis.
b Quod ego facio, deserti à me mariti vltionem timens.
c Vide Chorum sequentem v. 1009.
d Me Troiani & Græci detestantur
e Menelaüs, prior maritus.
f Antipophora. at dicetis me meruisse quæ fuerim causa belli & cladis Troianæ; ego autem non fui causa, neque enim vltrò secuta sum Paridem, sed ab eo rapta, & donata quidem illi à Venere. sup. v. 66.
g Qui datum sibi à Dea munus vindicauit iure suo.
h Quod verò meum peccatum spectat pœnamque, seuerum satis habebo iudicem Menelaum, nempe læsum, iratum. i Polyxenam ad nuptias tu flecte, namque ego vix lacry. &c. k Magnum certe aliquod imminet malum, quod Helenam malis induratam in lacrymas cogat. l Troiæ promontorium. m Quàm vt Polyxena nubat patris sui interfectori.

n *Grauiora passa.* o *luget Andromacha Hectorẽ,*
Et Hecuba Priamum: solus occulte Paris
Lugendus Helenæ est. a *durum & inuisum &*
graue est,
Seruitia ferre. patior hoc olim ingum
Annis decem captiua. a *prostratum Ilium est,*
a *Versi penates. perdere est patriam graue,*
Grauius b *timere. vos* c *leuat tanti mali*
c *Comitatus.* d *in me victus & victor furit.*
Quam quisq; famulam traheret, incerto diu
Casu pependit: me e *meus traxit statim*
Sine sorte dominus. f *caussa bellorum fui,*
Tantæq; Teucris cladis. hoc verum puta,
Spartana puppis vestra si secuit freta:
Sin rapta Phrygijs præda remigibus fui,
Dedit q; donum iudici victrix Dea:
Ignosce g *Paridi.* h *iudicem iratum mea*
Habitura caussa est: ista Menelaum manent
Arbitria. i *nunc hanc luctibus paulum tuis*
Andromacha omissis flecte. vix lacrymas queo
Retinere. AN k *quantum est, Helena quod lacrymat, malum!*
Cur lacrymat autem? fare quos Ithacus dolos,
Quæ scelera nectat: vtrum ab Idæis iugis
Iactanda virgo est? arcis an celsæ edito
Mittenda saxo? num per has vastum in mare
Voluenda rupes? latere quas sciſſo leuat
Altum vadosos l *Sigeon spectans sinus?*
Dic. fare, quidquid subdolo vultu tegis.
Leuiora mala sunt cuncta, m *quàm Priami gener*
Hecubæq; Pyrrhus. fare, quam pœnam pares

Exprome,

Exprome, & vnum hoc de me noſtris cladibus,
Falli: paratas perpeti mortem vides.
HEL. *Vtinam iuberet me quoq́, [a] interpres deûm*
Abrumpere enſe lucis inuiſæ moras,
Vel Achillis ante buſta, furibunda manu
Occidere Pyrrhi, fata comitantem tua
Polyxene miſeranda; quam tradi ſibi,
Cineremq́, Achilles ante mactari ſuum,
[b] Campo maritus vt ſit [b] Elyſio, iubet.
A. *Vide vt [c] animus ingens lætus audierit necem.*
Cultus decoros regiæ veſtis petit,
Et admoueri crinibus patitur manum.
Mortem putabat [d] illud, [e] hoc thalamos putat.
At miſera luctu mater audito ſtupet;
Labefacta mens ſuccubuit. aſſurge, alleua
Animum, & cadentem miſera firma ſpiritum.
[f] Quam tenuis anima vinculo pendet leui!
[g] Minimum eſt, quod Hecubam facere ſelicem poteſt.
Spirat, reuixit: [h] prima mors miſeros fugit.
HEC. *Adhuc Achilles viuit in pœnas Phrygum?*
Adhuc rebellat? ô manum Paridis [i] leuem!
Cinis ipſe noſtrum ſanguinem ac tumulus ſitit.
Modo [k] turba felix latera cingebat mea:
Laſſabar in tot oſcula, & in totum gregem
Diuidere [l] matrem: [m] ſola nunc hæc eſt ſuper,
Votum, comes, leuamen, afflictæ quies.

a Calchas. ſup. 192. & v. 359. *b* Sede & domicilio beatarum animarum corpore exutarum. ἀπὸ τ῀ λύσεως id eſt, ſolutione. alijs ab ἀλύσπ῀. id eſt, profectione quem campum ſub terra locant nonnulli, in orbe Lunę alij, alij in Sphæra quæ ἀπλανὴς dicitur, in inſulis fortunatis & Atlanticis alij, in Hiſpania Homerus, &c. Quum verò amœnitatem & gaudia Paradiſi (cuius cognitionem ab Ægyptiis & literis ſacris habuere) Philoſophi & hos ſecuti poëtæ ad Elyſium ſuum tranſtulerint, cur non & nomen indidem ex אשל אדן id eſt, Dei nemus? *c* Polyxenæ, quæ muta inducitur perſona, quaſi virginem ingenuam deceat ſilentium. Quæ tamen apud Euripidem θανεῖν inquit μοι ξωτυχία κρείσσων ἐκύρησεν. *d* Pyrrho nubere. *e* Occidi. *f* Quam facilè euolat ſenilis anima? Herc. Fu. 1308 *g* Facilis mors & vnus quaſi ſpiritus euolans Hecubam ſeruitute ac miſerijs liberare valet. *h* Mors verò maximè fugit miſeros. *i* Quæ totum Achillem non interfecerit. ſup. v. 346. *k* Liberorum. ſup. v. 32. *l* Affectus & officia materna. *m* Supererat quidem Caſſandra alijs Alexandra ſed non comes matris. *Namque trahebatur paſſis Priameïa virgo Crinibus à templo Caſſandra adytiſque Mineruæ.* inf. v. 960. & 975.

Hæc

Hæc totus Hecubæ fœtus; hac [n] *sola vocor*
Jam voce mater. [o] *dura & infelix age*
Elabere anima: deniq; hoc vnum mihi
Remitte funus. irrigat fletus [a] *genas,*
Imberque victo subitus è vultu cadit.
Lætare, gaude gnata, quam vellet [b] *tuos (os!*
Cassandra [b] *thalamos, vellet Andromache* [b] *tu-*
A. *Nos Hecuba, nos nos Hecuba lugendæ sumus,*
Quas mota classis huc & huc sparsas feret,
Hanc chara tellus sedibus patrijs teget.
HEL. [c] *Magis inuidebis, si tuam sortem scias.*
AN. *An aliqua pœnæ pars meæ ignota est mihi?*
HEL. [d] *Versata dominos vrna captiuis dedit.*
A. *Cui famula tradar, ede: quem dominum voco?*
HEL. *Te sorte prima* [e] *Scyrius iuuenis tulit.*
AN. *Cassandra* [f] *felix! quam furor sorte eximit,*
Phœbusq;. H [g] *regū hanc maximus rector tenet.*
HE. *Estne aliquis,* [h] *Hecubam qui suam dici*
velit?
HEL. *Jthaco obtigisti* [i] *præda* [i] *nolenti* [k] *brcuis.*
HEC. *Quis tam impotens ac dirus, & iniquæ*
ferus
Sortitor vrnæ, [l] *regibus reges dedit?*
Quis tam siniſter diuidit captas deus?
Quis arbiter crudelis, & miseris grauis,
[m] *Eligere dominos nescit? & sæua manu*
Dat iniqua miseris fata? [n] *quis matrem Hectoris*
Armis Achillis miscet? ad Vlyssem vocor?
[o] *Nunc victa, nunc captiua, nunc cunctis mihi*
Obsessa videor cladibus: domini pudet,
Non seruitutis. [p] *Hectoris spolium feret,*

[n] Cassandræ sollius.
[o] Difficilis ad exeundum.
[a] Polyxenæ.
[b] Mori, vt tu.
[c] Inuidendo fœlicitati illius, tuam dolebis.
[d] Sup. v. 58.
[e] Pyrrhus Achillis filius ex Deidamia Lycomedis Scyri regis filia. sup. v. 340.
[f] Propter diuinationem & sacerdotium Phœbi sorte exempta.
[g] Agamemnon Cassandram extra sortem habet.
[h] Quia vetulam. sup. 68.
[i] *Prædæ mala sors quam victor Vlyssis esse suam nollet.*
[k] Cito enim ab Vlysse dimissa ad Thracas fugit vbi in canem conuersa, id est, rabidis conuicijs omnes impetens, lapidibus obruta est.
[l] Nonnullis placet hæc lectio *haud regibus reges.*

[m] Dignos eligere nescit sed cæcâ sorte indignè miscet. [n] Vt eidem Vlyssi cui adiudicata sunt Achillis arma contingat Hecuba. *cuius rationem subiungit*, vers. 988. Hect. sp. &c. [o] Postquàm Vlyssi sorte contigerim. [p] Me matrem Hectoris. spolium autem propriè vestis corpori detracta dicitur.

Qui

Qui tulit Achillis? sterilis, & sæuis fretis
Incluſa tellus, num capit tumulos meos?
Duc, duc Vlyſſe: [a] nil moror, dominum ſequor:
Me mea ſequantur fata. non pelago quies
Tranquilla veniat. ſæuiat ventis mare,
Et bella, & ignis, & mea, & Priami mala.
Dumque iſta venient, interim hæc pœna [b] in loco eſt:
Sortem occupaui, præmium [c] eripuit mihi.
Sed incitato Pyrrhus accurrit gradu,
Vultuq; toruo. Pyrrhe quid ceſſas? age
[d] Reclude ferro pectus & Achillis tui
Coniunge ſoceros. perge [e] mactator ſenum;
Et [f] hic decet te ſanguis: [g] abreptam trahite,
Maculate ſuperos cæde funeſta deos,
Maculate [h] manes. quid precer vobis? precor
His [i] digna ſacris æquora: hoc claſſi accidat
Toti Pelaſgæ, ratibus hoc mille accidat,
[k] Meæ precabor cum vehar quidquid rati.

a Sequar tamen, vt & infortunia mea Vlyſſem comitentur. *b* *Lege ex autoritate Ioſ. Scaligeri, in lucro eſt*, namque miſera omnia ſæuaque pro lucro deputabo, modo compatiatur Vlyſſes. *c* Legit idem Scal. *Eripui*, Vt ſit ab athletis tranſlatio, qui ſæpè victori ſecuro extra ſortem præmium eripiebant. quid ſi legamus, *ſors occupauit*. ac ſi diceret & hoc ante ſortem optaui vt infauſta comes adderet Vlyſſi. Iam verò ſors occupauit, præmiumque eripuit mihi. *d* Me vt nuper Priamum confice coniungeque nos per mortem ſoceros in his funeſtis nuptijs patris tui. *e* Sup. 45. *f* Meus ſenilis hic cruor. *g* Polyxenam. *h* Inferos. *vel* Achillis vmbram. *i* Sæua, tumida, infeſta. *k* Sup. v. 992.

CHORVS.

Chorus occaſione ſumptâ ab Helenæ dicto ſup. v. 911. vos leuat tanti mali comitatus, ſolatur ſe communi malo, quaſi ſolamen miſeris ſocios habuiſſe doloris; quod tamen ſolatium ipſis ſortitò diſiunctis ablatum fore.

DVlce mœrenti populus dolentum,
Dulce lamentis reſonare gentes.
Lenius luctus lacrymæq; mordent,
Turba quas fletu ſimili frequentat.

Semper

Semper ah ſemper dolor ipſe magnus
l Gaudet in multos ſua fata mitti,
Seque non ſolum patuiſſe pœnæ.
Ferre, quam ſortem patiuntur omnes,
Nemo recuſat.
m Nemo ſe credit miſerum, licet ſit.
Tolle felices, remoueto multo
Diuites auro, remoueto [a] centum
Rura qui ſcindunt opulenta bubus;
Pauperi ſurgent animi iacentes.
Eſt miſer nemo niſi comparatus.
Dulce in immenſis poſito ruinis
Neminem lætos habuiſſe vultus.
Ille deplorat, queriturque fatum,
Qui ſecans fluctum rate [b] ſingulari
[c] Nudus in portus cecidit petitos.
Æquior caſum tulit & procellas,
Mille qui ponto pariter carinas
Obruì vidit, tabulaq; litus
Naufraga ſpargi, mare cum coactis
Fluctibus [d] Corus prohibet reuerti.
Queſtus eſt [e] Hellen cecidiſſe Phryxus,
Cum [f] gregis ductor radiante villo,
Aureo fratrem ſimul & ſororem
Suſtulit tergo, medioq; [g] iactum
Fecit in ponto, [h] tenuit querelas
[i] Et vir & Pyrrhe, mare cum viderent,
[k] Et nihil præter mare cum viderent,
[l] Vnici terris homines relicti,
Soluet [m] hunc cœtum lacrymaſq; noſtras
Sparget huc illuc agitata claſſis;

l Gaudet ſua mala in multos mitti, communicari.
m Sit nemo dives; & ipſi pauperes ſibi non videbuntur miſeri.
a *Terram qui centum vertebat aratris.* Virg. de Galeſo. 7. Æneid.
b Vnica, ſolâ, ſingulâ. μονόκοτ & ἄτυπο.
c E naufragio enatans.
d Thyeſt. v. 576.
e Phryxus & Helle patrem Athamanta & nouercam Ino fugientes ariete aurei velleris conſcenſo pontum tranſfretare aggreſſi ſunt. quod ille quidem fecit, Helle vero ſubmerſa nomen ponto reliquit.
f Aries aureo vellere radians.

g Iacturam Helles. *h* Contrà, Deucalion & Pyrrha non conquerebantur malum late patens. *i* Al. *Et vir & vxor.* *k* Iſte verſus in pleriſque lib. non habetur. *l* Diluuium in Theſſalia tempore Deucalionis, de quo Poëtæ tanquam generale fuiſſet loquuntur. *m* Noſtrum, captiuarum. vid. argumentum huius Chori.

Et

Et [n] *tuba iussi dare vela nautæ,*
Cum semel ventis properante remo
Prenderint altum, [o] *fugietq; litus.*
Quis status mentis miseris, vbi omnis
Terra decrescet, pelagusq; crescet.
Cessa cum longe latitabit Ide?
Tum puer matri, genitrixq; gnato,
Troia qua iaceat regione monstrans
Dicet, & longe digito notabit:
Ilium est illic, vbi fumus alte
Serpit in cœlum, [a] *nebulæq; turpes.*
Troes hoc signo patriam videbunt.

n ὀρθίαν ὅταν
Σάλπιγξ ὀπαδὸν ἐγχέων
δῶσιν ἀρχηγοὶ
στρατοῦ Παναχαιῶν
Ἀχαιῶν. Eurip. Troad.

o In altum è portu vectis terra recedere videtur. *Prouehimur portu terræque vrbesque recedunt.* Oculus enim quiescere nos iudicans, motu conspecto, quasi semet retractans terram retro tendere opinatur.

a Ascendentis fumi.

ACTVS QVINTVS.

NVNCIVS. ANDROMACHA. HECVBA.

Nuncius matribus narrat, vt è turri præcipitatus fuerit Astyanax, & Polyxena ad tumulum Achillis cæsa.

O [b] *Dira fata,* [b] *sæua,* [b] *miseranda,* [b] *horrida,*
Quod tam ferum, [c] *tam triste bis quinis scelus*
Mars vidit annis? quod prius referens gemam?
[d] *Tuosne potius: an tuos luctus, anus?*
HEC. *Quoscunq; luctus fleueris, flebis meos.*
Sua quemq; tantum; me omnium clades premit.
[e] *Mihi cuncta pereunt: quisquis est, Hecubæ est, miser.*
NVN. *Mactata virgo est, missus e muris puer:*
Sed vterq; letum mente generosa tulit.
AN. *Expone seriem cædis, & duplex nefas*
Prosequere. gaudet [f] *animus ærumnas meus*
Tractare totas, ede, & enarra omnia.

b Incrementum Rhetoricum.

c Cuiusmodi non vidimus bello decennali.

d Tuos-ne ô Andromacha, an tuos ô Hecuba?

e Reginæ, & in omnes miserias superstiti.

f Induratus iam malis insensatus & insanus.

NVN.

NVN. g *Est vna magna turris e Troia super,*
Assueta Priamo; cuius e fastigio
Summisq; pinnis. arbiter belli sedens
a *Regebat acies:* b *turre in hac blando sinu*
Fouens nepotem, cum metu versos graui
Danaos fugaret Hector & ferro & c *face,*
Paterna puero bella monstrabat senex.
Hæc nota quondam turris, & muri decus,
Nunc sæua cautes, undiq; affusa ducum
Plebisq; turba cingitur. d *totum coit*
Ratibus relictis vulgus: his collis procul
e *Aciem patenti liberam præbet loco;*
His alta rupes, cuius e cacumine
Erecta summos turba f *librauit pedes;*
Hunc pinus, illum laurus, hunc fagus g *tegit,*
Et tota populo sylua suspenso tremit.
Extrema montis ille prærupti petit,
Semusta at ille tecta, vel saxum imminens nefas
Muri cadentis pressat: atq; aliquis
h *Tumulo ferus spectator Hectoreo sedet.*
Per spacia late plena sublimi gradu
Incedit Ithacus, paruulum dextra trahens
Priami nepotem: nec gradu segni puer
Ad alta pergit mœnia. vt summa stetit
Pro turre, vultus huc & huc acres tulit,
Intrepidus animo. qualis i *ingentis feræ*
Paruus tenerq; fœtus, & nondum potens
Sæuire dente, iam tamen tollit minas,
Morsusq; inanes tentat, atq; animis tumet:
Sic ille dextra prensus hostili puer
Ferox, k *superbe mouerat vulgum ac duces,*
Ipsumq; Vlyssem: a *non flet è turba omnium,*
Qui fletur: ac dum verba fatidici & preces
b *Concipit Vlysses vatis, & sæuos ciet*

g Supereſt è Troiâ turris vna portæ Scææ, quod ad ſiniſtram eſſet dictæ, è quâ Priamus, Antenor, &c. prælia & exercitus ſpectabant. vt Iliad. γ.
a Signo è mœnibus dato congrediendi cum hoſte, vel receptus.
b *Mittitur Aſtyanax illis de turribus, vnde Pugnantem pro ſe proauitaque regna tuentem Sæpe videre patrem monſtratum à matre ſolebat.*
c Quam in naues impulit.
d Confluunt vniuerſi à claſſe ad miſerandum hoc ſpectaculum.
e Proſpectum.
f In pedum digitos erecta. *vel* ſedens lib. ped.
g Al. *gerit.* aſcendentes, ſc. vt Aſtyanacta proiectum ſpectarent.
h Violati ſepulchri. ſup. v. 639.
i Leonis catulus.
k Superbus. alto animo mortem deſpicies legas & *Superne*, è tutri ſc.

a *Ille ſolus non flet* pro quo omnes flebant. *At populus lacrymas, quas ille tenebat, non tenet.* b Prout à Calchante vate inſtructus & edoctus fuerat.

Ad

Ad sacra superos, [c] *sponte desiluit sua*
In media Priami regna.
AN. [d] *Quis Colchus hoc, quis* [e] *sedis incertæ Scytha*
Commisit? aut [f] *quæ Caspium tangens mare*
Gens iuris expers ausa? non [g] *Busiridis*
Puerilis aras sanguis aspersit feri.
Nec [h] *parua* [i] *gregibus membra Diomedes suis*
Epulanda posuit, quis tuos artus teget,
Tumuloq; tradet? NVN. [k] *quos enim præceps locus*
Reliquit artus? ossa disiecta & graui
Elisa casu, signa clari corporis,
Et ora, & illas nobiles patris notas
Confudit imam pondus ad terram datum.
Soluta ceruix; silicis [l] *incursu caput*
Ruptum, cerebro penitus expresso; iacet
Deforme corpus. A. [m] *hic quoque est similis patri.*
NVN. *Præceps vt altis cecidit è muris puer,*
Fleuitq; Achiuum turba, quod fecit, nefas;
Idem ille populus [n] *aliud ad facinus redit,*
[o] *Tumulumq; Achillis. huius extremum latus*
Rhœtea leni verberant fluctu vada;
Aduersa cingit campus, & cliuo leui
Erecta medium vallis includens locum
Crescit theatri more. concursus frequens
Impleuit omne litus: hi classis moras
Hac morte solui rentur; hi stirpem hostium
Gaudent recidi: magna pars vulgi leuis
Odit scelus, spectatq;. nec Troes minus
Suum frequentant funus, & pauidi metu
Partem ruentis vltimam Troiæ vident.
Cum subito [a] *thalami more præcedunt* [b] *faces:*
It [c] *pronuba illic Tyndaris; mœstum caput*
Demissa: * *tali nubat* [d] *Hermione* * *modo,*

c Proiecit se in medium vrbis. vel populi illic adstantis.
d Quis immanissimus è Colchide Medeæ crudelitate famosâ?
e Herc. Fu. 532. & Thyest. v. 628. & 1045.
f Hyrcani, barbari & crudeles.
g Herc. Fu. 484.
h Puerorum.
i Equis. Herc. Fu. 225.
k Neque enim sepultura opus erit laceris & dispersis artubus. *Quid enim superest de corpore? quis membra quis ossa Inuenit? obtritum pueri perit omne cadauer More animæ.*
l Al. *incussu.*
m Etiam in hoc similis patri, quem lacerum raptârat bigis Achilles.
n Polyxenæ cædem.
o Qui ad Rhœtum Troiæ promontorium.
p Sup. v. 358. 550. & 811.
a Nuptiali ritu. sup. v. 360.
b Thebaid. 263. & 507.

c Sup. 861. *d* Helenæ & Menelai filia posteà à Pyrrho rapta verum ab Oreste cui prius desponsata fuerat repetita cæso Pyrrho. * Nece.

Phryges

*Phryges precantur: * sic viro [c] turpis su-*
Reddatur Helene. terror attonitos mouet
[f] *Vtrosque populos. & ipsa deiectos gerit.*
Vultus pudore, [h] sed tamen fulgent genæ,
Magisq; solito splendet extremus decor.
Vt esse Phœbi dulcius lumen solet
Iam iam cadentis, astra cum repetunt vices,
Premiturq; dubius nocte vicina dies
Stupet omne vulgus, [i] & fere cuncti magis
[k] *Peritura laudant. hos mouet formæ decus,*
Hos mollis ætas, hos vagæ rerum vices:
Mouet animus omnes fortis, & leto obuius.
Pyrrhum antecedit. omnium mentes trement:
[l] *Miserentur, ac mirantur. vt primum ardui*
Sublime montis tetigit, atq; alte edito
[m] *Iuuenis paterni vertice in hasti stetit,*
Audax virago non tulit retro gradum;
Conuersa ad ictum stat truci vultu ferox.
Tam fortis animus omnium mentes [n] *ferit.*
Nouumque monstrum; est Pyrrhus ad cædem piger.
Vt dextra ferrum penitus exacta abdidit,
Subitus recepta morte prorupit cruor
Per vulnus ingens. nec tamen moriens adhuc
Deponit animos: recidit, vt Achilli [a] *grauem*
Factura terram, prona, & irato impetu.
[b] *Vterque fleuit cœtus: at timidum Phryges*
Miserè gemitum; clarius victor gemit.
Hic ordo sacri. non stetit fusus cruor,
Humoue summa fluxit. [c] abduxit statim,
Sæuusq; totum sanguinem tumulus bibit.
HEC. *Ite, ite Danai, petite iam tuti domos,*
Optata velis mari diffusis secet
Secura classis: concidit virgo, ac puer.
Bellum peractum est, quo meas lacrymas feram?
Vbi hanc anilis [d] exspuam leti moram?

Gnatam

[e] Adultera.
[f] Troianos & Græcos.
[g] Polyxena.
[h] In ipsa morte.
[i] Al. *vt fere.*
[k] Al. *Perituram adulat:* nec probè.
[l] Lipſ. *Mirantur & miserentur.*
[m] Pyrrhus.
[n] Dolore, stupore, commiseratione.
[a] Hippolyt. 1274.
[b] Troum & Graiorum.
[c] Lege *Obduxit.* id est, hausit. ebibit.
[d] Cum indignatione emittam. Sen. de ira, l. 3. c. vlt. *Iam ipsum spiritum exspuimus interim dum trahimus.*

Gnatam, an nepotem? coniugem, an patriam
fleam?
An omnia? an me? sola mors votum meum.
Infantibus violenta, virginibus venis;
Vbicunq; properas sæua: me solam times,
Vitasq; gladios inter, ac tela & faces;
Quæsita tota nocte cupientem fugis.
Non hostis, aut ruina, non ignis meos
Absumpsit artus: quam prope a Priamo steti?
NVN. *Repetite celeri maria, captiuæ, gradu,*
Iam vela puppis laxat, & classis mouet.

e Vt Astyanacti.
f Vt Polyxenæ.
g *Quo me seruas damnosa senectus? Quo Dij crudeles nisi, vti noua funera cernam, Viuacem differtis anum?* eadem apud Ouid. 13. Metam.
h Cum ad aras ipse occideret, nec tamen cæsa fui. i Se mouet; mouetur.

AGAMEMNON.

Personæ.

THYESTES.	EVRYBATES.
CLYTAEMNESTRA.	CASSANDRA.
NVTRIX.	AGAMEMNON.
ÆGISTHVS.	ELECTRA.
CHORVS.	STROPHIVS.

ARGVMENTVM.

Thyestis vmbra vlciscendi iniuriarum (de quibus vide Thyestis argumentum) cupida, filium Ægisthum in cædem Agamemnonis incitat. Ille itaque Agamemnonem victorem a Troia reducem in conuiuio imperuiâ irretitum veste occîdit, consilij cædisque participe Clytæmnestrâ, quam absente marito Agamemnone corruperat: Cassandram deinde Agamemnoni amatam ab aris auulsam occidi, Electram quòd fratrem Orestem amandârat, carceri mancipari jubent.

ACTVS PRIMVS.

THYESTES.

Thyestis vmbra ab inferis adueniens Aegisthum ad vindictam sibi ab oraculo promissam inuitat.

[a] OPACA *linquens* [b] *Ditis inferni loca,*
Adsum profundo [c] *Tartari emissus specu,*

[a] Inferna, vmbrosa, quibus inter posita terra, quæ Ops, lucem intercludit. [b] Δίος sed infetni, Plutonis. [c] Hippolyt. 841.

Incertus

Incertus [d] *vtras oderim sedes magis.*
[e] *Fugio Thyestes inferos, superos fugo.*
En horret animus, & pauor membra excutit:
Video [f] *paternos, imo fraternos lares.*
Hoc est vetustum Pelopiæ limen domus.
[g] *Hinc auspicari regium capiti decus*
Mos est Pelasgis. hoc sedent alti toro,
Quibus superba sceptra gestantur manu.
Locus heic habendæ curiæ: heic epulis locus.
[a] *Libet reuerti. nonne vel* [b] *tristes lacus*
Incolere satius? nonne [c] *custodem Stygis*
Trigemina nigris colla iactantem iubis?
Vbi [d] *ille celeri corpus euinctus rotæ*
In se refertur: [e] *vbi per aduersum irritus*
Redeunte toties luditur saxo labor:
Vbi tondet ales auida [f] *fecundum iecur:*
Et inter vndas feruida [g] *exustus siti*
Aquas fugaces ore decepto appetit;
[h] *Pœnas daturus cœlitum dapibus graues.*
Sed illic nostræ pars quota est culpæ [g] *senex?*
Reputemus omnes, quos ob infandas manus
[i] *Quæsitor* [k] *vrna* [l] *Cnossius versat reos:*
Vincam Thyestes sceleribus cunctos meis,
A fratre vincar. [m] *liberis plenus tribus*
In me sepultis vscera exedi mea.
[n] *Nec hactenus fortuna maculauit patrem;*
Sed [o] *maius aliud ausa commisso scelus,*
Natæ nefandos petere concubitus iubet.

d Inferasne an superas.
e Inferos horreo, superis ipse horribilis.
f Pelopis patris mei victoria (quæ de, Thyest. 143.) imo fratris Atrei scelere (de quo in Thyest. 4. & 5. act.) claros.
g Thyest. 655. Troad. 861. In his atrijs coronari solent reges.
a Domo festa seu cœnatione visa, succurrit illi de filijs quos ibi epulatus fuerat.
b Acheronta. ex ἄχος & ῥεῖν quod luctuosis fluat vndis. *vel* ab ἀ, & χαίρειν quasi illætabilis vnda: Styga autem à στυγέω. id est, odi. *tristique palus innabilis vnda Styx.* & Cocytum ἀπὸ τῦ κωκύειν, à lamentando. *c* Cerberum. *Troad.* 403. *Herc. Fu.* 289. *d* Voluitur Ixion. &c. *Herc. Fu.* v. 749. *e* Sisyphus. *Hippol.* 1226. *f* Tityi. *Hippol.* 1228. *g* Tantalus. *Thyest.* 152. *h* Ob Pelopem filium dijs appositum. *ibid.* *i* Iudex. translatum à consuetudine Romanorum apud quos qui iudicijs publicis præerat Quæsitor dicebatur, syncopate Quæstor; qui de crimine diligenter inquirebat & vindicabat. *k* Herc. Fu. 190. & 731. *l* Herc. Fu. 732. *m* Thyest. act. 4. & 5. *n* Nescientem me comedisse proprios filios atque ex ignorantia peccantem. Ios. Scal. legit, *Cortina maculauit patrem.* *o* Oraculi monitu vt cum propria filia concumberem, hinc natum fore vltorem fraterni sceleris.

p Vindictæ cupidine audax, & obuius sceleri.
q Filios n. mihi ingessi, me filiæ.
r Oraculo, vt modo, v. 30.
s Namque ego Ægistho auus & pater, filiæ pater & maritus, sic Ægisthus mihi natus & nepos.
t *Fugiente per ortus Sole, Thyestæas horret dum cernere mensas.* Thy. v. 774.
u Post meam fratrisque mortem.
x Oraculi suadentis incestum. v. 30. sup.
a Græcorũ exercitus imperator.
b *Hyperbole sonantior.*
c Post decem solaria lustra, i. annuos solis cursus. h. e. annos.
d Feriendum. infra. v. 883.
e Vbi Ægisthus interfecerit Atrei filium, vt meos Atreus. alij intellig. de sanguine alterno Agamemnonis, mox Clytæmnestræ & Ægisthi. sed prius magis placet, neque n. lætaretur etiam impia vmbra filij sui morte. f Quam *dextrâ læuâq; tenens* cõiugis incussit capiti Clytæmnestra *sortissima Tyndaridarũ.* g Vestis quæ negaret exitum capiti & manibus. inf. v. 882. h Simulatæ & funestæ Agamemnõni vt quondam mihi. i Vltiõ per te promissa. sup. v. 30. k An te pudet vxorem patruelis stuprasse? l An dubitas patruelẽ interficere? m Decere proculdubio te hæc scelera fatebere, si memineris te matre incesta natum. n Sed cur nox hæc æstiua (quã contractioré esse oporteret) æquat longitudine hybernas? o Iam occidere paratas. *vel* quas iamdudum occidisse tempus erat. p Hoc hemisphærio. q Mea illi in morâ præsentia. meum refugit conspectum. vid. Thyest. v. 119.

p *Non pauidus hausi dicta, sed cepi nefas.*
Ergo vt q *per omnes liberos irem parens,*
r *Coacta fatis nata fert vterum grauem,*
Me patre dignum. versa natura est retro:
s *Auo parentem, (pro nefas!) patri virum,*
Natis nepotes miscui, t *nocti diem.*
Sed sera tandem respicit fessos malis
u *Post fata demum* x *sortis incestæ fides.*
a *Rex ille regum, ductor Agamemnon ducum,*
Cuius secutæ mille vexillum rates,
b *Iliaca velis maria texerunt suis:*
c *Post dena Phœbi lustra deuicto Ilio*
Adest, daturus coniugi d *iugulum suæ*
e *Jam iam natabit sanguine alterno domus.*
Enses, secures, tela, diuisum graui
Ictu f *bipennis regium video caput.*
Iam scelera prope sunt, iam g *dolus, cædes, cruor.*
Parantur h *epulæ.* i *caussa natalis tui*
Ægisthe venit. k *quid pudor vultus grauat?*
l *Quid dextra dubio trepida consilio labat?*
Quid ipse temet consulis, torques, rogas,
An deceat hoc te? m *respice ad matrem; decet.*
n *Sed cur repente noctis æstiuæ vices*
Hiberna longa spacia producunt mora?
Aut quid o *cadentes detinet stellas* p *polo?*
q *Phœbum moramur: redde iam mundo diem.*

CHORVS.

CHORVS.

Chorus è mulieribus Argiuis seu Mycenæis (vid. argum. primi Chori Thyestæi) *excelsam fortunam queritur instabilem, anxiam, periculis obnoxiam; mediocrem itaque illi præfert.*

O *Regnorum magnis fallax*
Fortuna[r] *bonis, in præcipiti*
Dubioque nimis excelsa locas.
Nunquam placidam sceptra quietem,
Certumue sui tenuere diem,
[s] *Alia ex alia cura fatigat,*
Vexatque animos noua tempestas.
Non sic[t] *Libycis Syrtibus æquor*
Furit[a] *alternos voluere fluctus;*
Non[b] *Euxini turget ab imis*
Commota vadis vnda,[c] *niuali*
Vicina polo; vbi cœruleis
[d] *Immunis aquis, lucida versat*
[e] *Plaustra Bootes: vt præcipites*
Regum casus Fortuna rotat.
Metui cupiunt; [f] *metuique timent.*
Non nox illis alma recessus
Præbet tutos; [g] *non curarum*
Somnus domitor pectora soluit:
Quas non[h] *arces scelus*[i] *alternum*
Dedit in præceps? impia[k] *quas non*
Arma fatigant? iura, pudorque
Et coniugij sacrata fides,
Fugiunt aulas: sequitur tristis

r Splendore quidem, & specie bonis: reuera atque exitu plerunque malis. τὸ μὲν σφόσπορον ἀνδὶ τ' ἀν' ὄμμασι· σὶ δὲ λυπρόν. Eurip.

s Herc. Fu. v. 207. *alterius curæ finis gradus est futuræ.*

t Vid. Herc. Fu. 322.

a Fluxu refluxuque impetuosos.

b Quibusdam κατ' ἀντιφρασιν dicti. rectiùs quòd cùm prius ob accolarum inhospitalitatem vel latronum immanitatem ἄξεινος dicta fuerit regio illa, Herculis tandem operâ latrocinijs purgata & aliarum gentium commercio emollita εὔξεινος nuncupata est.

c Septentrionali.

d Eadẽ ratione qua Vrsæ, vid. Thyest. 476.

e Med. v. 315.

f Multos timeat necesse est quem multi timent. ὃν ὁ πολλὰ δεδοικὼς κἠ ὁ πολλοῖς φοβερὸς ὑπνὸς λύει πεδήσας. Soph.

g Regias. vid. Thyest. 453. & 640.

h A regibus sibi mutuò illatum.

i Arces

k

Sanguinolenta [l] *Bellona manu,*
Quæque ſuperbos vrit [m] *Erinnys,*
Tumidas ſemper comitata domos:
Quas in planum quælibet hora
Tulit ex alto. licet arma vacent,
Ceſſentque doli; [n] *ſidunt ipſo*
Pondere magna, ceditque oneri
Fortuna ſuo. vela ſecundis
Inflata notis, ventos nimium
Timucre ſuos. [o] *nubibus ipſis*
Inſerta caput turris pluuio
Vapulat Auſtro: denſasque nemus
Spargens vmbras annoſa videt
Robora frangi. [a] *feriunt celſos*
Fulmina colles. [b] *corpora morbis*
Maiora patent: & cum in paſtus
Armenta vag[illegible] vilia currunt,
[c] *Placet in vulnus maxima ceruix.*
[d] *Quidquid in altum fortuna tulit;*
Ruitura leuat. [e] *modicis rebus*
Longius æuum eſt. felix mediæ
Quiſquis turbæ ſorte quietus,
Aura [f] *ſtringit litora tuta;*
Timidusq; mari credere cymbam,
Remo terras propiore legit.

[l] Enyo, bellorum dea, Martis ſoror, auriga.
[m] Furia. Erinnyes autem tres Διὰι σεμναὶ καὶ πιμωρήτιναι, Tiſiphone, Megæra & Alecto natæ è guttis ſanguinis Saturni verendorum.
[n] *In ſe magna ruunt.*
[o] Alta, quæ *caput inter nubila condit.* vid. Hippolyti. chorum vlt. a verſu 1120. qui totus huic choro concinit.
[a] *Plurimaque huius Montibus in ſummis veſtigia cernimus ignis,* Lucret. 6. *feriuntque ſummos fulmina montes.*
[b] τὰ γὰρ ἔξω σὰρξ ὀστέα καὶ νόσηται σώματά τε Πλὴν ἢν βαρεῖαι πρὸς θεῶν ξυμπεσοῦσιν Εἰκῆ δε. *Sophoc.* [c] Eximuntur ad cædem è grege pulcherrimi quique boues. [d] *Tolluntur in altum vt lapſu grauiore ruant.* Claud. [e] *Moderata durant. Firma mediocria.* [f] Radit, *vtque poſtea* legit litus.

ACTVS

ACTVS SECVNDVS.

CLYTAEMNESTRA. NVTRIX.

Sibi male conscia Clytæmnestra, atque adulterij pœnas, redeunte iam marito, verita κακὸν κακοῖς ἰᾶσθαι statuit, meditatur itaque Agamemnoni exitium: dissuadet nutrix.

QVid segnis animę g tuta consilia expetis?
Quid fluctuaris? cluſa iam melior via est.
Licuit pudicos coniugis quondam toros,
Et sceptra casta vidua tutari fide.
Periere mores, ius, decus, pietas, fides,
Et qui redire, cum perit, nescit pudor.
Da frena, & omnem prona nequitiam incita.
Per scelera semper sceleribus tutum est iter.
Tecum ipsa nunc euolue h fœmineos dolos,
Quod vlla coniux perfida, atque impos sui,
Amore cæco; quod nouercales manus
Ausæ; quod a ardens impia virgo face,
b Phasiaca fugiens regna c Thessalica trabe:
Ferrum, venena, vel d Mycenæa domo,
Coniuncta e socio, profuge furtiua rate.
Quid timida loqueris furta, & exilia, & fugas?
f Soror ista fecit: te decet maius nefas.
NVT. Regina Danaûm, inclytum Ledæ genus,
Quid tacita versas? quidue consilij impotens
Tumido feroces impetus animo geris?
Licet ipsa fileas, g totus in vultu est dolor.
Proin quidquid est, da tempus ac spacium tibi:
h Quod ratio nequijt, sæpe sanauit mora.
CLY. Maiora cruciant, quam vt moras possim pati.

g Honestam receptionem, vel excusationem, deprecationem culpæ, &c.

h *Emphaticè* nihil imausum intentatumque relinquentes.

a Medea Iasonis amore ardens. vid. Med. & Hippol. 561.

b Colchica à Phaside flu.

c Argo. vide Med. 609.

d E Mycenis Agamemnonijs.

e Ægistho adulterij & periculi socio.

f Helena soror mea fugit Paridem secuta.

g Prodit dolorem vultus. Med. v. 444

h Χρόνος μαλάξει νῦν γ' ὅθ' ἡβᾷ σοι κακόν. Eurip.

Flammæ medullas & cor exurunt meum:
Mistus [k] *dolori subdidit stimulos* [l] *timor:*
Inuidia pulsat pectus. hinc animum iugo
Premit [m] *Cupido turpis, & vinci vetat,*
Et inter istas mentis obsessæ faces,
Fessus quidem, & deiectus, & pessundatus
Pudor [n] *rebellat. fluctibus variis agor:*
[o] *Vt cum hinc profundũ ventus, hinc æstus rapit*
Incerta dubitat vnda, cui cedat malo.
Proinde omisi [p] *regimen e manibus meis:*
Quocunque me ira, quo dolor, quo spes feret,
Huc ire pergam: fluctibus dedam ratem.
Vbi animus errat, optimum est casum sequi.
NV. *Cæca est temeritas, quæ petit casum ducem.*
CL. *Cui* [q] *vltima est fortuna, quid dubiã timet?*
NV. *Tuta est, latetq; culpa, si pateris, tua.*
CLY. [a] *Perlucet omne regiæ vitium domus.*
NV. *Piget prioris; & nouum crimen struis?*
CLY. *Res est profecto stulta, nequitiæ modus.*
N. [b] *Quod metuit, auget, qui scelus scelere obruit*
CL. [c] *Et ferrum & ignis sæpe medicinæ loco est.*
NV. [d] *Extrema primo nemo tentauit loco.*
CL. [e] *Capienda rebus in malis præceps via est.*
NV. *At te reflectat coniugij nomen sacrum.*
CL. [f] *Decem per annos viduam respiciam virum?*
NV. *Meminisse debes sobolis ex illo tuæ.*
CLY. [g] *Equidem & iugales filiæ memini faces;*
Et generum Achillem. [h] *præstitit matri fidem.*
NV. *Redemit illa classis immotæ moras,*

[k] De pellice Cassandrâ. [l] Ne deprehensi adulterij pœnas sumat maritus. [m] Adulteri Ægisthi. [n] Nec cedit honesto coniugis amori. [o] *Vtque carina Quam ventus premit & vento contrarius æstus Vim geminam sentit paretque incerta duobus.* [p] Clauum, gubernaculum rectæ rationis. [q] In extremo, quo deterius nil potest esse. [a] In omnium oculis & ore positum est. *Tanto conspectius in se Crimen habet quanto maior qui peccat habetur.* [b] Scelus scelerisque pœnam. [c] Cauterio, candenti ferro obsistitur cancris, gangrenis, &c. *Vt redimas corpus ferrum patieris & ignes.* [d] *Cuncta prius tentanda sed immedicabile vulnus Ense recidendum,* &c. [e] In rebus asperis & tenuis spei fortissima quæque consilia sunt tutissima. sed in bellicis politicisque vtibile hoc, in peccando minimè. [f] Egregius sanè coniux qui me per decem annos reliquit. de vidua autem vid. Hippol. v. 620. [g] Et memini quo pacto sub prætextu nuptiarum cum Achille accersiuerit Iphigeniam eamque immolauerit Dianæ. Troad. 161. [h] Ironicè.

Et maria pigro fixa languore impulit.
CLY. *Pudet pigetque!* [i] *Tyndaris cœli genus,*
[k] *Lustrale classi Doricæ peperit caput.*
Reuoluit animus virginis [l] *thalamos meæ,*
Quos ille dignos [m] *Pelopia fecit domo,*
Cum stetit ad aras ore sacrilego pater
Quasi nuptiales: horruit Calchas suæ
Responsa vocis, [n] *& recedentes focos.*
O scelera semper sceleribus vincens domus!
[o] *Cruore ventos emimus, bellum nece.*
NV. *Sed vela pariter* [p] *mille fecerunt rates.*
CLY. *Non est soluta prospero classis* [q] *Deo:*
Eiecit [r] *Aulis impias portu rates.*
[s] *Sic auspicatus bella, non melius gerit.*
[t] *Amore captæ, captus; immotus* [a] *prece,*
[b] *Sminthea tenuit spolia Phœbei ducis,*
Ardore sacræ virginis iam tum furens.
[c] *Non illam Achilles flexit indomitus minis;*
Non [d] *ille solus fata qui mundi videt,*
[e] *In nos fidelis augur, in captas leuis;*
Non populus [f] *æger, & relucentes rogi,*
Inter ruentis Græciæ stragem vltimam
Sine hoste victus [h] *marcet, ac Veneri vacat,*
Reparatq; amores: neue desertus foret
A pellice vnquam barbara [i] *cœlebs torus,*

i Ego Tyndari filia putatiua, reuerâ Iouis ex Leda, *seu vt quidam* Nemesi. *vel* ego filia Tyndari cui Iup. abanus, Namque Helena & Pollux altero ouo editi Iouis progenies dicuntur; Castor & Clytæmnestra, Tyndari, ex altero ouo.
k Expiatiuum, ventos redimens. v. Troad. 161.
l Modò. v. 156.
m Sæuâ, crudeli, quæ liberos mactare solet, vt Tantalus Pelopem, Atreus tres Thyestis filios.
n Pathos. sic Thyest. v. 766.
o Vi. 161. Troad.
p Quas tamen Homerus 1080. computat; Dares Phrygius 1140. Dictys. 1295.
q Numine, vel etiam Dianâ, vid. Herc. Fu. 384.
r Bœotiæ portus, Græcorum statio in Troianos coniurantium.
s Cædo virginis filiæ imperatoris.
t A stynomes, Chryseïdos. Troad. 222.
a Patris Chrysæ filiam redempturi.
b Filiam Chrysæ sacerdotis Apollinis Sminthei, παρὰ τὰ σμίνθας i. mures κλείειν, θεὸς μυοκτόνος, *al.* à Smynthe opp.
c Non flexit minis. *vel* Achilles indomitus minis.
d Calchas οἰωνοπόλων οὐκ ἄριστος Ὃς ἦδη τὰ τ' ἐόντα, τὰ τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἔοντα
e Statim Agamemnoni creditus vbi Iphigeniam Dianæ immolandam cecinit. quando faretur reddendam Briseida, fidem eius eleuauit Agamemnon. Μή τι κακῶν, &c. Αἰεί τοι τὰ κακὰ ἐστὶ φίλα φράσσαι μαντοσύνῃσι.
f Peste laborans. *notum ex Hom. Il. a.* Ἀεὶ δ' οὐ πυρὶ νεκύων κήοντο θαμειαί.
h *In Venerem putris.*
i Hippol. 230.

k *Ablatam*

k Ablatam Achilli diligit Briseida:
Nec rapere puduit e sinu vulsam l viri.
m En Paridis hostem! nunc nouum vulnus gerens.
Amore n Phrygiæ vatis incensus o furit:
Et post p trophæa Troica, ac versum Ilium,
Captæ maritus remeat, & Priami gener.
Accingere anime; bella non leuia apparas:
q Scelus occupandum est. pigra, quem exspectas diem?
Pelopia r Phrygiæ sceptra dum teneant r nurus?
s An te morantur virgines viduæ domi;
Patriq; Orestes similis? horum te mala
Ventura moueant, turbo queis rerum imminet.
Quid misera cessas? en adest natis tuis
Furens nouerca, per tuum, si aliud nequit,
Latus exigatur ensis, & perimat duos.
Misce cruorem, perde pereundo virum.
Mors misera non est, commori t cum quo velis.
NV. Regina frena temet & siste impetum;
Et quanta tentes, cogita. a victor venit
b Asiæ ferocis, vltor c Europæ, trahens
d Captiua Pergama, & e diu victos Phrygas.
Hunc fraude nunc conaris & f furto aggredi?
Quem non Achilles ense violauit fero,
g Quamuis h procacem toruus armasset manum;

k Hippodamiam Brisei filiam per præcones Achilli aufert.
l Achillis fortis, vel illam maritali amore tenentis.
m En pulchrum adulterij vindicem. *Iron.*
n Cassandræ, seu Alexandræ. v. Troad. 34. & 966.
o *Eleganter* αἰτιωτικῶς *vatis furori.*
p Troad. v. 147.
q Antequam meum vlciscatur adulterium Agamemnon, ego illius. Thyest. 203. Herc. Oet. 435.
r Cassandra. *plural. indignanter pro singulari. vt* Theb. 368. Med. 1005.
s An filiarum innuptarum Electræ, Chrysothemidos, Laodices, & Iphianassæ filijque causa vindictæ abstines? imò horum gratiâ magis perfice, ne quid grauius patiantur istâ superinductâ nouercâ eâque captiuâ furore vaticinij percitâ. Hip. 602. t Cum illo, quem perire expetis, mori. Hellen. συνθανεῖν ᾧ σὺ θέλοις. a Agamemnon cui hæc meditaris redit victor. b Troiæ in Asia minori. vid. Troad. 4. v. c Iniuriæ illatæ Græciæ quæ in Europa. d Reliquias Troiæ, captiuas. e Diutino, lento, decennali bello. f Clandestinis insidijs. g Ἕλκετο δ' ἐκ κολεοῖο μέγα ξίφος, &c. Il. α. h Cædis & vindictæ immodicè appetentem. Procari enim significat immodicè & impudenter petere.

Non

Non [i] *melior Aiax,* [k] *morte decreta furens;*
Non [l] *ſola Danais Hector & bello mora;*
Non [m] *tela Paridis certa; non* [n] *Memnon niger;*
Non [o] *Xanthus armis corpora immiſtis gerens;*
[p] *Fluctuſq; Simois cæde purpureos agens,*
Non [q] *niuea proles Cycnus æquorei Dei;*
[r] *Non bellicoſo Threſſa cum Rheſo phalanx;*
Non [ſ] *picta pharetras, & ſecurigera manu*
Peltata Amazon; [t] *hunc domi reducem paras*
Mactare, & aras cæde maculare impia?
Vltrix inultum Græci hoc facinus feret?
[u] *Equos & arma, claſſibuſque horrens fretum*
Propone, [x] *& alto ſanguine exundans ſolum,*
Et tota captæ fata Dardaniæ domus
[y] *Regeſta Danais. comprime affectus truces,*
Mentemque tibimet ipſa pacifica tuam.

i Telamonius, qui Οἰλῆος, ταχὺς, Αἴας μείων.
k Deliberatâ morte ex pudore cæſorum à ſe pecorum per inſaniam qua correptus eſt propter adiudicata Vlyſſi ab Agamemnone & proceribus Achillis arma.
l Troad. 31. & 121.
m Nec tela Paridis certa, quia ab Apolline directa in Achillem, (Troad. 345) violauerunt. *n* Memn. Æthiops. vid. Troad. v. 10. Ὡς ἐπ' Ἀχιλλῆι Ξάνθε βαδυδινήεντι Πλῆτο ῥόος κελαίδων δαμεὶς ὑπὸ τεύχεα καὶ νέκυας, Il. φ. *p* Quem neque qui *tot Simoïs correpta ſub undis Scuta virum galeaſque & fortia corpora voluit,* violauit. *q* Troad. v. 180. *r* Troad. v. 8. *ſ* Non Penthaſilea, quæ *Ducit Amazonidum Lunatis agmina peltis, Sæua ſecurigeris dextris & picta pharetras.* Med. 214. eſt autem pelta ſcutum in ſolium hederaceum formatum. *t* Talem poſt tot tantaſque res geſtas ſtrenuè reducem. *u* Propone tibi egregia eius facinora nec ſperabis te impune laturam cædem viri optimè de omni Græcia meriti. *x* Troianum ſolum ſanguine exund. *y* Reportata in Græciam in vindictam raptæ vnius Helenæ.

ÆGISTHVS. CLYTAEMNESTRA.

Clytæmneſtram nutricis conſilijs cedere paratam iamque dubiam ſuperueniens Aegiſthus auertit rurſus atque in præceps trahit.

QVod tempus animo ſemper ac mente horrui,
Adeſt profecto rebus extremum meis.
Quid terga vertis, anime? quid primo impetu

Deponis

Deponis arma? crede perniciem tibi,
Et dira ſæuos fata moliri deos.
Oppone cunctis vile ſupplicijs caput,
Ferrumque & ignes pectore [a] *aduerſo excipe.*
CLY. *Ægiſthe non eſt pœna* [b] *ſic nato mori.*
AEG. *Tu nos pericli ſocia, tu* [c] *Leda ſata*
Comitare tantum: [d] *ſanguinem reddet tibi*
[e] *Ignauus iſte ductor, ac* [f] *fortis pater.*
Sed quid trementes circuit pallor genas,
Iacenſque vultus languido obtutu ſtupet?
CLY. *Amor iugalis vincit, ac flectit retro.*
Remeemus illuc vnde non decuit prius
Abire: ſic nunc caſta repetatur fides.
Nam ſera nunquam eſt ad bonos mores via.
Quem pœnitet peccaſſe, pæne eſt innocens.
AEG. *Quo rapieris amens? credis aut ſperas tibi*
Agamemnonis fidele coniugium? [g] *vt nihil*
Subeſſet animo, quod graues faceret metus;
Tamen ſuperba & impotens flatu nimis
Fortuna magno, ſpiritus tumidos daret.
[h] *Grauis ille ſocijs ſtante adhuc Troia fuit:*
Quid rere ad animum ſuapte natura trucem,
[i] *Troiam addidiſſe? rex Mycenarum fuit;*
Veniet tyrannus, proſpera animos efferunt.
Effuſa circa pellicum quanto venit
Turba apparatu! ſola ſed longe eminet,
[k] *Tenetque regnum famula veridici Dei.*
Fereſne thalami victa conſortem tui?
[a] *At illa nolet. vltimum eſt nuptæ malum,*
Palam mariti poſſidens pellex domum.
[b] *Nec regna ſocium ferre, nec tedæ ſciunt.*
CLY. *Ægiſthe, quid me rurſus in præceps rapis,*

a Oppoſito, omnia prius tentante quàm timidè cedas vertaſque terga.
b Ex inceſtu nato. ſup. v. 30
c Hippol. 300. & ſup. v. 160.
d Sanguine ſuo rependet ſanguinem filiæ tuæ Iphigeniæ ab illo cæſæ. Troad. 161.
e Quia ipſe dux licèt ducum per ſe nihil geſſit fortiter, ὅτε ποτ' εἰς πόλεμον ἅμα λαῷ ξυμπλεύσειε τύραννος, amoribus ſolum indulgens.
f In filiâ immolandâ, ἀντίθετα a. τῷ Ignauus ductor. *vel* ſtrenuus in concubinas.
g Fac te caſtam eſſe nec adulterij conſciam ſupplicium metuere.
h Quod exprobrat ἡμιθέῳ βασιλεῖ Achilles. Il. α.
i Troiæ caſum.
k Imperatque Caſſandra vates Apollinis.
a Quod ſi tu poteris voleſue, illa nolet, te itaque tollere tentabit.
b *Non bene conueniunt nec in vna ſede morantur Maieſtas & Amor. Non capiunt dominos regna Venuſque duos.*

Framque

Iramq́, flammis iam residentem excitas?
Permisit aliquid victor in captas sibi?
Non coniugem hoc respicere, non [d] domina decet.
Lex alia [a] solio est, alia priuato toro.
Quid quod seueras ferre me leges viro
Non patitur animus, turpis admissi memor?
[f] Det ille veniam facile, cui venia est opus.
AEG. *[g] Ita est: paciſci mutuam veniam licet.*
Ignota tibi sunt iura regnorum haud noua.
Nobis maligni iudices, æqui sibi,
Id esse regni maximum [h] pignus putant,
Si quidquid aliis non licet, solis licet.
CLY. *Ignouit Helenæ: iuncta Menelao redit,*
Quæ [i] Europam & Asiam paribus afflixit malis
AEG. [k] *Sed nulla Atridem Venere furtiua abstulit.*
Nec cepit animum coniugi obstrictum suæ,
Iam crimen [l] ille quærit, & [m] causſas parat.
[n] *Nil esse crede turpe commissum tibi:*
Quid honesta prodest vita flagitio carens
Vbi dominus odit? [o] fit nocens, non quæritur.
[p] *Spartamne repetes spreta, & a tanto viro,*
Patriasq́, sedes profuga? non dant exitum
Repudia regum: spe metum falsa leuas.
CLY. [a] *Delicta nouit nemo, nisi fidus, mea.*
AEG. *Non intrat vnquam regium limen fides.*
CLY. [b] *Opibus merebor, vt fidem precio obligem.*
AEG. *Precio parata, vincitur precio fides.*
CL. [c] *Surgit residuus pristinæ mentis pudor.*

c Fac Agam. victorem sibi aliquid indulsisse in captiuas.
d Matrem familiâs, *Donna*. Lacones autem vxores suas κυρίας vocabant, Thessali δεσπότας, illæ vicissim maritos κυρίους & δεσπότας dominos.
e Regibus, quibus plerunque quot libet concubinæ licent.
f Iniquum est vt coniux à coniuge fidem à se non præstitam exigat.
g Ironicè.
h Prærogatiuam.
i Sup. v. 203.
k Sed nullius concubinæ amor animum Menelaj ab Helena alienauit, vt Cassandræ pellicis amor Agamemnonis animum à te.
l Agamemnon.
m Propter quas te de medio tollat quo liberius fruatur pellice. *n* Vt sup. v. 243. *o* Non inquiritur nocensne quis sit necne, sed pro nocente damnatur quemcunque rex odit. *p* Nec spera te repudiatam petituram patriam tuam Spartam; repudiatas enim vxores non sinunt reges abire, verum eas necandas curant. *a* Adulterio meo conscius est nemo præter quendam fidelem qui celabit. vnde non est cur fugiam. *b* Muneribus. *c* Statui a. ad meliorem vitam me recipere, refocillantur n. mihi in animo scintillulæ quædam pristini pudoris.

Quid

Quid obſtrepis? quid voce blandiloqua mea
Conſilia dictas? [d] ſcilicet nubet tibi
Regum relicto rege, generoſa exuli?
AEG. *Et cur [e] Atrida videor inferior tibi,*
Natus Thyeſte? CLY. [f] *ſi parum eſt, adde & nepos,*
AEG. [g] *Auctore Phœbo gignor, haud generis pudet.*
CLY. *Phœbum nefandæ ſtirpis auctorem vocas?*
[h] *Quem nocte ſubita frena reuocantem ſua*
Cœlo expuliſtis? quid deos probro aduocas,
[i] *Surripere doctus fraude geniales toros,*
Quem Venere tantum ſcimus illicita virum?
Secede propere: dedecus claræ domus
Aſporta ab oculis. hæc vacat [k] regi ac viro.
AEG. *Exilia mihi ſunt haud noua; aſſueui malis.*
Si tu imperas regina, non tantum domo
Argiſue cedo: nil moror iuſſu tuo
Aperire ferro pectus ærumnis graue.
CLY. [l] *Siquidem hoc [m] cruenta Tyndaris fieri ſinam?*
[n] *Quæ inuita peccat, debet & culpæ fidem.*
Secede mecum potius, vt rerum ſtatum
Dubium ac minaccm iuncta conſilia explicent.

[d] Egone Agamemnone relicto nubam tibi exuli & ejecto? vnde & nomen illi à θῦ quod eſt iacto & ἐκβάλλω. quod ejectus, à capella nutriretur. ſunt tamen qui *Ægyptum* dicendum autumant.
[e] Atrei filio, qui Thyeſtæ frater.
[f] Nec filius tantum, ſed & nepos Thyeſtæ es, te quippe è filia genuit.
[g] Sup. v. 30.
[h] Reducentem currus ne videret nefandam patris tui cœnam. Thyeſt. v. 774.
[i] Nuptiales toros violare doctus à patre tuo qui Atrei fratris ſui vxorem corrupit. [k] Agamemnoni [l] Miſerè labaſcit Clytæmn. *vel* iam ſimulatas iras fraudeſque aperit. [m] Intantum crudelis ero vt hoc fieri ſinam? non patiar, &c. [n] Delrius ex fide Mogunt. cod. legit *Quæ iuncta peccat debet & culpæ fidem.* q. d. non deſeram aut prodam culpæ ſocium, ſecedamus itaq; et conſilium capeſſamus quid in dubijs nobis rebus agendum ſit.

CHORVS.

Chorus e virginibus Mycenæis et Argiuis canit Apollinis Pæana ob partam victoriam, interſerita. Iunoni, Mineruæ et Ioui laudes ſuas.

Canite ô pubes inclyta Phœbum.
Tibi feſta caput turba coronat;

[a] Carmine laudate Phœbum, *hoc præfica, vel Chori pars altera.*

Tibi

Tibi virgineas [b] *laurum quatiens*
De more comas innuba fundit
[c] *Stirps Inachia. tu quoque nostros*
[d] *Thebana manus comitare choros,*
Quæq; [e] *Erasini gelidos fontes,*
Quæq; [f] *Eurotam, quæq; virenti*
Tacitum ripa bibis [g] *Ismenon,*
[h] *Quam fatorum præscia Manto*
Sata Tiresia Latonigenas
Monuit sacris celebrare deos,
Arcus [i] *victor pace relata*
Phœbe [k] *relaxa; humeroque graues*
Leuibus telis pone pharetras;
Resonetque manu pulsa citata
Vocale chelys. [l] *nil acre velim,*
Magnumque, modis intonet altis:
Sed quale soles leuiore lyra
Flectere carmen simplex; lusus
Cum docta tuos Musa recenset.
Licet & chorda grauiore sones,
Quale canebas cum [m] *Titanas*
Fulmine misso frogere dei.
Vel [m] *cum montes montibus altis*
Superimpositi struxere gradus
Trucibus monstris: stetit imposita
Pelion Ossa, pinifer ambos
Pressit Olympus. Ades ô magni

b Apollini sacram *vid. Oedip. v. 16.*
c Inachi genus, virgines Argiuæ.
d Suspicatur hunc locum Lipsius & meritò. Sed cur reponat *Thebaïs hospes* è libro suo non video. quis enim locus Thebanis in Choro eorum victoriæ gratulanti, qui bello non adfuerunt, teste Artemidoro, μόνοι οἱ Θηβαῖοι τῶν Βοιωτῶν ἐκ ἐστράτευσαν εἰς Ἴλιον. Cum vero Homerus in catalogo eos recensere videatur Οἱ δ' ἔκαν Θήβας εἶχον, &c. legendum Ὑποθήβας teste Eustathio quæ paruum est oppidum propè Thebas cuius incolæ ad Troiam profecti cum Græcis, non autem Thebani. *e* Erasini plures, hic Atticus esse videtur. *f* Laconiæ fl. *g* Herc. Fu. 333. *h* Hunc locum explicat illud Ouidij. 6. Metam. vnde sumpsit noster: *Nam fata Tiresiâ venturi præscia Manto Per medias fuerat diuino concita motu Vaticinata vias: Ismenides ite frequentes, Et date Latonæ Latonigenisque duobus Cum prece thura piâ lauroque innectite crinem,* &c. *i* Laomedonteæ perfidiæ vltor. *k Quondam citharam tacentem Suscitet musam neque semper arcum Tendat Apollo.* *l* Nihil bellicum, nil grande quale vbi vates afflatu concitas, sed pœana lætum, qualem canebas partâ à dijs victoriâ de gigantibus. *m* Vid. Herc. Fu. 970. & Troad. v. 827.

Soror

Soror & coniux consors sceptri,
Regia Juno: [a] *tua te colimus*
Turba Mycenæ. [a] *tu solicitum*
Supplexque tui numinis [b] *Argos*
Sola tueris; [c] *tu bella manu*
Pacemque regis: tu nunc lauros
Agamemnonias accipe [c] *victrix:*
Tibi multifora tibia buxo
Solenne canit; tibi [d] *fila mouent*
Docta puellæ carmine molli:
Tibi votiuam matres Graiæ
[e] *Lampada iactant: ad tua* [f] *coniux*
Candida tauri delubra cadit,
Nescia aratri, nullo collum
Signata iugo. Tuque ô magni
[g] *Nata Tonantis inclyta Pallas,*
[h] *Quæ Dardanias sæpe petisti*
Cuspide turres: te permisto
Matrona [i] *minor maiorque choro*
Colit, & reserat veniente dea
Templa sacerdos: tibi [k] *nexilibus*
Turba coronis redimita venit:
Tibi grandæui lassique senes,
Compote voto reddunt grates,
Libantque manu vina trementi.

[a] Ἥρῃ γὰρ πολὺ φίλτατοί εἰσι πόλεις Ἄργός τε, Σπάρτη τε, διρυάγμα Μυκηνῶν.

[b] Creditur Argis nata, vnde & Ἀργεία dicitur Juno. *In Iunonis honorem dicet* ἐπωάβοτον Ἄργος *diteſque Mycenas.*

[c] Namque & Iunoni τροπαῖα non ſecus ac Ioui erigebantur ſpolia, canebatur Pæan (qui tamen primo & propriè Apollini debetur) vt cuius beneficio conuerſi hoſtes, parta victoria.

[d] Fides, chordas; quæ ex χόρδαις id eſt inteſtinis contortis. alij tamen à corde deducunt, minus rectè.

[e] Λαμπαδηδρομίαι (à Perſis acceptam) Athenienſes in feſtis Panathenaicis, Hephæſtijs & Prometheis exercebant (Vulcano enim & Prometheo ex ope Mineruæ inuentum ignem ferunt) prius quidem Eleuſin, poſtea ex Academia Athenas accenſam geſtantes lampadâ currentes certabant quis primum ad metam peruenire non extinctâ lampade, quandoque & defatigatus lampada alteri tradebat. vid. Herc. Fu. v. 846. [f] Iuuenca niuea, iniugis. [g] E Iouis cerebro nata. [h] Namque *Omnis ſpes Danaûm & cœpti fiducia belli Palladis auxilio ſemper ſtetit.* [i] Omnis ætatis, iunior, ſenior que. [k] Plectilibus, quæ è ramulis (hic oleaginis vt pote Palladijs) innectebantur plectebanturue, vnde dictæ, vt *Serti*, à ſerendo, *ſutiles* quæ è floribus, mero inprimis roſarum folio conſuebantur. *pactiles* quæ in torulo rotundo pangebantur.

Et

Et te, [a] *Triuia, grata* [b] *memores*
Voce precamur: tu [c] *maternam*
Sistere [c] *Delon* [d] *Lucina iubes,*
Huc atque illuc prius errantem
Cyclada ventis; nunc iam stabilis
Fixa terras radice tenet;
[e] *Respuit auras; religatque rates*
Assueta sequi: tu [f] *Tantalidos*
Funera matris victrix numeras.
[g] *Stat nunc Sipyli vertice summo*
Flebile saxum, & adhuc lacrymas
Marmora fundunt antiqua nouas.
Colit impense fœmina virque
[h] *Numen geminum. Tuque ante omnes*
Pater ac rector, fulmine pollens,
Cuius [i] *nutu simul extremi*
Tremuere poli; generis nostri
Iuppiter auctor, cape dona libens:
[k] *Abauusque tuam non degenerem*
Respice prolem.
Sed ecce vasto concitus miles gradu
Manifesta properat [l] *signa lætitiæ gerens.*
Namque hasta summo lauream ferro gerit;
Fidusque regi semper [m] *Eurybates adest.*

[a] Hippol. 411.
[b] Auxilij tui, Palladij Diomedem & Vlyssem sequi dignati, Troiæ captæ *per amica silentia Lunæ* & equi *diuinâ Palladis arte* fabricati.
[c] Vid. Here. Fu. 15.
[d] Med. 2.
[e] Al. *Despicit.* q.d. dedignatur amplius agitari ventis, quin & ipsa ratibus statio est, olim huc illùc acta vt ratis.
[f] Niobes. *Herc. Fu.* 389. *Oed.* 613. & *Med.* 952.
[g] Ὅσις ἐνὶ Φρυγίῃ διερὸς λίθος· ἐκ δὲ νιφάδος εἰκυῖα Μαιμάκτου αἰπὺ, γιγαντὸς ὀιζυρόν περ ἀνάσσῃ.
quæ fixa cacumine montis Liquitur & lacrymis etiam nunc marmora manant. [h] Apollinem & Dianam. [i] ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων, &c. μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὄλυμπον. *cuncta supercilio mouens.* [k] Agamemnonis, cui paret Atreus Iouis nepos. [l] Victoriam testati Græci capiti hastis, signis, statuis, curribus, puppibus laurus affigebant. necnon literis, foribus, fascibus, &c. Romani. [m] Ithacensis præco & nuncius Agamemnonis.

ACTVS TERTIVS.

EVRYBATES. CLYTEMNESTRA.

Eurybates narrat Agamemnona reducem aduenire, tempestatem a Pallade immissam Nauplÿque dolo aggrauatam; parantur dijs victimæ et conuiuium Agamemnoni, captiuæ adducuntur.

a Regionem aliquam ingressis, vel etiam in patriam postliminio reuersis moris erat genios loci deosque Topicos salutare religiose, atque inuocare.

b Me incolumem redijsse. *hæc quoque adhuc nostræ non est fiducia vitæ Certa satis.*

c Simulatè hæc.

d Menelaüs.

e Helena.

f Votis posco, spero quidem precorque eos in viuis esse; verùm propter tempestatem incertus non ausim affirmare ita esse.

g Paucas easque malè multatas.

a *Infandum regina iubes renouare dolorem.*

b De tempestate.

c De reditu.

d *Atque animus meminisse horret luctuque refugit.*

[a] DElubra & aras cœlitum, & patrios Lares
Post longa fessus spacia, [b] vix credēs mihi,
Supplex adoro. vota superis soluite:
Telluris altum remeat Argolicæ decus,
Tandem ad penates victor Agamemnon suos.
CLY. [c] Felix ad aures nuncius venit meas.
Vbinam petitus per decem coniux mihi
Annos moratur? pelagus an terras premit?
EV. Incolumis, auctus gloria, laude inclytus,
Reducem expetito litori impressit pedem.
CLY. [c] Sacris colamus prosperum tandem diem,
Et si propitios, attamen lentos deos.
Tu pande, viuat [d] coniugis frater mei,
Et pande, teneat quas [e] soror sedes mea.
EV. [f] Meliora votis posco, & obtestor deos;
Nam certa fari fors maris dubÿ vetat.
Vt sparsa tumidum classis excepit mare,
Ratis videre socia non potuit ratem.
Quin ipse Atrides æquore immenso vagus,
Grauiora pelago damna, quam bello tulit.
Remeatq́, victo similis, [g] exiguas trahens
Lacer asque victor classe de tanta rates.
CLY. Quis, fare, nostras hauserit casus rates,
Aut quæ maris fortuna dissipulerit duces.
EV. [a] Acerba fatu poscis: [b] infaustum iubes
Miscere [c] læto nuncium: [d] refugit loqui
Mens ægra, tantis atque inhorrescit malis.

CLY.

CLY. *Exprome: clades scire qui refugit suas,*
Grauat timorem. [e] *dubia plus torquent mala.*
EV. *Vt Pergamum omne Dorica cecidit face;*
Diuisa præda est: maria properantes petunt;
Famque ense fessum miles exonerat latus;
Neglecta summas scuta per puppes iacent;
Ad militares remus aptatur manus;
Omnisque nimium longa properanti mora est.
[f] *Signum recursus regia vt fulsit rate,*
Et clara lentum [g] *remigem emouit tuba,*
[h] *Aurata primas* [h] *prora signauit vias;*
Aperitque cursus, mille quos puppes secent.
Hinc aura primo lenis impellit rates,
Allapsa velis, vnda vix tactu leuis
Tranquilla Zephyri mollis afflatu tremit;
[i] *Splendetq; classe pelagus, &* [k] *pariter latet.*
[l] *Iuuat videre nuda Troiæ litora,*
Iuuat relicti sola [m] *Sigei loca.*
Properat iuuentus omnis adductos simul
[n] *Lentare remos:* [o] *adiuuat ventos manu,*
Et valida [p] *nisu brachia* [p] *alterno mouet:*
Sulcata vibrant æquora, & [q] *latera increpant;*
Dirimuntque canæ cœrulum spumæ mare.
Vt aura plenos fortior tendit sinus,
Posuere [r] *tonsas: credita est vento ratis:*
Fususque transtris miles; [a] *aut terras procul,*
Quantum recedunt velaq; fugientes notat;
Aut bella narrat: [b] *Hectoris fortis minas,*
[c] *Curruque, &* [d] *empto redditum corpus rogo:*
Sparsum cruore [e] *regis Herceum Iouem,*
Tum qui iacente reciprocus ludit salo,
Tumidumq; pando transilit dorso mare

e Non pro certo nota: timentur quippe ne veris maiora sient.
f *Flammas vt regia puppis Extulerat.* quod reliquæ classi legendi anchoras viæque signum est.
g Vid. Troad. 1043
h Regia nauis, cuius rostrum auratum est.
i Auratis, æratisque rostris et puppibus pictis armisque suspensis splendet, tegitur tamen nauium numero.
k *Vt vers.* 41. *sup.*
l Iuuat nos discedentes videre desolata atque depopulata à nobis Troiæ litora.
m Promontorij Troadis.
n Incuruare & flectere in vndis iuuenili vi ac desiderio reditus. *lentos incuruant gurgite remos.*
o Velificationi remigium addunt.
p Byspell.
q Nauium latera increpant remigantium impetu. r Remos. a Vid. Troad. 1046. & Med. 303. b Cum flammas Argiuę classi inferret. Troad. 440. c Achillis, quibus raptabatur Hector. Troad. v. 742. d Patri Priamo. Troad. 325. e Priami cæsi ad aram Hercei Iouis. v. 45. Troad.

f Delphin ex fab. Tyrrhenorum piratarum in Delphinas versorum. vid. Oed. v. 449.

g Delphini in tranquillo mari lasciuientes futuram tempestatem portendunt, hyemali enim procellâ ingruente, ab imo mari assurgunt exhalationes quæ tempestati fomenta suggerant, quibus Delphini excitati gestiunt atque in maris superficie colludunt.

h Primas classis naues.

i Delphinum saltantium.

k Iam nobis in altum prouectis humiliora Troadis loca absconduntur, montes vix apparent.

l Al. *perspicax.*

m Troad. 1051.

n Iam occidente sole nox ingruebat. o Nubibus conspersus sol occidens ventorum & pluuiæ prognosticon. p Murmurans à terrâ venit aura, grauioris venti prænuncia. q Al. *Cadunt*, de qua re vide quæ ad Thebaid. 431. & Hippol. 736. r *Fluctibus erigitur, cœlumque æquare videtur Pontus.* s Eripiunt nubes cœlum. a Non simplices, non noctis solius tenebræ. sic. *Non cœli nox illa fuit.* Et 9. Metam. *Cœcaque nox premitur tenebris hyemisq; siuisq;.* b Vt neutrum discerni possit. c *Diuersi turbine venti Confligunt Zephyrusque Notusque, &c.* Ἀεὶ δ' ἄρ' ὅτ' ἔπνει ζέφυρός τε νότος τε δυσαὴς καὶ βορέας αἰθριγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.

d *Emoliuntur.*

f *Tyrrhenus omni piscis & exsultat freto,*
Agitq; gyros, & comes lateri adnatat,
Anteire naues lætus, & rursus sequi.
Nunc h *prima tangens* h *rostra lasciuit* i *chorus,*
Millesimam nunc ambit & lustrat ratem.
k *Iam litus omne tegitur, & campi latent,*
Et dubia parent montis Idæi iuga.
Et iam, quod vnum l *peruicax acies videt,*
m *Iliacus atra fumus apparet nota.*
n *Iam lassa Titan colla releuabat iugo,*
In astra iam lux prona, iam præceps dies,
o *Exigua nubes sordido crescens globo,*
Nitidum cadentis inquinat Phœbi iubar.
o *Suspecta varius occidens fecit freta.*
Nox prima cœlum sparserat stellis. iacent
Deserta vento vela. tum p *murmur graue*
Maiora minitans collibus summis cadit,
Tractuque longo litus ac petræ gemunt.
Agitata ventis vnda venturis tumet:
Cum luna subito conditur, stellæ q *latent,*
r *In astra pontus tollitur;* s *cœlum perit.*
a *Nec vna nox est: densa tenebras obruit*
Caligo, & omni luce subducta b *fretum*
b *Cœlumq; miscet: vndique incumbunt simul,*
Rapiuntque pelagus infimo euersum solo
c *Aduersus Euro Zephyrus, & Borcæ Notus.*
Sua quisque mittunt tela, & infesti fretum

[d] *Emoliuntur. turbo conuoluit mare.*
[e] *Strymonius altas Aquilo contorquet niues;*
[f] *Libycusque arenas Auster* [g] *ac Syrtes agit,*
[h] *Nec manet in Austro;* [i] *fit grauis nimbis Notus,*
Imbre auget vndas; Eurus Orientem mouet,
[k] *Nabathæa quatiens regna, & Eoos sinus.*
[l] *Quid rapidus ora Corus Oceano exerens?*
Mundum reuelli sedibus totum suis,
Ipsosque rupto crederes cœlo deos
Decidere, & [m] *atrum rebus induci* [n] *chaos.*
Vento resistit [o] *æstus, & ventus retro*
Æstum reuoluit. [p] *non capit sese mare:*
Vndasque miscent imber & fluctus suas.
Nec hoc leuamen denique ærumnis datum est,
Videre saltem, & nosse quo pereant malo.
Premunt tenebræ lumina, & [q] *diræ Stygis*
Inferna nox est, [r] *excidunt ignes tamen,*
Et nube dirum fulmen elisa micat:
Miserisq; lucis tanta dulcedo est malæ;
Hoc lumen optant. ipsa se classis premit,
Et prora proræ nocuit, & lateri latus.
[s] *Illam debiscens pontus in præceps rapit,*
Hauritque, & alto redditam reuomit mare,
Hæc onere sidit: illa conuulsum latus
Summittit vndis; [a] *fluctus hanc decimus tegit;*
Hæc latera, & omni [b] *decore populato leuis*
Fluitat; nec illi vela, nec tonsæ manent;
Nec rectus altas malus antennas ferens,

d Molem eius loco mouent, euertunt.
e Thracius, è Thraciâ flans à fl. vsque Strymone.
f Herc. Fu. 322.
g Al. *ad Syrtes.*
h Nec manet tempestatis dominium penes Austrum. *vel* in Australi parte.
i *Madidis Notus euolat alis*, &c.
k Arabiam Petream.
l Quid autem Corus fecit, &c. de Coro ad Thyest. v. 576.
m Non quòd illi color vllus, sed quia nullus certus.
n Herc. Fu. 609.
o Maris.
p Verum tumidis vndis æstuque sublatum in aëra *cœlum æquare videtur.*
q Tartareæ tenebræ.
r Nedum apparent tantum fulminibus lux redditur, vid. Thyest. 1085.
s *Illum vnda debiscens Torquet agens circum & rapido vorat æquore vortex.*
a Decumanus flu. *Decimæ ruit impetus vndæ.* q. d. maximus. Sic enim ova decumana, porta in castris decumana, &c. denarius siquidem numerus perfectissimus, vt qui contineat par & impar, quadratum, quadrantale, longum, planum, &c. constetque ex vno, duobus, tribus & quatuor. proinde Græci ad decem vsque numerant & hinc ad vnitatem reuertuntur. Sphærarum insuper decada mundo tribuebant Pythagoræi.
b Vexillorum, aplustrium.

Sed [c] trunca toto puppis Ionio natat.
Nil ratio & vsus audet: [d] ars cessit malis.
Tenet horror artus. omnis officio stupet
Nauita relicto. remus effugit manus.
In vota miseros vltimus cogit timor;
[e] Eademq; superos Troës & Danai rogant.
[f] Quid fata possint! inuidet Pyrrhus patri,
Aiaci Vlysses, Hectori [g] Atrides minor,
Priamo Agamemnon. [h] quisquis ad Troiã iacet,
Felix vocatur: cadere qui [i] meruit manu,
[k] Quem fama seruat, [l] victa quem tellus premit.
[m] Nil nobile ausos pontus atque vndæ ferent?
[m] Ignaua fortes fata consument viros?
[n] Perdenda mors est. quisquis es nondum malis
Satiate tantis cœlitum, tandem tuum
Numen serena. [o] cladibus nostris daret
Vel Troia lacrymas. odia si durant tua,
Placetque mitti Doricum exitio genus;
Quid [p] hos simul perire nobiscum iuuat,
[q] Quibus perimus? sistite infestum mare:
Vehit ista Danaos classis & Troas vehit.
Nec plura possunt; occupat vocem mare.
Ecce alia clades. [r] fulmine irati Jouis
Armata [a] Pallas, quidquid aut hasta minax,
Aut [b] ægide, aut furore [b] Gorgoneo potest,

[c] Al. *Fracta.*
[d] *Tanta mali moles tantoque potentior arte est.* al. *in magnis malis.*
[e] Vt euadant maris truculentiam ne submergantur.
[f] Vide quid deorum fata possint quæ in vna eademque vota Troas Danaosque adegerint. *vel referas ad sequentia*; vides quid interfit inter fati & mortis genera cum in aquis perituri his inuideant qui vel inimici, vel per insidias & dedecus in terrâ mortem oppetierant. maximè autem detestabantur fortes hoc mortis genus qui cum animam igneam esse censerent aquis illam prorsus extingui putabant, & in quo mortis genere non potest quis suæ fortitudinis specimen dare.
[g] Menelaus.
[h] Τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις οἵ τότ' ὄλοντο Τροίῃ ἐν εὐρείῃ. *O terque quaterque beati Queis ante ora patrum Troiæ sub mœnibus altis contigit oppetere*, &c.
[i] Al. *potuit.*
[k] Quod fortiter pugnando occiderit.
[l] Qui ad Troiam sepultus est.
[m] Vide sup. notam, f. ad vers. 506.
[n] Alij hab. *Pudenda.*
[o] *Pœnas expendimus, & quę Vel Priamo miseranda forent.*
[p] Troianos captiuos.
[q] In quorum vltionem.
[r] Vide Med 59.
[a] Cui & hinc nomen sc. παρὰ τὸ πάλλειν δόρυ.
[b] Scuto vel munimento pectoris quod τῆς αἰγὸς, id est, capræ Amaltheæ pelle (seu potius squammoso draconum corio) contectum Iupiter Palladi dedit, cui postea Perseus caput Medusæ Gorgonis indidit, cuius aspectu homines in saxa vertebantur.

Aut

Aut igne patrio, tentat; & cœlo nouæ
Spirant procellæ. ſolus inuictus malis
Luctatur Aiax: vela cogentem hunc ſua
Tenſo rudente flamma perſtrinxit cadens.
Librat aliud fulmen: hoc [c] toto impetu
Certum [c] reducta Pallas excuſſit manu,
Imitata [d] patrem: tranſit Aiacem, & ratem,
Ratiſq; partem ſecum & Aiacis tulit.
Nil ille motus: arduus vt cautes ſalo
Ambuſtus exſtat; [e] dirimit inſanum mare;
Fluctuſque rumpit pectore & nauem manu
Complexus in ſe traxit; & [f] cæco mari
[g] Collucet Aiax: omne reſplendet fretum.
Tandem occupata rupe, [h] furibundum intonat,
Superaſſe nunc ſe pelagus, atque ignes: iuuat
Vicisſe cœlum, Palladem, fulmen, mare.
Non me fugauit bellici terror Dei:
Et [i] Hectorem vna ſolus & Martem tuli;
[k] Phœbea nec me tela pepulerunt gradu:
Cum Phrygibus [l] iſtos vicimus. tandem horream,
[m] Aliena [n] inerti tela mitti dextera?
Quid ſi [o] ipſe mittat? plura cum auderet furens,
[p] Tridente rupem ſubruit pulſam pater
Neptunus, imis exerens vndis caput,
Soluitq; [q] montem; quem cadens [r] ſecum tulit:
[a] Terraque & [a] igne victus & [a] pelago iacet.
Nos alia [b] maior naufragos peſtis vocat.
Eſt humilis vnda, ſcrupeis [c] mendax vadis,
Vbi ſaxa rapidis cluſa vorticibus tegit
[c] Fallax [d] Caphareus. æſtuat ſcopulis [e] fretum,

e Quo validius torqueret, Aiacem Oïlei f. vltus quod Caſſandram in templo ſuo violaſſet.
d Iouem, qui *dextra libratum fulmen ab aure Miſit* in Phaetonta.
e Natans.
f Caliginoſo.
g Fulmine ardens.
h ὡσεὶ φίαλον ἴτυος ἐκβαλὼν χὴ μιγ' ἀάδην φῦρ' ἀϊκτῆ θεῶν φυγέειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης, &c. Odyſ. λ. *furias Aiacis Oïlei.* Æneid. 1. Quod alij de furioſo amore interpretantur.
i Alteri Aiaci magis hæc conueniant, quæ tamen hic furens & iactabundus in ſe transfert.

k Apollinis, qui à Troianis ſtetit. l Deos, Nept. Apol. &c. m Iouis fulmina. n Fœmineâ, Palladis. o Iupiter. p τῷ δὲ Ποσειδάων μεγάλ' ἴκλυεν ἀυδήσασ' & Αὐτὰρ ἔπειτα τρίαιναν ἐλὼν χερσὶ στιβαρῇσιν ἔλασσε---q---Γυρώσιν πέτρην, &c. Odyſ. λ. r ἄπο δ' ἴσχιον. diſcidit rupem. a Rupe obrutus, fulmine ambuſtus, vndis ſubmerſus. b Vlterior. c Doloſa vadis. d Mons Euboiæ. vid. Med. v. 659. e Euripus. Herc. Fu. 377.

Feruetque semper fluctus alterna vice.
Arx imminet prærupta, quæ spectat mare
Vtrinque[f] geminum: Pelopis hinc oras[g] tui,
Et[h] Isthmon, arcto qui recuruatus solo
Ionia iungi maria[i] Phryxeis vetat:
Hinc[k] scelere Lemnō nobilē; & hinc[l] Chalcida,
[m] Tardamq; ratibus Aulida. hanc arcē occupat
Palamedis[n] ille genitor, & clarum manu
Lumen nefanda vertice e summo efferens,
In saxa ducit[o] perfidâ classem face.
Hærent acutis rupibus fixæ rates.
Has inopis vndæ breuia comminuunt vada;
Pars vehitur, huius prima pars scopulo sedet;
Hanc alia retro spacia relegentem ferit,
Et fracta frangit: iam[p] timent terram rates,
Voluntque maria. [q] cedit in luctum furor.
Postquam[r] litatum est, Phœbus [s] in lucē redit,
Et[t] damna noctis tristis ostendit dies.
CLY. Vtrumne doleam, lætēr an reducem virū
Remeasse? lætor: vulnus at regni graue
Lugere cogor. redde iam Grays[u] pater,
Altisona quaticns regna, placatos deos.
Nunc omne[x] læta fronde veletur caput:
[a] Sacrifica dulces tibia effundat modos;
Et[b] niuea magnas victima ante aras cadat.
Sed ecce[c] turba tristis, incomptæ comas
[c] Iliades adsunt: quas super celso gradu
Effrena[d] Phœbas[e] entheas[f] laurus quatit.

f Ionium & Ægæum.
g Aui sc. Agamemnonis mariti tui.
h Herc. Fu. 335.
i Hellespontō, quæ Ægæi pars. Theb. 611. à Phryxo. Vid. Troad. 1124. Med. 744.
k Fœminarum quæ à maritis spretæ viros omnes interfecerunt præter Hypsypilen quæ patrem Thoantem clàm naui amandauit.
l Euboiæ ciu.
m Quæ bis morata erat classem Græcam exituram. Troad. 161. & redituram. ibidem.
n *Emphaticè.* Nauplius. Med. 659.
o Tutos præ se ferenti portus.
p Vada timent nautæ, *maluntque maria.* *q* Al. *Cecidit in lucem furor*, i. illucescente aurora cessat tempestas. *spes vitæ cum Sole redit.* *r* Iratum pelagus expiare solebant alij capite raso, alij verberibus, mercium iactura, imo è vectoribus quandoque vno sorte electo. potest hoc intelligi de naufragijs illius tempestatis. *s* Discussis nubibus vel noctis tenebris *t* Cladem & damnum amissæ noctu classis. *u* Iouem vsurpat patrem. vid. Hippol. 299. quamuis Pollux & Helena Iouis editi ouo soli dicantur. *x* Coronâ triumphali. *a* Sacris adhibita. *b* Diis superis debita. Oed. v. 549. *c* Troades captiuæ. *d* Cassandra Phœbi vates. Oed. 231. *e* Oed. 628. *f* Oed. 16.

CHORVS.

CHORVS. CASSANDRA.

Chorus Iliadum Troiæ fata casumque luget, Cassandra furore Phœbeio correpta quæ Agamemnoni imminent vaticinatur.

HEu quam dulce malum mortalibus additum,
Vitæ [g] *dirus amor: cum* [h] *pateat malis*
Effugium, & miseros libera mors vocet,
Portus æterna placidus quiete!
Nullus hunc terror, nec impotens
Procella fortunæ mouet,
Aut [i] *iniqui flamma Tonantis.*
[k] *Pax alta.* [l] *nullos ciuium cœtus*
Timet, aut minaces victoris iras;
Non maria asperis insana [m] *Coris:*
Non acies feras,
[n] *Puluereamque nubem*
Motam Barbaricis equitum cateruis;
Non vrbe cum tota populos cadentes,
Hostica muros populante flamma?
Indomitumue bellum. perrumpet omne
Solus contemptor [o] *leuium deorum:*
[p] *Qui vultus* [q] *Acherontis atri,*
Qui [q] *Styga* [r] *tristem* [r] *non tristis videt,*
Audetque vitæ ponere finem,
Par ille regi, par superis erit.
O quam miserum est nescire [a] *mori!*
Vidimus patriam ruentem nocte funesta,
Cum Dardana tecta Dorici raperetis ignes.
[b] *Non illa bello victa, nec armis,*

g Etiam in miserijs.
h Per mortem, quæ Stoïcis portus aliquando petendus, nunquam recusandus. v. Herc. Fu. 425.
i Obliquum fulmen.
k In hoc portu secura tranquillitas.
l *Non ciuium ardorem prava iubentium non vultum instantis tyranni,* &c. Imitatio Horat. 3. 3. Od. q. d. mortis contemptor omnia contemnit.
m Ventis. de Coro. Thyest. 576.
n Ὅς τ' ἀϊσσὸν πασσι κονιαυτηρ' ὄρνυτ' ἀελλὴς.
o Non vltra mortem nocere potentium quæ sapienti (Stoico seu Epicureo) leuis. vid. Chor. sec. Troados. p Ex ead. schola Epic. sic ille, *strepitumque Acherontis auari subiecit pedibus.* q V. 12. Agam. r ἀντίθεος πολυπλυτος. a Quod effugium est & portus ex miserijs. sup. b Sed insidijs & dolo.

c *Vt quondam Herculea cecidit pharetra:*
Quam non d *Pelei Thetidisque natus,*
e *Charusq; Pelidæ nimium feroci* 610
Vicit, acceptus cum fulsit armis,
Fuditque Troas e *falsus Achilles:*
Aut cum ipse Pelides animos feroces 635
f *Sustulit luctu, & celeremque saltu*
Troades summis timuere muris. 615
Perdidit in malis extremum decus,
Fortiter vinci. restitit annis 640
Troia bis quinis,
Vnius noctis peritura h *furto.*
Vidimus simulata i *dona* k *molis immensæ;* 620
Danaûmque l *fatale munus duximus nostra*
m *Credula dextra: tremuitque sæpe* 64
Limine in primo sonipes, cauernis
Conditos reges bellumq; gestans:
Et licuit n *versare dolos, vt ipsi* 625
Fraude sua capti caderent Pelasgi.
o *Sæpe commotæ sonuere parmæ,*
Tacituinque murmur percussit aures;
Et fremuit p *male subdolo*
Parens Pyrrhus Vlyssi. 630

c Sub Laomedonte. v. Troad. 131. & 726.
d Achilles.
e Patroclus Achillis armis indutus.
f Κλαῖε φίλα ἑτάρῳ μεμνημένῳ, &c. Πατροκλεῖ ποθέων αἰδοιοτάτῳ.
g Ποδῶκες ἐπεὶ, ἀκάμαντες. Achillis autem saltus Troiæ excidio fatalis. Lycophr. & Lucian. lib. περὶ ὀρχήσεως.
h Dolis & insidijs.
i Mineruæ pro reditu vota.
k Equi duratei.

sine πολεμοκλυτὸν fuerit illud μηχάνημα, seu porta equi insigni picta per proditionem Græcis aperta, seu mons Hippius in quo ex insidijs Græci Troianos interceperunt simulque vrbem intuperunt, seu denique equitatus Græcorum. *l* Primo n. excisum est Ilium propter equos Herculi ex pacto non datos à Laomedonte: secundo per equum durateum, de quo hoc in loco; tertio per equum qui valuis interceptus Romanis irruendi potestatem fecit, cum Ilienses Cinnam Cos. in vrbem recipere noluerunt. *m* Sinoni fidem habentes. *n* In ipsos authores suos vertisse dolos, *si mens non læua fuisset.* *o* *Atque vtero somitum quater arma dedere.* *p* Ægrè inductus, ab Vlysse vt dolis vteretur μισοπόνηρος & simplex Neoptolemus viribus magis quam fallacijs fretus. quod ἦθος & illi apud Vlyss. in Philoctete tribuit Sophocles, ἐφλω γὰρ ἐκ τέχνης πρᾶξαι κακῆς, &c. mox Ἀλλ' εἰμὶ ἕτοιμος πρὸς βίαν τὸν ἄνδρ' ἄγειν Καὶ μὴ δόλοισιν.

a *Secura*

[a] *Secura metus Troica pubes*
Sacros gaudet tangere funes;
Hinc [b] *æquæui gregis Astyanax;*
Hinc [c] *Æmonio desponsa rogo,*
Ducunt turmas: hæc fœmineas,
Ille viriles.
Festæ matres [d] *votiua ferunt.*
Munera diuis, festi patres
Adeunt aras: [e] *vnus tota est*
Vultus in vrbe.
Et, quod nunquam [f] *post Hectoreos*
Vidimus ignes, læta est Hecube.
Quid nunc primum dolor infelix
Quidue extremum deflere paras?
[g] *Mœnia diuûm fabricata manu,*
Diruta nostra?
An templa deos super vsta suos?
Non vacat istis lacrymare malis.
Te [h] *magne parens flent Iliades:*
Vidi, vidi, senis in iugulo,
Telum Pyrrhi [i] *vix exiguo*
Sanguine tingui.
C A. [k] *Cohibete lacrymas, omne quas tempus petit,*
Troades, & ipsæ vestra lamentabili
Lugete gemitu funera: ærumnæ meæ
Socium recusant. cladibus questus meis
Remouete. nostris ipsa sufficiam malis,
C H O. *Lacrymas lacrymis miscere iuuat.*
Magis exurunt quos [l] *secretæ*
Lacerant curæ: iuuat [a] *in medium*
Deflere suos. nec enim, quamuis
[b] *Dura virago patiensque mali,*
Poteris tantas flere ruinas.
Non quæ verno nobile carmen
Ramo cantat tristis [c] *Aëdon.*

[a] *Circum pueri innuptæque puellæ Sacra canunt finemque manus contingere gaudent.*
[b] Puerorum.
[c] Polyxena, quæ postea desponsa erat rogo Achillis Thessalici ducis. Troad. v. 360.
[d] Pro filiorum reditu.
[e] Lætitiæ.
[f] Post redemptum rogoque datum Hectoris corpus.
[g] Murorum munitiones, Troiæ mœnia. Troad. v. 476.
[h] Priame.
[i] *Exiguum senis Priami Iouis ara cruorem Combiberat.* vid. 46. v. Troad.
[k] Cohib. luctus vestros de patre meo. meæ sunt istæ solius partes, vos funera vestrorum lugete.
[l] Seorsim habitæ, priuatæ.
[a] In commune.
[b] Indurata malis, virili animo fœmina.
[c] Ἀηδὼν, luscinia. al. *querula Edonis*, id est, Threïcia Philomela, Daulias ales.

[d] *Ityn*

[d] Ityn in varios modulata sonos;
Non quæ tectis [e] Bistonis ales
Residens summis impia diri
[f] Furta mariti garrula deflet;
Lugere tuam poterit digne
Conqueſta domum: licet ipſe velit
Clarus niueos inter olores,
[g] Istrum [h] cygnus [i] Tanaimq́, colens
Extrema loqui: licet [k] Alcyones
Ceyca ſuum fluctu [l] leuiter
[l] Plangente ſonent, cum tranquillo
Male confiſæ credunt iterum
Pelago audaces, fœtuſque ſuos
Nido pauidæ titubante fouent.
Non ſi [m] molles imitata [m] viros
Triſtis laceret brachia tecum,
[n] Quæ turritæ turba parenti
[o] Pectore rauco concita, buxum
Ferit, vt Phrygium lugeat [p] Attyn.
Non eſt lacrymis Caſſandra modus,
Quia quæ patimur vicere modum.
Sed cur [q] ſacratas diripis capiti [r] infulas?
Miſeris colendos maxime ſuperos reor.
CAS. [a] Vicere noſtra iam metus omnes mala.

[d] Cou Itylum, filium Terei à Procne & Philomela interfectum patrique appoſitum in vltionem ſtupratæ ab eo Philomelæ.
[e] Hirundo, in quam iras mariti fugiens Procne (vt alij Philomela) verſa eſt coniux Terei regis Thraciæ, cuius Biſtonis ciuitas & ſtagnum.
[f] Adulterium.
[g] Thraciæ fl.
[h] In quem verſus eſt Cycnus, de quo Troad. 180.
[i] Morti vicina ſuauius canere dicitur olor. vid. Hippol. verſ. 301.
[k] Aues illæ in quas mutati ſunt Ceyx rex Trachinæ in Ægæo ſubmerſus cum Alcyone vxore Neptuni filiâ. quibus auibus nidificantibus fœtumque intra 7. vt alij 9. alij 14. dierum ſpatium educentibus tempore hyberno, mare pacatur, quod tempus *Alcydonia* dicitur. [l] Fluctuante. [m] Gallos Cybeles ſacerdotes ſemiuiros quibus (ab Atty puero Cybele dilecto quod in Nymphâ Sagaritide peccaſſet in furorem à deâ verſo ſibique pondera acuto ſilice amputante) *venit in exemplum furor hic, molleſque miniſtri Cædunt iactatis vilia membra comis.* [n] Cybele, quæ ciuitatis Midæ clauſæ muros capite ſubleuauit atque ita eſt ingreſſa. vel *quod primis turres vrbibus illa dedit.* an quod eadem cum Veſtâ, id eſt, terrâ? [o] Lege, *Pectora rauco concita buxo Ferit*, id eſt, ferit pinu (qui Gallorum fanaticorum mos eſt. vid. Med. 806.) pectora ſua in furorem incita raucâ tibiâ. [p] Sup. ad v. 680. [q] Apollini. [r] Filamenta lanea. [a] Extrema ſunt mea mala quibus ipſi dij vlteriora ſuperaddere non poſſunt.

Equidem

Equidem nec vlla cœlites placo prece :
Nec si velint sæuire, quo noceant habent.
Fortuna vires ipsa consumpsit suas.
Quæ patria restat ? quis pater ? quæ iam soror ?
Bibere [b] *tumuli sanguinem atque* [c] *aræ meum.*
Quid illa felix turba fraterni gregis ?
Exhausta nempe : regiam [d] *miseri senis*
Vacuam [e] *relinqui,* [f] *totque per thalamos vident,*
Præter [g] *Lacænam, ceteras viduas nurus.*
[h] *Tot illa regum mater, &* [i] *regimen Phrygum*
Fœcunda [k] *in ignes Hecuba,* [l] *fatorum nouas*
Experta leges, induit vultus [l] *feros :*
Circa ruinas rabida [l] *latrauit suas ;*
Troiæ superstes, Hectori, Priamo, [l] *sibi.*
C. [m] *Silet repente Phœbas, &* [n] *pallor genas,*
Creberq́[3] *totum possidet corpus tremor.*
[o] *Stetere vittæ, mollis horrescit coma ;*
[p] *Anhela corda murmure incluso fremunt ;*
[q] *Incerta nutant lumina ; &* [q] *versi retro*
Torquentur oculi ; rursus immites rigent.
Nunc leuat in auras [r] *altior solito caput,*
Graditurque celsa : nunc reluctantes parat
Reserare fauces, verba nunc [s] *cluso male*
Custodit ore, [t] *Mænas* [u] *impatiens dei.*
CAS. *Quid me furoris incitam* [x] *stimulis noui,*
Quid mentis inopem [y] *sacra Parnassi iuga*
Rapitis ? recede Phœbe, iam [a] *non sum tua.*
Extingue [b] *flammas pectori infixas meo.*
[c] *Cui nunc vagor vesana,* [c] *cui bacchor furens ?*

b Achillis tumulus bibit sanguinem Polyxenæ sororis. Tro. 360.
c Iouis Hercij ara bibit fratris Polytis sanguinem Priamique patris mei Troad. 45.
d Priami.
e Al. *Relicti.* q. d. relicti vident, &c. vel lege *videt* sc. Hecuba.
f *Quinquaginta intus thalami spes tanta nepotum.* vid. 32. v. Troad.
g Helenam, quæ Paridi, deinde Deiphobo fuerat nupta. *sed hoc indignanter.*
h Troad. v. 32.
i regina.
k Liberos immaturis rogis crematos. alij ad Paridem referunt. vid. Troad. v. 36.
l Mutata in canem. Troad. 978.
m Cassandra *afflata est numine Phœbi Iam propiore.* *n* *Non vultus non color vnus.* *o* Inhorruere. *Non comptæ mansere comæ.* *p* *Pectus anhelum Et rabie fera corda tument.* *q* *Torquet ad hæc oculos totoque vagantia cœlo Lumina.* *r* *Maiorque videri Nec mortale sonans.* *s* Murmurat. *t* Vates furibunda. Oed. 436. *u* *At Phœbi nondum patiens immanis in antro Bacchatur vates magnum si pectore possit Excussisse deum.* *x* Vi diuina, fatidici spiritus impetu. *Et stimulos sub pectore vertit Apollo.* *y* Phœbo sacra. *a* Sed Agamemnonis. *b* Diuinationem. *c* In cuius nunc tandem vsum & vtilitatem vaticinor ?

Iam

Iam Troia cecidit: [d] *falsa quid vates ago?*
Vbi sum? fugit lux alma, & obscurat genas
Nox alta, & æther abditus tenebris latet.
[e] *Sed ecce gemino sole præfulget dies;*
Geminumque duplices Argos attollit domos
[f] *Idæa cerno nemora. fatalis sedet*
Inter potentes & arbiter pastor deas.
Timete reges, moneo, [h] *furtiuum genus.*
[i] *Agrestis ille* [i] *alumnus euertet domum.*
Quid [k] *ista vecors tela fœminea manu*
Districta præfert? quem petit dextra virum
[k] *Lacæna* [l] *cultu* [m] *ferrum Amazonio gerens?*
Quæ versat oculos alia nunc facies meos?
Victor ferarum colla vexatus iacet,
[n] *Ignobili sub dente* [o] *Marmaricus leo,*
Morsus cruentos passus audacis [p] *leæ.*
Quid me vocatis sospitem solam è meis,
Vmbræ meorum? te sequor tota pater
[q] *Troia sepulte, frater* [r] *auxilium Phrygum,*
Terrorque Danaûm, [s] *non ego antiquum decus*
Video, [t] *aut cadentes ratibus exustis manus:*
[u] *Sed lacera membra, & saucios vinclo graui*
Fortes lacertos. te sequor [x] *nimium cito*
Congresse Achilli Troile. [y] *incertos geris*
Deiphobe vultus, [z] *coniugis munus nouæ.*
Iuuat per ipsos ingredi Stygios lacus,

[d] Non credita. Troad. 35.
[e] *Et Solem geminum & duplices se ostendere Thebas.* Entheis a. vt & ebrijs dupla se ostentant obiecta propter oculorum musculos, vel spiritus ardore contractos vel humiditate solutos, vnde oculus alter in superna contruditur, in imum deijcitur alter, ita vterque sua apprehendit.
[f] Montis Idæ vbi Paris tulit sententiã de malo aureo
[g] Paris. respicitque ad Ægisthum quem postea vocat agrestem alumnum, Agamemnoni Myceniisque non minus fatalem quam Troiæ Paridem.
[h] Furtiua Venere natum Ægisthum.
[i] Mox enim vt natus, proiectus est & à capris nutritus, vnde nomen.
[k] Clytemnestra.
[l] More Amazonio armata. Heinsius legit, *vultu Amazon.* i. toruo. sic Hippolyt. v. 655.
[m] Bipennim, securim.
[n] Respicit ad Ægisthum ex incestu natum.
[o] Ingens & fortis leo, quales in Marmarica regione Africæ versus Ægyptum. *intelligit autem Agamemnona.*
[p] Clytemnestræ.
[q] Troad. v. 29.
[r] Hectora, quo stante stetit Ilium. Troad. 31. & columen patriæ, &c. v. 120.
Troad.
[s] Non exuuias indutum Achillis.
[t] *Non Danaum Phrygios iaculantem puppibus ignes.*
[u] Sed per *pedes traiectum lora tumentes Raptatum bigis. vid.* Troad. 742.
[x] *Infelix puër atque impar congressus Achilli.*
[y] Quem *lacerum crudeliter ora, &c. Vix adeò agnouit* Æneas. 6. Æneid.
[z] Helenæ, à quâ, suprema nocte proditus est Græcis.

Iuuat

Iuuat videre Tartari sæuum canem,
Auidique regna Ditis. hæc hodie [a] *ratis*
Phlegethontis atri [b] *regias animas vehet,*
[b] *Victamque, victricemque vos vmbræ precor,*
[c] *Iurata superis vnda te pariter precor,*
Reserate paulum terga [d] *nigrantis poli,*
[e] *Leuis vt Mycenas turba prospiciat Phrygum.*
Spectate miseri: fata se vertunt retro.
Instant [f] *sorores squallidæ,*
Sanguinea iactant verbera,
Fert læua semustas faces;
Turgentque pallentes genæ,
Et vestis [g] *atri funeris*
Exesa cingit ilia;
Strepuntque nocturni metus,
Et ossa [h] *vasti corporis*
Corrupta longinquo situ
Palude limosa iacent.
Et ecce [i] *defessus senex,*
Ad ora ludentes aquas
Non captat oblitus sitis;
[k] *Mœstus futuro funere,*
[l] *Exultat & ponit gradus*
[m] *Pater decoros Dardanus.*
CH. *Iam* [n] *pernagatus ipse se fregit furor*
Caditque; flexo qualis ante aras gradu
Ceruice taurus vulnus incisa gerens.
Releuemus artus [a] *entheos. tandem suos*
[b] *Victrice lauro cinctus Agamemnon cadit;*
Coniuxque pariter obuios illi tulit
Gressus: reditque iuncta concordi gradu.

a Charontis cymba, *quam videre entheæ sibi videtur.*
b Meam & Agamemnonis.
c Styx. Herc. Fu. 606. & 1103.
d Antarctici. Herc. Fu. 606. & 1103.
e Vt vmbræ Troianorum videant Agamemnona Mycenarum regem ab vxore cæsum, ad suam solationem, veluti inferias sibi relatas.
f Furiæ. *Thyest.* 78. *Med.* 957.
g Funesti apparatus & ominis.
h Gigantum.
i Tantalus. *Thyest.* 152.
k Propter imminentem sui pronepotis necem.
l Lętatur Dardanus in vltionem prolis suæ.
m Tritauus Cassandræ.
n Phœbas recedente spiritu exanimis cadit.
a Oedip. 628.
b Sup. v. 384.

ACTVS

ACTVS QVARTVS.

AGAMEMNON. CASSANDRA.

Agamemnoni reduci prædicit Cassandra fatum, nec creditur. Troad. 34.

TAndem reuertor sospes ad patrios lares.
[c] O cara salue terra: tibi tot barbaræ
Dedere gentes spolia: tibi felix diu
Potentis Asiæ Troia submisit manus.
Cur ista [d] vates corpus effusa, ac tremens
Dubia labat ceruice? famuli attollite;
[e] Refouete gelido latice. iam recipit [f] diem
Marcente visu. suscita sensus tuos:
Optatus ille portus ærumnis adest.
Festus dies est. C A S. & festus & Troiæ fuit.
A. Veneremur aras. C. cecidit ante [h] aras pater.
A. Iouem precemur pariter. C. & Herceũ Iouem?
A G. Credis videre te Ilium? C. [i] & Priamum simul.
A. Heic Troia non est. C. [k] vbi Helena est, Troiam puto.
A G. [l] Ne metue dominam famula. C. [m] libertas adest.
A. Secura viue. C. mors mihi est securitas.
A. Nullum est periculum tibimet. C. at magnum tibi est.
A. Victor timere quid potest? C. quod non timet.
A. Hanc fida famuli turba, dum excutiat [n] Deũ,
Retinete, [o] nequid impotens peccet furor.
At te pater, qui sæua torques fulmina

[c] Vid. quæ ad v. 386. supra.
[d] Cassandra à furore exanimis: quam cum cæteris captiuis Ag. præmiserat dono Clytæmnestræ.
[e] Frigida enim in faciem λευ. πνευμονες aspersa spiritus qui ad faciem plurimi venire solent cogit, quibus congregatis redeunt sensibus functiones.
[f] Lucem.
[g] Quo perijt, *tu nostro exemplo festos caue.*
[h] Troad. 45.
[i] Te sc. mox interficiendum vt Priamum.
[k] Vbi mala & adultera mulier est, *qualis vxor tua Clytæmnestra.* namque Helena iam in Ægypto erat.
[l] *Quod etiam ille de Clytæmnestra subintelligens respondet;* non erit cur Clytæmnest. vt dominam metuas quæ mihi dilecta es.
[m] Per mortem vicinam.
[n] Phœbi numen quo afflatur.
[o] Ne sibi manum inferat.

Pellisque

Pelliſque nubes, ſidera & terras regis,
Ad [a] *quem triumphi ſpolia victores ferunt;*
Et [b] *te ſororem cuncta pollentis viri*
Argolica Iuno, pecore votiuo libens
Arabumque donis, ſupplice & [d] *fibra colam.*

a Iouem τερπικέραυνον, λήϊον, ἢ νικηφορεῖον.
b Sup. v. 341.
c Thure.
d Thyeſt. v. 754.

CHORVS.

Chorus Argiuarum Herculis laudes canit nutriti ſc. Argis, cuiuſq; ſagittæ fato poſcebantur ad ſecundum Troiæ excidium.

ARgos nobilibus nobile ciuibus,
Argos [e] *iratæ* [f] *carum nouercæ,*
Semper ingentes educas [g] *alumnos,*
[g] *Imparem æquaſti numerum deorum.*
Tuus ille biſſeno meruit labore
Allegi cœlo magnus Alcides:
Cui lege mundi Iuppiter rupta,
Roſcidæ noctis geminauit horas;
Iuſſitque Titanium tardius celeres
Agitare currus, & tuas lente
Remeare [h] *bigas candida Phœbe;*
Retulitq; pedem, [i] *alternis nomen*
Stella quæ mutat, [k] *ſeq; mirata eſt*
Heſperum dici. Aurora monuit
Ad ſolitas vices caput, & relabens
Impoſuit ſenis humero [l] *mariti.*
[m] *Senſit Ortus, ſenſit Occaſus,*
Herculem naſci: [n] *violentus ille*

e Iunoni Iouis ex pellicibus liberis infeſtæ.
f Sup. v. 34.
g Et in his Herculem, qui Heben duxit vxorem deorumque (non magnorum illorum, qui duodecim, neque ſelectorum, qui octo,) numerum prius imparem æquauit. *vel intellige* de tribus dijs communibus, Marte, Bellona, Victoria, quibus additus Hercules. Poteſt & de Dijs patrijs intelligi qui ex Argiuis ſeu Argis educati in deos relati ſunt. vid. Herc. Fu. v. 24.
h Bigas Lunę tribuunt (vt ſoli quadrigas) quam trahunt equi, tauri, muli, vel cerui quorum alter ater, albus alter.
i Veneris ſtella. vid. Hippol. 748 & Med. 71.
k Cum debuiſſet Lucifer appellari, id eſt, quòd non matutinus ortus ſit ſpatio ſolito.
l Tithoni.
m Phœbei itineris intermiſſi deſiderio.
n Τὴν χθονίαν δ' ἔδλιν μεγαν ἢ πολυάθλιον θέον. τοῦτον ἔτι μιᾶς νυκτὸς ὅπου τὸ ἔδιον ἀνύσαντος. Mercur. apud Lucian.

Nocte non vna poterat creari.
o Tibi concitatus ſubſtitit mundus,
O puer magnum ſubiture cœlum,
Te ſenſit [a] Nemeæus arcto
Preſſus lacerto [b] fulmineus leo:
Ceruaque [c] Parrhaſis:
Senſit Arcadij [d] populator agri:
Gemuitque [e] taurus Dictæa linquens
Horridus arua.
Morte [f] fœcundum domuit draconem,
Vetuitque collo pereunte naſci:
[g] Geminoſque fratres pectore ab vno
Tria monſtra natos, ſtipite incuſſo
Fregit inſultans: duxitque ad ortus
[h] Heſperium pecus,
Geryonis ſpolium triformis.
Egit [i] Threicium gregem,
Quem non [k] Strymonij gramine fluminis,
[k] Hebrine ripis pauit [l] tyrannus;
Hoſpitum dirus ſtabulis cruorem
Præbuit ſæuis; tinxitque crudos
Vltimus rictus ſanguis aurigæ.
Vidit [m] Hippolyte ferox,
Pectore è medio rapi ſpolium, & ſagittas.
[n] Nube percuſſa Stymphalis alto
Decidit cœlo,
[o] Arborque pomis fertilis aureis
Extimuit [p] manus, inſueta carpi,
Fugitque in auras leuiore ramo:
Audiuit ſonitum [q] crepitante lamna
[a] Frigidus cuſtos neſcius ſomni,
Linqueret cum iam nemus omne fuluo
[b] Plenus Alcides vacuum metallo.

o Tibi genito.
a Herc. Fu. 223. & 83.
b Rapidus, impotens, quod epitheton apro magis conuenit cuius irati vrunt dentes.
c A Parrhaſia vrbe Arcadiæ. vid. Herc. Fu. v. 221.
d Aper, ſus Erymanthius.
e Qui Neptuni ira in Cretam miſſus traiecit in Peloponneſum vbi ab Herc. cæſus eſt.
f Hydram. Herc. Fu. 240.
g Trigeminum Geriona. Herc. Fu. 230.
h Armenta Hiſpana.
i Equos Diomedis regis Thraciæ. Herc. Fu. 225.
k Thraciæ fl.
l Ipſe Diomedes ſuis equis ab Hercule obiectus.
m Herc. Fu. v. 542.
n Herc. Fu. 243.
o Herc. Fu. 238.
p Manus Herculis carpentis ſpoliantiſque arborem. *q* Ramo aureo. ſic Virg. *Lemi crepitabat bractea vento.* *a* Venenoſus draco, peruigil Heſperidum horti cuſtos. *b* Aureis malis onuſtus.

Tractus ad cœlum [c] *canis inferorum*
Triplici catena, tacuit, nec vllo
Latrauit ore; lucis ignotæ
Metuens colorem. [d] *te duce succidit*
[e] *Mendax Dardaniæ domus,*
Et sensit arcus [f] *iterum timendos:*
Te duce concidit [g] *totidem diebus*
Troia, [g] *quot annis.*

c Cerberus. Herc. Fu. 820.
d Heinsius legit *te duce dux cadit*, &, verum non adeò placet propter tẽporis Enallagen, cum quæ præcedebant verba præteriti fuerint temporis.
e Periura, perfida, promissis non stans, vid. Troad. 131. & 726.
f Troad. v. 133.
g Decem.

ACTVS QVINTVS.

CASSANDRA.

Cassandra vel illa non videns vaticinatur, vel in proscenio stans, quæ intus & in ἐξωστρᾷ gerantur de cæde Agamemnonis narrat.

RES agitur intus magna, [h] *par annis decem.*
Eheu quid hoc est? anime consurge, & cape
[i] *Precium furoris:* [k] *vicimus victi Phryges.*
Bene est! resurgis Troia; traxisti iacens
[l] *Pares Mycenas:* [m] *terga dat victor tuus.*
[n] *Tam clara nunquam prouidæ mentis furor*
Ostendit oculis: video, & interfum, & fruor:
[o] *Imago visus dubia non fallit meos:*
Spectamus. [p] *epulæ regia instructæ domo,*
[q] *Quales fuerunt vltimæ Phrygibus dapes,*
Celebrantur: ostro lectus [r] *Iliaco nitet;*
Merumque in auro [s] *veteris Assaraci trahunt:*
Et ipse [t] *picta veste sublimis iacet,*
Priami superbas corpore exuuias gerens.

h Cuius atrocitas decennales labores nostros æquat aut etiam superat.
i Hostis cæde & vindicta compensatum Phœbei numinis te fatigantis cruciatum.
k Hostium imperatore cæso.
l Tuæ ruinæ coruentes.
m Vincitur.
n Tam euidentia & grata. sic enim ipsa exponit versu. seq.
o Quod in furore entheo non raro fit.
p Interfectus enim est Agamem. ἐστιάτωρ vt ipse narrat Odyss. λ.
q Sup. v. 785.
r Ex præda Ilij.
s Regis antiqui Phrygum. sic. Virg. *Impleuitque mero pateram, quam Belus & omnes A Belo soliti.*
t Phrygionum opere.

Detrahere cultus vxor [a] *hostiles iubet,*
Induere potius coniugis fidæ manu
Textos amictus. horreo, atq; animo tremo.
Regemne perimet [b] *exul, & adulter virum?*
Venere fata: sanguinem [c] *extremæ dapes*
Domini videbunt, & cruor [d] *Baccho incidet:*
[e] *Mortifera vinctum per fidæ tradet necí.*
Induta [f] *vestis exitum manibus negat,*
Caputque laxi & inuij cludunt sinus:
Haurit trementi [g] *semiuir dextra latus,*
Nec penitus adigit; vulnere in medio stupet.
At [h] *ille, vt altis hispidus syluis aper,*
Cum cassè vinctus, tentat egressus tamen,
Arctatq; motu vincla, & incassum furit:
Cupit fluentes vndique & [i] *cæcos sinus*
Disjcere; & hostem quærit implicitus suum.
[k] *Armat bipenni Tyndaris dextram furens:*
[l] *Qualisque ad aras colla taurorum prius*
Designat oculis, ante quam ferro petat;
Sic huc & illuc impiam librat manum.
[m] *Habet, peractum est.* [n] *pendet exigua* [n] *male*
Caput amputatum parte, & hinc trunco cruor
Exundat, illinc ora cum fremitu iacent.
Nondum recedunt. ille iam exanimem petit,
Laceratque corpus: illa fodientem adiuuat.
Vterque tanto scelere respondet suis
Hic est [o] *Thyestę natus, hæc* [p] *Helenæ soror.*
Stat ecce Titan dubius [a] *emerito die,*
[b] *Suane currat an Thyestea via.*

[a] Illos ex hoste raptos, illas Priami exuuias.
[b] Ægisthus. sup. v. 289.
[c] Secundę mensę.
[d] Poculo philoteſio, quo conuiuia claudere solebant, id est, sub finem conuiuij interficietur.
[e] Heinsius legi vult: *Mortifera vinctum perfidæ tradet neci Induta vestis. exitum manibus negat, Caputque laxi*, &c.
[f] Vestis ἄπειρος exitum capiti non prębens.
[g] Ægisthus mollis & meticulosus.
[h] Agamemnon.
[i] Inuoluentes nec exitum habentes.
[k] *Tyndaris illa bipennim Insulsam & satuam dextrâ lęuáque tenebat.*
[l] Ὡς τίς τε κραιπνὸς ἵππος εἰθισμένος βοιῶν ἐπὶ φάτνῃ, &c.

Agam. de se apud Hom. Odyss. λ. [m] Sc. Vulnus. Formula à ludo gladiatorio sumpta. vbi si gladiatorum alter vulnus accepisset, acclamabat aduersarius & spectatores: *Hoc habet.* [n] Non integrè & fortiter amputatum. [o] Perfido, adultero, liberorum suorum helluoni, incesto. [p] Adulterę, & crudelis quę Deiphobum maritum Menelao & hostibus dilaniandum prodidit. [a] Finito. Sumpta Metaph. ab operarijs, seruis, militibus. [b] Procedatne cursu suo, an facinus hoc abominatus retrocedat, vt in Thyestęâ cœnâ. *Thyest. act.* 4. & 5.

ELECTRA.

ELECTRA.

Electra fratri suo Oresti subducto fugam suadet.

Fuge [c] *ô paternæ mortis auxilium vnicum,*
Fuge, & sceleſtas [d] *hoſtium euita manus.*
Euerſa domus eſt funditus; regna occidunt.
[e] *Quis iſte celeres concitus currus agit?*
Germane, vultus veſte [f] *ſiurabor tuos.*
[g] *Quos anime demens refugis? externos fugis?*
Domus timenda eſt. pone iam trepidos metus
Oreſta: amici fida præſidia intuor.

[c] Paternę mortis vlciſcendę ſpes vnica.
[d] Matris & Ægiſthi.
[e] Conſpecto è longe Strophio metuit, puerumque occulit.
[f] Togam, clepam, vid. Herc. Fu. 798.
[g] Suum corripit metum quòd peregrinum timeret, cum ſui timendi potius eſſent. *Lipſ. hæc ad fratrem dici vult.*

STROPHIVS. ELECTRA.

Electra fratrem Strophio opportunè occurrenti tradit abducendum; ipſa ad aram confugit.

[h] *Phocide relicta Strophius, Elea inclytus*
Palma reuertor. cauſa veniendi fuit,
Gratari [k] *amico, cuius impulſum manu*
Cecidit decenni Marte concuſſum Ilium.
Quænam iſta lacrymis lugubrem vultum rigat,
Pauetq; mœſta? regium agnoſco genus.
Electra, luctus cauſa quæ [m] *læta in domo eſt?*
ELE. *Pater peremptus ſcelere materno iacet,*
[n] *Comes paternæ quæritur natus neci.*
Ægiſthus [o] *arces Venere quæſitas tenet.*
ST. *O nulla longi temporis felicitas!*
ELE. *Te per parentis memoriam obteſtor mei,*
Per ſceptra [p] *terris nota, per* [q] *dubios deos,*
Recipe hunc Oreſten, ac pium furtum occule.

[h] Erat autem Strophius Phocidis rex Anaxibię ſororis Agamemnonis filius & Pyladis pater.
[i] Curuli certamine victor in ludis Olympiacis. vid. Herc. Fu. v. 839.
[k] Agamemnoni meo cognato.
[l] Filiam regis eſſe.
[m] Reuerſo Agamemnone.
[n] Oreſtes quęritur vt interficiatur. [o] Thyeſt. 453 & 640. [p] Recenti victoriâ. [q] Memor idem tibi poſſe contingere.

ST. *Etsi timendum cæsus Agamemnon docet,*
Aggrediar, & te Oresta [r] *furabor libens.*
[a] *Poscunt fidem secunda, at aduersa* [b] *exigunt.*
Cape hoc [c] *decorum ludicri certaminis*
Insigne frontis. læua [d] *victricem tenens*
[d] *Frondem, virenti protegat ramo caput.*
Et ista donum palma [e] *Pisæi Iouis,*
[f] *Velamen eadem præstet atque* [g] *omen tibi.*
Tuque ô paternus assidens frenis comes,
Condisce, Pylade, patris exemplo fidem.
Vos, [h] *Græcia nunc teste, veloces equi*
[i] *Insida cursu fugite præcipiti* [i] *loca.*
EL. [k] *Excessit, abiit; currus effreno impetu*
Effugit aciem. [l] *tuta iam operiar meos*
Hostes, & vltro vulneri opponam caput.
Adest cruenta coniugis victrix sui,
Et signa cædis veste maculata gerit,
Manus recenti sanguine etiamnum madent,
Vultusque præ se scelera truculenti ferunt.
Concedam ad aras. patere me [m] *vittis tuis*
Cassandra iungi, [n] *pauia metuentem tibi.*

r Occulam, aueham. Herc. Fu. 798.
a Gratuitam.
b Debitam.
c Coronam oleaginam mihi in ludis Olympicis datam.
d Palmam mihi victori datam.
e Olympici, vide Thyest. v. 122.
f Ne agnoscaris vel aduersus Solis æstum.
g Victoriæ, vindictæ paternæ cædis.
h Celebri ludorum conuentu approbati victores.
i Mycenas, vbi vxor maritum interfecit.
k E conspectu.
l Decuratâ de fratre curâ, postquam Orestis consuluerim vitæ, de meâ non solicita?
m Supplicationibus tuis, quæ vittata vates confugistu ad aras supplex.
n Mortem.

CLYTAEMNESTRA. ELECTRA. ÆGISTHVS. CASSANDRA.

Electram ab ara detrahi et in carcerem conjci iubet Clytæmnestra. Cassandra iugulatur.

CL. *Hostis* [o] *parentis, impiũ atque audax caput,*
Quo more [p] *cœtus publicos virgo petis?*
EL. [q] *Adulterorum virgo deserui domum.*

o Mei, matris tuæ.
p Respicit ad veterem Græcorum morem, quorum virgines raro in publicum prodibant, necnon ad originationem, τῆς παρ θένε, παρὰ τὸ παρεθένευ τὴ μητρὶ.
q Tui & Ægisthi.

CL.

CL. *Quis esse credat* [r] *virginem?* EL. [f] *gnatam tuam.*
CL. *Modestius cum matre.* EL. [t] *pietatẽ doces.*
CLY. *Animos viriles corde tumefacto geris,*
Sed [u] *agere domita fœminam disces* [x] *malo.*
EL. *Ni forte fallor,* [a] *fœminas ferrum decet.*
CL. [b] *Et esse demens te parem nobis putas?*
E. *Nobis? quis iste est alter Agamemnon tuus?*
Vt vidua loquere. vir caret vita tuus.
CL. [d] *Indomita post hæc virginis verba impiæ*
Regina frangam [c] *citius. interea mihi*
Edissere vbi sit gnatus, vbi frater tuus.
EL. *Exijt Mycenas.* CL. *redde nunc gnatũ mihi.*
EL. *Et tu* [f] *parentem redde.* C *quo latitat loco?*
EL. *Tuto; quietus, regna non metuens* [g] *noua:*
[h] *Iustæ parenti satis, ac iratæ parum.*
CL. *Morieris hodie.* EL. *dummodo* [i] *hac moriar manu;*
Recedo ab aris. siue te iugulo iuuat
Merstisse ferrum, præbeo iugulum volens:
Seu more pecudum colla resecari placet;
Intenta cervix vulnus exspectat tuum.
Scelus peractum est: cæde respersam viri
Atque obsoletam sanguine [k] *hoc dextram ablue.*
CLY. *Consors pericli pariter ac regni mei*
Ægisthe [l] *gaudes? gnata genetricem impie*
Probris lacessit; abditum fratrem occulit.
AEG. *Furibunda virgo, vocis infandæ sonum,*
Et [m] *aure verba indigna materna opprime.*
EL. *Etiam monebit sceleris infandi artifex:*
[n] *Per scelera nactus nomen ambiguum suis?*

r Quæ talia loquaris.
f Imò quæ tua sim filia, mulieris impudicæ.
t Emphaticè, tu impia.
u Gerere te fœminam. i. modestiùs.
x Supplicio & cruciatu.
a Latenter illi exprobrat bipennim quâ occiderat Agamẽnona.
b An tu credis decere te eadem quæ nos?
c Cur vero *Nobis?* quasi iam dignus sit adulter ille Agamemnonis locum supplere?
d Obstinatã tuam animi ferociam, quam maternum ius flectere non potest, sceptrum, quatenus reginæ sum, franget.
e Alij leg. EL. *mitiùs interea mihi. Tu vidua loquere vir caret vita tuus.*
f Agamem. quem occidisti.
g Adulteri tui q;.
h Sufficiat hoc responsum matri amanti & piæ. *i* Tuâ, si post coniugem etiam filiam occidere sustines: non pigebit eadem manu perire qua pater. *k* Mei, filiæ tuæ. *l* Subriserat forte Ægisthus per indignationẽ. *vel etiam* quod taceret. *m* Indigna quæ mater audiat. *n* Quem nescirent parentes quo cognationis nomine vocarent; pater, filium ne an nepotem; mater, filium ne an fratrem. sup. v. 35.

Idem ſororis gnatus, & patris nepos?
CLY. *Ægiſthe ceſſas impium ferro caput*
Demetere? fratrem reddat, [o] *aut animã ſtatim.*
AEG. *Abſtruſa* [a] *cæco carcere, &* [a] *ſaxo exigat,*
Æuum, per omnes torta pœnarum modos.
Referre, [b] *quem nunc occulit, forſan volet*
Inops, egens, incluſa, pædore obſita,
[c] *Vidua ante thalamos, exul, inuiſa omnibus,*
[d] *Æthere negato. ſero ſuccumbit malis.*
EL. *Concede mortem.* AEG. *ſi recuſares, darem.*
[e] *Rudis eſt tyrannus, morte qui pœnam exigit.*
EL. *Mortem aliquid vltra eſt?* AE. [f] *vita, ſi cupias mori.*
CLY. *Abripite famuli monſtrum, & aueſtam procul*
Vltra Mycenas, vltimo in regni angulo
Vincite, ſeptam nocte tenebroſi ſpecus,
Vt inquietam virginem carcer domet.
At [g] *iſta pœnas capite perſoluat ſuo,*
Captiua coniux, [h] *regij pellex tori.*
Trahite, vt ſequatur coniugem ereptum mihi.
CAS. *Ne trahite, veſtros ipſa præcedã gradus:*
[i] *Perferre prima nuncium Phrygibus meis*
Propero: repletum [k] *ratibus euerſis mare;*
[l] *Captas Mycenas;* [m] *mille ductorem ducum,*
Vt paria fata Troicis lueret malis,
Periſſe dono fœminæ, ſtupro, dolo.
Nihil moramur, rapite. quin grates ago.
[n] *Iam iam iuuat vixiſſe, poſt Troiam iuuat.*
CL. *Furibunda morere.* CA. [o] *veniet & vobis furor.*

a Aut animam reddat i. amittat.
a Carcere obſcuro & ſaxeo.
b Fratrem Oreſtẽ.
c Quam & hinc quod coniugali caruerit lecto & in virginitate conſenuerit, Ælian. 4. lib. hiſt. refert.
Ἡλέκλωαν nominatam quę prius Laodice fuiſſet dicta.
d Cœli aſpectu.
e Herc. Fu. 512. Med. v. 1016.
f Οὐχὶ θανεῖν ἔχθιστον, ἀλλ' ὅταν θανεῖν χρήζων τις εἶτα μηδὲ τοῦτ' ἔχῃ λαβεῖν.
g Caſſandra.
h Agamemnonis, cui pellex erat coniugis loco.
i E veterum opinione qui animas hominum corpore ſolutas in Elyſijs ſuos agnoſcere cumque ijs ſermones ſerere credebant.
k Græcorum in reditu naufragio.
l A tyranno adulztero occupatas interfecto Agamemnone. m Agamem. n Prius quidem tędebat me vitę patrię ſuperſtitis, iam vero iuuat me viuendo vidiſſe meorum vindictam. o Et vates & morti vicina Caſſandra ominata prędicit illis vindictam & mortem ab Oreſte, qui matre cęſa & ipſe furere cœpit.

HERCVLES FVRENS.

Personæ.

IVNO. LYCVS.
CHORVS. HERCVLES.
MEGARA. THESEVS.
AMPHITRYO.

ARGVMENTVM.

Lycus à Creonte Herculis socero rege Thebano propter scelera in exilium missus, absente iam Hercule apud inferos vt inde Eurysthei iussu peteret Cerberum (vbi & Theseum in vinculis detentum, qui cum Pirithoo descenderat ad rapiendam Proserpinam liberauit) occasionem oblatam arripit & per seditionem Creonte cum duobus filijs cæso regnum Thebanum occupat, Megaram Herculis vxorem ad nuptias solicitat, abnuenti vim parat. Opportune reuersus Hercules Lycum cæterosq; illius factionis interficit. hæc tam feliciter gesta Iuno non ferens immittit illi furorem, quo correptus vxorem suam cum liberis interficit. Quod vbi ad se reuersus intellexit, doloris impatientiâ vix Amphitryonis atque Thesei precibus detentus ne sibi mortem inferret, cum Theseo Athenas purgandus proficiscitur.

PRIMVS ACTVS.

IVNO sola.

Iuno Iouis furta, pellices, nothos, Herculem autem maximè stomachatur. cui ab inferis reuerso furiosam machinatur perniciem.

a Si sum regina Iouisq; Et soror & coniux: certè soror.

b Notationem pellicis innuit à peliiciendo vel pellendo, quod à παλλακὴ rectius.

c Caliſto Lycaonis filia à Ioue compreſſa, à Iunone in ἄρκτον i. vrſam mutata, mox à Ioue vnà cum filio Arcade in cœlum relata. alterũ ſidus Helice, alterum Cynoſura vocatur.

d Quoad nos, quibus ab Æquinoctiali Septentrionem verſus ſitis *Hic vertex ſemper ſublimis.* e Helice, quam Græci primum obſeruabant, vt Sidonij Cynoſuram, *Helicen Graia carina notat.* vide quæ ad v. 696. Medeæ. f Ab Auſtrali parte. in ipſo Zodiaco. g Qua dies elongatur & aperitur ariente Tauro xx. die Aprilis. h vide Hippol. 302. i In ſidus conuerſus fulget, k A parte Orientali. l Propter tempeſtates quas ortæ denunciant. m Quoad noſtrum aſpectum, fixæ tamen ſunt. n Pleiades vij. ſtellæ inter os Tauri & caudam Arietis ſitæ, Atlantis ex Pleione filiæ, quarum tres Electram, Maiam, Taigeten Iupiter compreſſit. * Fulgenti è ſtellis enſe Pleiadas inſequi videtur. o E Iouis, Neptuni, & Mercurij vrina natus. quod Zelotypam deam malè vrit. p xxvj. pulchras, ſplendidas, vtpote quem Iupiter in aureum imbrem conuerſus è Danae genuit. q *Lucida ſidera.* Caſtor & Pollux Iouis ex Leda Tyndari vxore filij. *eſt autem Anachroniſmos ceu Prolepſis. necdum n. Tyndaridæ mortui erant.* r Apollo & Diana, quos Pythona ſerpentem fugiens Latona enixa eſt in Delo inſulâ priùs erraticâ & fluctibus agitatâ, tum vero primùm firmatâ, & *Mycone celſa Gyaroque reuinctâ.*

a *Soror Tonantis (hoc enim ſolum mihi*
Nomen relictũ eſt) ſemper alienũ Iouem,
Ac templa ſummi vidua deſerui ætheris;
Locumq;, cœlo pu'ſa, pellicibus dedi.
Tellus colenda eſt: pellices cœlum tenent.
Hinc, c Arctos alta parte glacialis poli
d Sublime claſſes e ſidus f Argolicas agit,
f Hinc, g qua tepenti vere laxatur dies,
Tyriæ per vndas h vector Europæ i nitet,
k Illinc, l timendum ratibus ac ponto gregem
m Paſſim vagantes exerunt n Atlantides.
**Ferro minax hinc terret o Orion deos:*
Suaſque Perſeus p aureas ſtellas habet.
Hinc q clara gemini ſigna q Tyndaridæ micant:
r Quibuſque natis mobilis tellus ſtetit.

Nec ipse tantum Bacchus, aut [n] *Bacchi parens,*
Adiere superos: ne qua pars probro vacet;
[o] *Mundus puellæ serta Cnoßiacæ gerit.*
Sed vetera querimur: vna me [p] *diva ac fera*
Thebana [q] *nuribus* [p] *sparsa tellus* [q] *impijs,*
[r] *Quotics nouercam fecit? ascendat licet,*
Meumque victrix teneat Alcmene locum;
Pariterque natus astra [s] *promissa occupet,*
[*] *In cuius ortu mundus impendit diem,*
[t] *Tarduſque Eoo Phœbus effulsit* [t] *mari,*
Retinere mersum iussus [t] *Oceano iubar.*
Non sic abibunt odia. [u] *Viuaces aget*
Violentus iras animus, & sæuus dolor
Aeterna bella pace sublata geret.
[x] *Quid bella? quidquid horridum tellus creat*
Inimica; quidquid pontus aut aër tulit
Terribile, dirum, pestilens, atrox, ferum;
Fractum atque domitum est: superat & crescit malis;
[y] *Iraque nostra fruitur: in laudes suas*
Mea vertit odia. dum nimis sæua [z] *impero,*
[a] *Patrem probauit. inde,* [b] *qua lucem premit,*

n Semele, quæ & in cœlum relata traditur.

o Cœlum cepit in numerum Siderum coronam Ariadnes coniugis Bacchi, & filiæ Minois regis Cretæ in qua Cnossus vrbs regia.

p Respicit fab. de anguinis dentibus à Cadmo seminatis infrà vers. 259.

q Mulieribus impijs. seu pellices Iouis, ceu Bacchas notet.

r Tanquam priuignos mihi effundant pellices: Zethum & Amphiona Antiopa, Bacchum Semele: Herculem Almena. *s* A Ioue, infra vers. 958. & à virtute in solitudine. * Ad cuius πολυαθλίαν θέαν & τριπτέρε λέκτρον generationem continuatæ sunt duæ noctes adiecto die intermedio. *t* Et sol à Ioue iussus per duplum spatium vacare, post geminam noctem exortus est e mari Orientali, secundum opinionem vulgarem. *vel*, suprà Horizontem, pro quo, mare vsurpant poetæ. *u* *Memores, graues. & inexaturabile pectus.* *x* *Epanorthosis indignationis plena.* sed quid ego bella loquor, postquam monstra, terrestria, *taurum, Scorpion, gigantes*: aquatilia, *cancrum, Hydram*, &c. aëria, *Stymphalidas* debellârit. *y* Verè Hercules vt qui ex odio τὴν ἥρας κλέος assequatur. *z* Per Eurystheum Mycenarum regem, qui, me dictante Herculem ad difficillima quæque obeunda adigit. infra vers. 829. *a* Virtute sua & victorijs probauit se verè natum Iouis. *Ios. tamen Scal. ex veteribus libris restituit, legitq́, Patrem probauit: gloriæ feci locum: Qua sol relucens, quaq́, repromens diem, Binos, &c.* *b* Suprà vers. 25. i. ab ortu ad occasum. vbi Columnæ Herc. Calpe & Abyla.

Aperitque [b] *Tethys,* [c] *qua ferens Titan diem*
Binos propinqua tingit Aethiopes face,
Indomita virtus colitur; & toto Deus
Narratur orbe. monstra iam desunt mihi;
Minorque labor est Herculi iussa exequi,
Quam mihi iubere. lætus imperia excipit.
Quæ fera [d] *tyranni iussa violento queant*
Nocere iuueni? nempe pro telis gerit,
[e] *Quæ timuit, & quæ fudit: armatus venit*
[f] *Leone & Hydra. nec satis terræ patent:*
Effregit ecce limen [g] *inferni Iouis,*
Et [h] *opima victi regis ad superos refert.*
Parum est reuerti: [i] *fœdus vmbrarum perit.*
Vidi ipsa, vidi nocte discussa inferûm,
Et Dite domito, [h] *spolia iactantem patri*
[k] *Fraterna. Cur non vinctũ & oppressũ trahit*
[k] *Ipsum catenis paria sortitum Ioui?*
Ereboque capto potitur, & retegit Styga?
[l] *Patefacta ab imis manibus retro via est,*
Et [m] *sacra diræ mortis in aperto iacent.*
At ille rupto carcere vmbrarum, ferox
De me triumphat, & superbifica manu
Atrum per vrbes ducit Argolicas canem.
Viso labantem Cerbero vidi diem,
Pauidumque solem: me quoque inuasit tremor,
Et * *terna monstri colla deuicti intuens,*
Timui imperasse. leuia sed nimium queror,
Cælo timendum est; regna ne summa occupet,
Qui vicit ima. sceptra præripiet patri.

[b] Qua sol oriens calore vicino colorat Æthiopas ab orientali fl. Nigris parte Ægyptum Arabiamque, ab occidentali mare Atlanticum spectantes

Ἀιθίοπάς τοι διχθὰ δεδάιαται, ἔχεται ἠὼ ἐόν, οἱ μὲν δυσομένῳ ἀελίῳ ἐπιβόσκεται, οἱ δ' ἀνιόντος.

[d] Eurysthei. supra vers. 35.

[e] Quæ in primo congressu etiam timere potuit: aggressus verò deuicit. à natura, non à consilio & ratione.

ὃ συγκατατίθεται. Etiam nôrit fortis quæ timere debeat. vide Med. 160. & 166.

[f] Nemeæi leonis pelle, & sagittis felle & sanguine Lerneæ Hydræ tinctis.

[g] Plutonis.

[h] Spolia opima ipsi Diti erepta, Cerberum scilicet tricipitem, Plutonis insigne, vt fulmen trisulcum Iouis, Neptuni tridentem. [i] Dum Herc. viuus adhuc, Tartara quæ Plutoni sortitione contigerant, penetrat, atque inde Cerberum in superas auras trahit. [k] Pluton. [l] Reditus ab inferis contrà sortitionis fœdus iam viuis patefactus est. [m] Sacra illa & arcana vmbrarum custodia (Cerbero ab Hercule sublato) in aperto est & peruia descendere atque remigrare volentibus. * Tricipitem canem Cerb.

Nec

Nec in astra [a] *lenta veniet, vt Bacchus, via:*
Iter ruina quæret, & [b] *vacuo volet*
Regnare mundo. [c] *Robore expenso tumet,*
Et posse cœlum viribus vinci suis
Didicit ferendo: subdidit mundo caput,
Nec flexit humeros molis immensæ labor,
Mediusque collo sedit Herculeo polus.
Immota ceruix sidera & cœlum tulit,
Et [d] *me prementem. quærit ad superos viam.*
[e] *Perge ira, perge, & magna meditatè opprime.*
Congredere; manibus ipsa iam laceratuis.
Quid [f] *tanta mandas odia? discedant feræ:*
Ipse imperando fessus Eurystheus vacet.
Titanas ausos rumpere imperium Iouis
Emitte. [g] *Siculi verticis laxa specum.*
Tellus gigante [h] *Doris excusso* [i] *tremens,*
Supposita [g] *monstri colla terrifici leuet.*
Sublimis alias [k] *Luna concipiat feras.*
Sed vicit ista. quæris Alcidæ parem?
Nemo est, nisi ipse. [l] *bella iam secum gerat.*
Adsint ab imo Tartari fundo excitæ
[m] *Eumenides: ignem flammeæ spargant comæ;*
Viperea sæuæ verbera incutiant manus.
[n] *I nunc superbe, cælitum sedes pete;*
Humana temne. iam Styga & manes, ferox,
Fugisse credis? [o] *heic tibi ostendam inferos,*
Reuocabo in alta conditam caligine
Vltra [a] *nocentum exilia* [b] *discordem deam,*

[a] Quietâ. *vel* morte expectatâ.
[b] Expulsis cœlo cæteris dijs.
[c] Viribus suis (quas expendit expertusque est, dum Atlantis loco humeris cœlum sustineret) fretus confisusque, etiam occupare cœlum tentabit.
[d] Emphaticè.
[e] Se Iuno ad iras excitat.
[f] Magis appositè Heinsius legit *lenta mandas odia*. q.d. leuia hæc & lenta odia sunt quæ per Eurystheum mandas: quin Herculi cœlum affectanti Titanas gigantes idem ausos opponis.
[g] Solue gigantem Enceladum, cui fulmine icto iniectam ferunt Ætnam Siciliæ montem.
[h] *Sicula* in Siciliam. n. frequentes colonias miserunt Græci & in his maxime Dores.
[i] *Et sessum quoties mutat latus, intremere omnem Murmure Trinacriam.*
[k] E luna. n. decidisse credebatur leo Nemeæus. idque ex opinione Pythagoræorum, qui in orbe Lunæ reperiri censebant, quæcunque apud nos sunt.
[l] Ipse furore percitus sibi & suis vim paret.
[m] Furiæ ardenti face ac serpentibus armatæ Herculem in furorem vertant.
[n] Insultat ei Iuno præscia, quasi peractâ iam re.
[o] In terris ego tibi grauiora ostendam quam quæ apud inferos vidisti.
[a] Loca supplicij sceleratorum.
[b] Megæram comitatam scelere, impietate, errore, furore.

Quam munit ingens montis oppositi specus.
Educam, & imo Ditis è regno extraham
Quidquid relictum est. veniat invisum Scelus,
Suumque lambens sanguinem Impietas ferox,
Errorque, & in se semper armatus Furor.
Hoc hoc ministro noster vtatur dolor.
Incipite [c] *famulæ Ditis: ardentem incitæ*
Concutite [d] *pinum: &* [c] *agmen horrendum anguibus.*
Megæra ducat: atque luctifica manu
Vastam rogo flagrante corripiat trabem.
Hoc agite; pœnas petite violatæ Stygis,
[f] *Concutite pectus: & acrior mentem excoquat,*
Quam qui caminis ignis Ætneis furit.
Vt possit animo captus Alcides agi,
Magno furore percitus, [h] *nobis prius*
Insaniendum est. [i] *Iuno cur nondum furit?*
[k] *Me me sorores mente deiectam mea*
Versate primam, facere si quidquam apparo
Dignum [l] *nouerca.* [m] *Iam odia mutentur mea.*
Natos reuersus videat incolumes, precor,
Manuque fortis redeat. Inueni diem,
Inuisa quo nos Herculis virtus iuuet.
[n] *Me pariter & se vincat;* [o] *& cupiat mori*
Ab inferis reuersus. huic prosit mihi,
[p] *Ioue esse genitum.* [q] *stabo, & vt certo exeant*
Emissa neruo tela, librabo manum;
Regam furentis arma: pugnanti Herculi
Tandem fauebo. scelere perfecto licet

[c] Furiæ, vltrices deæ.
[d] Facem. *Excutiens pronã flagranti vertice pinum.*
[e] Sorores δεινοπλοκάμους, Tisiphonen & Alecto. vers. 75. Thyest.
[f] *Mille nocendi artes, fœcundum concute pectus:* & de Herculis pectore intelligi potest. sed prius magis placet.
[g] Violentior furoris ignis mentes vestras exagitet, quam qui Ætneis cauernis & fornacibus furit, quo maiori impetu in Herculem feramini.
[h] Alij leg. *vobis.*
[i] Cur non & ipsa furo?
[k] Heinsius ex lib. mss. Villerij legit. *In me sorores mente deiectam mea primam facem versate, si quicquam, &c.*
[l] Odio nouercali. [m] In tempus illi fauebo, quo grauius noceam. furens n. sibi & suis hoc erit perniciosior. [n] Hic quidem facile me ab eo vinci patiar, dummodo se vincat, suos interficiens. [o] Et qui mortem apud inferos euasit, iam præ doloris acerbitate mortem optet, cum ad se redierit, & vxorem filiosque à se furente occisos fuisse viderit. [p] Vt heros fortis sit, omniaque sternens obuia, & suos perdat. [q] Proposito huic pertinaciter insistam. *vel*, illi adsistam dirigamque tela ne errent.

Admittat

Admittat [a] *illas genitor in cælum manus.*
Mouenda [b] *iam sunt bella; clarescit dies.*
Ortuque Titan lucidus croceo subit.

[a] Tam nefario scelere pollutas. *Sarcasmus.*
[b] Festinandum & instanti auroræ cedendum est. vide quæ ad vers. 119. [c] Thyestis.

CHORVS.

Chorus è Thebanis à descriptione ortus diei, magnatum curas studiaq; damnatis, Herculem audaciæ in laboribus subeundis taxat, vitæ demiq; humilis laudat tranquillitatem optatq;.

IAm rara micant sidera [c] *prono*
Languida [d] *mundo: nox victa* [e] *vagos*
Contrahit ignes: luce renata
[f] *Cogit nitidum Phosphoros agmen:*
Signum [g] *celsi glaciale poli*
Septem stellis [h] *Arcades vrsæ*
Lucem verso temone vocant:
Iam [i] *cæruleis euectus equis*
[k] *Titan summum prospicit Oetan:*
Iam [l] *Cadmæis inclyta baccis*
Aspersa die dumeta rubent:
[m] *Phœbique fugit reditura* [m] *soror.*
Labor exoritur durus, & omneis
Agitat curas, aperitque domos.
Pastor gelida cana pruina
[n] *Grege dimisso pabula carpit.*
Ludit prato liber aperto
Nondum rupta fronte iuuencus.
[o] *Vacuæ reparant vbera* [o] *matres.*
Errat cursu leuis incerto.

[c] In occidente cœli ceu hemisphærij parte. [d] A solis vicinitate. [e] Erranteis planetas *vel generaliter*, omnes stellas quæ igneæ creduntur esse naturæ. [f] *Diffugiunt stellæ quarum agmina cogit Lucifer.* [g] Arctici, qui nobis semper sublimis. supra vers. 6. [h] Sidera illa Borealia in quæ versi Calisto & Arcas plaustro septentrionali verso velut in metâ ceu confectâ viâ & decurso spatio diem euocant. [i] Quos lauisse creditur cæruleo Oceano. vide supra vers. 25. [k] Oriri sol videtur ex altissimis montibus. est autem Oeta mons in finibus Thessaliæ. [l] Baccis lauri syluestris vel quibusuis alijs in Bacchi nemore. alij leg. *Bacchis* q. d. Dumeta Baccharum Orgijs famosa die aspersa rubent. Quid si vuas intelligamus, vitium baccas: quarum inuentor fuit Bacchus Thebis à Cadmo conditis natus. [m] Luna. [n] Dimittit gregem qui carpat pabula. [o] Vaccæ. oues, capellæ, lacte euacuatæ.

Molli petulans hœdus in herba.
Pendet ſummo ſtridula ramo,
Pennaſque [a] *nouo tradere ſoli*
Geſtit querulos inter [b] *nidos*
[c] *Thracia pellex;* [d] *turbaque circum*
Confuſa ſonat, murmure miſto
Teſtata diem. Carbaſa ventis
Credit, dubius nauita vitæ,
Laxos aura complente ſinus.
Hic exeſis pendens ſcopulis,
Aut [e] *deceptos inſtruit hamos.*
Aut ſuſpenſus ſpectat [f] *preſſa*
[g] *Præmia dextra. ſentit* [h] *tremulum*
Linea piſcem.
[i] *Hæc, innocuæ quibus eſt vitæ*
Tranquilla quies, & læta ſuo
Paruoque domus, ſpes & in agris.
[k] *Turbine magno ſpes ſollicitæ*
Vrbibus errant, trepidique metus.
[l] *Ille ſuperbos aditus regum,*
Duraſque fores, expers ſomni,
Colit: [m] *his nullo ſine beatus*
Componit opes, gazis inhians,
Et [n] *congeſto pauper in auro eſt.*
[o] *Illum populi fauor attonitum,*
Fluctuque magis mobile vulgus
Aura tumidum tollit inani.
[p] *Hic clamoſi rabioſa fori*
Iurgia vendens improbus, iras
Et verba locat. [a] *nouit paucos*
Secura quies, [b] *qui velocis*
Memores æui, tempora nunquam

[a] Recens exorto.
[b] Pullos *Metonym.*
[c] Luſcinia in quã mutata eſt Philomela violata à Tereo Thracum rege & marito Prognes ſororis ipſius Philomelæ.
[d] Turba auicularum aliarum miſta, &c. teſtatur diem adeſſe.
[e] Eſcâ reparat hamos priori à piſcibus ereptâ.
[f] Pondere capti piſcis depreſſa.
[g] Piſces captos.
[h] Ex arundine appenſum.
[i] Hæc. ſ. agunt ij quibus, &c. In vrbibus vero, &c.
[k] Magno cum tumultu.
[l] Paroni (qui & Rex vocatur) veſtibulum eliens ſummo mane colit vt eum ſalutet, cœnam hinc vel ſportulam emeriturus.
[m] Auarus, nec fine quærendi ſibi præſtituto nec vſu beatus.
[n] *Quærit, & inuentis miſer abſtinet, & timet vti.* [o] Ambitioſum. [p] Cauſidicus, rabula, quas ſimulat iras, & verba precio venalia exponit. [a] *Hypallage.* pauci ſecuram quietem norunt. [b] Qui memores quam velox ſit tempus vtuntur bono illo irreparabili.

Reditura

Reditura tenent. dum fata sinunt,
Viuite læti: properat cursu
Vita citato, volucrique die
c Rota præcipitis vertitur c anni.
d Duræ peragunt pensa sorores,
Nec sua retro fila reuoluunt.
At gens hominum fertur rapidis
Obuia fatis incerta sui,
Stygias vltro quærimus vndas.
Nimium, Alcide, pectore forti
Properas mœstos visere manes.
Certo veniunt ordine Parcæ.
Nulli e iusso cessare licet,
Nulli scriptum proferre diem.
Recipit populos f vrna citatos.
Alium multis gloria terris
Tradat, & omnes fama per vrbes
Garrula laudet, cæloque parem
Tollat & astris: alius g curru
Sublimis eat. me mea tellus
Lare secreto tutoque tegat.
Venit ad pigros cana senectus:
Humilique loco sed h certa sedet
Sordida paruæ fortuna domus:
a Alte virtus animosa cadit.
b Sed mœsta venit crine soluto
Megara, paruum comitata gregem:
Tarduſque senio graditur Alcidæ parens.

c Rota vt & serpens caudam vorans Hieroglyphicè annum designat. *namque in se sua per vestigia voluitur annus.* qui & à circuitu temporis dictus, veteres.n. *an* pro *circum* dicebant, quod & in compositis apparet. hinc & *annulus* diminutiuum.

d Parcæ quidem, duræ satis, vitæ nostræ stamina absoluunt; nos tamen miseri homines præproperâ manu illa incidimus nostrâ freti audacia. ita tu ô Hercules.

e Præstitutum.

f Qua cineres combustorum conduntur. *vel* potius vrna iudicum infernorum. *Quæsitor Minos vrnam mouet.* è qua *serius ocyus Sors exitura citatos in æternum Exilium impositura est cymbæ,* vide infra ver. 730.

g Triumphali.

h ἐν βελάνῳ, tuta, & posita extra pericula.

ACTVS SECVNDVS.

MEGARA.

Megara absentiam Herculis deflet enumeratis ipsius ærumnis. Lyci vim & insolentiam conqueritur.

O Magne Olympi rector, & mundi arbiter,
Iam statue tandem grauibus ærumnis modum,
Finemque cladi. nulla lux vnquam mihi
Secura fulsit. finis alterius mali
Gradus est futuri. c *protinus reduci nouus*
Paratur hostis. ante quam lætam domum
Contingat, aliud iussus ad bellum meat.
Nec vlla requies tempus aut vllum datur,
Nisi dum iubetur: sequitur d *a primo statim*
Infesta Iuno. nunquid immunis fuit
Infantis ætas? monstra superauit prius,
Quam nosse posset. e *gemina cristati caput*
Angues ferebant ora, quos contra obuius
Reptauit infans; igneos serpentium
Oculos remisso lumine ac placido intuens,
Arctos serenis vultibus nodos tulit;
Et tumida tenera guttura elidens manu,
f *Præluſit Hydræ. g Mænali pernix fera,*
Multo decorum præferens auro caput,
Deprensa cursu est. maximus h *Nemeæ timor*
Gemuit lacertis pressus Herculeis leo.
Quid a *stabula memorem dira Bistonÿ gregis,*
b *Suisque regem pabulum armentis datum?*

c Herculi redeúnti noua semper ab Eurystheo obijciuntur monstra.

d *Ita legit Lipsius*, i. à vitæ principio. *alÿ* apprime.

e Iam in cunis serpentes duos à Iunone immissos vultu interritus & cum risu elisit.

f Præludium & specimen dedit futuræ pugnæ & victoriæ in Hydram.

g Cerua aëripes & χρυσόκερως quam cursu comprehendit in Mænalo monte Arcadiæ.

b Leo in Neméa sylua Peloponnesi, inter Cleonas & Phliuntem, maximus illius regionis incolis terror, quem Hercules interfecit. *a* Equos humanis carnibus pastos, à Diomede Thraciæ rege. Bistonis autem stagnum & regio Thraciæ. *b* Æqua veteribus visa est talionis pœna, εἴ τι πάθοι τις ἃ ἔδρασε. è lege Rhadamanthi. ita Theseus Sinin tortis pinubus discerpsit, Scirona è rupe præcipitauit, Procrusten ad sui lecti modulum extendit.

Solitumque

Solitumque densis hispidum Erymanthi iugis
Arcadica quatere nemora Mœnalium suem?
Taurumque c *centum non leuem populis metum?*
Inter remotos gentis Hesperiæ greges
Pastor triformis littoris Tartessij
Peremptus, acta est præda ab occasu vltimo;
Notum Cytharon pauit Oceano pecus.
Penetrare iussus solis æstiui plagas,
Et adusta medius regna quæ torret dies,
e *Vtrinque montes soluit abrupto obice,*
Et iam ruenti fecit Oceano viam.
Post hæc adortus f *nemoris opulenti domos*
g *Aurifera vigilis spolia serpentis tulit.*
Quid? sæua h *Lernæ monstra, numerosum ma-*
Non igne demum vicit, & docuit mori? (lum,
Solitasque pinnis condere obductis diem
Petijt ab ipsis nubibus i *Stymphalidas?*
Non vicit illum cœlibis semper tori
Regina gentis vidua Thermodontiæ,
l *Nec ad omne clarum facinus audaces manus*
Stabuli fugauit turpis Augiæ labor.
Quid ista prosunt? orbe defenso m *caret.*
n *Sensere terræ pacis autorem suæ*
Abesse terris o *prosperum ac felix scelus,*
Virtus vocatur. sontibus parent boni.
Ius est in armis, opprimit leges timor.
Ante ora vidi nostra, truculenta manu
a *Gnatos paterni cadere regni vindices;*

c Cretæ.r.827. Aga.
d Gerionem tricorporem Hispaniæ regem interemit, einsque armenta à Tartesso Hispaniæ Bœticæ oppido maritimo abegit in Bœotiã, in qua mons Cithæron.
e Fingitur Herc. collibus inter Abylam & Calpen diremptis intromisisse Oceanum qui Mediterraneus dicitur.
f Hortorum Hesperidum, quorum custos præter tres Atlantis filias erat Vigil draco.
g Aurea, Medica, citrea mala, ἴνοσ-μα, ἀλλ' ἄζεφοτα: inquit ille. apud Athen. 3 l. 7. c. *alijs*, pecora natiuo rutilo colore insignia. cum μῆλα hæc & illa denotent. h Hydram & cancrum. *vel* solam Excetram quam propter amputata capita repullulantia vocat monstra. *Vt et* numerosum malum. i Aues à Stymphalo Arcadiæ palude dictas, quas ærei crotali crepitu fugauit. k Hippolyte Regina Amazonum iuxta Thermodonta fl. Cappadociæ incolentium. l Nec dedignatus est Augiæ regis Elidis bubile, in quo 3000. boum stabulassent, nec per 30. annos expurgatum fuisset, purgare imisso fl. Peneo vel Alpheo. m Demissus ipse ad inferos. n Quia illo absente Lycus interfecto Creonte & liberis regnum occupauit. o Vide vers. 338. infra. a Filios Creontis patris mei assertores regni paterni, &c. Vltimos stirpis Cadmi.

Ipsamque

Ipſamque Cadmi nobilis ſtirpem vltimam
Occidere. vidi [b] *regium capitis decus*
Cum capite raptum. quis ſatis Thebas fleat?
[c] *Ferax deorum terra* [d] *quem dominum tremit?*
E cuius aruis, eq̃ fecundo ſinu
[e] *Stricto iuuentus orta cum ferro ſtetit;*
Cuiuſque muros natus [f] *Amphion Ioue*
Struxit, canoro ſaxa modulatu trahens;
In cuius vrbem [g] *non ſemel diuũm parens*
Cælo relicto venit; hæc [h] *quæ cælites*
Recepit, & quæ fecit, & (fas ſit loqui)
[i] *Fortaſſe faciet,* [k] *ſordido premitur iugo.*
[l] *Cadmæa proles, atque* [m] *Ophionius cinis*
Quo decidiſtis? [n] *tremitis ignauum exulem,*
Suis carentem finibus, noſtris grauem?
[o] *Qui ſcelera terra, quique perſequitur mari,*
Ac ſæua iuſta ſceptra confregit manu,
Nunc ſeruit abſens, fertque quæ ferri vetat:
Tenetque Thebas exul Herculeas Lycus.
Sed non tenebit. aderit & pœnas petet,
Subituſque ad aſtra [p] *emerget: inueniet viam,*
Aut faciet. Adſis ſoſpes & remees tuis:
Tandemque venias victor ad victam domum.
[q] *Emerge coniux, atque depulſas manu*
Abrumpe tenebras: vlla ſi vetita eſt via,
Iterque clauſum eſt, [a] *orbe diducto redi;*
Et quidquid atra nocte poſſeſſum latet,
Emitte tecum. [b] *dirutis qualis ingis*
Præceps citato flumini quærens iter,
Quondam dediſti; ſciſſa cum vaſto impetu

[b] Diadema cum ipſo Creontis capite abl..tum.
[c] Quæ Bacchum, Palæmona, Leucotheam, tot deos peperit.
[d] Quam ignauum, vilem, improbum? ſcilicet exulem.
[e] Ex dentibus ſerpentis à Cadmo interfecti ſeminatis nati ſunt homines armati, qui mutuis vulneribus perierunt.
[f] Iouis ex Antiope filius lyræ à Mercurio acceptæ modulatu ſaxa ad extruendas Thebas traxit.
[g] Venit.n. ad Semelen, Antiopan, Alcmenam.
[h] Quæ in deorum numerum retulit Bacchum, Semelen, Direen, &c. ſup. verſ. 258.
[i] Hoc dicit propter Herculem indigetem cælo deſtinatum.
[k] Hæc vrbs ſordidi hominis tyrannide opprimitur. [l] Thebana, à Cadmo conditore. [m] Serpentigenarum reliquiæ. vid. ſupr. verſ. 259. [n] Cum tremore paretis ignauo Lyco. [o] Herc. interea qui alijs ſceleſtam vim prohibet, abſens ſeruitutem & tyrannidem in ſuis fert. [p] Ab inferis quos in centro terræ credebant. [a] Diruptâ terrâ. [b] Vt quondam diuulſis Oſſâ & Olympo exitum dediſti Peneo fl. in mare atque aperuiſti Tempe amœniſſima Theſſaliæ loca.

Patuere

Patuere Tempe, pectore impulsus tuo
[c] *Huc mons & illuc cecidit, & rupto aggere*
Noua cucurrit [d] *Thessalus torrens via.*
Talis parentes, liberos, patriam petens,
Erumpe; [e] *rerum terminos tecum efferens:*
Et quidquid auida tot per annorum gradus
Abscondit ætas, redde; & [f] *oblitos sui,*
[g] *Lucisque pauidos ante te populos age.*
Indigna te sunt spolia, si tantum refers,
[h] *Quantum imperatum est. magna sed nimium loquor,*
Ignara nostræ sortis. vnde illum mihi,
Quo te tuamque dexteram amplectar, diem,
Redituque lentos nec mei memores querar?
[i] *Tibi, ô deorum ductor, indomiti ferent*
Centena tauri colla. [k] *tibi frugum potens,*
* *Secreta reddam sacra; tibi* [l] *multa fide*
Longas [m] *Eleusi* * *tacita iactabo* [n] *faces.*
[o] *Tum restitutas fratribus rebor meis*
Animas, & ipsum regna moderantem sua
Florere patrem. [p] *si qua te maior tenet*
Clausum potestas; sequimur. aut omnes tuos
Defende reditu sospes: aut omnes trahe.
Trahes, nec vllus eriget fractos deus.

c Mons prius contiguus diuisus est in duos Ossam & Olympum.
d Peneus.
e Cerberum tricipitē. i. mortem, cuius genera tria: naturale, violentum, fortuitum.
f Mortuos, qui epota Lethe quæcunque in viuis fecerant obliti sunt.
g Lucem non ferentes, tenebris assuetos.
h Cerberum, iussu Eurysthei.
i Voueo tibi ô Iupiter Hecatomben. negat tamen Seruius Ioui taurum immolari, absque piaculo aut malo omine.

quod & in hoc voto locum habet, propter furorem Herculis & necem Megaræ & liberorum. *Med.* 60. *k* Tibi ô Ceres sacra soluam * mystica quæ non nisi initiatis reuelanda sunt, quod Ceres tacitè vsa est consilijs dum Proserpinam quæreret. *l* Abstinendo à venereis, vino, malis Punicis; alba veste induta, cincta quernâ coronâ ceu viticea, &c. *m* Ceres, ab Eleusi ciuitate non longè ab Athenis quæ Cereri solennia sacra Thesmophoria instituerunt infra vers. 844. *n* Mystæ ferebant lampades ceu faces in memoriam quæsitæ à Cerere Coræ. *o* Tu ô coniux mihi redditus pensabis fratres & patrem. *p* Si qua potestas inferorum maior quam tua est te detineat, & nos te promptè sequimur.

AMPHITRYO. MEGARA.

Despondentem animum Megaram & desperantem consolatur Amphitryo.

O Socia nostri sanguinis, casta fide
Seruans torũ natosq; magnanimi Herculis,
Meliora mente concipe, atque animum excita.
Aderit profecto, qualis ex omni solet
Labore, maior. ME. Quod nimis miseri volũt,
Hoc facile credũt. AM. Immo quod metuunt nimis,
Nunquam amoueri posse, nec tolli putant.
[b] Prona est timori semper in peius fides.
ME. Demersus, ac defossus, & toto insuper
Oppressus orbe, quam viam ad superos habet?
AM. [c] Quam tunc habebat, cum per arentem (plagam,
Et fluctuantes more turbati maris
Abijt arenas; bisque discedens fretum,
Et bis recurrens: cumque deserta rate
Deprensus hæsit Syrtium breuibus vadis,
Et [d] puppe fixa maria superauit pedes?
ME. Iniqua raro maximis virtutibus
Fortuna parcit: nemo se tuto diu
Periculis offerre tam crebris potest.
Quem sæpe transit casus, aliquando inuenit.
Sed ecce sæuus, ac minas vultu gerens
Et [e] qualis animo est, talis incessu venit
[f] Aliena dextra sceptra concutiens Lycus,
Vrbis regens opulenta Thebanæ loca,
Et omne quidquid vberi cingit solo
[g] Obliqua Phocis, quidquid [h] Ismenus rigat,
Quidquid Cythæron vertice excelso videt,
Et bina findens [a] Isthmos exilis freta.

a O coniux Herculis filij mei.
b Peiora faciliùs credimus quàm meliora.
c Æquè ac euaserit Syrtes, sinus duos in mari Lybico cumulis arenæ qui ventorum arbitrio agitati, variè vadosi, & fluxu refluxuque impetuosi naues ad se trahunt. vnde & nomen ijs à σύρω traho.
d Quanquam alij aureo poculo alij æreo lebete tranasse eum fabulantur.
e Superbus & ferox, quod vel ex incessu patet.
f Vsurpata, inf. vers. 336.
g Regio Græciæ ad sinuosum litus Crissæum.
h Bœotia quam rigat fluuius Ismenus, quamque prospicit mons Cythæron.
a Peloponnesiacus, angustiæ sex milium inter Ægæum & Ionium maria, in quo Isthmo est Corinthus, vnde & Corinthiacus dicitur.

LYCVS.

LYCVS. MEGARA. AMPHITRYO.

Lycus Thebis à Creonte in exilium missus, Hercule ad inferos profecto, cæso Creonte cum filijs, quo regnum occupatum sibi firmet, Megaræ nuptias ambit, abnuenti vim minatur.

NOn vetera patriæ iura possideo domus
Ignauus hæres: nobiles non sunt mihi
Aui, nec altis inclytum titulis genus;
Sed clara [b] *virtus. qui genus iactat suum,*
Aliena laudat. rapta sed trepida manu
Sceptra obtinentur: omnis in ferro est salus.
[c] *Quod ciuibus tenere te inuitis scias,*
Strictus tuetur ensis. [d] *alieno in loco*
Haud stabile regnum est. [e] *vna sed nostras po-* (test
Fundare vires, iuncta regali face
Thalamisque Megara. ducet è genere inclyto
Nouitas colorem nostra. Non equidem reor
Fore vt recuset, ac meos spernat toros.
Quod si impotenti pertinax animo abnuet,
Stat [f] *tollere omnem penitus Herculeam domũ.*
Inuidia factum ac sermo popularis premet?
Ars prima regni est, posse te inuidiam pati.
[g] *Tentemus igitur: fors dedit nobis locum.*
Namque ipsa [h] *tristi vestis obtentu caput*
Velata, [i] *iuxta præsides astat deos,*
Laterique adhæret [k] *verus Alcidæ sator.*
ME. *Quidnam iste, nostri generis exitium ac lues,*
Noui parat? quid tentat? LY. *O clarum trahens*
A stirpe nomen regia, facilis mea
Parumper aure verba patienti excipe.

b Sup. v. 250. Prosperum ac felix scelus virtus vocatur.
c Malus imperij est custos metus, Quem. n. metuunt perijsse expetunt.
d Regnum occupatum haudquaquam firmum est.
e Mihi nouo homini addent nobilitatis colorem Megaræ nuptiæ.
f Etipsam cum liberis è medio tollere.
g Megaram ad nuptias.
h Pulla, lugubrj.
i Confugit supplex, vel astat ad aras statuas-ve Deorũ tutelariũ. *alij leg.* Præstites, quorum aræ iuxta fores, positæ erant, προστατηρίους.
k Neque n. agnoscet tyrannus Iouem esse Herculis patrem, quem & Alcidem vocat ab Alcæo auo paterno, *alij* ab ἀλκὴ, robur.

a Si vsque maneant vtrinq; odia; et potentior tueatur armis quæ vicerit, victus & oppressus vindictam armis paret, belli faces omnia vastabunt.

[a] *Si æterna semper odia mortales agant,*
Nec cœptus vnquam cedat ex animis furor,
Sed arma felix teneat, infelix paret;
Nihil relinquent bella: tum vastis ager
Squallebit aruis, subdita tectis face
Altus sepultas obruet gentes cinis.
Pacem reduci velle, victori expedit;
Victo necesse est. [b] *particeps regno veni:*
Sociemus animos, pignus hoc fidei cape:
Continge [c] *dextram. quid truci vultu siles?*
ME. *Egone vt parentis sanguine aspersam manum,*
Fratrumque gemina cæde contingam? [d] *prius*
Extinguet ortus, referet occasus diem:
Pax ante fida niuibus & flammis erit:
Et [e] *Scylla Siculum iunget Ausonio latus:*
[f] *Priusque multo vicibus alternis fugax*
Euripus vnda stabit Euboica piger.
Patrem abstulisti, regna, germanos, larem,
Patriam quid vltra est? vna res superest mihi,
Fratre ac parente carior, regno, ac lare,
Odium tui [g] *quod esse cum populo mihi*
Commune doleo. pars quota ex isto mea est?
Dominare tumidus, spiritus altos gere:
Sequitur superbos [h] *vltor a tergo Deus.*
[i] *Thebana noui regna. quid* [k] *matres loquar*
Passas & ausas scelera? quid [l] *geminum nefas,*
Mistumque nomen coniugis, nati, patris?

b In coniugium meum.

c Fidei pignus & symbolum. Troad. 689.

d Et hæ τῶν ἀδυνάτων conditiones negationis vim habent.

e Recedet fretum iungeturque Sicilia Italiæ cui quondam adnexa fuisse dicitur.

f Priùs Euripus fretum illud reciprocum inter Bœotiæ Aulidem & Euboeam quod septies die ac nocte rapide fluit refluitque, quiescet.

g Vellem & eorum odium mihi soli esset, vt te abundè odisse possem, *vel*, doleo quidem populum à te oppressum habere cur te oderint. h Opt: insolentiæ vindex, *vel* Nemesis superbiæ vltrix. Dij. n. cum vtriusque sexus sunt secundum Stoicos, Poetæ Deum etiam pro Dea ponunt. i Noui quàm malo omine regnetur Thebis; quæ scelera Regum, quæ pœnæ. k Agauen, quæ filium Pentheum interfecit: Ino, quæ se in mare præcipitauit; Nioben, de qua inf. v. 388. l Oedipi, qui patrem Laium, verùm non sciens eum patrem fuisse, interfecit, ex matre Iocasta, quam vxorem duxit, liberos fuscepit, vide v. 133. Theba.

Quid

Quid bina[a] *fratrum castra? quid totidem rogos?*
Riget superba[b] *Tantalis luctu parens,*
Mœstusque Phrygio manat in Sipylo lapis.
Quin ipse toruum[c] *subrigens crista caput*
[d] *Illyrica Cadmus regna permensus fuga,*
Longas reliquit corporis tracti notas.
Hæc te manent exempla. dominare vt lubet.
Dum solita regni fata te nostri vocent.
LY. *Agedum efferatas rabida voces amoue:*
Et[e] *disce regum imperia ab Alcide pati.*
Ego rapta quamuis sceptra victrici geram
Dextra, regamque cuncta sine legum metu
Quas arma vincunt, pauca pro causa loquar
Nostra. cruento cecidit in bello pater?
Cecidere fratres? arma non seruant modum,
Nec temperari facile, nec reprimi potest
Stricti ensis ira: bella delectat cruor.
[f] *Sed ille regno pro suo: nos improba*
Cupidine acti, quæritur belli exitus,
Non causa. sed nunc [g] *pereat omnis memoria.*
Cum victor arma posuit, & victum decet
Deponere odia. [h] *non vt inflexo genu*
Regnantem adores, petimus. hoc ipsum placet,
Animo ruinas quod capis magno tuas.
Es rege coniux digna: sociemus toros.
ME. *Gelidus per artus vadit exangues tremor.*
Quod facinus aures pepulit? haud equidem
Cum pace rupta bellicus muros fragor (horrui,
Circum sonaret. [a] *pertuli intrepide omnia:*

a Eteoclis & Polynicis fil. Oedipi qui binis exercitibus de regno decertantes mutuis vulneribus occubuẽrunt, impositisque eidem rogo cadaueribus eorum flamma se diuisit.

b Niobe filiâ Tantali numerosa prole superbiens Latonæ se prætulit, liberis itaque xiiij. à Phœbo & Diana interfectis & ipsa dolore stupescens in saxum mutata est, in Sipylo monte Phrygiæ quod perpetuo humore madet. Agam. 370.

c Erigens.

d Ipse Cadmus Thebarum conditor regno pulsus in Illyrium recessit & in serpentẽ commutatus est vna cum Hermione vxore.

e Discè à coniuge tuo quem adeò iactas parere mihi regi, vt ille paret Eurystheo.

f *Anthypophora*, quod si obijcias patrem tuum iustè, me iniustè arma cepisse, respondeo iustitiam belli exitu non causa discerni; *victrix causa Dijs placuit.*

g Sanciatur ἀμνηστία.

h Nolo me vt captiua adores, sed quoniam mihi placet tua hæc magnanimitas, vt me pro marito colas.

a Cætera belli mala æquo animo tuli. nunc tandem verè in seruitutem redacta mihi videor, postquam ignauus tyrannus me de nuptijs interpellare audeat.

Thalamos tremisco; capta nunc videor mihi.
Grauent catenæ corpus, & longa fame
Mors protrahatur lenta, [b] non vincet fidem
Vis vlla nostram: moriar, Alcidæ, tua.
LY. *Animosne mersus inferis coniux facit?*
ME. *Inferna tetigit, posset vt [c] supera assequi.*
LY. *Telluris illum pondus immensæ [d] premit.*
ME. *Nullo premetur onere [e] qui cœlum tulit.*
LY. *Cogêre.* ME. [f] *Cogi qui potest, nescit mori.*
LY. *Effare, thalamis quod nouis potius parem*
Regale munus? ME. *Aut tuã mortem, aut mẽ.*
LY. *Moriere demẽs.* ME. [g] *Coniugi occurrã meo.*
LY. *Sceptrone nostro potior est [h] famulus tibi?*
ME. [i] *Quot iste famulus tradidit reges neci!*
LY. *Cur ergo regi seruit, & patitur iugum?*
ME. [k] *Imperia dura tolle, quid virtus erit?*
LY. *Obici feris monstrisque [l] virtutem putas?*
ME. *Virtutis est domare quæ cuncti pauent.*
LY. [m] *Tenebræ loquentem magna Tartareæ premunt.*
ME. *Non est ad astra mollis e terris via.*
LY. [n] *Quo patre genitus cælitũ penetret domos?*
AM. *Miseranda coniux Herculis magni sile:*
Partes meæ hæ sunt, reddere Alcidæ patrem,
Genusque verum. post tot ingentis viri
Memoranda facta, postque pacatum manu
Quodcunque Titan ortus & labens videt,
Post mõstra tot perdomita, post [o] Phlegrãi impio
Sparsam cruore, postque [a] defensos Deos;
Nondum liquet de patre? mentimur Iouem?
[b] *Iunonis odio crede.* LY. *Quid violas Iouem?*
Mortale cœlo non potest iungi genus.

b Nullus crucia-tus violabit fidem meam Herculi datam.
c Cœlum.
d Ne emergere et ascendere possit.
e Supra. vers. 69.
f Stoicè. *Qui non timet mortem, cogi nequit. Non sumus in vllius potestate, cum mors in nostra potestate sit.*
g Ab inferis re-deunti.
h Hercules Eu-rystheo inser-uiens.
i Multos, Diome-den, Busirin, Ge-rionem, Antæ-um, &c.
k Versatur. n. virtus circa ardua, dura, formida-bilia.
l Audaciæ potius est & temeri-tatis.
m Vt ut magna crepet, tenebræ tamen infernæ premunt ipsum & opprimunt.
n Nec. n. nisi dijs geniti superos adeunt.
o Vallem Thessaliæ, in qua Gigantes cum dijs pugnauere. p Gigan-tum impiorum.
a Herculis. n. potissimum operâ gigantes victos scri-bunt non pauci.
b Quæ, nisi quod Ioue genitus sit, eum non odio prosequuta vsque exagitaret.

AM.

AM. [c] *Communis ista pluribus causa est Deis.*
LY. *Famuline fuerant ante quam fierent Dei?*
AM. [d] *Pastor Pheræos Delius pauit greges.*
LY. [e] *Sed non per omnes exul errauit plagas.*
AM. [f] *Quẽ profuga terra mater erranti dedit.*
LY. *Non monstra, sæuas Phœbus aut timuit fe-*
AM. *Primus sagittas imbuit Phœbi draco. (ras.*
Quam grauia paruus tulerit, ignoras, mala
[h] *E matris vtero fulmine eiectus puer?*
[i] *Mox fulminanti proximus patri stetit.*
Quid? [k] *qui gubernat astra, qui nubes quatit,*
[l] *Non latuit infans rupis exesæ specu?*
Solicita tanti precia natales habent,
Semperque magno constitit, nasci Deum.
LY. *Quemcunq; miserum videris, hominẽ scias.*
AM. *Quemcunq; fortem videris, miserum neges.*
LY. *Fortem vocemus,* [m] *cuius ex humeris, Leo*
Donum puellæ factus, & claua excidit,
Fulsitq; pictum veste Sidonia latus?
Fortem vocemus, cuius horrentes comæ
Maduere [n] *nardo? laude qui notas manus*
Ad non virilem tympani mouit sonum,
[o] *Mitra ferocem* [p] *barbara frontem premens?*
AM. [q] *Non erubescit Bacchus effusos tener*
Sparsisse crines, nec manu molli leuem
Vibrasse thyrsum, cum parum forti gradu
Auro decorum syrma barbaricum trahit.
Post multa virtus opera laxari solet.

c Complures Heroes misto mortalium ac immortalium semine nati in deos asciti fuerunt.
d Hippol. 295.
e Quod facit Hercules.
f Et tamen in ipsa insula erratica natus est. supra. v. 15.
g Phœbus etiam puer sagittis interfecit Pythona draconem à Iunone missum qui Latonam insequeretur.
h Bacchus è Semeles Iouis maiestatem (quam subdolæ Iunonis hortatu, videre desiderasset) non ferentis & fœtum abortsæ vtero fulmine ictus.
i In bello aduersus Gigantes Bacchus in Leonem conuersus max. erat terrori Gigantibus.
k Ipse Iupiter. *l* An non a matre Rhea, ne Saturnus pater, ex fœdere cum fratre Titane de mascula prole tollenda παιδοτρόκτης voraret, in Cretæ antrum ablegatus est, & enutritus à Curetibus in monte Idâ.
m Qui sub Omphale Lydiæ reginâ, clauâ & leonis pelle exutus, muliebri ornatu purpuraque indutus & vnctus colum tractauit. *n* Oleo Nardino. *o* *Hic versus in nonnullis lib. refertur ad Amphitryonem, nam & Bacchi mitra est propria.* *p* Phrygijs & Lydijs in vsu. *q* Nec ipsi Bacho forti deo est rubori si quando crinibus diffusis hastam pampinis involutam vibret, trahatque vestem muliebrem longe caudatam, syrma, *à traine.* à σύρω traho.

LY. [a] *Hoc Euryti fatetur euersi domus,*
[b] *Pecorumque ritu virginum oppressi greges.*
Hoc nulla Iuno, nullus Eurystheus iubet:
Ipsius hæc sunt opera. AM. [c] *Non nosti omnia.*
Ipsius opus est, cæstibus fractus suis
[d] *Eryx, & Eryci iunctus* [e] *Antæus Libys.*
Et [f] *qui hospitali cæde manantes foci*
Bibere iustum sanguinem Busiridis.
[g] *Ipsius opus est, vulneri & ferro obuius*
Mortem coactus ante Geryonem pati:
Nec vnus vna Geryon victus manu.
[h] *Eris inter istos; qui tamen nullo stupro*
Læsere thalamos. LY. *Quod Ioui, hoc regi licet:*
[i] *Ioui dedisti coniugem, regi dabis.*
Et te magistro non nouum hoc discet nurus,
Etiam viro probante, meliorem sequi.
Sin copulari pertinax tedis negat;
Vel ex coacta nobilem partum feram.
ME. [k] *Vmbræ Creontis, & penates Labdaci,*
Et nuptiales impij Oedipodæ faces,
Nunc [l] *solita nostro fata coniugio date.*
Nunc nunc cruentæ regis Ægypti [m] *nurus,*
Adeste, multo sanguine infectæ manus;

[a] Egregia scilicet illa virtutis opera sunt, Eurytus Oechaliæ rex cum filijs ab Hercule interemptus vt potiretur filiâ ipsius Iole & [b] Thespij regis Athenienſis filiæ L. vna nocte promiscue ab eo compressæ. [c] Vitia quæ sunt, nosti, nō autē meministi quot tyrannos oppresserit. [d] Pil. Butæ ex Venere victus cæstibus *suis*. i. ad quorum certamen hospites prouocare solitus erat. [e] Herc. Oet. v. 24. [f] Busiridis sanguis iustâ vindictâ *vide suprà vers.* 226. effusus in aris, quibus ipse hospites immolauerat. [g] Herculis viribus occurrens Geryon interfectus est corā fratribus suis, mox & idem passuris, erat n. trigeminus *sup. v.* 231. *al. leg. Ipsius Orthrus vulnere et ferro obuius, Mortē, &c.* Orthrus. a. erat Geryonis canis biceps. [h] Te manet eadem vindicta quam illis inflixit Herc. qui tamen non tentarunt vxorieius stuprum inferre; quod tu facis. [i] Ioui vsuram coniugis tuæ Alcmenæ indulsisti, nurus tuæ Megaræ vsū mihi regi dabis? quæ tuo exemplo nō hoc primū discet me potiorem *veluti Iouem* sequi, marito suo Hercule *vt te quondam* permittente. [k] Vltrices patris mei Cr. vmbræ vosq; malè ominati lares Labdaci Thebarum regis ex Polydoro nepotis Cadmi, & vos infaustæ nuptiæ Oedipodis *suprà* vers. 386. [l] Nuptijs meis coactis date calamitates nostro generi accidere solitas. [m] XLIX è filiabus Danai prima nocte maritos suos totidem è filijs Ægypti interfecerunt: sola Hypermnestra pepercit Lino. eius vicem ego supplebo & Lycum interficiam.

Deest

*Deest una * numero Danais: explebo nefas.*
LY. *Coniugia quoniam peruicax nostra abnuis,*
Regemque [a] terres; sceptra quid possint, scies.
[b] Complectere aras, nullus eripiet Deus
Te mihi: nec, orbe si remolito, queat
Ad supera victor numina Alcides vehi.
[c] Congerite siluas, templa supplicibus suis
Iniecta flagrent: [d] coniugem & totum gregem
Consumat vnus igne subiecto rogus.
AM. *[e] Hoc munus a te genitor Alcidæ peto,*
Rogare quod me deceat, vt [f] primus cadam.
LY. *Qui morte cunctos luere supplicium iubet,*
Nescit tyrannus esse. [g] diuersa irroga:
[g] Miserum veta perire; felicem iube
[h] Ego, dum cremandis trabibus accrescit rogus,
Sacro regentem maria votiuo vocem.
AM. *Proh numinum vis summa, proh cœlestiũ*
Rector parensque; cuius excussis tremunt
Humana telis: impiam regis feri
Compesce dextram. quid Deos frustra precor?
Vbicunq; es, audi [i] nate. [k] Cur subito labant
Agitata motu templa? cur mugit solum?
Infernus imo sonuit e fundo fragor.
Audimur: en en sonitus Herculei gradus.

* Quinquagesimo.

a Imprecationibus tuis.

b Non ad quas confugisti aræ, non deorum statuæ, non ipse Alcides reuersus, & quod mihi iactitas, in deorum numerum relatus te mihi eripiet.

c O famuli, adstruite ligna, & ipsum templum quo supplices confugerunt admoto igne absumite.

d Megaram vx. Herc. & Amphitryonem cum natis Herc.

e Ego Herculis (quoniam Iouem illi negas) pater hoc a te peto.

f Ne senex videam meorum necem. *g* Misericordiæ.n. esset per citam mortem miseris ærumnarum finem dare. *h* Dum famuli parant ligna ad hos comburendos ego Neptuno faciam sacra quæ illi voui Creonte victo. *i* Tanquam numen mihi præsentissimum. *k* Inter preces motâ terrâ Herculem ab inferis aduentare erumpentem conijcit Amphitryo.

CHORVS.

Actores partes Chorus officiumq; viriliter defendit, precibus Amphitryonis adspirans Herculis reditum vouet, idque arguit Orphei exemplo.

O Fortuna viris inuida fortibus,
Quam non æqua bonis præmia diuidis!
[a] Eurysthеus facili regnet in otio,
Alcmena genitus bella per omnia
[b] Monstris exagitet cœliferam manum:
[c] Serpentis resecet colla ferocia;
[d] Deceptis referat mala sororibus,
Cum somno dederit pervigiles genas
Pomis [e] diuitibus præpositus Draco.
Intrauit Scythiæ [f] multiuagas domos,
Et gentes patrijs sedibus hospitas:
Calcauitque freti terga & rigentia,
Et mutis & tacitum litoribus mare.
Illic dura carent æquora fluctibus,
Et, [h] qua plena rates carbasa tenderant,
[i] Intonsis teritur semita [i] Sarmatis.
Stat [h] pontus vicibus mobilis annuis,
[h] Nauem nunc facilis, nunc equitem pati.
Illic [k] quæ viduis gentibus imperat,
Aurato religans ilia baltheo,
Detraxit spolium nobile corpori,
Et peltam, & niuei vincula pectoris,
Victorem posito suspiciens genu.
[l] Qua spe præcipites actus ad inferos,
Audax ire vias [m] irremeabiles,

[a] Quæ tàm iniquè rem comparasti vt Eurysth. &c.
[b] Delendis monstris vexet manum cœlif. sup. vers.68.
[c] Hydræ.v.240.
[d] Sup.v.237.
[e] Aureis, citreis. sup.v.239.
[f] ἀμαξοτόρητας: plaustris vectas; Scythiæ n. incolæ Nomades à pascendis gregibus dicti noua quærentes pascua mutant assiduè loca, vnde appellat *patrijs sedibus hospites.*
[g] Septentrionale mare quod Hyberno gelu concretum non agitatur fluctibus nec litori allisum sonat. [h] Quà æstate nauigārant, hyeme agitant currus. [i] Tartaris & Russis incultis, capillos & barbas libertatis suæ symbola alentibus. [k] Hippolyte vel Antiopa regina Amazonum sine viris degentium in Scythia, dedit Herc. scutum & baltheum spolia, ipsum victorem flexo genu venerata. [l] Apostrophe ad Herculem. [m] Per quas reditus non patet.

Vidisti

Vidiſti [n] *Siculæ regna Proſerpinæ?*
[o] *Illic nulla Noto, nulla Fauonio*
Conſurgunt tumidis fluctibus æquora:
Non illic geminum [p] *Tyndaridæ genus*
Succurrunt tumidis [q] *ſidera nauibus:*
Stat nigro pelagus gurgite [a] *languidum;*
Et, cum mors auidis pallida dentibus
Gentes innumeras [b] *manibus intulit,*
Vno tot populi [c] *remige tranſeunt.*
[d] *Euincas vtinam iura feræ Stygis,*
[e] *Parcarumque colos irreuocabiles.*
[f] *Heîc, qui rex* [g] *populis pluribus imperat,*
Bello cum peteres [h] *Neſtoream Pylon,*
Tecum conſeruit peſtiferas manus,
Telum [i] *ter gemina cuſpide præferens:*
Effugit tenui vulnere ſaucius,
Et [k] *mortis dominus pertimuit mori.*
[l] *Fatum rumpe manu; triſtibus inferis*
Proſpectus pateat lucis, & inuius
Limes det faciles ad ſuperos vias.
[m] *Immites potuit flectere cantibus*
Vmbrarum dominos, & prece ſupplici
Orpheus, Eurydicen dum repetit ſuam.

n In Sicilia natæ ac inde à Plutone raptæ inf. v. 658.
o Apud inferos non ſunt venti, non ſtellæ.
p Διόσκουροι. ſup. verſ. 14.
q Exhalatio potius quàm ſtella, ex motu quodam interfulgens, quæ in antennis, velis aut foris gemina apparens reſidentis tempeſtatis indicium eſt, nautæ *Corpus ſanctum*, Hiſpani *S. Telmum* vocant.
a Non fluctuans: omnium a. quæ hîc ſunt, volunt apud inferos ſimulachra eſſe. Herc. Oet. 1706.
b Ad manes inferos demiſit.
c Charonte vmbrarum vectore, portitore. infra verſ. 764. *d* Vtinam nobis ſuperſtes redeas, deuicto Stygis iure, quæ nouies interfuſa coercet reditumque negat. *e* Quæ vitæ ſtamina breuiora aut longiora fuſis ſuis deuoluunt. ſup. verſ. 180. *f* Et vincere poteris. hîc enim regnat ille Pluto quem Pylijs auxilio aduenientem tu Epirotarum vltor inflicto vulnere ſuperaſti. *g* Non vni populo ſed ex pluribus imò omnibus gentibus: *vel* mortuis quorum numerus maior quam viuentium. *h* A Neſtore regnatum oppidum in Peloponneſo occid. *i* Sup. verſ. 51. *k* Pluto qui mortuis dominatur. *l* Fatum Stygis non recludendæ tu potentiori fato euince. *m* Thracius poëta inſignis ad inferos deſcendens repetitum vxorem Eurydicem à ſerpente dum Ariſtæi vim fugeret occiſam, citharæ cantu in tantum demulſit Plutona & Proſerpinam, vt illi vxorem reſtituërent, hac lege, ne illam antè intuëretur quàm ad ſuperos, veniſſet, ille vero impatientiâ amoris reſpexit, receptamque amiſit.

Quæ ſyluas, & aues ſaxaque traxerat
Ars, quæ præbuerat fluminibus moras:
Ad cuius ſonitum conſtiterant feræ:
Mulcet [n] *non ſolitis vocibus inferos,*
Et [o] *ſurdis reſonat clarius in locis.*
Deflent Eurydicen [p] *Threiciæ nurus:*
Deflent & lacrymis [q] *difficiles Dei;*
[r] *Et qui fronte nimis crimina tetrica*
Quærunt, ac [ſ] *veteres excutiunt reos*
Flentes Eurydicen Iuridici ſedent.
Tandem [a] *mortis ait vincimur* [a] *arbiter:*
Euade ad ſuperos; lege tamen data:
Tu poſt terga tui perge viri comes;
Tu non ante tuam reſpice coniugem,
Quam cum clara [b] *deos obtulerit dies,*
Spartanique aderit ianua [c] *Tænari.*
Odit verus amor nec patitur moras.
Munus, dum properat cernere, perdidit,
Quæ vinci potuit regia [d] *cantibus,*
Hæc vinci poterit regia [e] *viribus.*

n Vocibus non exauditis prius inferis.
o Vbi veræ voces non audiuntur, ſilentibus *ſacro digna Silentio Mirantur umbræ dicere.*
p Threiciæ mulieres quæ apud inferos.
q Illacrymabilis Pluto & Proſerpina.
r Quin et ipſi iudices inferni de *quibus* inf. v. 730. rigidi licet, commiſeretur Orphei.
ſ Examinant ſcelera quæ quis apud ſuperos & in viuis perpetrarit infra v. 727.

a Mortis arbiter i. Pluto aït, viciſti nos ô Orpheu. *b* Superos, ſolem & ſidera, quibus dies ſacra. *c* Promontorij Laconiæ, vbi ad inferos deſcenſus patere credebatur, vt & in Auerno Italiæ, *Tænareas fauces, alta oſtia Ditis.* *d* Orphei. *e* Herculis.

ACTVS TERTIVS.

HERCVLES.

Solem cæteroſque Deos precatur veniam Herc. quod iuſſus Cerberum ſuperis inuiſum traxerit.

f Sol.
g Vtrumque hemiſphærium alternis vicibus luſtrans.

O [f] *Lucis alme rector, & cœli decus,*
Qui [g] *alterna curru ſpatia flammifero am-*
Illuſtre lætis exeris terris caput; (bieus,
Da Phœbe veniam, ſi quid illicitum tui

Videre

Videre vultus: [h] *iussus in lucem extuli*
[i] *Secreta mundi. tuque* [k] *cæleſtûm arbiter*
Parensque, viſus fulmine oppoſito tege,
Et [l] *tu ſecundo maria qui ſceptro regis,*
Imas pete undas. quiſquis ex alto aſpicit
Terrena, [m] *facie pollui metuens noua,*
Aciem reflectat, oraque in cælum erigat,
Portenta fugiens. hoc nefas cernant [n] *duo,*
Qui aduexit, & quæ iuſſit. [o] *In pœnas meas,*
Atque in labores non ſatis terræ patent
Iunonis odio: vidi inacceſſa [a] *omnibus,*
[b] *Ignota Phœbo;* [c] *quæque deterior polus*
Obſcura diro ſpatia conceſſit Ioui.
[d] *Et ſi placerent tertiæ ſortis loca,*
Regnare potui: [e] *noctis æternæ chaos,*
Et nocte quiddam grauius, & [f] *triſtes Deos,*
Et [g] *fata vici, morte contempta redij.*
Quid reſtat aliud? vidi & oſtendi [h] *inferos.*
Da, ſi quid vltra eſt. [i] *tam diu pateris manus*
Ceſſare noſtras, Iuno? quid vinci iubes?
[k] *Sed templa quare miles infeſtus tenet?*
Limenque ſacrum terror armorum obſidet?

h Ab Euryſtheo: & hoc venia magis dignus.
i Cerberum damnatum tenebris.
k Iupiter.
l O Neptune qui regis maria quæ tibi ſecunda ſorte contigerunt.
m Nouo huius monſtri aſpectu.
n Ego & Iuno, *alij legunt* qui, *vt ſit Euryſth.*
o Ad explendum Iunonis odium non ſufficiunt monſtra terreſtria, niſi, &c. *vel diſtingue poſt* patent *& refer* Iunonis odio *ad ſequentia.*
a Viuis.
b Soli, qui cuncta videt, inuiſa. *c* Nigra regna, quæ videt Antarcticus polus deterior quia Stygi ſubiectus, *& quem ſub pedibus nox atra videt maneſque profundi.* Sorte data conceſſit Plutoni. *d* Quod ſi me regnandi rapuiſſet tam dira libido, occupare mihi licuiſſet inferna regna quæ tertia ſorte Diti obtigerunt. *e* Hiatum & cæcam voraginem æternæ noctis i. mortis. *f* Plutonem & Proſerpinam. *g* Sup. verſ. 565. *h* Cerberum ad ſuperas auras tractum. *i* Sup. verſ. 206. *k* Miratur Herc. cur milites templum obſideant.

AMPHITRYO, HERCVLES, THESEVS.

Herculem reducem gratatur Amphitryo, illi quærenti narrat quo in loco res sint: dum Herc. proficiscitur ad occidendum Lycum, Theseus rogatus ab Amph. exponit quæ apud inferos gesserit Hercules.

AM. [l] VTrumne visus vota decipiunt meos?
An ille domitor orbis, & Graiûm decus,
Tristi [m] silentem nubilo liquit domum?
Estne ille natus? membra lætitia stupent.
O nate, certa & [n] sera Thebarum salus,
[o] Verumne cerno corpus? an fallor tua
Deceptus vmbra? tune es? [p] agnosco toros,
Humerosque, & alto nobilem trunco manum.
HER. Vnde iste, genitor, squallor, & [q] lugubribus
Amicta coniux? vnde tam fœdo obsiti
[r] Pedore nati? quæ domum clades grauat?
AM. Socer est peremptus: regna possedit Lycus;
Natos, parentem, coniugem leto petit.
HER. Ingrata tellus, nemo ad Herculeæ domus
Auxilia venit? [a] vidit hoc tantum nefas
Defensus orbis? cur diem questu tero?
Mactetur hostis. TH. [b] Hanc ferat virtus notam?
Fiatq; summus hostis Alcidæ Lycus? (tam;
Ad hauriendum sanguinem inimicum feror.
HER. Theseu resiste: ne qua vis subita ingruat.
Me bella poscunt. [c] differ amplexus parens,
Coniuxq; differ: [d] nunciet Diti Lycus

[l] Fallit-ne me phantasia? an video filium reuersum?

[m] Ditis domum cæcam & silentem.

[n] Tarda, interempto Creonte & amisso regno.

[o] *Vera ne te facies, verus mihi nuncius adfers?*

[p] Agnosco Herculem ex toris, humeris, & manu ingentem clauam tenenti.

[q] Atratis vestib.

[r] Illuuie & sordibus.

[a] Orbis à me defensus vidit hoc tantum nefas, nec repulit me absente?

[b] Indignum est à Herc. tuam virtutem hac infamiæ notâ sugillari, vt post tot egregia facinora tam ignaui hominis sanguinem haurias. Ego potius vado interfecturus Lycum. [c] *Amphyt. & Megaram ipsum amplexantes iubet differre amplexus donec Lycum vltus fuerit.* [d] Cæsus ibit nuncius Plutoni dicturus me redijsse ab inferis.

Me

Me iam redisse. TH. *Flebilem ex oculis fugat*
Regina vultum: tuque nato sospite
Lacrymas cadentes reprime: [c] *si noui Herculem,*
Lycus Creonti debitas pœnas dabit:
Lentum est dabit; dat: hoc quoq; est lentũ; dedit.
AM. *Votum secundet, qui potest, nostrum Deus,*
Rebusque lapsis adsit. O magni comes
Magnanime nati, parede virtutum ordinem:
Quam longa mœstos ducat ad manes via;
Vt vincula tulerit dura Tartareus canis,
TH. *Memorare cogis acta, securæ quoque*
Horrenda menti. [f] *vix adhuc certa est fides*
Vitalis auræ: torpet acies luminum,
Hebetesque visus vix diem insuetum ferunt.
AM. *Peruince Theseu quidquid alto pectore*
Remanet pauoris, neue te [g] *fructu optimo*
Fraudа laborum. quæ fuit durum pati,
Meminisse dulce est. fare casus horridos.
TH. [h] *Fas omne mundi, iteq; dominantẽ precor*
Regno capaci, [a] *teque quam tota irrita*
Quæsiuit [b] *Ætna mater, vt iura abdita*
Et operta terris liceat impune eloqui.
Spartana tellus nobile attollit iugum,
Densis vbi æquor [c] *Tænarus siluis premit,*
Heic [d] *ora soluit Ditis inuisi domus,*
Hiatque rupes alta, & immenso specu
Ingens vorago faucibus vastis patet,
Latumque pandit omnibus populis iter.
Non [e] *cæca tenebris incipit primo via:*
Tenuis relictæ lucis a tergo nitor,
Fulgorque dubius [f] *solis afflicti cadit,*

[e] Si bene noui Herculis commoti vires fulmineas.

[f] Non mihi certa satis est fiducia me ad vitales auras redijsse, caligant ex diutinis tenebris oculi, nec ferunt solis lucem.

[g] Gloriâ, ceu voluptate ex securâ & iucunda recordatione præteriti doloris.

[h] Vos ô numina supera, Vosque inferna numina Pluto & Proserpina, *Dij quibus imperium est animarum vmbræque silentes, &c. Sit mihi fas audita loqui, sit numine vestro Pandere res altas terrâ & caligine mersas.*

[i] O Pluto qui dominaris regno omnes capienti.

[a] O Proserpina, quam anxia tua mater Ceres labore cassо quæsiuit per omnem Siciliam, Æthnam maximè. vnde, dum flores colligeres, à Plutone rapta es. [b] *Alij legunt* Enna. [c] Supra vers. 586. [d] Ostia & descensum. [e] In totum tenebrosa, vt non videatur, vel quæ visum adimit. [f] Solis tanquam nebulis vel Lunâ operti, deficientis.

g Vbi visa nec plane nec longè discernuntur.
h Qualia sublucent fugiente crepusçula Phœbo, Aut vbi nox abijt, nec tamen orta dies.
i Nec tamen datur vacuum intra mundum.
k Facilis descensus Auerni Noctes atque dies, &c.
l Veluti naues attrahit æstus, The streame or current,
Inuitis nautis; Ita crassus & procliuis aër præcipites dat, insatiatumq; illud Barathrum ad se trahit.
m At reuocare gradum superasq; euadere ad auras, hoc opus hic labor est.
n Manes auidi. vel tenebræ palpabiles.
o Fluuius ληθῆς, id est obliuionis apud inferos, cuius latex potus demit curas id est, facit manes obliuiscì omnium rerum præteritarum. p Inuoluit amnem grauem, tristem, id est stygа flexibus nouem. *Nouies Styx interfusa coërcet.* q Celeberrimus Phrygiæ fluuius multis anfractibus sinuosus & flexuosus. r Cocytus fluuius infernalis, stagnat iners Pyriphlegetonti in Acherusia obrius. *flumine languido Cocytus errans.* a Aues inauspicatæ & ferales. b Arborum cacumina. c Taxo lethali & venenata arbore Cocyto imminente seu incumbente. d *Quam sedem somnia vulgò vana tenere ferunt.* Virg. de vlmo apud infer. Æn. 6. e *Aduerte natiua & signantia epitheta.* f Scipione. g Frumenti aut vini ferax?

g Et ludit aciem. h tale non dubie solet
Præbere lumen primus aut serus dies.
Hinc ampla i vacuis spatia laxantur locis:
In quæ omne mersum percat humanum genus.
k Nec ire labor est, ipsa deducit via;
l Vt sæpe puppes æstus inuitas rapit,
Sic pronus aër vrget atque auidum chaos:
m Gradumque retro flectere haud vnquam si-
n Vmbræ tenaces. intus immenso sinu (nunt
Placido quieta labitur o Lethe vado,
Demitque curas: neue remeandi amplius
Pateat facultas, p flexibus multis grauem
Inuoluit amnem. qualis incerta vagus
q Mæander vnda ludit, & cedit sibi,
Instatque; dubius, litus an fontem petat.
r Palus inertis fœda Cocyti iacet;
Hic a vultur, illic luctifer a bubo gemit,
Omenque triste resonat infaustæ a strigis,
Horrent opaca fronde nigrantes b comæ,
c Taxo imminente; d quam tenet c segnis Sopor
Famesque mœsta c tabido rictu iacens;
Pudorque c serus conscios vultus tegit:
Metus, Pauorque, Funus, & c frendens Dolor,
c Aterque Luctus sequitur, & Morbus c tremẽs,
Et c cincta ferro Bella: in extremo abdita
c Iners Senectus adiuuat f baculo gradum.
A M. Estne aliqua tellus g Cereris aut Bacchi ferax?

TH. Non

TH. *Non prata viridi læta facie germinant;*
Nec adulta leni [h] *fluctuat Zephyro seges;*
Non vlla ramos silua pomiferos habet:
Sterilis profundi vastitas squallet soli,
Et fœda tellus torpet æterno situ;
Rerumque mœstus finis & [i] *mundi vltima:*
Immotus aër hæret; & pigro sedet
Nox atra mundo, cuncta mœrore horrida,
Ipsaque Morte peior est Mortis locus.
AM. [k] *Quid, ille opaca qui regit sceptro loca*
Qua sede positus temperat [l] *populos leues?*
TH. *Est in recessu* [m] *Tartari obscuro locus,*
Quem grauibus vmbris spissa caligo alligat.
A fonte [n] *discors manat hinc vno latex:*
Alter, quieto similis, [o] *(hunc iurant Dei,)*
[p] *Tacente* [o] *sacram deuehens fluuio Styga:*
At hic tumultu rapitur ingenti ferox,
Et saxa fluctu voluit [a] *Acheron inuius*
Renauigari. cingitur [b] *duplici vado*
Aduersa Ditis regia, atque ingens domus
Vmbrante luco tegitur: hic vasto specu
[c] *Pendent tyranni limina: hoc vmbris iter;*
Hæc porta regni. campus hanc circa iacet,
In quo superbo digerit vultu sedens
Animas [d] *recentes, dira maiestas Deo,*
Frons torua; [e] *fratrum quæ tamen speciem ge-*
Gentisque tantæ: vultus est illi Iouis, (*rat,*

h More vndarum fluctuat à ventis agitata.
i Res huius mundi vltimæ & infimæ decidunt ad centrum illud, quo infernum locant poetæ. *vel* illic mors & rerum exitus.
k Vbi autem ponit regiam sedem Pluto?
l Manes, vmbras. Herc. Oet. 1706.
m Vide Hip. vers. 841.
n Duo latices diuersæ naturæ, alter quietus, alter impetuosus.
o Inuiolabilem, *Dij cuius iurare timent & fallere numen.* Qui verò peierat, annum vnum & dies nouem, *alijs, nouem annos*, nectare & ambrosia inter-dictus, Deorũ epulis arcetur. hic autem honos Stygi habitus propter auxilium quod Ioui aduersus Titanas tulerunt Stygis filiæ Vis, Robur, Victoria: vel propter indiciũ conspirationis deorum: *vel* quod beati cœlites per inferni odium tristitiamque iurantes se obligant ad rem eorum naturæ contrariam si peierent, στυξ enim à στυγεω, odi, vel quod dijs & hominibus odio habentur, qui ad deiurium procliuiores sunt: *vel* quod omnibus elementis antiquior est aqua.
p Sine murmure *vel* quòd ipse fluuius fere immotus est; *vel* quia fluit in locis silentibus. *a* Agam. v. 13. *b* Vtroque fluuio Styge & Acheronte. *c* Propter specum inflexum & descendentem. *d* Quæ de nouo aduectæ sunt. *e* Iouis & Neptuni.

Sed

f *Sed Fulminantis. magna pars regni trucis*
Est ipse dominus; cuius aspectum timet,
g *Quidquid timetur.* AM. *Verane est fama, inferis*
h *Tam sera reddi iura, & oblitos sui*
Sceleris nocentes debitas pœnas dare?
Quis iste veri rector, atq; æqui arbiter?
THE. *Non vnus* i *alta sede* k *quæsitor sedens*
Iudicia trepidis sera l *sortitur reis.*
Auditur illo m *Cnossius* n *Minos foro;*
n *Rhadamanthus illo;* o *Thetidis hoc audit socer,*
p *Quod quisque fecit patitur: autorem scelus*
Repetit, p *suoq; premitur exemplo nocens.*
Vidi cruentos carcere includi duces.
Et q *impotentis terga plebeia manu*
Scindi tyranni. r *quisquis est placide potens,*
Dominusque vitæ, seruat innocuas manus,
Et incruentum mitis imperium regit,
s *Animoque parcit;* t *longa permensus diu*
Felicis ævi spatia, a *vel cœlum petit,*
b *Vel læta felix nemoris Elysij loca.*
Iudex futurus sanguine humano abstine,
Quicunque regnas. scelera c *taxantur modo*

f Sed Iouis irati & fulminantis.
g Ipsi manes horridi.
h Post tot annos fieri iudicia de nocentibus & examinari, *Quid quis apud superos furto lætatus inani Distulit in seram commissa piacula mortem.* supra v. 579.
i Tribunali. *à ritu Rom.*
k Vide Agam. v. 24.
l A ritu Rom. translatum. In grauibus enim & dubijs causis tabellæ literis, C. condemnationis, A, absolutionis, N. L. *non liquet* Ampliationis, in cistam vel vrnam coniectæ sortitione dederunt reis vel salutem vel capitis periculum. m Cretensis, à Cnosso Cretæ vrbe. n Rhadamanthum & Æacum Iouis filios reges iustos vmbrarum iudicio præfecit Pluto, Minoa arbitrum instituit siquid difficile aut ἀπόρρητον incideret, *Et de te splendida Minos Fecerit arbitria.* o Æacus pater Pelei cui Thetis peperit Achillem. p Vide sup. v. 226. q Sibi non imperantis, crudelis, qui viuus plebi infligere verbera gaudebat. r Quicunque in viuis citra insolentiam vsus est sua potentiâ, vel quisquis placidè sibi suisque affectibus imperauit, vitæ suæ æquus moderator. s Suo, quem non contaminat crudelitate & libidine, vel lege *Animæque parcit*, id est, vitæ ciuium. t Post longam & felicem vitam. a Vel per ἀποθέωσιν, in diuorum numerum refertur. b Vel migrat in Elysium. vid. Troad. v. 942. c Plectuntur maiore modo quam hîc apud nos. *vel*, maiore mensurâ & pœnâ quàm scelera commissa erant. cũ quisq; patiatur eodẽ genere quo peccarit.

Maiore

Maiore noſtra. AM. *Certus incluſos tenet*
Locus nocentes; vtq; fert fama, impios
Supplicia vinclis ſæua perpetuis domant?
THE. [d] *Rapitur volucri tortus Ixion rota,*
[e] *Ceruice ſaxum grande Siſyphia ſedet.*
[f] *In amne medio faucibus ſiccis ſenex*
Sectatur vndas; abluit mentum latex,
[g] *Fidemq; cum iam ſæpe decepto dedit,*
Perit vnda in ore: poma deſtituunt famem.
[h] *Præbet volucri Tityus æternas dapes.*
[i] *Vrnaſq; fruſtra Danaides plenas ferunt.*
Errant furentes impiæ [k] *Cadmeides.*
Terretq; menſas auida Phineas [l] *auis.*
AM. *Nunc ede nati nobilem pugnam mei.*
[m] *Patrui volentis munus, an ſpolium refert?*
THE. *Ferale tardis imminet ſaxum vadis,*
Stupente vbi vnda ſegne torpeſcit fretum:
Hunc ſeruat [n] *amnē cultu & aſpectu horridus,*
[o] *Pauidoſque manes ſquallidus geſtat* [p] *ſenex;*
[q] *Impexa pendet barba,* [r] *deformem ſinum*
Nodus coercet, [ſ] *concauæ lucent genæ,*
Regit ipſe conto portitor longo ratem:
Hic onere vacuam [t] *litori puppim applicans*
Repetebat vmbras; poſcit Alcides viam
Cedente turba: dirus exclamat Charon;
Quo pergis audax? ſiſte properantem gradum.

d Iunonem de adulterio interpellare auſus è nube, quam Iup. pro Iunone ſubiecit, Centauros genuit. Cum verò gloriaretur ſe cum regina Deorum rem habuiſſe, fulmine ad inferos detruſus rotæ ſerpentibus implexæ alligatus *voluitur aſſiduus dum ſe refugitq; fugitque.*

e Vide Hippolyt. v. 1226.

f Tantalus vel quod f. Pelopem dijs epulandum appoſuiſſet; vel quod ad deorum ſecreta admiſſus ea euulgaſſet, ad inferos Eridano fl. mento tenus immerſus, *Quærit aquas in aquis & poma fugacia captat.* Vide Thyeſt. act. 1. *g* Cum iam feciſſet Tantalo ſpem ſe poſſe eam capere. *h* Vide Hippolyt. v. 1228. *i* L. Danai filiæ quæ & Belides ab auo Belo, patris iuſſu maritos ſuos, filios Ægypti, prima nocte perimerunt omnes ad vnam, hac pæna damnatæ vt aquis pertuſis lituli ſeu vrnis haurientes dolium item perforatum implere nitantur. *k* Cadmi neptes Agaue, Ino, Autonöe, &c. quæ Pentheum dilacerauerunt. *l* Harpya. vide Thyeſten. verſ. 153. *m* Accepit ne Cerb. donum à volente Plutone patris ſui Iouis fratre, an ſpolium ab inuito Plutone abactum? *n* Stvga. *o* Animas trementes. *p* Charon, cuius deſcriptio ex Æneid. 6. petita. *q* *Cui plurima mento Canicies inculta iacet.* *r* *Sordidus ex humeris nodo dependet amictus.* *ſ* *Stant lumina flamma, &c.* Vel macie pellucent genæ. *t* Citeriori, ad petendas animas.

Non

Non passus vllas natus Alcmena moras,
Ipso coactum nauitam conto domat,
Scanditque puppem. [a] cymba populorum capax
Succubuit vni. sedit, & [b] grauior ratis
[a] Vtrinque Lethen latere titubanti bibit. (ces,
[c] Tunc vasta trepidant monstra, [d] Centauri tru-
[d] Lapithæque multo ad bella succensi mero.
[e] Stygiæ paludis vltimos quærens sinus,
Fecunda mergit capita Lernæus labos.
Post hæc auari Ditis apparet domus:
Hic sæuus vmbras territat Stygius canis,
[f] Qui terna vasto capita concutiens sono
Regnum tuetur: sordidum tabo caput
Lambunt colubræ: viperis horrent iubæ:
Longusque torta [g] sibilat cauda draco;
[h] Par ira formæ. sensit vt motus pedum,
Attollit hirtas angue vibrato comas,
Missumque captat aure subiecta sonum,
[i] Sentire & vmbras solitus. vt propior stetit
Ioue natus, antro sedit incertus canis,
Et vterque [k] timuit. [f] ecce latratu graui
Loca muta terret, sibilat totos minax
[l] Serpens per armos: vocis horrendæ fragor
Per ora missus terna felices quoque
Exterret vmbras. soluit à læua ferox
Tunc ipse [m] rictus, & Cleonæum caput
Opponit, ac se tegmine ingenti [n] clepit:
Victrice magnum dextera [a] robur gerens,
Huc nunc & illuc verbere assiduo rotat,
Ingeminat ictus. domitus [b] infregit minas,

[a] Gemuit sub pŏdere cymba Sutilis, et multam accepit rimosa paludem.
[b] Onerata maiori pondere quàm solebat aduectis vmbris
[c] Omnium rerum simulachra apud inferos esse perhibentur sicut & animæ apud superos: hæc vero viso victore tremuerũt. Herc. Oet. 1706.
[d] Quos Ixion è nube genuisse fingitur supernè humanâ formâ, infernè equinâ: hi primi ex equis pugnabant, vt & Lapithæ frænos & strata equorum inuenisse dicuntur. Vterque Thessaliæ populus super mero ferox vt in Pirithoi nuptijs.
[e] Hydra mergit ima Styge capita fœcunde repullulantia. sup. v. 289.
[f] Cerberus hæc ingens latratu regna trifauci personat.
[g] Pilos habet serpentinos & Draconem pro cauda.
[h] Terribilis forma, terribilis ira. [i] Etiam leues vmbras auditu explorare solitus. [k] Sup. v. 45. [l] Serpentini pili, iubæ è serpentibus.
[m] Pellem Cleonæi leonis sinistro suo brachio obuolutam soluit, qua se tegit opposito capite cani. [n] à κλέπτω, quod & ipsum a καλύπτω. qui enim clam & latenter quid subtrahit, idem occulit tegitque. [a] Clauam.
[b] Remisit minas, deposuit iram.

Et

Et [c] cuncta lassus capita submisit canis,
[d] Antroque toto cessit. extimuit sedens
[e] Vterque solio dominus; & [f] duci iubet.
[g] Me quoque petenti munus Alcidæ dedit.
Tunc grauia monstri colla permulcens manu
[h] Adamante texto vincit, oblitus [i] sui
Custos opaci peruigil regni canis
Componit aures timidus; & patiens trahi,
[k] Herumque fassus, ore submisso obsequens
Vtrunque [l] cauda pulsat anguifera latus.
Postquam est [m] ad oras Tænari ventum, & [n] nitor
Percussit oculos lucis ignotæ, nouos
Resumit animos victus, & vastas furens
Quassat catenas: pene victorem abstulit,
Pronumque retro vexit, & mouit gradu.
Tunc & meas [o] respexit Alcides manus.
[p] Geminis vterque viribus tractum canem
Ira furentem, & bella tentantem irrita,
Intulimus orbi. vidit vt clarum æthera,
Et pura nitidi spatia conspexit poli,
[q] Oborta nox est, lumina in terram dedit,
Compressit oculos, & diem inuisum expulit,
Aciemque retro flexit, atque [r] omni petijt
Ceruice terram: tum sub Herculea caput
Abscondit vmbra. Densa sed læto venit
Clamore [a] turba, frontibus laurum gerens,
Magniq; meritas Herculis laudes canit.

c Tria, al. centum *bellua centiceps.*
d Aditum dedit Herculi.
e Pluto & Proserpina.
f Addicitque canem Herculi ducendum quo libeat.
g Et Herculi petenti dedit me in vinculis ibi detentum, qui cum Pirithoo aduenerat ad rapiendum Proserpinam.
h Catena è solido ferro. solidas enim durasque res appellant Poetæ adamantinas, veluti ex adamante factas, *Quis Martem tunica tectum adamantina, &c.*
i Suarum virium, & solitæ ferociæ.
k Agnoscens Herc. sui domitorem & dominum.
l Adulando in obsequium.
m Ad extremas & summas portas speluncæ Tartareæ. sup. v. 586.
n Postquam clara lux superæ auræ suo fulgore Cerberi oculos huiusmodi luci non assuetos perstrinxit, resumit priorem ferociam & indignans reluctatur.
o Professus sibi mea ope & manu auxiliari opus esse.
p Herculis & meis.
q Tenebris assueto caliginem induxit Sol, declinauit oculos ad terram, imo clausit ne lucem admitterent.
r Vel tota ceruice, id est, peruicaciter vel omni, id est, triplici ceruice.
a Chorus è plebe Thebana lauro in lætitiæ atque victoriæ signum coronatus canit.

CHORVS.

Chorus Herculis victoriam ex inferis reportatam canit, & cæteras illius laudes admiscet.

Natus Eurystheus [b] *properante partu,*
Iusserat [c] *mundi penetrare* [c] *fundum:*
Deerat hoc solum numero laborum,
[d] *Tertiæ regem spoliare sortis.*
Ausus est cæcos aditus inire,
Ducit ad manes via qua remotos
Tristis, & silua metuenda nigra:
Sed [e] *frequens magna comitante turba.*
[f] *Quantus incedit populus per vrbes*
Ad noui ludos auidus theatri:
Quantus [g] *Eleum ruit ad tonantem,*
[h] *Quinta cum sacrum* [i] *reuocauit* [k] *æstas:*
Quanta, cum longæ redit hora noctis
Crescere & somnos cupiens quietos
Libra, Phœbeos tenet æqua currus,
Turba [l] *secretam Cererem frequentat,*
Et [m] *citi* [n] *tectis* [m] *properant* [n] *relictis*
Attici [n] *noctem celebrare mystæ:*
[o] *Tanta per campos agitur silentes*

[b] Cum Iupiter inter Diuos dixisset de die quo Hercules natus foret, cæteris illum dominaturum qui eo die nasceretur: Iuno per Lucinam remorata Alcmenæ partum, vxoris Stheneli regis Mycenarum partum accelerauit vnde natus est Eurystheus septimo mense.

[c] Medium terræ centrum, in quo inferos plerique locabant.

[d] Plutonem, cui in Saturni patris possessionum diuisione inferorum imperium sorte obuenerat. [e] Frequentata magno descendentium numero. [f] Non rarior quam ruit multitudo ad nouos ludos theatrales. 2. ad Olympica certamina. 3. ad Cereris Sacra. [g] Ad ludos in honorem Iouis Tonantis, institutos atque celebratos, prope Olympiam Elidis vrbem. [h] Quarto quidem expleto anno, quinto ineunte, neque enim Olympias vel Iustrum quinque absolutos annos complectitur. [i] Festum Ioui celebrauit. [k] Annus vel æstas confecta Autumno iam cæpto, vbi longiores noctes & somnos reddit Sol in Libra ab æquinoctio autumnali. *Libra die somnique pares vbi fecerit horas.* [l] Mystica Cereris Eleusinæ sacra sup. v. 300. [m] Mystæ enim δαδοῦχοι facem accensam tenentes currebant ad templum Cereris, prius Eleusin. [n] Per agros celebrabantur hæc Cerealia, & noctu. Attici enim diem a solis occasu auspicabantur. [o] Tanta multitudo frequentat viam illam ad inferos.

Turba

Turba: pars tarda gradiens senecta,
Tristis, & longa satiata vita:
Pars adhuc currit melioris ævi,
Virgines nondum thalamis iugatæ,
Et [a] *comis nondum positis ephebi,*
Matris & nomen modo doctus infans:
His datum solis, minus vt timerent,
Igne prælato releuare noctem.
Cæteri vadunt per opaca tristes;
Qualis est nobis animus, remota
Luce, cum mœstus sibi quisque sensit
Obrutum tota caput esse terra:
Stat chaos densum, tenebræque turpes,
Et [f] *color noctis* [f] *malus, ac silentis*
Otium mundi, [g] *vacuæque nubes.*
Sera nos illo referat senectus.
Nemo ad id sero venit, vnde nunquam,
Cum semel venit, potuit reuerti.
Quid iuuat durum [h] *properare fatum?*
Omnis hæc magnis vaga turba terris
Ibit ad manes, [i] *facietque inerti*
Vela Cocyto. [k] *tibi crescit omne,*
Et quod occasus videt, & quod ortus:
Parce venturis, [k] *tibi Mors paramur:*
Sis licet segnis, properamus ipsi.
Prima quæ vitam dedit hora, carpsit.
[l] *Thebis læta dies adest:*

p Qui sunt fortioris ætatis currere valent.

a Ephebi, qui nondum comam (quam vt dignoscerentur impuberes à puberibus aluerunt) detondebant, eamque pro more, numinis alicuius aræ consecrabant.

b Qui iam primum didicerat appellare matrem, quam modo mammam vocabat. *vel,* matris nomen pronunciare.

c His infantibus concessum præferre cereum vel candelam quæ tenebras & timorem arceat; vt adultis facem.

d Cæteri manes per loca illa obscura descendunt, animo non minus tristes, quam siquis nostrûm hîc per tenebras præceps decideret in foueam ceu antrum profundum. *e* Non mouentur confusæ illius voraginis tenebræ densæ & quasi palpabiles. *f* Tenebræ coloris expertes sunt: nocti tamen Poëtæ tribuunt atrum colorem, qui doloris & luctus proprius est, & malum appellant Romani *nigrum.* *g* Pluuiæ inanes, & nubium tantum simulachra. *h* Nos periculis obijciendo, & fatis quasi eundo obuiam. *i* Omne humanum genus Stygiam paludem traijciet. *k* Neque aliud vita est quàm ad mortem via, *vt enim in vtero præparamur vitæ, sic in hac vita illi loco, &c.* Sen. epist. 102. *l* Διβακις ἡμέραν φῶς. Eurip.

m Sacrificate: Supplicibus enim precantibus, sacra facientibus & iurantibus manu aras tangere moris erat.

n Choreas. in sacris enim saltare solitum.

a Ferientur agricolæ à laboribus.

b Ab Auroræ ortu ad occasum vesperi. *supra. v.* 35. i. Ab India ad mare Atlanticum.

c Meridiem versus vbi Sol verticalis non reddit corporibus vmbram vt in Syene ciuitate in confinibus Æthiopiæ atque Ægypti, directâ & perpendiculari lineâ sub æstiuo Tropico sitâ, sole in Cancro existente, nulla de corporibus sextâ horâ iactatur vmbra. d Vxoris Oceani pro mari. *Metonymicè.* e Et ipsis inferis deuictis non est quod vltra timeamus. f Horrentes & arrectas sacerdote, scil. afflato diuinitùs in re diuina. g Sacrifice: Antiptos. h Herculi sacrâ, qua coronatus descendit ad inferos. alij ferunt Herculem ex alba populo in ripa Acherontis inuenta sibi coronam contexuisse, Κρατὶ δ' ἴχων λίυκαν ἠρακλέης ἱερὸν ἔρνος.

m *Aras tangite supplices,*
Pingues cædite victimas:
Permistæ maribus nurus
Solennes agitent n *choros:*
a *Cessent depositò iugo*
Arui fertilis incolæ.
Pax est Herculea manu
b *Auroram inter & Hesperum:*
c *Et qua sol medium tenens*
Vmbras corporibus negat.
Quodcunque abluitur solum
Longo d *Tethyos ambitu,*
Alcidæ domuit labor.
Transvectus vada Tartari
Pacatis redit inferis,
e *Iam nullus supereſt timor:*
Nil vltra iacet inferos.
f *Stantes* g *sacrificus comas*
Dilecta tege h *populo.*

ACTVS QVARTVS.

HERCVLES. THESEVS. AMPHITRYO. MEGARA.

Hercules à cæde Lyci reuersus aduocatis Dijs sacra facturus in furorem vertitur & ὑπὸ μανιάδος νόσου τοὺς φίλους διαφθείρει suam vxorem cum liberis occidit, deinde in somnum labitur.

Vltrice dextra fusus aduerso Lycus
i *Terram cecidit ore: tum quisquis comes*

i γαῖαν ὀδὰξ ἕλκει.

Fuerat

Fuerat tyranni, iacuit & pœnæ comes.
Nunc ſacra patri victor & ſuperis feram,
Cæſiſque [k] *meritas victimis aras colam.*
Te te laborum ſocia & adiutrix precor
Belligera Pallas, cuius in læua ciet
[a] *Ægis feroces ore ſaxifico minas.*
Adſit [b] *Lycurgi domitor &* [c] *rubri maris,*
Tectam virenti [d] *cuſpidem thyrſo gerens:*
Geminumque numen, Phœbus & [e] *Phœbi*
Soror ſagittis aptior, [e] *Phœbus lyræ;*
[f] *Fraterque quiſquis incolit cœlum meus,*
Non ex nouerca frater, [g] *huc appellite*
Greges [h] *opimos:* [i] *quidquid Indorum ſeges,*
Arabeſque [k] *odoris quidquid arboribus legunt,*
Conferte in aras; [l] *pinguis exundet vapor.*
[m] *Populea noſtras arbor exornet comas:*
Te ramus oleæ fronde [n] *gentili tegat,*
Theſeu: Tonantem noſtra adorabit manus.
THE. [o] *Dij* [p] *conditores vrbis, &* [q] *ſilueſtria*

k Deorum ſic meritorum.
l Quam belli & conſilij Deam (vt quæ clypeo & haſtâ armata è Iouis cerebro ſit nata) Hercules in omni certamine præſentem habuit ducem, præſidem, auxiliatricem.
a Vide Agam. verſ. 524.
b Bacchus qui Lycurgi Thraciæ regis vites omnes è Thracia in Bacchi odium excindere conantis falcem in ſua crura conuertit, illique furorem immiſit, quo correptus vxorem & liberos trucidauit, ipſe denique à Pantheris in Rhodope dilaniatus eſt. *c* Quod Bacchus tranſuectus Indiam primus deuicit. Thyeſt. 370. *d* Pampinis inuolutam haſtam ſupra verſ. 472. *e* Diana ſemper venatrix. Apollo Arcitenens & ἐχεβόλος ſed lyræ ſibi à Mercurio donatæ ſæpè vacans: Muſarum. ſc. præſidio celebris. *f* Et quicunque indigetes Iouis filij ſunt ſed non ex Iunone. *g* Admouete huc ô famuli victimas pinguiores, è quibus— *h* — oues *lectæ*, porci *eximij*, boues *egregij* dicebantur vel opimi. *i* Quicquid aromatum vel thuris præbet India terra ferax & Arabia. *k* Odoriferis arboribus. Oedip. 117. *l* E victimis incenſis pinguis vapor, id eſt, πίων exundet *alij leg.* exudet. *vel* thus pingue. *m* Supra verſ. 893. *n* Theſeus enim rex Athenarum. Olea autem eiuſdem vrbis propria eſt vtpote pacis ſymbolum nata in contentione Palladis cum Neptuno de nomine & tutela vrbis. *o* *Alij* leg. *Qui*, &c. & poſtea, *colis Dato thura flãmis.* *p* Cadme qui Iouis monitu primus Thebas condidiſti, & Amphion qui teſtudinis à Mercurio donatæ ſono ſaxa ad arcis Thebanæ conſtructionem traxiſti. *q* Speluncas Citheronis Bœotiæ montis quo Dirces vinculis ſoluta Antiope fugiens peperit enutriuitque Zethum agreſtem immanem ἄμυσον cum fratre Amphione. *alij leg.* *Ceti, vt ſit antrũ immanis illius ſerpentis & ingentis inſtar Ceti* à Cadmo cæſi ſupra verſ. 259.

Trucis [q] *antra Zethi, nobiles* [r] *Dirces aquas,*
Laremque regis aduenæ Tyrium [s] *colens,*
Date thura flammis. A. *Nate* [t] *manantes prius*
Manus cruenta cæde & hostili expia.
HER. *Vtinam cruorem* [u] *capitis inuisi Deis*
Libare possem, gratior nullus liquor
Tinxisset aras: victima haud vlla amplior
Potest, magisque opima mactari Ioui,
Quam rex iniquus. AM. [x] *Finiat genitor tuos*
Opta labores: detur aliquando otium,
Quiesque fessis. HER. *Ipse concipiam preces,*
Ioue meque dignas. [y] *Stet suo cœlum loco,*
Tellusque & æther: astra inoffensos agant
Æterna cursus: alta pax gentes alat:
[a] *Ferrum omne teneat ruris innocui labor,*
Ensesque lateant: nulla tempestas fretum
Violenta turbet: nullus irato Ioue
Exiliat [b] *ignis: nullus hyberna niue*
Nutritus [c] *agros amnis euersos trahat:*
Venena cessent: nulla nocituro grauis
Succo tumescat herba: non sæui ac truces
Regnent tyranni. si quod etiamnum est scelus
Latura tellus, [d] *properet; & si quod parat*
Monstrum, [d] *meum sit.* [e] *Sed quid hoc? medium diem*
Cinxere tenebræ: [f] *Phœbus obscuro meat*
Sine nube vultu. quis diem [g] *retro fugat,*
Agitque in ortus? [h] *vnde nox atrum caput*
Ignota profert? vnde tot stellæ polum
Implent diurnæ? [i] *primus en noster labor*

[q] Vide Theb. vers. 126.
[r] Et colens, id est, qui colis larem regis Cadmi a Tyro huc aduecti quæsitum sororem Europam.
[s] Nam *sacra manus a cæde recentes Attrectare nefas donec te flumine viuo Ablueris.*
[t] Tyranni.
[u] Precare vt Iupiter finem tandem statuat tuis laboribus,
[x] *Vota hæc concipit ac pronunciat Hercules.* Constans & inuiolata maneat mundi machina.
[y] Nullus sit ferri vsus nisi in agro colendo, in rustica instrumenta conflentur arma omnia.
[a] Fulmen.
[b] Sata & agrorum prouentus.
[c] Me adhuc viuo, me monstrorum domitore qui illa deleam.
[d] Arrogantiam hanc Herculis excipit furor quo correptus videtur quæ non sunt videre.
[e] Obscuratur sol, nulla tamen nube interposita.
[f] Orientem versus.
[g] A qua cœli parte? *vel* vnde fit vt media die oriatur noctis facies stellæque appareant.
[h] Eccè Leo Cleonæus, qui mihi è laboribus primus, iam vero in Zodiaco positus, minax & iubam stellis rutilam iactans, vno saltu transmittet tria signa Autumnalia, tria Hyemalia, ac duo verna in Taurum signum vernale impetum facturus.
[i]

Cœli

Cœli refulget parte non minima Leo,
Iraque totus feruet, & morsus parat;
Iam rapiet aliquod sidus: ingenti minax
Stat ore, & ignes efflat, & rutila iubam
Ceruice iactat: quidquid autumnus [k] *grauis,*
Hyemsque gelido frigida spatio refert,
Vno impetu transiliet: & verni petet
Frangetq; Tauri colla. A. *Quod subitum hoc malum est?*
Quo nate vultus huc & huc acres refers?
[l] *Acieque falsum turbida cœlum vides?*
HER. [m] *Perdomita tellus, tumida cesserũt freta,*
Inferna nostros regna sensere impetus:
Immune cœlum est; dignus Alcidæ labor.
In alta mundi spatia sublimis ferar,
Petatur æther: [a] *astra promittit pater.*
Quid si negaret? [b] *non capit terra Herculem,*
Tandemque [c] *superis reddit. en vltro vocat*
Omnis deorum cœtus, & laxat fores,
[d] *Vna vetante.* [e] *recipis, & reseras polum?*
An contumacis ianuam mundi traho?
Dubitatur etiam? [f] *vincla Saturno exuam,*
Contraque [g] *patris impij* [h] *regnum impotens*
Auum resoluam. bella [i] *Titanes parent*

k Fecundus fructibus. vel, febrium cohorte grauis.

l veluti caligant oculi à sublato de ventriculo vapore: ita vbi halitus turbidi ab atrâ bile sursum feruntur concipiunturque in cerebri venis, imaginatio læditur vnde falsò iudicant sensationes: & insequitur παραφροσυνὴ & μελαγχολία, quæ tamen summis ingenijs plerunque accidit. sic Herculi cœlum falsum i. obscurum apparebat cum sudum esset. *m* Terrâ, mari, inferis deuictis restat cœlũ viribus meis intentatũ, quod opus cùm labore meo dignũ sit proxime aggrediar. *a* Sup. v. 23. *b* Non est capax mei, nihil habet amplius circa quod versetur labor meus. Imitatur Varronis illud apud Nonium de Hercule, *Iccirco quem terra non cepit, cœlum recepit.* *c* *Vel* quia Ioue genitum. *Vel*, ex disciplina Platonicorum qui animas in cœlis prius fuisse censebant quam in corpora demitterentur. *d* Iunone. *e* Ad quam furens conuertit sermonem, inquiens; vtrum reserabis cœlum O Iuno meque recipies? an mauis me obstantis indignantisque cœli ianuâ diffractâ per vim intrare? *f* Ni facias, Saturnum auum meum vinculis illi à filio Ioue iniectis exuam, vt regnum à Ioue occupatum repetat. *g* Patris mei, id est, Iouis in patrẽ suum impij. *h* Regnum insolenter occupatum, Tyrannidem. *i* Titanis filij, qui paterni regni (quo Titanem expulerat Saturnus) recuperandi causâ contra Iouem bella mouerunt. sup. v. 79.

Me duce furentes: saxa cum siluis traham,
Rapiamque dextra [l] *plena Centauris* [l] *iuga.*
Iam [m] *monte gemino limitem ad superos agam.*
Videat sub [n] *Ossa* [n] *Pelion* [o] *Chiron* [p] *suum:*
In cœlum [n] *Olympus tertio positus gradu*
Perueniet, aut mittetur. A. *Infandos procul*
Auerte sensus: pectoris sani parum,
[q] *Magni tamen, compesce dementem impetum*
H. [r] *Quid hoc? gigantes arma* [s] *pestiferi mouent,*
[t] *Profugit vmbras Tityus, ac* [u] *lacerum gerens*
Et inane pectus, [x] *quam prope a cœlo stetit?*
Labat [y] *Cithæron, alta* [z] *Pallene tremit,*
Marcentque [a] *Tempe. rapuit hic* [n] *Pindi iuga:*
Hic rapuit [n] *Oeten: sæuit* [b] *horrendum* [c] *Mimas:*
[d] *Flammifera Erynnis* [e] *verbere excusso sonat,*
[f] *Regisque adustas propius ac propius sudes*
In ora tendit: sæua [g] *Tisiphone caput*
Serpentibus vallata, post raptum canem,
Portam vacantem clausit opposita face.
Sed ecce [h] *proles regis inimici latet,*
Lyci nefandum semen. [i] *inuiso patri*
Hæc dextra iam vos reddet; excutiat leues
[k] *Neruus sagittas. tela* [l] *sic mitti decet*
Herculea. A M. [m] *Quo se cæcus inuergit furor?*
Vastum coactis flexit arcum cornibus,

l Montes Thessaliæ, quos incolunt Centauri supra vers. 777.
m Iter & ascensum ad cœlum struam iniecto Pelio Ossę & huic tertium superstruam gradum Olympum, qui si ad cœlum non perueniat montem ego illum in cœlum iaculabor.
n Mon. Thessaliæ.
o E Centauris iustissimus qui in cœlum tralatus Sagittarius est. Thyest. 859.
p Montem quem ipse incoluërat.
q Vt vt magni.
r *Imaginatur se videre Gigantes bella Ioui inferentes.*
s Pernicioſi, anguipedes.
t Ruptis vinculis aufugit ex inferis Tityus de quo sup. vers. 755.
u Laniatum & exesum iecur. vers. 1206.
x Quàm prope cœlum contigit?
y Bœotiæ mons.
z Vrbs Thraciæ.
a Sup. v. 285.
b Horrendè.
c Gigas.
d Face armata furia.
e Flagello.
f Intentat faces in rogis accensas.
g Vltrix furia anguibus crinita loco Cerberi à me rapti ianuam custode vacantem oppositâ face defendit.
h *Hercules filios suos, quos pernicioso furore correptus Lyci esse existimat, interimit.*
i Demitte vos in Orcum ad patrem à me cæsum.
k Chorda arcus.
l Non à scopo proposito aberrantia, verùm quodcunque minabuntur ferientia. v. Oeteum vers. 1652.
m *Amph. Herculem è scena ne pueros coram trucidet exeuntem insequitur obseruaturus quid agat, redit, narratque quid intus gestum sit.*

Phare-

Pharetramque ſoluit. ſtridet emiſſa impetu
Arundo. medio ſpiculum collo fugit
Vulnere relicto. HER. [f] *Cæteram prolem eruã,*
Omneſque latebras. quid moror? maius mihi
Bellum Mycenis reſtat: vt [g] *Cyclopea*
Euerſa manibus ſaxa noſtris concidant.
Huc eat & illuc aula diſiecto obice,
Rumpatque poſtes, columen impulſum labet:
Procumbat omnis regia. [h] *hic video abditum*
Gnatum ſceleſti patris A M. *En blandas manus*
Ad [i] *genua tendens voce miſeranda rogat.*
Scelus nefandum, triſte, & aſpectu horridum,
[k] *Dextra precantem rapuit, & circa furens*
Bis ter rotatum miſit: aſt illi caput
Sonuit; cerebro tecta diſperſo madent:
At [l] *miſera paruum protegens natum ſinu*
Megara, furenti ſimilis e latebris fugit.
HER [m] *Licet Tonantis profuga condaris ſinu,*
Petet vndecunq; temet hæc dextra, et feret. (tis?
A. *Quo miſera pergis? quã fugã, aut latebras pe-*
Nullus ſalutis Hercule infenſo eſt locus:
Amplectere ipſum potius, & blanda prece
Lenire tenta. M E. *Parce iam coniux precor,*
Agnoſce [a] *Megaram; natus hic* [b] *vultus tuos,*
Habituſque reddit: [c] *cernis vt tendat manus?*
HER. [d] *Teneo nouercam:* [e] *ſequere,* [f] *da pœnas*
mihi.

f Priùs hîc omnia loca abdita ſcrutabor, deinde excindam Mycenas & vlciſcar Euryſtheum regem Mycenarum qui mihi tot dura imperauit.

g Mycenæ Cyclopum opus perhibentur, eorum qui turrium conſtruendarum inuentores feruntur, numero ſeptem è Lycæa

ἵνα τείχεα λαΐνε κυκλώσεται, ὀυ-
ρανίαι κίμεντες.

Eurip. Troad. verùm omnia magnæ molis opera Cyclopum credebantur. *Mœnia magna vides manibus fabricata Cyclopum.*

h Alterum è liberis ſuis comprehendit, receditq; è ſcena

i Vide Troad. v. 689. *k Introſpiciens Amphitryo narrat quàm miſerandâ morte perierit puer à patre circumactus & parieti alliſus. l Megara infantem complexa fugit è penetralibus quibus latuerat quam inſequitur Hercules, per furorem Iunonem eam eſſe putans.* *m* Confugias licet in complexum Iouis tui, ego te inſequutus inde eripiam. *a* Me vxorem tuam. *b* facie & corpore te patrem ſuum refert, cùm meæ pudicitiæ argumentum, tùm cauſa ſatis digna cur & ipſi parcas. *c* Cernis vt ad te tendat manus ſupplices? *d Videtur ſibi Iunonem tenere.* *e* Filios tuos ad necem *vel* me trahentem. *Amouetque è ſcenâ intus digna geri.* *f* tot laborum mihi imperatorum, odijque tui in me.

[g] *Iugoque*

g Jugoque pressum libera turpi Jouem.
Sed h ante matrẽ paruulũ hoc monstrũ auferam.
ME. Quo tendis amens? i sanguinẽ fundes tuum?
AM. k Pauefactus infans l igneo vultu patris
m Perit ante vulnus: m spiritum rapuit timor.
In coniugem nunc claua libratur grauis.
Perfregit ossa: corpori n trunco caput
Abest, o nec vsquã est. p cernere hoc audes nimis
Viuax senectus? si piget luctus, q habes
Mortem paratam. pectus in tela indue;
r Vel stipitem istum cæde monstrorum illitum
* Conuerte. s falsum ac nomini turpem tuo
Remoue parentem, ne tuæ laudi obstrepat.
THE. Quo te ipse, senior, obuium morti ingeris?
Quo pergis amens? t profuge, & obtectus late,
Vnumque manibus aufer Herculeis scelus.
H. Bene habet: u pudendi regis excisa est domus.
*Tibi hunc dicatum, maximi coniux Iouis,
Gregem cecidi. vota persolui libens
x Te digna: & y Argos victimas alias dabit.
AM. z Nondum litasti nate: consumma sacrum;

g Zelotypæ & rixosæ coniugio. h *Vel* in conspectu matris. *vel* priusquàm matrem interficiam. i Filium quem ipse genuisti. k Vide quæ ad vers. 991. & vers. 1004. l Ardentibus & scintillantibus Herc. furiosi oculis. *Et igneo quodam splendore radiasse Herc. oculos tradidit. Ion Chius.* m Timore expirauit infans antequam percussus sit. n Detruncato. o Caput claua concisum in minuta frustula & contritum perijt euanuitque *more animæ.* p *Cur hæc in tempora duro? Cur diu viuendo ea quæ nolo video?* Imo cur sustineo videre, aut tam tristi spectaculo superstum? q Habes mortem ad manum, portum & libertatem ab his malis. *Stoicè* sup. v. 425. r Objice te clauæ isti Herculis. * In me. s Me patrem tuum falso habitum, cum Iup. verè sit & qui gloriæ tuæ splendorem offuscare possim amoue neci datum. *Et hæc dicit irritãs & prouocans Herculem vt & eum tollat.* t Ne & te patrem occidat. u Lyci tyranni, vt putabat. * Hoc dicit in Iunonis quæ Lyco fauebat irrisionem, *nimis autem verè prædicat se Iunoni vota soluisse, neque enim quicquam Iunoni amplius in votis erat quam vt vxorem & liberos interimeret. atque furens obliuiscitur se modo Iunonem voluisse occidere.* x Mihi infestos & malos mactaui infesto maloque numini. *Vel* digna te crudeli numine. y Argos profectus tibi & Eurystheum mactabo. Euristh. quidem Mycenarum rex, sed Argos & Mycenas poetę confundunt. z *Vrget Herc. Amphitryo inquiens*, nondum exsacrificasti nate, nondum consummasti sacrificium: vxori & liberis a te cæsis ego superstum, ego placida ante aras hostia sto mortem a te expectans, expetens.

Stat

Stat ecce ad aras hostia, expectat manum
Ceruice prona, præbeo, occurro, insequor.
Macta, [a] *Quid hoc est?* [b] *errat acies luminum,*
Visusque mœror hebetat. [b] *an video Herculis*
Manus trementes? vultus in somnum cadit,
Et fessa ceruix capite summisso labat;
Flexo genu iam totus ad terram ruit:
[c] *Vt cæsa siluis ornus,* [d] *aut portus mari*
Datura moles. [e] *viuis? an leto dedit*
Idem, tuos qui misit ad mortem, furor?
[f] *Sopor est, reciprocos spiritus motus agit.*
Detur quieti tempus, [g] *vt somno grauis*
Vis victa morbi pectus oppressum leuet,
Remouete famuli [h] *tela, ne repetat furens.*

a Herc. vehementi labore exagitantis furiæ defatigatus, tremebundus denique in somnum labitur. Sic autem Sophocles Aiacem, Euripides hunc ipsum Herculem consopitos prius inducunt quam menti restitutos. vers. 1050. *&* 1078. *b* Fallor an video, &c?

c Antiquam veluti summis in montibus ornum, &c. *d* Aut pars rupis excisæ & ruëntis in mare quæ obiectu suo tranquillum reddat mare portumque efficiat. *e Appropinquans Amphitryo* inquit, viuis-ne, an idem furor qui te tuos occidere coëgit & te interfecit? *f Hoc dicit tactâ arteriâ vel obseruatis spirituum meatibus. g* Vide quæ ad vers. 1041. *h* Clauam, arcum, & sagittas ne à somno furens repetat.

CHORVS.

Deos, Sidera, & elementa quæ lymphatis, lunaticis, & mente captis dominantur, in luctum, commiserationem & auxilium Herculis Chorus aduocat; somnum, qui furorem sedare solet, precatur vt graui sopore pressum Herc. menti restituat, pueros denique cæsos deflet.

Lvgeat [i] *æther, magnusque parens*
Ætheris alti, tellusque ferax.
Et vaga ponti mobilis vnda.
[k] *Tuque ante omnes, qui per terras*
Tractusque maris fundis radios,

i Cœlum cœlique creator. Cleanthes, Anaximenes alijque cùm philosophi veteres tum poëtæ æthera summum Deum nuncupabant. *Tum pater omnipotens fœcundis imbribus æther,* &c. Alijs Æther Cœli pater, Cœlum Saturni, &c. Cum vero æther siue aër sæpissimè pro Ioue ponatur, exponas licebit. Iupiter Iouisque pater Saturnus calamitatem Herc. filij & nepotis lugeant. *k* O Sol sup. vers. 36. & vers. 881.

Noctem-

Noctemque fugas ore decoro,
Feruide Titan, obitus pariter
Tecum Alcides vidit & ortus,
Nouitque tuas vtraſque domos.
Soluite [l] *tantis animum monſtris,*
Soluite ſuperi: rectam in melius
Flectite mentem. tuque o domitor
Somne [m] *laborum, requies animi,*
Pars humanæ [n] *melior vitæ,*
[a] *Volucer matris genus Aſtrææ,*
[b] *Frater duræ languide Mortis,*
[c] *Veris miſcens falſa, futuri*
Certus & idem [d] *peſſimus autor:*
[e] *Pater o rerum, portus vitæ,*
[f] *Lucis requies, noctiſque comes,*
Qui [g] *par regi famuloque venis,*
Placidus feſſum leniſque [h] *foues;*
Pauidum leti genus humanum
Cogis longam diſcere [i] *mortem:*
[k] *Preme deuictum torpore graui,*
Sopor indomitos alliget artus;
Nec torua prius pectora linquat,
Quam mens repetat priſtina curſum,
[l] *En fuſus humi ſæua feroci*

l Tam nefando & monſtroſo furore.

m Alij leg. *malorum*, quæ ſomnus vt & labores domare quidem & minuëre ſi non extinguere & tollere paſſim à poetis decantatur.

n Quæ nec agit nec cogitat malum, rarò patitur. *Vel*, quoniam quibuſdam magnam ſi non maiorem vitæ partem abſumat. quid ſi dicamus, *maior pars* vt, *at bona pars procerûm* pro *magnâ* Perſ. 2. ſat.

a O alate ſomne. filium autem Iuſtitiæ Aſtræi gigantis filiæ vocat, quod beneficio iuſtitiæ tutò & ſecure dormitur, qui tamen pleriſque Noctis & Erebi filius dicitur. vnde & addit. —*b* Frater Mortis quæ ex eadem progenie. *c* Inſomnia vera quandoque, falſa vt plurimum, vt quæ ex Eburneâ portâ. *d* Frequentiora enim ſomnia vera ex mentis præſagæ metu, quàm læta ex ſpe. *e* Chaos & tenebræ primæ. *Vel*, qui digeſtionem iuuas, alis, vireſque reparas, adeoque genitalis. *f* Laboris diurni. *g* Exæquo, All one. *h* *Ioſ. Scaliger legi vult* fouens. *i* *Ianus Douza fil. legit* Noctem. *Nox autem longa mors eſt, cuius ſomnus imago.* *k* Tantiſper dormiat quoad concoxerit perniciоſum hunc humorem qui furoris cauſa. *l* Veluti, ſi quando mare ventorum vi agitatur, etiamſi ponant venti, nõ tamen ſtatim ceſſat vndarum æſtus: ita quamuis Herculis μελαγχολικὸν πάθος ſomno mulceatur ac ſedetur, non tamen planè atrum hunc atque acrem humorem expirauit. videte enim quàm turbida etiam dormientem vexent inſomnia; per ſomnum enim clauam quærit, quam dormiturus capiti ſupponere ſolet.

Corde

Corde volutat ſomnia : nondum eſt
Tanti peſtis ſuperata mali :
Clauæque graui laſſum ſolitus
Mandare caput, quærit [m] *vacua*
[n] *Pondera dextra, motu iactans*
Brachia vano : nec adhuc omnes
Expulit æſtus. [o] *ſed, vt ingenti*
Vexata noto ſeruat longos
Vnda tumultus, & iam vento
Ceſſante tumet. pelle inſanos
Fluctus animi, redeat pietas,
Virtuſque viro : [o] *vel ſit potius*
Mens veſano concita motu,
Error cæcus, qua cœpit, eat.
[a] *Solus te iam præſtare poteſt*
Furor inſontem : proxima puris
Sors eſt manibus, neſcire nefas.
Nunc Herculeis [1] *percuſſa ſonent*
Pectora palmis : [b] *mundum ſolitos*
Ferre lacertos [2] *verbera pulſent*
Victrice manu : [3] *gemitus vaſtos*
Audiat æther, audiat [c] *atri*
Regina poli, vaſtiſque ferox
Qui colla gerit vincta catenis,
Imo latitans [d] *Cerberus antro.*
Reſonet mœſto clamore [e] *chaos,*
[f] *Lateque patens vnda profundi,*
Et, qui [g] *melius tua tela tamen*
Senſerat, æther.
Pectora [h] *tantis obſeſſa malis*
Non ſunt ictu ferienda leui.

m Nec enim inuenit quod quærit.
n Clauam.
o Vel etiam furore detineatur. ita nec ipſe quod admiſerit ſcelus agnoſcet, nec crimini dabitur illi, cui furor arbitrij libertatem ademit.
a Proxime innocentiam eſt ignorantia. quæ, ſi non ſit affectata & malæ diſpoſitionis, reddit facta inuita, & peccata excuſat. maximè vero ſi ſubſequatur dolor : *Chorus itaque Herculem ad pœnitentiam adhortatur.*
1. Planctu.
2. Plagellis.
3. Gemitu teſtetur ſe dolere & pœnitere.
b Cœlum ſup. verſ. 68.
c Proſerpina regina inferorum. qui polo Antarctico ſubiecti vulgò creduntur. ſup. verſ. 606. *d* Quem ab Euryſtheo dimiſſum Pluto priſtinæ cuſtodiæ iterum præpoſuerat. *e* Rerum & elementorum confuſio, cuius imago apud inferos. *f* Mare. *g* Melius in aëra dum inſequereris Stymphalidas miſſa quàm in tuos liberos. *h* Polluta tantis malis, vel furore, vt ſupra verſ. 1062.

Vno

Vno plaustu [i] *tria regna sonent.*
[k] *Et tu collo decus ac telum*
Suspensa diu fortis arundo,
Pharetræque leues, date sæua fero
Verbera tergo : cædant humeros
[l] *Robora fortes,* [l] *stipesque potens*
Duris oneret pectora nodis :
Plangant tantos arma dolores.
[m] *Non vos patriæ laudis comites,*
Vlti [n] *sæuo vulnere reges.*
Non [a] *Argiua membra* [b] *palæstra,*
Flectere docti, fortes [b] *cæstu,*
Forteſque manu ; iam tamen ausi
[c] *Telum* [d] *Scythici leue* [d] *coryti*
Missum certa librare manu,
[e] *Tutosque fuga figere ceruos,*
[f] *Nondumque feræ terga iubatæ.*
Ite ad Stygios vmbræ portus,
Ite innocuæ, quas in primo
Limine vitæ scelus oppressit
Patriusque furor : ite infaustum
Genus ô pueri, [g] *noti per iter*
Triste laboris : ite, [h] *iratos*
Visite reges.

[i] Cœlum, mare, infernus.
[k] Et vos ô Herculis tela, arcus, sagittæ &—
[l]—claua cædite & grauate pectus, humeros, tergum Herculis, exigiteque pœnas ab eo, quòd vobis abusus sit.
[m] Vos ô Herculis pueri miserè perijstis priusquam paternam gloriam possetis per ætatem æmulari, & morte tyrannos plectere.
[n] *Legitur & sæuos quod non displicet.*
[a] Synechdoche pro *Græca*, vt &—
[b]—palæstra & cæstu pro *integro pentathlo.*
[c] Sagittas mittere.
[d] Pharetræ qualem gerunt Scythæ. *vel*, non minori dexteritate quã Scytharũ pueruli, quos ab infantia parentes sagittis assuefaciebant. [e] Qui pedum velocitate freti, salutis fiduciam in fuga ponunt. [f] Nec dum ausi estis leonem iubatum aggredi. [g] Generaliter. vel, noti patri vestro quà descendit redijtque. [h] Plutonem & Proserpinam patri vestro indignatos propter vim illatam. *vel*, vt vers. 610. tristes deos. *vel* Tyrannos quos Herc: demiserat.

ACTVS

ACTVS QVINTVS.

HERCVLES. AMPHITRYO. THESEVS.

Hercules experrectus & menti restitutus, postquam suos à se interfectos comperisset, manus sibi inferre parat. patris precibus victus sibi parcit, Athenasque Thesei consilio purgandus proficiscitur.

QVis hic locus? quæ regio? quæ mundi plaga?
Vbi sum? sub ortu solis, an sub [i] *cardine*
Glacialis Vrsæ? [k] *nunquid Hesperij maris*
Extrema tellus hunc dat Oceano modum?
[l] *Quas trahimus auras? quod solum fesso subest?*
Certe redijmus. [m] *vnde prostrata domo*
Video cruenta corpora? an nondum exuit
Simulacra mens [n] *inferna? post reditus quoque*
Oberrat oculos turba [o] *feralis meos.*
Pudet fateri. paueo: nescio quod mihi,
Nescio quod animus grande præsagit malum:
Vbi est parens? vbi illa natorum grege
Animosa coniux? cur latus læuum vacat
Spolio leonis? quonam abijt [a] *tegimen meum?*
Idemque somno mollis Herculeo thorus?
Vbi tela? vbi arcus? arma quis [b] *viuo mihi*
Detrahere potuit? spolia quis [c] *tanta abstulit?*
[d] *Ipsumque quis non Herculis somnum horruit?*
Libet meum videre victorem, libet.
[e] *Exurge victor, quem nouum cœlo pater*
Genuit relicto: cuius incestu stetit

i Polo Arctico. sup. vers. 6.

k Aut in Hispania vbi Oceanus terræ facit terminum.

l Superas aut inferas? *vel* sub quo cœlo? in qua regione? *Quia subdit.* quod solum fesso subest.

m *Videns cadauera humi strata dubitat an redierit ab inferis, necne, tandem ait,* certe redijmus.

n Qualia vidi apud inferos.

o Mortuorum. *feram* enim antiqui mortem dixerunt, vnde quæ ad mortem spectant dicuntur *feralia.*

a Leonis pellis, qua me interdiu tegere solebam, quæ mihi dormituro strata pro lecto erat. *b* *Emphaticè* ἐμοὶ ζῶντι καὶ ὅπλα χθονὶ δέρποντι. *c* Mihi, tam forti. *d* Etiam Herculem dormientem. *e* Si quem me fortiorem genuerit Iupiter adulteratâ & vitiatâ aliquâ fœminâ per longiorem noctem quàm qua ego genitus sum. sup. vers. 24.

Nox longior, quam noſtra. quod cerno neſas?
Nati cruenta cæde confecti iacent,
Perempta coniux.[f] *quis Lycus regnum obtinet?* 1160
Quis tanta Thebis ſcelera moliri auſus eſt,
Hercule reuerſo? [g] *quiſquis* [h] *Iſmeni loca,*
[i] *Actæa quiſquis arua, qui* [k] *gemino mari*
[l] *Pulſata Pelopis regna Dardany colis,*
Succurre, ſæuæ cladis autorem indica. 1165
Ruat ira in omnes. hoſtis eſt, quiſquis mihi
Non monſtrat hoſtem. victor Alcidæ latet?
Procede: [m] *ſeu tu vindicas* [n] *currus truces*
[m] *Thracis cruenti, ſiue* [o] *Geryonis pecus,*
[p] *Libyæue dominos: nulla pugnandi mora eſt.* 1170
En nudus aſto, vel meis armis licet
Petas inermem. cur meos Theſeus fugit
Paterque vultus? [q] *ora cur condunt ſua?*
[r] *Differte fletus. quis meos dederit neci*
Omnes ſimul, profare. quid genitor ſiles? 1175
At tu ede Theſeu, ſed [a] *tua Theſeu fide.*
Vterque tacitus ora pudibunda obtegit,
Furtimque lacrymas fundit, in tantis malis
Quid eſt pudendum? nunquid [b] *Argiuæ potens*
Dominator vrbis? [c] *nunquid infeſtum Lyci* 1180
Pereuntis agmen clade nos tanta obruit?
[d] *Per te meorum facinorum laudem precor*
Genitor, tuique nominis ſemper mihi
Numen [e] *ſecundum, fare, quis fudit domum?*
Cui præda iacui? A M. [f] *Tacita ſic abeant mala* 1185

f Quis tyrannus Lyci ſimilis vel deterior, &c. ille enim me abſente regnum occupauit: hic autem reuerſo me.
g Aliquis ex ijs qui Bœotiam aut Peloponneſum incolit, indicet mihi huius cladis authorem.
h Sup. verſ. 333.
i Attica, maritima, ab ἀκτὴ litus: alijs, ab Atthide Cranai filia.
k Sup. verſ. 335.
l Peloponneſum Pelopi filio Tantali regis Phrygum regnatam. à quo & nomen habuit illa peninſula.
m Seu tu vlciſceris interfectum à me Diomedem. ſup. verſ. 225.
n Iugales equos qui carne humana veſcebantur.
o Ceu Geryonis abacta pecora verſ. 230. *p* Ceu Antæum. v. 481. & Atlantis hortos. v. 237. *q* Manu inter lacrymandum. *vel* præ pudore. *r* Vt ſupra, *differte amplexus*. v. 636. quin miſſis lacrymis dicite, quis meos, &c. *a* Emphaticè, id eſt, bonâ, amicâ. Theſeus enim amicis erat fidus. vtcunq; vxoribus fidem non præſtaret. *b* Euryſtheus. *c* Legitur & *Nunquid infeſtum mihi Parentis agmen*; vt ſit, an factio Lyci infeſta mihi in patriâ meâ Thebis hanc nobis cladem dedit? *d* *Ordo eſt.* precor te per laudem meorum facinorum. *e* A Ioue, cuius numen mihi primum. *f* μὴ κρῖνε, μὴ ξέτασε. Soph. Ai. ne inquire curioſius ea quæ neſcire præſtat. τὰ δ' ἀλλ' ἔα.

HE. g *Vt inultus ego sim?* AM. *Sæpe vindicta obfuit.*
HER. *Quisquãne* h *segnis tanta tolerauit mala?*
AM. i *Maiora quisquis timuit.* HE. *His etiã pater*
Quidquam timeri maius aut grauius potest?
AM k *Cladis tuæ pars ista, quam nosti, quota est?*
HER *Miserere genitor: supplices tendo manus.*
Quid hoc? l *manus refugit,* m *hic errat scelus.*
Vnde hic cruor? quid illa puerili madens
Arundo leto, n *tincta Lernæa nece?*
Iam tela video nostra, o *non quæro manum.*
Quis potuit arcum flectere? aut quis dextera
Sinuare neruum vix recedentem mihi?
Ad vos reuertor: genitor, hoc nostrũ est scelus?
P *Tacuere, nostrum est.* AM. q *Luctus est istic tuus,*
Crimen nouercæ: casus hic culpa caret.
HER. *Nunc parte ab omni* r *genitor iratus tona,*
Oblite s *nostri: vindica* t *sera manu*
Saltem a *nepotes: stelliger mundus sonet,*
Flammas & b *hic & ille iaculetur polus:*
Rupes ligatum c *Caspiæ corpus trahant,*
Atque ales auida. d *cur Promethei vacant*
Scopuli? e *paretur vertice immenso feras*
Volucresque pascens Caucasi abruptum latus
Nudumque syluis. illa, quæ Pontum Scythen

g Ita ne abeant ignota, vt ego non vlciscar?
h Etiam ignauus?
i Fortis tamen minora tolerabit vt maiora deuitet.
k Quam vides & nosti, cædes, minima pars est calamitatis tuæ, quam non vides. *innuit multò peius esse quod ab ipso cæsi sunt.*
l Manus mea sibi malè conscia refugit contactum patris. Sic infra vers. 1317. *alij exponunt*, pater refugit tangere meas manus, *non placet.*
m Scelus cuius author me latuit in his manibus errat. Quid si legas? *hinc erat scelus*, quandoque enim recipit Iambũ quintus locus.

n Hydræ sanguine & felle tincta. o Non ambigo de manu, quæ ijs vti potuerit, quod nulla valuit præter meam. p φασὶ σιωπῶντες, tacent, consentire videntur. q Luctus quidem causa tua est; at crimen est Iunonis. r Iupiter. s Qui curam non habuisti mei filij tui a mente abalienati & nepotum tuorum à me interfectorum, vel obliuiscere me filium esse tuum. t Post admissum scelus quod ante oportuit. a Tuos ex me nepotes a me cæsos. b Vterque polus. c Montis Caspij qui Tauri pars fuit. d Abripiar in locum Promethei, cuius Caucaso catenis alligati iecur renascens assidue depascebatur aquila ob ignem Ioui surreptum, quem tamen iam pœna illa liberauit Iupiter prædmonitus à Prometheo vt à Thetidos connubio abstineret. e In meum supplicium.

f Symplegades vel Cyaneæ insulæ sunt seu scopuli in Ponti Euxini ostio. quæ finguntur concurrentes, eo quòd non multum à se distantes nauigantibus modo disiungi modo coïre videantur. Optat Hercules vt vbi hæ inuicem colliduntur, manu altera ipse vtrique alligatus intermedius concutiatur. Vide Medeam. v. 341.

g Moram ijs injiciam, corpore: sc. meo ne coëant, interiecto.

h Aut cur non potius ipse in constructam pyram me conijcio? triste de morte sua omen.

i Natorum à me impiè effuso.

k Vt qui priùs ibi fuerim.

l Non recessit furor eius in totum.

f *Symplegas arctat, hinc & hinc vinctas manus*
Distendat alto: cumque reuocata vice
In se coibunt f *saxa quæ in cœlum exprimunt*
Actis vtrinque rupibus medium mare;
g *Ego inquieta montium iaceam mora.*
h *Quin structum aceruans nemore congesto ag-*
Cruore corpus i *impio sparsum cremo? (gerem.*
Sic sic agendum est; inferis k *reddam Herculem.*
AM. *Nondum tumultu pectus attonitum caret,*
m *Mutauit iras: quodque habet proprium furor,*
In se ipse sæuit. HER. n *Dira Furiarum loca*
Et n *inferorum carcer, &* n *sonti plaga*
Decreta turbæ, & si quod exilium latet
Vlterius o *Erebo, Cerbero ignotum &* p *mihi,*
Huc me abde tellus: Tartari ad finem vltimum
Mansurus ibo. pectus q *ô nimium ferum!*
Quis vos per omnem, liberi, sparsos domum
Deflere dignè poterit? hic r *durus malis*
Lacrymare vultus nescit. huc ensem date;
Date huc sagittas; stipitem huc vastum date.
f *Tibi tela frangam nostra; tibi nostros puer*
Rumpemus arcus, ac tuis stipes grauis
Ardebit vmbris: ipsa a *Lernæis frequens*
Pharetra telis in tuos ibit rogos.
Dent arma pœnas: b *vos quoque infaustas meis,*
Cremabo telis, ô nouercales manus.
THE. *Quis nomen vnquã sceleris errori dedit?*

m Ab alijs in se. n Supplicij loca. o Infernalium fluuiorum infimo. p qui omnia ibi perscrutatus sum. q Quod non soluatur in lacrymas, sed quis vos dignè deflere poterit? &c. r Induratus malis. f *Conuersus ad vnum filiorum dicit* Tibi sagittas frangam: *ad alterum,* tibi arcum: *ad tertium conuersus dicit,* tuis manibus quasi inferiæ comburetur claua hæc; *ad quartum,* tuo rogo ardebit pharetra, atque *ita quatuor Herculem filios (quorum nomina Onitem, Therenachum, Demochoonta, Creontiadem ferunt) interfeciſſe vult. quos alij duos, alij octo statuunt.* a Sup. vers. 1194. b Vosque vnà cremabo manus meæ, quæ nimis obsequutæ estis odio nouercæ meæ Iunonis.

HER.

HER. *Sæpe error ingens sceleris obtinuit locum.*
TH. [c] *Nunc Hercule opus est. perfer hanc molem mali.*
HER. [d] *Non sic furore cessit extinctus pudor,*
Populos vt omnes impio aspectu fugem.
Arma, arma, Theseu, flagito propere mihi
Subtracta reddi. [e] *sana si mens est mihi,*
Referte manibus tela: si remanet furor,
Pater recede, [f] *mortis inueniam viam.*
AM. [g] *Per sancta generis sacra, per ius* [h] *nominis*
Vtrunque nostri, siue me altorem vocas,
Seu tu parentem; perque venerandos pijs
Canos, senectæ parce desertæ precor.
Annisque fessis: vnicum lapsæ domus
Firmamen. [i] *vnum columen afflicto malis*
Temet reserua. [k] *nullus ex te contigit*
Fructus laborum. semper aut dubium mare,
Aut monstra timui: [l] *quisquis in toto furit*
Rex sæuus orbe, manibus, aut aris nocens,
A me timetur. semper absentis pater
Fructum tui, tactumque & aspectum peto.
HER. [m] *Cur animam in ista luce detineam amplius.*
Morerque, nihil est: cuncta iam amisi bona.
Mentem, arma, famam, coniugem, natos, [a] *manus;*
Etiam [b] *furorem. nemo polluto queat*
Animo mederi: [c] *morte sanandum est scelus.*

c Nunc tibi opus est solitâ tuâ tolerantiâ.
d Nec tamen adeò mihi pudorem excussit furor, vt tanto sceleri superesse velim, & perfrictâ fronte occurram hominibus qui me horrentes fugiant à conspectu meo.
e Quæ sciat vti armis. *Vel* quæ sentiat quid admiserim, statuatque pœnas sceleris exigere.
f Etiam absque armis mortem inueniam. mori enim certum est.
g Per sancta generis iura mutuaque patris & filij officia te precor. *Vel*, per sacrificia gentilitia.
h Alumni & parentis.
i Te mihi amicis destituto, soli, seni, malis afflicto solamen vnicum reserua. *k* Hactenus de te absente solicitus fui: mihi iàm tandem liceat tuâ præsentiâ frui. *l* Si quis alicubi terrarum sit tyrannus in homines crudelis, in Deos impius, timui semper ne tu amandareris ad eum extinguendum, alij legunt, *manibus aut armis nocens.* *m* Non est cur diutiùs viuam. *a* Quondam egregia & laude digna aggressas, nunc dedecorosa & scelerata. *b* Quo me tenente nec culpam agnoui, nec dolorem sensi. *c* Insanæ menti nulla est nisi à morte medela.

T. [d] *Perimes parentẽ?* H. [e] *Facere ne possim, occidam.*

T. [f] *Genitore corã?* H. [g] *Cernere hunc docui nefas.*

A. [h] *Memoranda potius omnibus facta intuens,*
Vnius a te criminis veniam pete.
HER. [i] *Veniam dabit sibi ipse, qui nulli dedit?*
[k] *Laudanda feci iussus, hoc vnum meum est.*
Succurre genitor, siue te [l] *pietas mouet,*
Seu triste fatum, siue violatæ decus.
Virtutis: effer arma; vincatur mea
Fortuna dextra. T. *Sunt quidem patriæ preces*
Satis efficaces. sed tamen nostro quoque
Mouere fletu. surge, & aduersa impetu
Perfringe solito: nunc tuum [m] *nulli imparem*
Animum malo resume. nunc magna tibi
[n] *Virtute agendum est:* [o] *Herculem irasci veta.*
HER. [p] *Si viuo, feci scelera:* [q] *si morior, tuli.*
Purgare terras propero: iamdudum mihi
[r] *Monstrum impium, sæuumq; & immite, ac ferorum*
Oberrat. [s] *agedum dextra conare aggredi*
Ingens opus, labore bisseno amplius.
Ignaue cessas, fortis in pueros modo,
[t] *Pauidasque matres? arma nisi dentur mihi,*
Aut omne [u] *Pindi Thracis exscindam nemus,*
[x] *Bacchiq; lucos, & Cytheronis iuga*
Mecum cremabo: tota cum domibus suis,

[d] An te tollendo eris mihi causa mortis?
[e] Imò ipse me occidam, ne quando in furorem relapsus te interficiam, vt nuper, &c.
[f] An te occides: coram patre?
[g] Assuëfeci eum huiusmodi spectaculis, qui in conspectu eius interfeci vxorem & natos.
[h] Cæteras tuas virtutes perpende, ijsque hanc vnam noxam condona.
[i] Egone qui ab alijs sontibus pœnas popoſci, mihi ignoscam?
[k] Ab Eurystheo iussus laudãda feci, scelus hoc à me profectum est.
[l] Nepotum cædis pia vindicta. *Vel*, filij tui sibi & alijs detestabilis commiseratio.

[m] Nulli malo inferiorem, imo maiorem. [n] Vt te virum præbeas. [o] Dolorem tuum iramque vince. [p] Si mihi post tale flagitium vitæ vsum indulsero, videbor consultò fecisse & approbare. [q] Si vero morte vlciscar, credar per vim aliundè illatam & extrinseco morbi impulsu hoc perpetrasse. [r] Monstrosum sc. scelus hoc meum. [s] Aggredere itaque ô dextra, hoc monstrum extingue, cuius laboris gloria duodecim illorum à te gestorum laudem superabit. [t] *Per indignationem dixit*, pro, matrem pauidam. vt Theb. 368. Med. 1005. Agam. 192. [u] Montis in confinibus Thessaliæ versus Thraciam. [x] Syluas incæduas prope Thebas, quæ Baccho consecratæ sacrificijs lucent.

[a] *Dominis-*

Dominiſque tecta, cum Deis templa omnibus
Thebana ſupra corpus excipiam meum,
Atque vrbe verſa condar, [a] *& ſi fortibus*
Leue pondus humeris mœnia inuerſa incident,
Septemque opertus non ſatis portis premar,
Onus omne media parte qua mundus ſedet,
Dirimitque ſuperos, in meum vertam caput.
Redde arma. AM. *Vox eſt digna* [b] *genitore Her-*
[c] *Hoc interemptus ſpiculo cecidit puer: (culis*
Hoc Iuno telum manibus emiſit tuis:
Hoc nunc ego vtar. TH. *Ecce (iam miſerũ metu*
Cor palpitat, corpuſque ſollicitum ferit)
[d] *Aptata arundo eſt: ecce,* [e] *iam facies ſceleſta*
[f] *Volens, ſciensque, pater, quid fieri iubes?*
HER. [g] *Nihil rogamus; noſter in tuto eſt dolor.*
AM. *Natum potes ſeruare* [h] *tu ſolus mihi.*
TH. [i] *Et ipſe nondum maximum euaſi metum.*
H. [k] *Miſerũ haud potes me facere, felicem potes.*
A. *Sic ſtatue quidquid ſtatuis, vt cauſam tuam*
Famamque in arcto ſtare & ancipiti ſcias.
[l] *Aut viuis aut occidis. hanc animam* [m] *leuem,*
Feſſamque ſenio, nec minus quaſſam malis
[n] *In ore primo teneo.* [o] *tam tarde patri*
Vitam dat aliquis? non feram vlterius moram,
Letale ferro pectus impreſſo induam,
Hic hic iacebit Herculis [p] *ſani ſcelus.*

a Quòd ſi domus, templa, mœnia, portæ ſeptem, vniuerſa vrbs Thebarum nimis leue pondus ſit ad me opprimendum, vertam ego in caput meum omnia inter terram & cœlum ſummum. *Vel,* molem ipſam terræ quæ in medio librata ſuo interpoſitu alterum hæmiſphærium ceu cœli faciem mediam ab altera ſeparat & occulit. *b* Quæ & me tam fortis viri patrem fortitudinis admoneat, doceatque mori. *Et cum dicto petit arundinem.* *c* Impiâ hac & nouercali ſagittâ quam manu tua emiſſam direxit Iuno in natum tuum, vtar ego in me. *d* Admouit gutturi ſuo arundinem pater mori certus ſi contumax in inſtituto perſiſtas. *e* Tibi & patri mortem inferendo, idque —*f*— Sanus, non per furoris errorem & ignorantiam, vt dudum. *g* Vt lubet: quantum ad me, certum eſt morte dolores finire. *h* O Theſeu. *i* Reſpicit ad verſ. 1298. *hoc ex mente D. Hanſii mutare auſus ſum cum diſpliceret abſumptio diphthongi.* *k* Miſeriorem me reddere non potes tuâ morte, felicem meâ, modo concedas. *l* Niſi mutatâ ſententiâ viuere ſtatuas, mihi cauſa eris necis. *m* Quæ mihi iam ſeni miſero facilè diſcedat. *n* ψυχὴν ὅτι χείλεσιν ἔχω, in primoribus labris, in extrema hac ſtatione, hinc ſigno quaſi dato facile auolaturam. *o* Tantum rogatus, cunctaris adhuc vitam, id eſt, cauſam cur in vita maneam, donare mihi patri? *p* Volentis ac ſcientis, vt modo verſ. 1300.

HER. *Iam parce genitor, parce; iam reuoca manum.*

q *Succumbe virtus, perfer imperium patris.*
Eat ad labores a *hic quoque Herculeos labor;*
b *Viuamus.* c *artus alleua afflictos solo*
Theseu parentis: dextra contactus pios
Scelerata refugit. A. d *Hanc manum amplector libens:*
Hac nixus ibo, pectori hanc ægro admouens
Pellam dolores. H. e *Quem locum profugus petam*
Vbi me recondam? quaue tellure obruam?
Quis f *Tanais, aut quis* g *Nilus, aut quis* h *Persica*
Violentus vnda h *Tigris, aut Rhenus* i *ferox,*
k *Taguſue Ibera turbidus* l *gaza fluens,*
Abluere dextram poterit? Arctoum licet
m *Mæotis in me gelida transfundat* n *mare,*
Et tota o *Tethys per meas currat manus,*
Hærebit altum facinus, in quas impius
Terras recedes? ortum, an occaſum petes?
Vbique notus perdidi exilio locum.
p *Me refugit orbis, aſtra tranſuerſos agunt*
Obliqua curſus; q *ipſe Titan Cerberum*

1315 1320 1325 1330

q Cedat iuſtitia, quæ impietatem meam in natos vindicatura erat, pietati in patrem.

a Quod dolorem meum vicerim, & quòd, vt patrem ſeruem, tantæ impietatis conſcientiæ ſuperſtes eſſe velim. *Et hæc Theſei eſſe poſſunt Herculem collaudantis.*

b Ego, & propter me pater.

c Tu ô Theſeu tolle humo patrem, manus meæ pollutæ non audent tangere. vide ſuprà verſ. 1192.

d Hanc Herculis manum amplector potius.

e Coegiſtis me viuere. ſed in qua orbis parte latebo, vbique notus? aut quo flumine viuo ablutus expurgabo me cui alto infixa animo ſedet tam diræ impietatis memoria? f Scythiæ fl. g Ægypti fl. h Qui in Armenia maiore naſcens magnam Aſiæ partem perfluens in ſinum Perſicum defertur. fl. rapidiſſimus vnde & nomen habet: ſagittam enim Perſæ Tigrin appellant. & hinc feræ nomen. i Ipſe fl. impetuoſus. *vel* propter feroces accolas Gallos & Germanos, quos diſterminat. k Fl. Luſitaniæ quæ Iberiæ, id eſt, Hiſpaniæ pars. l Aureis arenis. m Palus Scythiæ. n Septentrionale, *vel* Euxinum. o Vxor Oceani. *Metonym.* mare. Mari autem polluta cuncta expiari credebantur: Θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά. p Homines me abhorrent, dij oderunt. q Sol plus obſcuratur me viſo quam Cerbero. vi. verſ. 60.

Meliore

Meliore vultu vidit. [x] *o fidum caput*
Theseu, latebram quære longinquam, abditam.
Quicunque semper sceleris alieni arbiter
Amas nocentes, gratiam [s] *meritis refer,*
Vicemque nostris: redde me infernis precor
Vmbris reductum, meque subiectum tuis
Restitue vinclis: ille me abscondet locus.
Sed & ille nouit. THE. [t] *Nostra te tellus manet.*
Illic solutam cæde Gradiuus manum
Restituit armis: illa te, Alcide, vocat
Facere innocentes terra quæ superos solet.

[x] Ω φίλη κεφαλὴ πόσ' ἐπῆιρα.

[s] Qui Pirithoo fidus extitisti comes in rapiendâ Proserpinâ, mihi in furore meo.

[s] Ego bene de te merui cum te catenis infernis exemerim, suprà vers. 805.

tu referes mihi hanc gratiam si me vinclis illis restituas. [t] Athenas, quæ patria mea & regnum, profectus expiabere. nam & ibi Mars à Neptuno in iudicium vocatus de cæde filij sui Halirrothij omnium deorum sententijs absolutus est.

THYESTES.

Personæ.

TANTALVS.	ATREVS.
THYESTES.	NVNCIVS.
MEGAERA.	SERVVS.
PLISTHENES.	CHORVS.

ARGVMENTVM.

Alternis annis regnãdi vices pacti Atreus & Thyestes Pelopis ex Hippodamia filij Argis imperabãt. Thyestes, adiuuãte Ærope fratris vxore quam in adulterium pellexerat, aureum arietem, in cuius possessione erat fatum regni, amouet, & male conscius in exilium abit. Atreus cuasisse dolens, missis suis filijs velle se in gratiam redire simulat, oblatâ regni parte reditum illi suadet & persuadet. tres Thyestis liberos quos obsides acceperat ad aras immolatos, partim assos, partim elixos patri nescienti epulandos apponit, mistumque vino cruorem illi præbet. sub finem nefandi conuiuij (quod sol, ne videret, refugit) capita illi & manus aliorum ostendit, quasq; dapes absumpserit narrat, insultans fratris luctui, dolori, & imprecationibus.

ACTVS

ACTVS PRIMVS.

TANTALVS. MEGAERA.

Adducitur ab inferis Tantalus à furia, cogiturq́, miscere nefaria odia inter suos ex Pelope nepotes Atreum & Thyestem.

QVis me infcrorũ sede ab infausta abstrahit,
Auido fugaces ore captantem cibos?
Quis [a] malè deorum Tantalo viuas domos
Ostendit iterum? [b] peius inuentum est siti
Arente in vndis aliquid, & peius fame
Hiante semper? [c] Sisyphi numquid lapis
Gestandus humeris lubricus nostris venit?
Aut [d] membra celeri differens cursu rota?
[e] Aut pœna Tityi, qui specu vasto patens
Visceribus atras pascit effossis aues?
Et nocte reparans quidquid amisit die
Plenum recenti pabulum monstro iacet?
In quod malum [f] transcribor? o quisquis noua
Supplicia functis durus vmbrarum arbiter
Disponis; adde si quid ad pœnas potes,
Quod ipse [g] custos carceris diri horreat,
Quod mœstus Acheron paucat; ad cuius metum
[h] Nos quoq́, tremamus quærere: iam nostra subit
E [i] stirpe [k] turba, quæ [l] suum vincat genus,
Ac me [m] innocentem faciat, & [n] inausa audeat.
[o] Regione quidquid impia cessat loci,
Complebo. [p] nunquam stante Pelopeia domo,

a Dijs tàm mala quàm bona imputare poetis solenne. *vel pro* malùm, interiectione execrantis. *Hispanice, en hora mala.* D. Heinsius geminam emendat labem, legitque, *Quisnam deorum Tantalo antiquas domus, &c.*

b An grauiorem aliquem mihi excogitauerunt cruciatum quam qui mihi iam addictus est?

c Hippol. v. 1226.

d Herc. Fu. 749.

e Hippol. 1228. *Quibusdam placet hæc lectio nec sine autoritate librorum mss.* Aut pœna Titvi semper accrescens iecur, &c.

f Translatũ ab ijs qui in nouas colonias scripti deducuntur. *g* Cerberus. *h* *Emphaticè*, malis indurati, qui in viuis dira fecimus, apud inferos miserrima patimur. *i* Pelope. *k* Atreus & Thyestes. *l* Me progenitorem infando scelere superet. *m* Respectu & comparatione ipsorum. *n* Quæ nec ego, nec alius quispiam ausus est. *o* Vacua omnia supplicij apud inferos loca progenies mea complebit. *p* Quandiu quisquam supereſt è nostra familia & *sæua Pelopis domo* nullo non scelere contaminatâ, habebunt quæ torqueant crimina inferni iudices.

Minos

Minos vacabit. ME. *perge detestabilis*
Vmbra, & penates impios furijs age.
Certetur omni scelere, & alterna vice
Stringantur enses. ne sit irarum modus
Pudorue. mentes cæcus instiget furor;
Rabies [l] *parentum duret, & longum nefas*
Eat in nepotes. nec vacet cuiquam vetus
Odisse crimen: semper [m] *oriatur nouum;*
Nec vnum in vno: [m] *dumque punitur scelus*
Crescat. [n] *superbis fratribus regna excidant;*
Repetensque profugos dubia violentæ domus
Fortuna reges inter incertos labet.
Miser ex potente fiat, ex misero potens;
Fluctuque regnum casus assiduo ferat.
[o] *Ob scelera pulsi, cum dabit patriam deus,*
In scelera redeant: sintque tam inuisi omnibus,
Quam sibi. nihil sit, ira quod vetitum putet.
[a] *Fratrem expauescat frater.* [b] *& natum parens,*
Natusque [c] *patrem: liberi* [d] *pereant male,*
[e] *Peius tamen nascantur: immineat* [f] *viro*
Infesta coniux. [g] *bella trans pontum vehant:*
Effusus omnes irriget terras cruor;
[h] *Supraque magnos gentium exultet duces*
Libido victrix. impia stuprum in domo
Leuissimum sit. fratris & fas & fides,
Iusque omne pereat. non sit à vestris malis
Immune cœlum. cum micant stellæ polo,
Flammæq; seruant debitum mundo decus;

l Tantali & Pelopis, *vel indignanter pro* parentis, i. aui. sc. tui O Tantale, vt Herc. Fur. v. 1283. *pauidas matres.*

m Ita dum Atreus vlciscebatur adulterium Thyestæ cum Æropa vx. suâ, filios ipsius illi epulandos apposuit. Thyestes vt hoc vindicaret, consulto oraculo, ex incesto suæ filiæ Pelopeiæ stupro Ægisthum genuit, qui Atreum interfecit & Agamemnona.

n Atreo & Thyestæ alternis vicibus regnantibus regnum excidat, vti Thyestæ, qui corrupta fratris vxore in exilium iuit, à quo simulatâ conciliatione reuocatus est. *Vide Argument.* *o* Vterque pulsus, simulac reuocatus fuerit, in scelera redeat. *a* Atreus Thyestem & è contrario. *b* Clytemnæstra Orestem. *c* Matrem *rectius lege.* sic Orestes Clytemnæstram. quam fugiens latuit, tandem reuersus interfecit. *d* Thyestæ filij, quos patruus occidit, vorauit pater. *e* Ex incestu leuiri cum glore, patris cum filiâ. *f* Clytemnæstra Agamemnoni. *g* Agamemnon & Menelaus repetitum Helenam ad Troianum bellum profecti. *h* Ita Agamemnon magnus dux Græciæ Chryseida & Cassandram deperijt.

Nox

Nox alta fiat, [i] *excidat cœlo dies.*
Miſce penates: odia, cædes, funera
Arceſſe, & imple [k] *ſcelere Tantaleam domum,*
[l] *Ornetur altum culmen, & lauro fores*
Lætæ vireſcant; dignus aduentu tuo
Splendeſcat ignis. [m] *Thracium fiat nefas*
[n] *Maiore numero. dextra cur* [o] *patrui vacat?*
Nondum Thyeſtes liberos deflet ſuos?
Ecquando tollet ignibus iam ſubditis
Spumante aheno membra? per partes eant
Diſcerpta: patrios polluat ſanguis focos.
Epulæ inſtruantur. [p] *non noui ſceleris tibi*
Conuiua venies. [q] *liberum dedimus diem,*
Tuamque ad iſtas ſoluimus menſas famem.
Ieiunia exple: [r] *miſtus in Bacchum cruor*
Spectante te potetur. inueni dapes,
Quas [a] *ipſe fugeres. ſiſte, quo præceps ruis?*
T. *Ad ſtagna, & amnes, & recedentes aquas,*
Labriſque ab ipſis [b] *arboris plenæ* [b] *fugas;*
Abire in atrum carceris liceat mei
Cubile: [c] *liceat, ſi parum videor miſer,*
Mutare ripas: alueo medius tuo
[d] *Phlegethon relinquar, igneo cinctus freto.*
Quicunque pœnas lege fatorum datas
Pati iuberis; quiſquis exeſo iaces
Pauidus ſub antro; quique venturi times
Montis ruinam: quiſquis auidorum feros

i Menſæ enim Thyeſteæ atrocitatem ſol videre non ſuſtinens ortus retroceſſit.
k Per promiſcuos inceſtus & ſtupra.
l Inſimulatâ conciliatione, quod in feſtis ſolet, ornentur poſtes floribus, frondibus, lauri ramis, lucernis, foco ſed crudeli qui inceſtum Thyeſtæ vindicet.
m Quale admiſerunt Procne & Philomela in vindicta Terei regis Thraciæ. v. Herc. Fu. verſ. 145.
n Sed illæ vnum Terei peremêre filium Ityn: tu ô Atreu, duos Thyeſtæ. *imo tres.*
o Atrei. *& inſtat furia feſtinare iubens vt ipſe famelicus cruentis his dapibus exſatiet.* Sarcaſ.

p Qui filium tuum Pelopem coctum olim dijs epulandum appoſuiſti. *q* Hunc diem à fame tibi vacuum permiſi vt apud tuos ad ſatietatem vſque conuiuareris. *r* Vinum cruore puerorum Thyeſtæ miſtum. *a* Emphatice tu, quem cæteræ dapes fugiunt. namque hoc audito, Tantalus refugit, repetitque inferas potius fame pœnas quàm tales accedat menſas. *furia itaque* ſiſte *ait* quo præceps ruis? *b* Arborem fugientem ab ipſis labris. *c* Si in ſolita ripa non ſatis miſer videar, in magis diras ſæuaſque me tranſmitte, modo ne ad has epulas cogar. *d Qui rapidis flammis ambit torrentibus amnis Tartareus Phlegeton* ἀ φλέγω.

Rictus

Minos vacabit. ME. *perge detestabilis*
Umbra, & penates impios furijs age.
Certetur omni scelere, & alterna vice
Stringantur enses. ne sit irarum modus
Pudorue. mentes cæcus instiget furor;
Rabies [l] *parentum duret, & longum nefas*
Eat in nepotes. nec vacet cuiquam vetus
Odisse crimen: semper [m] *oriatur nouum;*
Nec vnum in vno: [m] *dumque punitur scelus*
Crescat. [n] *superbis fratribus regna excidant;*
Repetensque profugos dubia violentæ domus
Fortuna reges inter incertos labet.
Miser ex potente fiat, ex misero potens;
Fluctuque regnum casus assiduo ferat.
[o] *Ob scelera pulsi, cum dabit patriam deus,*
In scelera redeant: sintque tam inuisi omnibus,
Quam sibi. nihil sit, ira quod vetitum putet.
[a] *Fratrem expauescat frater,* [b] *& natum parens,*
Natusque [c] *patrem: liberi* [d] *pereant male,*
[e] *Peius tamen nascantur: immineat* [f] *viro*
Infesta coniux. [g] *bella trans pontum vehant:*
Effusus omnes irriget terras cruor;
[h] *Supraque magnos gentium exultet duces*
Libido victrix. impia stuprum in domo
Leuissimum sit. fratris & fas & fides,
Iusque omne pereat. non sit à vestris malis
Immune cœlum. cum micant stellæ polo,
Flammæq; seruant debitum mundo decus;

[l] Tantali & Pelopis, *vel indignanter pro* parentis, i. aui. sc. tui O Tantale, vt Herc. Fur. v. 1283. *pauidas matres.*

[m] Ita dum Atreus vlciscebatur adulterium Thyestæ cum Æropa vx. suâ, filios ipsius illi epulandos apposuit. Thyestes vt hoc vindicaret, consulto oraculo, ex incesto suæ filiæ Pelopeiæ stupro Ægisthum genuit, qui Atreum interfecit & Agamemnona.

[n] Atreo & Thyestæ alternis vicibus regnantibus regnum excidat, vti Thyestæ, qui corrupta fratris vxore in exilium iuit, à quo simulatâ conciliatione reuocatus est. *Vide Argument.* [o] Vterque pulsus, simulac reuocatus fuerit, in scelera redeat. [a] Atreus Thyestem & è contrario. [b] Clytemnæstra Orestem. [c] Matrem *rectius lege.* sic Orestes Clytemnæstram, quam fugiens latuit, tandem reuersus interfecit. [d] Thyestæ filij, quos patruus occidit, vorauit pater. [e] Ex incestu leuiri cum glore, patris cum filiâ. [f] Clytemnæstra Agamemnoni. [g] Agamemnon & Menelaus repetitum Helenam ad Troianum bellum profecti. [h] Ita Agamemnon magnus dux Græciæ Chryseida & Cassandram deperijt.

Nox

Nox alta fiat, [i] *excidat cœlo dies.*
Misce penates: odia, cædes, funera
Arcesse, & imple [k] *scelere Tantaleam domum,*
[l] *Ornetur altum culmen, & lauro fores*
Lætæ viresçant; dignus aduentu tuo
Splendescat ignis. [m] *Thracium fiat nefas*
[n] *Maiore numero. dextra cur* [o] *patrui vacat?*
Nondum Thyestes liberos deflet suos?
Ecquando tollet ignibus iam subditis
Spumante aheno membra? per partes eant
Discerpta: patrios polluat sanguis focos.
Epulæ instruantur. [p] *non noui sceleris tibi*
Conuiua venies. [q] *liberum dedimus diem,*
Tuamque ad istas soluimus mensas famem.
Ieiunia exple: [r] *mistus in Bacchum cruor*
Spectante te potetur. inueni dapes,
Quas [a] *ipse fugeres. siste, quo præceps ruis?*
T. *Ad stagna, & amnes, & recedentes aquas,*
Labrisque ab ipsis [b] *arboris plenæ* [b] *fugas;*
Abire in atrum carceris liceat mei
Cubile: [c] *liceat, si parum videor miser,*
Mutare ripas: alueo medius tuo
[d] *Phlegethon relinquar, igneo cinctus freto.*
Quicunque pœnas lege fatorum datas
Pati iuberis; quisquis exeso iaces
Pauidus sub antro; quique venturi times
Montis ruinam: quisquis auidorum feros

i Mensæ enim Thyesteæ atrocitatem sol videre non sustinens ortus retrocessit.
k Per promiscuos incestus & stupra.
l Insimulatâ conciliatione, quod in festis solet, ornentur postes floribus, frondibus, lauri ramis, lucernis, foco sed crudeli qui incestum Thyestæ vindicet.
m Quale admiserunt Procne & Philomela in vindicta Terei regis Thraciæ. v. Herc. Fu. vers. 145.
n Sed illæ vnum Terei peremêre filium Ityn: tu ô Atreu, duos Thyestæ *imo tres.*
o Atrei. *& instat furia festinare iubens vt ipse famelicus cruentis his dapibus exsatiet.* Sarcas.

p Qui filium tuum Pelopem coctum olim dijs epulandum apposuisti. *q* Hunc diem à fame tibi vacuum permisi vt apud tuos ad satietatem vsque conuiuareris. *r* Vinum cruore puerorum Thyestæ mistum. *a* Emphatice tu, quem cæteræ dapes fugiunt. namque hoc audito, Tantalus refugit, repetitque inferas potius fame pœnas quàm tales accedat mensas. *furia itaque* siste *ait* quo præceps ruis? *b* Arborem fugientem ab ipsis labris. *c* Si in solita ripa non satis miser videar, in magis diras sæuasque me transmitte, modo ne ad has epulas cogar. *d* *Qui rapidis flammis ambit torrentibus amnis Tartareus Phlegeton* ἀ φλέγω.

Rictus leonum, & dira [e] *Furiarum agmina*
Implicitus horres : [f] *quisquis immissas faces*
Semiustus abigis, Tantali vocem excipe
[g] *Properantis ad vos : credite* [h] *experto mihi,*
[i] *Amate pœnas. quando continget mihi*
Effugere superos? ME. [k] *ante perturba domum,*
Inferque tecum prœlia, & ferri malum
Regibus amorem : concute insano ferum
Pectus tumultu. TAN. *me pati pœnas decet,*
[l] *Non esse pœnam : mittor, vt dirus* [m] *vapor*
Tellure rupta, vel grauem populis luem
Sparsura pestis. ducam in horrendum nefas
Auus nepotes? [n] *magne diuorum parens,*
Nostrerque, quamuis pudeat ; ingenti licet
[o] *Taxata pœna lingua crucietur, loquar ;*
Nec hoc tacebo : [p] *moneo, ne sacrâ manus*
Violata cæde, neue furiali malo
Aspergat [a] *aras. stabo, & arcebo scelus.*
[b] *Quid ora terres verbere, & tortos ferox*
Minaris angues? quid famem infixam intimis
Agitas medullis? flagrat incensum siti
Cor, & perustis flamma visceribus micat.
Sequor. ME. *furorem diuide in totam domum.*
[c] *Sic sic feratur, & suum infensi inuicem*
Sitiant cruorem : sensit introitus tuos
Domus, & nefando tota contactu horruit.
[d] *Actum est abunde. gradere ad infernos specus*

[e] Trium, vt in Herc. Furente vers. 101. quas ab impetu, furore & assiduitate supplicij vocat *agmina sæua sororum.*

[f] Qui manu repellis à facie intentatas ab vltricibus furijs, & dęmonijs faces.

[g] Festinanter reuertentis ad vos.

[h] Qui tuli pœnas inferorum, & ab inferis excitus vidi scelera viuorum.

[i] Contenti sitis, & amate pœnas quas datis apud inferos, potius quàm reuertamini ad superos.

[k] Non reuertêris priusquam domum tuam perturbaueris, dissidijque faces nepotibus tuis admoueris.

[l] Non alijs pœnas facessere. [m] Exhalatio pestifera. [n] Quamuis te pudeat, ô Iupiter genuisse hominem tam sceleratum. [o] Vide Herc. Fu. 753. ἀπόλαστον ἔοχε γλῶσσαν. [p] Monebo nepotem Atręum & repellam à tanto scelere. *Lipsius è vet. codicibus legit,* violate & Aspergite, *e formula imperandi.* [a] Ad aras enim filios Thyestæ Atreus mactauit. [b] *Talia dicenti Megæra flagello insonat, vipereas arrecta comas minitatur se omnes illi iniecturam angues, & famem sitimque auget.* [c] Quantùm tu aquam, tantùm illi sitiant cruorem. *vel* ita vt facis, sparge furoris & odij semina. [d] Satis superque flammas concitasti, iam redi ad locum supplicij.

Amnemque

Amnemque notum: iam tuum mœstæ pedem
Terræ grauantur. [c] *cernis, vt fontes liquor*
Introrsus actus linquat; vt ripæ vacent;
Ventusque [f] *raras igneus nubes ferat?*
Palleſcit omnis arbor, ac nudus ſtetit
Fugiente pomo ramus; & [g] *qui fluctibus*
Illinc propinquis Iſthmos atque illinc fremit,
Vicina gracili diuidens terra vada,
Longe remotos litus exaudit ſonos.
Iam [h] *Lerna retro ceſſit, &* [i] *Phoronides*
Latuere venæ: nec ſuas profert [k] *ſacras*
[l] *Alpheus vndas, &* [m] *Citheronis iuga*
Stant parte nullâ cana, depoſitâ niue,
Timentque [n] *veterem nobiles Argi ſitim.*
En [o] *ipſe Titan dubitat, an iubeat ſequi,*
Cogatque habenis ire periturum diem.

e Cernis vt omnes aquæ ſubſidant tuo conſpectu, arboreſque veluti ſideratione tactæ areſcant?
f Sine pluuia, quas in Herc. Fu. verſ. 862. vocabat *vacuas. vel*, paucas.
g Binaque maria Ægæum & Ionium quæ Iſthmon Corinthiacum vtrinque alluunt, recedunt à litore longiuſque remotis exaudiuntur ipſorum fremitus. quare *litus* malim legere quam vt in omnibus libris *latus* legitur vel *letus* vt emendat Lipſius, approbat Delrius. *h* Palus in agro Argiuorum. *i* Vndæ fl. Inachi filij Phoronei regis Argiu. *k* Nullus fons numine vacare credebatur, propter perennem æternamque ſcaturiginem, vnde & filij deorum dicti fluuij. *vel* quod huic fl. tanquam Deo & Iouis amico (cuius quippe ſolius aquâ aram Iouis Olympici dilui ſancitum) Elei honores habuérunt, ſignumque in templo Ioui dedicato poſuerunt. *l* Fl. Elidis in Arcadia Piſas alluens. *m* E Cytheronis iugis ſolutæ euanuerunt niues. *n* Qua laborabant Argi in loco arido poſiti, ante inuentos puteos à Danao, vel Danai filiabus Ἄργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναΐδαι θέσθ' Ἄργος ἔνυδρον. & hinc fab. de pœna Danaidum locus. *o* Sol dubitat an curru quadrijugo vectus iubeat diem procedere, per te periturum, id eſt, obſcurum futurum: adeoque deſcende. neque enim luceſcente die dæmonijs, furijs, vmbriſue vagari permiſſum. ſic Anchiſæ vmbra 5. Æneid. *Et me flauus equis oriens afflauit anhelis.* & Tireſiæ 2. l. 5. Sat. Horat. *ſed me Imperioſa trahit Proſerpina, viue valeq;.*

CHORVS.

CHORVS.

Chorus ex senibus Mycenæis vel Argiuis constans (Argos enim Mycenis confundunt poetæ) deos vrbium in Peloponneso præsides vt mala & scelera in domo Pelopis concepta & imminentia prohibeant auertantque precatur. & Tantali impium facinus ac pœnam canit.

ARgos de superis si quis [a] Achaicum,
[b] Piseasque domos turribus inclytas:
Isthmi si quis amat regna Corinthij,
Et portus [c] geminos, & mare [d] dissidens:
Si quis [e] Taygeti conspicuas niues,
[f] Quas, cum Sarmaticus tempore frigido
In summis Boreas composuit iugis,
Æstas [g] veliferis soluit [g] Etesijs:
Quem tangit gelido flumine lucidus
[h] Alpheus, [i] stadio notus Olympico:
Aduertat placidum numen, & arceat
Alternas scelerum ne redeant vices,
Neu succedat auo deterior nepos,
[k] Et maior placeat culpa minoribus.
Tandem lassa feros exuat impetus
Sicci progenies impia Tantali.
Peccatum satis est. fas valuit nihil,

[a] Ad differentiam aliorum, qui decem. huic autem Iuno præest.
[b] Pisæ ciuitatis in Elide, quæ Ioui curæ propter Olympia quæ iuxta hanc celebrantur.
[c] Ab vtraque parte Isthmi, de quo in Herc. Fur. vers. 335.
[d] Isthmo interiecto diuidente Ionium & Aegæum. [e] Montis prope Lacedæmona. [f] Quas Boreas à Septentrione vbi Sarmatæ pop. flans hyeme congelauit, Etesiæ venti æstiui ab aliâ atque aliâ cœli parte spirantes soluunt. [g] Stati enim venti sunt, & constantes. vnde eos Varro *Nauales* appellat. [h] Supra vers. 116. [i] Certaminibus quæ celebrantur in honorem Iouis apud Olympum in stadio quod pedibus suis 600. metatus est Hercul. vel quod 125. passibus vno spiritu confectis stetisset, stadiumque ἀπὸ τῆς στάσεως nominauit. [k] Ne posteri sequantur vitia maiorum. *itaque Ioseph. Scalig. legit: Maiorum & placeat culpa minoribus.*

Aut

Aut commune nefas. [m] *proditus occidit*
Deceptor dominæ Myrtilus, & fide
Vectus qua tulerat, nobile reddidit
Mutato pelagus nomine. notior
Nulla est [n] *Ionijs fabula* [n] *nauibus.*
[o] *Exceptus gladio paruulus impio*
Dum currit patrium natus ad osculum,
Immatura focis victima concidit:
Diuisusque tua est Tantale dextera,
Mensas vt strueres hospitibus deis;
[a] *Hos æterna fames prosequitur cibos,*
Hos æterna sitis: nec dapibus feris
Decerni potuit pœna decentior.
[a] *Stat lusus vacuo gutture Tantalus,*
Impendet capiti plurima noxio
[b] *Phineis auibus præda* [c] *fugacior,*
Hinc illinc grauidis frondibus incubat
Et curuata suis fœtibus, ac tremens
Alludit patulis arbor hiatibus.
[d] *Hæc, quamuis auidus, nec patiens moræ,*
Deceptus toties tangere negligit,
[e] *Obliquatque oculos,* [f] *oraque comprimit,*
Inclusisque famem dentibus alligat.
Sed tunc [g] *diuitias omne nemus suas*
Demittit propius, pomaque desuper
Insultant foliys mitia languidis,

m Oenomaus oraculo monitus sibi à genero imminere mortem, suorum equorum velocitati confisus filiam vxorem procis proposuit ea lege, vt certans curru auferret Hippodamiam & pater à tergo lanceâ insequutus eum si assequeretur conficeret. Pelops Myrtilum cui primam noctem *vel vt alij partem regni* promiserat corrupit vt sublatâ fibulâ qua modiolus axis affigitur currum euerteret. OEnomao ab equis discerpto, Pelops Hippodamiâ & regno potitus est. Myrtilus autem eâdem fide quam domino præstiterat, id est, falsâ deceptus à Pelope in mare è Geræsto præcipitatus dedit nome n mari Myrtoo. quod tamen à Myrto puellâ dictam tradit Pausanias in Arcadicis. *n* Nauigantibus Ionium mare. *o* Pelopem filium curre ntem ad patriũ osculum Tantalus pater interfecit, coctumque dijs ep ulandum apposuit, abstinuerunt omnes præter Cererem, &c. *a* Vide F Ierc. F.v. 751. *b* Harpyjs. Phineus Arcadiæ rex filios suos ex priore vxore, suasu Harpalices superinductæ ijs nouercæ, excœcauit. quam impietatem dij vlti & ipsum oculis priuarunt immissis tetris his volatil ibus ore virgineo, manibus aduncis, quæ cibos eius fædarent. *c* *Celer ique fuga sub sidera lapsæ* &c. *d* Heinsius legit: *Nec quamuis auidus.* *e* Demittit, ne videat. vel limis ocellis aspicit. *f* Ore clauso famem coercet. *g* Omnis arbor poma demittit ad labra, illumque allicit.

Act en-

Accenduntque famem, quæ iubet irritas
Exercere manus: has vbi protulit,
Et [h] *falli libuit; totus in arduum*
[i] *Autumnus rapitur, siluaque mobilis.*
Instat deinde sitis non leuior fame,
Qua cum percalüit sanguis, & igneis
Exarsit [k] *facibus, stat miser obuios*
Fluctus ore [l] *vocans, quos prefugus latex*
Auertit, sterili deficiens vado,
Conantemque sequi, deserit. [m] *hic bibit.*
Altum de rapido gurgite puluerem. [n]

h Nec enim sperabat se posse prehendere: tantùm experiri voluit.
i Pomorum maturi fructus copia ramique fugaces.
k Sitis.
l Lipsius habet, *petens*: id est, captans. m Arenas capit pro aqua quæ fugit. n Deest huic Choro finis.

ACTVS SECVNDVS.

ATREVS SERVVS.

Atreus vlciscendi fratrem certus de vindictæ ratione cum seruo deliberat, quem ad honesta consulentem non audit, impiam tandem & infandam vltionis rationem excogitat.

IGnaue, iners, eneruis, & (quod maximum
Probrum tyranno [a] rebus in summis reor)
Inulte, post tot scelera, post fratris dolos,
Fasque omne ruptum, questibus vanis agis
Iras? at [b] *Argos fremere iam totum tuis*
Debebat armis, omnis & [c] *geminum mare*
Innare classis: iam tuis flammis agros
Lucere & vrbes decuit; ac strictum vndique
Micare ferrum. tota sub nostro sonet
Argolica tellus [d] *equite: non syluæ tegant*
[e] *Hostem, nec altis montium structæ iugis*
Arces. relictis bellicum totus canat
Populus Mycenis. quisquis initium caput
Tegit ac tuetur, clade funesta occidat.

a In magna potentiâ & rerum summâ.
b Hic Argos confundi cum Mycenis vides.
c Ionium & Ægæum quæ Peloponnesum vtrinque alluunt.
d Equitatu, equitibus.
e Thyesten, quem nominare non dignatur.

Hæc

Hæc ipſa pollens inclyti Pelopis domus
Ruat vel in me, dummodo in fratrem ruat.
Age anime, fac quod nulla poſteritas probet;
Sed nulla taceat. aliquod audendum eſt nefas
Atrox, cruentum; [f] *tale, quod frater meus*
Suum eſſe malit. ſcelera non vlciſceris,
[g] *Niſi vincis.* [h] *& quid eſſe tam ſæuum poteſt,*
Quod ſuperet illum? numquid abiectus iacet?
Numquid ſecundis patitur in rebus modum,
Feſſis quietem? noui ego ingenium viri
[i] *Indocile: flecti non poteſt, frangi poteſt.*
Proin [a] *antequam ſe firmet, aut vires paret,*
Petatur vltro; me quieſcentem petat.
Aut perdet, aut peribit: [b] *in medio eſt ſcelus*
Poſitum occupanti. SER. *fama te populi nihil*
Aduerſa terret? A. *maximum hoc regni bonum*
Quod facta domini cogitur populus ſui (eſt,
Quam ferre, tam laudare. SER. *quos cogit me-*
Laudare, eoſdem reddit inimicos metus. (tus
At qui fauoris gloriam veri petit,
Animo magis quam voce laudari volet.
AT. [c] *Laus vera, & humili ſæpe contingit viro:*
Non niſi potenti falſa. [d] *quod nolunt velint.*
SER. *Rex* [e] *velit honeſta; nemo non eadē volet.*
A. *Vbicunque tantū honeſta dominanti licent,*
[f] *Precario regnatur,* SER. *vbi non eſt pudor,*
Nec cura iuris, ſanctitas, pietas, fides;
Inſtabile regnū eſt. ATR. *ſanctitas, pietas, fides,*
[g] *Priuata bona ſunt:* [h] *qua iuuat, reges eant.*
SER. *Nefas nocere* [i] *vel malo fratri puta.*
ATR. *Fas eſt in* [k] *illo, quidquid in fratre nefas.*
Quod enim reliquit crimen intactum? aut vbi
Sceleri pepercit? coniugem ſtupro abſtulit,

f Quale mallet frater ſe in me feciſſe quam me in illum.
g Niſi maiora ſcelera facis.
h Nec tamen video qua ratione illum vincam, quem nulla domat fortuna aut ſui memorem reddit. in aduerſis enim rebus non deprimitur: in proſperis ſupra modum inſoleſcit, neque in laboribus admittit quietem, etiam exul modo machinatur mihi malum.
i Indomitum.
a Prius ipſum inuadam, quàm ille me.
b Vterque noſtrum meditatur ſcelus, qui autem prior cœperit, melius perficiet.
c Infimo cuique ex merito præbetur laus: potenti etiam immerito.
d Etiam inuiti cogantur laudare.

e Fac velit, dic regem velle. *f* Non abſolutè ſed ex alieno arbitrio. *g* Priuatorum propria ſunt bona. *h* Qua placet. pro lubidine ſuâ. *i* Etiamſi ſcelerato. *k* Tam egregiè impio.

[l] Regnumque furto: [l] ſpecimen antiquam imperij
Fraude eſt adeptus; fraude turbauit domum.
Eſt Pelopis altis nobile in ſtabulis pecus,
Arcanus aries, ductor opulenti gregis,
Huius per omne corpus infuſo coma
Dependet auro, cuius e tergo noui
[a] Aurata reges ſceptra Tantalici gerunt:
Poſſeſſor huius regnat: hunc tantæ domus
Fortuna ſequitur. tuta ſepoſita [b] ſacer
In parte carpit prata, quæ claudit lapis
Fatale ſacro paſcuum muro tegens;
Hunc, facinus ingens auſus, aſſumpta in ſcelus
[c] Conſorte noſtri perfidus thalami auehit,
Hinc omne cladis [d] mutuæ fluxit malum.
Per regna trepidus exul errauit mea:
Pars nulla noſtri tuta ab inſidijs vacat:
Corrupta coniux, imperij quaſſa eſt [e] fides,
Domus ægra, [f] dubius ſanguis: eſt certi nihil,
Niſi frater hoſtis. [g] quid ſtupes? tandem incipe,
Animoſque ſume; [h] Tantalum & Pelopẽ aſpice:
Ad hæc manus exempla poſcuntur meæ.
Profare, dirum qua caput mactem via.
SE. Ferro peremptus ſpiritum inimicũ expuat.
ATR [i] De fine pœnæ loqueris, ego pœnam volo.
[k] Perimat tyrannus lenis. in regno meo
Mors impetratur. SER. nulla te pietas mouet?
ATR. Excede pietas, ſi modo noſtra in domo
Vnquam fuiſti. dira Furiarum cohors,
Diſcorſque Erinnys veniat, & [l] geminas faces
Megæra quatiens. non ſatis magno meum

[l] Indicium, argumentum, omen regni. arietem ſc. aurei velleris, cùm fatale eſſet illum regnaturum apud quem ille aries eſſet. hunc prius adeptus eſt Atreus interfecto Chryſippo fratre.

[a] Tantali nepotes Peloponneſiaci reges ſceptrum aureâ huius arietis lanâ ornare ſolent. *Purpureæ enim oues vel inſolito colore indutæ regnum & felicitatem portendere credebantur.* Phialam autem fuiſſe in cuius medio inſculptus prominebat caper tradit Herodotus Heracleotes apud Athenæum 6. l. 4. c.

[b] Propter fatum & oſtentum imperij.

[c] Vxore mea Ærope.

[d] Quam vterque noſtrum in alterum molimur.

[e] Qua inter nos conueniebat de viciſſitudine regnandi per alternos annos.

[f] Incerti filij & heredes.

[g] *Se ad vindictam excitat.*

[h] Propone tibi exemplum Tantali qui Pelopen interfecit, & Pelopis qui &c. ſupra verſ. 138.

[i] Tu de morte reſpondes, ego de genere mortis & cruciatu quæro.

[k] Mors cita gratiæ & beneficij loco indulgetur. vide verſ. 510. Herc. Fu.

[l] Quæ geminent mihi furorem.

Ardet

Ardet furore pectus: impleri iuuat
Maiore monstro. s. quid noui rabidus struis?
ATR. *Nil quod doloris capiat assueti modum.*
Nullum relinquam facinus; & nullum est satis.
s. Ferrum? A. parum est. s. Quid ignis?
A. Etiamnum parum est.
SER. *Quonam ergo telo tantus vtetur dolor?*
ATR. [a] *Ipso Thyeste. s. maius est ira hoc malum.*
ATR. *Fateor. tumultus pectora attonitus quatit,*
Penitusque voluit: rapior, & quo nescio;
Sed rapior. [b] *imo mugit e fundo solum;*
Tonat dies [c] *serenus; ac totis domus*
Vt fracta tectis crepuit; & moti [d] *lares*
Vertere vultum: fiat hoc fiat nefas,
Quod Dij timetis. s. facere quid tandem paras?
A. Nescio quid animus maius, & solito amplius
Supraque fines moris humani tumet,
Instatque pigris manibus: haud, quid sit, scio:
Sed grande quiddã est. ita sit; hoc animo occupa,
Dignum est Thyeste facinus, & dignum Atreo.
[e] *Vterque faciat. vidit infandas domus*
[f] *Odrysia mensas. fateor; immane est scelus,*
[g] *Sed occupatum: maius hoc aliquid dolor*
Inueniat. [h] *animum filio inspira parens,*
Sororque. causa est similis. assiste. & manum
Impelle nostram: liberos auidus parens,
Gaudensque laceret & suos artus edat.
Bene est. abunde est. hic placet pœnæ modus.
[i] *Tantisper, vbinam est?* [k] *tam diu cur innocens*

a Ipsius Thyestis in se & suos sæuitiâ.
b Hæc fortè propter Tantalum à Megærâ excitum.
ipsumque ad furorem iræ & vindictæ incitantem.
c Quod malum omen. *Fulgura fallaci micuerunt crebra sereno.*
d Dij domestici, præstites, domus tutelares, Mercurij & Laræ filij.
e Ego interficiendo fratris natos, ille comedendo suos.
f Domus Terei regis Thraciæ, cuius Odrysij incolæ ab Abderis ad Euxinum. v. 145.

Herc. Fu. *g* Ab alijs inuentum, & factum. ego nouum velim. *h* Mihi nepoti inspira aue Pelops: *exponunt nonnulli.* Cùm autem sibi exemplum Thracium proponat, malim in emendationem Delrij ire, *animum similem inspira parens sororque,* id est, animum æquè crudelem & impiè vindicem inspirate Procne & Philomela. namque & causa similis est, illa mariti adulterium vlta in sorore, ego fratris in vxore. *i* Sed interea vbinam est Thyestes? qua ratione illum inuentum adducã, vt partes suas agat in hoc scelere? *k* Cur à nocendo tamdiu moror?

Versatur Atreus? tota iam ante oculos meos
l Imago cædis m errat; n ingesta orbitas
In ora patris. anime quid rursus times?
Et ante rem a subsidis? audendum est, age.
Quod est in isto scelere præcipuum nefas,
Hoc b ipse faciet. SER. *sed quibus captus dolis,*
Nostros dabit perductus in laqueos pedem?
Inimica credit cuncta. ATR. *c non poterat capi,*
Nisi capere vellet. regna nunc sperat mea:
Hac spe minanti fulmen occurret Ioui,
Hac spe subibit d gurgitis tumidi minas;
Dubiumque e Libycæ Syrtis intrabit fretum;
Hac spe, quod esse maximum retur malum,
f Fratrem videbit. SER. *g quis fidē pacis dabit?*
Cui tanta credet? A. *credula est spes improba.*
Gnatis tamen mandata, quæ patruo ferant,
Dabimus: relictis exul hospitijs, vagus,
Regno vt miserias mutet, atque Argos regat
h Ex parte dominus. si nimis durus preces
Spernet Thyestes; liberos eius rudes,
Malisque fessos gratibus, & faciles capi
i Preces mouebunt. hinc vetus k regni furor,
Illinc egestas tristis, hinc durus labor,
Quamuis l rigentem tot malis subigent virum,
SER, *Iam tempus illi fecit ærumnas leues.*
ATR. *Erras: malorum sensus accrescit die.*
Leue est miserias ferre, m perferre est graue.
SER. *Alios ministros n consilijs istis lege;*
Peiora iuuenes facile præcepta audiunt:
In patre facient, quidquid in patruo doces.
Sæpe in magistrum scelera redierunt sua.
ATR. *a Vt nemo doceat fraudis & sceleris vias,*

l The plot, deseigne.
m Vt *oberrat.* v. 1145. in Herc. F. pro *obuersatur.*
n Ipse suos liberos, quibus iam orbatus fuerit, vorabit.
a Deficis, labascis?
b Comedet sc. suos.
c Inhiat regno. quod captans ipse vt piscis escam dum capit, capietur.
d Adriatici maris tempestatibus maxime obnoxij: sic infra v. 362.
e Vid. Herc. Fu. v. 320.
f Me. *Emphas.*
g Quis faciet vt credat?
h In regni societatem assumptus.
i Ios. Scal. legit. *Præcommouebunt. hinc vetus*, &c. i. ἀναδιεγκίνουσι: hi pellicient patrueles, qui deinde patris sui obstinatum animum labefactent.
k Insatiata & immensa regnandi cupiditas. *l* Induratum. *m* Gnauiter, & ad exitum perferre. sic Martialis: *Nam vigilare leue est, peruigilare graue.* *n* *Ios. Scal, emendat,* consili tristis lege, *ne sit pes quatuor temporum in quarta sede.* *a* Etsi nemo doceat.

Regnum

Regnum docebit. ne mali fiant, times;
[b] *Nascuntur istud quod vocas sæuum, asperum,*
Agique dire credis, & nimium impie,
Fortasse & [c] illic agitur. S. hanc fraudem scient
Gnati parari? tacita tam rudibus fides
Non est annis, detegent forsan dolos.
ATR. *Tacere multis discitur vitæ malis.*
SER. *Ipsosne, per quos fallere alium cogitas,*
Falles? ATR. *at ipsi crimine & culpa vacent.*
Quid enim est necesse liberos sceleri meo
Inserere? per nos odia se nostra explicent.
Male agis, [e] recedis anime: si parcis tuis,
Parces & illi: consiliy [f] Agamemnon mei
Sciens minister fiat, & patris cliens
[f] *Menelaus adsit. & prolis incertæ fides*
Ex hoc paratur scelere. si bella abnuunt,
Et gerere nolunt odia; si patruum vocant;
Pater est. [h] *eatur.* [i] *multa sed trepidus solet*
Detegere vultus; magna nolentem quoq;
Consilia produnt: nesciant quantæ rei
Fiant ministri. nostra tu cœpta occule.
S. *Haud sum monendus ista nostro in pectore*
Fides timorque; sed magis claudit fides.

b Siue ex me nati, siue ex illius adulterio, mali nascuntur. nonad hoc duce vel magistro opus est.
c Apud Thyestem, id est, forte & ipse Thyestes idem in me scelus meditatur.
d Latebis, celabis, vt λήσεις, nec participabis filijs quos mittes, consilia?
e Qui dubitas & filios corrumpere. quibus si parcas, parees & fratri.
f Fil. Atrei.
g Etiam hinc experiar, filij ne mei sint, an Thyestis qui vxorem meam corrupit.
h Ibunt.
i Et tamen in dubio sum, an expediat eos consilij mei esse conscios, ne forte non bene dissimulent, sed vultu etiam inuiti consilium prodant.

CHORVS.

A dissidijs fratrum, qui ad tempus minas componunt, sumpta occasione chorus regum ambitionem taxat. quis verè rex sit docet, vitam deniq; latentem collaudat.

Tandem regia nobilis,
Antiqui [k] genus Inachi,
Fratrum [a] composuit minas.

k Nec tamen de genere Inachi fuerút Tantalidæ, sed successores eius in regno Argiorum. supra v. 138. *a* Adspirat scenæ chorus, videturq; pacem sperare missis Agamemnone & Menelao ad Thyestem cum mandatis de conciliatione.

Quis [b] *vos exagitat furor,*
Alternis dare sanguinem,
Et sceptrum scelere aggredi?
Nescitis cupidi [c] *arcium,*
Regnum quo iaceat loco.
Regem non faciunt opes,
Non vestis [d] *Tyriæ color,*
Non frontis [e] *nota regiæ*
Non [f] *auro nitidæ trabes.*
[g] *Rex est, qui posuit metus,*
Et diri mala pectoris;
Quem non ambitio impotens,
Et nunquam stabilis fauor
Vulgi præcipitis mouet.
[h] *Non quidquid fodit Occidens;*
Aut vnda [i] *Tagus aurea*
Claro deuehit alueo:
Non quidquid [k] *Libycis terit*
[l] *Feruens area messibus.*
Quem non concutiet cadens
[m] *Obliqui via fulminis:*
Non Eurus rapiens mare;
Aut sæuo rapidus freto
Ventosi tumor [n] *Adriæ,*
Quem non lancea militis,
Non strictus domuit [o] *chalybs:*
Qui tuto positus loco,
[a] *Infra se videt omnia:*
[b] *Occurritque suo libens*

b O fratres Atr. & Thyest. *vel* ô reges *generaliter.*
c Dominationis, quam quò tueantur & pro sua lubidine exerceant tyranni, arces in vrbibus extructas colunt.
d Purpureæ, quo colore claret Tyros in Phœnicia, vbi piscium, quorum succo tingitur, piscatus vberrimus.
e Diadema, fascia ceu pannus quo reges caput redimire soliti. vide vers. 529.
f Auratæ.
g Rex est qui non seruit perturbationibus.
h Non aurum & argentū quod foditur in Hispania.
i Lusitaniæ fl. aureas volvens arenas.
k Libya frumenti feracissima est.
l Natiuum epitheton, est enim area in qua frumenta teruntur & arescunt. feruens à pedibus boum qui exterunt, ἁλωᾶται, qui priscis triturandi mos erat, vt & hodie plerisq;.
m In obliquum delati. *n* Maris Adriatici procellis obnoxij, vtpote ventis, maximè Noto expositi. *o* Gladius è chalybe. *a* Quia magnanimus & humanis casibus superior sub pedibus fortunā videt captiuā omniaque minoris æstimat quàm se & conscientiam rectam. *b* *Ex Stoicâ illâ Næniâ quam vbiuis in Epistolis ingerit Seneca,* Mortem portum esse nunquam recusandum, aliquando petendum.

Fatum

Fato: nec queritur mori.
Reges conueniant licet,
Qui ſparſos agitant [c] *Dacas;*
Qui [d] *rubri vada litoris;*
Et gemmis mare lucidum
Late [d] *ſanguineum tenent:*
[e] *Aut qui Caſpia fortibus*
Recludunt iuga [f] *Sarmatis:*
[g] *Certet Danubium licet*
Audet qui pedes ingredi;
Et quocunque loco iacent
[h] *Seres vellere nobiles:*
Mens regnum bona poſſidet.
[i] *Nil vllis opus eſt equis;*
Nil armis, & [k] *inertibus*
Telis, quæ procul ingerit
Parthus, cum ſimulat fugas:
Admotis nihil eſt opus
Vrbes ſternere [l] *machinis*
Longe ſaxa rotantibus.
Rex eſt, qui metuit nihil.
Hoc regnum ſibi quiſque dat.
Stet quicunque volet potens
Aulæ culmine lubrico:
Me dulcis ſaturet quies.
Obſcuro poſitus loco,
Leni perfruar otio.

[c] Populum trans Danubium, qui nunc *Walachi.*
[d] Conueniant licet reges, maris rubri accolæ quod cùm Ἐρυθρὸν diceretur Græcis ab Erythra filio Perſei & Andromedæ qui ibi regnauit, Latini Rubrum verterunt, cuius coloris vel arenas vel vndas eſſe credebant. Hebr. סוף. id eſt papyroſum.
[e] Et licet conueniant Armenij qui portas, id eſt, iter per iuga Caſpia non claudunt aduerſus Sarmatas, eorum incurſus non timentes. [f] Vide Herc. Furen. verſ. 538. [g] Licet illi conueniant ac certent qui Danubium Germaniæ fluuium hyberna glacie concretum pedibus calcare non metuunt. [h] Pop. Scythiæ Aſiaticæ qui ex arboribus crebrâ aquarum aſpergine mollitis lanuginem depectunt, vnde ſericum conficiunt. [i] Ad regnum verum, quod bonæ mentis eſt, nil equis, telis, &c. opus erit. [k] Quæ ignauiæ & timiditatis ſpeciem ferant: cùm Parthi fugam ſimulantes *mittant poſt terga ſagittas.* [l] Baliſtis è quibus πολιορκητικὴ ſaxa mittunt ad labefactanda & demolienda mœnia.

[a] Nullis nota Quiritibus
Ætas per tacitum fluat.
Sic cum transierint mei
Nullo cum strepitu dies,
Plebeius moriar senex.
Illi mors grauis incubat,
[b] Qui notus nimis omnibus,
Ignotus moritur sibi.

a Vita à populari aura publicisque muneribus remota, non nota ciuibus. *Prolepsis, nondum enim erant Romani, Quirites dicti, vel à Curibus, id est, Sabinis in partem vrbis receptis, vel à Romulo Quirino cognominato quod hastam, quæ Sabinis Quiris est, gestare solebat, vel à* νυξ & *vt alij volunt.* b Alijs conspiciendus propter potentiam : sibi ignotus, vtpote, felici fortuna ebrius & ignorantia stupidus, cum sapiens se primum nosse debeat.

ACTVS TERTIVS.

THYESTES. PLISTHENES.

Thyesti à fratre Atreo per filios Atrei reuocato redeuntiq; in patriam non sine diffidentiâ ac mente malum præsagiente, reuertendi fiduciam addunt filij sui.

Optata patriæ tecta, & Argolicas opes,
Miserisq; summũ ac maximũ [c] exulibus bonum,
Tactum soli natalis, & patrios deos
([d] Si sunt tamen dij) cerno; [e] Cyclopum sacras
Turres, labore maius humano decus,
Celebrata [f] iuueni [g] stadia, per quæ nobilis
Palmam paterno non semel curru tuli.
[h] Occurret Argos, populus occurret frequens;
Sed nempe & [i] Atreus. repete siluestres fugas,
Saltusque densos potius, & mistam feris

c Patria omnibus chara: exulibus maximè, quibus interdicitur, quippè *Nitimur in vetitum semper cupimusque negata.* d Si modo vel isti, vel alij omnino Dij sunt qui me in exilium & tot miserias incidere sunt passi.

e Vide Herc. Fu. vers. 996. f Mihi iuueni g Sup. vers. 130. h Vrbs visui occurret. *vel* populus. i Quem nollem. Reuertar itaque.

Similem-

Similemque vitam. [k] *clarus hic regni nitor*
Fulgore non est quod oculos falso auferat.
Cum quid datur spectabis, & dantem aspice.
Modo inter [l] *illa quæ putant cuncti aspera*
Fortis fui, lætusque : [a] *nunc contra in metus*
Reuoluor, animus hæret, ac retro cupit
Corpus referre : moueo nolentem gradum.
PL. *Pigro (quid hoc est ?) genitor incessu stupet,*
Vultumque versat, seque in incerto tenet.
TH. *Quid anime pendes? quidue consilium diu*
Tam facile torques ? [b] *rebus incertissimis,*
Fratri atque regno credis ? ac metuis [c] *mala*
Iam victa, iam mansueta ? & ærumnas fugis
[d] *Bene collocatas ? esse iam miserum iuuat.*
Reflecte gressum, dum licet, teque eripe.
PL. *Quæ causa cogit genitor a patria gradum*
Referre visa ? cur bonis tantis [e] *sinum*
Subducis ? ira frater abiecta [f] *redit ;*
Partemque regni [f] *reddit. & laceræ domus*
Componit artus, teque restituit [f] *tibi.*
TH. *Causam timoris, ipse quam ignoro, exigis.*
Nihil timendum video ; sed timeo tamen.
Placet ire : pigris membra sed genubus labant,
Alioque quam quo nitor, adductus feror.
Sic concitatam remige & velo ratem
Æstus, resistens remigi & vento, refert.
P. *Peruince quidquid obstat & mente impedit ;*
Reducemque quanta præmia exspectent vide.
Pater potes regnare. TH. [h] *cum possim mori.*
PL. *Summa est potestas.* TH. [i] *nulla, si cupias nihil.*

k Non est cur hic clarus regni nitor animi mei oculos perstringat mentemque auferat, vt spe regnandi occæcatus adeo in pernicioſas fortassis insidias ruam. nec tam munus, quàm dantem aspice, ἐχθρὸν γὰρ ἄδωρα δῶρα κοὐκ ὀνήσιμα.

l Exilium & pauperiem.

a In regni partem accitus.

b Fratri inimico & regno, quibus nil magis metuendum.

c Exilium & pauperiem quæ iam assuëfaciendo ac ferendo reddidi mollia.

d Quæ me docuerunt æquanimitatem & animi magnitudinem.

e Metaph. ab ijs qui sinum vel gremium pandunt captantes missilia, vel quæ decidunt.

f In gratiam redit, Paronomas. ad *reddit*. *g* Dignitati pristinæ. *h* Atque adeo iam regno, quandiu mortis arbitrium penès me est. *Stoice & ab inexpectato est.* *i* Neque n. vlla est potestas nullam cupienti. vel lege *Summa*. q. d. summa hæc potestas est nil cupere.

P. *Gnatis relinques.* T. [k] *non capit regnũ duos.*
PL. *Miser esse mauult, esse qui felix potest?*
T. *Mihi crede, falsis magna nominibus placent*
Frustra timentur dura. dum excelsus steti,
Nunquam paucæ destiti, atque ipsum [a] *mei*
Ferrum timere [a] *lateris. ô quantum bonum est,*
Obstare nulli, capere securas dapes!
Humi iacentem scelera non intrant casam,
Tutusque mensa capitur angusta cibus.
[b] *Venenum in auro bibitur:* [c] *expertus loquor.*
Malam bonæ præferre fortunam licet.
[d] *Non* [c] *vertice alti montis impositam domum,*
Et eminentem ciuitas humilis tremit,
Nec fulget altis splendidum tectis [f] *ebur;*
Somnosque non defendit excubitor meos:
Non [g] *classibus piscamur; &* [h] *retro mare*
Iacta fugamus mole; non [i] *ventrem improbum*
Alimus tributo gentium; nullus mihi
Vltra Getas metatur & Parthos ager:
[k] *Non thure colimur; nec meæ, excluso Ioue,*
Ornantur aræ; [l] *nulla culminibus meis*
Imposita nutat silua; [m] *nec fumant manu*
Succensa multa stagna: [n] *nec somno dies,*
Bacchoque nox ducenda peruigili datur.
Sed non timemus. tuta sine telo est domus;
[o] *Rebusque paruis alta præstatur quies.*

[k] Neque nos fratres capit, neque vos capiet. *Nulla fides regni sociis, omnisque potestas impatiens consortis erit.* μία λόχμη τρέφει δύο λέοντας. Non capit mundus duos soles.

[a] Vel etiam satellitum qui latus meum stipabant.

[b] *Nullis aconita bibuntur Fictilibus, tunc illa time cum pocula sumes Gemmata.*

[c] Vtramque fortunam expertus, aduersam & secundam.

[d] Scena Argiua est. Cum vero Romæ agatur tragœdia, taxatur luxus Romanorum in ædificijs, piscinis, balneis, agris, &c. et quæ sequuntur studio quodam desumuntur è Senecæ epistol. 60. 89. 90. 123. [e] Hic, in humili fortuna ciues non coercentur arcibus in sublimi positis. inf. v. 640. [f] Eburneum lacunar. [g] *Dum gula sæuit Retibus assiduis penitus scrutante macello Proxima.* [h] Fundamentis in mare iactis quę ipsum mare angustent & *Contracta pisces æquora sentiant.* [i] Gulam insatiatam & delicatam. [k] Non vsurpamus diuinos honores Dijs veris negatos. *Caligulam autem Domitianum alioque imperatores Rom. taxare videtur Rom. poeta.* [l] Non serimus hortos & pomaria in summis tectorum fastigijs. [m] Non balnea thermæque vastissimæ instar stagnorum (quas Oceanos appellabant) multo labore calefiunt. *Neronis stagnum innuit.* [n] Non contra naturam viuentes diem somno, noctem compotationibus transigimus, Epist. Sen. 122. [o] Humili fortunæ.

P *Immane*

P *Immane regnum est, posse sine regno pati.*
PL. *Nec abnuendum est, si dat imperium deus.*
THY. *Nec appetendum.* PL. *q frater vt regnes rogat.*
THY. *Rogat? timendum est. errat hic aliquis dolus.*
PL. *Redire pietas, vnde summota est, solet,*
Reparatque vires [a] iustus amissas amor.
THY. *Amat Thyesten frater?* [b] *æthereas prius*
Perfundet [c] *arctos pontus; &* [d] *Siculi rapax*
Consistet æstus vnda, & Ionio seges
Matura pelago surget; & lucem dabit
Nox atra terris; ante cum flammis aquæ,
Cum morte vita, cum mari ventus fidem
Fœdusque iungent. PL. *quam tamen fraudem times?*
THY. *Omnem. timori quem meo statuam modum?*
Quantum potest, tantum odit. PL. *in te quid potest?*
THY. [e] *Pro me nihil iam metuo: vos facitis mihi*
Atrea timendum. PL. *decipi captus times?*
[f] *Serum est cauendi tempus in medijs malis.*
Eatur. THY. *vnum* [g] *genitor hoc testor tamen;*
Ego vos sequor; non duco. PL. *respiciat deus*
Bene cogitata. perge non dubio gradu.

p Maximum imperium est posse regno sine difficultate carere. sic Lucan. *Non possunt sine rege pati*, Idiomate nostro, To abide without a Kingdome.

q Neque enim vt appetas opus est, cum frater vt regnes roget.

a Necessarius, vt amor fratrum post iras firmiùs resarcitur.

b Nunquam fiet vt amet. *impossibilis conditio negat.*

c Vrsæ autem sidera arctico circulo inclusæ non descendunt sub Horizontem nostrum, non itaque tingi videntur in æquore vt ceteræ stellæ.

d Fretum illud rapidissimum inter Italiam & Siciliam prius quiescet. *e* De me qui mortem contemno securus: de vobis solicitus sum. *f* Cùm vero nimis appropinquâris, serum est iam reuersum tibi consulere. perge itaque. *g* Ego.

ATREVS. THYESTES.

Tacitè sibi applaudit Atrēus irretitum fratrem cui obuiam procedit, & simulatâ in gratiam reditione eum circumuenit.

PLagis tenetur clausa dispositis g fera.
Et ipsum, & vna h generis inuisi indolem
Iunctam parenti cerno. tam tuto in loco
Versantur odia: venit in nostras manus
Tandem Thyestes; venit, & i totus quidem.
Vix tempero animo, vix dolor frenos capit.
Sic, cum feras vestigat, & longo sagax
k Loro tenetur l Vmber, ac m presso vias
Scrutatur ore; dum procul lento suem
Odore sentit, paret, & tacito locum
a Rostro peruerrat: præda cum propior fuit;
Ceruice tota pugnat, & gestu vocat
Dominum morantem; seque retinenti eripit.
Cum b spirat ira sanguinem, nescit tegi.
Tamen tegatur. c aspice, vt multo grauis
Squallore vultus obruat mœstos coma:
Quam fœda iaceat barba. d præstatur fides.
Fratrem iuuat videre: complexus mihi
Redde expetitos. quidquid irarum fuit,
Transierit. ex hoc e sanguis ac pietas die
Colantur: animis odia damnata excidant.
THY. f Diluere possem cuncta, nisi talis fores.
Sed fateor, Atreu, fateor, admisi omnia
Quæ credidisti. g pessimam causam meam
Hodierna pietas fecit: est prorsus nocens,

g Thyestes.
h Filios patrem malum vultu & indole referentes.
i Cum filijs.
k In a leash.
l Etsi Argiuæ Scenæ magis conueniisset Spartanus aut Molossus, cum tamen Romæ agatur non multum refert si Vmbrum vt notæ sagacitatis canem citet.
m In terram inclinato.
a Vsitatius de auibus dicitur sed & de quadrupedibus, cum à *Rodo* descendat; & de ipso homine, quod etiamdum in Hispanicâ *rostro* manet.
b Affectat.
c *Superiora apud se, quæ sequuntur conuersus ad fratrem loquitur.* d Præsto tibi fidem quam nunciārunt tibi filij mei.
e Necessitudo sanguinis. f Excusare quidem admissa mea conarer; si te adeo placabilem & ad veniam facilem non cernerem, iam itaque fateor. g Tua in me pietas quantò maior, tanto mea in te scelera sunt grauiora.

Quicunque

Quicunque visus tam bono fratri est nocens.
Lacrymis agendum est: supplicem primus vides.
Hæ te precantur [h] *pedibus intactæ manus.*
Ponatur omnis ira, & ex animo tumor
Erasus abeat: obsides fidei accipe
Hos innocentes. ATR. *frater a genubus manus*
Aufer, meosque potius amplexus pete.
Vos quoque, senum præsidia, [i] *tot iuuenes, meo*
Pendete collo. squallidam vestem exue,
[k] *Oculisque nostris parce, & ornatus cape,*
Pares meis; lætusque frater imperij
Capesse partem. maior hæc laus est mea,
Fratri [l] *paternum reddere incolumi* [l] *decus.*
Habere regnum casus est: virtus dare.
THY. *Dij paria frater precia pro tantis tibi*
Meritis rependant. [a] *regiam capitis notam*
Squallor [b] *recusat noster; & sceptrum manus*
Infausta [b] *refugit. liceat in media mihi*
Latere [c] *turba.* ATR. *recipit hoc regnum duos.*
THY. *Meũ esse credo, quidquid est frater tuũ.*
ATR. *Quis influentis dona fortunæ abnuit?*
THY. *Expertus est quicunque quam facile effluant.*
ATR. *Fratrem potiri* [d] *gloria ingenti vetas?*
THY. *Tua iam peracta gloria est, restat mea.*
Respuere certum est regna consilium mihi.
ATR. *Meam relinquam, nisi tuam partem accipis.*
THY. *Accipio. regni nomen imposiți feram:*
Sed [e] *iura & arma seruient mecum tibi.*
ATR. *Imposita capiti* [f] *vincla venerando gere.*
Ego destinatas victimas superis dabo.

h Quæ supplices hucusque nullius pedes tetigere, tu enim primus me supplicem vides.

i Tres: Plisthenes qui loquebatur, Tantalus, & natu minimus, mutæ personæ. vers. 715. 723. & 737. inf.

k Ne videant, non sine lacrymis, squallorem tuum.

l Regnum.

a Regni insigne diadema. inf. vers. 543.

b Vide Hercul. Furent. vers. 1192. & 1317.

c Plebe.

d Dedisse & participasse regnum.

e Quæcunque ad pacem siue ad bellum spectant, illa omnia vt & ego ipse tibi inseruiemus.

f Redimiculum siue fasciam ex panno precioſissimo. sic & Græce διάδημα à διαδέω reuincio.

CHO-

CHORVS.

Inseruiens actui præcedenti Chorus Atrei collaudat pietatem, quæ simultates & dissidia fratrum composuit, non secus ac serenitas tempestatem sequuta.

CRedat hoc quisquam? ferus ille & acer,
g Nec potens mentis, truculentus Atreus,
Fratris aspectu stupefactus hæsit.
Nulla vis maior pietate vera est.
Iurgia externis inimica durant,
Quos amor verus tenuit, tenebit.
h Ira cum magnis agitata causis
Gratiam rupit, cecinitque bellum,
Cum leues frenis sonuere turmæ,
Fulsit hinc illinc agitatus ensis;
a Quem mouet crebro furibundus ictu
Sanguinem Mauors cupiens recentem,
Opprimit ferrum, manibusque iunctis
Ducit ad pacem pietas negantes.
Otium tanto subitum e tumultu
Quis deus fecit? modo per Mycenas
Arma ciuilis crepuere belli.
Pallidæ matres b timuere natis:
Vxor armato timuit marito,
Cum manum c inuitus sequeretur ensis,
d Sordidus pacis vitio quietæ.
Ille labentes renouare muros,
Hic situ quassas stabilire turres;
Ferreis portas cohibere claustris
Ille certabat; pauiduque e pinnis
Anxiæ nocti vigil incubabat.
Peior est bello timor ipse belli.
Iam minæ sæui cecidere ferri;
Iam silet murmur graue f classicorum;

g Affectibus non rationi parens.

h Consanguineos, etsi ad tempus acerrimè dissideant, pietas tamen & verus amor in gratiam reducit: alios non item.

a Quem ensem strinxit vibrauitque ira belli, hanc in vaginam recondit & comprimit pietas.

b Legunt alij *tremuere*. alij *temuere natos*.

c Ciuilem scilicet hausurus sanguinem.

d Rubiginosus.

e Murorum minis.

f Cornuum ceu buccinarum, quibus conuocantur milites ad signa & classes, vnde & nomen habere videntur, etsi plerisque à Calando dictæ. Tuba autem conserendi prælij signum dabat.

Iam

Jam tacet stridor litui strepentis;
Alta pax vrbi reuocata lætæ est.
Sic vbi ex alto tumuere fluctus,
Brutium & Coro feriente pontum,
[h] *Scylla pulsatis resonat cauernis,*
Ac mare [i] *in portu timuere nautæ,*
Quod rapax Auster reuomit [k] *Charybdis;*
Et ferus [l] *Cyclops metuit parentem*
Rupe feruentis residens in Ætnæ,
Ne superfusis violetur vndis
Ignis æternis resonans caminis;
Et [a] *putat mergi sua posse pauper*
Regna Laertes, Ithaca tremente;
Si suæ ventis cecidere vires,
Mitius stagno pelagus recumbit;
[b] *Alta quæ nauis timuit secare*
Hinc & hinc fusis spacioſa velis,
Strata ludenti patuere cymbæ:
Et vacat mersos numerare pisces;
Hic vbi ingenti modo sub procella
[c] *Cyclades pontum timuere motæ.*
Nulla sors longa est: dolor ac voluptas
Inuicem cedunt: breuior voluptas.
Ima permutat breuis hora summis.
Ille qui donat diadema [d] *fronti,*
[e] *Quem genu nixæ tremuere gentes,*
Cuius ad nutum posuere bella

[g] Vento ab Occaſu ſolſtitiali flante, aduerſus Aquilonem, excitante iam mare quod Brutios alluit Italiæ extremos iuxta fretum Siculum.

h Saxum in freto Siculo quod fluctuum concurſu & illiſione in ſcopulos reſonans dedit locum fabulæ de Scyllâ Phorci filia in monſtrum hoc conuerſâ, canibus pube tenus ſuccinctâ.

i Etiam in portu *Emphaticè.*

k Vortex Scyllæ oppoſitus aquas & naues abſorbens ac reuomens. Medea. verſ. 352.

l Polyphemus timet ne pater ſuus Neptunus, id eſt, mare extinguat ſemper ardentes fornaces Ætnæ. *a* Timetque ſuæ inſulæ ne mergatur, Laërtes, ceu quis alius Rex Ithacæ. eſt enim *Prolepſis ex perſona poëtæ, necdum enim erat Laërtes.* *b* Maria quæ, modò procelloſa, non auſa eſt tentare valida & veliuola nauis; modo pacata, etiam cymbæ peruia facta ſunt. *c* Inſulæ illæ in cycli formam diſpoſitæ in mari Ægæo ventis moto timuĕre ne abſorberentur. *d* Suæ. *vel* qui alijs regna diſtribuit. *e* Cuius arbitrio & Imperio parent remotiſſimæ gentes, Medi, Perſæ, Parthi, Indi directis Solis radijs viciniores, *reſpicit autem Poeta Imperatores Romanos, maximè Neronem quocum fœdus percuſſerunt reges externi, & à quo Tiridates diadema accepit.*

Medius

Medus, & Phœbi propioris Indus,
Et [f] *Dacæ Parthus equitem minati;*
Anxius sceptrum tenet & mouentes
Cuncta [g] *diuinat metuitque casus*
Mobiles rerum, dubiumque tempus.
Vos, quibus [h] *rector maris atque terræ*
[i] *Jus dedit magnum necis atque vitæ,*
Ponite inflatos tumidosque vultus:
Quidquid a vobis minor extimescit;
[a] *Maior hoc vobis dominus minatur.*
[a] *Omne sub regno grauiore regnum est.*
Quem dies vidit [b] *veniens superbum*
Hunc dies vidit [c] *fugiens iacentem.*
Nemo confidat nimium secundis;
Nemo desperet [d] *meliora lapsus.*
Miscet [e] *hæc illis, probibetque* [f] *Clotho*
[g] *Stare fortunam. rotat omne fatum.*
Nemo tam diuos habuit fauentes,
Crastinum vt possit sibi polliceri.
Res Deus nostras celeri citatas
[h] *Turbine versat.*

[f] Non pudebit fateri cum egregio viro Iosepho Scaligero me non intelligere quomodo Dacæ supra vers. 369. Parthis in tantum dissitis minentur equitem, *quæ & dura est locutio.*

[g] Alij contra versus adeoq; sensus rationem legunt *Diuitias.* ego Lipsium & Scaligerum fil. secutus eosque non sine authoritate M.S. librorum emendaui *diuinat*, vt sit sensus: Rex ille vel imper. vtcunque in præsenti potens & felix, tenet tamen sceptrum anxius, animo præsagit casus mouentes cuncta, id est, varietatem rerum humanarum τὴν τῶν ἀνθρωπείων παλιμβολίαν ὄντων. *h* Deus. *i* Imperium. *a Regum timendorum in proprios greges, reges in ipsos imperium est Iouis.* *b* Oriens. *c* Occidens. *d* In rebus aduersis. *e* Aduersa secundis. *f* Vna è Parcis. Herc. Fu. 558. *g* Diu in eodem statu manere. *h* Volubilitate.

ACTVS

ACTVS QVARTVS.

NVNCIVS. CHORVS.

Crudele Atrei facinus & epulas nefandas in quibus apponebantur Thyeſtæ ſui liberi, digna quæ ex oculis ſpectatorum ſublata intùs gererentur, narrat nuncij facundia præſens.

QVis me per auras turbo præcipitem vehet?
Atraque nube inuoluet, vt tantum nefas
Eripiat oculis? ô domus, [1] Pelopi quoque
Et Tantalo pudenda! CH. quid portas noui?
N. [k] *Quænam iſta regio eſt, Argos & Sparte im-*
Sortita fratres? & [l] maris gemini premens (pios
Fauces [l] Corinthus? [m] an feris Iſter fugam
Præbens Alanis? [n] an ſub æterna niue
Hyrcana tellus? an [o] vagi paſſim Scythæ?
C. *Quis hic nefandi eſt conſcius monſtri locus?*
Effare: & iſtud pande quodcunque eſt malum.
NV. P *Si ſteterit animus, ſi metu corpus rigens*
Remittet artus. [a] hæret in vultu trucis
Imago facti, ferte me inſanæ procul
[b] *Illo procellæ, ferte, quo fertur dies*
Hinc raptus. C. [c] *animos grauius incertos tenes.*
Quid ſit quod horres effer; auctorem indica.
[d] *Non quæro quis ſit, ſed vter. effare ocyus.*
NV. *In arce ſumma Pelopis vna eſt pars domus*
Conuerſa ad auſtros: cuius extremum latus
Æquale monti creſcit, atque [e] vrbem premit,
Et contumacem regibus populum ſuis

i Vel ipſis crudelibus tyrannis erubeſcenda.
k Ciuiliſne Græcia an barbara Scythia?
l Corinthus ſita in Iſthmo, id eſt, in anguſtijs inter Ægæum & Ionium maria?
m An Danubius ſup. 375. qui fuga celeri fluit per Alanos crudeliſſimos Scythiæ populos.
n An perenni niue vexata adeoque inculta & fera Hyrcania, pardis & tigribus famoſa?
o Vide Herc. Fu. v. 532.
p Si animus ſe collegerit & firmarit, corporis iam metu ſtupidi organis & mẽbris reſolutis.
a Etiamdum ante oculos verſatur trucis imago facti. *b* Ad Antipodas, ad alterum Hemiſphærium. *c* Morando & refugiendo, in grauiori metu animos noſtros ſuſpendis. *d* Procul dubio alter eſt è fratribus. ſed vter? *e* Vrbi imminet, quam vi reprimit, metuque coërcet ciues. ſup. v. 453.

f ὅπῃ ξυρᾶ ἀκμῆς. vnde telis cogant feriantque rebelles.

g Hùc enim populus conuenire solebat ad munia publica.

h Si arcana (inquit Lipsius) quomodo patet? Patet. sc. in amplitudinem & spatium, non quòd omnes ingrediantur.

i Lararium, in quo Dij Penates.

k Falce putari, vt solent fructiferæ.

l Propter frondes opacas, *vel* medullam nigram vnde & μελάμφυον dicitur Theophrasto i. l. 9. c.

m Altitudine superat.

n Per auguria & auspicia sortiri & inire regna.

o ἀναθήματα, votiua donaria

f *Habet sub ictu: fulget hic & turbæ capax*
Immane tectum, cuius auratas trabes
Varijs columnæ nobiles maculis ferunt.
Post jsta vulgo nota, quæ populi colunt,
In multa diues spacia discedit domus.
h *Arcana in imo regia recessu* h *patet,*
Alta vetustum valle compescens nemus,
i *Penetrale regni. nulla quæ lætos solet*
Præbere ramos arbor, aut k *ferro coli,*
Sed taxus, & cupressus, & l *nigra ilice*
Obscura nutat sylua; quam supra eminens
Despectat alte quercus, & m *vincit nemus.*
Hinc n *auspicari regna Tantalidæ solent;*
Hinc petere lapsis rebus & dubijs opem.
Affixa inhærent o *dona; vocales tubæ;*
p *Fractique currus; spolia Myrtoi maris;*
Victæque q *falsis axibus pendent rotæ;*
Et r *omne gentis facinus, hoc Phrygius loco*
Fixus a *tiaras Pelopis: hic præda hostium;*
Et b *de triumpho picta barbarico chlamys.*
Fons c *stat sub vmbra tristis, & nigra piger*
Hæret palude: talis est diræ d *Stygis*
Deformis vnda, d *quæ facit cælo fidem.*
Hic nocte tota gemere e *ferales deos*
Fama est: catenis lucus excussis sonat,
Vlulantque manes: quidquid audire est metus,
Illic videtur: errat antiquis vetus
Emissa bustis turba, & insultant loco

& monimenta Dijs consecrata affixa huic quercui pendent. p Currus Oenomaj fractus & Pelopis quo Hippodamiam abstulit, vsus fraude Myrtili quem petentem mercedem in mare præcipitauit, vnde Myrtoum dictum. sup. v. 138. q Sublatâ modiolis fibulâ, *vel* fibulâ, seu axe secundum alios, plumbeâ affixâ. r Tantaleæ gentis facinorum omne monimentum. a Infula Phrygibus in vsu, cuius lobi sub mento connectebantur. & ipse Pelops è Phrygia Elidem aduenerat, b Acu picta chlamys, spolium Phrygibus ademptum. c Stagnat instar Stygis. d Vide Herc. Fu. v. 711. e Infernales. Herc. Fu. 1145.

f *Maiora*

[f] *Maiora notis monstra: quin tota solet*
Micare flamma sylua, & excelsæ trabes
Ardent sine igni. sæpe latratu nemus
[g] *Trino remugit: sæpe simulacris domus*
Attonita [f] *magnis,* [h] *nec dies sedat metum.*
[i] *Nox propria luco est, &* [k] *superstitio inferum*
In luce media regnat. hinc orantibus
Responsa dantur certa, cum ingenti sono
[l] *Laxantur adyto fata, & immugit specus*
Vocem Deo soluente. quo postquam furens
Intrauit Atreus liberos fratris trahens,
Ornantur aræ. quis queat digne eloqui?
Post terga iuuenum nobiles religat manus,
Et mœsta [m] *vitta capita purpurea ligat:*
Non thura desunt, non [n] *sacer Bacchi liquor,*
Tangensue salsa victimam culter [o] *mola.*
Seruatur omnis ordo, ne tantum nefas
Non rite fiat. C H. [p] *quis manũ ferro admouet?*
NVN. *Ipse est sacerdos; ipse funesta prece*
Letale carmen ore violento canit;
Stat ipse ad aras: ipse deuotos neci
Contrectat, & componit, & [a] *ferro admouet;*
[b] *Attendit ipse:* [c] *nulla pars sacri perit.*
Lucus tremiscit, tota [d] *succusso solo*
Nutauit aula, dubia [e] *quo pondus daret,*
Ac fluctuanti similis: [f] *e læuo æthere*
Atrum cucurrit limitem [g] *sidus trahens:*
Libata in ignes vina [h] *mutato fluunt*

f Maiora quàm quæ nos vidimus monstra. *Vel* apparent vmbræ maiores humano corpore & augustiores.
g Velut Cerberi trifaucis latr.
h Etiam interdiu hæc videntur & audiuntur.
i Lucus tenebrosus est.
k Et vana inferorum apparitio hîc dominatur mediæ diei luci.
l Panduntur, emittuntur.
m Et vitta purpurea obnubit regalium victimarum capita.
n Vinum capitibus victimarum aspersum.
o Vide Hippol. v. 497.
p Quis feriebat victimas?
a Cultros suppositos impellit. *Supponunt alij cultros.* Virg. 6. Æneid. & 3 Georg. *Supposíti tinguntur sanguine cultri.* *b* *Hoc agit*; obseruat, pro ritu extispicij, motus gestusque hostiarum ad aras. vide Oedip. vers. 352. *c* Nullus sacrificij ritus omittitur. *d* Commoto. *e* In quam partem caderet. *f* E sinistra parte cœli. quod Græcis omen malum, vt quibus auguria capientibus antica pars septentrio: vt Romanis contra bonum omen, quibus in auspicijs pars antica Meridies, cum vtriusque conueniat Orientem esse dextram cœli partem, Occidentem sinistram. *g* βολὶς, Lampas prodigiosa trahens vestigium atrum mortis sceleriscque imminentis signum. *h* Vino in sanguinem mutato.

[h] *Cruenta Baccho:* [i] *regium capiti decus*
Bis terque lapsum est: fleuit in templis [k] *ebur.*
[l] *Mouere cunctos monstra: sed solus sibi*
Immotus Atreus constat, atque vltro deos
Terret [m] *minantes. iamque dimissa mora*
Assiluit aris, toruum & obliquum intuens.
Ieiuna syluis qualis in [n] *Gangeticis*
Inter inuencos tigris errauit duos;
[o] *Vtriusque prædæ cupida, quo primos ferat*
Incerta morsus, flectit huc rictus suos,
Illo reflectit, & famem dubiam tenet:
Sic dirus Atreus capita deuota impiæ
Speculatur iræ. quem prius mactet sibi,
Dubitat: secunda deinde quem cæde immolet.
Nec interest: sed dubitat, & tantum scelus
Iuuat ordinare. CH. *quem tamen ferro occupat?*
NVN. *Primus locus,* [p] *ne deesse pietatem putes,*
[q] *Auo dicatur,* [q] *Tantalus prima hostia est.*
CH. *Quo iuuenis animo, quo tulit vultu necem?*
NVN. *Stetit sui securus, & non est preces*
Perire frustra passus: ast illi ferus
In vulnere ensem abscondit, & penitus premens
[a] *Iugulo manum commisit, educto stetit*
Ferro cadauer: cumque dubitasset diu
Hac parte an illa caderet, in patruum cadit.
Tunc ille ad aras Plisthenem sæuus trahit,
[b] *Adicitque fratri: colla percussa amputat;*
Ceruice cæsa truncus in pronum ruit:
Querulum cucurrit murmure incerto caput.
CH. *Quid deinde* [c] *gemina cæde perfunctus facit?*
Puerone parcit? an scelus sceleri ingerit?
NVN. *Sylua iubatus qualis Armenia leo,*
In cæde multa victor armento incubat,
Cruore rictus madidus, & pulsa fame
Non ponit iras; hinc & hinc tauros premens
Vitulis minatur, dente iam lasso piger:

Non

[i] Diadema non semel è capite Atrei decidit.
[k] Eburneæ statuæ fleuere.
[l] Prodigia hæc terruērunt omnes qui ea in cœlo vel templis animaduerterant.
[m] Illi exitium. & his ostentis ab instituto scelere deterrentes.
[n] Indiæ syluis per quam fluit Ganges.
[o] *Nescit vtro ruat & ruere ardet vtroque.*
[p] Ironicè.
[q] Sup. vers. 521. fil. Thyestæ qui aui nomen tulit.
[a] In iugulo Tantali *capulo tenus abdidit ensem.*
[b] Adijcit, addit fratri comitem necis.
[c] Tantali & Plisthenis.

Non aliter Atreus sæuit, atque ira tumet,
Ferrumque gemina cæde perfusum tenens,
Oblitus in quem rueret: infesta manu
Exegit vltra corpus. at pueri statim
Pectore receptus ensis, in tergo [d] *stetit.*
Cadit ille, & aras sanguine extinguens suo,
Per [e] *vtrumq; vulnus moritur.* CH. *ô sæuum scelus!*
NVN. *Exhorruistis?* [f] *hactenus non stat nefas;*
Plus est. CH. *an vltra maius aut atrocius*
Natura recipit? NVN. *sceleris hunc finē putas?*
Gradus est. CH. *quid vltra potuit? abiecit feris*
Lanianda forsan corpora, atque [a] *igne arcuit.*
NV. *Vtinā arcuisset!* [b] *ne tegat functos humus,*
Ne soluat ignis, auibus epulandos licet
Ferisque triste pabulum sæuis trahat;
Votum est sub hoc, quod esse supplicium solet:
Pater insepultos spectet. ô nullo scelus
Credibile in æuo, quodque posteritas [c] *neget!*
Erepta viuis exta pectoribus tremunt,
Spirantque [d] *venæ, corque adhuc pauidum sālit.*
At ille [e] *fibras tractat, ac* [f] *fata inspicit;*
Et adhuc calentes viscerum venas notat.
Postquam hostiæ placuere, securus [g] *vacat*
Jam fratris epulis. ipse diuisim secat
In membra corpus; amputat trunco tenus
Humeros patentes, & [h] *lacertorum moras;*
Denudat artus dirus, atque ossa amputat:
Tantum ora seruat, & [i] *datas fidei manus.*
[k] *Hæc verubus hærent viscera, & lentis datæ*

d Alij leg. *extitit*, alij *exijt*, id est, emersit.
e Pectoris & tergi.
f Nondum attigi nefas.
a Rogo illis interdixit. Græci, Romani & Barbari cadauera comburebant, igne ea purgari credentes.
b Non optamus vt sepelisset, non vt combussisset, vtinam auibus & feris abiecisset, neque, &c. & hoc voto dignum est. id est, optandum quod alibi est supplicium vt insepultum parentes & amici videant.
c Neget factum esse, non credat.
d Arteriæ, in quibus spiritus. *e* Iecinorum venas & radices. *f* Per extispicia disquirit futura. *g* Parandis fratri epulis vacat. *h* Pulpas. *i* Quas dederant vbi eos fratri obsides Thyestes fratri tradidit. *k* Hæc pulpamenta è denudatis artubus partim torret, partim coquit. nam *viscera* propriè interiora sunt pulmo, iecur, cor, ilia, præcordia, & in his *Exta* quæ extant eminentque, vel quæ exsecantur: Aruspicibus inspicienda.

Stillant caminis: illa [l] *flammatus latex,*
[m] *Querente aheno, iactat: impositas dapes*
[n] *Transilijt ignis, inque crepitantes focos*
[o] *Bis ter regestus, & pati iussus moram*
Inuitus ardet, stridet in verubus iecur,
Nec facile dicam, corpora an flammæ magis
Gemuere. piceus ignis in fumos abit:
Et ipse fumus tristis, ac nebula grauis
[p] *Non rectus exit, seque in excelsum leuans,*
Ipsos [a] *penates nube deformi obsidet.*
[b] *O Phœbe patiens, fugeris retro licet,*
Medioque ruptum merseris cælo diem:
Sero occidisti. [c] *lancinat gnatos pater,*
Artusque mandit ore funesto suos,
Nitet fluente madidus vnguento comam,
Grauisque vino: sæpe [d] *præclusæ cibum*
Tenuere fauces. in malis vnum hoc tuis
Bonum est Thyesta, quod mala ignoras tua.
[e] *Sed & hoc peribit. verterit currus licet*
[f] *Sibi ipse Titan obuium ducens iter;*
Tenebrisque facinus obruat tetrum [g] *nouis*
[h] *Nox missa ab ortu* [i] *tempore alieno grauis;*
Tamen videndum est. [k] *tota patefient mala.*

l Aqua calida.
m Sibilo inter coquendum veluti condolentiam testante. *Pathos, vt & de igne qui—*
n—Officio tàm nefario defungi abhorruit, ne & ipse, qui alia purgat, contaminaretur.
o Vi subactus aheno, ne transiliret.
p Non in altum rectus ascendit. *quia grauis neb.*
a Deos domesticos qui prope focum. Penatibus enim cura æterni ignis credita qui vitæ symbolum. Sunt enim Penates per quos penitus spiramus & animæ rationem habemus. *al.* penes nos nati. *b* O Sol, qui alia complurima videre scelera sustines, hoc tamen in tantum horrebas, vt etsi properè refugeres, serò tamen occideris. *c* Alij *lacerat.* alij *laniat.* *d* Etiam naturæ præsagio non deglutiuere hos cibos. *e* Sed & hoc bonum scilicet quòd ignoras quas voraueris dapes, tandem peribit. rescies enim. *f* Itineri consuëto contrarium, Orientem scilicet repetens. *g* Insolitis. *h* Occidente sole vnde ortus. *i* Meridie. *k* Innotescet tibi qualibus dapibus vescebaris.

CHORVS.

CHORVS.

Videns Chorus ſolem retrocedere obſtupeſcit, veritus ne diſſolutâ mundi machinâ omnia in antiquum Chaos recidant.

Quo [l] *terrarum ſuperûmque parens,*
Cuius [m] *ad ortus noctis opacæ*
Decus omne fugit, quo vertis iter,
Medioque diem perdis olympo?
Cur Phœbe tuos rapis aſpectus?
Nondum [n] *ſeræ nuncius horæ*
Nocturna vocat lumina veſper:
Nondum [o] *Heſperiæ flexura rotæ*
Iubet emeritos ſoluere currus:
Nondum [p] *in noctem vergente die*
Tertia miſit buccina ſignum.
Stupet ad ſubitæ tempora cœnæ
Nondum feſſis bubus arator.
Quid [a] *te ætherio pepulit curſu?*
Quæ cauſa tuos limite certo
Deiecit equos? numquid [b] *aperto*
Carcere Ditis [c] *victi tentant*
Bella gigantes? numquid [d] *Tityus*
Pectore feſſo renouat veteres
Saucius [e] *iras? num reiecto*
Latus explicuit [f] *monte Typhoëus?*
Numquid ſtruitur via [g] *Phlegræos*

l Sol calore tuo quæ in terris ipſoſque homines generans.
m Quo oriente ſtellæ fugiunt, id eſt, non apparent.
n Veſper noctis prænuncius nondum euocauit ſtellas lucere ſolitas.
o Inclinatio currus tui ad occaſum vergentis nondum iubet te ſoluere equos diurnum iter emenſos.
p Buccina non dedit ſignum vltimæ partis diei, id eſt, nondum eſt hora nona. Græci diem in ſtationes tres quaternis horis emenſi noctem in vigilias totidem diuiſerunt. Hebræi autem & Romani in quatuor, quarum diſtinctiones buccinæ vel tubæ ſonitus indicabat.
a Quod horrendum facinus vidiſti ô Sol vt refugeres? *b* Diffractio.
c Gigantes quondam à Dijs victi: *vel, Ditis victi*, id eſt quem iam Gigantes vicerunt, adeóque è vinculis euaſerunt. *d* Herc. Fu. v. 755.
e Bella in Deos. *f* Ætna ſecundum Pindarum & Ouidium: Virgilio, quem ſecuti ceteri Latini poëtæ, Inarime ab Homeri εἰν ἐνοσίοις inſula in ſinu Puteolano quam Typhoëo vni è gigantibus ſuperiectam, quòd flammas quandoque vomat, ferunt. *g* Herc. Fu. v. 443.

Alta per hoſtes? & Theſſalicum
h *Threſſa premitur Pelion Oſſa?*
Solitæ mundi periere vices:
Nihil occaſus, nihil ortus erit.
i *Stupet Eoos aſſueta deo*
Tradere frenos, genitrix primæ
Roſcida lucis, peruerſa ſui
Lumina regni. neſcit feſſos
k *Tingere currus, nec fumantes*
Sudore iubas mergere ponto
Ipſe inſueto l *nouus hoſpitio*
Sol auroram videt occiduus,
Tenebraſque iubet ſurgere, nondum
Nocte parata. non ſuccedunt
Aſtra, nec vllo micat igne polus.
Nec luna m *graues digerit vmbras.*
Sed quidquid id eſt, n *vtinam nox ſit.*
Trepidant, trepidant pectora magno
Perculſa metu, a *ne fatali*
Cuncta ruina quaſſata labent,
Iterumque deos, homineſque premat
Deforme chaos: iterum terras,
Et mare & ignes, & b *vaga picti*
Sidera mundi Natura tegat.
Non æternæ facis exortu
c *Dux aſtrorum ſecula ducens*
Dabit æſtatis brumæque notas.
d *Non Phœbeis obuia flammis*
Demet nocti luna timores,
e *Vincetque ſui fratris habenas,*
f *Curuo* g *breuius limite currens.*

b Oſſa quæ in Thraciam prominet. Her. Fu. 970.
i Aurora ſolita inſtruere ſolis orientales equos ſtupet ſole retrocedente.
k Herc. Fu. v. 26.
l Indis exceptus, qui ſolitus eſt occidere apud Iberos.
m Tenebras denſas vel graues, id eſt, noxias nec ſalubres. Poetæ. enim vmbram poſitiuum quiddam eſſe volunt.
n Et non defectio naturæ rerumque diſſolutio.
a Ne confuſa illa, quæ ab initio, vnitas vel Inanitas omnia, cœlum, & elementa miſceat.
b Cœli ſtellati errantes nec non fixas ſtellas.
c Sol anni tempeſtates & ſecula dimenſus.
d Nec Luna Soli oppoſita per totam noctem lucens tollet terrores noctis, quos inducunt tenebræ. *e* Nec luna curſu celeri, vtpote 29. diebus. 12. horis. 44. min. conſequetur ſolem. *f* Per Zodiaci obliquum limitem. *g* Celerius, ſc. 27. diebus 8. horis (vide Theb, v. 536.) curſum ſuum peraget quàm Sol, qui 365. D. 8. S. H. 49. M.

Ibit in vnum congesta sinum
Turba deorum.
Hic qui sacris peruius astris
Secat obliquo tramite zonas,
Flectens longos signifer annos,
Lapsa videbit sidera labens.
Hic qui nondum vere benigno,
Reddit Zephyro vela tepenti,
Aries præceps ibit in vndas,
Per quas pauidam vexerat Hellen.
Hic qui nitido taurus cornu
Præfert Hyadas, secum Geminos
Trahet, & curui brachia Cancri.
Leo flammiferis æstibus ardens
Iterum ê cælo cadet Herculeus.
Cadet in terras Virgo relictas;
Iustæque cadent pondera Libræ;
Secumque trahent Scorpion acrem.
Et qui neruo tenet Æmonio
Pennata senex spicula Chiron,
Rupto perdet spicula neruo.
Pigram referens hiemem gelidus

g Confundentur sidera & elementa, quæ Stoicis Dij.
h Zodiacus sub quo Sol & Luna decurrunt. *vel* in quo signa duodecim Deorum totidem præsidio. *Manil.* 2. lib.
i Ab vtroque tropico per Æquinoctialem transuerso. vnde obliqui anguli. nec non signa obliquè oriuntur & occidunt.
k Geminas mediæ Zonæ partes quæ ab vtroque Æquinoctialis latere Tropicis terminantur.
l Varians anni longitudinem ad motum solis per Zodiac. *vel* annum longum 3600. solarium perficiens super suos polos. *m* Aries sub ortu solis inducit Zephyrum, quo flante tempus nauigationis aperitur *n* De Zodiaco cadet in mare, &c. alludit autem ad fab. Arietis aurei velleris. vide Troad. 1032. *o* Hippol. v. 302. *p* Suculas stellas. 7. Atlantis filias à fratre Hyante (quem deplorantes in cœlũ translatæ sunt) denominatæ. *q* Signũ tertiũ siue Castora & Pollucem, seu Iasonem & Triptolemum. *r* Chelas incuru. Cancri à Iunone inter astra positi quod Hydræ aduersus Herc. subsidiarius fuerit. *s* Semel enim deciderat ex Lunari globo, vide Herc. Fu. v. 83. *t* Ab Herc. victus & à Iunone in cœlum tralatus. *a* Erigone seu Astræa Iouis & Themidos filia iam recidet in terras quas *cæde madentes* olim reliquerat. *b* Quæ iustè ponderat, *vel* quæ noctes diebus æquat. *c* Inest enim Libræ spatio pars Scorpii prior. *d* Quòd Orionem tentârat interimere, in astra relatum. *e* Arcu Thessalo. *f* Centaurus, Herculis sagittâ quę fortè deciderat supra pedem vulneratus, Iouis miseratione in cœlum relatus, dictusque Sagittarius. *g* Cadente ipso Chirone. *h* Primum signum Hyemale.

Cadet

Cadet [i] *Ægoceros, frangetque tuam,*
[k] *Quisquis es, vrnam. tecum excedent*
[l] *Vltima cœli sidera Pisces.*
[m] *Monstraque nunquam perfusa mari*
Merget condens omnia [n] *gurges.*
[o] *Et qui medias diuidit Vrsas,*
Fluminis instar, lubricus Anguis:
Magnoque [p] *minor iuncta draconi*
[q] *Frigida duro Cynosura gelu,*
Custosque sui [r] *tardus plaustri*
Iam non [s] *stabilis ruet* [t] *Arctophylax.*
Nos e [u] *tanto visi populo*
Digni, premeret quos euerso
Cardine mundus: in nos ætas
Vltima venit. ô nos dura
Sorte creatos, seu perdidimus
Solem [x] *miseri, siue* [y] *expulimus?*
Abeant questus, discede timor.
Vitæ est auidus, quisquis non vult,
Mundo secum pereunte, mori.

i Capricornus qui cœlum meruit quòd Pan huius specie indutus Gigantes terruërat.

k Neque enim constat de Aquario, an fuerit Deucalion, Cecrops, Hylas, an Ganymedes.

l Vlt. Zodiaci in anni ordine signum.

m Arctos. sup. v. 376.

n Mare.

o Ruet anguis ille maximus, &c. Hesperidum quondam custos ab Herc. interfectus.

p Sc. Vrsa.

q Ad polum posita. r Qui polo positus gyrum minorem lentiùs oberrat. s Propè polum qui stabilis. t Custos plaustri Bootes, Arcton enim quæ plaustrum dicitur insequutus agitare videtur. u Qui hucusque fuërit. x Non nostrâ culpâ *meritâ nec morte perimus, sed miseri ante diem.* y Per scelus nostrum, culpâ nostrâ.

ACTVS QVINTVS.

ATREVS.

Exultans impius Atrëus nefariam de fratre vindictam sibi gratulatur, diriſque appositis dapibus de natorum sanguine præbendo deliberat.

[a] *Æqualis astris gradior, & cunctos super*
Altum superbo vertice attingens polum.
Nunc [a] *decora regni teneo, nunc solium patris.*

a Iam denique rex, recepto ariete regni fato, sup. v. 222, iam Deus mihi videor, postquam iniurias plenè vltus fuerim.

[b] *Dimit-*

b Dimitto ſuperos: ſumma votorum attigi.
Bene eſt; abunde eſt; iam ſat eſt c etiam mihi.
Sed cur ſatis ſit? pergam, & implebo patrem
Funere ſuorum: d ne quid obſtaret pudor,
Dies receſſit. perge, dum cœlum vocat.
Vtinam quidem tenere fugientes e deos
Poſſem, & coactos trahere: vt vltricem dapem
Omnes viderent! quod ſat eſt, videat f pater
Etiam die nolente diſcutiam tibi
g Tenebras, miſeriæ ſub quibus latitant tuæ.
Nimis diu conuiua ſecuro iaces,
Hilarique vultu. iam ſatis menſis datum eſt,
Satiſque Baccho. h ſobrio tanta ad mala
Opus eſt Thyeſte. i turba famularis fores
Templi relaxa; feſta pateſiat domus.
k Libet videre, capita natorum intuens
l Quos det colores, verba quæ m primus dolor
Effundat, aut n vt ſpiritu expulſo ſtupens
Corpus rigeſcat. fructus hic operis mei eſt.
o Miſerum videre nolo, ſed dum fit miſer.
Aperta p multa tecta collucent face.
q Reſupinus ipſe purpura atque auro incubat,
Vino grauatum a falciens læua caput,
b Eructat. ô me cælitum excelſiſſimum,
Regumque regem! c vota tranſcendi mea.
Satur eſt, d capaci ducit argento merum.
Ne parce potu, reſtat etiam nunc cruor

b Dehinc non precibus fatigo, non votis ſolicito Deos, voti abundè compos.
c Emphaticè. etiam mihi vltionis cupientiſſimo.
d Inuitant ſublatâ cum luce verecundiâ tenebræ.
e Solem & cæteras ſtellas. quæ Stoïcis Dij, *alijs* faces & lampades Dijs præuiæ.
f Thyeſtes.
g Ignorantiæ tuæ, vt videas quàm miſer ſis. ſup. verſ. 785.
h Qui mala ſua ἐμπαθέστερον ſentiat vehementiúſque doleat quàm ebrius.
i O fámuli, aperite fores templi vel domus feſtæ.

k Nimiùm videre vellem, I would faine ſee. *l* Palleſcatne an rubeſcat. *m* Prima doloris apprehenſio, primus motus. *n* Velut expulſo: ſopitis ſc. ſenſibus, vt in animæ deliquio. *o* Miſerum iàm factum non tàm delectat videre quàm vbi primùm miſer fieri incipit. *p* Multis lucernis, quas in feſtis accendere mos fuit. *q* Iam ſatur & benè potus recliuis in lecto purpureis auroque intertextis ſtragulis ornato diſcumbit. *a Languidus in cubitum iam ſe conuiua reponit.* *b* Præ ſaturitate & ingluuie ex veſcendi auiditate. *c* Etiam vltra votum felix ſum, plus quàm optâram conſecutus. *d* Argenteo poculo maiori vinum non dilutum ebibit.

e Trium natorum tuorum.
f Sanguis rubro vino mistus non se prodet.
g Cœnam clauserunt veteres poculo quod *boni Genij vel dæmonis* appellabant.

e *Tot hostiarum. veteris* f *hunc Bacchi color*
Abscondet. hoc hæc mensa g *claudatur scypho.*
Mistum suorum sanguinem genitor bibat;
Meum h *bibisset. ecce tam* i *cantus ciet,*
Festasque voces; nec satis menti imperat.

h Si potuisset. i *παροινεῖ*, cantillat potus.

THYESTES.

Thyestis epulantis cantus: quo inuitat se ad lætitiam, quam tamen mens eius præsaga mali non admittit.

Pectora longis hebetata malis.
Jam sollicitas ponite curas.
k Ex præterito aut præsenti malo.
l E futuro.
m Quia felicem fuisse, miserum.
n Magni animi & fortis est, vbi quis è sublimi rerum statu deciderit, patienter aduersa tolerare.
o Non succumbente ceruice, erecto animo.
Fugiat k *mœror, fugiatque* l *pauor,*
Fugiat trepidi comes exilij
Tristis egestas, rebusque grauis
Pudor afflictis. m *magis vnde cadas,*
Quam quo, refert. n *magnum, ex alto*
Culminæ lapsum, stabilem in plano
Figere gressum: magnum ingenti
Strage malorum pressum, fracti
Pondera regni non o *inflexa*
Ceruice pati; nec degenerem
Victumque malis, o *rectum impositas*
Ferre ruinas. sed iam sæui
Nubila fati pelle, ac miseri
Temporis omnes dimitte notas:
Redeant vultus ad læta boni,
Veterem ex animo mitte a *Thyesten.*
Proprium hoc miseros sequitur vitium,
b *Nunquam rebus credere lætis.*
Redeat felix Fortuna licet,
Tamen afflictos gaudere piget.

a Thyestæ, id est, meam tristitiam & mærorem, quæ me quondam exulem accomitabantur.

b Quia fortunæ varietatem edocti timent ne *honorum apicem rapax fortuna tollat, & superbos vertat funeribus triumphos.*

Quid

Quid me reuocas, festumque vetas
Celebrare diem? quid flere iubes
Nulla surgens dolor ex causa?
Quis me prohibet [c] *flore recenti*
Vincire comam? [d] *prohibet, prohibet.*
Vernæ capiti [e] *fluxere rosæ;*
Pingui [f] *madidus crinis amomo*
Inter subitos [g] *stetit horrores;*
[h] *Imber vultu nolente cadit.*
Venit in medias voces gemitus;
Mœror lacrymas amat assuetas.
Flendi miseris dira cupido est.
Libet infaustos mittere questus,
Libet & Tyrio [i] *saturas ostro*
Rumpere vestes: vlulare libet.
Mittit luctus signa futuri
Mens, ante sui præsaga mali.
Instat nautis fera tempestas,
Cum sine vento tranquilla tument.
[k] *Quos tibi vultus, quosue tumultus*
Fingis demens? credula præsta
Pectora fratri: iam quidquid id est
Vel sine causa, vel [a] *sero times.*
[b] *Nolo infelix; sed vagus intro*
Terror oberrat, subitos fundunt
Oculi fletus, nec causa subest.
Dolor an metus est? [c] *an habet lacrymas*
Magna voluptas?

c Florum fasciculis, sertis coronisque capita reuincti in conuiuijs potare soliti erant: primùm quidem hederaceis, vid. Oedip. vers. 414. & ex apio; mox myrteis, quippe quæ adstringunt & vini exhalationes arcent; tum è rosis quæ & grauitatem capitis sedant & potione æstuantes refrigerant. Corona insuper plenitudinis & libertatis symbolum festis conuiuijsque competit, vt & capiti quod rationalis animæ sedes. Neque me fugit lacertis etiam ferta, ceruicique τὰς πλόκτας ὑποδυομένας circundedisse solitos. *d* Nescio quis dolor, aliquis certe prohibet. *e* Marcescunt in capite. vel, deciderunt è capite. *f* Vnguentis delibuti veteres conuiuabantur cùm valetudinis tùm voluptatis causa amomo comas inungentes. *g* Inhorruit, **stands on end.** *h* Lacrymæ etiam nolenti excidunt *humor & in genas furtim labitur.* *i* Bis vel plenè tinctas purpurâ Tyriâ. sup. vers. 344. *k* Reprehendit suum dolorem & metum tanquam inanem. *a* Sup. vers. 486. *b* Nollem quidem timere sed, &c. *c* Habet sanè, quæ præ intenso gaudio effluant, frigidas; quæ præ mœrore, calidas. Toled. 2. de Anima. 4. 30.

ATREVS.

ATREVS. THYESTES.

Atrëus festiuitatem simulans fratrem ad poculum inuitat. Cupienti illi videre liberos quò plenius gauderet, ostendit capita & palmas, & quid actum sit aperit. hinc dolor, ira, conuicia, execrationes ortæ.

FEstum diem, germane, consensu pari
Celebremus: hic est sceptra qui firmet mea
[d] *Solidamque pacis alliget certæ fidem.*
THY. *Satias dapis me, nec minus Bacchi tenet,*
Augere cumulus hic voluptatem potest,
Si cum [e] *meis gaudere felici datur.*
ATR. [f] *Heic esse natos crede in amplexu patris,*
Heic, sunt, eruntque; nulla pars prolis tuæ
Tibi subtrahetur: [f] *ora, quæ exoptas, dabo,*
[g] *Totumque turbâ iam suâ implebo patrem.*
Satiaberis, ne metue: [h] *nunc missi meis*
Iucunda mensæ sacra iuuenilis colant.
Sed accientur. poculum infuso cape
[i] *Gentile Baccho.* THY. *capio fraternæ dapis*
Donum. [k] *paternis vina libentur Deis,*
Tunc hauriantur. sed quid hoc? [l] *non vult manus*
Parere: crescit pondus, & dextram grauat.
Admotus ipsis Bacchus a labris fugit,
Circaque rictus ore decepto effluit.
En ipsa trepido mensa subsiluit solo.
Vix lucet [a] *ignis. ipse quin æther grauis*
Inter diem noctemque [b] *desertus stupet.*
Quid hoc? magis magisq; concussi labant
Conuexa cœli: [c] *spissior densis coit*
Caligo tenebris, noxque se in [d] *noctem abdidit.*

[d] *Ambiguè.* Thyestes de conciliatione intelligit, Atrëus de cæsis nepotibus sentit.
[e] Liberis.
[f] *Et hæc ambiguè.*
[g] Ventrem & oculos, corpus & mentem.
[h] *Mentitur eos esse in conuiuio cum patruelibus.*
[i] Gentis nostræ proprium quod nos admoneat consanguinitatis & amoris. poculũ φιλοτήσιον.
[k] Laribus & familiæ Dijs prima in festis conuiuijs libamina fiebant, effuso in terram vini pauxillo, vt & dapum parte in focum iectâ.
[l] Præsagio mentis abominatus hausturn, sentit poculum grauius fieri & vinum quasi refugere

[a] Cœnationi adhibitus, obsonijs subiectus. [b] A Sole, Luna, sideribus. [c] Condensantur solis tenebræ spissiores. [d] Naturali & vsitatâ tenebricosiorem.

Fugit

Fugit omne ſidus. quidquid eſt, fratri, precor,
[c] Gnatiſque parcat; omnis in vile [f] hoc caput
Abeat procella. redde iam gnatos mihi.
ATR. *Reddam, & [g] tibi illos nullus cripet dies.*
T. *Quis hic tumultus viſcera exagitat mea?*
Quid tremuit intus? ſentio impatiens onus,
Meumque gemitu non meo pectus gemit.
Adeſte nati, genitor infelix vocat:
Adeſte; viſis fugiet hic vobis dolor.
[h] Vnde obloquuntur? A. [i] expedi amplexus pater.
Venere. gnatos ecquid agnoſcis tuos?
THY. *Agnoſco [k] fratrem. ſuſtines tantum nefas*
Geſtare tellus? non ad infernam [l] Styga
Te noſque mergis? [m] rupta & ingenti via
Ad chaos inane regna cum rege abripis?
Non tota ab imo tecta conuellens ſolo,
Vertis Mycenas? [n] ſtare circa Tantalum,
Auoſque noſtros, ſi quis intra [o] Tartara eſt,
Vterque iam debuimus. hinc compagibus
Et hinc reuulſis huc tuam immani ſinu
Demitte vallem, noſque defoſſos tege
[p] Acheronte toto: noxiæ ſupra caput
Animæ vagentur noſtrum, & ardenti freto
[a] Phlegethon arenas igneus tortas agens
Exitia ſupra noſtra violentus fluat.
[b] Immota tellus pondus ignauum iaces?
ATR. *[c] Recipe hoſce citius: liberis tandem tuis*
Diu expetitis, nulla per fratrem eſt mora,
Fruere: oſculare: diuide amplexus tribus.
T. *[d] Hoc fœdus? hæc eſt gratia? hæc fratris fides?*
Sic odia ponis? non peto, [e] incolumes pater
Gnatos vt habeam: ſcelere quod [f] ſaluo dari
Odioque poſſit, frater hoc fratrem rogo,

e Meis. aut vtriuſque.
f Meum.
g Vt qui iam in alimentum abierunt. *abitque petitum capita.*
h Malè præſagus videtur ſibi audire filios vocatos è viſceribus dare reſponſum.
i *Redit Atreus & allata capita Thyeſti oſtendit.*
k Te crudelem, impiùm, perfidum mihi vt ſemper fratrem.
l Herc. Fu. v. 711.
m Annon hiatu facto abſorbes Mycenas cum Atreo?
n Amandari in eaſdem cum Tantalo pœnas, maioris ſceleris rei. v. 750. H. Furent.
o Imam partem terræ, *vel* infra Tartara vide Her. F. v. 708. & ſupra v. 830.
p Vid. Ag. 13.
a Sup. v. 73.
b Non recedis vt Sol & ſidera, nec tantum ſcelus deteſtaris & vlciſceris? *c* *Sarcaſticè.* *d* Itane ſimulaſti te odia depoſuiſſe redijſſeque in gratiam? *e* Quod fieri non poſſe noui cum vidęam ipſorum capita. *f* Non ſublatâ vindictâ & odio tuo.

g Sepelire

g Redde truncos ad sepulturam.
b Nihil quò fruar, sed quod igne absumâm, peto.
i Quod absumptum non est habebis: quod absumptum est habes, scilicet in ventre. *Hoc autem quid sit nondum intelligit Thyestes.*
k Solem & sidera. *Agnoscit iam miser deliquij solaris causam.*
l Pedes.
m Sup. vers. 779.
n Carnes natorum. supra 763.
o Nefandus cibus.
p Meorum lib. sanguinem hausit.
q Qua exeant.
r Pugnis & planctu dilaniata dabunt viam.
a Sed planctu & verberibus absti ne. ne & natorum ventri tuo ingestorum sepulchro atque animabus vim facias, & *hoc in quibusdam mss. lib. Atreo tribuitur.*

g Sepelire liceat. redde quod cernas statim
Vri. h nihil te genitor habiturus rogo,
Sed perditurus. ATR i quidquid e gnatis tuis
Superest, habebis: quodque non superest, habes.
THY. Vtrumne sæuis pabulum alitibus iacent,
An belluis seruantur? an pascunt feras?
ATR. Epulatus ipse es impia gnatos dape.
THY. Hoc est k deos quod puduit: hoc egit diem
Auersum in ortus: quas miser voces dabo?
Questusque quos? quæ verba sufficient mihi?
Abscissa cerno capita, & auulsas manus,
Et rupta fractis cruribus l vestigia.
m Hoc est, quod auidus capere non potuit pater.
Voluuntur intus n viscera, & clausum o nefas
Sine exitu luctatur, & quærit viam.
Da frater ensem, p sanguinis multum mei
Habet ille: ferro liberis demus q viam.
Negatur ensis? pectora illiso sonent
r Concussa planctu, a sustine infelix manum.
Parcamus umbris. tale quis vidit nefas?
Quis inhospitalis Caucasi rupem asperam
b Heniochus habitans? quisue c Cecropijs metus
Terris Procrustes? genitor en gnatos premo
d Premorque gnatis. sceleris est aliquis modus?
ATR. e Sceleri modus debetur, vbi facias scelus,
Non vbi reponas. hoc quoque exiguum est mihi.
Ex vulnere ipso f sanguinem calidum in tua
Diffundere ora debui; vt viuentium
Biberes cruorem: g verba sunt iræ data;

b Popul. ferus iuxta Colchos in monte Caucaso ab Amphyo & Telechio Castoris & Pollucis ἡνιόχοις, id est, aurigis ortus. c Atticæ regionis (à Cecrope primo rege dictæ) terror Procrustes latro, qui hospites ad lecti sui mensuram vel longiores decurtabat vel breuiores extendebat. d Ventrem quippe meum torquent. e Minori enim sceleri maior pœna debetur. f Natorum tuorum. g Dum vindictam nimis festinarem fraus facta est, id est, *non ad plenum satisfeci iræ meæ.*

Dum

Dum propero, ferro vulnera impressa dedi.
Cecidi ad aras, cæde votiua [h] *focos*
Placaui: & artus, corpora exanima amputans,
In parua carpsi frusta: & hæc feruentibus
Demersi aheneis, illa lentis ignibus
Stillare iussi membra, neruosque abscidi
Viuentibus: gracilique traiectas veru
Mugire fibras vidi, & aggessi manu
Mea ipse flammas. [k] *omnia hæc melius patet*
Fecisse potuit. [l] *cecidit incassum dolor.*
Scidit ore natos impio, [m] *sed nescius,*
Sed [n] *nescientes.* THY. *clusa litoribus vagis*
Audite maria. vos Dij audite hoc scelus,
Quocumque [o] *diffugistis. audite Inferi.*
Audite Terræ. Noxque Tartarea grauis
Et atra nube, vocibus nostris vaca.
[p] *Tibi sum relictus, sola tu miserum vides,*
Tu quoque sine astris. vota non faciam improba,
Pro me nihil precabor: ecquid iam potest
Pro me esse? [a] *vobis vota proßicient mea.*
Tu summe cœli rector, ætheriæ potens
Dominator aulæ, nubibus totum horridis
Conuolue mundum, bella ventorum vndique
Committe; & omni parte violentum intona:
Manuque, non qua tecta & immeritas domos
Telo petis minore; [b] *sed qua montium*
Tergemina moles cecidit, & [c] *qui montibus*
Stabant pares Gigantes, hac arma expedi,
Igneſque torque; [d] *vindica amissum diem.*
Jacularе flammas; lumen ereptum polo
Fulminibus [d] *exple. causa, ne dubites diu,*
Vtriusque mala sit: si minus; mala sit mea,

h Deos Lares qui ad focos stant, vel quibus, in focis, sacra fiunt.
i Hæc supra v. 763.
k Maior fuisset vindicta si te patrem hæc facere coëgissem.
l Non est adeptus expetitam vltiönem.
m Cum potuissem te sciente hoc feciſſe.
n Cum potuissem ex ipso morientium vulnere sanguinem calidum tibi in os infundere. sup. v. v, 1051.
o Sup. v. 890. ne videretis scelus tantum.
p O Nox.
a In rem vestram. ne rerum ordo immutetur, vobis præ horrore fugientibus.
b Sed illâ fulmineâ manu qua perfregisti tres montes Pelion. Ossam, & Olympum, quos Gigantes Dijs bellum indicentes congestos alios alijs superstruxerant. v. 970. Herc. Fu. & Herc. Oet. 847.
c Cœlo capita alta ferentes *Abietibus iuuenes patrijs & montibus æquos. Æn.* 3. & 9.
d Compensa, Make good.

Me pete: [c] *trisulco flammeam telo facem*
Per pectus [f] *hoc transmitte. si gnatos pater*
Humare,& igni tradere extremo volo,
Ego sum cremandus. [g] *si nihil superos mouet,*
Nullumque telis impios numen petit;
Æterna nox permaneat, & tenebris tegat
Immensa longis scelera, nil Titan queror,
Si perseueras. [h] ATR. *nunc meas laudo manus,*
Nunc parta vera est palma.perdideram [i] *scelus,*
Nisi sic doleres:liberos nasci [k] *mihi*
Nunc credo; [l] *castis nunc fidem reddi toris.*
TH. *Quid liberi meruere ?* A. *quod fuerant tui.*
THY. [m] *Gnatos parenti?* A *fateor; & quod me iuuat,*
[a] *Certos.* THY. *piorum* [b] *præsides testor deos.*
A. [c] *Quid coniugales?* T. *scelere quis pẽsat scelus?*
ATR. *Scio quid queraris. scelere prærepto doles;*
[d] *Nec quod nefandas hauseris tangit dapes;*
Quod non pararis. fuerat hic animus tibi,
Instruere similes inscio fratri cibos,
Et adiuuante [e] *liberos* [f] *matre aggredi,*
Similique leto sternere: [g] *hoc vnum obstitit;*
Tuos putasti. THY. *vindices aderunt dei:*
His puniendum vota te tradunt mea.
ATR. *Te puniendum* [h] *liberis trado tuis.*

e Fulmine quod scindit.comburit, afflat.subtili,vrenti,fuliginoso.vide Herc.Oet.vers. 1993.

f In quo filij conduntur.

g Si Deus *nec beneprometitis capitur nec tangitur irâ.* ex Epicur. & Protagoræ mente.

h Fugere & latêre.

i Delectationem meam ex hoc scelere.

k Ex me,non ex te adultero.

l Nec ambigam exhinc de fide coniugis.

m *Sup.* edendos apposuisti?

a Quos tu non dubitasti tuos esse, sicut ego de meis propter te dubito an mei sint.

b Iouem ἱκετήσιον & Deos præsides vindicesque piorum natorum.

c Cur non potius testaris coniugales quos adulterio violasti? *Ironicè.*de coniugalibus Dijs,vid. Medeam.v.1.

d Nec tàm doles quod has dapes absumpseris,quàm quod mihi non apposuëris.

e Meos.

f Ærope vxore meâ quam corrupisti.

g Et fecisses nisi putasses illos esse tuos filios.

h Qui nulli iam, *vel* qui à te comesi.vers.1047.

THEBAIS.

THEBAIS.

Personæ.

OEDIPVS. ANTIGONE.
NVNCIVS. IOCASTA.
POLYNICES.

ARGVMENTVM.

Oedipus, sibi oculis vbi scelus suum (de quo vide argumentum Oedipi) agnouisset erutis, in exilium spontaneum profectus amolitur à se filiam Antigonen, quæ patri vitales auras pertæso ducem se viæ offert, vtque mortis cupidinem, deponat multis precibus orat, tandem exorat. Cuius interea filios Etheoclem & Polynicem, violato regnandi per vices fœdere, impia mouentes arma, incassum laborat mater Iocasta in gratiam reducere. *Desunt mutilæ huic tragœdiæ cetera.*

ACTVS PRIMVS.

OEDIPVS, ANTIGONE.

Oedipum ab instituta morte suadet persuadetque filia Antigone dux patris cæci.

CÆci parentis regimen, ac fessi vnicum
Patris leuamen gnata, [u] quã tanti est mihi
Genuisse vel sic; desere infaustum patrem.

u Quam adeo piam, *vel*, per parricidium & ex incestu genuisse precium sit.

In recta quid deflectis [x] *errantem gradum?*
Permitte labi: melius inueniam viam
Quã quæro ſolus, quæ me ab hac vita extrahat,
Et hoc nefandi capitis aſpectu leuet
Cœlum atque terras: [y] *quantulum hac egi manu?*
Non video noxæ conſcium noſtræ diem:
Sed videor. hinc iam ſolue inhærentem manum,
Et patere [z] *cæcum, qua volet, ferri pedem.*
Ibo, ibo, qua prærupta protendit iuga
[a] *Meus Cithæron; qua peragrati celer*
Per ſaxa montis iacuit [b] *Actæon, ſuis*
Noua præda canibus; qua per obſcurum nemus,
Syluamque opacæ vallis [c] *inſtinctas deo*
[d] *Egit ſorores mater, &* [e] *gaudens malo,*
[f] *Vibrante thyrſo prætulit fixum caput;*
[g] *Vel qua cucurrit corpus inuiſum trahens*
[h] *Zethi iuuentus, qua per horrentes rubos*
Tauri ferocis ſanguis oſtentat fugas;
[i] *Vel qua alta maria vertice immenſo premit,*
[k] *Inoq́; præceps qua* [l] *ſcelus fugiens ſuum,*
Nouumque faciens, mater inſiluit freto
[m] *Merſura gnatum ſeque. felices, quibus*
Fortuna melior [n] *tam bonas matres dedit:*
Eſt alius iſtis noſter in ſiluis locus,
Qui me repoſcit; hunc petam curſu incito:

x Errare malentem.
y Excæcaui me, at interfeciſſe oportuit.
z Mei cœci.
a Mons prope Thebas ſub meo quondam imperio *vel*, in quo ego quamprimum natus ſum expoſitus eram. infra, verſ. 203.
b Venator, *aut* in ceruum à Dianâ quam nudam viderat mutatus atque à canibus ſuis deuoratus.
c Bacchi furore percitas.
d Agaue Penthei mater & Bacchæ filium eius Pentheum diſcerpſerunt.
e Furore Bacchico percita vitulum eſſe putans qui ſuus erat filius.
f Caput Penthei præfixum ferebat haſtæ pampinis involutum. g Herc. Fu. v. 915. h Quâ Zethus iuuenis, *Hellenimus vt* ἔτ ceu μὴ Ἀλκυόνιο, cum fratre Amphione taurorum caudis alligatum traxerunt per rubos corpus inuiſum Dirces inf. v. 126. vel lege *Iuuencus*. i. taurus cui alligauit Zethus Dircen. Oed. v. 610. i Lipſ. & Ioſ. Scaliger hunc verſum poni volunt poſt duodecimum. *Ibo, Ibo*, &c. ſupra. k Vnde Ino maritum Athamanta qui furore correptus Learchum alterum è filijs ſaxo illiſerat, fugiens ſe cum altero filio in mare præcipitauit. l Cauſata priuignos Phryxum & Hellen apud patrem cui illos perſequenti Iuno furias immiſit vt Learchum occideret. m Merſura Melicertam alium filium ſeque. n Quæ filios interficiebant. quod vtinam & mihi contigiſſet, nec vixiſſem futurus patricida, inceſtus, &c.

Non

Non hæsitabit gressus; hoc omni duce
Spoliatus ibo. quid moror [o] sedes meas?
Montem Cithæron redde, & hospitium mihi
Illud meum restitue, vt expirem senex,
Vbi [o] debui infans: recipe supplicium vetus
Semper cruente, sæue, crudelis, ferox,
Cum [p] occidis & cum [q] parcis: olim iam tuum
Est hoc cadauer. perage mandatum [r] patris,
Iam & matris. animus gestit antiqua exequi
Supplicia. quid me gnata [s] pestifero tenes
Amore vinctum? quid tenes? [t] genitor vocat.
Sequor, sequor, iam parce: [a] sanguineum gerens
Insigne regni Laius [a] rapti furit;
Et ecce [b] inanes manibus infestis petit
Foditque vultus. gnata genitorem vides?
[c] Ego video. [d] tandem spiritum inimicum exue,
[d] Desertor anime, fortis in partem tui.
Omitte pœnas languidas longæ moræ,
[e] Mortemque totam recipe. quid segnis traho?
Quid viuo? nullum facere iam possum scelus.
Possum miser. prædico, discede a patre;
Discede [f] virgo. timeo post matrem omnia.
AN. *Vis nulla genitor a tuo nostram manum*
Corpore resoluet: nemo me comitem tibi
Eripet vnquam. [g] Labdaci claram domum,
Opulenta ferro regna [h] germani petant;
Pars summa patris optimi e regno, mea est,
Pater ipse: non hunc auferet [i] frater mihi,
Thebana rapto sceptra qui regno tenet;
Non hunc cateruas [k] alter Argolicas agens.

o Infrà v. 243.

p Vt Actæona Penthea, Dircen alioſque in Orgijs.

q Vt mihi cui tum infanti multò melius mori fuiſſet.

r Olim quidem patris de parricidio admoniti oraculo, ſed & iam matris, quæ mihi necem imprecatur propter inceſtum.

ſ Qui me inuitum in vita manere cogat.

t Meus. ſc. Laïus à me occiſus. cuius vmbram ex fantaſia audire videreq; videtur.

a A me per ſanguinem rapt.

b Euulſis .c. oculis.

c Vt verſ. 39. genitorem videre per fantaſiam videtur. d O anime puſille qui imperium & inſtitutam mortem detrectas, fortis in partem tui. ſc. oculos, mandata exequere & tandem in totum me deſere. e Metaph. à gladiatoribus. f Dum virgo &c. ne & te violem vt matrem. g Regnum Thebanum. Labdacus autem erat pater Laij. h Fratres mei Polynices & Etheocles. i Etheocles qui regnum contra fœdus & pactam fidem occupat. k Polynices exercitú ducens ſoceri ſui Adraſti regis Argiuorum contra fratrem.

Non si reuulso Iupiter mundo tonet,
Mediumque nostros fulmen [l] *in nexus cadat,*
Manum hanc remittam. prohibeas genitor licet;
Regam abnuentem, dirigam inuitum gradum.
In plana tendis? vado: prærupta expetis?
Non obsto, sed præcedo quo vis. vtere
Duce me: [m] *duobus omnis eligitur via.*
Perire sine me non potes; mecum potes.
Heic alta rupes arduo surgit iugo,
Spectatque longè spatia subiecti maris.
Vis hanc petamus? nudus heic pendet silex;
Heic scissa tellus faucibus ruptis hiat.
Vis hanc petamus? heic rapax torrens cadit,
Parteſque lapsi montis exesas rotat.
In hunc ruamus: dum prior, quo vis, eo;
Non deprecor, non hortor. extingui cupis,
Votumque genitor, maximum mors est tibi?
Si moreris, antecedo: si viuis, sequor.
Sed flecte mentem; pectus antiquum aduoca;
Victasque magno pectore ærumnas doma.
Resiste: tantis in malis vinci, malum est.
O E [b] *Vnde in nefanda specimen egregiũ domo?*
Vnde ista generi virgo dissimilis suo?
Fortuna, credis? aliquis est ex me pius?
Non esset vnquam (fata bene noui mea)
[c] *Nisi vt noceret.* [d] *ipsa se in leges nouas*
Natura vertet; regeret in fontem citas
Reuolutus vndas amnis, & noctem afferet
[e] *Phœbea lampas; Hesperus faciet diem.*
Vt ad miserias aliquid accedat meas;
Pij quoque erimus. vnica OEdipodæ est salus;
Non esse saluum. liceat vlcisci patrem
Adhuc inultum. dextra quid cessas iners
Exigere pœnas? [f] *quidquid exactum est adhuc,*

[l] In dexteram meam quæ te tenet.

[m] Tibi non sine me.

[a] In vtrumque parata; non suadeo, non dissuadeo.

[b] Vnde tantæ pietatis specimen in domo impiâ?

[c] Quod facit illa, mortem meam remorando.

[d] Omnia præposteră fient; & quod omnium maxime naturæ contrarium est, ego ipse quoque pius ero, vt miserior sim & noxentior.

[e] Phœbus. Sol.

[f] Erui oculos expiaturus scelus in matrem quæ oculis placebat meis.

Matri

Matri dedisti. mitte genitoris manum
Animosa virgo: g sinus extendis meum,
Longasque g viui ducis g exequias patris.
Aliquando terrâ corpus inuisum tege.
Peccas h honesta mente: pietatem vocas,
Patrem insepultum trahere. qui cogit mori
Nolentẽ, i in æquo est, quiq; properantem impedit.
Occidere est, vetare cupientem mori.
Nec tamen in æquo est. k alterum grauius reor.
Malo imperari, quam eripi mortem mihi.
Desiste cœpto virgo: ius vitæ ac necis
Meæ penes me est. l regna deserui libens,
Regnum m mei retineo. si fida es comes,
Ensem parenti trade; sed n notum nece
Ensem paterna. tradis? an gnati tenent
Cum regno & illum? faciet, vbicũque est, scelus.
Ibi sit: relinquo. gnatus hunc habeat meus;
Sed vterque. flammas potius, & vastum aggerẽ
Compone: in altos ipse me immittam rogos.
Erectam ad ignes funebrem adscendam struem,
Pectusque soluam durum, & in cineres dabo
Hoc quidquid in me viuit. vbi sæuum est mare?
Duc, vbi sit altis prærutum saxis iugum,
Vbi torta rapidus ducat o Ismenos vada:
Duc, vbi feræ sint, vbi fretum, vbi præceps lo-
Si dux es. illuc ire morituro placet, (cus,
Vbi sedit alta rupe semifero dolos
P Sphinx ore nectens. dirige hæc gressus pedum,

g Qui iamdudum mortuus sum. *Illo enim die nocens moritur quo peccat.*
h Dum pia & officiosa esse velis.
i Æquè peccat. *Inutum qui seruat idem facit occidenti.*
k Vt nolentem cogat quis viuere.
l Thebana, externa, aliorum.
m Animi & voluntatis meæ.
n Quo patrem Laïum occidi.
o Fl. Bœotiæ.
p Monstrum facie virginis, corpore volucris, pedibus leonis; quod in monte Sphincio prope Thebas residens viatoribus terror erat, nec habiturum finem priusquam ænigma ab eo propositum quis soluisset. Scilicet quodnam animal mane quadrupes, meridie bipes, vesperi tripes esset. Quod Oedipus tandem de hominis infantiâ, iuuentute, senio interpretatus Sphingi perniciem, sibi Iocastam cum imperio Thebano præmium (Iocastæ fratre Creonte proponente) tulit. trifaria autem Sphingis fabula: *vel* monstrum fuisse ex dictâ fabulâ, *vel* maritimam fuisse manum, quæ, cùm duce effera quadam muliere Bœotiæ montem occupasset, ab Oedipo deleta est: *vel* denique notham fuisse filiam Laij edoctam à patre oraculum de successione filiorum, quod vbi Oedipus soluisset illâ eiectâ Oedipo regnum debitum traditum.

Heic ſiſte patrem. dira ne ſedes vacet,
Monſtrum repone maius: hoc ſaxum inſidens
Obſcura noſtræ verba fortunæ loquar,
Quæ nemo ſoluat. [a] *quiſquis* [b] *Aſſyrio loca*
Poſſeſſa regi [c] *ſcindis, & Cadmi nemus*
[d] *Serpente notum, ſacra quo* [e] *Dirce latet,*
Supplex ad aras quiſquis [f] *Euroten bibis;*
Spartenque [g] *fratre nobilem* [g] *gemino colis;*
Quicumque [h] *Elim,* [i] *Parnaſon, & Bœotios*
Colonus agros uberis tondes ſoli;
Aduerte mentem: [k] *ſæua Thebarum lues*
Iuctifica cæcis verba committens modis
Quid ſimile poſuit? quid tam inextricabile?
[l] *Aui gener, patriſque ritualis ſui,*
Frater ſuorum liberûm, & fratrum parens
Vno auia partu liberos peperit viro,
Ac ſibi nepotes. monſtra quis tanta explicet?
Ego ipſe, victæ ſpolia qui Sphingis tuli,
Hærebo, fati tardus interpres mei.
Quid perdis vltra verba? quid pectus ferum
Mollire tentas precibus? hoc animo ſedet,
Effundere hanc cum morte luctantem diu
Animã, & tenebras petere. nam ſceleri hæc meo
Parum alta [m] *nox eſt.* [n] *Tartaro condi iuuat,*
Et ſi quid vltra Tartarum eſt. tandem libet,
Quod [o] *olim oportet: morte prohiberi haud*
queo.
Ferrum negabis? noxias lapſo vias
Cludes?

[a] Quatuor hos verſus tanquam νοθεύοντας reijcit Ioſ. Scaliger legitque *Poſſeſſa regi ſcindis & Bœotios Colonus, &c.* Heinſius tanquam corruptos ſic emendat —*Sacra quod Dirce lauat Supplex adorat, quiſquis Euroten bibis Spartamque fratre nobilem gemino colis, quique Elin & Parnaſſon.*

[b] Cadmo ex Aſſyria aduenæ miſſo quæſitum ſororem Europam ab Agenore patre, Phœnicum rege.

[c] Aras.

[d] Herc. Fu. v. 392.

[e] Dircen Lycus rex Thebarum Antiopâ repudiatâ duxit, quæ Antiopam à Ioue in Satyrum conuerſo grauidam in vincula coniecit, quibus illa Iouis commiſeratione exuta in Citheronem confugit vbi Amphionа & Zethum peperit, qui adulti Lycum interfecerunt & Dircen taurorum caudis alligatam per ſentes raptârunt, quæ tandem in fontem conuerſa eſt. *f* Flu. prope Lacedæmona. *g* Caſtore & Pollucc. *h* Vrbem Arcadiæ. *i* Montem Phocidos. *k* An Sphinx ipſa tàm obſcurum ænigma propoſuit quàm hoc meum eſt? *l* Hæc Oedipi nuptijs competunt, *duriùs tamen dicitur patris mortui ritualis.* *m* Oculorum erutorum. *n* Hippol. v. 841, *o* Infra v. 258.

Cludes? & arctis colla laqueis inseri
Prohibebis? herbas, quæ ferunt lethum, auferes?
Quid ista tandem cura proficiet tua?
Vbique mors est. optime hoc cauit Deus:
Eripere vitam nemo non homini potest;
At nemo mortem: [a] *mille ad hanc aditus patent.*
Nil quæro, dextra noster & nuda solet
Bene animus uti: dextra nunc toto impetu,
Toto dolore, viribus totis veni:
[b] *Non destino vnum vulneri nostro locum.*
Totus nocens sum. qua voles, mortem exige:
Effringe corpus, corque tot scelerum capax
Euelle; totos viscerum nuda sinus;
Fractum incitatis ictibus guttur sonet;
Laceræue fixis vnguibus venæ fluant.
Aut dirige iras quo soles. hæc vulnera
Rescissa multo sanguine ac tabe irriga.
Hac extrahe animam, duram, inexpugnabilem.
Et tu parens, vbicunque pœnarum arbiter
Adstas mearum (non ego hoc tantum scelus
Vlla expiari credidi pœna satis
Vnquam, nec ista morte contentus fui,
Nec me redemi parte: [c] *membratim tibi*
Volui perire) debitum tandem exige.
Nunc soluo pœnas; [d] *tunc tibi inferias dedi.*
Ades, atque inertem dexteram introrsus preme,
Magisque merge. timida tum paruo [e] *caput*
[f] *Libauit haustu, vixque cupientes sequi*
Eduxit oculos. [g] *hæret etiam nunc mihi*
[h] *Ille animus, hæret; cum recusantem manum*
Pressere vultus. [i] *audias verum OEdipe:*
Minus eruisti lumina audacter tua,

a Patent vndique ad libertatem à necessitate viuendi viæ multæ, breues, faciles; inedia, capitis in parietem illisio, spiritus retentio, &c. Notum ist illud Martial. epigr. de Bruti Porcia.
b Vt in oculis eruendis.
c Paulatim per membrorum aliorum post alia amissionem.
d Oculorum sanguinis libamen, veluti inferias vmbræ tuæ. sunt autem *inferiæ* sacra quæ Dijs manibus *inferuntur*, vnde & nomen ijs inditum. ad placandas sc. defunctorum animas tumulis superfusa. Græcis χοαὶ, infundebant autem lac, mel, aquam, vinum, oleum, *Inferimus tepido spumantia cymbia lacte.* quin & flores spargebant. vid. Troad. 374. *e* Oculos è capite. *f* Thyest. v. 981. *g* Nec fortiter peragit institutũ. *h* Qui erat mihi timidè oculos eruenti. *i* Quòd si verum dicam, animo non satis magno oculos euulsi mihi.

Quam

Quam præstitisti. nunc manum cerebro indue
Hac parte mortem perage, qua cœpi mori.
AN. *Pauca o parens magnanime miserande pre-*
Vt verba gnatæ mente placata audias. (cor.
Non te vt reducam veteris ad [a] *specimen domus,*
Habitumque regni [b] *flore pollentem inclyto,*
Peto; aut vt iras, [c] *tempore aut ipsa mora*
Fractas, remisso pectore ac placido feras.
Et hoc decebat roboris tanti virum,
Non esse sub dolore, nec victum malis
[d] *Dare terga.* [e] *non est, vt putas, virtus pater*
Timere vitam, sed malis ingentibus
Obstare, nec se vertere, ac retro dare.
[f] *Qui fata proculcauit, ac vitæ bona*
Proiecit, atque abcidit, & casus suos
Onerauit; [g] *ipsi, ceu video, nullo est opus,*
Quare ipse mortem fugiat, aut quare petat.
Vtrumque timidi est velle. [h] *contempsit mori,*
Qui non cupiscit. [i] *cuius haud vltra mala*
Exire possunt, in loco tuto est situs.
Quis iam Deorum (velle fac) quidquam potest
Malis tuis adijcere? iam nec tu potes;
Nisi hoc, vt esse te putes dignum nece.
Non es; nec vlla pectus hoc culpa attigit.
Et hoc magis te genitor insontem voca,
Quod [k] *innocens es Dijs quoque inuitis. quid est*
Quod te efferarit, quod nouos suffixerit
Stimulos dolori? quid te ad infernas agit
Sedes? quid ex his pellit? an vt careas die?
Cares. [b] *vt altis nobilem muris domum,*

[a] Deeus insigne.
[b] Inclytè florentem.
[c] Quod etiam sæpè imbecillis animi est medicina.
[d] Metaph. ab ignauis militibus. cedere, fugere.
[e] *Mori enim fugientem paupertatem vel amorem non est fortitudinis sed ignauiæ.*
[f] Qui mortem spernit, qui res prosperas abiecit, aduersas perferendas suscepit; ille sanè mortem & vitam ex æquo habet. & quærenti cur, cùm mors à vita nihil differat, non moriatur: respondebit cum Thalete; ob hoc ipsum, quia nihil differt.
[g] Ios. Scal. legit *ipsi, ceu Deo, nihil est opus.* h.e. nulla re indiget, tanquam Deus *ἀυτάρκης est, & seq. vers. interrogatiuè legit.*
[h] Non vult mori qui optat. hic mortis fructus est, optare desinere.
[i] Deinde cuius miseriæ non possunt maiores fieri, non est cur morte illas fugere velit. [k] Per ignorantiam. neque enim nocens est qui spontè non est nocens. [a] An vt luce careas? iàm cares, à teipso excæcatus.
[b] An vt patriam fugias? iam sponte exulas.

Patriam-

Patriamque fugias? patria tibi viuo periit.
Gnatos fugis, matremque? ab aspectu omnium
Fortuna te summouit: & quidquid potest
Auferre cuiquam mors, tibi hoc vita abstulit.
Regni tumultus, turba fortunæ prior
Abscessit ante [c] *iusta. quem genitor fugis?*
OED. *Me fugio; fugio conscium scelerum omniũ*
Pectus, [d] *manumq; hanc fugio, & hoc cœlum, & deos,*
Et dira fugio scelera, quæ feci [e] *nocens.*
Ego hoc solum, frugifera quo surgit Ceres,
Premo? has ego auras ore pestifero traho?
Ego laticis haustu satior? aut vllo fruor
[f] *Almæ parentis munere? ego* [g] *castam manum*
Nefandus, incestificus, execrabilis
Attrecto? ego vllos aure concipio sonos
Per quos [h] *parentis nomen, aut* [h] *gnati audiam?*
Vtinam quidem rescindere has quirem [i] *vias,*
Manibusque adactis omne, quo voces meant,
Aditusque verbis tramite angusto patet,
Eruere possem gnata: iam sensum tui,
Quæ [k] *pars meorum es criminum, infœlix pater*
Fugissem, inhæret ac recrudescit nefas
Subinde; & aures ingerunt quidquid mihi
Negastis oculi. cur caput tenebris graue
Non mitto ad vmbras Ditis æternas? quid heic
[l] *Manes meos detineo? quid terram grauo?*
Mistusque superis erro? quid restat mali?
Regnum, parentes, liberi, [a] *virtus quoque,*
Et [b] *ingenij solertis eximium decus*
Periere: cuncta sors mihi infesta abstulit.
Lacrymæ supererant, [c] *has quoque eripui mihi.*
Absiste. nullas animus admittit preces,
Nouamque pœnam scelcribus quærit parem.

c Funus, exequias, id est, ante mortem, tibi viuo.
d Quæ patrem occidit.
e Vtcunque tu me innocentem dicis.
f Terræ, quæ fructibus suis omnes alit.
g Tuam.
h Vtrumque nomen mihi horrendum; *parentis*, qui liberos susceperim ex matre; *gnati*, qui patrem occiderim.
i Sensorij auditus meatus, & organa, siue neruus sit cum tympano, siue myrinx, siue aër innatus.
k Ex incestu meo natâ.
l Animam meam iamdudum inferis debitam.
a Fortitudo mea. quæ veteribus sola virtus dicebatur, ἀνδρεία ab ἀνὴρ, vt virtus à viro. *b* Quo Sphingis ænigma solui. *c* Erutis oculis. an & cum his lacrymas?

Et esse par quæ poterit? d infanti quoque
Decreta mors est. fata quis tam tristia
Sortitus vnquam? videram nondum diem,
Vterique nondum solueram clusi moras;
Et iam timebar. e protinus quosdam editos
Nox occupauit, & nouæ luci abstulit:
Mors me antecessit. f aliquis intra viscera
Materna lethum præcocis fati tulit:
Sed numquid & peccauit? abstrusum, abditum,
g Dubiumque an essem, sceleris infandi reum
Deus egit: illo teste damnauit parens;
Calidoque teneros h transtulit i ferro pedes,
Et in alta nemora pabulum misit feris,
Auibus & auidis, quas Cithæron noxius
k Cruore sæpe k regio attractas alit.
Sed quem l Deus damnauit, abiecit pater,
Mors quoque refugit; præstiti m Delphis fidem.
Genitorem adortus impia straui nece.
n Hoc alia pietas redimet. occidi patrem,
Sed matrem amaui. proloqui o hymenæum pudet
p Tedasque nostras. a has quoque inuitum pati
Te coge a pœnas: facinus ignotum, efferum,
Inusitatum fare, quod populi horreant,
Quod esse factum nulla non ætas neget,
Quod b patricidam pudeat. in patrios toros

d Pater meus Laius ab oraculo præmonitus fore vt manu filij periret, me vt primum natus sum feris exponendum seruo tradidit. is me perforatis plantis ad arborem suspendit, vbi à pastore Polybi Corinthiorum regis Phorbante inventus seruatusque Meropæ reginæ donatus sum quæ me pro suo habuit. ego autem vbi idem consulto oraculo accepissem, Corintho profugiens ne deputatiuum patrem Polybum aliquando interficerem, Phocidem adueni, vbi in triuio de via contendens patrem inscius interfeci. Oedip. 280. & 782. e Quam primum editi sunt, perimuntur aliqui: ego nondum natus morti addictus sum. f Alij in vtero moriuntur, an forte quia peccaturi, vt ego? g Embryonem. h Alij, *transsuit.* i Gladio, seu subula. k Vt Actæonis & Penthei. l Apollo edito oraculo. m Oraculo Delphico. n Ironicè. o Nuptias, ἀπὸ τῆ ὑμὴν ναίειν τὸ νυμφιὸν καὶ τὸν νύμφην. *Vel* à membranulâ illâ quæ virginibus in primo Veneris aditu rumpitur. *alij* ad historiam de Hymenæo quodam Argiuo referunt, & ab eius (quod virginibus Atticis à Pelasgis raptis præstiterat) subsidio institutum ferunt hymnum qui Hymenæus dicitur, qualis Romanis Thalassio. p Faces quinque, in nuptijs adhibitas, vt & in sacris, è teda arbore de larium genere, è qua succus pice liquidior. *Angl.* Tarre. Vid. inf. v. 507. a Vt audias quod meminisse horret. b Emphaticè.

Tuli

Tuli paterno ſanguine aſperſas manus?
Sceleriſque precium maius accepi ſcelus,
Leue eſt paternum facinus: in thalamos meos
Deducta mater, ne parum ſcelerum foret,
[c] *Fecunda. nullum crimen hoc maius poteſt*
Natura ferre. ſi quod etiamnum eſt tamen;
[d] *Qui facere poſſunt, dedimus. abiecti necis*
Pretium paternæ ſceptrũ, & hoc iterum manus
Armauit alias. optime [e] *regni mei*
Fatum ipſe noui: nemo ſine [f] *ſacro ferret*
Illud cruore. magna præſagit mala
Paternus animus: iacta iam ſunt ſemina
Cladis futuræ: ſpernitur [g] *pacti fides.*
[h] *Hic occupato cedere imperio negat:*
Jus [i] *ille, & icti* [k] *fœderis teſtes Deos*
Inuocat, & Argos exul, atque vrbes mouet
Graias in arma. non leuis feſſis venit
Ruina Thebis. tela, flammæ, vulnera
Inſtant, & iſtis ſi quod eſt maius malum;
Vt eſſe genitos nemo non ex me ſciat.
AN. *Si nulla, genitor, cauſa viuendi tibi eſt,*
Hæc vna abunde eſt, vt pater gnatos regas
Grauiter furentes. tu impij belli minas
Auertere vnus, tuq; vecordes potes
Inhibere iuuenes, ciuibus pacem dare,
Patriæ quietem, [a] *fœderi læſo fidem.*
Vitam tibi ipſe ſi negas, [b] *multis negas.*
OED. *Illis parentis vllus aut æqui eſt amor,*
Auidis cruoris, imperij, armorum, doli,
Diris, ſceleſtis; breuiter vt dicam, [c] *meis?*
Certant in omne facinus, & penſi nihil

c Quatuor enim Oedipo peperit liberos: maſcul. Eteoclem, Polynicem: fœmin. Antigonen, Iſmenen.
d Filios, qui ſcientes peccare velint.
e Herc. Fu. v. 385.
f Execrando, impiè fuſo.
g Vt alternis annis regnarent.
h Etheocles ſup. v. 56.
i Polynices. v. 58.
k Fœdus icere, ferire, percutere dicitur à cæſo porco, *vt Liuio*; porca, *vt Virgilio & Suetonio: ſed & Cic. 2. de legib. Porco fœmina piaculum dare, dixit*, In ſacris vero plus valere fœminas victimas obſeruatum eſt.

In fœdere itaque Fœcialis ſiue ſacerdos porcum ſilice feriens dicebat; Iupiter ſic populum qui fœdus non ſeruârit, ferito, vt ego hunc porcum ferio, tantoque magis ferito, quanto magis potens pollenſque eſt, *& à porco fœdè & crudeliter cæſo Seruius fœdus duci vult.* a Modò verſ. 280. b In bello perituris illo, quod tu viuẽdo inhibere poteris. c Emphaticè.

Ducunt,

Ducunt, vbi illos ira præcipites agat:
Nefasque nullum per nefas nati, putant.
Non patris illos tangit afflicti pudor,
Non patria. regno pectus attonitum furit.
Scio quo ferantur, quanta moliri parent:
Ideoq; lethi quæro maturi viam,
Moriqué propero, dum in domo nemo est mea
Nocentior me. gnata quid genubus meis
Fles aduoluta? quid prece indomitum domas?
d *Vnum hoc habet fortuna, quo possim capi,*
Inuictus alijs. sola tu affectus potes
Mollire duros, sola pietatem in domo
Docere nostra. nil graue aut miserum est mihi,
Quod te sciam voluisse. tu tantum impera.
Hic Oedipus e *Ægæa tranabit freta,*
Jubente te; flammasque, quas f *Siculo vomit*
De monte tellus igneos voluens globos,
Excipiet ore; seque g *serpenti offeret,*
Quæ sæua furto nemoris Herculeo furit;
Iubente te i *præbebit alitibus iecur;*
Jubente te k *vel viuet.*

d Te, tuas preces, tuam pietatem.

e Mare Europam ab Asia discriminans, ab Ægæo Thesei patre *alij*, à scopulo, qui αἴγ, id est, capræ speciem præfert.

f Ætna v. 80. Herc Fu. *g* Draconi vigili, qui furit sæuus propter aurea mala ab Hercule surrepta. v. 237. Herc. Fu. *h* Vt Tityus Herc. Fu. 755. *i* *Emphaticè*. quod omni cruciatu maius.

ACTVS SECVNDVS.

NVNCIVS. OEDIPVS. ANTIGONE.

Nuncius à Thebanis missus Oedipum obsecrat vt rediens componat filios, abnuit Oedipus, & in syluas se recipiens filijs diras imprecatur.

*E*Xemplum in ingens regia stirpe edite,
Thebæ b *pauentes arma fraterna inuocant,*

a Supplet hunc versum. I. Lipsius ex authoritate boni. v. lib. cum vulgati libri habeant hemistichium tantum *Regia Stirpe edite.* *b* Pauentes bella, te tuamque opem inuocant.

Rogantque

Rogantque tectis arceas patrijs faces.
Non sunt minæ; iam propius accessit malum:
Nam [c] *regna repetens frater & pactas vices,*
In bella cunctos Græciæ populos agit;
[d] *Septena muros castra Thebanos premunt.*
Succurre; prohibe pariter & bellum & nefas.
OED. [e] *Ego ille sum, qui scelera committi vetē?*
Et abstineri sanguine a caro manus
Doceam? magister iuris & amoris pij
Ego sum? meorum exempla facinorum appetunt.
Me nunc sequuntur. laudo & agnosco libens.
Exhortor, aliquid vt [f] *patre hoc dignum gerant,*
Agite o propago [g] *clara, generosam indolem*
Probate factis; gloriam ac laudes meas
Superate: & aliquid facite, propter quod patrem
Adhuc iuuet vixisse. facietis scio,
Sic estis orti. scelere defungi haud leui,
Haud vsitato, tanta nobilitas potest.
Ferte arma, facibus petite [h] *penetrales deos,*
Frugemque flamma metite natalis soli,
Miscete cuncta, rapite in exitium omnia,
Deijcite passim mœnia in planum date,
Templis Deos obruite, maculatos [a] *lares*
Conflate; ab imo tota considat domus;
Vrbs concremetur. primus a thalamis meis
Incipiat ignis. AN. *mitte violentum impetum*
Doloris, ac te publica exorent mala,
Auctorque placidæ liberis pacis veni.
OED.. *Vides modestæ deditum menti senem?*
[b] *Placidæque amantem pacis ad partes vocas?*
Tumet animus ira, feruet immensum dolor,
Maiusque quam quod casus & iuuenum furor
Conatur, aliquid cupio. non satis est adhuc
Ciuile bellum: frater in fratrem ruat.
Nec hoc sat est. quod debet vt fiat nefas
De more nostro, [c] *quod meos deceat toros;*

Date

e Sup. v. 282. & v. 58.
d Castra septem ducum, qui Adrastus, Tydeus, Polynices, Capaneus, Hippomedon, Amphiaräus, Parthenopœus. qui singuli singulas portas Thebarum obsedere.
e Imo vero scelestus cum sim Dijsque iratis genitus, qui potius iubeam & doceam. Sui itaque detestatione & stirpis odio diras natis imprecatur.
f *Emphaticè*. me, parricida, incesto.
g Certè mea. vel. Ironicè vt & sequentia.
h Penates. Thyest. 773.
a Imagines Deorum domesticorum aureas, argenteas, æreasve incendijs conflate.
b Me-ne inuitas ad sedandas partium iras, ac si essem pacificus? Frustrà. Tumet. n. animus irâ.
c Immane & inauditum.

Date arma patri. nemo me ex his eruat
Siluis: latebo rupis exesæ cauo,
Aut sepe densa corpus abstrusum tegam.
Hinc [c] *aucupabor verba rumoris vagi,*
Et sæua fratrum bella, quod possum, audiam.

d Quo probent se ex me genitos.
e Captabo.

ACTVS TERTIVS.

IOCASTA. NVNCIVS.

Iocasta audito in procinctu stare vtramque aciem properè fertur filios (si fieri possit) in gratiam reductura.

IO. *Felix* [f] *Agaue, & facinus horrendum manu*
Qua fecerat, gestauit; & spolium tulit
Cruenta nati [h] *Mænas* [i] *in partes dati.*
Fecit scelus, [k] *sed misera non vltra suum*
Scelus hoc cucurrit. hoc leue est, quod sum nocẽs
Feci [a] *nocentes. hoc quoque etiam leue est;*
Peperi nocentes. deerat ærumnis meis,
Vt & [b] *hostem amarem. bruma ter posuit niues,*
Et [c] *tertia iam falce decubuit Ceres,*
Vt exul erret gnatus, & patria caret,
[d] *Profugusq; regum auxilia Graiorum rogat.*
Gener est Adrasti, cuius imperio mare
Quod cingit Isthmon, regitur. hic gentes suas,
[d] *Septemque secum regna ad auxilium trahit*
Generi. quid optem, quidue discernã, haud scio.
Regnum reposcit. causa repetentis bona est;
Mala [e] *sic petentis. vota quæ faciam parens?*
Vtrumque natum video, nil possum pie
Pietate salua facere: quodcunque alteri
Optabo nato, fiet alterius malo.

f Sup. v. 17.
g Thyrso affixum caput Penthei.
h Bacchis, à μαίνεσθαι furere.
i Discerpti.
k Sed illa non vlteriùs progressa in alia incidit scelera, vt ego.
a Lipsius *nocentem* reponit quia de Oedipode solo sermo est. sed & alias scelus indignanter adaugens pluralem pro singulari ponit. Herc. Fu. 285. Quin & Sophocl. Πατρὸς de vnico Oedip. et μητρὸς de Iocasta sola dixit. *vel*, feci nocentes me & Oedipum. b Polynici enim ius suum armis repetenti faueo. c Hic Euripidem sequutus inducit Iocastam tertio pòst anno quàm incestum agnouit viuentẽ: cùm in Oedipo, agnito facinore statim sibi morte consciscat. d Sup v. 58. & 326. e Contra patriam arma externa inferẽtis,

Sed

Sed vtrumque quamuis diligam affectu pari;
Quo causa melior, sorsque deterior trahit,
Inclinat animus,[f] *semper infirmo fauens.*
Miseros magis fortuna conciliat suis.
NVN. *Regina, dum tu flebiles questus cies,*
Terisque tempus: tota nudatis stetit
Acies in armis: [g] *æra iam bellum cient,*
[h] *Aquilaque pugnam signifer mota vocat:*
Septena reges bella dispositi parant;
Animo pari[i] *Cadmea progenies subit:*
Cursu citato miles hinc atque hinc ruit.
Vide, vt[k] *atra nubes puluere abscondat diem,*
Fumoque similes campus in cœlum erigat
Nebulas, equestri fracta quas tellus pede
Submittit: &, si vera metuentes vident,
Infesta fulgent signa: surrectis adest
[a] *Frons prima telis:* [b] *aurea clarum nota*
Nomen ducum vexilla præscriptum ferunt.
I, redde amorem fratribus, pacem omnibus;
Et impia arma matris oppositu impedi.
Perge, ô [c] *parens, & concita celerem gradum;*
Compesce tela, fratrique ferrum excute.
[d] *Nudum inter enses* [d] *pectus infestos tene:*
Aut solue bellum mater, [e] *aut prima excipe.*
IO. *Ibo, ibo, & armis obuium opponam caput,*
Stabo inter arma. [f] *petere qui fratrem volet,*
[f] *Petat ante matrem. tela, qui fuerit pius,*
Rogante ponat matre: qui non est pius,
Incipiat à me. feruidos iuuenes anus
Tenebo: nullum [g] *teste me fiet nefas.*
Aut si quod & me teste committi potest,
[h] *Non fiet vnum.* NVN. [i] *signa collatis micant*
Vicina signis, clamor hostilis fremit,
Scelus in propinquo est; occupa mater preces.

f Sup. v. 370.
g Tubæ.
h Romano more vexillum primum Aquilam vocat Poeta. forte & Græci habuerunt. nam & Persæ; à quibus Romani aquilæ vsum sumpsere.
i Thebani à Cadmo orti.
k Puluueris ab equitatu excitati.
a Acies instructa.
b Aureis characteribus.
c Quam parens cum sis, discordes reuereantur filij. *ac sermonem continuat nuncius, neque enim verisimile est vt hæc iam Thebis dicat Antigone, quemadmodum habent vulgati libri omnes, quæ nec prece, nec vi à patre auelli poterat, qui in Citheronis sylua.*
d Quod nutritionis illos admoneat. v. 447. inf.
e aut primum belli ictum excipe.
f Ferro.
g Me vidente.
h Nam & ipsa vnà peribo.
i Quæ tria, *Muta* vt vexilla; *vocalia* quæ voce humana: *semiuocalia* quæ classico, tuba, buccina dantur.

Et ecce motos fletibus credas meis;
Sic agmen armis ſegne compoſitis venit:
Procedit acies tarda, ſed properant duces.
IO. *Quis me procellæ turbine inſanæ vehens*
Volucer per auras ventus æthereas aget?
Quæ [k] *Sphinx, vel* [l] *atra nube ſubtexens diem*
[m] *Stymphalis, auidis præpetem pennis feret?*
Aut quæ per altas aëris rapiet vias
Harpyia, [a] *ſæui regis obſeruans famem,*
Et inter acies proïciet raptam duas?
NVN. *Vadit furenti ſimilis, aut etiam furit.*
[b] *Sagitta qualis Parthica velox manu*
Excuſſa fertur; qualis inſano ratis
[c] *Premente vento rapitur; aut qualis cadit*
[d] *Delapſa cœlo ſtella, cum* [e] *ſtringens polum*
Rectam citatis ignibus rumpit viam;
Attonita curſu fugit, & [f] *binas ſtatim*
Diduxit acies. victa materna prece
Hæſere bella, iamque in alternam necem
Illinc & hinc miſcere cupientes manum,
Vibrata dextra tela ſuſpenſa tenent.
Paci fauetur: [g] *omnium ferrum latet*
Ceſſatque. [h] *telum vibrat in fratrum manu.*
Laniata canas mater oſtendit comas;
Rogat abnuentes: irrigat fletu genas.
Negare matri, qui diu dubitat, poteſt.

[k] Sup. v. 120.
[l] Solem obſcurans alis expaſſis. Here. Fu. 1182.
[m] Herc. Fu. v. 243
[a] Phinei. v. 153. Thyeſt.
[b] Thyeſt. v. 383.
[c] Vrgente à puppi, ſecundo vento.
[d] *De cœlo lapſa ſereno, Quæ ſi non cecidit potuit cecidiſſe videri.* Eſt autem exhalatio ſuperius inflammata deorſum decurrens vt cadere videatur.
[e] Aëra diuidens.
[f] Inter vtramque aciem conſiſtit.
[g] In vaginas reconditi gladij non vibrantur.
[h] Solum tela micant in fratrum manibus, *Sunt qui legunt, Ceſſatque telum vibratum fratrum manu,* ſenſu quidem approbando ſed contra quartæ ſedis modum.

ACTVS

ACTVS QVARTVS.

IOCASTA. POLYNICES.

Iocasta vtrumque filium serio precatur vt simultate posita in gratiam & amorem redire velint. Polynices impiè respondet.

IN me arma & ignes vertite, in me omnis ruat
Vnam iuuentus; quæque [i] *ab Inachio venit*
Animosa muro; quæque Thebana ferox
Descendit arce: ciuis atque hostis simul,
Hunc petite ventrem, qui dedit [k] *fratres viro.*
Mea membra passim spargite, ac diuellite:
Ego vtrumque peperi. [a] *ponitis ferrum ocyus*
Ac dico? & ex æquo mihi dextram datis?
Date dum [b] *piæ sunt.* [c] *error inuitos adhuc*
Fecit nocentes: [c] *omne fortunæ fuit*
Peccantis in nos crimen. hoc primum nefas
Inter scientes geritur. in vestra manu est,
Vtrum velitis. sancta si pietas placet,
[d] *Donate matrem pace: si placuit scelus,*
Maius paratum est; media se opponit parens:
Proinde bellum tollite, aut [e] *belli moram.*
Sollicita cui nunc mater alterna prece
Verba admouebo? misera quem amplectar prius?
In vtramque partem ducor affectu pari.
[f] *Hic abfuit: sed* [g] *pacta si fratrum valent,*
[h] *Nunc alter aberit. ergo iam nunquam duos,*
Nisi [i] *sic, videbo? iunge complexus prior*
Tu. tot labores totque perpessus mala,
Longo parentem fessus exilio vides:
Accede propius: clude vagina impium
Ensem; & trementem iamq; [k] *cupientem exuti*
Hastam solo defige. maternum tuo
[l] *Coire pectus pectori clypeus vetat;*

i Ab Argis, Inacho quondam regnatis.
k Natos eosdem & fratres Oedipo.
a An deponitis arma dicto citiùs?
b Nec fraterna cæde pollutæ.
c Quæ hactenus peccata sunt vel à me vel à patre vestro de origine vestra, fortunæ diræ imputanda sunt, adeòque ignorantiâ excusanda: vos primum scientes peccatis, an etiam volentes in vestra est potestate.
d Legitur, & *Donate matri pacem*, meliùs; nisi repugnaret lex carminis.
e Me moram belli mediam.
f Polynices.
g Sup. v. 280.
h Etheocles.
i Alterum per vices exulantem.
k Vibratam.
l Coniungi

Hunc quoque repone : [m] *vinculo frontem exue,*
[n] *Tegimenque capitis triste belligeri leua,*
Et ora matri redde. [o] *quo vultus refers,*
Acieque pauida fratris obseruas manum ?
Affusa totum corpus amplexu tegam :
Tuo cruori per meum fiet via.
Quid dubius hæres ? an times matris fidem ?
P O. *Timeo : nihil iam iura naturæ valent.*
Post ista [a] *fratrum exempla, ne matri quidem*
Fides habenda est. IO. [b] *redde iam capulo manū,*
Adstringe galeam, læua se clypeo ingerat :
Dum frater [c] *exarmatur, armatus mane :*
[d] *Tu pone ferrum, causa qui es ferri prior.*
Si pacis odium est, furere si bello placet ;
[e] *Inducias te mater exiguas rogat,*
Ferat vt reuerso post fugam nato oscula,
Vel [f] *prima, vel* [g] *suprema. dum pacem peto,*
Audite inermes : ille te, tu illum times ;
Ego vtrumq́, sed pro vtroq́. quid stricto abnuis
Recondere ensem ? qualibet gaude mora.
Id gerere bellum cupitis, [h] *in quo est optimum*
Vinci. vereris fratris infesti dolos ?
Quoties necesse est fallere, aut falli a suis,
Patiare potius ipse, quam facias, scelus.
Sed ne verere : mater insidias & hinc
Et rursus illinc abiget. exoro, an [i] *patri*
Inuideo vestro ? veni, vt arcerem nefas,
An vt viderem propius ? [k] *hic ferrum abdidit,*
Recliuis hastæ, & arma defixa incubant.
Ad te preces nunc, nate, maternas feram,
Sed antè lacrymas. teneo longo tempore
Petita votis ora. te profugum solo
Patrio penates [l] *regis externi tegunt :*
Te maria tot diuersa, tot casus vagum

[m] Galeæ.
[n] Galeam.
[o] Quo respicis aut vultum torques, ac si fratrem timeres ?
[a] Fraternæ perfidiæ.
[b] Recipe quæ deposueras à me rogatus arma.
[c] Legitur &, *est armatus.*
[d] O Ethe ocles, qui violasti fidem pactam.
[e] Exiguam saltem belli moram.
[f] Post multos annos quibus eum non viderim. *vel* prima futuræ pacis pignora.
[g] Perituro fortasse in hoc bello, si bellum gerere persistatis.
[h] In quo melius foret occidi quam iniuriæ fratrisque cædi superesse.
[i] Qui absens & cæcus est. ego autem adsum, an vt repellam an vt videam nefarium hoc bellum. ? infra. v. 552.
[k] Etheocles precibus meis motus arma deposuit, & hastæ solo defixæ incubat recliuis, solet autem miles si hostis a sinistro latere appareat, in scutum se inclinare ; si a dextro, in hastam. *l* Adrasti.

Egere :

Egere : [a] non te duxit in thalamos parens,
Comitata primos, nec sua [b] festas manu
Ornauit ædes, nec sua [c] lætas faces
Vitta reuinxit. dona non auri & graues
Gazas socer, non arua, non vrbes dedit ;
Dotale bellum est, hostium es factus gener,
Patria remotus, hospes alieni laris,
Externa consecutus, expulsus tuis,
Sine crimine exul. ne quid è [d] fatis tibi
Deesset paternis, [e] hoc quoque ex illis habes,
Errasse thalamis. nate [f] post multos mihi
Remisse soles, nate sollicitæ metus
Et spes parentis, cuius aspectum Deos
Semper rogaui ; cum tuus reditus mihi
[g] Tantum esset erepturus aduentu tuo,
Quantum daturus ; quando pro te desinam,
Dixi, timere ? dixit irridens Deus,
Ipsum timebis. nempe, nisi bellum foret,
Ego te carerem : nempe, si tu non fores,
Bello carerem. triste conspectus datur
Precium tui, durumque : [h] sed matri placet.
Hinc modo recedant arma, dum nullum nefas
Mars sæuus audet. hoc quoque est magnum nefas ;
Tam prope fuisse. stupeo, & exanguis tremo,
Cum stare fratres hinc & hinc video duos
Sceleris sub ictu ; membra quassantur metu.
Quam pene mater maius adspexi nefas,
Quam quod miser videre non potuit pater !
Licet timore facinoris tanti vacem,
Videamque iam nil tale, sum infelix tamen,

[a] Ego non conciliaui tibi nuptias, non nuptam in thalamum duxi, nec in lecto collocaui. *quod pronubæ officium est quæ plerunque mater.*
[b] In nuptijs ianuæ festâ fronde ramis & sertis ornari solitæ.
[c] Sponsa primum ad mariti limen veniens postes laneis vittis ornabat eosque adipe suillo vngebat, vnde *vnxor* dicta. pronuba autem vt plurimum sponsæ mater ademptas nupturæ virginales vittas facibus (quæ quinque, pro numero partus naturali, *vel* in honorem V deorum, Iouis adulti, Iunonis adultæ, Veneris, Suadelæ, Lucinæ præferebantur a pueris patrimis & matrimis apud Romanos, a sponsæ matre apud Græcos) vrendas implicuit sponsamque matronalibus vittis redimibat. [d] Exulare vtrumque sine culpa : oraculo vxorem accipere. [e] Vt Oedipus matris errauit thalamis quos insecuta est pestis, ita tu hostilis vxoris quos comitatur bellum dotale. [f] Post multos mihi reddite dies. [g] Fratre in exilium æternum recessuro. [h] Quæ etiam cum bello te videre gaudeo.

Quod pene vidi, per [a] *decem* [b] *mensium graues*
Vteri labores, perque pietate inclytas
Precor sorores, & per irati sibi
Genas parentis; scelere quas nullo nocens,
Erroris a se dira supplicia exigens,
Hausit; nefandas mœnibus patrijs faces
Auerte, signa bellici retro agminis
Flecte. vt recedas, magna pars sceleris tamen
Vestri peracta est. vidit hostili grege
Campos repleri patria, fulgentes procul
Armis cateruas: vidit equitatu leui
Cadmea frangi prata, & [c] *excelsos rotis*
Volitare proceres, [d] *igne flagrantes trabes*
Fumare, [e] *cineri quæ petunt nostras domos;*
Fratresque (facinus quod nouũ [f] *& Thebis fuit)*
In se ruentes: totus hoc exercitus,
Et populus omnis, & vtraq; hoc vidit soror,
Genitrixque vidit: nam pater [g] *debet sibi,*
Quod ista non spectauit: [h] *occurrat tibi*
Nunc OEdipus: quo vindice, erroris quoque
Pœnæ petuntur. ne, precor, ferro erue
Patriam, ac penates; neue, quas regere expetis,
Euerte Thebas. quis tenet mentem furor?
Petendo patriam perdis, vt fiat tua,
Vis esse [i] *nullam? quin tuæ causæ nocet*
Ipsum hoc, quod armis vertis infestis solum,
Segetesque [k] *adustas sternis, & totos fugam*
Edis per agros. nemo sic vastat sua.
Quæ corripi igne, quæ meti gladio iubes,
Aliena credis. rex sit è vobis vter,
Manente regno, quærite. hæc telis petes,

[a] Quibus te in vtero gestaui. etsi autem de partus tempore variant, alij menses numerando *Solares* alij *Lunares*, & hos quidem vel Peragrationis vel Consecutionis v. 838. Thyest. vel denique Apparitionis: commodiùs tamen ad menses solares XXX. dierum referunt pariendi tempus, cuius cõmunissimus, mensis nonus; proximus mensis decimus aut septimus. de sexti mensis vitalitate disputant medicorum filij: an mensis vndecimi partus sit legitimus, quærunt I Cti.

[b] Legitur & *mensum* ne Amphimacer versum grauet.

[c] Sublimes in curribus è quibus pugnare mos veteribus erat.

[d] Faces incendia Thebis minitantes. [e] Ad cinerem. [f] *Emphat.* & Thebis, quibus nullum ferè scelus nouum est. [g] Pro beneficio habet eruto à se oculos ne hæc videat. [h] Si pater etiam ignorantiæ pœnas exegerit, tu vide ne sciens volensque in scelus irruas. [i] Nullius itaque erit. [k] Aduris & sternis. alij leg. *adultas*.

Flam-

Flammisque tecta? poteris has [l] *Amphionis*
Quassare moles; nulla quas struxit manus,
Stridente tardum machina ducens onus;
Sed conuocatus vocis & citharæ sono
Per se ipse turres venit in summas lapis?
Hæc saxa franges victor? hinc spolia auferes?
Vinctosque duces [m] *patris æquales tui?*
Matres ab ipso coniugum raptas sinu,
Sæuus catena miles imposita trahet?
Vt adulta virgo mista captiuo gregi
Thebana nuribus munus Argolicis eat?
An & ipsa palmas vincta post tergum datas
Mater triumphi præda [n] *fraterni vehar?*
Potesne ciues lætus exitio datos
Videre passim? mœnibus caris potes
Hostem admouere? sanguine & flamma potes
Implere Thebas? tam ferum & durum geris
Sæuumque in iras pectus, & nondum imperas?
[o] *Quid sceptra facient? pone vesanos, precor,*
Animi tumores, teque pietati refer.
PO. *Vt profugus errem semper? vt patria arcear,*
Opemque gentis hospes externæ sequar?
Quid paterer aliud, [a] *si fefellissem fidem?*
Si peierasscm? fraudis alienæ dabo
Pœnas? at ille præmium scelerum feret?
Iubes abire: matris imperio obsequor.
Da, quo reuertar. regia frater mea
Habitet superbus; parua me abscondat casa.
Hanc da repulso; liceat exiguo lare
Pensare regnum: [b] *coniugi donum datus*
Arbitria thalami dura felicis feram,
Humilisque socerum lixa dominantem sequar?
[c] *In seruitutem cadere de regno graue est.*
IO. *Si regna quæris, nec potest sceptro manus*
Vacare sæuo; multa, quæ possunt peti

l Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis Saxa mouere sono testudinis. Vide Herc. Fu. 260. & 914.

m Coæuos patris id est, senes.

n De fratre actu.

o Quid quæso facies si quando Rex fueris;

a Quod fecit Etheocles.

b In coniugis opulentæ domum receptus pro vxore heram habeam. imò habear & inseruiam socero.

c V. 923. Thyest.

In orbe toto, quælibet tellus dabit.
Hinc nota Baccho [d] *Tmolus attollit iuga,*
Qua lata terris ſpacia frugiferis iacent,
Et qua trahens opulenta [e] *Pactolus vada*
Inundat auro rura: nec lætis minus
[f] *Mæandros aruis flectit errantes aquas,*
Rapiduſque campos fertiles [g] *Hebrus ſecat.*
Hinc grata Cereri [h] *Gargara, & diues ſolum,*
Quod [i] *Xanthus ambit niuibus Idæis tumens:*
Hinc, qua [k] *relinquit nomen Ionij maris,*
Fauces Abydi Seſtos oppoſitæ premit:
[l] *Aut, qua latus iam propior Orienti dedit,*
Tutamq́; crebris portubus Lyciam videt:
Hæc regna ferro quære, in hoc populos ferat
Socer arma fortis: has paret ſceptro tuo.
Tradatque gentes. hoc adhuc regnum puta
Tenere patrem. melius exilium eſt tibi,
Quam reditus [m] *iſte. crimine alieno exulas,*
Tuo redibis. melius vſus viribus,
Noua regna nullo ſcelere maculata appetes.
Quin ipſe frater, arma comitatus tua,
Tibi militabit. vade, & id bellum gere,
In quo pater materque pugnanti tibi
Fauere poſſint. regna cum ſcelere, omnibus
Sunt exilijs grauiora. nunc belli mala
Propone; dubias Martis incerti vices.
[n] *Licet omne tecum Græciæ robur trahas,*
Licet arma longe miles ac late explicet
Fortuna belli; ſemper ancipiti in loco eſt
Quodcunque Mars decernit: exæquat duos,
Licet impares ſint, gladius: & ſpes & metus
Sors cæca verſat. præmium incertum petis.
Certum ſcelus. fauiſſe fac votis Deos
Omnes tuis: ceſſere, & auerſi fugam
Petiere ciues. clade funeſta iacens
Obtexit agros miles. exultes licet,

Victorque

[d] Mons Lydiæ à Baccho ſuperatus vitium & croci ferax.
[e] Lydiæ fluuius aureas trahens arenas.
[f] V. 683. Herc. Fu.
[g] Fluuius Thraciæ.
[h] Montis Idæ cacumina frumento fertilia.
[i] Scamander fluu. Troianus.
[k] Et Helleſpontus dici cœpit. in cuius faucibus Abydus à latere Aſiatico oppoſita eſt Seſto à latere Europæo.
[l] Aut qua orienti vicinior fluit Xanthus.
[m] Per vim & nefas.
[n] Exercitu & copijs licet ſis numeroſior & inſtructior, imo melior. non tamen numero, non virtuti militum ſemper reſpondet fortuna, ſed anceps belli alea, & κοινὸς ἀρὴς impares æquat & potentioris ſpem impotentioris ſæpe metui ſubijcit.

Victorque fratris ſpolia deiecti geras;
• Franzenda palma eſt. quale tu id bellum putas
In quo execrandum victor admittit nefas,
Si gaudet? hunc, quem vincere infelix cupis,
Cum viceris, lugebis. infauſtas age
Dimitte pugnas. libera patriam metu,
Luctu parentes. PO *ſceleris & fraudis ſuæ*
Pœnas nefandus frater vt nullas ferat?
[a] IO. *Ne metue; pœnas, & quidem ſoluet graues*
Regnabit. P. *eſt hæc pœna?* IO *ſi dubitas,* [b] *auo*
[b] *Patriquecrede.* [c] *Cadmus hoc dicet tibi.*
Cadmique proles. [d] *ſceptra Thebarum fuit*
Impune nulli gerere; nec quiſquam [e] *fide*
Ruptâ tenebat illa. iam numeres licet
Fratrẽ inter iſtos. P. *numero,* [f] *& eſt tanti mihi*
Cum regibus iacere. IO. [g] *te turbæ exulum*
Adſcribo. regna, dummodo inuiſus tuis.
PO [h] *Regnare non vult, eſſe qui inuiſus timet.*
Simul iſta mundi conditor poſuit Deus,
Odium, atque regnum. regis hoc magni reor
Odia iſta premere. multa dominantem vetat
Amor ſuorum; plus in iratos licet.
[i] *Qui vult amari, languida regnet manu.*
Inuiſa numquam imperia retinentur diu.
IO. *Præcepta melius imperij reges dabunt;*
[k] *Exilia tu diſpone.* PO. *pro regno velim*
Patriam, penates, coniugem flammis dare.
Imperia precio quolibet conſtant bene.

o Non tamen ſincera erit tibi et integra victoria, quia non honeſta.
a Leguntur hæc et abſque interpoſitione perſonæ ſic. *Io. ne metue; pœnas & quidem ſoluet graues: Regnabit. hæc eſt pœna. ſi dubitas, &c.*
b Laio & Oedipo quorum ille interfectus hic, omni ærumnarum genere accumulatus
c Regno pulſus & in ſerpentem mutatus. Herc. Fu. v. 392.
d Ibid. v 385.
e Quod fecit Etheocles.
f Et ego tanti regnum æſtimo, vt vel cum his regibus rex mori velim.
g Si hæc tua ſit politice, melior eris exul quàm Rex.
h V. 352. Herc. Fu. Oed. 703. *i* Precariò regnat & ſubditorum arbitratu qui amari vult. *Et hi duo verſus in nonnullis libris Iocaſtæ tribuuntur.*
k Vt modo v. 652.

Deeſt in hac Tragœdia finis.

HER-

HERCVLES OETÆVS.

Perſonæ.

HERCVLES. HYLVS. CHORVS MVLIERVM. ALCMENA. IOLE. PHILOCTETES. NVTRIX. DEIANIRA.

ARGVMENTVM.

Deianira indignè ferens ſibi prælatam Iolen Euryti regis OEchaliæ filiam, Herculi tunicam mittit imbutam ſanguine Centauri Neſſi ſagittâ Herculis Hydræ felle tinctâ vulnerati; efficaciſſimum credens philtrum præſentiſſimumq; amoris remedium, quod illam monuerat moriēs Neſſus. Quam ſimul ac induiſſet in Cenæo Eubœæ promontorio ſacrificaturus Hercules, ignem concipit virus veſtiſq; corpori adhærentis æſtus carnem, oſſa, interiora abſumit. Neſſi fraude intellectâ ſibi mortem conſciſcit Deianira. Hercules, interfecto Lychâ qui munus lethale attulerat, mandat Philoctetæ (cui moriens arcum & ſagittas tradit) extrui ſibi in monte Oeta pyram, in qua ſe cum claua ac leonis pelle cremat. Alcmenæ deniq; matri apparet, ipſamq; conſolatur iam in cœlitum numerum aſcriptus.

ACTVS

ACTVS PRIMVS.

HERCVLES.

Scena hæc prima cum choro seq. in Eubœâ statuitur. vbi, *Hercules in Cenæo promontorio sacrificaturus, vota de cœlo, quod rebus gestis (quàs enumerat) meruisse se gloriatur, concipit.* reliquæ Tragœdiæ scena est Trachine.

SATOR *Deorum, cuius excussum manu*
[a] *Vtræque Phœbi sentiunt fulmen domus,*
Secure regna: protuli pacem tibi,
Quacunque Nereus porrigi terras vetat.
Non est tonandum. perfidi reges iacent,
Sæui tyranni: fregimus, quidquid fuit
Tibi fulminandum. sed mihi cœlum parens
Adhuc negatur? [b] *parui certe Ioue*
Vbique dignus: [c] *teque testata est meum*
Patrem nouerca. quid tamen nectis moras?
[d] *Numquid timemur?* [e] *numquid impositum sibi*
Non poterit Atlas ferre cum cœlo Herculem?
Quid astra genitor, quid negas? [a] *mors me tibi*
Certe remisit. omne [b] *concessit malum,*
[c] *Quod terra genuit, pontus, aër, inferi.*
Nullus per vrbes errat Arcadicas [d] *leo:*
[e] *Stymphalis icta est:* [f] *Mænali nulla est fera.*
Sparsit peremptus aureum [g] *serpens nemus:*
Et [h] *Hydra vires posuit; & notos Hebro*
Cruore pingues hospitium fudi [i] *greges:*
[k] *Hostisq; traxi spolia* [k] *Thermodontiæ.*
Vidi [l] *regentem fata; nec tantum redij,*

a Oriens & Occidens. *Vel* vtrumque hemisphærium.
b Apparui.
c Quin ipsa Iuno testatur me approbasse te patrem. vid. Herc. Fu. v. 36. quo respicit. vt &—
d—ad vers. 64. Herc. Fu.
e Numquid ego in cœlum relatus nimio pondere prægrauans vrgebo Atlanta cœlum humeris sustinentem?
a Non me detinuit infernus sed remisit vt ad te venirem.
b Abijt, cessit.
c Herc. Fu. 30.

d Herc. Fu. 223. *e* Herc. Fu. 243. *f* Cerua. Herc. Fu. 221. *g* Draco vigil custos hortorum Hesperidum. Herc. Fu. 238. *h* Herc. Fu. 240. *i* Thracios equos Diomedis. Herc. Fu. 225. *k* Amazonis Hippolites. Herc. Fu. 245. & 542. *l* Plutona, mortis dominum. Herc. Fu. 720.

Sed

Sed [m] *trepidus atrum Cerberum vidit dies,*
Et ille solem: nullus [n] *Antæus Libys*
Animam resumit. [o] *cecidit ante aras suas*
Busiris: [p] *vna est Geryon sparsus manu.*
[q] *Taurusq; populis horridus* [r] *centum pauor.*
Quodcunque tellus genuit infestum, occidit,
Meaque fusum est dextera. [s] *iratis deis*
Non licuit esse. [t] *si negat mundus feras,*
Animum nouerca, redde nunc gnato patrem,
Vel astra forti. nec peto vt monstres iter;
Permitte tantum genitor, inueniam viam.
Vel si times ne terra concipiat feras;
[u] *Properet malũ quodcunq; dum terra Herculẽ*
Habet, videtq;. nam [x] *quis inuadet mala?*
Aut quis per vrbes rursus Argolicas erit
Iunonis odio dignus? [y] *in tutum meas*
Laudes recepi: nulla me tellus silet.
Me sensit Vrsæ frigidum [z] *Scythicæ genus,*
Induq; [a] *Phœbo subditus,* [b] *Cancro Libys.*
Te clare Titan testor, occurri tibi
[c] *Quacunque fulges;* [d] *nec meos lux prosequi*
Potuit triumphos: solis excessi [e] *vices,*
[f] *Infraque nostras substitit metas dies.*
Natura cessit: terra [g] *defecit gradum:*

m Herc.Fu.595. & 820.
n Neptuni ex terrâ fil. gigas, Tingitaniæ rex hospites secum palæstrâ certare prouocans cogensque occidit, quem Hercules cum animaduertisset lassum tactu terræ recreari pectori astrictum expirare coegit.
o Herc. Fu. 484.
p Mei vnius, cùm ipse tricorpor esset.
q Herc.Fu. 229. & Agam. 827.
r Cretæ; vnde, vel Peloponnesi; quo, tranatauit, vtraque enim ἠπειρόνησος. vid. Agam.827.
s Monstra quippe deorum irâ terris immissa sustuli.
t Si terra non alia sustineat perferre monstra, nec tamen Iuno irâ desistat placarique velit: quid obstat quo minus reddar cœlo, iure paternæ hereditatis, Iouis filius; vel in virtutis præmium, monstrorum domitor?
u Properet edere.
x Quis nisi Hercules τὰ φόβητρα occupabit? quis se vltrò periculis offeret? al. *inuideat*. minus recte.
y non perituras laudes.
z Reponit Ios. Scalig. *Scythiæ* vt sensus & ordo sit *frigidum genus Scythiæ subditum Vrsæ*. Heinsius legit *Scythicæ gelu*.
a Orienti soli.
b Cancri tropico subditus Afer.
c In Oriente seu Occidente.
d Neque lux tua prosequi potuit me ad Tartara penetrantem.
e Cursus, limites per vices obeundos.
f Itane? de suis columnis hoc gloriabundus, an de ad inferos descensu?
g Non suppeditauit mihi vbi sisterem. alij malunt *gradu*, alij, *deseruit gradum*, id est, dehiscens descensum reditumque mihi præbuit.

Laxata

Laxata per me [h] *nox, &* [i] *extremum Chaos*
In me cucurrit: inde ad hunc orbem redij,
Vnde retro nemo. tulimus Oceani minas,
Nec vlla valuit quatere tempestas ratem,
Quacunq; pressi pars quota est, quam prose-
Iam vacuus æther non potest odio [l] *tuæ (quor?*
Sufficere [l] *nuptæ; quasque deuincam feras*
Tellus timet concipere, nec monstra inuenit.
Feræ negantur. Hercules [m] *monstri loco*
Iam cœpit esse. quanta nunc fregi mala,
Quot scelera nudus? quidquid immane obstitit?
Solæ manus strauere. nec iuuenis feras
Timui, nec [n] *infæs. quidquid est iussum, leue est.*
Nec vlla nobis segnis illuxit dies.
O quanta fudi monstra, quæ [o] *nullus mihi*
Rex imperauit! institit virtus mihi
[p] *Junone peior.* [q] *sed quid impauidum genus*
Feciſſe prodest? non habent pacem dei.
Purgata tellus omnis, in cœlo videt
Quodcunque timuit. transtulit Juno feras.
Ambit peremptus [r] *Cancer* [ſ] *ardentem plagam,*
Libyæq; ſidus fertur, & meſſes [t] *alit.*
[a] *Annum* [b] *fugatæ tradit* [b] *Aſtrææ leo.*
At [c] *ille iactans feruidam cœlo iubam*
Auſtrum madentem ſiccat, & nimbos trahit.
Inuaſit omnis ecce iam cœlum fera,
Meque anteceſſit. victor e terris meos
Specto labores: aſtra portentis prius
Feriſque Iuno tribuit; vt cœlum mihi
Faciat timendum. ſparſerit mundum licet,
Cœlumq; terris peius, ac peius Styge
Irata faciat; dabitur Alcidæ locus.
Si poſt feras, poſt bella, poſt Stygium canem

h Tenebrarum regio, Tartarus.
i Mihi obiectum eſt Chaos. Herc. Fu. 609. Thyeſt. 830.
k Herc. Fu. 320.
l Iunoni.
m Nullo labore domiti.
n Herc. Fu. 213.
o Nullus Euryſtheus. Herc. Fu. 35. & inf. verſ. 1795.
p Magis me ad ardua incitans quàm Iuno.
q Sed quid prodeſt genus humanum metu monſtrorum liberaſſe, cum illa in cœlum Iuno tranſtulerit?
r Thyeſt. 852.
ſ Zonam torridam.
t Calore maturat.
a Sol Leone egreſſus intrat Virginem.
b Thyeſt. 855.
c *Horrenteſque iubas & fulvum cerne leonem, Hunc vbi contigerit Phœbi violentior axis, Accenſa in Cancro iam tum geminabitur æſtas, Tunc lymphæ tenues, nunc eſt triſtiſſima tellus.*

Nondum

Nondum astra merui, [d] *Siculus Hesperiam latus*
Tangat [e] *Pelorus; una iam tellus erit:*
Illinc fugabo maria. si iungi iubes;
[f] *Committat undas Isthmus, & iuncto salo*
Nota ferantur Atticæ puppes via:
Mutetur orbis: & vallibus currat nouis
[h] *Ister: nouasq;* [i] *Tanais accipiat vias:*
Da da tuendos Iuppiter saltem deos.
Illa licebit fulmen a parte auferas,
Ego quam tuebor: siue glacialem polum,
Seu me tueri feruidam partem iubes,
Hac esse superos parte [k] *securos puta.*
[l] *Cirrhæa* [m] *Pæan templa, & ætheream domum*
Serpente cæso meruit: at quoties iacet
Python in [n] *Hydra? Bacchus & Perseus deis*
Iam se intulere: sed quota est mundi plaga
[o] *Oriens subactus? aut quota est* [p] *Gorgon fera?*
Quis astra gnatus landibus meruit suis
Ex te & nouerca? [a] *quem tuli, mundum peto.*
Sed tu comes laboris Herculei Lyca
Præfer [b] *triumphos, Euriti victos lares,*
Stratumque regnum: vos pecus rapite ocyus,
Qua [c] *templa tollens ara* [d] *Cenæi Iouis*
[e] *Austro timendum spectat Euboicum mare.*

[d] Siciliam Italiæ contiguam reddam: vti olim fuit priusquam *vi pontus & vndis Hesperium Siculo latus abscidit.*
[e] Vnum è tribus Siciliæ promontorijs, quod Italiam spectat.
[f] Isthmo Corinthio perfosso, Ægæum Ionio miscebo mare.
[g] Alueis.
[h] Thyest. 375.
[i] Scythiæ fl.
[k] A feris quas Iuno in cœlum transtulit.
[l] Cultum oraculumque Delphicum (Oed. 269.) et cœlum meruit Apollo, interfecto vno Pythone.
[m] Apollo παίων aut παύων τὰς ὠδίνας. *Vel* ab acclamatione Latonæ ἰὲ παῖ cæso Pythone.
[n] Numeroso malo, & binis singulo amputato repullulante capitibus.
[o] A Baccho subactisi Oed. 114. & 424.
[p] Medusa à Perseo deuicta. Med. 829.
[a] Herc. Fu. 68.
[b] Insignia victoriæ & imagines.
[c] Cum absurdè dicatur, *ara templum tollere*, Ios. Scal. legendum conijcit *acra*. Cen. i. acron Cenæon.
[d] Cui templum & cultus in Cenæo Euboeæ promontorio.
[e] Austro flante. alij leg *Astro*, exponuntque *Arturo* qui Euboico mari dominatur. Æn. 11. *Scit triste Mineruæ Sidus & Euboïcæ cautes.*

CHORVS.

CHORVS. IOLE.

Iole choro Oechalidum mista patriæ excidium, suorum internecionem, suam denique seruitutem plangit.

Ar ille est superis,[f] *cui pariter dies*
Et fortuna fuit.[g] *mortis habet vices,*
Lente cum trahitur vita gementibus.
Quisquis[h] *sub pedibus fata rapacia,*
Et puppem[h] *posuit liminis vltimi,*
Non captiua dabit brachia vinculis,
[i] *Nec pompæ veniet nobile ferculum:*
[k] *Nunquam est ille miser, cui facile est mori.*
Illum si medio decipiat[l] *ratis*
Ponto, cum Borean expulit Africus
Aut Eurus Zephyrum, cum[m] *mare diuidunt,*
Non puppis laceræ fragmina colliget,
Vt litus medio speret in æquore.
Vitam qui poterit reddere protinus,
Solus naufragium non poterit pati.
[n] *Nos turpis macies & lacrymæ tenent,*
Et crinis patrio puluere sordidus.
Nos non flamma rapax, non fragor obruit.
Felices sequeris mors, miseros fugis.
[a] *Stamus nec patriæ mœnibus. heu locus*
Et siluis dabitur, lapsaque sordidæ
Fient templa casæ: iam[b] *gelidus Dolops*
Hac ducet pecudes, qua tepet obrutus
Stratæ qui super est OEchaliæ cinis.
Illo Thessalicus pastor in oppido
Indocta referens carmina fistula,
Cantu nostra canet tempora flebili.

f Cuius vita simul cum fortunæ felicis exitu desinit.
g Vita in miserijs acta, mors est.
h *Subiecit pedibus.* contempsit mortem & Charontis cymbam.
i Neque vt spectaculum exornabit victoris hostis triumphum.
k Vid. Chor. tertium *Agamem.* vers. 585.
l Fracta, hians, fatiscens.
m Maris dominiũ inter se venti victores partiuntur.
n Quæ turpem vitam per seruitutem prætulimus morti honestæ.
a Legendum: *Stamus nunc patriæ mœnibus, heic locus At siluis dabitur, &c.* Sciendumque quod supra monui, & quod confirmat vers. 36. inf. hunc chorum cum Scena præcedente (è quâ plerunque elicitur pendetque chorus subsequens) in Eubœâ statui. Patria (inquit) in qua nunc sumus mox in syluas abibit, templa in casas. *b* Namque ad Pindum in Phthiâ extremâ habitant Dolopes pop. Thessal.

Et dum pauca Deus ſecula contrahit,
Quæretur, patriæ quis fuerit locus,
Felix incolui non ſteriles locos,
Nec ieiuna ſoli iugera Theſſali.
Ad [c] *Trachyna vocor, ſaxa rigentia,*
Et dumeta iugis horrida torridis,
Vix gratum [d] *pecori montiuago nemus.*
[e] *At ſi quas melior ſors famulas vocat,*
Illas aut volucer [f] *transferet Inachus;*
Aut [g] *Dircea colent mœnia, qua fluit*
Iſmenus tenui flumine languidus.
Heic [h] *mater tumidi nupſerat Herculis.*
[i] *Quæ cautes Scythiæ, quis genuit lapis?*
Num [k] *Titana ferum te Rhodope tulit,*
Te præruptus [l] *Athos, te* * *fera Caſpia,*
Quæ [m] *virgata tibi præbuit vbera?*
[n] *Falſa eſt de geminis fabula noctibus,*
Æther cum tenuit ſidera longius,
Commiſitque vices Lucifer Heſpero,
[o] *Et ſoles vetuit Delia tardior.*
Nullis vulneribus [p] *peruia* [q] *monſtra ſunt.*
Ferrum ſenſit hebes, lentior eſt chalybs,
In nudo gladius corpore frangitur,
Et ſaxum reſilit, fataq; negligit,
Et mortem indomito corpore prouocat.
Non illum poterant figere cuſpides,
Non arcus [a] *Scythica tenſus arundine,*
Non quæ tela gerit [b] *Sarmata frigidus;*
Aut qui [c] *ſoliferæ ſuppoſitus plagæ*
Vicino [d] *Nabathæ vulnera dirigit*

[e] Vrbem Theſſaliæ ab Hercule in aſpero & ſaxoſo ſolo conditam Troad. v. 816.
[d] Capris. aut etiam capreis.
[e] Quod ſi quæ noſtrum melioris ſoli dominum fortitæ fuerint.
[f] Ad vrbes Inachias, id eſt, Argos Mycenasve transferet.
[g] Thebas Bœotiæ. à Dirce fonte. Theb. 126.
[h] Alcmena nupta Amphitryoni.
[i] γλαυκὴ δὲ σε πόντε θάλασσα Πέτραι τ' ἠλίβατοι, ὅτι τοι νόος ἔσκε σιδήρου. Iliad. ω. *duris genuit te cautibus horrens Caucaſus, * Hyrcanæque admôrunt vbera tigres.*

[k] Vnum è Titanibus. [l] Med. v. 719. [m] Maculis diſperſa. [n] Neque enim verum eſt Iouem geminæ noctis operâ te genuiſſe. Herc. Fu. 24. Agam. 809. [o] Luna tardius progreſſa non ceſſit diei. [p] Penetrabilia. [q] *Membra*, legunt alij. [a] Herc. Fu. 1126. [b] Herc. Fu. 538. [c] Orientali ſeu Auſtrali. [d] Incolæ, Arabiæ Petreæ. verum duplicem tum ἀγνοιαν φάσεως, tum locutio parum Latina.

Parthus

Parthus [e] *Cnossiacis certior ictibus,*
Muros OEchaliæ [f] *corpore propulit.*
Nil obstare valet: vincere quod parat,
Iam victum est. quota pars vulnere concidit?
Pro fato potuit vultus iniquior,
Et vidisse sat est Herculeas minas.
[g] *Qui vastus* [h] *Briareus, qui tumidus* [i] *Gyges*
Supra [k] *Thessalicos constitit* [k] *aggeres,*
Vt cœlo insereret [l] *vipereas manus,*
Hoc vultu riguit. commoda cladibus
Magnis magna patent. nil supereſt mali.
Fratum miseræ vidimus Herculem.
IOL. *At ego infelix. non templa suis*
Collapsa deis, sparsosue focos,
Natis mistos arsisse patres,
Hominiq́, deos, templa sepulchris;
Nullum querimur commune malum.
Alio nostras fortuna vocat
Lacrymas: alias flere ruinas
Mea fata iubent. quæ prima querar?
Quæ summa gemam? [a] *pariter cuncta*
Deflere iuuat. nec plura dedit
Pectora tellus, vt digna sonent
Verbera planctu. [b] *me vel Sipyli*
Flebile saxum figite superi:
Vel in [c] *Eridani ponite ripis,*
Vbi mœsta sonat Phaëtontiadum
Turba sororum: me vel Siculis
Addite saxis, vbi [d] *fata gemit*
Thessala [f] *Siren: vel in* [g] *Edonas*

e Cretensibus. Herc. Fu. 18. qui sagittandi peritissimi. Hippol. 812.
f Inermis, absque machina.
g Quid ipsi Briareus & Gyges, qui dijs bellum intulerunt, non mirum est si victi riguerint hoc vultu Herculis irati.
h ἑκατόγχειρ Γῆς Ἀγάλιον.
i Gigas Briarei frater, terræ fil.
k Montes Pelion, Ossam, Olympum accumulatos. Herc. Fu. 970. Troad. 827.
l Serpentinos pedes habere dicebantur gigantes illi. vnde Anguipedes.
a Subolet Heinsio hoc in loco defectus, quem supplet hunc in modum: *pariter cuncta Deflere iuuat: Cur non oculos Plures nobis natura dedit, Nec plura dedit pectora? tellus. Vt digna sonet verbera planctu.* Verum nil tanti est. quorsum n. oculi ad planctum? *b* Vt Nioben. Herc. Fu. 389. Agam. 370. *c* Padi fl. Italiæ, cuius in ripis sorores Phaetontis casum fratris lugentes in alnos seu populos mutatæ sunt. *d* Se à Musis, quibuscum contendere ausæ sunt, deplumatas. *Vel* quod Proserpinam raptam non inuenerint. *e* A patre Acheloo, qui è Thessalia. *f* Med. 355. *g* Thracias ab Edone monte.

Tollite ſyluas : qualis natum
h Daulias ales ſolet Iſmaria
Flere ſub vmbra. formam lacrymis
Aptate meis, reſonetque malis
Aſpera i Trachyn. Cyprias lacrymas
k Myrrha tuetur : ruptum l coniux
Ceyca gemit: m ſibi Tantalis eſt
Facta ſuperſtes : n fugit vultus
Philomela ſuos, natumque ſonat
Flebilis Itym. cur mea nondum
Capiunt volucres brachia plumas?
o Felix felix, cum ſilua domus
Noſtra feretur, patrioque ſedens
Ales in agro referam querulo
Murmure queſtus: volucremq; Iolen
p Turba loquetur. vidi vidi
Miſcranda mei fata parentis,
Cum lethifero a ſtipite pulſus,
Tota iacuit b ſparſus in aula.
Pro, c ſi tumulum fata dediſſent,
c Quoties genitor quærendus eras!
Potuine tuam ſpectare necem,
Nondum teneras d veſtite genas,
Nec dum fortis ſanguine e Toxeu?
Quid veſtra querar fata parentes,
Quos f in tutum mors æqua tulit?
Mea me lacrymas fortuna rogat:
Jam iam dominæ captiua colos
Fuſoſque legam: pro, g ſæue decor,
Formaque mortem paritura mihi.
h Tibi cuncta domus concidit h vni,

b Philomela (vel vt alij Procne) in luſciniam conuerſa. à Daulide opp. Phocidos ſub ditione Terei. Agam. v. 665.
i Troad. v. 816. & ſuprà verſ. 136.
k Cynaræ regis filia à patre inſcio impregnata: cuius, vbi reſciſſet, iram fugiens in Sabæam, mutata eſt in Myrrham arborem.
l Agam. v. 674.
m In lapidem quippè obduruit qui formã Niobes retinet, lacrymareque videtur.
n Mutata Sc. in auem. ſup. v. 192.
o O felix eſſem, ſi vt illa ego auis facta in ſyluis caſus meos quererer.
p Al. *Fama loquetur.*
a Clauâ Herculis.
b Contritus & in fruſtra conciſus.
c Imitatur illud v. 1256. & 1269. Hippol.
d Barbate.
e Fratter Ioles.
f Neque enim dolorem ſentitis, quod ego facio.
g Sic & apud Soph. queritur ὅτι τὸ κάλλος αὐτῆς τὸν βίον διώλεσεν.
h meâ ſolius causâ.

i Dum

f *Dum me genitor negat Alcidæ,*
Atque Herculeus socer esse timet.
Sed iam dominæ tecta petantur.
C H. *Quid regna tui clara parentis,*
Proauosque tuos respicis amens?
k *Fugiat vultus fortuna prior.*
l *Patiens,* m *quisquis nouit famulum*
Regemque pati, vultusque suos
Variare potest. vires n *pepulit*
Ponduſque mali; casus animo
Qui tulit æquo.

i Repudiatus enim ab Euryto Hercules filiam eius Iolen vxorem ambiens, Oechaliam expugnauit, regemque cum suis interfecit.
k Noli recordari, vel dissimula fortunam priorem.
l Heinsius legit: *Sapiens.*
m Quicunque è regni fastigio in seruitutem deturbatus fortunam mutatam æquo animo ferre potest; vultumque scenæ adaptare, multò leuius reddit malum *quod corrigere est nefas.* n Al. *Pertulit.*

ACTVS. SECVNDVS.

NVTRIX. DEIANIRA.

Furens Zelotypiâ Deianira conspectâ Iole vindictam meditatur, vestemque venenatam Herculi mittit.

O *Quam cruentus fœminas stimulat dolor*
Cum patuit vna pellici & nuptæ domus!
a *Scylla & Charybdis Sicula contorquens freta*
Minus est timenda: nulla non melior fera est.
Namque vt reluxit pellicis captæ decus,
Et fulsit Iole, qualis b *innubis dies,*
Purumue claris noctibus c *sidus micat:*
Stetit furenti similis, ac toruum intuens
Herculea coniux: fœta vt Armenia iacens
Sub rupe tigris, d *hoste conspecto exsilit:*
Aut e *iussa thyrsum quatere, conceptum furens*
f *Mænas* g *Lyæum, dubia quo gressus agat,*
Hæsit parumper: tum per Herculeos lares
h *Lymphata rapitur; tota vix satis est domus.*

a Thyest. v. 577.
b ἀνέφελος, serena, candida.
c Luna, seu aliud sidus.
d Venatore, vel ipsâ prædâ.
e Enthea, inflata Bacchi numine & hastam pampinis inuolutam vibrans.

f Oedip. 436. g Oed. 471. h Med. v. 386.

[f] Incurrit, errat, sistit in vultus dolor
Processit omnis: pectori pene intimo
Nihil est relictum: fletus insequitur genas,
Nec vnus habitus durat, aut vno furit
Contenta vultu. nunc inardescunt genæ,
Pallor ruborem pellit, & formas dolor
Errat per omnes: queritur, implorat, gemit.
[k] Sonuere postes: ecce præcipiti gradu
Secreta mentis ore confuso exerit.
DE. Quamcunque partem sedis æthereæ premis
[l] Coniux Tonantis, mitte in Alcidem feram,
Quæ [a] mihi satis sit: [b] si qua fecundum caput
Palude tota vastior serpens mouet,
Ignara vinci: si quid excessit, feras,
Immane, dirum, horribile, quo viso Hercules
Auertat oculos; [c] hoc sinu immenso exeat.
Vel si feræ negantur, [d] hanc animam precor
Conuerte in aliquid; quodlibet possum malum
[e] Hac mente fieri. [f] commoda effigiem mihi
Parem dolori. non capit pectus minas.
Quid excutis telluris extremæ [g] sinus,
Orbemque versas? quid rogas Ditem mala?
Omnes in isto pectore inuenias feras,
Quas timeat. odijs accipe [h] hoc telum tuis.
[i] Ego sum nouerca: perdere Alcidem potes.
Profer manus quocunque. quid cessas dea?
[k] Vtere furente. quod iubes fieri nefas?
Reperi: quid hæres? ipsa iam cesses licet,
[l] Hæc ira satis est. NVT. pectoris sani parum
Alumna questus comprime, & [m] flammas doma,

[f] Vide initium actus 3. Medeæ. cuius loci affectuum hæc adumbratio.
[k] Crepuere fores. à veteri Græcorum more: apud quos cum fores aperirentur in viam, exituri digitis ostium intus pulsantes velle aliquem prodire significabant, vt fortè adstantes vel prætereuntes cauerent sibi ne à foribus in vicum deiectis læderentur.
[l] Iuno.
[a] Ad iram meam explendam: tui enim odij feras superauit omnes.
[b] Si quod numerosius Hydrâ malum. inuictum, Herc. Fu. 240.
[c] Hic sinuosus immensis spiris serpens exeat. *vel* è sinu terræ *inquit Heinsius. Vel* ex hoc pectore meo. Sic inf. v. 267. & 269.

[d] Meam. me. [e] Irata, furata. [f] Da huic animæ meæ aptam & parem monstrosi corporis effigiem, quæ conceptam exequatur malitiam. [g] Al. *specus*. [h] Hoc pectus meum. [i] *Emphaticè*, Ego iam nouerca liberis ex pellice Herculis, furore meo nouercali superabo tuum in pellices & Iouis furta odium. [k] Me instrumento vsa perdere Herc. potes. [l] Mea hæc. [m] Irarum.

Frena

Frena dolorem, coniugem ostende [n] *Herculis.*
DE. *Iole meis captiua germanos dabit*
Natis, Iouisq; fiet e famula nurus?
[o] *Non.* [p] *flamma cursus pariter & torrens ferent,*
Et [q] *ursa pontum sicca cæruleum bibet.*
Non ibo inulta; [r] *gesseris cœlum licet,*
Totusq; pacem debeat mundus tibi:
[s] *Est aliquid Hydra potius; iratæ dolor*
Nuptæ. [t] *Quis ignis tantus in cœlum furit*
Ardentis Ætnæ? [a] *quidquid est victum tibi,*
Hic vincet animus. [b] *capta præripiet toros?*
[c] *Adhuc timebam monstra, iam nullum est malũ.*
Cessere pestes, in locum venit feræ
Inuisa pellex. summe pro rector deũm,
Et clare Titan, Herculis tantum fui
Coniux [d] *timentis. vota quæ superis tuli,*
Cessere [e] *captæ:* [e] *pellici felix fui:*
[e] *Illi meas audistis, ô superi, preces:*
[f] *Incolumis illi remeat. ô nulla dolor*
Contente pœna, quære supplicia horrida,
Incogitata, infanda. Iunonem doce,
Quid odia valeant: nescit irasci satis.
Pro me [g] *gerebas bella, propter me vagas*
Achelous [h] *undas sanguine infecit suo,*
Cum lenta serpens fieret; in taurum trucem
Nunc flecteret serpente deposita minas;
Et mille in hoste vinceres uno feras. [i]
Iam displicemus: capta prælata est mihi.
Non præferetur. qui dies thalami vltimus

n Dignam Hercule heroe.
o Non fiet.
p *Antè cum flammis aquæ, &c. fidem fœdusque iungent* Thyest. 479.
q *Prius perfundet Arctos pontus,* vid. Thyest. 476.
r Herc. Fu. 68. & 881.
s Senties tamen esse monstrum Hydra peius. dolorem sc. coniugis *quæ viduata tædis Ardet & odit.* Med. 581.
t Neque enim Ætnæ ignes furiunt quantum iratæ vxoris iræ.
a Melius, qui legunt: *Quicquid inuictum est tibi.*
b Mihine captiua præripiet tori gaudia?
c Hactenus, prius.
d Anxij, dum monstra domanda aggrederetur, illius vero incolumis aliæ mihi gaudia præripiunt, inf. v. 295.

e In bonum & vtilitatem Ioles captiuæ. *f* Sup. v. 292. illi incolumis, mihi non ita. *g* Cum Acheloo Acarnaniæ flu. qui me vxorem ambiuit, seque viribus Herculi inferiorem perspiciens in varias se mutauit formas ὃς φοιτῶν ἀναργὴς, ταῦρος, ἀλλοτ' ἀιόλος Δρακόντι ἐλικτὸς, ἀλλοτ' ἀνδρείῳ τύπῳ Βόυκρανος. inf. v. 585. *h* In quas se transformauerat Achelous. *i* Coarguit se, quòd iram remiserit. *k* Quæ sanctam vxorem deceat.

Nostri est futurus, hic erit vitæ tuæ.
Quid hoc? recedit animus, & ponit minas.
Iam cessit ira, quid miser langues dolor?
Perdis furorem? [k] *coniugis sanctæ fidem*
Mihi reddis iterum. quid vetas [l] *flammas ali?*
Quid frangis [l] *ignes? hunc mihi serua impetum.*
[m] *Pares eramus. non erit votis opus.*
Aderit [n] *nouerca, quæ manus nostras regat,*
Nec inuocata. NV. *quod paras demens scelus?*
Perimes maritum? cuius [a] *extremus dies*
[a] *Primusq; laudes nouit; &* [b] *cœlo tenus*
Erecta terras fama suppositas habet?
Rogos in istos [c] *terra consurget parens,*
[d] *Domusq; soceri prima, & Ætolum genus*
Sternetur omne; [e] *saxa iamdudum ac faces*
In te feruntur. vindicem tellus suum
Defendet omnis. vna quot pœnas dabis?
Effugere terras crede, & humanum genus
Te posse; fulmen genitor Alcidæ gerit.
Iam iam minaces ire per cœlum [f] *faces*
Specta, & [g] *tonantem fulmine excusso diem.*
Mortem quoque ipsam, quam putas tutã, time.
Dominatur [h] *illic* [i] *patruus Alcidæ tui.*
Quocunque perges misera, cognatos deos
Illic videbis. DE. *maximum fieri scelus*
Et ipsa fatcor, sed dolor fieri iubet.
NV. *Moriere.* DE. [k] *moriar Herculis nẽpe inclyti*
Coniux. nec vllus nocte [l] *discussa dies*
Viduam notabit, nec meos pellex thoros
Captiua capiet. ante ab occasu dies
Nascetur Indis: ante glacialem polum

l Furoris & iræ.
m Irâ Herculem æquaui, quæ mihi si maneat, non erit opus auxilium diuinum inuocare. aderit tamen vel non vocata. —
n — Iuno.
a Occidens & Oriens Herc. Fu. 37. v
b *Famá super æthera notus, sub pedibus terras videt.*
c Terra parens communis tot monstris ab illo purgata vindicabit.
d Oenei patris tui domus sternetur prima in eius necis vindictam; totaque vnâ Ætolia patria tua.
e Seditiosi populi tela. *Iamque faces & saxa volant, furor arma ministrat.* infra. v. 871.
f Fulmina.
g E decoro personæ, mulieris sc. fulmine posterius tonitru facit, quæ tamen simul facta visus motu non indigens in instanti percipit, auditus verò successiuè quia per motum. *h* In morte seu mortis regione, id est, inferis. *i* Pluto frater Iouis, qui pater Herc. *k* E-mori me malo quam repudiatam viuere ac reiectam videre captiuam vel pellicem vel nuptam Herculi. inf. v. 338. & 334. *l* Facibus victa nuptialibus.

Scythasue

Scythasue tepida Phœbus afficiet rota;
Quam me relictam Thessalæ aspiciant nurus.
Meo [m] *iugales sanguine extinguam* [m] *faces.*
Aut pereat, aut me perimat; elisis feris
Et coniugem addat: inter Herculeos licet
Me quoque labores numeret. Alcidæ thoros
Moritura certe corpore amplectar meo.
Ire, ire ad vmbras Herculi iunctam libet;
Sed non inultam. si quid e nostro Hercule
Concepit Iole, manibus euellam meis
Ante, & per ipsas pellicem inuadam faces.
Me nuptiali victimam feriat die
Infestus: Iolem dum supra exanimem ruam.
[a] *Felix iacet, quicumque quos odit, premit.*
NVT. *Quid ipsa flammas pascis? & vastũ foues*
Vltro dolorem misera? quid cassum times?
Dilexit Iolem; nempe dum starent lares,
Regisque natam peteret. in famulæ locum
Regina cecidit: perdidit vires amor,
[b] *Multumque ab illo traxit infelix status.*
Illicita amantur. excidit quidquid licet.
DE. *Fortuna amorem peior inflammat magis.*
[c] *Amat vel ipsum, quod caret patrio lare,*
Quod nudus auro crinis & gemma iacet:
Ipsas misericors forsan ærumnas amat.
[d] NV. *Hoc vsitatum est Herculi, captas amat.*
[e] *Dilecta Priami nempe Dardanij soror*
Concessa famulo est. adice, quot nuptas prius,
Quot virgines dilexit. errauit vagus.
[f] *Arcadia nempe virgo, Palladios choros*

m Quæ in Ioles nuptijs præferentur. vide Theb. 263. & 807.

a Vide Agam. 209.

b Amoris illius ardorem diminuit sedauitque Ioles seruilis conditio, quam, quia facilem & licitam contemnet.

c Vel ob hoc ardentius amat quia miseriarum illius commiseratione illi compatitur.

d Et hunc versum Deianiræ tribuas. *e* Hesionem quidem ceto ereptam posteaque vnã cũ Troia captã (Herculiq; vt innuit amatam) concessit Hercules comiti suo Telamoni τῷ πρῶτῳ τὸ κλίμακι ἀρισεύσαντι στρατοῦ, quod primus murum occupasset. *f* Quin & Augen Aloei Arcadis filiam Mineruæ sacerdotem compressit, sed mox neglectam cum partu (Telepho) arca inclusam mari exposuit.

Dum nectit Auge, vim ſtupri paſſa excidit,
Nullamq; amoris retinet Herculei notam.
Referam quid alias? g mene Theſpiades vocant?
Breuiq; in illas arſit Alcides face.
Hoſpes a Timoli b Lydiam fouit b nurum,
Et amore captus, ad leues ſedit colos,
c Vdum feroci ſtamen intorquens manu.
Nempe d illa ceruix e ſpolia depoſuit feræ,
Crinemque mitra preſſit, & famulus ſtetit,
Hirtam Sabæa marcidus myrrha comam.
Vbique caluit, ſed f leui caluit face.
g Hærere amantes poſt vagos ignes ſolent.
Famulamne & hoſtis præferet gnatam tibi?
DE. *h Vt alta ſyluas forma vernantes alit,*
Quas nemore nudo primus inueſtit tepor;
At cum ſolutos expulit Boreas Notos,
Et ſæua totas bruma decuſſit comas,
i Deforme foliis aſpicis truncis nemus.
Sic noſtra longum forma percurrens iter,
Deperdit aliquid ſemper, & fulget minus;
k Maliſq; minus eſt. quidquid in nobis fuit
Olim petitum, cecidit & partu labat;
l Materque multum rapuit ex illo mihi.
m Ætas citato ſenior eripuit gradu.
Vides vt altum famula non perdat decus?
n Ceſſere vultus penitus, & pedor ſedet;
Tamen per ipſas fulget ærumnas decor,
Nihilq; ab illa caſus & fatum graue
Niſi regna traxit. hinc meum pectus timor

g Quid dicam filias quinquaginta Theſpij quas totidem (vel vt alij, vna) noctibus compreſſit?
a Tmoli montis Lydiæ.
b Omphalem. Herc. Fu. v. 465.
c Salitâ vel aquâ cui inter nendum digitos immergere ſolent.
d *Emphaticè.* Leonis exuuias geſtare ſolita.
e Leonis pellem.
f Inconſtanti, breui.
g Siſtere figereque ſolent in vnâ amores prius vagos. quod in te faciet libentius quam in captiuâ; *atque hinc occaſio diſſertationis longæ ſatis Deianiræ ſuæ diffidenti formæ.*
h Al. *Vt alia ſyluas*, id eſt, vt alia ſyluæ forma eſt tepido afflata veris comite, alia vbi hybernus Boreas humidos terramque ſoluentes Notos expulerit: ſic noſtra longum, &c. *i* Al. leg. *Deforme ſolis aſpicis truncum nemus*, vtrumque intellige de ſyluâ foliis nudatâ. *k* Facieique minus ineſt formæ, ita apud Soph. ἐγὼ γὰρ ἥβαν, τὼ μὲν ἐρπούσω πόδοιν, τὼ δὲ φθίνουσαν. *l* Matris in pariundo officium. partus. *m* Al. *Ætaſque tacito ſenior.* *n* Ceſſit è priore ſtatu vultus. *vel vt alij* cultus, id eſt, *ornatus*. pulchra tamen eſt.

o *Altrix, lacessit, hinc rapit somnos pauor.*
Præclara P *totis gentibus coniux eram;*
Thalamosque nostros inuido fato nurus
Optabat omnis, b *quo nimis quisquis deos*
Orabat vllos nuribus Argolicis fui
c *Mensura voti. quem Ioui socerum parem*
Altrix habebo? quis sub hoc d *mundo mihi*
Dabitur maritus? ipse qui Alcidæ imperat,
Facibus suis me iungat Eurystheus licet,
Minus est. e *toro caruisse regnantis leue est.*
Alte illa cecidit, quæ viro caret Hercule.
NVT. *Conciliat animos coniugum partus fere.*
DE. f *Sic ipse forsan diuidet partus thoros.*
NV. g *Famula illa trahitur interim donum tibi.*
DE. h *Hic quem per vrbes ire præclarum vides,*
Et i *viua tergo spolia gestantem feræ,*
Qui regna miseris donat & celsis rapit,
Vasta grauatus horridam claua manum,
Cuius triumphos vltimi k *Seres canunt,*
Et quisquis alius orbe l *consepto iacet;*
m *Leuis est, nec illum gloriæ stimulat decor.*
Errat per orbem, non vt æquetur Ioui,
Nec vt per vrbes n *magnus Argolicas eat:*
Quod amet requirit. virginum thalamos petit.
Si qua est negata, rapitur: in populos furit;
o *Nuptas ruinis quærit: & vitium impotens*

o O nutrix.
p Omnium gentium opinione.
b Delrius legit *Quod nimis quisquis.* Seal. *Quæ nimis quicquam deos Orabat vllos*, id est, quæcunq; immodica vota dijs concipiebat, nihil magis optabat quam nuptias nostras quas ideò appellarat ὀπφθόρας. Heins. legit: *quo minus quisquis deos Orabat vllos*, id est, Quæ maxima à Dijs etiam peteret, minus tamen petebat, &c. adnorte autem τὸ, *Quisquis* veteribus pro *Quæcunque* vsurpatum in fœminino.
c Optabant sibi maritum mei parem.
d Cœlo.
e Vel regis toros Herculis thalamis posthabeo. alij hab. *toros meruisse regnantis leue est.* verum alia lectio elegantius conuenit τῷ *caret* quod sequitur. f Sic (inuertitque nutricis argumentum) Iole vbi pepererit firmabit sibi & retinebit Herculem, me in totum reiectâ. g Hoc si vsque adeò metuas, pellicem potius vlta tolle quam maritum, quæ tibi dono data in tua manu est. h Quorsum vero illud, si more suo nouum exquirat amorem? quo furens vel furere se simulans me aliquando tollet vt quondam Megaram. i Leonis exuuias. k Thyest. v. 378. l Oceani vndis incluso. al. leg. *consumpto.* m In amore multiuolus. ἀλλοφόρημα. n Virtutis gloria insignis. o Sup. versu. 222.

Virtus

Virtus vocatur. [o] *cecidit OEchalia inclyta,*
Vnusque Titan vidit atque vnus dies
Stantem & cadentem: causa bellandi est amor.
[o] *Toties timebit, Herculi gnatam parens*
Quoties negabit: hostis est, quoties socer
Fieri recusat. si gener non est; furit.
Post hæc quid [a] *istas innocens seruo manus?*
Donec furentem simulet, ac sæua manu
Intendat arcus, [b] *meque* [c] *natumq́; opprimat?*
[d] *Sic coniuges expellit Alcides suas:*
Hæc sunt repudia! [e] *nec potest fieri nocens:*
Terris videri sceleribus causam suis
Fecit nouercam, quid stupes segnis furor?
Scelus [f] *occupandum est: perge, dũ feruet manus.*
NVT. *Perimes maritum?* DE. [g] *pellicis certe meæ.*
N. *At Ioue creatum.* DE. *nempe &* [h] *Alcmena satum.*
N. *Ferrone?* DE. *ferro.* N. *si nequis?* D. *perimam dolo.*
N. *Quis iste furor est?* D. *quem meus coniux* [i] *docet*
N. *Quem nec nouerca potuit, hunc perimes virum?*
DE. *Cœlestis ira quos premit, miseros facit,*
Humana [k] *nullos.* NV. *parce miseranda, & time.*
DE. *Contempsit omnes ille, qui mortem prius.*
Libet ire in ensis. NVT. *maior admisso tuus*
Alumna dolor est. culpa par odium exigit.
[l] *Cur sæua modicis statuis? vt passa es, dole.*
DE. *Leue esse credis pellicis nuptæ malum?*
Quidquid dolorem pascit, id [m] *nimium puta.*
NVT. *Amorne clari* [n] *fugit Alcidæ* [n] *tibi?*
D. *Non fugit, altrix. remanet, & penitus sedet*
Fixus medullis, crede: sed magnus dolor,

[a] Sup. v. 222.
[a] Meas.
[b] Vt quondam Megaram liberosque suos. Herc. Fu. act. 4.
[c] Hyllum.
[d] Cæde.
[e] Amouetque cæsæ suæ coniugis cum liberis scelus in Iunonem: quasi illa immisisset illi furorem. Herc. Fu. act. 5.
[f] Vide Agam. v. 191. Thyest. v. 203.
[g] Imò pellicis meæ maritum.
[h] Mortali, idque per adulterium.
[i] Exemplum furoris præbens in cæde vxoris suæ Megaræ.
[k] Nullos facit, id est, tollit vt iam non sint; atque hoc Iunonis irâ mitior mea quæ miserijs eum eximit.
[l] Cur delictis modicis pœnam tàm sæuam irrogas?
[m] rectiùs legas *minimum*.
[n] A te, tibi excidit.

Iratus

Iratus amor est. NVT. [o] *artibus magicis fere*
Coniugia nuptæ precibus admistis ligant.
[p] *Vernare iussi frigore in medio nemus:*
Missumque fulmen stare: concussi fretum
Cessante vento: turbidum explicui mare:
Et sicca tellus fontibus patuit nouis.
Habuere motum saxa: discussi fores:
Vmbræ stetistis: & mea iussi prece
Manes loquuntur. sonuit infernus canis.
Mare, terra, cœlum, & tartarus seruit mihi.
Nox media solem vidit, & noctem dies:
[q] *Nihilque leges ad meos cantus tenet.*
Flectemus illum. carmina inuenient iter.
DE. *Quas* [r] *Pontus herbas generat, aut quas* [s] *Thessala*
Sub rupe Pindus, aut vbi inueniam malum,
Cui cedat ille? carmine in terras mago
[t] *Discendat astris luna desertis licet,*
Et bruma messes videat, & cantu fugax
Stet deprehensum fulmen, & versa vice
Medius coactis fugerit stellis dies:
Non flectet [u] *vnum.* NVT. [x] *vicit & superos amor.*
DE. *Vincetur vni forsan, &* [y] *spolium dabit,*
Amorque summus fiet Alcidæ labor.
Sed te per omne cœlitum numen precor,
Per hunc timorem; quidquid arcani apparo,
Penitus recondas, & fide tacita premas.
NVT. *Quid istud est, quod esse secretum iubes?*
DE. *Non tela sunt, non arma, non ignis minæ,*
NVT. *Præstare fateor posse me tacitam fidem,*
Si scelere careat. [z] *interim scelus est fides.*
DE. *Circumspice, agedum, nequis arcana* [a] *occupet*

Partemque

o Quos non concordia mixti Alligat vlla tori blandæque potentia formæ Traxerunt torti magicâ vertigine fili: Sed hoc ex veterum superstitione, neque enim cogitur voluntas, sensitiuus quidem appetitus quandoque allicitur, philtra sane & veneficia amatoria non paucos ad insaniam impulerunt.

p Dæmonomagiæ vires vide Med. 753.

q Nihil tenet naturæ suæ leges aduersus meæ carmina.

r Qui malorum herbarum ferax. *Has herbas atque hæc Ponto mihi lecta venena, &c.*

s In Thessalia, quæ veneficijs infamis.

t Hippol. 420.

u Herculem.

x Vincit tamen eum amor qui & superos vicit.

y Arcum vel sagittas cedet Herculi spolium Cupido.

z Alioqui. *vel* interdum seu nonnunquam. hoc .n. valet *interim* apud tertiæ ætatis Latinæ authores, cuius hæc tragædia fœtus videtur.

a Ios. Scal. legendum censet, *Aucupet.*

Partemq́, in omnem vultus inquirens eat.
NVT. *En locus ab omni tutus arbitrio vacat.*
DE. *Est in remoto regiæ sedis loco*
Arcana tacitus nostra defendens specus:
[b] *Non ille primos accipit soles locus,*
[b] *Non ille seros; cum ferens Titan diem,*
Lassam [c] *rubenti* [d] *mergit Oceano rotam.*
Illic [e] *amoris pignus Herculei latet.*
Altrix fatebor, [f] *Nessus est auctor mali,*
Quem grauida nubes [g] *Thessalo genuit* [g] *duci,*
Qua celsus astris inserit [h] *Pindus caput,*
Vltraque nubes [h] *Orthrys eductus riget.*
Namque vt subactus Herculis claua horridi
Achelous, omnes facilis in species [i] *dari,*
Tandem peractis omnibus patuit feris,
Vnoque [k] *turpis subdidit cornu caput:*
Me coniugem dum victor Alcides habet,
Repetebat Argos. forte per campos vagus
[l] *Euenus altum gurgitem in pontum ferens,*
Iam pene summis turbidus ripis erat.
Transire Nessus vorticem solitus vagum,
Precium popposcit: meque iam dorso ferens,
Qua iungit hominem spina deficiens equo;
Frangebat ipsas fluminis tumidi [m] *minas.*
Jam totus vndis Nessus exierat ferox,
Medioque adhuc errabat Alcides vado,
Vasto rapacem vorticem scindens gradu.
Asti ille vt esse vidit Alcidem procul,
Tu præda nobis, [a] *inquit, & coniux eris.*
[b] *Prohibetur vndis; meque complexam ferens*
[c] *Gressum citabat. non tenent vndæ Herculem:*
[d] *Infide vector, inquit, immisti licet*
[e] *Ganges & Ister vallibus iunctis eant;*

b Soli orienti non exponitur, non occidenti.
c A solis vicini radijs.
d Herc. Fu. v. 25.
e Venenum reuocandi Herculei amoris vim habens.
f Centaurus quem è nube quam Ixioni cum Iunonem de stupro interpellasset Iupiter pro Iunone suppossuerat, editum esse vt & natos Centauros narrant. vide Herc. Fu. 777. v. & 749. v.
g Ixioni.
h Mons Thessaliæ
i Transformari sup. v. 300.
k Namque in taurum conuerso Acheloo Herc. cornu auulsit.
l Ætoliæ fl.
ποταμὸς βαθύῤῥοος.
m Impetus.
a Inquit Nessus. *b* Hercules prohibetur vndis. *c* Nessus celeriter fugiebat. *d* O Nesse, inquit Herc. *e* Fl. max. hic Germaniæ, ille Indiæ.

Vince-

Vincemus ambos. consequar telo [f] *fugam.*
[g] *Præcessit arcus verba: tum* [h] *lengum ferens*
Harundo vulnus, tenuit hærentem fugam;
Mortemq; fixit. ille iam [i] *quærens diem*
Tabem fluentis vulneris dextra excipit,
Traditq; nobis [k] *vngula insertam sua,*
Quam forte sæua sciderat auulsam manu.
Tum verba moriens addit: hoc, inquit, magæ
Dixere amorem posse defigi [l] *malo.*
Hoc [m] *docta Mycale* [n] *Thessalas docuit nurus,*
Vnam inter omnes [o] *Luna quam sequitur magã;*
Astris relictis. illitas vestes dabis
Hac, inquit, ipsa tabe, si pellex tuos
Inuisa thalamos tulerit, [p] *& coniux leuis*
Aliam parenti dederit altisono nurum.
[q] *Hoc nulla lux aspiciat, hoc tenebræ tegant*
Tantum remotæ: sic potens vires suas
Sanguis tenebit. [r] *verba deprendit quies,*
Mortemq; lassis intulit membris sopor.
Tu, quam meis admittit arcanis fides,
Perge, vt nitentes virus in vestes satum,
Mentem per artus adeat, & tactu intimas
Intret medullas. NVT. *ocyus iussa exequar*
Alumna: precibus tu [a] *Deum inuictum aduoca,*
Qui certa tenera tela dimittit manu.
DE. *Te te precor,* [b] *quem mundus & superi timent.*
Et æquor, & [c] *qui fulmen Ætnæum quatit,*
Timende [d] *matri* [e] *teliger sæue puer,*
Intende certa spiculum velox manu:
Non e sagittis leuibus; e [f] *neruo precor*

f Te fugientem.
g Sagitta arcu emissa prius Nessum percusserat quam verba audiuisset.
h E longè.
i Moriens. *oculisque errantibus alto Quæsiuit cœlo lucem.*
k Frigida enim venena vngulis solis seruari posse feruntur.
l Veneno incantato.
m Veneficiorum & magiæ perita.
n Mulieres Thess. incantamentis famosas.
o Incantata. Hippol. 420.
p Et Hercules aliam duxerit vxorem Ioui nurum futuram.
q μηδ' ὀφεσσί νιν μήτε φέγγος· ἢ λίθ μηθ' ἁρκεῖν, μητ' ἐφέστιον στέλας.
r Hæc Nessi verba mors excepit, insequuta est.
a Cupidinem.
b Quem numina, animaliaque cœlestia, terrena & maritima timeat.
c Iupiter qui fulmina Cyclopibus in Ætnæis antris fabricata torquet.
d τὰς γὰρ ἄλλας θεὰς, κατηγορίσω ἅπαντας ὦ Ἔρως, ἢ δία, ἢ ποσειδῶ, ἢ ἀπολλω, τίω ἴσχειν, ἐμὲ τίω μητέρα. Venus apud Lucianum. *e* ἔρως τοξότης. *f* Arcu, arcus chordâ.

Graniore

Grauiore profer, g *quod tuæ nondum manus*
Miſere in aliquem. non leui telo eſt opus,
Vt amare poſſit Hercules. rigidas manus
Intende, & arcum cornibus iunctis para.
Nunc nunc ſagittam prome, qua quondam horri-
Iouem petiſti; fulmine abiecto Deus, (dus
h *Cum fronte ſubita tumuit, &* i *rapidum mare*
Taurus puellæ vector Aſſyriæ ſcidit.
Immitte amorem, viuat exempla k *omnia:*
Amare diſcat l *coniuges, ſi quas decor*
Immiſit Ioles pectori Herculeo faces,
Extingue totas: perbibat flammas mei.
Tu fulminantem ſæpe domuiſti Iouem,
Tu m *furua nigri ſceptra geſtantem poli,*
Turbæ m *ducem* n *maioris, &* m *dominum Stygis.*
Tu, qui o *nouerca es grauior irata Deus,*
Cape hunc triumphum, ſolus euince Herculem.
NVT. *Prolata* p *vis eſt,* q *quæque* r *Palladia colu*
Laſſauit omnem texta familiarem manum.
Nunc congeratur virus, vt veſtis f *bibat*
Herculea peſtem. a *precibus augebo malum.*
In tempore ipſo gnauus occurrit Lycas.
Celanda vis eſt, illa ne pateant mala.
DE *O,* b *quod ſuperbæ non habent vnquã domus,*
Fidele ſemper regibus c *nomen, Lyca,*
Cape hos amictus, d *noſtra quos neuit manus,*
Dum vagus in orbem fertur, & victus mero
Tenet feroci c *Lydiam gremio nurum,*
Nunc poſcit Iolem: ſed f *iecur fors horridum*
Flectam g *emerendo. merita vincunt & malos.*

g Ἀβλῆτα ἰὼν, ὀϊστόν.

h Cum Ioui in taurum verſo erumpebant ſubitò cornua, &c. Hippol. 302.

i fretum è Phœnicia in Cretam traijciens.

k Omnium qui amore inſanierunt.

l Quas (pellicibus deditus) contemnere ſolet: vt Megaram & me.

m Plutonem. Agam. 750.

n Mortuorum enim maior quàm viuorum numerus. Herc. Fu. 559.

o Herculi ſemper Amor nocentior quàm Iuno irata. *Plus tibi quàm Iuno nocuit Venus.*

p Venenum illud tantæ potentiæ.

q Et veſtis, quæ, &c.

r A Pallade inuenta. vid. Hippol. 102.

ſ Imbibat venenum.

a Imprecationibus magicis.

b Namque in tot populis vix vna fides. inf. v. 608.

c Seruitium, famule.

d πέπλον τῆς ἐμῆς χερός.

e Omphalen. Herc. Fu. 465.

f Cupiditatum ſedem, maximè amoris qui è flaua bile oritur, quæ calidæ aridæque naturæ igni in hominis temperatura reſpondet, vnde poetis familiare amoris nomen *Ignis*.

g Meritis & beneficijs meis.

Non

Non ante veſtes induat coniux iube,
Quam thure flammas ſpargat, & poſcat deos,
h *Cana rigentem populo vinctus comam.*
Ipſa ad penates regios greſſus feram,
Precibuſq́, Amoris horridi matrem colam.
Vos, quas paternis extuli comites focis,
i *Calydoniæ, deflete lugendas* k *vices.*

h Albâ populo Herc. Fu. v. 892.
i Ætolides. Calydon n. regia Ætolorum vrbs.
k Meas. quod faciunt in ſequenti choro.

CHORVS.

Mulieres Calydoniæ Deianiræ ſortem deflent, Ambitionem, Auaritiam, Luxum, cæteraque mortalium ſtudia inania deteſtantur. priuatam fortunam laudant.

FLemus caſus l *OEnei tuos,*
Comitum primos turba per annos,
Flemus m *dubios miſeranda thoros,*
Nos n *Acheloi tecum ſolitæ*
Pulſare vadum, cum iam tumidas
Vere peracto poneret vndas,
Graciliſque vado ſerperet æquo,
Nec præcipitem volueret amnem
o *Flauus rapido fonte Lycormas.*
Nos a *Palladias ire per aras,*
Et virgineos celebrare choros:
Nos b *Cadmeis* c *orgia ferre*
Tecum ſolitæ condita d *ciſtis,*
e *Cum iam pulſo ſidere brumæ*
Tertia ſoles euocat æſtas,
Et f *piciferæ conceſſa deæ*
Attica g *myſtas* h *claudit* i *Eleuſis.*

l O Deianira filia regis Oenei.
m Repudium timentes.
n Sup. v. 300. & 500.
o Arenis flauus Lycormas fluuius Ætoliæ, qui poſteà Euenus dictus.
a In Palladis honorem extructas.
b Bacchi Thebis à Cadmo inſtitutis nati cultique.
c Liberi patris ceremonias; & ſacra Oedip. 431.
d Caniſtris; quæ ferebant κανηφόροι virgines.
e Cum iam pulſato hyemali Piſcium ſidere tertij anni ſolſtitium æſtiuum calores inducit. *vbi audito ſtimulant Trieterica Baccho Orgia:* tertio quoque anno iterata in memoriam victoriæ Indicæ patris Liberi trienni expeditione partæ.
f Cereri à Triptolemo conceſſa.
g Herc. Fu. 846.
h Vt ſecreta ſint Eleuſinia ſacra.
i Hippol. 835. Herc. Fu. 301.

Nunc

Nunc quoque fatum quodcunque times,
Fidas [k] *comites accipe fatis.*
Nam rara fides, vbi iam melior
Fortuna ruit.
Tu quicunque es, qui sceptra tenes,
Licet omne tua vulgus in aula
[l] *Centum pariter limina pulset;*
Cum tot populis stipatus eas,
In tot populis vix vna fides.
Tenet auratum limen [m] *Erinnys,*
Et cum magnæ patuere fores,
Intrant fraudes, cautique doli,
Ferrumque [n] *latens. cumque in populos*
Prodire parant, comes inuidia est.
[o] *Noctem quoties summouet Eos,*
Regem toties credite nasci,
[p] *Pauci reges, non regna colunt.*
Plures fulgor conuocat audæ,
Cupit hic regi proximus ipsi
Clarus claras ire per vrbes:
Vrit miserum gloria pectus.
Cupit hic gazis implere famem:
Nec tamen omnis plaga gemmiferi
Sufficit [a] *Istri, nec tota sitim*
* *Lydia vincit;* [b] *nec quæ Zephyro*
Subdita tellus, stupet [c] *aurato*
Flumine clarum radiare [e] *Tagum;*
Nec si totus seruiat [d] *Hebrus;*
Ruraque diues cingat [e] *Hydaspes;*
Intraque suos currere fines
Spectet toto flumine [e] *Gangem.*
Auidis auidis [f] *natura parum est.*
Colit hic regem, regumque lares,
[g] *Non vt presso vomere semper*
Nunquam cesset curuus arator,
Vel mille secent arua coloni:

Solas

k Nos.
l Multa, propter satellitum & ministrorum frequentiam.
m Furia. Agam. v. 82.
n Ad insidias.

o Quoties rex insidias noctis & mortem euaserit, toties nouum alium nasci credite, tantum periculi regibus minantur noctes singulæ.
p Plures colunt regias fortunas, quàm personas.
a Fl. Europæ maximi.
b *Non Tartessiacis illum sciaret arenis Tempestas pretiosa Tagi;* * *Non stagna rubentis Aurea Pactoli, totumque exhauserit Hermum, ardebit maiore siti.*
c Herc. Fu. 1324. v. Thyest. v. 353.
d Thracia: cuius Hebrus fl.
e Indiæ fl.
f Omne quod produxit natura.
g Non vt multa aret, possideat, acquirat, sed vt habeat quas largiatur opes.

Solas optat, quas donet, opes.
Colit hic reges, [h] *calcet vt omnes,*
Perdatq; aliquos, nullumque lenet.
Tantum vt noceat, cupit esse potens.
Quota pars moritur [i] *tempore fati!*
Quos felices [k] *Cynthia vidit,*
Vidit miseros abitura dies.
Rarum est, felix, idemque senex.
[l] *Cespes Tyrio mollior ostro,*
Solet impauidos ducere somnos.
Aurea rumpunt tecta quietem,
Vigilesq; trahit purpura noctes.
O si pateant pectora ditum,
Quantos intus sublimis agit
Fortuna metus! [a] *Brutia Coro*
Pulsante fretum mitior vnda est.
Pectora pauper secura gerit.
[b] *Tenet e patula pocula fago,*
Sed non trepida tenet ipsa manu.
Carpit [c] *faciles vilesq; cibos,*
[d] *Sed non strictos respicit enses.*
[e] *Aurea miscet pocula sanguis.*
Coniux modico nupta marito
Non dispositо clara monili
Gestat pelagi [f] *dona* [g] *rubentis,*
Nec gemmiferas detrahit aures
[h] *Lapis Eoa lectus in vnda;*
Nec [i] *Sidonio mollis aheno*
[k] *Repetita bibit lana rubores;*
Nec [l] *Mæonia distinguit acu*
Quæ [m] *Phœbeis subditus Euris*
Legit [m] *Eois* [n] *Ser arboribus.*
Quælibet herbæ tinxere colos,

h Vt multos premat opprimatque.
i Sed misera ante diem nec siccâ morte.
k Præcedentis noctis Luna.
l Terra gramine herbisque virens.
a Fretum Siculum. Thyest. vers. 578.
b Cui *Terra rubens crater, pocula fagus* securitatem præstant.
c Dapes inemptas.
d *Rarus venit in cœnacula miles.* vel ad ensem respicit Damoclis cerulici iussu Dionysij impendentem.
e Hellenism. χρύσεον αἷμα κεραίνω τοι σκύφον. lethum seu lethale venenum aureis miscetur poculis.
f Gemmas.
g Erythræi maris. Thyest. vers. 370.

h Elenchus è margarita Indica. *i* Thyest. v. 344. *k* Dibapha, Tyrio bis murice tincta. *l* Lydorum more vel Phrygiorum, qui acu optime pingebant. *m* Orientalibus. *n* Thyest. vers. 378.

Quas indoctæ neuere manus:
Sed [o] *non dubios fouet illa thoros.*
[p] *Sequitur dira lampade Erinnys*
Quorum populi coluere diem.
[q] *Nec sibi felix pauper habetur,*
Nisi felices cecidisse videt.
Quisquis medium defugit iter,
Stabili nunquam tramite curret.
Dum petit vnum præbere diem,
Patriosque [a] *puer concitat axes,*
Nec per solitum percurrit iter,
Sed Phœbeis ignota secat
Sidera flammis errante rota,
Secum pariter perdidit orbem.
Medium cœli dum sulcat iter,
[b] *Tenuit Latius Dædalus oras,*
[c] *Nullique dedit nomina ponto.*
Sed dum [d] *volucres vincere veras*
Icarus audet, patriaque puer
[e] *Despicit alas,* [f] *Phœboque volat*
Proximus ipsi; [g] *dedit ignoto*
Nomina ponto.
Male pensantur magna ruinis.
[h] *Felix alius magnusque volet;*
Me nulla vocet turba potentem.
[i] *Stringat tenuis littora puppis.*
Nec magna meos aura phaselos
Jubeat medium scindere pontum.
Transit tutos Fortuna sinus,
Medioque rates quærit in alto,
Quarum feriunt [k] *suppara nubes.*
Sed quid pauido territa vultu,

o Nō suspectos de adulterio. vel repudium timentes. vt sup. vers. 590.
p Sed discors furia inauspicatâ tædâ nuptiali (Theb. vers. 263. & 507. vel face furiali (Herc. Fu. v. 87.) eorum thalamos persequitur, quorum natales publicâ lætitiâ celebrantur. id est, principum.
q Tum se beatum agnoscit pauper, vbi potentes ex alto gradu videt cecidisse.
a Phaëton.
b *Dæd. fugiens Minoïa regna Præpetibus pennis ausus se credere cœlo, Chalcidicâque leuis tandem super adstitit arce,* id est, Cumis, quæ in Italia. pro cuius parte, quæ magna Græcia dicebatur, Latium ponit.
c Quod fecit filius eius Icarus.
d Altiùs volitare quam volucres veræ.
e Altiùs subuectus patrem infrâ volitantem videt. f Cuius calore liquefactâ qua conglutinabantur alæ cerâ in mare decidit. g Vide Oed. vers. 893. h Volitet alius felix & magnus. i Radat, legat littora. k Medea vers. 328.

l Qualis Baccho saucia Thyas,
Fertur rapido m regina gradu?
Quæ te rursus fortuna rotat
Miseranda refer. licet ipsa neges,
Vultus loquitur quodcunque tegis.

l Qualis commotis excita sacris Bacchatur Thyas. vid. Oed. 442.
m Deianira.

ACTVS TERTIVS.

DEIANIRA. CHORVS.

Deianiram, periculo veneni ad solem exposiți flammaque concipientis facto, consiliȳ sui pœnitet.

n VAgus per artus errat excussos tremor,
o Erectus horret crinis, impulsis adhuc
Stat terror animis, & p cor attonitum salit,
Pauidumque trepidis palpitat venis iecur.
Vt fractus Austro pontus etiamnum tumet,
Quamuis quiescat languidis ventis q dies:
Ita mens adhuc vexatur excusso metu.
Semel profecto premere felices deus
Cum cœpit; vrget. r hos habent magna exitus.
CH. Quis tam impotens, ô misera, te casus rotat?
DE. Vt missa palla est, tabe Nessea illita,
Thalamisq; mœrens intuli gressum meis,
Nescio quid animus timuit, & fraudem s struit.
Iubet experiri: t solibus virus ferum
Flammisque Nessus sanguinem ostendi arcuit.
Hic u ipse fraudes esse præmonuit u deus.
Et forte nulla nube respersus iubar
Laxabat ardens feruidum Titan diem
(Vix ora solui patitur etiam nunc timor)
Medios in ignes solis, & claram facem

n Gelidusque per ima cucurrit Ossa tremor.
o Commeante sc. ad cordis (quod corporis arx est) subsidium calore, externa algescunt fitque horripilatio, nec non — ἐν καρδίας παλμούς, qui inter diuinationes salitorias.
q Tempestas.
r Conatus grandes, anxios plerunque & calamitosos habent exitus.
s Al. *Astruit*. id est, asserit me deceptam esse posse.
t Sup. vers. 536.
u Ipse Nessus, quem eadem Deianira δεὸν χειρόφορα dixit in Sophoc. Trachiniis. vid. Thyest. vers. 859. q. d. vel ipse Nessus δολοποιὸς, id est, fraudulenti & hostilis erga Herculem animi me monere potuisset subesse fraudem. *vel* simpliciter intellige de deo, ceu dæmone.

Quo tincta fuerat palla, vestiſq; illita,
Abiectus horret [a] *ſanguis, & Phœbi* [b] *coma*
Tepefactus ardet: vix queo monſtrum eloqui.
Niues vt Eurus ſoluit aut tepidus Notus,
Quas vere primo lubricus perdit [c] *Mimas;*
Vtq; inuolutos frangit Ionio ſalo
Oppoſita fluctus [d] *Leucas, &* [e] *laxus tumor*
In littore ipſo ſpumat; aut cœleſtibus
Aſperſa tepidis thura laxantur focis:
Sic languet omne virus, & perdit [f] *comam.*
Dumque ipſa miror, [g] *cauſa mirandi perit.*
Quin ipſa tellus ſpumeos motus agit.
Et quidquid illa tabe contactum eſt, labat.
([h] *Tumenſq; tacita ſequitur, & quaſſat caput.*)
Natum pauentem cerno & ardenti pede
Greſſus ferentem. prome quid portes noui.

[a] Neſſi ſanguis Hydræ felle, quo tinctæ fuerant Herculis ſagittæ, miſtus.
[b] Radijs. Hippol. verſ. 751.
[c] Ioniæ mons niuoſus.
[d] Leucates. vide Hippol. verſ. 1011.
[e] Vnda reiecta & diſſoluta. al. *laſſus* & *lapſus*.
[f] Lanam qua inunxerat pallam.
τὸ πρόσταγμα τῆς ὀιὸς, ὃ πρόσχρι.
Soph. id eſt panniculum velleris quo veſtem perunxiſſet.
[g] Lana illa.
[h] ἄτακτος hic verſus, atque legendum *Timenſque*.

HYLLVS. DEIANIRA. NVTRIX.

Intellecto ex Hyllo funeſti muneris malo Deianira ſibi mortem conſciſcit.

Profuge, quære ſi quod vlterius patet
Terris, freto, ſideribus, Oceano, inferis:
Vltra [i] *labores mater Alcidæ fuge.*
DE. *Neſcio quod animus grande præſagit malũ.*
HYL. [k] *Regna, triumpha, templa Iunonis pete:*
Hæc tibi patent: delubra præcluſa omnia.
DE. *Effare, qui me caſus inſontem premat.*
HYL. *Decus illud orbis, atque præſidium vnicũ,*
Quem fata terris in locum dederant [l] *Iouis,*

[i] Regiones Herculis laboribus inſignes.
[k] Sarcaſticè. triumpha quaſi re ſtrenue geſtâ: ſacrifica, ſed Iunoni ſoli cui Herculis mors læta obtigit, cæteris Dijs mæſta. inf. verſ. 1547.
[l] Liberatoris, auxiliatoris. atque intimare videtur Etym. vulgatam cui Iupiter. q. Iuuans pater. melius tamen Iouis pater. Iouis ab Heb. יהוה addito pater. ſic enim Dieſpiter, Neptunus pater, Saturnus pater, Marſpiter, &c.

O mater, [m] *abijt. membra, & Herculeos toros*
Vrit lues [n] *Neſſea, qui domuit feras,*
Ille ille victor, vincitur, mœret, dolet.
Quid quæris vltra? DE. *miſerias properant ſuas*
Audire miſeri. fare, quo poſita in ſtatu
Iam noſtra domus eſt. ô lares, miſeri lares!
Nunc vidua, nunc expulſa, nunc ferox obruta!
HYL. *Non ſola mœres. Hercules toto iacet*
Mundo gemendus. fata ne mater tua
Priuata credas: iam [o] *genus totum obſtrepit.*
Hunc eiulatu quem gemis, cuncti gemunt.
Commune terris omnibus pateris malum:
Luctum occupaſti prima; non ſola Herculem
Miſeranda mœres. DE. *quam prope a leto tamẽ;*
Ede ede, quæſo, iaceat Alcides meus.
HY *Mors refugit illum,* [p] *victa quæ in regno ſuo*
Semel eſt. nec audent fata tam vaſtum nefas
Admittere. ipſa forſitan trepida colos
[q] *Clotho manu proiecit, & fatum Herculis*
Timet peragere. pro diem! infandum diem!
Hocne ille ſummo magnus Alcides eat
Ad fata & vmbras, atque [r] *peiorem polum?*
DE. *Præcedere tu illum dicis? an poſſum prior*
Mortem occupare? fare, ſi nondum occidit.
HYL. [ſ] *Euboica tellus vertice immenſo tumens*
Pulſatur omni parte: [t] *Phryxeum mare*
Scindit Caphareus: ſeruit hoc Auſtro latus.
At qua niuoſi patitur Aquilonis minas,
[u] *Euripus vndas flectit inſtabiles vagus,*
Septemque curſus flectit, & totidem refert,
Dum laſſa Titan [x] *mergat Oceano iuga;*
Heic [a] *rupe celſa, nulla quam nubes ferit,*

m Al. *obijt*. nec dum autem obierat. de vita vero Herculis deſperat Hyllus.
n Alijs: *Neſcio quæ*, Neſciebat enim adhuc Hyllus quæ lues Herculem vreret. quod vt modulis concinat emendare laborat Raphelengius, legitque *Neſcio qua.*
o Humanum genus.
p Ab eodem Hercule ad inferos deſcendente.
q E tribus Parcis illa quæ colum tenet. Herc. Fu. verſ. 558.
r Deteriorem polum, nigrum, Antarcticum. vide Herc. Fu. verſ. 606. id eſt, ad inferos.
ſ Sophocl. illud in Trachinijs adumbrare voluit, Ἀχαΐη τις ἀμφίκλυ-ς ⟨◦⟩ Εὐβοίας ἀ-κρον Κήναιον ἔστη: nec tamen conſequitur. neque vera eſt hæc Eubœæ deſcriptio. Caphareï enim promontorium ad ortum eſt, & Euripus ad occaſum nec dici poteſt *Aquilonis minas pati.*
t Helleſpontum. vide Troad. verſ. 1032.
u Herc. Fu. 377.
x Herc. Fu. verſ. 25.
a Ioui in ſummis montibus ſacra facere ſolenne, vtpote Deorum ſummo.

Eat per artus ensis exactus meos.
Sic sic agendum est. [e] *tam leuis pœnas manus*
Tantas reposcit? tolle fulminibus [f] *socer*
[g] *Nurum sceleratam.* [h] *nec leui telo manus*
Armetur: [h] *illud fulmen exsiliat polo,*
Quo, ni fuisset genitus Alcides tibi,
[i] *Hydram cremasses. pestem vt insolitam* [k] *feri,*
Et vt nouerca peius irata malum.
Emitte telum, [l] *quale in errantem prius*
Phaëthonta [l] *missum est. perdidi erepto Hercule*
Et ipsa populos. quid rogas telum deos?
Iam parce [m] *socero. coniugem Alcidæ necem*
Optare pudeat: hæc erit votum manus.
A me petatur. occupa ferrum ocyus.
Quin deme ferrum. quidquid in mortem trahit
Telum est abunde. rupe ab ætheria ferar.
Hæc hæc renatum prima quæ poscit diem,
[n] *O Eta eligatur. corpus hinc mitti placet.*
Abrupta cautes scindat, & partem mei
Ferat omne saxum. pendeant laceræ manus,
Totumq; rubeat asperi montis latus.
Leuis vna mors est. leuis, at extendi potest.
Eligere nescis animæ cui telo incubes.
Vtinam esset, vtinam [a] *fixus in thalamis meis*
Herculeus ensis! huic decet ferro immori.
Vna perire dextera nobis sat est?
Coite gentes; [b] *saxa & incensas faces*
Iaculetur orbis; nulla nunc cesset manus:
Corripite tela: vindicem vestrum abstuli.
[c] *Impune sæui sceptra iam reges gerent,*
[c] *Impune iam nascetur indomitum malum.*
Reddentur [d] *aræ cernere assuetæ hostiam*
[e] *Similem colenti sceleribus feci viam.*
Ego [f] *vos tyrannus, regibus, monstris, feris,*

e Lipſ. legit. *tam leues pœnas manus Tantis* (id eſt, ſceleribus) *repoſcit?*
f Iupiter.
g Me.
h Fulminum alia alba vel nigra, quæ cæterorum deorum ſunt: alia rubra quæ Iouis ſolius. atque ex his quædam minora quæ moneant: maiora altera quæ cum fragore miſſa diſcutiant: tertia maximè ignita, quæ adurant.
i Quam Hercules exuſſit. Herc. Fu. verſ. 241.
k Percute me, Iunone illi nocentiorem.
l Vbi *Sæuos compeſcunt ignibus ignes.* Sup. v. 688.
m Ioui, ne impendat tibi fulmen.
n Herc. Fu. verſ. 132.
a *Arma viri thalamo quæ fixa reliquit.* Dido. 4. Æn.
b Sup. verſ. 32.
c Sublato tyrannorum vindice ac monſtrorum domitore Hercule.
d Innuit *illaudati Buſiridis aras.* Herc. Fu. verſ. 484.
e Humanam.
f Mortales.

Sæuisque rapto vindice, opposui deis.
Cessas g Tonantis socia? non spargis facem,
h Imitata fratrem, & mittis ereptam Ioui?
Meq; ipsa perdis? i laus tibi erepta inclyta est.
Ingens triumphus: æmuli Juno tui
Mortem occupaui. NV. *k quid domum impulsam trahis?*
l Erroris istuc omne, quodcumque est, nefas.
Haud est nocens, quicumq; non sponte est, nocens.
DE. *Quicumque fato ignoscit & parcit sibi*
Errare meruit. morte damnari placet.
NVT. *Nocens videri qui petit, mortem cupit.*
DE. *m Mors innocentes sola deceptos facit.*
NVT. *Titana fugies?* DE. *ipse me Titan n fugit.*
N. *Vitam relinques misera?* D. *at Alcidem sequar.*
NVT. *Superest, & auras ille cœlestes trahit.*
DE. *a Vinci Hercules cum potuit, hinc cœpit mori.*
NVT. *Natum relinques, fataq; abrumpes tua?*
DE. *b Quæcumq; natum sepelit, hæc vixit diu.*
NV. *Virum c sequeris?* DE. *prægredi castæ solent.*
NV. *Si te ipsa damnas, d scelere te miseri arguis*
DE. *Nemo nocens sibi ipse pœnas irrogat.*
NV. *Multis remissa est vita, quorum error nocens*
Non dextra fuerat. fata quis damnat sua?
DE. *Quicumque e fata iniqua sortitus fugit.*
NVT. *Hic ipse Megaram nempe confixam suis*
Strauit sagittis, atque f natorum indolem,
g Lernæa figens & tela furibunda manu.
h Ter parricida factus, ignouit tamen
Sibi: nam furoris fonte i Cyniphio scelus

g Soror & coniux Iouis.
h Med. vers. 59.
i Quam petebas gloriam & triumphum ex interfecto Hercule tibi inuiso ego præripui tibi.
k Cur in ruinam trahis familiam nostram patris iam nece quassatam?
l Al. *Erroris est hoc omne quodcumque est nefas.*
m Mors sola approbat eos esse innocentes qui per errorem peccârunt.
n Non sustinet me sceleratam contueri.
a Vbi primùm cedere cœpit Nessæo veneno, tùm mori cœpit. quod & latiùs intelligi potest.
b Heinsius emendat *Quamcunque natus sepelit, hæc vixit diu.*
c Morte.
d Ream sceleris & causæ mortis. *e* Mortem petit vt iniqua fata vel fugiat, vel vindicet. *f* Natos ex Megara Helleniſm. ὑφ' Ἡρακλέους. *g* Sagittas Hydræ felle tinctas. *h* Tres natos occiderat. vel vt alij duos cum vxore. vide Herc. Fu. Act. 5. *i* Africæ fluuio inter duas Syrtes. innuere autem videtur Iouis Ammonis fontem. sed Athenis Herculem expiasse dictum. vers. 1341. Herc. Fu.

Sub axe Libyco terſit, & dextram abluit.
Quo miſera pergis? quid tuas damnas manus?
DE. *Damnat meas deiectus Alcides manus.*
k Fraudem placet punire. NV. *ſi nouu Herculem,*
l Aderit cruenti forſitan victor mali
Dolorq; fractus cedet Alcidæ tuo.
DE. *Exedit artus virus, vt fama eſt, Hydræ.*
Immenſa peſtis coniugis membra abſtulit.
NVT. *Serpentis illi virus enectæ antumat*
Haud poſſe vinci, qui malum & vinum tulit?
Eliſit Hydram, dente cum infixo ſtetit
Media palude victor, m effuſo obrutus
Artus veneno. ſanguis hunc Neſſi opprimet,
Qui vicit ipſas horridas Neſſi manus?
DE. *Fruſtra tenetur ille, qui ſtatuit mori.*
Proinde lucem fugere decretum eſt mihi.
Vixit ſatis, quicunque cum Alcide occidit.
NVT. *a Per has aniles ecce te ſupplex comas,*
Atque vbera iſta b pene materna obſecro,
Depone tumidas pectoris læſi minas,
Mortiſq; diræ expelle decretum horridum.
DE. *Quicunque miſero forte diſſuadet mori,*
Crudelis ille eſt. c interim pœna eſt mori.
NV. *d Sed ſæpe donum in pluribus veniæ fuit.*
e Defende ſaltem dexteram infelix tuam,
Fraudiſq; facinus eſſe, non nuptæ ſciat.
DE. *Defendar f illic. inferi ſoluent ream.*
A me ipſa damnor. purget has Pluto manus.
Stabo ante ripas g immemor & Lethe tuas,
Et vmbra triſtis coniugem excipiam meum.
Sed h tu, i nigrantis regna qui torques poli,

k Quod à Neſſo decepta Herculem deuicerim, credulitatis pœnas à me lubet expoſcere.
l Hercules euincet Neſſæum hoc virus, vt alia pleraque mala.
m Membra habens ſutfuſa veneno quod in illum euomuit Hydra.
a *Inſtat anus canaſque ſuas & inania nudans Vbera, per cunas alimentaque prima precatur.* vide Hippol. verſ. 245.
b Magnam enim habet matris partem nutrix.
c Interdum ſup. verſ. 486. quatenus mori cupiens vetatur.
d Hæc continuantur à Ioſ. Scal. in Deianiræ perſona. q. d Pœna eſt & mors, quæ tamen ſæpe in partem veniæ conceditur. variè diſpungit Lipſius perſonaſque diſpertitur, neque tamen vnquam labore ſuo efficiet vt locus hic concinnetur.
e Sed dextram cohibe ne iam voluntarij ſcelcris conſcia ſit, quæ priùs decepta alienæ fraudis miniſtra tantùm fuit. *f* Apud inferos. *g* Herc. Fu. verſ. 679. *h* O Dis. *i* Agam. verſ. 750.

Para

Para [k] laborem. scelera quæ quisque ausus est,
Hic vicit error. Iuno non ausa Herculem est
Eripere terris. horridam pœnam para.
[l] Sisyphia ceruix cesset, & nostros lapis
Impellat humeros. me [m] vagus fugiat latex,
Meamq; fallax vnda decipiat sitim.
Merui manus præbere [n] turbinibus tuis,
Quæcunq; regem Thessalum torques rota.
[o] Effodiat auidus hinc & hinc vultur fibras.
[p] Vacet vna Danais; has ego explebo vices.
[a] Laxate manes. recipe me comitem tui
[b] Phasiaca coniux. peior hæc, peior tua
Vtraque dextra est: scelere [c] seu mater nocens,
[d] Seu dira soror es. adde me comitem tuis
[e] Threicia coniux sceleribus. & gnatam tuam
[f] Althæa mater recipe: nunc veram tuam
Agnosce & prolem. quid tamen tantum manus
[h] Vestræ abstulerunt? claudite [i] Elysium mihi,
Quæcunque fidæ coniuges nemoris sacri
Lucos tenetis. si qua resperfit manus
Viri cruore, nec memor castæ facis
Stricto cruenta [k] Belias ferro stetit,
In me suas cognoscat & laudet manus:
In hanc abire coniugum turbam libet.
Sed & illa fugiet turba tam diras manus.
Inuicte coniux. innocens animus mihi,
Scelesta manus est. pro nimis mens credula,
Pro Nesse fallax! namq; [l] semiferi dolis
Auferre cupiens pellici; eripui mihi.
Recede [m] Titan, tuq; quæ blanda tenes
In luce miseros, vita: caritura Hercule
Lux vilis ista est. exigam pœnas tibi,
Reddamque vitam. fatane extendo mea?
Mortemq; coniux [n] in tuas seruo manus?

k Cruciatum meo dignum errore, qui omnia aliorum vitia superat. *l* Hvppol.v.1226. *m* Thyest. v.152. *n* Rotationibus, & reuolutionibus tuis ô rota qua voluitur Ixion. Herc. Fu.v.749. *o* Hippol.v.1228. *p* Lege *vacat*, & vid. Herc.Fu. vers.499. *a* Vt mihi sit spatium. *laxatque foros. €. Æn.* *b* Medea Colchis. *Hippol.*vers 561. *& tota Med.* *c* Vbi filios interfeciſti. Med. Act. 5. *d* Vbi Absyrtum fratrē discerpsisti Med.v.44. & 131. *e* Procne Terei regis Thracij vxor. Ag.v.665. & sup.vers.191. *f* Med.vers.779. Agam.vers.208. *g* Sceleris tui æmulam. sic apud Ouid. *Tu quoque cognoscis in me Meleagre sororem.* *h* Si cum meis conferantur quæ illum Heroa Herculem sustulerunt. *i* Beatorum sedes.

Tro.vers.942. *k* Beli neptis, Danai filia. Herc.Fu.vers.498. *l* Centauri biformis Nessi. *m* Sol.Med.v.5. *n* Vt à te interficiar.

Virtusne

Virtusne superest aliqua [o] Sarmatica? & manus
Intendere arcum tela missurum valet [z]
[p] *An arma cessant, teque languenti manu*
Non audit arcus? si potest letum dare,
Animose coniux, dexteram exspecto tuam.
[a] *Mors differatur. frange vt insontem Lycam;*
Alias in vrbes spargе; & ignotum tibi
Emitte in orbem. perde vt [b] Arcadiæ nefas,
Et quidquid aliud restitit. [c] ab illis tamen
Coniux rediisti. HYL. *parce iam mater precor:*
Ignosce fatis. error a culpa vacat.
DE. *Si vera pietas, Hylle, quærenda est tibi,*
Iam perime matrē. pauida quid tremuit manus?
Quid ora flectis? hoc erit pietas scelus.
Ignaue dubitas? Herculem eripui tibi.
Hæc hæc peremit dextra, cui debes patri
Auum Tonantem: [d] maius eripui decus,
Quam in luce tribui. si tibi ignotum est nefas,
A matre disce: seu tibi iugulo placet
Mersisse ferrum, siue maternum libet
Inuadere vterum; mater intrepidum tibi
Præbebit animum. non erit totum scelus
A te peractum: dextera sternar tua,
Sed mente nostra. [e] natus Alcide times?
[f] *Ita nulla peragas iussa, nec frangens mala*
Erres per orbem: si qua nascetur fera,
Referas parentem. dexteram intrepidam paras.
Patet ecce plenum pectus ærumnis; feri.
Scelus remitto; dexteræ parcunt tuæ
[g] *Eumenides ipsæ.* [h] *verberum crepuit sonus.*
Quænam ista [i] torquens angue vipereo comam
Temporibus atras squallidis pinnas quatit?

[o] Lipsius è v.l. legit, *& armata manus* respicitque Megaram & liberos ab Herc.Fu. interfectos.
[p] An fortè veneni vi victus arcum tendere & sagittas mittere non vales?
[a] Meâ manu decreta.
[b] Mœnalium suem.
[c] Victor, quod à meo scelere non potes.
[d] Patrem tollendo quàm te in lucem pariendo.
[e] Emphaticè. q.d. ab intrepido patre degeneras si timeas.
[f] *Adiurantis.* Sic nulla vnquam per orbem vagans iussusque vt pater tuus ab Eurysthco, perdas monstra, si mihi parcas. Sic patrem monstrorum domitorem referas ac repræsentes vt me intrepidus peremeris.
[g] Furiæ vltrices quæ scelera persequi solent; respicitque poeta ad Orestis furias.
[h] Furens adesse sibi furias imaginatur.
[i] Thyest.vers.78.& 97. Agam.vers.82. Herc.Fu.vers.100.

Quid

Quid me flagrante dira persequeris face
Megæra? pœnas poscit Alcides? dabo.
Iamne inferorum, Diua, sedere arbitri?
Sed ecce diras carceris video fores.
Quis iste saxum immane detritis gerit
Iam senior humeris? ecce iam vectus lapis
Quærit relabi. membra quis præbet rotæ?
Heic ecce pallens dira Tisiphone stetit,
Caussam poposcit. parce verberibus precor,
Megæra, parce; sustine Stygias faces:
Scelus est amoris. sed quid hoc? tellus labat
Et aula tectis crepuit excussis. minax
Vnde iste cœtus? totus in vultus meos
Decurrit orbis, hinc & hinc populi fremunt.
Totusq; poscit vindicem mundus suum.
Iam parcite vrbes. quo fugam præceps agam?
Mors sola portus, dabitur ærumnis locus.
Testor nitentis flammeam Phœbi rotam,
Superosq; testor, Herculem terris adhuc
Moritura linquo. HY. *fugit attonita, hei mihi,*
Peracta iam pars matris est, statuit mori.
Nunc nostra supereſt, mortis auferre impetum.
O misera pietas! si mori matrem vetas,
Patri es scelestus: si mori pateris tamen,
In matre peccas. surgit hinc illinc nefas.
Inhibenda tamen est. pergam, & eripiam scelus.

k ἀπὸ τῦ μεγαίρειν.
l Herc. Fu. 732.
m O furia.
n Sisyphum sibi vidisse videtur & Ixiona.
o ἀπὸ τῦ πίειν τὰς φονὰς.
p Vt Herculis amorem à pellice ad me transferrem.
q Furenti videtur irruere populus, qui non irruit.
r Recessit scilicet è scena ne se coram populo trucidaret.
s Meæ restant partes vt matrem mori volentem impediam.
t Rursum se corrigit dubius.
u Quem illa interfecit.
x A patris parte & à matris.

CHORVS.

Sumptâ ab Herculis robore labefactato occasione, Chorus omnia interitui obnoxia, nihil natum æternum canit. quam sententiam ab authore Orpheo commendat, eiusque artem obiter celebrat.

VErum est quod cecinit a *sacer*
Thressæ sub Rhodopes iugis,
Tangens Threiciam chelym,

a Musarum vates sacer interpresque deorum.

Orpheus,

Orpheus, [b] Calliopæ genus:
Æternum fieri nihil.
[c] Illius stetit ad modos
Torrentis rapidi fragor,
[d] Oblituſq; ſequi fugax
Amiſit liquor impetum:
Et dum fluminibus mora eſt,
Deſeciſſe putant [e] Geten
Hebrum [f] Biſtones vltimi
Aduexit volucrem nemus,
[g] Et ſylua reſidens venit;
Aut ſi quæ aëra peruolat,
Auditis vaga cantibus
Ales deficiens cadit.
Abrupit ſcopulos [h] Athos,
[i] Centauris obitum ferens;
Et iuxta Rhodopen ſtetit
Laxata niue cantibus.
Et [k] quercum fugiens ſuam,
Ad vatem properat [k] Dryas.
Ad cantus veniunt ſuis
Ipſæ cum latebris feræ.
Iuxtaque impauidum pecus
Sedit [l] Marmaricus leo,
Nec damæ trepidant lupos.
Et ſerpens latebras fugit,
[m] Tunc oblita veneni.
Quin per [n] Tænarias fores
[o] Manes cum tacitos adiit,
[p] Mœrentem feriens chelym,
Cantu Tartara flebili
Et triſtes Erebi deos
Mouit: nec timuit Stygis
[q] Iuratos ſuperis lacus.
Hæſit [r] non ſtabilis rota
Victo languida turbine.

Increuit

[b] Calliopes & Oeagrij fl. filius.
[c] Med. verſ. 625.
[d] *Fluminа ſiſtebat cantu.*
[e] Thracium, Scythicum. ſup. v. 819.
[f] Herc. Fu. v. 225.
[g] Ioſ. Scal. *Et ſyluas reſides vehit.*
[h] Med. verſ. 719.
[i] Quos ruina oppreſſerat. al. *Centauros obiter ferens.* prior lectio placet.
[k] Singulis arboribus Nympham præeſſe credebant antiqui. quam quòd vnà cum arbore naſceretur moreturque Hamadryadem nuncupabant, cum Dryas ſit quæ toti nemori ſyluæque præſit, *Querquetulana, ἀπὸ δρυὸς.*
[l] Ferox inſtar Libyci leonis. Agam. v. 735.
[m] Al. *Tunc oblita mali.*
[n] Herc. Fu. v. 586.
[o] Herc. Fu. v. 570.
[p] Ipſe mœſtus ob Eurydices mortem.
[q] Herc. Fu. v. 711.
[r] Non prius ſtare ſolita Ixionis rota.

Increuit [f] Tityi iecur,
Dum cantus [g] volucres tenet.
Audito quoque [u] nauita
Inferni ratis æquoris
[x] Nullo remigio venit.
[y] Tunc primum Phrygius senex
Undis stantibus immemor
Excussit rapidam sitim.
Nec pomis adhibet manus.
Sed cum linqueret inferos
Orpheus carmina flendens;
Et vinci lapis [z] improbus,
Et vatem potuit sequi.
Consumptas iterum [a] deæ
Supplent Eurydices colos.
Sed dum respicit immemor,
Nec credens sibi redditam
Orpheus Eurydicen sequi,
Cantus [b] præmia perdidit.
Quæ [c] nata est, iterum perit.
Tunc solamina cantibus
Quærens flebilibus modis
Hæc Orpheus cecinit [d] Getis:
Leges in superos datas,
Et qui tempora digerens
Quattuor præcipitis deus
Anni disposuit vices.
Nulli non auidas polo
Parcas stamina nectere.
[e] Quod natum est, poterit mori.
Vati credere Thracio
Deuictus iubet Hercules.
Iam iam legibus obrutis
Mundo cum veniet dies;
Australis polus obruet
Quidquid per [f] Libyam iacet,

[f] Hippol. v. 1228.
[g] Vultures qui Tityi iecur depascebantur. *Nec carpsere iecur volucres.*
[u] Portitor Charon.
[x] Aduolante Charontis cymbâ absque remigis operâ.
[y] *Nec Tantalus undam Captauit refugam.*
[z] Durus qui infernа septa claudit. *vel* Sisyphius lapis.
[a] Parcæ restituunt Eurydices vitæ stamina.
[b] Eurydicen sibi redditam.
[c] Cui restituta vita fuit.
[d] Sup, vers. 819.
[e] πᾶν τὸ γενόμενον φθαρτόν. omne ortum occidit. Cui nasci contigit, restat mori.
[f] Africam.

Et g sparsus Garamas tenet.
Arctous polus obruet
Quidquid subiacet axibus,
h Et siccus Boreas ferit.
Amissum trepidus polo
Titan excutiet diem.
Cœli regia concidet,
Certos atque obitus trahet.
Atque omnes pariter [1] deos
Perdet mors aliqua, & [k] chaos.
Et [l] mors fata nouissima
In se constituet sibi.
Quis [m] mundum capiet locus?
Discedet via tartari,
Stratis vt pateat polis?
An quod diuidit æthera
A terris spacium, sat est
Et mundi nimium malis?
[n] Quis tantum capiet nefas
Fratrum? quis superis loeus?
Pontum, sidera, tartara,
[o] Regna vnus capiet tria.
Sed quis non moditus fragor
Aures attonitas mouet?
Est est Herculeus sonus.

g Interioris Libyæ incola vagus.

h Et Quidquid Boreæ penetrabile frigus adurit. nubifugus, viarum scopa Boreas.

i Sidera, stellas, Thyest. vers. 890. vel Deos, qui Stoicis mortales.

k Herc. Fu. v. 609.

l Mors fati domina & ipsa peribit.

m Sphæras cœlestes, pulchramque hanc machinam.

n Quis loeus capiet dissolutum iam triplex regnum Iouis, Neptuni, Plutonis?

o Mista iam & confusa.

ACTVS QVARTVS.

HERCVLES. CHORVS.

Eiulans Hercules conqueritur indignè ferens se indigna morte perire, fœmineis scilicet dolis.

COnuerte, Titan clare, anhelantes equos,
p Emitte noctem, q pereat hic mundo dies,
Quo moriar: q atra nube inhorrescat polus.
Obsta nouercæ. nunc pater cæcum chaos

p Absentiâ tuâ.

q Noctis nubiumque velum intendatur, ne morientem me Iano videns triumphet.

Reddi

Reddi decebat. hinc & hinc compagibus
Ruptis vterque debuit frangi polus.
[a] *Quid parcis astris? Herculem amittis pater.*
Nunc parte in omni, Iuppiter, specta poli,
Ne quis gigas Thessalica iaculetur iuga,
Et fiat [b] *Othrys pondus Encelado leue.*
Laxabit atri carceris iam iam fores
Pluton superbus: vincula excutiet [c] *patri,*
Cœlumq; reddet. ille, qui [d] *pro fulmine*
Tuisque facibus, natus in terris eram,
[e] *Ad Styga reuertor. surget Enceladus ferox,*
[f] *Mittetq; quo nunc premitur, in superos onus.*
Regnum omne, genitor, ætheris [g] *dubium tibi*
Mors nostra faciet. antequam [h] *spolium tui*
Cœlum omne fiat, conde me tota pater
Mundi ruina. [i] *frange quem perdis polum.*
CH. *Non vana times nate Tonantis,*
Iam [k] *Thessalica Pelion Ossa*
Premet; & Pindo congestus Athos
Nemus æthereis inseret astris.
Vincet scopulos inde [l] *Typhoëus,*
Et Tyrrhenam feret [l] *Inarimen.*
Feret [m] *Ætnæos inde caminos,*
Scindetque latus [n] *montis aperti,*
Nondum Enceladus fulmine victus.
Iam te cæli signa sequentur.
HER. *Ego, qui* [o] *relicta morte, contempta Styge,*
Per media Lethes stagna cum [p] *spolio redij,*
Cum pene trepidis excidit Titan equis:
Ego, quem [q] *deorum regna senserunt* [q] *tria,*
Morior: [a] *nec vllus per meum stridet latus*

Durumq; cubile Inarime Iouis imperijs imposita Typhoeo.

[a] Cur autem non polos frangas, cur cœlo parcas? cui, sublato iam Hercule, bellum ex nouo inferent Gigantes. Herc.Fu.v.970.
[b] Encelado quidem Ætna imposita. Herc.Fu.80. Sed Othryn dixit pondus leue quod torqueat & iaculetur in deos Enceladus. sic inf. v.1146.
[c] *Saturno tenebrosa in Tartara misso.* vid. Herc.Fu. 964.
[d] Loco fulminis tui in sæuos tyrannos. sup. v.5.
[e] Vnde prius reuersus Cerberum extraxi.
[f] Iaculabitur Ætnam. Herc.Fu. vers.80.
[g] Incertæ possessionis propter Gigantes
[h] Tibi ereptum.
[i] Frange potius quàm perdas cœlum.
[k] Herc.Fu.ver. 970. Ag. vers.331.
[l] Thyest. vers.807.
[m] Herc.Fu. 106.
[n] Ætnæ. [o] Herc.Fu.611. [p] Cerbero. [q] Iouis, Neptuni, Plutonis. in æthere n. Stymphalidas, in aquis Hydrã, in inferno Cerberum vicerat.
[a] κοὐ ταῦτα λόγχῃ πεδίας, ἀλλ' ὁ μηχθὺς σέθεν τὸς μεγάλους, &c. Γιὼν ἢ Θήλυς ἔτα, κἠκ' ἀνδρὸς φύσιν. Μόνη μὲ δὴ καθεῖλε φασγανὶς δίχα.

Transmissus ensis: haud meæ telum necis
Saxum est, nec [b] *instar montis abrupti latus,*
Aut totus [c] *Othrys, non truci vultu* [d] *Gyges*
Pindo cadauer obruit toto meum.
Sine hoste vincor: quodque me torquet magis,
([e] *O misera virtus!) summus Alcidæ dies*
Nullum malum prosternit: [f] *impendo hei mihi*
In nulla vitam facta. pro mundi arbiter,
Superique, quondam dexteræ testes meæ!
Pro cuncta tellus, Herculis vestri placet
Mortem perire? dirus o nobis pudor,
O turpe fatum! fœmina Herculeæ necis
Auctor feretur: auctor Alcides [g] *quibus?*
[h] *Inuicta si me cadere fœminea manu*
Volüere [h] *fata,* [i] *perque tam turpes colos*
Mea mors cucurrit, cadere potuissem, hei mihi
Iunonis odio: fœminæ caderem minis,
Sed cœlum habentis. si nimis superis fuit;
Scythico sub axe gentes domuissent meas
Vires [k] *Amazon!* [l] *fœminæ cuius manu*
Iunonis hostis vincor? [m] *hinc grauior tui*
Nouerca pudor est. quid diem hunc lætum vocas?
[n] *Quid tale tellus genuit iratæ tibi?*
Mortalis odia fœmina excessit tua.
Adhuc furebas esse te Alcidæ imparem.
[o] *Victa es duobus:* [p] *pudeat irarum deos.*
Vtinam meo cruore satiasset suos
[a] *Nemeæa victus pestis! aut* [b] *centum anguibus*
Vallatus Hydram tabe pauissem mea!
Vtinam fuissem præda [c] *Centauris datus!*

[b] Delrius emend. *instat.*
[c] Mons Thessal.
[d] Gigas Briarei frater.
[e] ὦ πλῆμον ἀρετὴ λόγος σὺ ἄρ' ἦσθα ἄλλως, ἐγὼ δέ σε εἷς ἔργον ἤσκουν.
[f] Δυσχεραίνει γὰρ τὸν τοιοῦτον θάνατον, &c. etiam fortis ægrè fert sibi non viriliter pereundum atque vbi viribus non est locus.
[g] Monstris, tyrannis, gigantibus, feris?
[h] Inexorabile fatum.
[i] Tam ingloria Parcarum de me decreta, vt fœminea perirē manu.
[k] Hippolyte, Herc.Fu.vers. 542.
[l] Nunc autem quàm vilis fœminæ manu pereo, qui Iunoni dignus visus sum hostis?

[m] Cum me perdat muliercula, quod tu facere non potuisti. [n] Quod monstrum genuit tellus in tui mihi infestæ gratiam perniciosius quam Deianiram? [o] A me prius, nunc à Deianira, quæ plus in meam perniciem valuit quàm tu dea. [p] Si mortales plus possint. [a] Leo Nemeæus. Herc.Fu.v.223. [b] Circumdatus fœcundæ capitibus Hydræ mortem extimuissem, sanguine meo ab Hydræ veneno in tabem verso. [c] Quos in monte Pholoë occidi & profligaui.

Aut

Aut inter vmbras vinctus, [d] *æterno miser*
Saxo sederem, [e] *spolia cum traxi* [e] *vltima*
Fato stupente. nunc [f] *ab inferna Styge*
Lucem recepi, Ditis euici moras.
Vbique me mors fugit, [g] *vt leto inclyto*
Fortis carerem. ô feræ victæ, ô feræ!
Non me triformis [h] *sole conspecto canis*
Ad Styga reduxit: non sub Hesperio polo
[i] *Ibera vicit turba* [i] *pastoris feri,*
Non [k] *gemina serpens. perdidi mortem, hei mihi,*
Toties honestam. [l] *titulus extremus quis est?*
CH. *Viden, vt laudis conscia virtus*
[m] *Non Lethæos horreat amnes?*
Pudet auctoris, non morte dolet,
Cupit extremum finire diem
Vasta pressus mole Gigantum,
Et [n] *montiferum Titana pati,*
Rabidæque necem debere feræ.
[o] *Si tua causa est miseranda necis,*
Quod nulla fera est, nullusque Gigas,
Iam quis dignus necis Herculeæ
Supereſt auctor, nisi dextra tui?
HER. *Heu qualis intus Scorpius, quis* [p] *feruida*
Plaga reuulsus Cancer infixus meas
Vrit medullas? sanguinis quondam capax
Tumidi iecur pulmonis arentes fibras
Distendit: ardet felle siccato iecur,
Totumq; lentus sanguinem auexit [a] *vapor.*
Primam cutem consumpsit, hinc aditus nefas
In membra fecit, abstulit coctis latus,
Exedit artus penitus, & totas [b] *malum*
Hausit medullas; ossibus vacuis sedet.
Nec ossa durant ipsa, sed [c] *compagibus*

d Respicit ad saxum cui adhæsit Theseus. *Sedet æternumque sedebit Infelix Theseus.*
e Cerberum, id est, mortem, rerum terminum. Herc. Fu. vers. 289.
f Ab inferis redij Herc. Fu. v. 611.
g Lipsius ex M.S. *Vt telo inclytæ Mortis carerem.*
h Herc. Fu. v. 813.
i Geryonis trigemini. Herc. Fu. vers. 232.
k Angues duo, quos à Iunone immissos elisi iam in cunis vagiens. Herc. Fu. v. 215. *vel* Hydra & Atlantica.
l Atque ecce inhonestâ tandem morte pereo.
m Mortem non horret, sed ingloriæ mortis generis pudet. supra v. 1172.
n Enceladum, Typhoea, Gygen. sup. v. 1167.
o Ios. Scal. suspicatur legendum *Si causa tuæ est miserandæ necis.*
p E Zodiaco, in quam Iuno Cancrum transtulerat. Thyest. vers. 852. in pœnas meas reuersus. *a* Calor veneni. *b* Nefandum virus. *c* Nervis, ligamentis, tendonibus.

Discussa ruptis mole collapsa fluunt.
Defecit ingens corpus, & [d]pesti satis
Herculea non sunt membra. pro quantũ est malũ
Quod esse vastum fateor? ô dirum nefas!
En cernite vrbes, cernite ex [e] illo Hercule
Quid iam superstit. Herculem agnoscis pater?
[f] His ne ego lacertis spolia [g] Nemeæi mali
Elisa pressi? tensus hat arcus manu
Astris ab ipsis depulit [h] Stymphalidas?
His ego [i] citatam gressibus vici feram,
Radiante clarum fronte gestantem caput?
His fracta [k] Calpe manibus elisit fretum?
His tot feræ, tot scelera, tot reges iacent?
[l] His mundus humeris sedit? [m] hæc moles mei est?
Hæc ne illa ceruix? has ego opposui manus
Cœlo ruenti? [n] cuius ô custos manu
Trahetur vltra Stygius? [o] ô vires prius
In me sepultæ! quid patrem appello Iouem?
Quid per tonantem vindico cœlum mihi?
Iam iam meus credetur Amphitryo pater.
Quæcunque pestis viscere in nostro lates,
Procede. quid me vulnere occulto petis?
[a] Quis te sub axe frigido pontus Scythes,
Quæ pigra Tethys genuit? [a] aut Maurũ premens
Ibera Calpe litus? ô dirum malum!
Vtrumne serpens, squallidum crista caput
Vibrans? an aliquod est mihi ignotum malum?
Numquid cruore es genita [b] Lernææ feræ?
[c] An te reliquit Stygius in terris canis?
[d] Omne es malum, [e] nullumq;. quis vultus tibi est
Concede saltem scire, quo peream malo.
[f] Quæcunque pestis sæua, quæcunq; effera es,
[g] Palam timeres. quis tibi in medias locum
Fecit medullas? ecce, diruptacute

[d] Grassanti veneno.
[e] Victore, domitore.
[f] *His elisa iacet moles Nemeæa lacertis, &c?*
[g] Herc.Fu.v.223.
[h] Herc.Fu.v.243.
[i] Ceruam aureis radiantem cornibus. Herc.Fu. vers.221.
[k] Bimaris. è columnis Herculis vna. vid.Herc.Fu. vers.236.
[l] Herc.Fu.v.68. *Hâc cœlum ceruice tuli?*
[m] Hoccine corpus illud meum quondam torosum?
[n] Quis posthac Cerberum ab inferis extrahet?
[o] Lipsi, *vbi vires priùs In me? sepultæ.*
[a] Vnde hoc venenum? à mari Scythico, Boreali aut Atlantico?
[b] Hydræ.
[c] An Aconitum illud es, è Cerberi spuma?
[d] Ex effectu.
[e] Quia non appares.
[f] Al. *Quæcunque pestis siue quæcunque es fera.* [g] Prodires saltem meque aperto Marte aggredereris.

Viscera

Viscera manus detexit, vlterior tamen
Inuenta latebra est. b malum h simile Herculi!
Vnde iste fletus? vnde in has lacrymæ genas?
Inuictus olim vultus & nunquam malis
Lacrymas suis præbere consuetus (pudet!)
Iam flere didicit: quis dies fletum Herculis,
Quæ terra vidit? i siccus ærumnas tuli.
k Tibi illa virtus, quæ tot elisit mala,
k Tibi cessit vni: primo, & ante omnes mihi
Fletum l abstuliſti. durior saxo horrido
Et chalybe vultus, & vaga m Symplegade,
Rictus meos infregit, & lacrymam extulit,
Flentem, gementem, n summe protector poli,
Me terra vidit. quodq; me torquet magis,
Nouerca vidit. vrit ecce iterum fibras;
Incaluit ardor. vnde nunc a fulmen mihi?
CHO. *Quid non possit superare dolor?*
Quondam b Getico durior b Hæmo,
Nec c Parrhasio d lentior axe,
Sæuo cessit membra dolori:
Fessumq; mouens per colla caput
Latus alterno pondere flectit.
e Fletum virtus sæpe resoluit.
Sic Arctoas laxare niues,
Quamuis tepido sidere Titan
Non tamen audet, vicitq; f faces
Solis adusti glaciale iubar.

b Inuictum, indomitum.

i Siccis oculis, non lacrymantibus.

k O virulenta pestis.

l Extorsisti.

m Herc. Fu. vers. 1210. Med. vers. 341.

n Ios. Scal. *Summa, prô rector cœli, Me terra vidit.*

a Quo peream.

b Thracio monte.

c Septentrionali iuxta quem Calistho è Parrhasia vrbe Arcadiæ in Vrsam versa, cum filio Arcade. Herc. Fu. vers. 129.

d Heins. *lenior.*

e Lacrymas iam dolore fluere paratas animi robur absumit: non secùs ac glaciem stringit frigus Boreale nec à Solis radijs solui patitur. Lipsius itaque legendum conijcit *resorbet.* & pro *virtus* alij hab. *luctus.*

f Alij *nefas* id est, nefandum frigus glaciale vincit radios solis adusti. Si retineas *faces*, ita expone: *glaciale iubar* id est, splendor aquæ in glaciem pellucidam induratæ non dissoluitur sole.

HERCVLES. ALCMENA.

Lamentantem Herculem solatur Alcmena.

Conuerte vultus ad meas clades pater.
Nunquam ad tuas confugit Alcides manus.
Non cum per artus Hydra fecundum meos
Caput explicaret, inter infernos lacus
Possessus atra nocte cum Fato steti;
Nec inuocaui. tot feras vici horridas,
Reges, tyrannos; g non tamen vultus meos
In astra torsi. semper hæc nobis manus
h Votum spopondit. nulla [i] propter me sacro
Micuere cœlo fulmina. hic aliquid dies
Optare iussit, primus audierit preces,
Idemque summus; vnicum fulmen peto.
[k] Giganta crede non minus cœlum mihi
Asserere potui, dum patrem verum puto,
Cœlo peperci. siue crudelis pater,
Siue es misericors, commoda gnato [l] manum.
Propera ante mortē, & [a] occupa hanc laudē tibi.
Vel, si piget, manusq; detrectat nefas,
Emitte [b] Siculo vertice ardentes, pater,
Titanas in me, qui manu Pindum ferant,
Aut te Ossa; qui me monte proiecto opprimant.
Abrumpe & [c] Erebi claustra. me stricto petat.
[d] Bellona ferro: mitte [e] Gradiuum trucem;
Armetur in me dirus; & [f] frater quidem,
Sed ex nouerca. tu quoque g Alcidæ soror
Tantum ex parente, cuspidem in [h] fratrem tuum
Iaculare Pallas. supplices tendo manus

g Non implorans opem tuam suspexi.
h Certam fecit victoriæ spem.
i In omen, aut auxilium meum qui ipse tui fulminis vice fuerim. Sup. 1143.
k Crede me esse vnum è gigantibus, fulminaque. namque ego his potentior cœlum perfringere potui, nisi peperciſſem quod te verum mihi patrem credidissem.
l Fulminantem.
a Præripe necis meæ laudem mulierculæ.
b Typhoëa, Enceladum, Titanasque alios Ætnæ subiectos.
c Inferni. Troad. vers. 176.
d Agam vers. 81.
e Martem à gradiendo in bello vltrò citróque: siue à κραδαίω vibro. alijs q. grandem diuum.
f Vid. Herc Fu. vers. 906. Martem autem concepit Iuno tacto flore in campis Olenijs.
g Pallas è cerebro Iouis nata. ἰυπατρία patrima virgo, ἀμήτωρ.
h Me.

Ad

Ad te nouerca. sparge tu saltem, precor,
Telum: perire fœminæ possum manu.
Iam fracta, iam satiata, quid pascis minas?
Quid quæris vltra? supplicem Alcidem vides.
Et nulla tellus, nulla me vidit fera.
Te deprecantem. nunc mihi irata quidem
Opus est nouerca. nunc tuus cessat dolor?
Nunc odia ponis? parcis, vbi votum est mori?
O terræ & vrbes! non facem quisquam Herculi,
Non arma tradet? tela subtrahitis mihi?
[i] *Ita nulla sæuas terra concipiat feras*
Post me sepultum; nec meas vnquam manus
Imploret orbis, si qua nascetur fera,
Nascatur [k] *alius! vndique infelix caput*
Mactate saxis, [l] *vincite ærumnas meas.*
Ingrate cessas orbis? excidimus tibi?
Adhuc malis ferisq; suppositus fores,
Ni me tulisses: vindicem vestrum malis
[a] *Excipite populi:* [b] *tempus hoc vobis datur.*
Pensate merita: mors erit precium omnium.
AL. *Quas misera terras matri Alcidæ petam?*
Vbi natus, vbinam est? [c] *certa si visus notat,*
Reclinis ecce corde anhelanti æstuat.
Gemit. peractum est. membra complecti vltima
O nate liceat; [d] *spiritus fugiens meo*
Legatur ore! brachia in amplexus cape.
Vbi membra sunt? vbi illa, quæ mundum tulit,
Stelligera ceruix? quis tibi exiguam tui
Partem reliquit? HER. *Herculem spectas quidē.*
Mater, [e] *sed vmbræ simile nescio quid mei*
Agnosce mater. ora quid flectis retro,
Vultumque mœrens? Herculem dici tuum
Partum erubescis? AL. *quis feram mundus nouā*
Quæ terra genuit? quodue tam dirum nefas
De te triumphat? [f] *victor Herculeus quis est?*
HER. [g] *Nuptæ iacentem cernis Alciden dolis.*

i *Optantis & imprecantis est, &c. vt.*
k Alius Here. vindex.
l Interficiendo liberate me ærumnis.

a *Al.* Eripite.
b Exoluendi vos ingratitudinis labe.
c Res certa.
d Apud veteres amicissimus quisque & proximus parens expirantem deosculatus fugientem ore animam extremumque spiritum excepit. *Extremo si quis super halitus errat, Ore legam.*
e Quam tamen potius agnoscas Herculis animam quàm Herculem ipsum.
f Victor Herculis.
g Deianira.

AL. *Quis tantus est, qui vincat Alciden, dolus?*
HER. *Quicunque* [h] *mater fœminæ iratæ sat est.*
AL. *At unde in artus pestis aut ossa incidit?*
HER. *Aditum venenis palla fœmineis dedit.*
AL *Vbinã ipsa palla est? membra nudata intuor.*
HE. *Consepta mecũ est.* A. *tãtane inuẽta est lues?*
HER. *Errare medijs* [i] *credo visceribus meis*
O mater Hydram, & mille cum Lerna feras.
Quæ tanta nubes flamma [k] *Sicanias bibit?*
[l] *Quæ Lemnos ardens? quæ* [m] *plaga igniferi poli,*
[n] *Vetans flagranti currere in Zona diem?*
In ipsa me iactate, prõ comites, freta,
Medioque in amnes. quis sat est [a] *Ister* [b] *mihi?*
Non ipse [c] *terris maior Oceanus meos*
Frangit [d] *vapores: omnis in nostris malis*
Deficiet humor, omnis arescet latex.
Quid rector Erebi me remittebas Ioui?
Decuit tenere: redde me tenebris tuis.
[e] *Talem subactis Herculem ostende inferis,*
[f] *Nil inde ducam. quid times iterum Herculem?*
[g] *Inuade mors non trepida, iam possum mori.*
AL. *Compesce lacrymas saltẽ, & ærumnas doma,*
Malisq; tantis Herculem indomitum refer,
Mortemque vince, quod soles, vince inferos.
HER. [h] *Si me* [i] *catenis horridus vinctum suis*
Præberet auidæ Caucasus volucri dapem
[k] *Scythia gemente; flebilis gemitus mihi*
Non extitisset. si [l] *vagæ Symplegades*
Vtraque premerent rupe; redeuntis minas
[m] *Ferrem ruinæ.* [n] *Pindus incumbat mihi*
Atque Hæmus, & qui Thracios fluctus Athos
Frangit, [o] *Tonantis fulmen excipiens Iouis:*

[h] O Mater.
[i] Al. *crede.*
[k] Siculas, Ætnæ superuolitantes. q.d. non Ætna flammas eructans-
[l]—non Lemnos Ægæi maris insula Vulcano sacra crebris æstuans incendijs ———
[m]—non plaga torrida maiori ardet igne quàm pectus meum. alij leg. *Inferni* & Pyriphlegethonta intelligunt.
[n] Ex opinione veterum Astrologorum, qui diem semper stare putabant & nunquam currere sub ardenti plaga *Semper vbi æternã vertigine clara nitet Lux.*
[a] Flu. Europæ max.
[b] Ad me refrigerandum.
[c] Terram enim circumcingere creditur.
[d] Calores, ardores.
[e] Afflictum, miserum.
[f] Vt olim Cerberum. [g] Al. *Inuade me cruciaret, &c.* *mors. non trepido.* [h] Si viderem hostem sciremque quid this mei commiserentibus. [i] Vt Prometheum. Herc. Fu. v. 1206. [k] Ipsis Scy- [l] Herc. Fu. vers. 1210. [m] Sine questu aut gemitu. [n] Mons Thess. [o] *Feriunt enim summos fulmina montes.*

Non

Non ipse si in me, mater, hic mundus ruat,
Superq; nostros flagret incensus rogos
P *Phœbeus axis, degener mentem Herculis*
Clamor domaret, mille decurrant feræ,
Pariterque lacerent; hinc feris clangoribus
Ætheria me q *Stymphalis; hinc* r *taurus minax*
Ceruice tota pulset, & quidquid furit.
Solum quoque ingens surgat, hinc illinc fremens,
Artusq; nostros dirus imminuat dolor;
a *Sparsus silebo. non feræ excutient mihi,*
Non arma gemitus: nil, b *quod impelli potest.*
AL. *Non virus artus, nate, fœmineum coquit;*
Sed dura series operis; & longus tibi
c *Fauet* d *cruentis forsitan morbis dolor.*
HER. *Vbi mors? vbi* e *illa? testis est aliquis mali?*
Intendat arcus; f *nuda sufficiet manus;*
g *In orbe mecum veniat. huc aliquis mihi*
Procedat, agedum, huc. AL. *hei mihi sensus quoq;*
Excußit ille nimius impulsu dolor.
Remouete quæso tela, & infestas precor
Rapite hinc sagittas. h *igne suffusæ genæ*
Scelus minantur. qua fuga latebras petam?
Dolor iste furor est: Herculem solus domat.
Cur deinde latebras aut fugam vecors petam?
Obire forti meruit Alcmene manu.
Vel scelere pereat, ante quam letum mihi
Ignauus aliquis mandet, ac turpis manus
De me triumphet. i *ecce lassatus malis*
Sopore fessas alligat venas dolor,
Grauiq; anhelum pectus impulsu quatit.
Fauete superi: si mihi gnatum inclytum
Miseræ negatis; vindicem saltem precor
Seruate terris: abeat excussus dolor,
Corpusq; vires reparet Herculeum suas.

p Solis currus.
q Herc.Fu.v.243.
r Agam.v.827.
a Humi stratus.
b In quod vires exercere poteto cum victoriæ spe.
c Al. *Feruet.*
d Crudis.
e Mors, *vel* Deianira.
f Inermis.
g Alij leg. *in orbem veniat.* tibicine quidem immodulato, mente aliquanto saniori. nec plane assequor locutionem: nisi dicat *in certamen descendat.* manus enim conserturi pugiles μονόμαχοι lineas sibi & cancellos circumscribunt, quos nec ipsis transire nec spectatorum coronæ in orbem cingenti liceat ingredi. videat lector.
h Rubore, sanguine, ardore.
i Act.4.Herc.Fu. vers.1043.

HYLLVS. ALCMENA. HERCVLES.

Reuersus Hyllus nunciat Herculi Deianiram, postquam se Nessi dolo deceptam comperisset, sibi mortem consciuisse.

PRo lux acerba, pro capax scelerum [k] dolor:
[l] Nurus Tonantis occidit; [m] natus iacet;
Nepos superstes: scelere materno hic periit;
Fraude illa capta est. quis per annorum vices,
Totoque in æuo poterit ærumnas senex
Referre tantas? vnus eripiet dies
Parentem vtrumque. cætera vt sileam mala,
Parcamq; fatis, Herculem amitto patrem.
AL. Compesce voces inclytum Alcidæ genus,
[n] Miseræque fato similis Alcmenæ nepos:
[o] Longus dolorem forsitan vincet sopor.
Sed ecce lassam deserit mentem quies,
Redditque [p] morbo corpus, & luctus mihi.
HER. [q] Quid hoc? rigenti cernitur [r] Trachin iugo.
Et inter astra positus euasi genus
Mortale tandem. quis mihi cœlum parat?
Te te pater iam video: placatam quoque
Specto nouercam. qui [s] sonus nostras ferit
[s] Cœlestis aures? Iuno me [t] generum vocat.
Video nitentem regiam clari ætheris,
Phœbique [u] tritam flammea zonam rota:
[x] Cubile video noctis. hinc tenebras vocat.
Quid hoc? quis axem cludit? & ab ipsis pater
Deducor astris? ora Phœbeus modo
Afflabat axis. [y] tam prope à cœlo fui.
Trachina video: quis mihi terras dedit?
Modo nempe me infra steterat, ac totus mihi
Suppositus orbis. tam bene [a] excideras dolor.

Cogis

[k] Al. *dies.* Sic inf. vers. 1424.
[l] Deianira.
[m] Hercules.
[n] Æquè miser, atque ego.
[o] Herc. Fu. 1077.
[p] Dolori, seu furori.
[q] *Discusso sopore, Hercules apotheosin suam velut extasi raptus cernere videtur, seu propinquâ morte vaticinatur.*
[r] Sup. vers. 135.
[s] E Pythagoræorum sententia qui concentum quendam & harmoniam effici corporum cœlestium motu credebant.
[t] Hebe mihi desponsâ.
[u] Zonam torridam.
[x] *Redditus terris videtur.*
[y] Ita Herc. Fu. vers. 977.
[a] Mihi modò in cœlos per extasin rapto.

Cogis fateri: [b] *parce, & hanc vocem occupa.*
Hæc, Hylle, dona [c] *matris; hoc munus parat.*
Vtinam liceret ſtipite ingeſto impiam
Effringere animam, quale [d] *Amazonium malum*
Circa niualis Caucaſi domui latus.
O clara Megara, [e] *tune, cum furerem, mihi*
Coniux fuiſti? ſtipitem atque arcus date;
Dextra inquinetur; laudibus maculam imprimã.
Summus legatur fœmina Herculeus labor.
HYL. *Compeſce diras genitor irarum minas.*
[f] *Habet, peractum eſt: quas petis pœnas, dedit.*
Sua perempta dextera mater iacet.
HER. [g] *Cæci dolores: manibus irati Herculis*
Occidere meruit; perdidit [h] *comitem Lychas.*
Sæuire in ipſum corpus exanime impetus
Atque ira cogit. cur minis noſtris caret?
Ipſum cadauer pabulum accipiant feræ.
HYL. [i] *Plus miſera læſo doluit.* [k] *huic aliquid quoq;*
Detrahere velles. occidit dextra ſua,
[l] *Tuo dolore. plura, quam poſcis, tulit.*
Sed non cruentæ ſceleribus nuptæ iaces:
Nec fraude matris. Neſſus hos ſtruxit dolos;
Ictus ſagittis qui tuis vitam expulit.
Cruore tincta eſt palla [m] *ſemiferi, pater,*
Neſſusq; nunc has exigit pœnas [n] *ſibi.*
HER. [o] *Habet, peractũ eſt: fata ſe noſtra explicant.*
Lux iſta ſumma eſt. [p] *quercus hanc ſortem mihi*
Fatidica quondam dederat, & Parnaſſio
[a] *Cirrhea quatiens templa* [b] *mugitu nemus:*
[c] *Dextra perempti victor Alcide viri.*

b Melius occidiſſes me priuſquam emiſiſſem indignam hanc Herculevocem; *Cogis fateri:* quis enim me cogat? *vel,* innuit vocem illam quâ minatur ſe fœminam interfecturum.
c Tuæ. id eſt, Deianiræ.
d Amazonum inſolentiam. ipſas Amazonas. Herc. Fu. v. 542. Hippol. verſ 397.
e Dignior ſane fuit Deianira quæ furentis Herc. vxor eſſet.
f Agam. v. 895.
g Heinſius ita hunc locum cenſet legendum *Sua perempta dextera mater iacet Læſi dolore.* Her. *manibus irati Hercul. &c.* tui ſcilicet læſi, id eſt, dolens quod te læſerit. Sic mox v. 1465. *Occidit dextra ſua, tuo dolore.*
h Me, vel lege *perdidit comitem Licham* i. Lichæ necis cauſa fuit. *i* Plus vel te, quẽ læſit. *k* Al. *hinc* i. doloris ſui aliquid. *l* Quem de te conceperat, dolore. *m* Centauri. *n* Suæ necis vltionem. *o* Bene habet, ſatis eſt. *p* Med. v. 349. *a* Oedip. v. 269. *b* Oraculi Delphici reſponſo. *ex adyto Cumæa Sibylla Horrendas canit ambages, antroq; remugit.* *c* ἐμοὶ γὰρ λῶ πρόφαντον ἐν πάλῃ σ' πάλαι, Γέρας τὸν πτόρθιον μηδεὶς θανεῖν ὕπο, Ἀλλ' ὅστις ἁδὲ φθίμβῳ & ἀκμήτῳ πέλει.

Olim

Olim iacebis. hic tibi emenſo freta,
Terraſque & vmbras, finis extremus datur.
Nil querimur vltra. decuit hunc finem dari,
Ne quis ſuperſtes Herculis victor foret.
Nunc mors [d] *legatur, clara, memoranda, inclyta,*
Me digna prorſus: nobilem hunc faciam diem.
Cædatur omnis ſylua, & Oetæum nemus
Suſcipiat ignis. Herculem accipiat rogus.
Sed ante mortem, tu [e] *genus Pæantium,*
Hoc [f] *triſte nobis iuuenis officium appara;*
Herculea totum flamma ſuccendat diem.
Ad te preces nunc Hylle ſupremas fero:
[g] *Eſt clara, captas inter incultas* [h] *genus*
Regnumque referens, [i] *Euryto virgo edita,*
Iole: tuis hanc [k] *facibus & flammis para.*
Victor [l] *cruentus abſtuli patriam, lares,*
Nihilq́, miſeræ præter Alciden dedi;
Et iſte rapitur. penſet ærumnas ſuas:
Iouis [m] *nepotem foueat, &* [m] *natum Herculis.*
Tibi illa pariat quidquid ex nobis habet.
Tuque ipſa planctus pone funebres, precor,
O clara genitrix. viuet Alcides tuus.
[n] *Virtute noſtra pellicem feci tuam*
Credi nouercam. ſiue naſcente Hercule
Nox [o] *illa certa eſt,* [p] *ſiue mortalis meus*
Pater eſt: licet ſit falſa progenies mihi;
Materna culpa ceſſet, & crimen Iouis;
Merui parentem, [a] *contuli cœlo decus.*
Natura me concepit in laudes Iouis.
Quin ipſe quanquam Iuppiter credi meus
Pater eſſe gaudet. parce iam lacrymis meis.
Superba matres inter Argolicas eris.
Quid tale Iuno peperit, ætherium gerens
Sceptrum, & Tonanti nupta? mortali tamen
Cœlum tenens inuidit? Alcidem ſuum
Dici eſſe voluit. perage nunc Titan vices

Solus

d Apparetur vel memoretur.
e Philocteta, Pæantis. fil.
f Funebre, vt pyram extruat.
g Al. *Eſt clara captas inter, inclytum genus Regn.* Ioſ. Scal. legendum monet; *Oechalias genus Regemq́, referens &c.*
h Regium genus; ἐν ἑτέρᾳ δυοῖν
i Rege Oechaliæ.
k Nuptialibus, Theb. verſ. 263. & 507.
l Patrem illius & fratres interficiens.
m Te.
n Approbando me ex te natum Iouis eſſe filium magis ingenuum quàm quos ex Iunone genuit. mox verſ. 1509.
o Geminata. Herc. Fu. verſ. 24.
p Etiamſi mortalis quiſpiam fuiſſet pater non Iupiter, virtute tamen meâ feci vt Iouis credar progenies.
a Virtute meâ cœlum decoraui.

Solus relictus. ille qui veſter comes
[b] *Vbique fueram, Tartara & manes peto.* — *b* Sup. verſ. 41.
Hanc tamen ad imos perferam laudem inclytam.
Quod nulla peſtis vicit Alcidem palam;
Omnemque peſtem vicit Alcides palam.

CHORVS.

Solem orat vt toti mundo Herculis mortem nunciet. Herculis apotheoſim prædicit, Iouemq; precatur, vt vel nulli producantur tyranni, feræ, monſtra, vel alius ſufficiatur Herc. malorum vindex.

O Decus mundi, radiate Titan,
Cuius ad [c] *primos* [d] *Hecate vapores*
Laſſa nocturnæ leuat ora [e] *bigæ,*
Dic ſub Aurora poſitis [f] *Sabæis,*
Dic ſub occaſu poſitis [g] *Iberis,*
Quique [h] *feruentem patiuntur axem,*
Quique ſub [i] *plauſtro* [k] *patiuntur* [l] *Vrſæ;*
Dic ad æternos properare manes
Herculem, & regnum canis [m] *inquieti,*
Vnde non vnquam remeauit vllus.
[n] *Sume, quos nubes radios ſequantur.*
Pallidus mœſtas ſpeculare terras,
Et caput turpes nebulæ pererrent.
Quando, pro Titan, [a] *vbi, quóue, ſumme,*
[b] *Herculem in terris alium ſequeris?*
Quas manus, orbis miſer, inuocabis,
Si qua ſub terra [c] *numeroſa peſtis*
Sparget intentam rabiem draconis?
[d] *Arcadum ſi quis,* [d] *populi vetuſti,*

c Auroram tepidos recipientem radios.
d Luna. *Hippol.* verſ. 411.
e *Agamem.* verſ. 812.
f Arabiæ Felicis incolis.
g Hiſpanis.
h Torridam zonam quam tamen veteres ſentiebant non habitabilem præ nimio calore.
i Septem ſtellis in plauſtrum ἅμαξαν formatis.
k Ioſ. Scal. legendum cenſet, *pariuntur* ne repetatur τὸ *patiuntur*.

l Herc. Fu. v. 129. *m* Peruigilis, vel, qui *latratu ea regna trifauci Perſonat.* *n* Sume nubilam faciem & triſtem. *a* Vbi ſ quo ſub axe ſ *b* Herculis quidem nomen ſtrenuis omnibus & claris viris à veteribus tributum quos alij 63. alij 43. numerant. *c* Hydra, numeroſum malum. Herc. Fu. 240. *d* Hippol. 783.

Fecerit

Fecerit ſyluas [e] *aper inquietas?*
[f] *Thraciæ ſi quis Rhodopes alumnus*
Durior terris Helices niuoſæ
Sparget humano ſtabulum cruore?
Quis dabit pacem populo timenti,
Si quid irati ſuperi per vrbes
Iuſſerint naſci? iacet omnibus [g] *par,*
Quem [h] *parem tellus genuit Tonanti.*
[i] *Planctus immenſas reſonet per vrbes,*
[i] *Et comas nullo cohibente nodo,*
Fœmina exertos feriat lacertos;
[k] *Solaque obductis foribus Deorum,*
Templa ſecuræ pateant nouercæ.
[l] *Vadis ad Lethen Stygiumque litus,*
Vnde te nullæ referent carinæ.
Vadis ad manes miſerandus, vnde
[m] *Morte deuicta tuleras triumphum.*
Vmbra [n] *nudatis venies* [n] *lacertis,*
Languido vultu, trepidoque collo:
Teque [o] *non ſolum feret illa puppis.*
Non tamen viles eris inter vmbras;
Æacumq; inter, [p] *geminoſq; Cretas;*
[a] *Fata diſcernes.* [b] *ſieri tyranni*
Parcite ô dites, inhibete dextras.
Laudis eſt, [c] *purum tenuiſſe ferrum.*
Dumq; regnabas, [d] *minimum cruentis*
In tuas vrbes licuiſſe fatis.
Sed locum virtus habet inter aſtra.
[e] *Sedis Arctoæ ſpatium tenebis?*
An grauis Titan vbi promit æſtus?
An ſub Occaſu tepido nitebis,

[e] Sus Mænalius.
[f] Diomedes Thraciæ rex. Her. Fu. 225.
[g] Robore & fortitudine modò. vel moriens ſicut alij.
[h] Sup. verſ. 6.
[i] Pro more lugentium. vid. Troad. verſ. 82.
[k] Sup. verſ. 746.
[l] ἀτεκπόνεις ἄδια ἴχνους.
[m] Herc. Fu. act. 3.
[n] Vmbras enim quam in viuis habuerant imaginem retinere credebant veteres.
[o] Vt quondam, ne mergeretur gemens *ſub ponderis cymba Sutilis.*
[p] Rhadamanthum & Æacum Cretæ reges; quos propter iuſtitiam infernis vmbrarum iudicijs præfecit Iupiter Herc. Fu. 732.
[a] Al. Facta. id eſt, *Quæ quis apud ſuperos Furto lætatus inani geſſerit.*
[b] Al. *Feries tyrannos.* id eſt, quartus ſtatueris iudex. vel ea tibi mens manebit, quæ in vita, feriendi tyrannos. [c] Incruentum. innocens. [d] Minimùm permittere tuæ licentiæ in ſubditorum vitas. [e] *Tibi numine ab omni Cedetur iuriſque tui natura relinquet, Quis deus eſſe velis, vbi regnum ponere mundi. Sed neque in Arctos ſedem tibi legeris orbe, Nec polus aduerſi calidus qua vergitur Auſtri.*

Vnde

Vnde[f] *commisso resonare ponto*
Audies Calpen? loca quæ sereni
Deprimes cœli? [g] *quis erit recepti*
Tutus Alcidæ locus inter astra?
Horrido tantum procul a [h] *Leone*
Det pater sedes, calidoque [h] *Cancro;*
Ne tuo vultu tremefacta leges
Astra conturbent, trepidetque Titan.
Vere dum flores venient tepenti,
Et [i] *comam syluis hyemes recident,*
Vel comam syluis reuocabit æstas;
Pomaq; autumno fugiente cedent,
Nulla te terris rapiet vetustas.
Tu comes Phœbo, comes ibis astris.
Ante nascetur seges in profundo,
Vel [k] *fretum dulci resonabit vnda.*
[l] *Ante descendet glacialis Vrsæ*
Sidus, & ponto vetito fruetur,
Quam tuas laudes populi [m] *quiescant.*
Te pater rerum, miseri precamur,
Nulla nascatur fera, nulla pestis.
Non [n] *duces sæuos miseranda tellus*
[o] *Habeat: nec vlla dominetur aula*
Qui putet solum decus esse regni,
Semper [p] *impensum tenuisse ferrum.*
Si quid in terris iterum timetur,
Vindicem terræ petimus relictæ.
Heu quid hoc? mundus sonat; ecce mœret,
Mœret Alcidæ pater. an Deorum
Clamor, an vox est [q] *timidæ nouercæ?*
Hercule an viso fugit astra Juno?
[r] *Lassus an pondus titubauit Atlas?*
An magis diri tremuere manes
Herculem? & visum canis inferorum

f Gaditano vtrinque freto resonare Calpen bimarem audies. vid.& Herc.Fu.236.
g *Ætheris immensi partem si presseris vnam. sentiet axis onus. librati pondera cœli Orbe tene medio: pars ætheris illa sereni Tota vacet.*
h Thyest.v.852.
i Arboribus frondes.
k Prius mare dulcescet.
l Thyest.v.476.
m Taceant.
n Tyrannos.
o I. Lipsius tibiæ adaptat versum legendo, *Horreat. nulla dom.* Ios. Scal. nihil mutandum censet, cum *Habeat nec* totidem habeat tempora quot, *Horreat.*
p Ferro non parcere. alij *intensum* leg.
q Iunonis me in cœlum ascendentem timentis.
r Cœlum quod humeris sustinere Atlanta Mauritaniæ regem Promethei fratrem fingunt; quòd Astrologiam sphæramque inuenisset. duriuscula autem locutio *lassus pondus.*

Fugit

Fugit abruptis trepidus catenis?
Fallimur: laio venit ecce vultu
Quem tulit f *Pæas, humerisq; tela*
Gestat, & notas populis pharetras,
Herculis hæres.

f Philoctetes cui Hercules moriens sagittas legauit.

ACTVS QVINTVS.

NVTRIX. PHILOCTETES.

Philoctetes Herculis mortem atque funus nunciat.

Effare casus iuuenis Herculeos precor,
Vultuq; quonam tulerit Alcides necem.
PH. t *Quo nemo vitã.* NVT. *Lætus adeone vltimos*
Inuasit ignes? PH. *esse iam flammas nihil*
Ostendit ille qui sub u *occasu Hercules*
Virtute vinci indomita docuit omnia.
NVT. *Inter* a *vapores quis fuit forti locus?*
PH. b *Quod vnum in orbe venerat nondum malũ,*
Et flamma victa est: hæc quoque accessit feris.
Inter labores ignis Herculeos abiit.
NV. *Edissere agedũ, flamma quo victa est modo?*
PH. *Vt omnis OEten mœsta corripuit* c *manus,*
Hinc fagus d *vmbras perdit, & toto iacet*
Succisa trunco: e *flexit hinc pinum ferox*
Astris minantem, & nube de media vocat;
Ruitura cautes mouit, & f *syluam trahit*
Secum minorem. g *Chaonis quondam loquax*
Stat vasta late quercus, & h *Phœbum vetat,*
Vltraq; i *totos porrigit ramos nemus.*
Gemit illa multo vulnere impresso minax,

t Lætiori vultu mortem tulit, quàm alius quispiam vitam.
u Suo. Ios. Scal. itaque legit *Herculis.*
a Ignes.
b Ignis, quocum Hercules non dimicauit hactenùs. vid. sup. v. 1401.
c Multitudo comitum & famulorum Herc. succidere arbores ad rogum iussa.
d Succisa enim.
e Ios. Scal emendat, *flexit hinc pinus ferox Astris minantem nube de media comam*, id est, aërium verticem flexit & inclinauit casura. f *Corruit & mediam prostrauit pondere syluam.* g In hac sylua eratingens quercus; non minor Dodonæâ illâ in Chaonio Epiri nemore. de qua vid. Med. vers. 346. & Oed. 726. h Solis radios arcet. i Alij, *totum.*

Frangitq;

Frangitq; cuneos. resilit excussus chalybs,
k Vulnusq; ferrum patitur, & truncum fugit.
Commota tandem est; tunc cadens lenta mora
Duxit ruinam. protinus l radios locus
Admisit omnes; sedibus pulsæ suis
Volucres pererrant nemore succiso domus,
Quæruntq; lassis garrulæ pinnis nemus.
Iamque omnis arbor sonuit, & m sacræ quoque
Sensere quercus horridam ferro manum,
Nullique priscum profuit ligno nemus.
Aggeritur omnis sylua, & n alternæ trabes
In astra tollunt Herculi o angustum rogum.
Rapit alta flammas pinus, & robur p tenax,
Et breuior ilex: sylua contexit pyram.
q Populea sylua q frondis Herculeæ nemus.
At ille, vt ingens nemore sub r Nasamonio
Æger reclini pectore admugit leo,
Fertur, quis illum credat ad flammas rapi?
Vultus petentis astra, non ignes, erant.
Vt pressit OEten, ac suis oculis rogum
Lustrauit. omnes s fregit impositus trabes,
Arcumque poscit. Accipe hæc, inquit, t sate
Pæante dona; munus Alcidæ cape.
Has Hydra sensit, his iacent u Stymphalides,
Et quidquid aliud eminus vici malum.
x Victure felix: has enim y nunquam irritas
Mittes in hostes: siue de media voles
Auferre volucres nube; descendent aues,
Et certa prædam tela de cælo ferent.
Nec fallet vnquam dexteram hic arcus tuam:
Librare telum didicit, & certam dare
Fugam sagittis. ipsa non fallunt iter
Emissa neruo tela. tu tantum, precor,
Accommoda ignes, & z facem extremam mihi.

k Hebetatur nec diffindere valet.
l Quod supra vers. 1619. dixit *fagus vmbras perdit.*
m Incæduæ & Ioui consecratæ.
n Alternatim positæ.
o Al. *Augustum.* Qui *angustum* retinent exponunt *Herculi nimis arctum.* expositio nimis arcta & pressa, non placet. ego dici arbitror *pyramidali ascendentem forma in altum & angustum.*
p Solidum.
q Herc. Fu. vers. 892.
r Libyco. Nasamones autem Libyæ pop. ex naufragijs & rapto ad Syrtes viuentes.
s Pondere suo.
t Philocteta.
u Herc. Fu. vers. 243.
x Lips. ex m. s. I. *virtute felix iuuenis, has nunquam irritas,* &c.
y Herc. Fu. vers. 989.
z Funebrem qua rogus accendebatur. id est, incende mihi rogum. quod defuncto necessitudine deuincti præstabant officium, sed aduersa facie.

a Clava. Appoll. γιβαρὸν δ' ἔχει ὄζον ἐλατῆς.

b Pellem leonis Nemeæi.
c Pellis rogum summum texit.
d Luctui nimium indulgens.
e Planctus & pœnæ auidum.
f Compellans.
g μηδὲ γόοις δάκρυσι κάρτα τοι φιλόικλιζον γυιά.
h Tuis insultans lacrymis.
i Affectus. quorum iecur sedes sup. vers. 579.
k Pro more lugentium. vide Troad. vers. 82.
l Et hoc dicto, Herc. dirum fremens qualis duxit, &c. Herc. Fu. vers. 809.
m Vt ille rogo.
n Tam læto & sereno.
o Rex, τύραννος. sic enim primitus Græcis vsurpatum.
p Cessauere.
q Non lacrymantibus.
r Cœli.

Hic [a] nodus, inquit, nulla quem capiet manus,
Mecum per ignem flagret: hoc telum Herculem
Tantum sequetur, hoc quoque acciperes, ait,
Si ferre posses: adiuuet domini rogum.
Tum rigida secum [b] spolia Nemeæi mali
Arsura poscit: [c] latuit in spolio rogus.
Ingemuit omnis turba; nec lacrymas dolor
Cuiquam remisit: mater [d] in luctum furens
Diduxit [e] auidum pectus, atque vtero tenus
Exerta, vastos vbera in planctus ferit:
Superosque & ipsum vocibus [f] pulsans Iouem,
Implcuit omnem voce fœminea locum.
Deforme letum mater Herculeum facis,
[g] Compesce lacrymas, inquit: introrsus dolor
Fœmineus abeat. Iuno cur lætum diem
[h] Te flente ducat? pellicis gaudet suæ
Spectare lacrymas. contine infirmum [i] iecur
Mater: nefas est [k] vbera atque vterum tibi
Laniare, qui me genuit [l] & dirum fremens,
Qualis per vrbes duxit Argolicas canem,
Cum victor Erebi Dite contempto rediit
Trementi fato; talis incubuit rogo.
Quis [m] sic triumphans lætus in curru stetit
Victor? quis [n] illo gentibus vultu dedit
Leges [o] tyrannus? quanta pax obitus tulit?
[p] Hæsere lacrymæ; cecidit expulsus dolor
Nobis quoque ipsis. nemo morituro ingemit.
Iam flere pudor est: ipsa, quam sexus iubet
Mœrere, [q] siccis hæsit Alcmene genis;
Stetitq́, nato pene iam similis parens.
N V. Nulla sne in astra misit ad superos preces
Arsurus? aut in vota respexit Iouem?
P H. Iacuit sui securus, & cœlum intuens,
Quæsiuit oculis [r] arce an ex aliqua pater
Despiceret illum. tum manus tendens ait:
Quacumque [r] parte prospicis natum pater,

[s] Ille

s Iſte eſt pater, quem nocte commiſſa dies
Quæſiuit vnus. ſi meas laudes canit
t Vtrumque Phœbi litus, & u Scythiæ genus,
Et omnis x ardens ora quam torret dies:
Si pace tellus plena, ſi nullæ gemunt
Vrbes, nec aras z impius quiſquam inquinat,
a Si ſcelera deſunt, ſpiritum admitti hunc precor
In aſtra. nec me mortis infernæ locus,
Nec mœſta nigri regna conterrent Iouis:
Sed ire ad illos b vmbra quos vici Deos
Pater erubeſco. nube diſcuſſa diem
Pande, vt Deorum vultus ardentem Herculem
Spectet: licet tu ſidera & mundum neges,
Vltro pater cogére. c ſi voces dolor
Abſtulerit vllas; pande tum Stygios lacus,
Et redde d fatis. approba gnatum prius.
e Vt dignus aſtris videar hic faciet dies.
Leue eſt quod actum eſt. Herculem genitor prius
f Inuenit, an damnauit? g hoc poſtquam addidit;
Nouerca cernat, quo feram flammas modo;
Flammas poposcit. hoc age h Alcidæ comes;
Non ſegnis, inquit, corripe Oetæam i facem.
Quid dextera tremuit? num manus pauida impium
Scelus refugit? redde iam pharetras mihi,
Ignaue, iners, inermis. k en noſtros manus
Quæ tendat arcus. quis ſedet pallor genis?
Animo faces inuade, quo Alciden vides
Vultu iacere: reſpice arſurum miſer.
l Rogat ecce iam me genitor, & pandit polos.
Venio pater. vultuſque non idem fuit.
Iremente m pinum dextera ardentem impuli.

s Ego ſum filius ille tuus quem geminata nocte genuiſti. Herc. Fu. verſ. 24.
t Oriens & occidens.
u Septentrio.
x Meridies.
y A tyrannis oppreſſæ.
z Al. *Impias* vtrumque rectè, intelligit autem Buſiridis aras.
a Si ſcelerati homines mea opera deuicti ceſſent.
b τύπος, εἴδωλον nudum ſimulachrum, quod (animâ vel in cœlum vnde deducta eſt, vel in alia corpora migrante è corpore quod in elementa diſſoluitur) petit inferos.
c Reuocat, corrigitq; ſupremam vocem *cogere*.
d Inferis, mortis loco.
e Quæ per vitam ſtrenuè feci non tàm aſtra merentur, quàm mors hæc acerba, quam fortiter fero. *f* Immortalitate ne donauit, an ad pœnas damnauit? *g* Scil. *Nouerca cernat quo feram flammas modo.* *h* Philoctetæ. *i* Supverſ. 1660. *k* Tuæne manus dignæ arcu & ſagittis meis, quæ trepidat rogum meum incendere. *l* Melius, *vocat.* *m* Tum facem rogo ſubdidi.

Refugit ignis, & reluctantur faces,
Et [n] *membra vitant: sed recedentem Hercules*
Insequitur ignem. [o] *Caucasum, aut* [p] *Pindum, aut* [q] *Athon*
Ardere credas. nullus erumpit sonus:
Tantum [r] *ingemiscit ignis ad durum iecur.*
[s] *Typhon in illo positus immanis rogo*
Gemuisset ipse, [t] *quique conuulsam solo*
Imposuit humeris Ossan Enceladus ferox.
At ille medias inter exsurgens faces
Semiustus ac laniatus, intrepidus, rubens;
Nunc, ô parens Herculea, [u] *sic stare ad rogum,*
Te mater, inquit, [u] *sic decet fleri Herculem.*
Inter vapores positus, & flammæ minas,
Immotus, inconcussus, in neutrum latus
Correpta flectens membra, adhortatur, monet.
[x] *Gerit aliquid ardens: omnibus fortem addidit*
Animum ministris. [y] *vrere ardentem putes.*
Stupet omne vulgus, [z] *vix habens flammæ fidem.*
Tam placida frons est, tanta maiestas viro:
[a] *Nec properat vri. cumque iam forti datum*
Leto satis pensauit, igniferas trabes
Hinc inde traxit, [b] *nimia quas flamma occupat,*
Totasque in ignem vertit, & qua plurimus
Exundat ignis, recipit intrepidus, ferox.
Nunc ora flammis implet. ast illi graues
Luxere barbæ: cumque iam vultum minax
Appeteret ignis, lamberent flammæ caput,
Non pressit oculos. Sed quid hoc? mœstam intuor
[c] *Sinu gerentem reliquias magni Herculis,*
[d] *Crinemque iactans squallidum Alcmene gemit.*

n Deuitant Herculem quasi non tentare ausæ.
o Montem Scythiæ.
p Thessaliæ montem.
q Montem inter Macedoniam & Thraciam.
r Vide Thyest. vers. 768.
s Gigas. Med. vers. 772.
t Herc. Fu. v. 80.
u Intrepidè, non lacrymis, non gemitu.
x Ne nihil agens moriatur, alios ad virtutem adhortatur, monet.
y Crederes ipsum ita ardentem in ignem agere, non ab eo pati.
z Vix credebant eum esse ignem.
a Quo pœnæ eriperetur.
b Lipsius legit *minima*.
c Ad vtrumque parentem spectabat, relliquias colligere, sinu fouere, & componere, de quâ formâ vide. Troad. u. 797.
d Alibi erat mens. I. L. cum reponeret *Cinerem iactatum* pro *squallidum*. *Alc. gerit.* neque enim simul gessit & iactauit cineres, quod etiam crudelitatis fuisset.

ALC-

ALCMENA. PHILOCTETES.

Suam ex Herculis morte cladem Alcmena dolet.

TImete [e] *superi fata. tam* [f] *parvus cinis*
Herculeus est; huc ille [g] *decreuit gigas.*
[h] *O quanta Titan in nihil moles abit!*
Anilis, heu me, cepit Alciden sinus.
Hic tumulus illi est. ecce vix totam Hercules
Compleuit vrnam. quam [i] *leue est pondus mihi,*
[k] *Cui totus æther pondus incubuit leue!*
Ad tartara olim regnaque, ô gnate, vltima
Rediturus ibas: quando ab inferna Styge
Remeabis iterum? non vti [l] *spolium trahas,*
Rursumque [m] *Theseus debeat lucem tibi:*
Sed quando solus? [n] *ignis impositus tuas*
Compescet vmbras, teque Tartareus canis
Inhibere poterit, quando Tænareas fores
Pulsabis. ah quas mater ad fauces agar?
Qua mors aditur? vadis ad manes iter
Habiturus [o] *vnum. quid diem questu tero?*
Quid misera duras vita? quid lucē hanc tenes?
Quem parere rursus Herculem possum Ioui?
Quis me parentem gnatus Alcmenam suam
Tantus vocabit? o nimis felix, nimis
[p] *Thebane coniux: Tartari intrasti loca*
Florente gnato; teque venientem inferi
Timuere forsan, quod pater tantum Herculis
Vel [q] *falsus aderas: quas petam terras anus,*
Inuisa [r] *sæuis regibus? si quis tamen*
Rex est relictus sæuus. hei miseræ mihi:
Quicumque [s] *cæsos ingemunt gnati* [s] *patres,*

e Mortales qui supera aura vescimini. *vel* Dij, namque Iouis sepulchrum ostendit Creta & Bacchi simulachrum inferos adijt.
f Quem parua capiat vrna.
g Decrescendo deuenit.
h O Sol, quanta moles in nihil abijt. *suspicor tamen hunc locum. & Titana de Hercule ab autore conceptum fuisse.*
i Quod digitis quinque leuatur onus.
k Cœlum. Herc. Fu. vers. 68.
l Cerberum.
m Herc. Fu. vers. 805. Hippol. 840.
n Infernus.
o Vnicum, non remeabile. *vel* æquè ab omni orbis regione distans, inquiunt interpretes. Quid si dicamus *solum*, id est, sine me
p Amphitryo Thebanorum dux, mihi coniux, Herc. pater (putatiue) tu felix, qui intrasti, &c. q Putatiuus. r Tyrannis. s Patres tyrannos ab Hercule cæsos.

dispiciat lector ex ijs quæ sequuntur.

A me petent ſupplicia, me cuncti obruent.
Si quis [t] *minor Buſiris, aut ſi quis* [u] *minor*
Antæus vrbes [x] *perfidæ terret plagæ,*
Ego prædâ ducar: si quis [y] *Iſmarios greges*
Thracis [z] *cruenti vindicat, carpent greges*
Mea membra diri. forſitan pœnas petet
Irata Iuno. totus [a] *vretur dolor.*
Secura victo tandem ab Alcide vacat.
Pellex ſuperſum, [b] *ſupplicia de qua exigat.*
[c] *Ne parere poſſem, fecit hic gnatus mihi*
Vterum timendum. quæ petam. Alcmenæ loca?
Quis me locus, quæ regio, quæ mundi plaga
Defendet? aut quas mater in latebras agat?
Vbique certe nota. ſi patriam petam,
[d] *Lareſq́, miſeros; Argos Euryſtheus tenet.*
Orbata Thebas, [e] *regnum & Iſmenum petam,*
Thalamoſq́, noſtros, in quibus quondam Iouem
Dilecta vidi? pro nimis felix, nimis,
[f] *Si fulminantem & ipſa ſenſiſſem Iouem!*
Vtinam meis viſceribus Alcides foret
Exectus infans! nunc datum eſt miſeræ, datum,
Videre gnatum laude certantem [g] *Ioui:*
Et [h] *hoc daretur ſcire, quod fatum mihi*
Eripere poſſet! quis memor viuet tui
O gnate populus? omne iam ingratum eſt genus.
Petam [i] *Cleonas? Arcadum an populos petam?*
Meritiſq́, [k] *terram nobilem quæram tuis?*
[l] *Hcic dira ſerpens cecidit;* [m] *heic ales fera;*
[n] *Heic rex cruentus;* [o] *heic tua fractus manu,*
Qui te ſepulto [o] *poſſidet cœlum, leo.*
Si grata terra eſt, populus Alcmenam tuam

[t] Filius Buſiridis.
[u] Antæi filius.
[x] Afrorum, Pœnorum quorum perfidia abijt in gentis notam.
[y] Si quis Diomedis filius patrem ſuis equis obiectum vindicare voluerit: Herc. Fu. verſ. 225.
[z] Humanâ carne paſti.
[a] Conſumetur, impendetur in me.
[b] Vt in me iras exerceat.
[c] Ne partus pœnam à me exigat Iuno.
[d] Domum patris mei Electryonis.
[e] Thebanum quod alluit Iſmẽnuu.
[f] Si ipſo concubitu perijſſem fulmine vt Semele. Herc. Fu. v. 455.
[g] Cum Ioue. Helleniſm.
[h] Te mihi ita fulminatæ ac mortuæ ſuperſtitem eſſe.
[i] Oppidum inter Argos & Corinthum iuxta quod ſylua Nemeæa. [k] Heinſ. *Lernam* legendum conijcit vel lege *Terras nobiles.* [l] In Lernâ palude Argiuâ. [m] In Arcadia Stymphalis volucris. vel cerua aëripes alata. [n] In Ægypto, Thracia, Lybia Buſiris, Diomedes, Antæus. [o] Herc. Fu. verſ. 223. & Thyeſt. verſ. 853.

Defendat

Defendat omnis. Thracias gentes petam,
Hebriq́, populos? hæc quoque est meritis tuis
P *Defensa tellus. stabula cum regno iacent.*
Heic pax cruento rege prostrato data est.
q *Vbi enim negata est? quod tibi infelix anus*
Quæram sepulchrum? de tuis totus rogis
Contendat orbis. reliquias magni Herculis
Quis populus, aut quæ templa, quæ gentes colẽt?
Quis iam petet, quis poscet r *Alcmenes* r *onus?*
Quæ tibi sepulchra gnate, quis tumulus sat est?
Hic totus orbis, fama erit tumulus tibi.
Quid anime trepidas? Herculis cineres tene.
Complectere ossa, reliquiæ auxilium dabunt.
Erunt satis præsidia. terrebunt tuæ
Reges vel vmbræ. P H. *debitos gnato quidem*
Compesce fletus mater Alcidæ inclyti.
Non est gemendus, nec graui vrgendus nece,
ſ *Virtute quisquis abstulit fatis iter.*
Æterna virtus Herculem fleri vetat.
t *Fortes vetat mœrere, degeneres iubet.*
A L. *Sedabo questus? vindicem amisi* u *parens*
Terræ atque pelagi, quaque x *purpureus dies*
y *Vtrumque* z *clara spectat Oceanum* z *rota.*
Quot misera in vno condidi gnatos parens?
Regno carebam, regna sed a *poteram dare.*
Vna inter omnes terra quas matres regit,
b *Votis peperci: nil ego a superis petij*
Incolume nato. quid dare Herculeus mihi
Non poterat c *ardor? quis Deus quidquam mihi*
Negare poterat? vota in hac fuerant manu:
Quidquid negaret Iupiter, daret Hercules.
Quid tale genitrix vlla mortalis tulit?
Defleuit d *aliqua* e *mater, & toto fletit*

p Interfecto Diomede. Herc. Fu. vers. 225.

q Lipſ. *Vbi ea negata est.* q.d. Thraciæ vniuersæ data est pax postquam Diomedi vni negata est quem interemit.

r Vrnam Herculis continentem reliquias quam gesto.

ſ Quisquis ab iniuriâ obliuionis & mortalitatis se vindicauit sibique suâ virtute ad cœlum struxit iter.

t Non sunt lugendi, qui sibi virtute sua nomen æternum assecuti sunt, sed ij qui nihil in vita egerunt, quo posteris se benè vixisse testentur.

u Ego mater illius.

x Sol rubens.

y Orientem & occidentem, Indicum & Gaditanum.

z Curru splendido.

a Per filium regum victorem. *b* Non votis Deos fatigaui. neque enim opus cum nihil non mihi filius suppeditaret. *c* Ardens amor & virtus. *d* Nescio quæ. nimirùm Niobe. al. *olim*. *e* Herc. Fu. vers. 389.

Succisa fœtu, bisque septenos greges
Deplanxit una; [f] *gregibus æquari meus*
Quot ille poterat? matribus miseris adhuc
Exemplar ingens deerat: Alcmene dabit. [g]
Cessate matres, pertinax si quas dolor
Adhuc iubet lugere, quas luctus grauis
[h] *In saxa vertit; cedite his cunctæ malis.*
Agedum, senile pectus & miseræ manus
Pulsate. & una funeri tanto sat est
Grandæua anus defecta; quod totus breui
Iam quæret orbis expedi: in planctus tamen
Defessa quanquam brachia, [i] *vt inuidiam Deis*
Lugendo facias, aduoca in planctum [k] *genus.*

f Natorum.
g Exemplar miseræ matris.
h Vt Nioben.
i *Inuidiam facturа parens.* vide Oedip. vers. 200.
k Humanum. *vel* Herculis. vt in sequenti næniâ, alij leg. *genas.*

ALCMENA.

Trislis Alcmena næniam canit.

FLete Alcmenen, magnique Iouis
Plangite gnatum, [l] *cui concepto*
Lux vna perut, noctesque duas
Contulit [m] *Eos: ipsa* [n] *quiddam*
Plus luce perit. totæ pariter
Plangite gentes, quarum sæuos
Ille tyrannos iussit Stygias
Penetrare domos. populisque [o] *madens*
Ponere ferrum. fletum meritis
Reddite tantis. totus, totus
Personet orbis. fleat Alciden
[p] *Cærula Crete; magno tellus*
Clara Tonante: [q] *centum populi*
Brachia pulsent. nunc [r] *Curetes,*

l Herc. Fu. v. 24.
m Aurora.
n Hercules, propter quem illius diei lux perijt.
o Subditorum cæde madens.
p Insula clara incunabulis Iouis cui Herc. filius, *vel* propter taurum Cretensem ab Herc. interfectum. Agam. vers. 827.
q Cretæ ἐκαλοῦ πόλισε.
r Pop. Cretæ qui ex Idâ Phrygiæ monte in Cretam traiecerunt *vel vt alij* ex Idâ Cretę monte Opis digitis tactâ nati sunt, vnde & dactyli Idæi dicti, qui quòd ἐνόπλιον saltantes vel cymbala pulsantes Iouis vagitum celarent ἀπὸ τῆς κυρβαντοφορίας nomen sortiti sunt. alijs ἀπὸ τῆς κυρβῆς dicti quod anteriorem partem capitis detonsi posteriorem fouebant, *vel* quod mollium puellarum ritu comam fouerent; quam quia inter saltandum rotarent

Nunc [f] *Corybantes* [t] *arma Idæa*
Quaſſate manu : [u] *armis illum*
Lugere decet. nunc nunc funus
Plangite [x] *verum. iacet Alcides*
Non minor ipſo, Creta, Tonante.
Flete Herculeos Arcades obitus,
Nondum [y] *Phœbo naſcente genus:*
Iuga [z] *Parthenij* [a] *Nemeæque ſonent,*
Feriantque graues [b] *Mænala planctus.*
Poſcite magno Alciden gemitu :
Stratus veſtris [c] *ſetiger oris,*
[d] *Aleſque ſequi iuſſa ſagittas,*
[e] *Totum pinnis velata diem.*
Flete Argolici, flete [f] *Cleonæ,*
Hic terrentem mœnia quondam
Veſtra leonem fregit noſtri
Dextera nati. date Sithoniæ [g]
Verbera matres, geliduſq; ſonet
Planctibus Hebrus. flete Alciden,
Quod non ſtabulis [h] *naſcitur infans,*
Nec veſtra greges viſcera carpunt.
Fleat [i] *Antæo libera tellus,*
Et rapta fero [k] *plaga Geryone.*
Mecum miſeræ plangite gentes.
Audiat ictus [l] *vtraque Tethys.*
Vos quoque mundi [m] *turba citati,*
Flete Herculeos numina caſus.
Veſtrum Alcides [n] *ceruice meus*

ſ—Corybantes dicti q. κορυπτόντες; alijs tamen à κόρη pupilla, quòd vigiles Iouem cuſtodirent : alijs παρὰ τὴν κόρυθα quod galeati incederent. Lucianus tamen Corybantas Phrygiæ Cibeles, Curetas Cretéſis Iouis ſacerdotes eſſe vult.
t Cymbala, tibiam, tympana, buxum Berecynthium. *vel ſimpliciter*, arma. Curetes enim primum ἐνόπλιον ſaltaſſe dicuntur, vt Iouis vagitum armorum ſtrepitu obtegerent.
u Heroëm ſcilicet fortem.
x Non falſum & imaginarium, vt Iouis quondam.
y Scribendum *Phœbe*. i. Arcades προσέλιοι. vid. Hippol. v. 783

z Montis Arcadiæ. *a* Syluæ inter Cleonas & Phliuntem, in qua Herc. Leonem interfecit. *b* Arcadiæ mons. *c* Aper Erymanthius, Mænalius, Arcadius. *d* Stymphalides quæ ſolis radios pennis obumbrarunt ſagittis Herc. vel vt alij--ærei crotali crepitu pulſæ. Theb. v. 422. *e* Supra verſ. 1654. *f* Sup. verſ. 1811. *g* Threſſæ à Sithone monte Thraciæ. *h* Non alitur pabulum futurum equis Diomedis, paſſiuè vel per Hypallagen. Lipſ. *naſcitur*. *i* Sup. v. 24. *k* Hiſpania. vid. Herc. Fu. v. 232. *l* Solem Orientem emittens & Occidentem excipiens. vide Herc. Fu. v. 25. *m* Cœlicolæ. *n* Herc. Fu. verſ. 68.

Mundum,

Mundum, ſuperi, cœlumque tulit:
Cum ſtelligeri vector Olympi,
Pondere liber ſpirauit Atlas.
Vbi nunc veſtræ Iuppiter arces?
Vbi promiſſi regia mundi?
Nempe Alcides mortalis obit,
Nempe ſepultus, quoties o *telis*
Facibuſque tuis ille pepercit!
Quoties ignis ſpargendus erat?
In me ſaltem iacularе facem,
P *Semelemque puta.*
Iamne q *Elyſias ô gnate domus,*
Iam litus habes, r *ad quod populos*
Natura vocat? ſ *an poſt raptum*
Styx atra canem præcluſit iter;
Teque in primo limine Ditis
Fata morantur? t *quis nunc vmbras*
Gnate t *tumultus, maneſque tenet?*
u *Fugit abducta nauita cymba,*
Et Centauris Theſſala motis
Ferit attonitos vngula manes?
Angueſque ſuos Hydra ſub vndis
Territa merſit? teque labores
O gnate timent?
Fallor, fallor, veſana parens;
Nec te manes vmbræque timent.
x *Non* y *Argolico rapta leoni*
Fulua pellis contecta iuba
Læuos operit dura lacertos;
Vallantque z *feri tempora dentes.*
Donum pharetræ ceſſere tuæ.
Telaque mittet iam a *dextra minor.*
Vadis inermis, gnate, per vmbras,
Ad quas ſemper manſurus eris.

o Sup. verſ. 6.

p Sup. verſ. 1804.
q Troad. v. 942.
r Mortis communem omnibus portum.
ſ An quòd olim Cerberum rapuiſti aditum iam tibi negant, ingrediique prohibent?
t Te ſecundò iam adueniente.
u Fugitne Charon monſtrorumque ſimulachra vt quondam? Herc. Fu. verſ. 769.
x Non enim deſcendis armatus vt quondam.
y Cleonæo. Sup. verſ. 1811.
z Rictus leonis galeæ loco gerebat. Herc. Fu. verſ. 797.
a Philoctetæ dextra, tuâ minus valida.

HERCVLES.

HERCVLES. ALCMENA.

Solatur lugentem matrem Hercules in deorum collegium translatus, machinâ autem demissus Herc. ex editiore loco supra episcenium inducitur.

QVid me [b] tenentem regna siderei poli,
[c] Cœloque tandem [c] redditum, [d] planctu iubes
Sentire fatum? parce. nam virtus mihi
In astra, & ipsos fecit ad superos iter.
AL. Vnde sonus trepidas aures ferit?
Vnde meas inhibet lacrymas fragor?
Agnosco agnosco, victum est [e] chaos.
A Styge, gnate, redis iterum mihi:
Fractaque non semel est mors horrida.
Vicisti rursus noctis loca,
[f] Puppis & infernæ vada tristia.
Peruius est [g] Acheron iam languidus,
Et remeare licet soli tibi,
Nec te fata tenent post funera.
[h] An tibi præcluſit Pluton iter,
Et [i] pauidus regni metuit sibi?
Certe ego te vidi flagrantibus
Impositum syluis cum pluribus
In cœlum furerent flammæ minis.
Assisti certe; verum [k] vltima
Non tenuere tuas vmbras [k] loca.
[l] Quid timuere tui manes precor?
Vmbra quoque est Diti nimis horrida?
HER. Non me rigentis stagna [m] Cocyti tenent.
Non puppis vmbras furua transuexit meas:
Iam parce mater questibus. manes [n] semel

b Herculem in cœlum relatum alij Engonasim, alij Martis stellam putant.
c *Vel* quòd Ioue satus fuerit. vel ex opinione Platonica, animas priusquàm in corpora demitterentur in cœlo fuisse.
d Viuentium planctu luctuque nimio manes offendi creditum. *Tu manes ne lede meos & parce solutis crinibus, & teneris Delia parce genis. Tibull.*
e Infernum & mors.
f Cymbæ Charontis.
g Agam. vers. 12.
h Sup. vers. 1920.
i Ne regnum illi eriperes metuens.
k Inferna, Tartara.
l Quam tui partem timuere manes? an & vmbram tuam? vid. sup. quæ ad vers. 1706.
m Agam. vers. 12.
n Dum in viuis eram.

Vmbrasque

Vmbrasque vidi: o *quidquid in nobis tui*
Mortale fuerat, ignis iniectus tulit.
Paterna cœlo pars data est; flammis tua.
Proinde planctus pone, p *quos gnato paret*
Genitrix inerti. luctus in turpes eat.
q *Virtus in astra tendit, in mortem timor.*
Præsens ab astris mater Alcides r *cano;*
[f] *Pœnas cruentus iam tibi Eurystheus dabit.*
Curru superbum vecta transcendes caput.
Me iam decet subire cœlestem plagam,
Inferna t *vinco rursus Alcides loca.*
A L. *Mane parumper. cessit; ex oculis abijt;*
In astra fertur. fallor, an vultus putat
Vidisse gnatum? u *misera mens incredula est.*
Es numen, & te mundus æternus tenet.
u *Credo triumphis, regna Thebarum petam,*
Nouumque templis additum numen canam.

o Anima cœlum petijt, corpus in cognata elementa, vnde ortum, abijt. putabant autem ἀποθεώσεις illi fautores oportere terrenum illud omne corpori admixtum comburi vt immortalis quis fieret.
p Supra vers. 1835.
q Fortes virtus sua cœlo & immortalitate beat, ignauorum memoriam vnà cum corpore mors absorbet.
r Tibi prædico. [f] Ab Herculis filijs enim & Iolao apud Marathonem posteà deuictus est. *vel vt alij* eius ab Hyllo interempti caput ad Alcmenam allatum. t Alij *Vito.* u Alij *Misera mens est credula* vid. vers. 312. Herc. Fu. x Ex authoritate Ios. Scal. scribe *Credo, triumphas.*

CHORVS.

Herculis ἀποθέωσιν *adspirat Chorus nouumque numen adorat.*

a Sup. vers. 1835. & 1969.

a *NVnquam Stygias fertur ad vmbras*
Inclyta virtus. viuite fortes;
Nec Lethæos sæua per amnes
Vos fata trahent: sed cum summas
Exiget horas consumpta dies,
Iter ad superos gloria pandet.
b *Sed tu domitor magne ferarum,*

b Hercules.

Orbisque

Orbiſque ſimul pacator ades.
Nunc quoque noſtras reſpice terras:
Et ſi qua nouo [c] *bellua vultu*
Quatiet populos terrore graui,
[d] *Tu fulminibus frange* [e] *triſulcis.*
Fortius ipſo genitore tuo
Fulmina mittes.

c Monſtrum, tyrannus.
d Supra verſ. 6.
e Triſulcum dicitur fulmen propter ignes trium

ſuperiorum ſiderum ad terram deciduos, quorum ſummus ex nimio Saturni humore infuſcat, ὑπὸ μὲ: imus ex ardore Martis cremat diſſipatque, ἡλίου: medius è clara Iouis ſubtilitate penetrat etiam illæſis operimentis, καταβάτης. Ioui rurſus tres datæ ſunt manubiæ, minores, quæ moneant; Maiores quæ XII. deorum concilio miſſæ diſcutiant: Maximæ, quas Iupiter eorundem nutu iaculatus, accendit, diſperdit, imis ſumma commutat.

OCTA-

OCTAVIA.

Personæ,

OCTAVIA.
NVTRICES DVAE.
CHORVS.
POPPAEA.
NVNCIVS.
AGRIPPINA.
SENECA.
NERO.

ARGVMENTVM.

Claudius Drusus Cæsar Messalinæ, quæ, illi Britannicum & Octauiam pepererat quòd Silio nupsisset, mori iussæ Agrippinam filiam fratris sui Germanici viduam Cn. Dom. Ænobarbi Neronis superinduxit, cuius filio Neroni Octauiam suam in matrimonium dedit. Claudio & Britannico veneno sublatis Nero Imp. Octauiam quam oderat repudiat, Poppæam Sabinam ducit. cuius diuortij causa commoti populi tumultum multa cæde reprimit, & Octauiam in Pandatariam ablegatam interfici jubet.

ACTVS PRIMVS.

OCTAVIA.

Vitæ pertæsa miserias suas deflet Octauia.

IAm vaga cœlo sidera fulgens,
Aurora fugat: surgit Titan

Radiante

Radiante coma, mundoque diem
Reddit clarum, age tot tantisque
Onerata malis, repete assuetos
Iam tibi questus, atque æquoreas
Vince [a] *Alcyonas; vince &* [b] *volucres*
[b] *Pandionias: grauior namque his*
Fortuna tua est. semper [c] *genitrix*
[d] *Deflenda mihi, prima meorum*
Causa malorum, tristes questus
Natæ exaudi, [e] *si quis remanet*
Sensus in umbris. vtinam ante manu
Grandæua sua [f] *mea rupisset*
Stamina Clotho; [g] *tua quam mœrens*
Vulnera vidi,
Oraque fœdo sparsa cruore!
O lux semper funesta mihi!
Tempore ab illo lux est tenebris
Inuisa magis.
Tulimus sæuæ iussa [h] *nouercæ,*
Hostilem animum, vultusque truces.
Illa illa meis [i] *tristis Erinnys*
Thalamis Stygios prætulit ignes:
Teque [k] *extinxit miserande* [l] *pater,*
Modo [m] *cui totus paruit orbes*
Vltra Oceanum; cuique Britanni
Terga dedere, [n] *ducibus nostris*
Ante ignoti, iurisque sui.
[o] *Coniugis, heu me, pater insidijs*
Oppresse iaces, seruitque domus
Cum prole tua capta [p] *tyranno!*

a Vide Agam. vers. 674.
b Lusciniam & hirundinem, in quas mutatæ Procne & Philomela Pandionis regis Athenarum filiæ. Agam. vers. 665.
c Messalina.
d Dedecore tuo *vel* morte *propter seq.*
e Poëtis hoc familiare, vt simulacris hisce apud inferos maneant memoria & affectus.
f Vitæ meæ abscidisset telam Parca. Herc. Fu. vers. 558.
g Claudius Valeriam Messalinam repudiatis Herculanillâ & Æliâ Petinâ vxorem duxit. insatiatæ libidinis mulier præter alia dedecora C. Silio nupsit, quod vbi comperisset Imperator supplicio affecit; illa autem cum timidè & frustra ferrum pectori & iugulo admouisset, à tribuno tandem confossa interijt. *h* Agrippinæ. *i* Vid. Med. v. 17. *k* Boleto venenato Claudium Agrippina sustulit. *l* T. Claudi. *m* Namque *Ille Britannos vltrà noti Litora ponti & cæruleos Scuta Brigantas dare Romuleis Colla catenis iussit, &c.* *n* Noti quidem & tentati Iulio Cæsari sed non subacti: vt & Augusto. *o* Tuæ, Agrippinæ, supra vers. 21. *p* Neroni.

NVTRIX,

NVTRIX. I.

Propter alumnæ ſuæ Octauiæ calamitatem ſublimis & aulicæ vitæ conditionem execratur.

Fvlgore primo captus,& [q] *facili bono*
Fallacis aulæ,quiſquis attonitus ſtupet,
Subito [r] *latentis ecce Fortunæ impetu*
Modo præpotentem cernat euerſam domum,
Stirpemque Claudij,cuius imperio fuit
Subiectus orbis ; paruit [ſ] *liber diu*
[ſ] *Oceanus,& recepit inuitus* [t] *rates.*
En [u] *qui Britannis primus impoſuit iugum,*
Ignota tantis claſſibus texit freta,
Interque gentes barbaras tutus fuit,
Et ſæua maria ; coniugis ſcelere occidit :
Mox illa [x] *gnati,cuius extinctus iacet*
[y] *Frater venenis. mæret infelix* [z] *ſoror,*
[z] *Eademque coniux : nec graues luctus valet*
Ira coacta tegere : [a] *crudelis viri*
Secreta refugit ſemper, atque [b] *odio pari*
Ardens mariti,mutua flagrat face.
Animum dolentis noſtra ſolatur fides,
Pietaſque fruſtra, [c] *mutat immitis dolor*
Conſilia noſtra. nec regi mentis poteſt
Generoſus ardor,ſed malis vires capit.
Heu quàm nefandum proſpicit noſter timor
Scelus quod vtinam numen auertat deûm !

[q] Leui *vel* quod etiam malis citra virtutem contingat.
[r] Al. *Labantis.*
[ſ] Pop. Britanniæ inſ. diù liberi.
[t] Noſtras, Romanas.
[u] Sup. verſ. 25.
[x] Neronis. inf. verſ. 305.
[y] Britannicus frater Octauiæ vterinus, Neronis per adoptionem Claudij : quem Nero vt imperium ſolus & ſine æmulo obtineret Locuſtæ veneficæ operâ ſuſtulit.
[z] Octauia quam duxerat adoptatus à Claudio Nero.

[a] Maritum auerſata, non ſuſtinet ſola cum illo eſſe. [b] Octauia Neronem haud minus odit quàm ipſam Nero. [c] Dolor facit vt Octauia meorum conſiliorum immemor vltionem meditetur.

OCTAVIA. NVTRIX.

Lugentem Octauiam nutrix consolatur, & à vindictâ quam cogitat dehortatur.

O Mea [d] *nullis æquanda malis*
Fortuna! licet repetam [e] *luctus*
Electra tuos: tibi mœrenti
Cæsum licuit flere parentem;
Scelus vlcisci vindice fratre,
Tua quem pietas [f] *hosti rapuit,*
Texitque fides. me crudeli
Sorte parentes raptos prohibet
Lugere timor, [g] *fratrisque necem*
[h] *Deflere vetat, in quo fuerat*
Spes vna mihi, totque malorum
Breue solamen. nunc in luctus
Seruata meos, [i] *magni resto*
Nominis vmbra. NVT. *vox en nostras*
Perculit aures tristis alumnæ.
Cessat thalamis inferre gradus
[k] *Tarda senectus?* OCT. *excipe nostras*
Lacrymas nutrix, testis nostri
Fida doloris. NVT. *quis te tantis*
Soluet curis, miseranda, dies?
OC. [l] *Qui me Stygias mittet ad vmbras.*
NV. *Omina, quæso, sint ista procul.*
OC. *Non vota meos tua nunc casus,*
Sed fata regunt. NVT. *dabit afflictæ*
Meliora Deus tempora mitis:
Tu modo blando vince obsequio
Placata virum OC. *vincam sæuos*
Ante leones, tigresque truces,
Fera quam sæui corda tyranni.
Odit genitos sanguine claro,
Sperait superos homines que simul,

d Omnibus maior.
e Electra enim apud Sophoclem largiter Agamemnonem ab Ægistho & Clytæmnestra cæsum deflet, expectans interim vt Oreſtes aliquando reuersus patris cædem vlciſceretur.
f Matri & Ægistho. vide Agam. vers. 920.
g Britannici. sup. vers. 44.
h Quod tyrannicum & acerbum est.
i *Stat magni nominis vmbra. & vt quercus trunco non frondibus efficit vmbram.* Lucan. de Pompeio.
k Mea, id est, cur ego senio tarda cesso thalamos Octauiæ aggredi?
l Dies sc. ille quo moriar.

m Secundâ Fortunâ ebrius & elatus sibi temperare non potest, nec se intra officij fines continere.

n Cædem Claudij mariti & Britannici priuigni. Sup. v. 45.

o Licet matrem Agrippinam cuius maleficijs imperium adeptus est mori iusserit. infra. vers. 305.

p Parti filio imperij. quod per matris suæ scelus imperat Nero.

q Lips. emendat *Quæuis*. hac mente: animo meo moderari & linguam coërcere vis? possem equidem si toleranda paterer: mea autem mala non toleranda, & quæ sola mors finiat.

r Poppeæ, è familiâ concubinæ (inf. v. 191) equiti quidē Rom. ante nuptæ, quam superinduxit Nero die duodecimo post diuortium Octauiæ. inf. vers. 719.

m *Nec fortunam capit ipse suam,*
Quam dedit illi per n *scelus ingens*
Infanda parens. o *licet ingratum*
Diræ pudeat munere matris,
Hoc imperium cepisse; licet
Tantum munus morte rependat:
Feret hunc p *titulum post fata tamen*
Fœmina longo semper in æuo.
NVT. *Animi retine verba furentis,*
Temere emissam comprime vocem.
OC. *Toleranda* q *quamuis patiar, haud vnquam queant,*
Nisi morte tristi, nostra finiri mala.
Genitrice cæsa, per scelus rapto patre.
Orbata fratre, miseriis, luctu obruta,
Mœrore pressa, coniugi inuisa, ac meæ
Subiecta r *famulæ, luce non grata fruor;*
Trepidante semper corde, non mortis metu,
Sed sceleris, s *absit crimen a fatis meis:*
Mori iuuabit. pœna nam grauior nece est
Videre tumidos & truces miseræ mihi
Vultus tyranni, iungere atque hosti oscula,
Timere nutus; cuius obsequium meus
Haud ferre posset, fata post fratris, dolor,
Scelere interempti; cuius imperium tenet
Et t *morte gaudet auctor infandæ necis.*
Quam sæpe tristis u *vmbra germani meis*
Offertur oculis, x *membra cum soluit quies,*

s Nullum hęci meæ prætexatur crimen. quam tamen adulterij criminis posteà adeò impudenter insimulauit vt omnibus in quæstione negantibus Anicetus eam à se dolo stupratam fateretur. Quin & adulterij cum Alexandrino tibicine & abacti partus falso criminabatur.

t Imperij *sorte* & parte quæ ipsi ex morte Britannici obtigerat. Lips. itaque *sorte* legendum autumat.

u Homicidæ scelerum suorum conscientiâ territi opinioni de furijs & occisorum vmbris sceleratos persequentibus viam fecerunt.

x λυσιμελὴς.

Et

Et fessa fletu lumina oppressit sopor!
Modo facibus atris armat infirmas manus,
Oculosque, & ora [y] *fratris infestus petit:*
Modo trepidus idem refugit in thalamos meos.
Persequitur hostis, atque inhærenti mihi,
[z] *Violentus ensem per latus nostrum rapit.*
Tunc tremor & ingens excutit somnos pauor,
Renouatque luctus & metus miseræ mihi.
Adice his superbam pellicem, [a] *nostræ domus*
Spoliis nitentem; cuius in munus suam
[b] *Stygiæ parentem natus imposuit* [b] *rati;*
Quam dira post naufragia superato mari,
[c] *Ferro interemit, sæuior pelagi* [d] *fretis.*
Quæ spes salutis post [e] *nefas tantum mihi?*
Inimica, victrix imminet thalamis meis,
Odioque nostri flagrat, & [f] *precium stupri*
Iustæ maritum coniugis captat caput.
Emergere vndis & fer auxilium tuæ
Gnatæ iuuocanti genitor; aut Stygios sinus
Tellure rupta pande, quo præceps ferar.
NVT. *Frustra parentis inuocas manes tui,*
Miseranda; frustra. [g] *nulla cui prolis suæ*
Manet inter vmbras cura: qui [h] *gnato suo*
Præferre potuit [i] *sanguine alieno fatum,*
[k] *Genitamque fratris coniugem captus sibi*
Toris [l] *nefandis* [m] *flebili iunxit* [m] *face.*
Hinc orta series facinorum, cædes, doli,
Regni cupido, sanguinis diri sitis;
Mactata soceri concidit thalamis [n] *gener*

[y] Neronis illi per adoptionem fratris.
[z] Celeriter agere videtur ensem in latus meum dum petit Neronem mihi inhærentem vt se tueatur.
[a] Augustæ, imperialis.
[b] Solutili, cuius laxatæ naufragio peritet. inf. v. 307.
[c] Infra v. 350.
[d] Quæ illi pepercerant.
[e] Matris suæ cædem.
[f] A marito poscit caput meum, quæ vera coniux sum, in præmiũ stupri.
[g] Cui viuo nulla prolis cura, nedum mortuo.
[h] Britannico.
[i] Neronem quem peperit Agrippina filia Germanici Neroni filio Antoniæ.
[k] Al. *Gnatamq; fratris, coniugem captam sibi*: Al. *Gnatamque fratre*, id est, Agrippinam filiam sui fratris Germanici, cuius per ius osculi & occasiones blanditiarum amore captus est. [l] Ad id tempus Romæ iniustis & illicitis, tùm verò Imp. Claudij gratiâ Senatusconsulto permissis. vix tamen reperti qui exemplum sequerentur. [m] Tristibus & infaustis nuptijs. Theb. vers. 263. & 507. Med. vers. 17. adde quod XXX. Senatorum & Romanorum equitum innumerorum cæde nuptias has celebrauit, inter quos —*n*— L. Sillanus Octauiæ sponsus funesto illo nuptiarum die interfectus est.

Victima, tuis ne fieret [o] *hymenæis potens.*
Pro facinus ingens, [p] *feminæ est munus datus*
Sillanus, & cruore fœdauit suo
Patrios penates, [q] *criminis ficti reus.*
Intrauit [r] *hostis, hei mihi, captam domum*
Dolus [s] *nouercæ,* [t] *principis factus gener,*
Idemq; [u] *gnatus, iuuenis infandi ingenij*
Capaxq; scelerum, [x] *dira cui genitrix facem*
Accendit, & te iunxit inuitam metu.
Tantoque victrix facta successu ferox,
Ausa imminere est orbis imperio [y] *sacri.*
Quis tot referre facinorum formas potest,
Et spes nefandas fœminæ, & blandos dolos
Regnum petentis per gradum scelerum omnium?
[z] *Tunc sancta Pietas extulit trepidos gradus,*
Vacuamque [a] *Erinnys sæua funesto pede*
Intrauit [b] *aulam; polluit Stygia face*
Sacros penates; iura naturæ furens
Fasque omne rupit; [c] *miscuit coniux viro*
Venena sæua; [d] *cecidit atque eadem sui*
Mox scelere gnati. tu quoque extinctus iaces
Deflende nobis semper, infelix puer,
Modo sidus orbis, columen Augustæ domus
Britannice: heu me, nunc leuis tantum cinis,
Et tristis umbra; sæua cui lacrymas dedit
Etiam nouerca, cum rogis artus tuos
Dedit cremandos, membraque & vultus [e] *Deo*
Similes [e] *volanti, flamma feruens abstulit.*
OC. *Extinguat & me, ne manu nostra cadat.*
NVT. *Natura tantas non dedit vires* [f] *tibi.*
OC. *Dolor, ira, mœror, miseriæ, luctus dabunt.*
NVT. *Vince obsequendo potius immitem virum.*
O. [g] *Vt fratrem adempti scelere restituat mihi?*
NV. *Incolumis vt sis ipsa, labentem vt domum*
Genitoris olim sobole restituas tua.

o Theb.ver.262.
p Agrippinæ pro munere & victima nuptiali datus.
q Incestus criminis conficti & à Vitellio illi obiecti.
r Nero hospes, alienus. vt supra vers.137.
s Agrippinæ.
t Te ô Octauia in vxorem acceptâ.
u Per adoptionem.
x Med.vers.16.
y Augusti.i. Imperatori Rom. gubernati.
z Quando Agrippina intrauit.
a Agam.vers.82. Megæra, discordia.
b Augustam domum.
c Sup.vers.25.
d Inf.vers.305.
e Cupidini volucri, alato.
f Fœminæ.
g Quorsum obsequium? neque enim ego vel officijs meis corda tyranni vincam, neque ille potest damna mihi pensare.

OC. *Expectat* [h] *aliam principis sobolem domus:*
[i] *Me dira miseri fata germani trahunt.*
NVT. *Confirmet animum ciuium*[k] *tantus fauor.*
OC. *Solatur iste nostra,* [l] *non releuat, mala.*
N. *Vis magna populi est. O. principis maior tamẽ.*
NV. *Respiciet ipse coniugem.* OC. *pellex vetat.*
NV. *Inuisa cunctis nempe.* O. *sed cara est viro.*
N. *Nondũ vxor est. O. iam fiet, & genitrix simul.*
NV. [m] *Iuuenilis ardor impetu primo furit:*
Langueſcit idem facile, nec durat diu
[n] *In Venere turpi, ceu leuis flammæ vapor.*
Amor perennis coniugis castæ manet.
Violare prima quæ toros ausa est tuos,
Animumq́, domini [o] *famula possedit diu,*
Iam metuet [p] *eadem, nempe prælatam sibi,*
Subiecta & humilis: atque[q] *monumẽta exstruit,*
Quibus timorem fassa testatur suum.
Et hanc leuis fallaxque destituet deus
Volucer Cupido. sit licet forma eminens,
Opibus superba; gaudium capiet breue.
Passa est similes ipsa dolores
[r] *Regina deũm, cum se formas*
Vertit in omnes dominus cœli,
Diuũmq́, pater: & modo[s] *pinnas*
Sumpsit oloris; modo [t] *Sidonij*
Cornua tauri; [u] *aureus idem*
Fluxit in imbri. fulgent cœlo
[x] *Sidera Ledæ; patrio resident*
[y] *Bacchus Olympo; Deus Alcides*
[z] *Possidet Heben, nec Iunonis*
Iam timet iras; cuius gener est,
Qui fuit hostis. [a] *vicit sapiens*

h Ex pellice ſcilicet Poppea quam mihi ſuperducere cogitat.
i Ego non alia quam quæ fratri meo Britannico fata obtigerunt expecto.
k Qui magnus erat in Octauiam.
l Non minuit, non tollit.
m ἀεὶ δ' ὁπλοτέροισι ἀνδράσιν φρένες ἠρέθονται.
n Vt hic, inceſtu ſcilicet. ſup. verſ. 139.
o Sup. verſ. 102.
p Ne itidem aliæ ſibi præferatur, vt illa mihi.
q Signa quibus ſe iã timere oſtẽdit.
r Iuno
s Hippol. v. 299.
t Vbi in taurum mutatus rapuit Europam Agenoris filiam regis Sidonis. Hippol. verſ. 302.
u Vbi Iup. aureus imber factus, per alienas tegulas in Danaës Acriſij filiæ gremium influxit fucumque fecit mulieri.
x Caſtor & Pollux, (alter ſaltem) Bacchus & Hercules ex Iouis adulterijs nati & in deorum numerum relati.
y Herc. Fu. v. 455.
z Agamem. v. 805. & Herc. Oet. v. 1437.
a Obſequium tamen Iunonis prudenter exhibitum & diſſimulatus dolor animum Iouis flexit vicitque.

Tamen obsequium coniugis [b] *altæ,*
Pressusque dolor. sola Tonantem
Tenet æthereo secura toro
Maxima Iuno, nec mortali
Captus forma deserit altam
Iuppiter aulam, tu quoque terris
[c] *Altera Iuno, soror Augusti,*
Coniuxque, graues vince dolores.
OC. *Iungentur ante sæua sideribus freta,*
Et ignis undæ, Tartaro tristi polus,
Lux alma tenebris, roscidæ nocti dies:
Quam cum sceleſti coniugis mente impia
Mens nostra, semper fratris extincti memor,
Vtinam nefandi principis dirum caput
Obruere [d] *flammis cœlitum rector paret,*
Qui sæpe terras fulmine infesto quatit,
[e] *Menteſque nostras* [d] *ignibus* [e] *terret sacris,*
Nouisque [f] *monstris! vidimus cœlo iubar*
Ardens, [g] *cometam pandere infestam facem,*
[h] *Qua plaustra tardus noctis æterna vice*
Regit Bootes, frigido Arctoo rigens.
En ipse diro [i] *spiritu sæui ducis*
Polluitur æther, [k] *gentibus clades nouas*
Minantur astra, quas regit [l] *dux impius.*
Non tam ferum [m] *Typhona neglecto Ioue*
Irata tellus edidit quondam parens.
Hæc grauior illo pestis. [n] *hic hostis deum*

b Al. *Altè Pressusque dolor.* ita Virgil. Æn. *premit altum corde dolorem.*
c Quia *Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet?* anne argutiùs, quia soror & coniux Neronis vt illa Iouis? supr. v. 45.
d Fulmine.
e *Humanas motura tonitrua mentes.*
f Prodigijs, cometis mutationem regum portendentibus. *Lucan. mutantem regna Cometem.* infra. vers. 232.
g Sex enim mensibus, hic, quem nos Neronis principatu lætissimo (legendum credo *lætissimi* nam cap. 17 dixerat detraxisse hunc Cometis inuidiam) spectandum se præbuit. Sen. 7. nat. quæst. cap. 21. h In Septentrione. Med. vers. 315. semper autem Septentrionem versus apparent Cometæ, vnde & hic motus sui initium fecit, & per Occidentem in Meridiana peruenit, vbi cursum erigens suum obliuit. cap. 29. lib. 7. natur. quæst. i Alludit ad causam Cometarum, vbi plurimum exhalationis calidæ & pinguis ad supremam aëris regionem eleuatur. Sic Oed. vers. 36. k *Ventorum quoque certa dabunt tibi signa Cometæ, Illi etiam belli motus feraq; arma minantur, Magnorum & clades populorum, & funera Regum.* l Tyrannus Nero. m Gigantem terræ filium. Thyest. vers. 807. ventum item igneſcentem a τύφω. n Nero.

Hominum-

Hominumque, [o] *templis expulit ſuperos ſuis :*
Ciueſque patria ; ſpiritum fratri abſtulit ;
Hauſit cruorem matris. & lucem videt,
Fruiturque vita, noxiam atq; animam trahit ?
Proſumme genitor, tela cur fruſtra iacis
[p] *Inuicta toties temere* [q] *regali manu ?*
In tam nocentem dextra cur ceſſat tua ?
[r] *Vtinam ſuorum facinorum pœnas luat*
[ſ] *Nero, inſitiuo Domitio genitus patre,*
Orbis tyrannus, quem premit turpi iugo,
Morumque vitijs nomen Auguſtum inquinat.
NVT. *Indignus ille fateor eſt thalamis tuis :*
Sed cede fatis atque fortunæ tuæ,
Alumna quæſo ; neue violenti moue
Iram mariti. forſitan vindex deus
Exſiſtet aliquis ; lætus & veniet dies.
OC. *Graui deorum noſtra iam pridem domus*
Vrgetur ira : prima quam preſſit Venus,
[t] *Furore miſeræ dira genitricis meæ.*
[u] *Quæ nupta demens nupſit inceſta face,*
Oblita [x] *noſtri, coniugis,* [y] *legum immemor ;*
Illo ſoluta crine, ſuccincta anguibus,
[z] *Vltrix Erinnys venit ad* [a] *Stygios toros,*
[b] *Raptaſque thalamis ſanguine extinxit faces :*
Incendit ira [c] *principis pectus truci*
Cædem in nefandam. [d] *cecidit infelix parens*
Heu noſtra ferro ; [e] *meque perpetuo obruit*
Extincta luctu ; coniugem traxit ſuum,
Natumq; ad vmbras ; [f] *prodidit lapſum domum.*
NVT. *Renouare luctus parce cum fletu pios,*
[g] *Manes parentis neue* [h] *ſolicita tuæ,*
Graues [i] *furoris quæ ſui pœnas dedit.*

o Vaſa enim ſacra & deorum ſimulachra conflauit.

p Fulmina quibus nihil poteſt reſiſtere.

q Qua cuncta regis.

r Meliùs hæc è nutricis perſonâ. ſedatiora enim quam quæ conueniant præcedentibus Octauiæ.

ſ Al. *Genere inſitiuo*, id eſt, qui in meliorem ſtirpem inſertus ſtolo ſpurius vitijs ſuis familiam Cæſaream in quam adoptatus eſt inquinat.

t Libidine, *qualis ſolet matres furiare equorum.*

u Quæ Claudio nupta, profecto illo ad Hoſtiam, C. Silio nupſit. ſup. verſ. 16.

x Britãnici, meio;.

y Non permittentiũ vt mulier viuo marito nec repudiata alteri nubat.

z Med. verſ. 16.

a Lethales nuptias. vtriq; enim cauſa exitij fuerunt.

b Ita Cydipp, apud Ouid. *Et face pro thalami fax mihi mortis adeſt.* *c* Claudij. *d* Sup. v. 16. *e* Namq; illâ extinctâ duxit Claudius Agrippinam cuius ſcelere pater meus & frater venenati, ego inuita Neroni nupta fui. *f* Lipſ. *perdidit.* *g* Herc. Oet. v. 1940. *h* Med. v. 271. *i* Sup. v. 255.

CHORVS ROMANORVM.

Poppeæ nuptias deteſtatur Chorus Octauiæ fauens. degenerem, lentam nimis & ſeruilem Romanorum arguit patientiam & in ſcelera Neronis inuehitur.

Quæ fama modo venit ad aures,
Vtinam falſo credita, [k] perdat.
Fruſtra toties iactata [k] fidem.
Nec noua noſtri coniux thalamos
Principis intret, [l] teneatque ſuos
Nupta penates Claudia proles:
Edat partu pignora pacis,
Qua tranquillus gaudeat orbis,
Seruetque [m] decus Roma æternum.
[n] Fratris thalamos ſortita tenet
Maxima Iuno: ſoror [n] Auguſti
Sociata toris, cur a patria
Pellitur aula? ſancta quid illi
Prodeſt pietas, [o] Diuuſque pater?
Quid virginitas, caſtuſque pudor?
Nos quoque noſtri ſumus immemores:
Poſt fata ducis, cuius ſtirpem
Prodimus [p] ſæuo ſuadente metu,
Vera priorum virtus quondam
Romana fuit, verumque genus
[q] Martis in illis ſanguiſque viris.
Illi [r] reges hac expulerant
Vrbe ſuperbos; vltique tuos
Sunt bene manes, [ſ] virgo dextra
Cæſa parentis, ne ſeruitium

[k] Vtinam non vera ſit fama quæ venit, &c.
[l] Octauia Claudij filia maneat Neroni iuncta, cui pariat liberos amoris mutui pignora & quietæ ſucceſſionis.
[m] Imperij decus ætern.
[n] Sup. verſ. 216. Neronis.
[o] Claudius ex more Rom. imperatorum in deorum numerum relatus, quem tamen rurſus detruſum ad inferos iocatur Seneca in Apocolocyntoſi.
[p] Propter tyranni Neronis metum.
[q] Propter Romulum & Remum Martis ac Iliæ filios Romæ conditores.
[r] Tarquinium ſuperbum cum filijs, & Decemuiros. [ſ] Virginia. cuius formâ captus Appius Claudius Xvir illam per libertum qui eam ex ancilla natam falſo aſſeuerabat in ſeruitutem redigere conatus eſt; cui cum pater Virginius reſiſtere non poſſet, cultro è proxima laniena arrepto filiam propriâ manu iugulauit potius quàm turpe ſeruitium ſubiret. quo facinore commotus populus Xuiros abire magiſtratu coëgit.

Paterere

Paterere graue, aut improba ferret
Præmia victrix dira libido.
Te quoque t *bellum triſte ſecutum eſt,*
u *Mactata tua miſeranda manu*
Nata Lucretij; ſtuprum ſæui
Paſſa tyranni. dedit infandi
x *Sceleris pœnas cum Tarquinio*
Tullia coniux, quæ per cæſi
Membra parentis ſæuos egit
Impia currus, laceroque ſeni
Violenta y *rogos nata negauit.*
z *Hæc quoque nati videre nefas*
Secula; magnum cum Tyrrhenum
Rate ferali princeps captum
Fraude parentem miſit in æquor.
Properant placidos linquere portus
Iuſſi nautæ; reſonant remis
Pulſata freta; fertur in altum
Prouecta ratis, quæ reſoluto
Robore labens preſſa debiſcit,
Sorbetque mare: tollitur ingens
Clamor ad aſtra cum fœmineo
Miſtus planctu: mors ante oculos

t A Porſena Hetruſcorum rege qui Tarquinios propter Lucretiam à Sexto Tarq. regis filio violatam exactos reducere cõtendebat.

u Aduocatis marito & parente propria manu ſibi mortem conſciuit ne adulterio conſenſiſſe videretur.

x Quod Seruium Tullium ſocerum Tarq. Sup. vxoris conſilio interfecit vt ſolus regnaret, filiaque ſcelerata patris in vico Cyprio ſtratum cadauer carpento præterueĉta eſt.

y Solenne funus, ſepulturæ ritum & monimentum patri negauit.

z Quo melius appareat locus adieci Tranquilli verba. Nero matrem dicta factaque ſua exquirentem acerbiùs & corripientem grauatus primùm honore priuauit, mox omni modo vexauit, denique tollere ſtatuit. Quod cum veneno ter tentaſſet ſentiretque antidotis præmunitam; lacunaria, quæ noctu ſuper dormientem laxatâ machinâ deciderent, parauit. Hoc conſilio per ſocios parum celato, ratem ſolutilem cuius naufragio periret commentus eſt: atque ita ſimulatâ reconciliatione iucundiſſimis literis Baias euocauit ad ſolennia quinquatrium ſimul celebranda, &c. vnde repetentem Baulos machinoſo illo nauigio nimis ſerò à miniſtris ſceleris diſſoluto vbi illam nando euaſiſſe comperit, inops conſilij L. Agernium libertum Aggripinæ ſaluam & incolumem cum gaudio nunciantem obiecto clàm pugione, vt percuſſorem ſibi ſubornatum arripi conſtringique iuſſit, matremque occidi; quaſi deprehenſum crimen voluntariâ morte vitaſſet, vide & Tacit. 14. Annal.

Dira vagatur. quærit leti
Sibi quisque fugam : alij laceræ
Puppis tabulis hærent nudi,
Fluctusque secant : repetunt alij
Litora nantes : multos mergunt
Fata profundo, scindit vestes
a Aggripina. [a] *Augusta suas, laceratque comas,*
Rigat & mœstis fletibus ora.
Post quam spes est nulla salutis.
Ardens ira, iam victa malis ;
b Imperio supra vers. 45. & 93. *Hæc,* [a] *exclamat, mihi pro* [b] *tanto*
Munere reddis præmia gnate ?
Hæc sum, fateor, digna carina,
Quæ te genui, quæ tibi lucem
Atque imperium nomenque dedi
Cæsaris amens. exere vultus
Acheronte tuos, pœnisque meis
c Claudi. *Pascere* [c] *coniux : ego causa tuæ,*
Miserande, necis ; gnatoque tuo
Funeris auctor : en, vt merui,
Ferar ad manes inhumata tuos,
Obruta sæuis æquoris vndis.
Feriunt fluctus ora loquentis.
d Natando se morte eripere tentat. *Ruit in pelagus, rursumque salo*
Pressa resurgit. [d] *pellit palmis*
Cogente metu fata, & cedit.
e Famulorum spectantiumque in litore plerique fidei in Agrippinam Neronis iram posthabentes illi succurrebant. *Fessa labori ;* [e] *mansit iacitis*
In pectoribus spreta tristi
Iam morte fides. multi dominæ
Ferre auxilium pelago fractus
Viribus audent, brachia quamuis
Lenta trahentem, voce hortantur,
f Ita immane & horrendum vt vix apud posteros fidem sit habiturum. *Manibusque leuant. quid tibi sæui*
Fugisse maris prosuit vndas ?
Ferro es gnati moritura tui :
[f] *Cuius facinus vix posteritas,*

Tarde

Tarde ſemper credula, credet.
Furit, ereptam pelago que dolet
Viuere matrem impius: ingens
Geminatque nefas. ruit in miſeræ
Fata parentis, patiturque moram
Sceleris nullam, & miſſus peragit
Iuſſa & ſatelles; reſerat dominæ
Pectora ferro: [h] *cædis moriens*
Illa miniſtrum rogat infelix,
Vtero dirum condat vt enſem.
Hic eſt, hic eſt fodiendus, ait,
Ferro, monſtrum qui tale tulit.
Poſt hanc vocem cum ſupremo
Miſtam gemitu animam tandem
Per fera triſtem vulnera reddit.

g Anyceetus libertus pueritiæ Neronis educator iamque claſſis apud Miſenum præfectus cum Herculeo trierarcho, & Oloarito centurione miſſi ad Agripp. interficiendam.

h Habentur hæc ferè ad verbum in Tacit. 14. Annal. *Exclamauit rogans miniſtrum, vt vtero dirum enſem conderet, adijciens, hic eſt hic eſt fodiendus ferro, monſtrum qui tale tulit, poſt hanc vocem cum ſupremo mixtam gemitu animam tandem per fera triſtem vulnera reddidit.*

ACTVS SECVNDVS.

SENECA.

Philoſophus ſeculi ſui vitia deteſtatus priſci ævi ſimplicitatem laudat, vtque omnia indies in deteriora rueriut commemorat.

Quid me potens Fortuna, fallaci mihi
Blandita vultu, ſorte contentum mea
Alte extuliſti? [i] *grauius vt ruerem edita*
Receptus arce, totque proſpicerem metus?
[k] *Melius latebam procul ab inuidiæ malis*
Remotus, inter Corſici rupes maris.

i An me tollis in altum, vt caſu grauiore ruam?

k Senecam quaſi Juliæ Germanici F. adulteriorum conſcium Meſſalina criminata fecit vt à Claudio in Corſicam ſcopuloſam inſulam relegaretur, vnde, intercedente poſtmodùm Agrippinâ, reuocatus Neroni præficiebatur.

Vbi

Vbi liber animus, & sui iuris, mihi
Semper vacabat, studia recolenti mea.
[l] *O quam iuuabat (quo nihil maius parens*
Natura genuit, operis immensi artifex)
Cœlum intueri, solis & currus sacros,
Mundique motus, solis alternas vices,
Orbemque Phebes astra quem cingunt vaga,
Lateque fulgens [m] *ætheris magni decus!*
[n] *Qui si senescit, tantus in cæcum chaos*
Casurus iterum, nunc adest mundo dies
Supremus ille, qui premat genus impium
Cœli ruina; rursus vt stirpem nouam
Generet, renascens melior: vt quondam tulit
[o] *Iuuenis tenente regna Saturno poli.*
Tunc illa [p] *virgo, numinis magni dea,*
Iustitia cœlo missa cum sancta [q] *Fide,*
Terras regebat mitis. * *humanum genus*
Non bella norat; non tubæ fremitus truces,
Non arma gentes cingere assuerant suas
Muris nec vrbes: peruium cunctis iter;
Communis vsus omnium rerum fuit:
Et ipsa tellus læta fecundos sinus,
Pandebat vltro, tam pijs felix parens,
Et tuta alumnis. [r] *alia sed soboles minus*
Conspecta mitis. [s] *tertium sollers genus*
Nouas ad artes exstitit; sanctum tamen.
Mox [t] *inquietum, quod sequi cursu feras*
Auderet acres; fluctibus tectos graues
Extrahere pisces rete; vel [u] *calamo leui*
Decipere volucres; premere subiectos iugo
Tauros feroces; * *vulnere immunem prius*
Sulcare terram. læsa quæ fruges suas

[l] Hæc omnia ex consol. ad Elbiam. cap. 4. 8. & 9.

[m] Cœli.

[n] Qui si senescit aliquando interiturus vt noua progenies melior nascatur (ex nonnullorum philosophorum sententia) nunc sanè instat tempus quo *Omne in præciputi vitium stetit.*

[o] Recens natus & sub rege Saturno aureus.

[p] Astræa. Thyest. vers. 855.

[q] Quæ Iustitiæ fundamentum est.

* Hæc ex Hesiodi Arati & Ouid. descript. nota.

[r] Secunda, argentea, *Auro deterior.*

[s] Ætas ahenea *Durior ingenijs, & ad horrida promptior arma, Non scelerata tamen.*

[t] Quartum genus.

[u] Sagitta vel calamo viscato. Al. lect. *Extrahere pisces rete vel calamo leni: Decipere volucres crate: ceruos aut leues Tenere laqueo; premere,* &c. ac *calamum* intelligunt arundinem piscatoriam. & *cratem* quæ facili tibicine fulta in volucres sub ea escam appetentes decidat.

Interius

Interius alte condidit sacro sinu.
** Sed in parentis viscera intrauit suæ*
Deterior ætas; eruit ferrum graue,
Aurumque; sæuas mox & armauit manus;
** Partita fines regna constituit; nouas*
Exstruxit vrbes; tecta defendit suis
Aliena telis, aut petit, prædæ imminens.
** Neglecta terras fugit, & mores feros*
Hominum cruenta cæde pollutas manus
x Astrea virgo, siderum magnum decus. x Thyest. 855.
Cupido belli crevit, atque auri fames.
Totum per orbem maximum exortum est malũ,
Luxuria pestis blanda; cui vires dedit,
Roburque longum y tempus, atque error grauis. y Consuetudo quâ augescunt tùm vitia tùm virtutes.
Collecta vitia per tot ætates diu
In nos redundat: seculo premimur graui,
Quo scelera regnant: sæuit impietas furens;
Turpi libido Venere dominatur potens;
z Luxuria victrix orbis immensas opes z *Sæuior armis Luxuria incubuit victumq; vlciscitur orbem.*
a Iam pridem auaris manibus, vt perdat, rapit. a Multa iniustè rapit vt nequiter profundat.
Sed ecce gressu fertur attonito Nero,
Trucique vultu. quid ferat, mente horreo.

NERO. PRAEFECTVS. SENECA.

Incassùm monet suum Neronem Philosophus, qui tyrannicis institutis pertinaciter insistit, proximumque diem nuptijs cum Poppea destinat.

PErage imperata: b mitte, qui Plauti mihi,
c Sullæque cæsi referat abscissum caput.

b Mitte alios milites in Asiam qui Plauti Rubellij, in Galliam Narbonensem: alios qui Sullæ in Massiliam amoti capita mihi referant. Tac. Ann. 14. *c* Cælorum capita ad Neronem retulere Centuriones quibus ille crudelissimé illusit. Syllæ quidem tanquam præmaturâ canitie deformi cap.

PR. *Iussa haud morabor,* [d] *castra confestim* [e] *petam*
SE. *Nihil* [f] *in propinquos temere constitui decet.*
NE. [g] *Iusto esse facile est, cui vacat pectus metu.*
SE. *Magnum timoris remedium clementia est.*
NE. *Extinguere hostē, maxima est virtus ducis.*
SE. *Seruare ciues maior est* [h] *patriæ patri.*
NE. [i] *Præcipere mitem conuenit pueris senem.*
SE. *Regenda* [k] *magis est feruida adolescentia.*
NE. [l] *Ætate in hac satis esse consilij reor.*
SE. *Vt facta superi comprobent semper tua.*
NE. [m] *Stulte verebor, ipse cum faciam, deos.*
SE. *Hoc plus verere, quod licet tantum tibi.*
NE. *Fortuna nostra cuncta permittit mihi.*
SE. *Crede obsequenti parcius:* [n] *leuis est dea.*
NE. *Inertis est, nescire quid liceat sibi.*
SE. [o] *Id facere laus est, quod decet, non quod licet*
NE. *Calcat iacentem vulgus.* SE. *inuisū opprimet.*
NE. *Ferrum tuetur principem.* SE. *Melius fides.*
NE. *Decet timeri Cæsarem.* SE. *at plus* [p] *diligi.*
NE. *Metuant necesse est.* SE. *quidquid exprimitur, graue est.*
NE. *Iussisq; nostris pareant.* SE. *iusta impera.*
NE. [q] *Statuam ipse.* SE. [r] *quæ consensus efficiat rata.*
NE. [s] *Despectus ensis faciet.* SE *hoc absit nefas.*
NE. *An patiar vltra sanguinem nostrum* [t] *peti;*
[t] *Inuictus & contemptus vt subito opprimar?*
Exilia non fregere summotos procul
Plautum atque Sullam: pertinax quorum furor
Armat ministros sceleris in cædem meam.

[d] Prætoriana quæ ad muros vrbis.
[e] Vt mittam milites percussores qui mandatum tuum exequantur.
[f] In amicos & tibi propinquitate coniunctos.
[g] Si tibi qui mihi, imminerent pericula & metus non omnia ex iusto præciperes.
[h] Bono Imperatori & principi.
[i] Languida hæc tua præcepta magis conuenirent pueris.
[k] Quàm pueritia.
[l] Nempe *Ingenium & rerum prudentia velox Ante pilos venit.*
[m] Quorsum timeam deos quos sibi quisque ex superstitione suâ facit, qualisq; Claudius est quem ego nuper indigetem consecraui?
[n] Inconstans dea est Fortuna.
[o] *Nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit Occurrat.* [p] οἱ φίλοι περὶ σκῆπτρον εἰσὶ βασιλεῦσιν ἀληθέστατον ἢ ἀσφαλίστατον. *Non sic excubiæ non circumstantia pila Vt tutatur amor.* [q] Quæ imperata velim, ipse statuam. [r] Sint tamen imperata eiusmodi quæ probent ordines Senatorum & equitum sciatque plebs. [s] Autoritas & prærogatiua mea Imperatoria cuius insigne ensem gero, quem quia non satis sæuit contemnunt, eos consentire coget. al. *Detectus.* [t] A coniurantibus in vitam meam.

[u] *Absentium*

u *Absentium cum maneat etiam ingens fauor*
In urbe nostra, qui x *fouet spes exulum;*
Tollantur hostes y *ense suspecti mihi.*
Inuisa coniux pereat & carum sibi
Fratrẽ sequatur. z *quidquid excelsum est, cadat.*
NE. *Pulchrum eminere est inter illustres viros;*
Consulere patriæ; parcere afflictis; fera
Cæde abstinere; tempus atque iræ dare;
Orbi quietem; sæculo pacem suo.
Hæc summa virtus, petitur hac cœlum via.
a *Sic ille patriæ* b *primus Augustus parens*
Complexus astra est, colitur & templis Deus.
Illum tamen Fortuna iactauit diu
Terra mariq; per graues belli vices;
Hostes c *parentis donec oppressit sui.*
d *Tibi numen incruenta summittit suum;*
Et dedit habenas imperij facili manu;
Nutuque, terras, maria, subiecit tuo,
e *Inuidia tristis victa consensu pio*
Cessit. senatus equitis accensus fauor
Plebisque votis atque iudicium patrum est.
Tu pacis auctor, generis humani arbiter
Electus, orbem tu sacra specie regis
Patriæ parens: quod nomen, vt serues, petit,
Suosque ciues Roma commendat tibi.
NE. f *Manus Deorum est, ipsa quod seruit mihi*
Roma, & senatus; g *quodque ab inuitis preces*
Humilesque voces exprimit nostri metus.
h *Seruare ciues principi & patriæ graues*
Claro tumentes genere, quæ dementia est,
Cum liceat vna voce suspectos sibi
Mori iubere? Brutus in cædem i *ducis,*

u Coniuratorum quos in exiliũ missi
x Vt me tandem cæso reuocentur ab exilio.
y Vulgus securi feriebatur, nobiles gladio.
z Tyrannicum scitum ὡς τοὺς ὑπερέχοντας σκληρὸν ἀνάγκη, οὕτω καὶ τοὺς ὑπερέχοντας τῆς πολίτων ἀναιρεῖν.
a His virtutibus, clementiâ, &c.
b Primus è principibus Pater patriæ salutatus, ante vero M. Cato. antè *Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.*
c Iulij Cæsaris qui Octauium sororis suę filiũ adoptauit
d Fortuna submisit tibi numen suum sine bello.
e Al. distinguunt. *Inuidia tristis victa consensu Pio Cessit Senatus; equitis accensus fauor; Plebisque votum; atque iudicium patrum.*
f Dijs imperium acceptum potius refert (quos tamen supra v. 440. contempsit) quàm se quid Romanis debere agnoscat. g Quem de me conceperunt, metus eos vel inuitos in officio continet. h Seruare autem ciues factiosos, coniuratos in patriæ & principis perniciem, nobilitate sua fretos superbosque, quæ dementia? i C. Iulij Cæs. Imp.

A quo [k] *salutem tulerat, armauit manus.*
Inuictus acie, gentium domitor, [l] *Ioui*
Æquatus alios sæpe per honorum gradus,
Cæsar nefando ciuium scelere occidit.
Quantum cruoris Roma tunc vidit sui,
Lacerata toties! ille [m] *qui meruit pia*
Virtute cœlum, Diuus Augustus, viros
[n] *Quot interemit nobiles, iuuenes, senes,*
Sparsos per orbem! cum suos mortis metu
Fugerent penates, & [o] *trium ferrum ducum*
[p] *Tabula notante deditos tristi neci?*
[q] *Exposita rostris capita cæsorum patres*
Videre mœsti: flere nec licuit suos,
Non gemere, dira tabe polluto foro,
Stillante sanie per putres vultus graui.
Nec finis heic cruoris aut cædis stetit.
[r] *Pauere volucres & feras sæuas diu*
Tristes Philippi: [s] *hausit & Siculum mare*
Classes, [t] *viroſque sæpe cædentes suos.*
Concussus orbis viribus magnis ducum.
[u] *Superatus acie, puppibus Nilum petit*
Fugæ paratis, ipse periturus breui.
[x] *Hausit cruorem* [y] *incesta Romani ducis*
Ægyptus [x] *iterum; nunc leues vmbras tegit.*
Illic [z] *sepultum est impie gestum diu*
Ciuile bellum. condidit tandem suos
Iam fessus enses victor, hebetatos feris
Vulneribus, & continuit imperium metu:
Armis, fideque militis tutus fuit:

[k] Publicam. vel etiam priuatam cum eum semper dilexisset, heredemque de parte scripsisset, vnde & confossus ingemuit, *Et tu Brute?*
[l] *Iupiter in cælis, Cæsar regit omnia terris.*
[m] Primus è Rom. Imp. in deorum numerum relatus Aug.
[n] Cùm bello tùm proscriptione, cui aliquandiù restitit, incœptam crudelius exercuit.
[o] Trium virûm, Lepidi, Antonij, Octauij.
[p] Tab. dictante proscriptos.
[q] Senatores viderunt capita Ciceronis, L. Pauli, aliorumque illustrium virorum affixa suggesto in foro, quod ex rostris nauium Antiatum.
[r] Cadaueribus Rom. cæsorum in campis Philippicis in Macedonia vbi pugnatum ab Octauio & Antonio contra Brutum & Cassium. [s] In prælio nauali contra Sext. Pompeium. [t] Ciues, imò fratres cognatosque suos. quod sæpè in ciuilibus bellis fit. [u] Cn. Pompeius vel M. Antonius. huic tamen loco magis appositè intelliges de Antonio qui fugientem Cleopatræ nauem & ipse fugâ sequutus est in Ægyptum. [x] Semel Cn. Pompeij, iterum M. Antonij. [y] Propter Cleopatram Ptolomæo fratri nuptam. [z] Sedatum, finitum.

[a] Pictate

[a] Pietate gnati factus eximia deus
Post fata consecratus, & templis datus.
[b] Nos quoque manebunt astra, si sæuo prior
Ense occupâro quidquid infestum est mihi,
Dignaque nostram sobole fundâro domum.
SE. Implebit aulam stirpe cœlesti tuam
[c] Generata Diuo, Claudiæ gentis decus,
Sortita fratris, more Iunonis, toros.
NE. [d] Incesta genitrix detrahit generi fidem,
Animusque nunquam coniugis iunctus mihi.
SE. Teneris in annis haud satis clara est fides,
[e] Pudore victus cum tegit flammas amor.
NE. Hoc equidem & ipse credidi frustra diu,
Manifesta quamuis pectore insociabili
Vultuque signa proderent odium mei.
Tandem [f] quod ardens statuit vlcisci dolor:
Dignamque thalamis coniugem inueni meis
Genere atque forma, & victa cui cedat Venus,
Iouisque coniux, & ferox armis Dea.
SE. Probitas, fidesque coniugis, mores, pudor,
Placeant marito: sola perpetuo manent
Subiecta nulli, mentis atque animi bona:
[h] Florem decoris singuli carpunt dies.
NE. [i] Omnes in vnam contulit laudes Deus,
Talemque nasci fata voluerunt mihi.
SE. Recedat a te, temere ne credus, amor.
NE. Quē submouere [k] fulminis dominus nequit,
Cœli tyrannum, sæua qui penetrat [l] freta,
[m] Ditisque regna, detrahit superos polo.
SE. Volucrē essē amorē fingit, immitem Deum,
Mortalis error, armat & telis manus,
Arcusque sacros miscuit sæua face;
Genitumque credit Venere, Vulcano satum.

a A Tiberio filio adoptiuo Diuus consecratus. sup. vers. 496.
b Et me quoque suo excipient Dij consortio, si prius inimicos sustulero.
c Octauia sup. vers. 216.
d Messalina vulgatum illud protibulum suspectā mihi reddit Octauiam & prolem incertam. *expectas vt tradas mater honestos, Aut alios mores quam quos habet?*
e Vbi verecundia impedit quo minus amorem ostendat suum.
f Quo vltionis genere suum mei contemptum referre statui.
g Cui tres illæ Deæ cedant vt quondā duæ *Veneri* sub Paride iudice.
h *Forma bonum fragile, &c. Carpitur & spacio fit minor ipsa suo.*
i Huic (teste Tacito) cuncta alia fuere præter honestum animum: forma, opes, ingenium, sermo comis, &c. *k* Iup. vid. Hippol. vers. 185. vnde hæc. *l* Nereides, Thetis, Tethys, atque ipse *flagrat Neptunus in vndis.* Hippol. vers. 333. *m* In Proserpinam.

Vis magna mentis, blandus atque animi calor,
Amor est; iuuenta gignitur; luxu, otio
Nutritur, inter læta fortunæ bona.
Quem si fouere atque alere desistas, cadit,
Breuique vires perdit extinctus suas.
NE. [n] *Hanc esse vitæ maximam caussam reor,*
Per quam voluptas oritur: interitu caret,
Cum procreetur semper humanum genus
Amore grato, [o] *qui truces mulcet feras.*
P *Hic mihi iugales præferat tedas Deus,*
Iugetque nostris igne Poppeam toris.
SE. *Vix sustinere posset hos thalamos dolor*
Videre populi: sancta nec pietas sinat!
NE. *Prohibebor vnus* [q] *facere, quod cūctis licet?*
SE. [r] *Maiora populus semper a summo exigit.*
NE. *Libet experiri, viribus fractus meis*
An cedat animis temere conceptus fauor.
SE. *Obsequere potius ciuibus placidus tuis.*
NE. *Male imperatur, cum regit vulgus duces.*
SE. *Nihil impetrare cum valet, iuste dolet.*
NE. *Exprimere ius est,* [s] *ferre quod nequeunt preces.*
S. [t] *Negare durum est.* N. *principem cogi nefas.*
SE. [u] *Remittat ipse.* NE. *fama sed victū feret.*
SE. *Leuis atque vana,* N. *si licet, multos notat.*
S. *Excelsa metuit.* N. *non minus carpit tamen.*
SE. *Facile opprimetur: merita te* [x] *Diui patris,*
Ætasque [y] *frangat coniugis, probitas, pudor.*
NE *Desiste tandem iam grauis nimium mihi,*
Īnstare. liceat facere quod Seneca improbat.
Et ipse [z] *populi vota iampridem moror,*

n Vt sui simile generet.
o *Omne adeò genus in terris hominumque ferarumque Et genus æquoreum, pecudes pictæque volucres In furias ignemque ruunt.* Hippol. v. 337.
p Cupido mihi auspex præferat faces nuptiales: vide Theb. v. 263. & 507.
q Repudiare vxorem?
r A principibus in sublimi speculâ atque in oculis omnium positis expectant alij ingens vitæ & morum exemplar, multa itaque sibi permittit populus quæ tamen principi nequaquàm permittit.
s Alij *ferro, quod*; male. alij *facere quod nequeunt.*

t Lips. *Necare.* hoc enim minatus Nero in versu anteriore. u Ipse princeps cedat aliquantulum de iure suo: etsi flecti reges, quàm vinci non minus turpe existiment. Hip. v. 136. x Claudij patris Octauiæ, qui te adoptauit. y Animum tuum auertat à Poppea. z Desiderantis ex me prolem legitimam quæ sirmet etiam imperium.

Cum

Cum portet vtero pignus, & partem mei.
Quin destinamus proximam thalamis diem?

ACTVS TERTIVS.

AGRIPPINA.

Ab inferno prodit Agrippina dira auspex faces exitiales præferens nuptijs Poppeæ et Neronis, cuius mortem prædicit.

[a] *TEllure rupta Tartaro gressum extuli,*
[b] *Stygiam cruenta præferens dextra facem*
Thalamus scelestis: [c] *nubat his flammis meo*
Poppea gnato iuncta, quas vindex manus,
Dolorque matris [c] *vertet ad tristes rogos.*
[d] *Manet inter vmbras impiæ* [e] *cædis mihi*
Semper memoria, manibus nostris grauis
Adhuc inultis, reddita & meritis meis
Funesta merces puppis & precium [f] *imperij*
Nox illa, qua naufragia [g] *defleui mea.*
[h] *Comitum necem, natique crudelis nefas*
Deflere votum fuerat: haud tempus datum est
Lacrymis, sed ingens scelere geminauit nefas,
Peremptа ferro, fœda vulneribus, [i] *sacros*
Intra penates spiritum effudi grauem
Erepta pelago, sanguine extinxi meo
Nec odia gnati, [k] *sæuit in nomen ferus*
Matris tyrannus, obrui meritum cupit:
[l] *Simulacra, titulos destruit, mortis metu,*
Totum per orbem, [m] *quem dedit pœnã in meam,*
Puero regendum noster infelix amor.
Extinctus vmbras agitat infestus meas

a In scena exiliebant vmbræ scalis Charonijs.
b Funestam, exitialem. Med. vers. 16.
c Vertat nuptialem facem in feralem & funebrem. sup. vers. 260.
d *Curæ non ipsa in morte relinquunt.* v. 615. Oedip.
e Sup. v. 306.
f Neroni meâ operâ parti. sup. v. 327.
g V. 325 sup.
h Creperij Galli, & Aceroniæ.
i In villâ Augustâ Lucrini lacus.
k Natalem Agrippinæ inter nefastos referri dies a Senatu impetrauerat Nero, statuas demolitus, nomen & titulos vbique ipsamq; eius memoriã delere conabatur.
l Mortem ijs minatus quicunque mei simulachra habuerint.
m Cuius orbis imperium ego infelix illi dedi vt & mihi vitam eripere posset.

Flammisq́ vultus noxios [n] *coniux petit,*
Instat, minatur, imputat [o] *fatum mihi*
Tumulum [p] *gnati; poscit* [q] *auctorem necis.*
Iam, parce, dabitur. tempus haud longum peto.
Vltrix Erinnys impio dignum parat
Letum tyranno; verbera, & [r] *turpem fugam,*
Pœnasque queis & [t] *Tantali vincat sitim,*
[u] *Dirum laborem Sisyphi,* [x] *Tityi alitem,*
[y] *Ixioniſque membra rapientem rotam.*
Licet exstruat marmoribus, atque auro tegat
Superbas aulam, limen armatæ ducis
Seruent cohortes, mittat immensas opes
[z] *Exhaustus orbis,* [a] *supplices dextram petant*
Parthi cruentam, regna, diuitias, ferant:
Veniet dies tempusque, quo reddat suis
Animum nocentē [b] *sceleribus,* [c] *iugulū hostibus,*
[d] *Desertus, & destructus, &* [e] *cunctis egens.*
Heu quo labor, quo vota ceciderunt mea!
Quo te furor prouexit attonitum tuus,
Et fata gnate: cedat vt tantis malis
Genetricis ira, quæ tuo scelere occidit!
Vtinam antequam te paruulum in lucem dedi
Aluique, sæuæ nostra laceraſſent feræ
Viscera! sine vllo scelere, sine sensu innocens
[f] *Meus occidisses: iunctus atque hærens mihi,*

[n] Claudius. [o] Al. *fatum mihi Tumulumq́ gnati poscit authorem necis.* Quæ lectio historiam respicit. Mors enim eius celata est dilataque sepultura donec circa successorem omnia ordinarentur. [p] Britannici. [q] Neronem. [r] Vbi desciuisse Galbam & Hispanias cognouit collapsus diu inter mortuos iacuit; vt resipuit, capite conuerberato actum de se pronunciauit. [s] Hostis a Senatu iudicatus & quæsitus vt puniretur more maiorum, nudo pede & tunicatus conscenso equo fugit ad Phaontis suburbanum, in quod vt clàm introiuit quadrupes per effossæ cauernæ angustias receptus est. [t] Thyest. v. 152. Nero autem dum clandestinus ad villam introitus pararetur, aquam ex subiectâ lacunâ potaturus manu hausit, *& hæc* inquit *est decocta Neronis.* [u] Hippol. vers. 1226. [x] Hippol. vers. 1228. [y] Herc. Fu. vers. 749. [z] Exactionibus. [a] Quod non fecerunt. rebellantes autem Armeniam inuaserunt. [b] Supplicijs quæ tantis sceleribus debentur. [c] Vbi appropinquasse equites audijt, quibus præceptum vt viuum eum attraherent, ferrum trepidanter jugulo adegit. [d] Fugientibus custodibus nec reperto cuius manu periret percussore, *Ergo* inquit *nec amicum habeo nec inimicum.* [e] Fame & siti interpellante, pànem quidem sordidum oblatum aspernatus est, aquæ autem tepidæ aliquantum bibit. [f] *Emph.* à me non ablegandus. al. *mecum occidisses*, id est, mihi commortuus fuisses infans & innocens.

Semper

Semper quietam cerneres ſedem Inferûm,
Proauos, patremque, nominis magni viros.
Quos nunc pudor, luctuſque perpetuus manet,
Ex te nefande meque, quæ talem tuli.
Quid tegere ceſſo Tartaro vultus meos,
g Nouerca, coniux, mater infelix meis?

g Infelix Britannici nouerca, Claudij coniux, Neronis mater.

OCTAVIA. CHORVS.

Octauia diſſimulatâ triſtitiâ fauentem ſibi pop. orat ne diuortium ſui lugeat. Chorus tamen ipſius vicem dolet.

PArcite lacrymis vrbis h feſto
Lætoque die: ne tantus amor,
Noſtrique fauor, principis acres
Suſcitet iras, vobiſque ego ſim
Cauſſa malorum. non hoc primum
Pectora vulnus mea ſenſerunt:
Grauiora tuli. dabit hic noſtris
Finem curis vel morte dies.
Non ego ſæui cernere cogar
i Coniugis ora, non inuiſos
Intrare mihi thalamos famulæ.
k Soror Auguſti, non vxor, ero.
Abſint tantum triſtes pœnæ,
Letique metus. l ſocerum diri
Miſeranda viri potes hæc demens
Sperare memor? hos ad thalamos
Seruata diu, victima tandem
Funeſta cades. ſed quid patrios
Sæpe penates reſpicis vdis
Confuſa genis? propera tectis

h Principis nuptiali, geniali.

i Poppea. ſup. v. 102.

k *Certe ſoror,* inquit Iuno. vid. Her. Fu. 1. v.

l Sed vnde tibi, O demens Octauia vitæ ſpes ſi ad memoriam reuocâris Claudium patrem meum, Neronis ſocerum, & Appium Silanum patrem Iunij Silani mihi deſpõſi & pro victimâ nuptiali cæſi. ſup. verſ. 14. a Nerone ad firmandas nuptias trucidatos ſ idem te manet lethum ſeruatam victimam in hunc nuptiarum diem. Raphelengius ex fide codicum Ortelij legit *Scelerum diri, &c.*

Efferre gradus: linque cruentam
Principis aulam. CH. *en illuxit*
Suspecta diu fama toties
Jactata dies. cessit thalamis
m Octauia Claudij filia. m *Claudia diri pulsa Neronis,*
Quos iam victrix Poppea tenet,
Cessat pietas dum nostra, graui
Compressa metu, segnisque dolor.
Vbi Romani vis est populi?
n Siphacen, Persen, Iugurtham, Herodem, &c. *Fregit claros quæ sæpe* n *duces;*
Dedit inuictæ leges patriæ;
Fasces dignis ciuibus olim;
Iussit bellum, pacemque; feras
Gentes domuit; captos reges
Carcere clusit? grauis en oculis
Vndique nostris iam Poppeæ
o Lege *Affligat* vt inf. vers. 786. id est, Quin Poppeæ has imagines manus nostra illidat. *Fulget imago iuncta Neroni:*
o *Affigat humo violenta manus*
Similes nimium vultus dominæ:
Ipsamque toris detrahat altis:
Petat infelix mox & flammis
p Tyranni, Neronis. *Telisque* p *feri principis aulam.*

ACTVS QVARTVS.

NVTRIX. POPPEA.

Territa in somno Poppea nutrici narrat somnium; quam illa vanâ somnium eludens interpretatione solatur.

QVo trepida gressum coniugis thalamis tui
Effers alumna? quodue secretum petis
Turbata vultu? cur genæ fletu madent?
Certe petitus precibus & votis dies
Nostris refulsit: Cæsari iuncta es tuo
Tæda iugali. quem tuus cepit decor,

Et [q] *culpa Senecæ; tradidit vinctum tibi*
Genitrix amoris [r] *maximum numen Venus.*
O qualis, altos quanta pressisti [s] *toros*
Residens in aula! vidit attonitus tuam
Formam Senatus, [t] *tura cum superis dares,*
Sacrasque grato spargeres aras mero,
Velata summum [u] *flammeo tenui caput.*
Et ipse lateri iunctus atque hærens tuo
Sublimis inter ciuium [x] *læta omina*
Incessit, habitu atque ore lætitiam gerens
Princeps superbo, [y] *talis emersam freto*
Spumante Peleus coniugem accepit Thetin.
Quorum toros celebrasse cœlestes ferunt,
Pelagique numen omne consensu pari.
Quæ subita vultus tausa [a] *mutauit tuos?*
Quid pallor iste, quid ferant lacrymæ, doce.
POP. *Confusa tristi proximæ noctis metu*
Visuque, nutrix, mente turbata feror,
Defecta sensu. læta nam postquam dies
Sideribus atris cessit, & nocti polus,
Inter Neronis iuncta complexus mei
Somno resoluor: nec diu placida frui
Quiete licuit. visa nam thalamos meos
Celebrare turba est mœsta; [z] *resolutis comis*
Matres Latinæ flebiles planctus dabant;
Inter tubarum sæpe terribilem sonum
Sparsam cruore [a] *coniugis genitrix mei*
[b] *Vultu minaci sæua quatiebat facem:*

q Quænam hæc Senecæ culpa? an quod dissuadendo Neronem, proterui iuuenis eò magis accendebat animum? an (quod solent delicta discipulorum conferre in magistros) arguitur Seneca non tam erudijsse indolem Neronis quàm armasse sæuitiam? an Senecam mortis Agrippinæ insimulat, quæ vna maximè his nuptijs obstabat? Namque & Senecæ crimini datum scribit Dion quod Agrippinæ congrederetur, deinde Neronem ad eædem eius incitasse vt suspicionem hanc à se deriuaret. *prima ratio personæ conuenientior, cæteræ validiores.*

r μεγαλὴ δὲ τῶν Κύπρις, ἐνφίληται γὰρ αἰεί. *s* Discubitorios. *t* In nuptijs aquæ & ignis sacramenta adhibita quæ calorem & humorem ad fœtum denotarent, hinc faces & thura, necnon vini libatio. neque enim vxor nisi peractis sacrificijs ducebatur. *u* Velamento luteo seu rubeo quo notas nuptas tegi moris erat pudoris gratia. vel subiectionis symbolum. *x* Vid. Med. v. 98. *y* Πᾶσαι δὲ κυδαίνουσι θεῶν ἕκατοντὰ γυθῶν Ἀντεκατιγνήτην λευκώλενον Ἀμφιτρίτης &c. Coluth. *z* Quod in luctu fieri solet. Troad. 82. *a* Neronis mater Agrippina. *b* Sup. vers. 585.

Quam dum sequor, coacta præsenti metu,
Diducta subito patuit ingenti mihi
Tellus hiatu : [c] *lata quo præceps, toros*
Cerno iugales pariter & miror meos,
In queis resedi fessa. venientem intuor
Comitante turba [d] *coniugem quondam meum,*
Gnatumque [e] *; properat petere complexus meos*
[f] *Crispinus, intermissa libare oscula ;*
Irrumpit intra tecta cum trepidus [g] *mea,*
Ensemque iugulo condidit sæuum Nero.
Tandem quietem magnus excussit timor :
Quatit ora & artus horridus nostros tremor,
Pulsatque pectus : [h] *continet vocem timor,*
Quam nunc fides pietasque produxit tua.
Heu quid minantur Inferum manes mihi,
Aut quem cruorem coniugis vidi mei?
NVT. [i] *Quæcumq; mentis agitat infestus vigor,*
Ea per quietem sacer & arcanus [k] *refert*
Veloxque sensus. coniugem, thalamos, rogos,
Vid.isse te miraris, amplexu noui
Hærens mariti? [l] *sed mouent læto die*
Pulsata palmis pectora, & fusæ comæ.
Octauiæ desidia planxerunt sacros
Intra penates [m] *fratris, &* [n] *patrium larem.*
Fax illa, quam secuta es [o] *Augustæ manu*
Prælata : clarum nomen inuidiâ tibi
Partum ominatur. [p] *Inferûm sedes, toros*
Stabiles futuros spondet æternæ domus.
Iugulo quod ensem condidit [q] *princeps tuus ;*
Bella haud mouebit, pace sed ferrum teget.
Recollige animum, recipe lætitiam, precor :
Timore pulso, redde te thalamis tuis.
POP. *Delubra & aras petere constitui sacras,*

[c] Huc ego delata præceps.

[d] Crispinum equitem Romanum.

[e] Rufrium Crispinum Poppeæ gnatum quem impuberem adhuc, quia ferebatur ducatus & imperia ludere, mergendum mari dum piscaretur, seruis ipsius demandauit Nero.

[f] Coniux, al. leg. *Pristinus*, al. *Festinus*.

[g] Noua illa apud inferos. Lipſ. *meus* scilicet Nero. Rapheleng. *meo Ensemque iugulo.*

[h] *Vox faucibus hæsit.*

[i] ἀνλίτυμον γὰρ Ἔρμιον ὅπερ τελέει τις ἐν ἤματι, νυκλὶ δὲ νείνει. *Somnia nam curas referunt nocturna diurnas.*

[k] Reducit ad phantasiam.

[l] Populi autem planctus super Octauiæ diuortio tibi in somno repræsentatus est. [m] Neronis. [n] Claudij. [o] Agrippinæ. [p] Terra, cum sit immobilis. *vel* inferni leges cum æternæ sint. [q] Nero. al. legunt, *tuo*, scilicet iugulo.

Cæsis

Cæsis [r] *litare victimis numen* [s] *deûm,*
Vt expientur noctis & somni minæ,
Terrorque in hostes redeat attonitus meos.
Et vota pro me suscipe, & precibus pijs
Superos adora, [t] *manet vt præsens metus.*

r Romani molâ salsâ, Græci viuo flumine nocturnos terrores expiabãt. *s* ἀλεξικάκων. deorum Auerruncorum; Iouis prodigialis, Apollinis, Telluris; Heroum, vt Herculis Castoris & Pollucis, &c. qui placati infausta somniorum omina credebantur auertere. *t* Defluat, abeat, à *mano: as.*

CHORVS.

Laudat Chorus Poppeæ formam.

SI vera loquax fama tonantis
Furta [u] *& gratos* [x] *narrat amores,*
[y] *Quem modo Ledæ pressisse sinum*
Tectum plumis pinnisque ferunt:
[z] *Modo per fluctus raptam Europen*
Taurum tergo portasse trucem;
[a] *Quæ regit & nunc deseret astra,*
Petet amplexus Poppea tuos:
Quos & Ledæ præferre potest:
Et tibi quondam, [b] *cui miranti*
Fluuo Danae fluxit in auro.
Formam Sparte iactet [c] *alumnæ*
Licet; & [d] *Phrygius* [e] *præmia pastor;*
Vincet vultus hæc [f] *Tyndarides,*
[g] *Qui mouerunt horrida bella,*
Phrygiæque solo regna dedere
Sed quis gressu ruit attonito?
Aut quid pectore portat anhelo?

u Furtiuos amores stupes. *x* A fronte quidẽ gratos, bellos ac mellitos primùm; μελανέρωτες et γλυκυπίκρους. quorum exitus amarus super aloën et absynthium. *y* Hippol. 299. v. *z* Hipp. v. 302. *a Ord.* Deseret astra quæ nunc regit et petet tuos amplexus o Poppea. *b* Cui nouitatem rei stupenti in gremium per aureum impluuium cecidit. sup v. 204. *c* Helenes, candidæ quidem vtpote Ioue cygno genitæ, teneræ vtpote ouo excluſæ. *d* Paris. *e* Helenam. *f* Helenæ Tyndari putatiuæ filiæ. *g* Qui vultus mouerunt hor. bell.

NVNCIVS. CHORVS.

Motum populi nunciat ob repudiatam Octauiam nuptiasque Poppeæ.

h QVicumque tectis miles i exsultat ducis,
Defendat k aulã, cui furor populi imminet.
l Trepidi cohortes ecce præfecti trahunt
Præsidia ad vrbis; m victa nec cedit metu
Concepta rabies temere; sed vires capit.
CHO. Quis iste mentes agitat attonitus furor?
NVN. Octauiæ furore perculsa n agmina,
Et efferata per nefas ingens ruunt.
CHO. Quid ausa facere, quoue consilio, doce.
NVN. o Reddere penates Claudiæ Diui parant,
Torosque fratris, debitam partem imperij.
CHO. Quos iam tenet Poppea concordi fide?
NVN. p Hic vrit animos pertinax nimiũ furor,
Et in furorem temere præcipites agit.
Quæcunque claro marmore effigies stetit,
Aut ære fulgens, ora Poppeæ gerens
Afflicta vulgi manibus, & sæuo iacet
Euersa ferro; membra per partes trahunt
q Diducta laqueis; obruunt turpi diu
Calcata cœno. verba conueniunt feris
Immista factis, quæ timor recipit meus.
r Sepire flammis principis sedem parant,
Populi nisi iræ coniugem reddat nouam,
Reddat penates Claudiæ victus suos.
Vt noscat ipse ciuium motus, mea
Voce haud morabor iussa præfecti exsequi.
CHO. Quid fera frustra bella mouetis?
Inuicta gerit tela Cupido.
Flammis vestros obruet ignes:
s Queis extinxit fulmina sæpe,
Captumque Iouem cælo traxit.

t Læsi

g Quotquot stationis Palatini milites estis.
i Propter insolentiam σωματοφυλάκων. *Raphelengius emendat Excubat.*
k Palatium.
l Præfecti vel tribuni Prætoriani festini ducunt cohortes suas ad præsidia vrbis.
m Nec populi etiam victi furor & motus cedit.
n Multitudo populi.
o Reddere Octauiæ penates Claudij & Neronis nuptias.
p Indignatio ex his nuptijs.
q καθειρπνδεῖσθαι, *resti & laqueis ex alto deiecta. descendunt statuæ restemque sequuntur.*
r Circumdare.

s Ille suis sæuos compescuit ignibus ignes sæpe Iouis.]

t *Læsi tristes dabitis pœnas*
Sanguine vestro. non est patiens
Feruidus iræ facilisque regi.
u *Ille* x *ferocem iussit Achillem*
Pulsare lyram; fregit y *Danaos;*
Fregit z *Atridem; regna euertit*
Priami; claras diruit vrbes.
a *Et nunc animus quid ferat horret*
Vis immitis violenta Dei.

t Offensi Neronis. *vel* vos læsi dab. itaque alij leg. *Cæsi.*
u Amor.
x Propter ereptam Briseida iratum. Troad. v. 221. *vel simpl.*
y Diutino bello Troiam expugnantes recuperandæ Helenæ gratiâ. z Agamem. v. 181. a Timeo ne amantis Neronis ira sæuum quid moliatur.

ACTVS QVINTVS.

NERO. PRAEFECTVS.

Æstuans irâ Nero propter tumultum populi, in ipsum sæuiri iubet, et Octauiam veluti motus causam deportatam in Pandatariam interfici.

Lenta nimium militis nostri manus,
Et ira patiens post b *nefas tantum mea;*
Quod non cruor ciuilis accensas faces
Extinguit in nos; cæde nec populi madet
c *Funerea Roma, quæ viros tales tulit!*
Admissa sed iam morte puniri parum est,
d *Grauiora meruit impium plebis scelus.*
Et e *illa, cui me ciuium subicit furor,*
Suspecta coniux & soror semper mihi,
Tandem dolori spiritum reddat meo,
Iramque nostram sanguine extinguat suo.
f *Mox tecta flammis concidant vrbis meis:*
Ignes, ruinæ, noxium populum premant,
Turpisque egestas, sæua cum luctu fames,
g *Exultat ingens seculi nostri bonis*
Corrupta turba: nec capit clementiam

b Motum pop.
c Funeribus oppleta.
d Mox. v. 821.
e Octauia.
f Hoc posteà fecit incendiarius Imperator, & sæuientem iam per sex dies septemque noctes ignem ac incendium ipse é turri Mæcenatianâ prospectans lætus flammæ pulchritudine ἀλωτιν Ilij in illo suo scenico habitu decantauit.
g Luxuriat (scilicet) ex clementia principis (tyranni) nec patitur longæ pacis mala.

Ingrata

Ingrata noſtram, ferre nec pacem poteſt,
Sed inquieta rapitur: hinc audacia,
Hinc temeritate fertur in præceps ſua.
Malis domanda eſt, & graui ſemper iugo
Premenda, ne quid ſimile tentare audeat, 830
Contraque [h] *ſanctos coniugis vultus meæ*
Attollere oculos: fracta per pœnas metu
Parere diſcet principis [i] *nutu ſui.*
Sed adeſſe cerno, [k] *rara quem pietas* [k] *virum*
Fideſque caſtris nota præpoſuit meis. 835
PR. *Populi furorem cæde paucorum, diu*
Qui reſtiterunt temere, compreſſum [l] *affero.*
NE. *Et hoc* [m] *ſat eſt?* [n] *ſic miles audiſti ducem?*
Compeſcis? hæc vindicta debetur mihi?
PR. *Cecidere motus impij ferro duces.* 840
NE. [o] *Quid? illa turba, petere quæ flammis meos*
Auſa eſt penates, Principi legem dare,
Abſtrahere noſtris coniugem caram toris,
Violare quantum licuit inceſta manu
Et voce dira, debita pœna vacat? 845
PR. [p] *Pœnam dolor conſtituet in ciues tuos?*
NE. *Conſtituet, ætas nulla quam famæ eximat.*
PR. [q] *Quam temperet non ira, non noſter timor?*
NE. [r] *Iram expiabit prima quæ meruit meam.*
PR. *Quam poſcat ede, noſtra ne parcat manus.* 850
NE. *Cædem* [ſ] *ſororis poſcit, & dirum caput.*
PR. *Horrore victum trepidus adſtrinxit rigor.*
N. *Parere dubitas?* P. *cur meam damnas fidem?*
N. *Quod parcis hoſti.* P. [t] *fœmina hoc nomen capit?*
N. [u] *Si ſcelera cepit.* P. *eſtne qui ſontem arguat?* 855
N. *Populi furor.* P. *quis regere dementes valet?*
N. *Qui concitare potuit.* P. *haud quemquã reor.*
NE. [x] *Mulier, dedit natura cui pronum malo*
Animum, ad nocendum pectus inſtruxit dolis;
Sed vim negauit, vt ne inexpugnabilis 860
Eſſet,

[h] Auguſtos.
[i] Nutui.
[k] Tigillinum præfectum prætorio; æqualem Imperatori pietate.
[l] Annuncio.
[m] Paucorumne cæde?
[n] Sic executus es Imperatoris mandatum?
[o] Cur non & tota turba quæ petere flammis auſa eſt, &c. pro merito pœnas motus dedit?
[p] Anne iratus pœnas exiges?
[q] Conſtituesne pœnas cui non ira, non timor noſter ponat modum?
[r] Illa prima expiabit iram meam quæ meruit.
[ſ] Octauiæ.
[t] Hoſtisne nomen in fœminam cadit?
[u] Si ſcelera capit, & nomen hoſtis.
[x] Mulier potuit, cui mala mens, malus animus. *vel* Octauiam intellige.

Esset, sed ægras frangeret vires timor,
Vel pœna; quæ tam sera y damnatam premit,
Diu nocentem. tolle consilium, ac preces;
Et imperata perage: y deuectam rate
Procul in z remotum litus interimi iube.
Tandem vt residat pectoris nostri tumor.

y Octauiam.

z Pandatariam in sulam in sinu Caietano. inf. vers. 961.

CHORVS. OCTAVIA.

Chorus perniciosum multis fauorem populi fuisse canit. mox dura fata mulierum domus Cæsareæ commemorat.

O Funestus multis populi
Diruspue fauor! qui cum flatu
Vela secundo ratis impleuit,
Vexitque a procul, languidus idem
Deserit alto sæuoque mari.
Fleuit b Gracchos miseranda c parens;
Perdidit ingens quos plebis amor.
Nimiusque fauor, d genere illustres,
Pietate, fide, e lingua claros,
Pectore fortes, f legibus acres.
Te quoque g Liui simile leto
Fortuna dedit; quem neque h fasces
Texere sui, nec tecta domus.
Plura referre prohibet præsens

a A litore in altum.
b Tiberium & Caium Gracchos viros populares, qui cum Tribuni plebis leges Agrarias reducerent, in patriciorum, quibus illæ leges ingratæ, odium incurrebant suamque perniciem. ille à P. Nasica in concione, hic vbi Capitolinum montem occupâsset Opimij cos. iussu occisus. c Cornelia. d T. Gracchi Sempronij & Corneliæ è Scipionum familia oriundos. e Eloquentiâ impensè laudatos. f Agrariarum legum seu plebiscitorum auctores acerrimos. g Liui Druse. qui Trib. pleb. conatus Senatum cum plebe in concordiam reducere, iudicia vt æquâ parte penes senatum essent & equites lege tulit, quocirca Senatui offensus domi suæ, incertum à quo, interfectus est. alij leg. *Leuir*, & Scipionem Africanum minorem intelligunt. alij *Lenis* & fortunæ tribuunt: rectius *Liui*. h Magistratus dignitas. nulli enim tribunis lictores. & hæc dictio magis Scipionem respicere videur, qui & domi suæ mortuus repertus est. nec tamen de Liuio Druso muto sententiam.

Exempla

i Octauiam, cui &c. ciues cernere possunt trahi.

Exempla dolor. modo [i] *cui patriam*
Reddere ciues, aulam, & fratris
Voluere toros; nunc ad pœnam
Letumque trahi, flentem, miseram
Cernere possunt. Bene paupertas
Humili tecto contenta latet.
Quatiunt altas sæpe procellæ
Aut euertit fortuna domos.
OC. *Quo me trahitis? quodue tyrannus*
Aut exilium [k] *regina iubet;*
Si mihi vitam fracta remittit
Tot iam nostris euicta malis;
Si cæde mea cumulare parat
Luctus nostros, inuidet etiam
Cur in patria mihi sæua mori?
Sed iam spes est nulla salutis,
Fratris cerno miseranda [l] *ratem.*
Hæc est, cuius vecta carina
Quondam genitrix, nunc & thalamis
Expulsa soror miseranda vehar:
Nullum pietas nunc numen habet,
Nec sunt superi: regnat mundo
Tristis [m] *Erinnys.*
Quis mea digne deflere potest
Mala? quæ lacrymis nostris questus
Reddet [n] *Aëdon? cuius pinnas*
Vtinam miseræ mihi fata darent:
Fugerem luctus ablata meos
Penna volucri procul, & cœtus
Hominum tristes, cædemque feram.
Sola in vacuo nemore, & tenui
Ramo pendens, querulo possem
Gutture mœstum fundere murmur.
CH. [o] *Regitur fatis mortale genus,*
Nec sibi quidquam spondere potest
Firmum & stabile. per quæ casus

Voluit

k Fortuna, quæ regina, hera, domina, cui omnia accepta, omnia expensa feruntur, & in tota ratione mortalium sola vtramque paginam facit. *vel* de Poppea intellige, cum dixerit prius, *tyrannus*, id est, Nero.

l Sutilem illam, quam in matris exitium commentus est Nero frater meus. sup. vers. 307.

m Agam. vers. 82.

n Agam. à versu. 665. & Herc. Oet. à versu. 190.

o Oedip. v. 980.

Voluit varios ſemper nobis
Metuenda dies. animum firment
Exempla tuum iam multa, domus
Quæ [p] veſtra tulit. quid ſæuior eſt
Fortuna tibi? tu mihi primum
Tot natorum memoranda parens,
[q] Nata Agrippæ, nurus Auguſti,
Cæſaris vxor, cuius nomen
Clarum toto fulſit in orbe;
Vtero toties enixa graui
[r] Pignora pacis: [s] mox exilium,
Verbera, ſæuas paſſa catenas,
Funera, luctus; tandem letum
Cruciata diu. felix thalamis
[t] Liuia Druſi, natiſque ferum
Ruit in facinus; pœnamque ſuam
[u] Julia matris fata ſecuta eſt:
Poſt longa tamen tempora ferro
Cæſa eſt, quamuis crimine nullo.
Quid non potuit quondam [x] genitrix
Tua, quæ rexit principis aulam,
Cara [y] marito, [z] partuque potens?
Eadem [a] famulo ſubiecta ſuo,
Cecidit diri militis enſe.
[b] Quid cui licuit regnum in cœlum

p Cæſarea.
q Agrippina, M. Agrippæ & Iuliæ filia, nurus Tiberij Auguſti Germanico coniugi nouem liberos peperit.
r Amoris coniugalis & priuati pignora paciſque publicæ ſtabimenta, vt quæ imperij ſucceſſionem firment.
ſ Hanc, poſt mortem Germanici nullo ſermone dignatus eſt Tib. mox inter cœnam porrecta à ſe poma guſtare non auſam vocare deſijt; deinde Pandatariam relegauit, conuitiantique per Centurionem oculum excuſſit. Rurſus inediâ mori deſtinanti per vim ore diducto cibum infulciri iuſſit. Poſtremò voluntariâ inediâ abſumptam criminoſiſſimè fuit inſectatus, diem illius natalem inter nefaſtos referendum impetrauit, & cadauer in Gemonias proijci iuſſit. *t* Liuia Druſi vxor quia maritum Druſum interfici curârat, Tiberij, cuius nurus erat, neque tormentis neque ſupplicio parcentis iuſſu interfecta fuit. *u* Iulia Druſi filia matris Liuiæ fata ſecuta crimine incerto nec defenſione vllâ datâ à Claudio in exilium pulſa, mox cæſa eſt. *x* Meſſalina. *y* Claudio. *z* Britannici prius Germanici dicti, tuique. *a* C. Silio cui nupſit ſup. v. 16. vel Narciſſo liberto, *Induſit Cæſar cui Claudius omnia, cuius Pariuit imperijs vxorem occidere iuſſus.* *b* Quid Agrippina ſ quæ conſecrationem & ἀποθέωσιν ſperare potuit, vt quæ Auguſta Claudij coniux, Neroniſque mater, non & illa primùm merſa, mox cæſa, &c ſ Sup. v. 306.

Sperare,

Sperare, parens tanta Neronis?
Non funesta violata manu
Remigis ante, mox & ferro
Lacerata diu, sæui iacuit
Victima nati?
OC. [c] *Me quoque tristes mittet ad vmbras*
Ferus, & manes ecce tyrannus.
Quid iam frustra miseranda moror?
Rapite ad letum, quêis ius in nos
Fortuna dedit. testor superos. [d]
[d] *Quid agis demens? parce precari,*
Quêis inuisa es, numina diuûm.
Tartara testor, Erebique [e] *deas*
Scelerum vltrices, & te genitor
Dignum [f] *tali morte, & pœna:*
Non inuisa est mors ista mihi.
Armate ratem, date vela fretis,
Ventisq; petat puppis rector
Tandem & Phariæ litora terræ.
CH. *Lenes auræ, Zephyrique leues,*
Tectam quondam nube ætheria
Qui vexistis raptam [h] *sæuæ*
Virginis aris Iphigeniam;
Hanc quoque tristi procul a pœna
Portate, precor, templa ad [h] *Triuiæ:*
Vrbe est nostra mitior [i] *Aulis,*
Et [k] *Maurorum barbara tellus.*
[l] *Hospitis illic cæde litatur*
Numen superûm ciuis gaudet
Roma cruore.

[c] Sup. vers. 104.
[d] Elegans Apostiopesis. cùm sup. v. 901. dixerit superos non esse, nec curare pietatem numina.
[e] Furias. Med. 965
[f] Veneno extingui ab Agrippina quòd Messalinam interfici iusseras, Agrippinam duxeras.
[g] Fieri potuit vt mulier consternata se iussu Neronis in Ægyptiam Pharum pro Pandataria deportandam crederet. *vel* quod ipsa Pandataria vicina Capreis dicta est Pharia terra, vt & Sicilia & regnum Neapolitanum cuius Pandataria pars Pharus dicta.
[h] Dianæ Fiscelidis, quę Iphigenię victimæ loco ceruam substituit: suis Iphigeniâ sacris præpositâ. Troad. vers. 161.
[i] Agam. 171. vbi pro Iphigenia mactata est. [k] Propter Antæum. Herc. Oet. v. 24. vel Busiridis aras Herc. Fu. v. 484. quæ in Ægypto quidé, sed & illa Africæ portio, neq; enim nouum est Afros omnes dici Mauros. vel propter Heliopolitas, vel denique simpliciter propter Maurorum barbariem. Lipsè coniectura legit *Taurorum* intelligitq; Dianæ apud Tauros in Scythia aram; idque propter sequentia, dicit enim—*l*—Illic hospites, Romæ ciues immolantur. Româ itaque Aulis mitior & Taurica.

FINIS.

INDEX RERVM MAXIME MEMORABILIVM.

A

ABsyrtus a Medea sorore discerptus *Med. vers.* 44.
Acheron *Agam. vers.* 12
Achelöus *H. Oët.* 300
Achilles, cuius filius *Troad.* 173 latuit in Scyro *ibid.* 204. detectus ab Vlysse *ibid.* 213. à Paride interfectus *ibid.* 345
Actæon *Oed.* 751
Adamantina solida quæque dicta *H. Fu.* 807
Æacus, iudex infernus *H. Fu.* 733
Ægæum mare *Theb.* 313
Ægeus *Hip.* 1160
Aër corruptus. *Oed.* 36
Aër purus *Oed.* 232
Æs in magicis vsitatum *Med.* 721
Æs Corinthium *Med.* 795
Æternitas Stoicorum *Tro.* 400
Æther, summus deus *H. Fu.* 1053
Æthiopes bini *H. Fu.* 38
Ætna Encelado imposita *H. Fu.* 80. & 105
Agaue *Theb.* 17. *Oed.* 616
Agreste numen, Diana *Hip.* 404
Agrippina à Nerone cædi iussa *Oct.* 306. & 360
Aiax Telamonis. *Ag.* 208
Aiax Oilei *Med.* 661
Alani *Thy.* 628
Alcestis *Med.* 662
Alcides cur dictus Hercules *H. Fu.* 356
Alcyones *Ag.* 674
Alpheus, cur sacer *Thyest.* 116
Althea Meleagrum fil. interfecit *Med.* 779 & 664
Amalthea capra *Med.* 313
Amazones. *Hip.* 397 & 574
Amor cur nesciat modum *Med.* 398

Med. 398
Amor philtris non cogitur. *H.Oet.* 452
Amphion. *H.Fu.*261 & 914 *Theb* 566. *Oed* 612
Ancæus ab apro interfectus *Med.*644
Anguipedes gigantes. *H.Oet.* 169
Anima, in cœlis prius, Platonicè. *H.Fu.*960
Animam interire. Epicuricè. *Tro.*370
Animam ore legere. *H. Oet.* 1342
Antæus. *H.Oet.*24
Antiopa. *H.Fu.*915 *Hip.*225. & 396
Antipodes. *Hip.*929 *Oed.* 1017
Aper Ætoliam vastans. *Tro.*825
Aphidnæ. *Hip.*24
Apollo pauit Admeti greges. *Hip.*295
Aquila Rom. *Theb.*390
In Aquis perire, cur graue antiquis. *Ag* 506
Aras tangere. *H.Fu.*875
Araxes. *Oed.*428
Arcades, cur lunâ antiquiores. *Hip.*783
Arces regum. *Thy.*453 640
Arctos sublimis. *H.Fu.*6 *vide* Vrsæ.

Arenæ an numerus desit. *Med.*403
Areopagus. *H.Fu.*1341
Argiua Iuno. *Ag.*340
Argo, vnde dicta. *Med.* 238
Argus carina cur vocalis. *Med.* 349
Argonautæ. *Med.*228
Ariadna. *Hip.*757 *Oed.*488 & 497
Aries, regni fatum. *Thyest.* 222
Astræa. *Thyest.*855
Astyanax. *Troad.*367
Athenienses, indigenæ. *Hip.*897
Athenis vnde nomen. *H. Fu.*912. *Hip.*108.
Atlantides. *H.Fu.*11
Atlas. *H.Oet.* 1599
Atrum Chaos. *Ag.*481
Attica, vnde. *H.Fu.*1163
Auernus. *Hip.*1196
Augiæ stabulum. *H. Fu.* 247
Auspicia. *Troad* 861 *Thy.*655
Auspices nuptijs infaustis Furiæ. *Med.*16.& *Oct.*23

B

BAcchus raptus a Tyrrhenis. *Oed.*449

idem

idem cum ſole. *Hip.* 751 *Oed.* 405. in leonem. *H.Fu.* 456. Cur intonſus. *Hip.* 751. Cur cornutus. *Hip.* 753. Indiæ victor. *Oed.* 114.424
Bacchi currum trahunt leones, tigres, lynces. *Oed.* 425. *Hip.* 753 *Med.* 85
Baſſarides. *Oed.* 432
Belides. *H.Fu.* 498.756
Bellona. *Agam.* 81
Biſtonij. *H.Fu.* 225
Bœotia, vnde dicta. *Oed.* 722
Boötes. *Med.* 315
Immunis aquis. *Ag.* 69
Briſeis. *Troad.* 190. & 221
Britannicus veneno extinctus. *Oct.* 44
Bucina. *Thyeſt.* 797
Buſiris. *H.Fu.* 484
Buſtum. 661

C

Cadmus Tyrius. *H.F.* 916 *Oed.* 712. interfecit ſerpentem. *Oed.* 736. mutatus in anguem. *H. Fu.* 392
Cadmei ſerpentis dentes. *H.Fu.* 259. *Oed.* 730
Canicula. *Oed.* 39
Cancer & Capricornus *Thyeſt.* 852. & 862
Carcheſion. *Oed.* 456
Caſpiæ portæ. *Thy.* 373
Caſpij montes. *H.Fu.* 1209
Caſſandra. *Tro.* 34. & 966
Caſtor equis bonus. *Hip.* 807. *Med.* 88
Centauri. *H.Fu.* 777 *H.Oet.* 497
Cerberus, Plutonis canis, vnde. *Oed.* 171
rerum terminus, id eſt, mors. *H.Fu.* 289. cur triceps. *ibidem.*
Cereris ſacra. *H.Fu.* 300 & 844
Chaos. *H.Fu.* 609
Chimœra. *Med.* 827
Chiron. *H.Fu.* 970. *Thy.* 852. *Tro.* 830
Chordæ. *Agam.* 345
Choreæ in ſacris. *H.Fu.* 878
Chryſeis. *Tro.* 222. *Ag.* 173
Cicadas aureas cur geſſerint Athenienſes *Hip.* 897
Cineres ore ſcrutari. *Troad.* 810
Cirrha. *Oed.* 269
Claſſica. *Thyeſt.* 572
Cocytus. *H.Fu.* 685 *Agam.* 12
Cœlebs, vnde. *Hippol.* 230
Cœleſtium corporũ harmonia. *H.Oet.* 1436

Color noctis malus. *H. Fu.* 861
Cometes. *Oct* 228
Corinthus. *Thy.* 67 *Oed.* 502
Cornua ceu bucinæ. *Thy.* 572
Coronæ cur in convivijs. *Thy.* 944
Coronæ plectiles, ſutiles, pactiles. *Ag.* 357
Corus. *Thyeſt.* 576
Corybantes. *H.Oet.* 1877
Cretes peritiſſimi ſagittarij. *Hip.* 812
Crines in funere laniare. *Hip.* 1176
Cui bono ſcelus, ille nocens. *Med.* 276 & 500
Cupido geminus. *Hip.* 274 *Oed.* 282
Cura, vnde. *Med.* 547
Curetes. *H.Oet.* 186
Cyaneę vi. Symplegades.
Cybele turrita. *Ag.* 682
Cyclades. *Thyeſt.* 593
Cyclopea mœnia &c. *H. F.* 596
Cycnus. *Troad.* 180
Cygnus an morti vicinus canat. *Hip.* 301
Cynoſura Sidonijs obſeruata. *Med.* 697

D

DAcæ. *Thy.* 369
Dædalus. *Hip.* 118

Oed. 898
Danaides. v. Belides
Decimus fluctus. *Ag* 496
Delos inſ. fluctuans. *H. Fu.* 15
Delphines ſaltantes tempeſtatis prognoſtica. *Ag.* 444
Deucalionis diluuium. *Tro.* 1037
Diadema. *Thy.* 542
Diana cur triformis. *Hip.* 411
Dictynna. *Med.* 794
Dij coniugales, qui. *Med.* 1
Dij ferales. *Med.* 739
Dij Auerrunci. *Oct.* 747
Dij vtriuſque ſexus ſunt. *H.Fu.* 384
Dij topici. *Agam.* 388
Dijs ſuperis & inferis ſacra. *Oed.* 549
Diomedes Thraciæ rex. *H.Fu.* 225
Diomedes Vlyſſis comes. *Tro.* 38
Dirce. *Theb.* 20. & 126 *Med.* 81
Dodonæa quercus. *Med.* 349. *H.Oet.* 1613
Domina pro vxore. *Ag.* 261
Dona dijs ſuſpenſa. *Thy.* 657
Dryades. *H.Oet.* 1053

Echo.

E

ECho. *Tro.*107
Edonij. *Oed.*433
Electra cur dicta, quæ prius Laodice. *Ag.*986
Elei ludi. *H.Fu.*839
Eleusina. *H.Fu.*301
Enceladus Ætnæ suppositus. *H.Fu.*80
Entheis & ebrijs geminum visus obiectum *Ag.*722
Entheos *Oed.*628
Ephebi comam alebant. *H.Fu.* 852
Ephemeron herba. *Med.* 270
Epidaurius deus. *Hip.* 1019
Epithalamium. *Med.*108
Equus durateus. *Ag* 610
Equus Troiæ fatalis. *Ag.* 621
Erebus. *Tro.*176
Erinnys. *Ag.*22. vide *Furiæ.*
Erycina. *Hip.*198
Erysipelas. *Oed.*187
Eryx. *H.Fu.*482. mons. *Med.*706
Etesiæ. *Thyest.*128
Eumenides. *H.Fu.*87
Eurypus. *H.Fu.*377
Eurystheus propere natus. *H.Fu.*829
Euxinus pontus, vnde dictus. *Ag.*66
Euxinus cur ceteris dulcior. *Med.*213
Exta. *Thyest.*763
Extorum caput, partes, fissum. *Oed.*355

F

FAces nuptiales. *Theb.* 263.& 507. *Med.*112 &.38
Fasces. *Hip.*979
Fato omnia subijciuntur. *Oed.*980
Fauere linguâ. *Med.*58
Feralis. *H.Fu.*1145
Fescenninus. *Med.*113
Fibræ. *Thyest.*754
Flamma è puppi regia. *Ag.*421
Flammeum. *Oct.*692
Fœdus. *Theb.*282
Fontes, cur sacri. *Thy.*115
Fores crepuere. *H.Oet.* 254
Forma bonum fragile. *Hip.*758
Formido, retis genus. *Hip.* 46 *Oed.*757
Fortitudini vbi locus. *Med.*160.& 166
Fronti nulla fides. *Hip.* 915

Frigidâ refouentur λεπτόψυχοι. *Ag.*781
Fulmen cur triſuleum. *Thy.*1086. *H.Oet.*1993
Fulmina varia. *H. Oet.*847 *Thy.*1079
Fulmineus leo. *Ag.*824
Funus, quid. *Troad.*661
Furiæ, anguibus crinitæ. *H.Fu.*102. *Thy.*97 *Med.*14.

G

Gæſa. *Hip.*110
Gætuli. *Hip.*59
Galearum criſtæ. *Hip.*546
Galli ſacerdotes Cybeles. *Ag.*680. *Med.*806
Geloni. *Oed* 478
Gemini. *Thy* 851
Generis ſacra. *H.Fu.*1245
Genialis torus. *Med.*1
Genius. *ibid.*
Gentile poculum. *Thy.*980
Genua miſericordiæ ſedes. *Tro.*689
Gigantes. *Thyeſt.*1080
Gorgones. *Med.*829
Gracchi. *Oct.*872

H

Harpyiæ. *Thyeſt* 153 a Zethe & Calai fugatæ. *Med.*781
Hecate, vnde dicta. *Hip.* 411
Hecates turba. *Oed.*569 *Med.*839
Hector. *Tro.*126
Hector raptatus bigis Ach. *Troad.*742
Hecuba in canem. *Tro.*978
Hederâ cur Bachus coronatus. *Oed* 414
Helice Graijs obſeruata. *Med.*696. *H.Fu.*6
Helle. *Thyeſt.*849. *Troad.* 1024
Helleſpontus. *Theb.*611
Heniochi. *Thy.*1046
Hercius Iupiter, vnde. *Tro.*45
Herculis geſta. *H Fu.*214 *H. Oet.*15. Angues gemini in cunis colliſi. *ibid.* Cerua. *H.Fu.*221 Sagittæ certæ. *H.Fu.* 989. Sagittæ ad cap. Troiam. *Tro* 133. Opera in gigantes. *H.Fu.* 444 ſeruiuit Omphale. *H.Fu.*465. vitiauit L Theſpij filias, & Iolen. *H.Fu.*477. æquauit numerum deorum. *Ag.*813
Hercynia ſylua. *Med.*712
Heſperidum horti. *H.Fu.* 234
Heſperus. *Hip.*748. *Med.*71 *Ag.*813

Hexametri inuentio. *Oed.* 232
Hippodamia. *Thyeſt.*138
Hippolyte. *H.Fu* 245.542
Hippolytus, primo Demophon dictus, poſtea Virbius. *Hippol* 1079
Horoſcopus. *Oed.* 988
Horripilatio, vnde. *H.Oet.* 717
Hoſtiæ auratę. &c. *Oed.*137
Hyades. *Thy.*851. *Med.*313
Hydaſpes. *Med.*724 *H.Oet.*628
Hydra. *H.Fu.*240
Hylas. *Med.*649
Hymenæus. *Theb.*262 *Med.*67
Hymettus. *Hip.*23
Hyrcania. *Hip.*70

I

Iacchus. *Oed.*437
Iaſon, tauros, drac. &c. deuicit. *Med.*466
Iaſonis & Medeæ nuptiæ, vbi celebratæ. *Med.*481
Icarus. *Oed.*893 *H.Oet.*696
Idmon. *Med.*652
Iecur amoris ſedes, cur. *H.Oet.*578
Ilium dijs conditum. *Tro.* 476. *Ag.*645
Impoſſibiles conditiones negant. *H.Fu.*373 *Thy* 475
Impotens. *H.Fu.* 737
Inarime Typhoëo iniecta. *Thyeſt.*807
Indus Phœbo propior. *Thyeſt.* 603. *Oed.* 122
Inferi in mundi centro crediti. *H.F.*830
Inferiæ. *Theb.*172. *Tro.* 374
Ino. *Theb.*23. *Oed.*445
Inſania ex melancholia. *H.Fu* 953
Interim pro interdum. *H. Oet.*486
Iolcos. *Troad.*117
Ioui in montibus ſacra fiebant. *H.Oet.*783
Iphigenia cæſa. *Tro.*161 *Oct.*966
Iris. *Oedip.*315
Iſthmos Corinthiacus. *H. F.*235
Iudices inferni. *H.Fu.* 732
Iuno Lucina. *Med.*2
Iuno προπαῖα. *Ag.*342
Iupiter, vnde dictus. *H. Oet.*750
Iupiter cygnus. *Hip.* 299
Iup. taurus *Hip.*302
Iup. imber aureus. *Oct.* 203
Ixion. *H.Fu.*749

L

LAbyrinthus. *Hip.*647
Lacenæ. *Med.*76
Læua pars cœli. *Thyeſt.*595
Λαμπαδηδρομία. *Ag.*347
Laomedontis perfidia. *Tr.* 131. & 726
Lares. *Thy.*981. *Tro.*643
Laurus, fatidica. *Oed* 16
Laurus victoriæ ſignum. *Ag.*383
Lemniadū ſcelus. *Ag.*560
Leo Nemeæus. *H.Fu.*83. & 223
Lesbium vinum. *Oed.*496
Lethe. *H.Fu.*291. & 679
Libamina. *Thyeſt.*981
Litatum mare. *Ag.*571
Liuia Tiberij iuſſu interfecta. *Oct.*932
Liuius Druſus Domi ſuæ cœſus. *Oct.*877
Loimios Apollo. *Oed.*109
Loxias Apollo. *Oed.*214
Lucernæ in conuiuijs. *Thy.*905
Lucifer. *Hippol.*747
Luci Bacchi. *H. Fu.*1286
Lucina. *Med.*2
Lucretia à Tarq. violata *Oct.*296
Luctus formula. *Tro.*82
Luna Endymionis formâ capta. *Hip.*308

Luna veneficiorum præſes *Med.*728.
Luna incantata. *Hip.*420
Luna auxiliata ære. *Hip.* 789. *Med.*794
Luna lucet lumine à ſole mutuo. *Med.*97
Lunæ bigæ. *Ag.*812
Luſtrum. *H.Fu.*840
Luxus taxator. *Thyeſt.*455
Lycormas idem qui Euenus. *H.Oet.*596
Lycurgus Thracum rex. *H.Fu.* 902. *Oed.*471
Lyæus. *Oed.*508
Lymphati. *Med.*386
Lynceus. *Med.*232

M

MAchinæ πολυορκητικαὶ. *Thy.*385
Magiæ vis, ritus. *Med.*753
Mæander. *H.F.*683. *Hip.*14
Mænas. *Oed.*436
Mare tacitum. *H.Fu.*535
Mare Adriaticum. *Thy.*362
Mare Erythræum ceu rubrū. *H.Fu.*902 *Thy.*370
Maſſagetæ. *Oed.*470
Medeæ ſcelera. *Hip.*561
Media, vnde dicta. *Medea* 709.
Megæra. *H.Oet.*1005
Meleager à matre extinctus. *Med.*644. & 779

Memnon. *Tro.*10
Menſes lunares. *Theb.*536
Meſſalina. *Oct.*15
Minyiæ. *Med.*233
Minotaurus. *Hip.*646.688
Miſericordiæ ſedes, &c. *Tro.*689.
Mitra. *H.Fu.*470
Modi Phrygij,&c. *Troad.* 778
Monimentum. *Tro.*661
Mopſus vates. *Med.*651
Mopſopia. *Hippol.*120
Mortuis oculos componendi mos. *Tro.*786
Mors non timenda. *H.Fu.* 425.& 1026.*Thy.*367.& 440.
Mors miſeris neganda. *H. Fu.*512. *Med.* 1016. *Ag.* 989
Myrrha. *H.Oet.*196
Myrtilus. *Thyeſt.*138.658
Myrtus cur Veneri ſacra. *Oed.*539
Myſtæ Cereris. *H.Fu.*846
Myſteria Bacchi. *Oed.*431

N

NAues Græcorum, an Mille. *Ag.*169
Nauplius. *Med.*659. *Ag.* 553
Nauigatio prima. *Med.*318
Nebris. *Oed.*438
Necromantia. *Oed.*303
Neoptolemus Deidamiæ filius. *Tro.*340
Neptunus pater rerum. *Oed.*265.
Nero Romam incendit. *Oct.*821
Neronis mors. *Oct.*625
Nigra ilex. *Thyeſt.*653
Nigredo poetis coloris priuatio. *Hip.*245
Niobe. *H.Fu.*389. *Oed.*613 *Med.*952. *Ag.*370.
Noctis ſtationes. *Tro.*436
Noctium ſidus. *Med.*749
Nouenarius numerus cur perfectiſſimus. *Med.*771
Numerus plur.pro ſingulari. *Theb.*369. *Tro* 567. *Med.*1005. *H. Fu.*1285. *Ag.*192
Nuncij ſe excuſant. *Tro.* 522.
Nuptiale carmen. *Med.*108
Nuptialia ſacramenta, Aqua & Ignis. *Oct.*690
In Nuptijs ianuæ coronatæ. *Theb.*507
Nyctileus. *Oed.*492
Nyſa. *Oed.*404

O

OCcupare ſcelus *Ag* 191 *Thy* 203. *H.Oet.*435
Oculi igneí. *H.Fu.*1021. *Tro.*

*Tro.*446
Oculis cur forma orbicularis. *Oed.*967
Oedipus, vnde dictus. *Oed.* 813.
Oenomaus. *Thy.*138
Oestrum. *Oed.*443
Olea, Athenienſis. *H.Fu.* 912
Olenia capella, ſidus. *Med.* 313
Olympici ludi. *Thy.*129
Olympias. *H.Fu.*840
Ophiuchus. *Med.*697
Ophionius. *Oed.*485
Opimus. *H.Fu.*908
Orgia. *Oed.*431
Orion. *H.Fu.*12
Orpheus. *H.Fu.*570. *Med.* 229. & 625
Orpheus à Thracijs mulierib. diſcerptus. *Med.*630
Oſſa defunctorum componendi mos. *Tro.*797. *H.Oet.*1755

P

POean. *H.Oet.*92
Pallas. *H.Fu.*900
Paphia Venus. *Oed.*539
Parcæ. *H.Fu.*558. *Oed.*982
Parnaſſus, vnde dictus. *Oed.* 227
Parthi fuga. *Thy.*383. *Med.* 709

Paſiphaë. *Hip.*112 & 686
Peleus exulat. *Med.*657
Pelias à filiabus cæſus. *Med.*256
Pelops à patre cæſus. *Thy.* 143
Peltæ. *Med.*214. *Ag.*216
Penates qui. *Thy.*773
Pentheſilea. *Tro.*241
Pentheus. *Theb.*17. *Oed.* 442 & 618
Perſeis. *Med.*813
Pes veli. *Med.*322
Peſtis cauſæ. *Oed.*36
Peſte cur pereant pecudes prius homine. *Oed.*133
Philomela. *H.Fu.*145. *Ag.* 665. *H.Oet.*191
Phineus. *Thy.*153
Phlegethon. *Thy.*73
Phœbas. *Oed.*231. *Med.*86
Phyſeter. *Hip.*1027
Phryxi vellus. *Tro.*1024. *Med.*130
Pirene fons. *Med.*744
Piſtris. *Hip.*1046
Pleiades. *Med.*96
Poculum gentile. *Thy.* 980
Poculum boni genij. *Thy.* 913
Pœni, vnde. *Hip.*348
Poli vertuntur. *Hip.*960
Polus deterior, niger, Antarct. *H.Fu.*606. & 1103 *Ag.*750

Populus

Populus Herculi sacra. *H. Fu* 892
Portenta mala. *Thy.*666. *Oed.*174.
Præstites dij. *H.Fu.*355
Præsides. *Thy.*1099
Priamus. *Tro.*129. *Ag.*650
Priami liberi. *Tro.*32
Procax. *Ag.*207
Procrustes. *Thy.*1047
Prœtides. *Oed.*486
Prometheus. *H.Fu.*1206
Prometheis herba. *Med.* 797
Proserpina rapta. *H.Fu.* 658
Proteus. *Hip.*1200
Purpura Tyria. *Thy.*344
Pyra. *Troad.*661
Python. *H.Fu.*454 *Med* 699
Pyrrhus Neopt. μοσαπάτης. *Ag.*630

Q

QVæsitor. *Ag* 24
Quirites. *Thy* 394

R

REgna tria, Iouis, Neptuni, Plut. *H.Oet.*1164
Rex pro diuite patrono. *H.Fu.* 163
Rhadamanthus. *H.Fu.*733
Rogus. *Thyest* 745
Rogus, quid. *Troad.*661
Rostrum. *Thyest.*499

S

SAcrum piaculare. *Oed.* 336
Sacerdotes Cibeles & Bellonæ in sacris se cultris sauciabant. *Med.*806 *Ag.*683
Sanguis, curater. *Oed* 189
Sarmatæ. *H Fu.*538
Saturnus παιδοτρόφτης. *H. Fu.*459. & 964
Scæa porta, vnde dicta. *Tro.*1066
Scinis. *Hip.*1164 & 1218
Scironia saxa. *Hip.*1020
Scylla. *Thy.*577. *Med.*350
Scythæ vagi. *H.Fu.*532
Seneca e Corsica reuocatus. *Oct.*372
Sepulchrum, quid *Tro.*661
Sepulchra violare nefas. *Tro.*639
Seres. *Thy.*378
Serpens cœlestis Arctous. *Med.*693
Seruus, vnde. *Tro.*331
Sicilia olim Italiæ coniuncta. *H.OEt.*80
Signa tria. *Thebaid.*414
Simulachra sola petunt inferos. *H.Oet.*1706
Simulachra omnium apud inferos. *H.Fu.*776
Sinistra, infausta. *Med* 680

Sinistra

Siniſtra cœli pars. *Thy.*595
Sirenes. *Med.*335 *H.Oet.*189
Sirius. *Oed.*41
Siſyphus. *Hip.*1226
Smintheus Apollo, cur. *Ag.*173
Sol ſuperum parens. *Thy.* 787
Sol è montibus. *H.Fu.* 132
Sol è mari. *H.Fu.*25
Sol & ſtellæ Stoicis dij. *Thy.*890.*Med.*672
Solicitare deos. *Med.*271
Somnia referunt curas diuinas. *Oct.*730
Somnia ſub manè certiora. *Tro.*167
Somnus. *H.Fu.*1065
Sors tertia, ſecunda &c. *H. Fu.* 598.607.&.832
Sortiri iudicia. *H.Fu.*731
Spolium, quid. *Tro.*988
Stadium, vnde. *Thy.*129 *Hip.*846
Stella cadens. *Theb.*431 *Hip.*736
Stymphalides. *H.Fu.*243
Styx, iuſiurandũ deorum. *H.Fu.*711
Summanus *Oed.*559
Suppara. *Med.*228
Supponere cultros in ſacris. *Thy.*692
Symplegades. *H.Fu.*1210

*Med.*341
Syrtes. *H.Fu.*322

T

TOenarus. *H.Fu.*586
Talio. *H.Fu.*226
Tantali pœna. *Thy.*152
Tartarus. *Hip.*841
Taurus Cretenſis. *Thy.*827
Taurus Marathonius. *Hip. Hip.*1064
Taurus Ioui non immolatur. *H.Fu.*299.*Med.*60
Tauri igniuomi. *Med.*240
Tenebris an ſit color. *H. Fu.*861. *Thy.*824
Terra nauigantibus recedit. *Med.*303.*Ag.*439 *Tro.*1046
Terrâ nati. *Med.*169
Terra premat grauis vel leuis. *Hip.*1274
Terminus. *Hip.*526
Terque quaterque. *Hip.* 691
Textoriæ artes a Pallade inuentæ. *Hip.*102
Thebani, cur ſtirps inuicta. *Oed.*123
Thebani non in expeditione Troiana. *Ag.*313
Theſei tria vota. *Hip.*946
Theſeus ab inferis liberatus. *H.Fu.*805
Theſpiades. *H.Fu.*477 *H.Oet.*369.
Thule. *Med.*379

Tityus

T

Tityus. *Hip.*1228
Toxicum. *Med.*710
Torpentes lacus. *Hip.*1197 *H.Fu.*585 & 712
Tomos, vnde. *Med.*133
Tonantes dij, qui. *Med.*59
Tonat serenus dies. *Thy.* 262
Tonitru fulmine non prius *H.Oet.*326
Tonitru. *Med.*533
Trachyn. *H.Oet.*135 *Troad.*816
Trieterica. *H.Oet.*602
Tristes lacus. *Ag.*12
Triton. *Tro.*199
Triptolemi dona. *Hip.*835
in Triumpho ducti. *Tro.*148
Troia proprie regio in qua Ilium. *Tro.*4
Troia bis capta. *Troad.*131
Trophæa. *Tro.*147
Troianus ludus ceu certamen. *Troad.*776
Tuba. *Thy.*572
Tulliæ scelus impium. *Oct.* 300
Tyndaridę. *Her.Fu.*14.551
Typhoëus. *Thy.*807
Typhoëus discors, quid. *Med.*772
Tyrrheni in Delphines. *Oed.*458

V

VAticinij spiritus, vnde. *Oed.*231
Venus cum Marte deprehensa. *Hip.*123
Venus orta mari. *Hip.*273
Vidua, absente viro. *Hip. Ag.*154
Vinum sacris adhibitum. *Thy.*685
Virgines in publicum non prodibant. *Ag.*948
Virginia à patre cæsa. *Oct.* 192
Viscera. *Thy.*763
Vitta in sacris. *Thy.*684
Vitta nuptialis. *Theb.*508
Vmbrę solis ortum morantur. *Thy.*119. *Ag.*55
Vmbras corporibus negat. *H.Fu.*884
Vmbrę maiores notis apparent. *Thy.*671. *Oed.*175
Vncti in compotationibus. *Thy.*945
Vrbana vita. *Hip.*485
Vrna. *He.Fu.*190
Vrsæ Arcades. *H.Fu.*129
Vrsę non tinguntur æquore. *Thy.*476
Vstrina. *Tro.*661
Vua apum. *Oed.*602

Z

ZEtes & Calais. *Med.* 231
Zethus. *H.Fu.*915 *Theb.*20. *Oed.*611
Zodiacus. *Thy.*838

FINIS.

DE OPERE, OPERIS AVTORE, AVTORIS INTERprete, Interpretis Amicus:

Laur. Whitakerus.

DRamata si spectes, est alta Tragœdia princeps;
Si Tragicos, Senecæ prima corona datur;
Sic tu, FARNABI, *tractas Drama atque Poetam:*
Vt sint Interpres, Drama, Poeta, pares.

VIRO DE RE LITERARIA OPTIME MERITO; THOMAE FARNABIO.

VAlete tandem insipida Dunsorum cohors
Nos qui necâstis antehac longis malis
(Voluminosè insana) Commentarijs.
Inuenta brevior, melior inuenta est via
(Gaudete Tragici) qua deerantem gregem
FARNABIANA *ducit & sistit manus,*
Sensum repandens abditum, ambiguum explicans.
Vah tenebrionum stulta gens! stilo hic novo
Sic lucem opacis reddit & noctem fugat,
Vt nulla nox hunc, nulla pòst taceat dies.

Eidem.

ERipuit Senecæ vitam Nero pessimus: at tu
(Quod maius) vitam restituis Senecæ.
Lucius Annæus *nunc rite vocetur: &* annos
Lustratus per te luceat *innumeros.*

Na. Tomkins.

COmœdias truſatilis Plauti mola
Sermone feſtiuo dedit, quali velint
Ipſæ, Latinè ſi velint, muſæ loqui.
Tragœdias Farnabij ludi-mola
Latias poliuit quas Camœnæ exaudiant,
Pronuncient Dij, vtiliter homines legant,
Poſtquam lucerna illius his lucem dedit:
Veri Cleanthis. Namque nocturnus lacus
Exantlat, autores criticaq; volumina
Euoluit, vt valeat diurno munere
Defungi. & illo functus has fundit notas
Sagax acutus, fidus interpres, breuis.

B. I.

Ad eundem.

QVi nuper Satyræ luſtra illuſtrauit, & altas
Diſcuſſit tenebras ſplendidiore face:
Eruit hic Latij nunc abdita ſenſa Cothurni,
Lumine & ingenij reddit aperta ſui.
Egregium Thoma præſtas vtrinque laborem
Vnde tibi æternum nomen honoſque redit.
Vin' tu maius adhuc facinus? punctumque referre
Omne? vt rumpatur Zoilus inuidiâ?
Quin age, ne dubites, arguta epigrammata Muſæ
Bilbilidos lucem fac pariter videant.

Deg. Whear.

FINIS.